Հայկական գիտահետազոտական հանգույց
Armenian Research & Academic Repository



Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Ստեղծագործական համայնքներ ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonComercial 3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) **license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format
Adapt — remix, transform, and build upon the material

From the library of

HOVSEP ARSLANIAN

given in his memory

by his wife

Areknaz Arslanian

2004

(725)

953 Ա2

ՀՕԹԻՆ ՍԻՒ

ՍԷՐՍԷՐԻ ԵԱՀՕՒՏԻՏ

ՊԻՐԻՆՃԻ ՃԻԼՑ

ՄԻԻԹԻՐՃԻՄԻ
ԳԷՈՐԳ ՍԻՄՓԷՇԵԱՆ

ՆԱՇԻՐԻ
ԳԱԲՐԱՊԵՏ ՊՈՊԷՐԵԱՆ



معارف نظارت جلیله‌سنك ۲۰٦ نومرولی رخصتنامه‌سیله طبع اولنمشدر

Կ. ՊՈՊԷՐԵԱՆ ՄԱԹՊԱ'ԱՍԸ
ԵԵՆԻ-ՃԱՄԻ, ՉԻՉԷՔ-ԲԱԶԱՐՔ Ն. 23
ՄԹԱՆՊՕԼ
1889

Ա—1

SERBERIAN BOOKSTO
387 WASHINGTON S
BOSTON, MASS

ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Гос. Библиотека
ՀԱՍՌ-Ագա ՍՍՀ
Ա. ՄՅԱՍՆԻԿՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ
4/998. 69

ՇԷՐԱԻԹ

Իշպու բօսան, բազար վէ եօրթու կիւնլէրինտէն մաատա հէր կիւն նէշր օլընմագ, վէ պէհէր նիւսխէսի սէքիզ սահիֆէտէն իպարէթ պուլընմագ իւզրէ, օնար բարայա ֆիրուխթ օլընաճագ տըր։

Մէզքիւր բօսան 200 ատէտ րէսմիլէ միւսավիէր օլաճագ տըր։

Իշպու բօսանըն թէքմիլինէ ապօնէ եազըլմագ արզուսընտա պուլընան զէվաթ իչուն, Տէրսաատէթտէ 70, վէ թաչրալարա բօսթա իւճրէթի պիզէ այիտ օլմագ իւզրէ 80 ղրուշա ֆիրուխթ վէ թաապ՝ օլընան նիւսխէլէր հաֆթաատա պիր իրսալ օլընաճագ տըր։

Թաչրալարտան ապօնէ պէտէլի իչուն բօսթա բուլու 20 բարըգ օլարագ կէօնտէրիլմէսի րէճա օլունուր։

Ապօնէլէր հագգընտա սուհուլէթ օլմագ իչուն, իւճրէթինին միւնասըֆէթէն թէտիյէսի մագսուլ տըր։

Ապօնէ եազըլմագլըղա արզու իտէնլէր, մաթսաամըզա միւրաճաաթ իտէպիլիրլէր։

Մէրաքիզի ֆիրուխթը, քեաֆֆէյի քիթապըն տիւքքեանլարըլա, ֆահչէ գաբուսընտա սուճու ֆօղրս վէ ճակոր աղալարըն տիւքքեանը, վէ ղազէթա սաթան միւվէզզի վէ թիւթիւնճիւ տիւքքեանլարը տըր։

Մէքթուպ վէ սայիրէ, Աֆամպօլտա Չիչէք-բազարընտա 23 նումէրօլու մաթսաամըզա կարապետ Պիպէրեան իսմինէ կէօնտէրիլմէլի տիր։

ՊԻՊԷՐԵԱՆ ՄԱԹՍԱԱՄԸՆՏԱ ԹԱՊ՚ ՎԷ ՖԻՐՈՒԽԹ ՕԼՈՒՆԱՆ ՔԻԹԱՊԼԱՐ

ՔՕԱՎԻՔ ՄՕՆԹԷՐԻՆ (Միւթէրճիմի)					
ԲԱՐԻՋ ՖԱՃԻԱԼԱՐԸ	Ց. Թօլայեան	4	ճիլտ	70	Ղրուշ.
ԷՔՄԷԿՃԻ ԽԱԹՈՒՆ	»	6	»	60	»
ԱՏՕԼՅ ՊԸԼՕ					
ՃԻՆԱԵԷԹ ՄԱՀՍՈՒԼԸ	Ա. Ալիք	2	»	18	»
ԺՕՐԺ ՕՆԷ					
ՆԷՔԻՃԷԻ ՄԷՐԱՄ	»	1	»	12	»
Ֆ. ՅԸ ՊՈՒԱԿՕՊԷ					
ՔԷՏԻ ԿԷՕՋԻԻ	»	1	»	20	»

ՊԻՐ ԻՓԻ ՍԷՕՋ

Էօթէտէն պէրու մաթպաաի ածիզանէմտէ թաս՝ օլընըպ տա, մէվգըի ինթիչարէ վազ իտիլէն պագը Էվրօբա միւէլիֆկյ-նի մէշհուրէ ասարընըն թէրճէմէսիյլէ, մագասատը ածիզանէմ, գարիինը քիրամ հագգլարընտա, մին ղայրի հատտին պիր խըտ-մէթը նաչիզանէտէ պուլընմագտան իպարէթ օլտըղընտան, պու տէֆա եինէ Ֆրանսա մէշահիրի հիքեաեէնիւվիսանընտան Էօժէն-Սիւ նամ էտիպին թէ՛լիֆ իթմիշ օլտըղը ասարը ճէլիլէ վէ միւ-թէպէրէսի միեանընտա, էն զիեատէ գըյմէթտար վէ էն զիեատէ մազհարը րաղպէթ օլան իշպու ՍԷՐՍԷՐԻ ԵԱՀՈՒՏԻ նամ բօմանընն նէշրինէ իպթիտար իլէտիմ։

Իշպու բօման, կէրչի պու կիւնէ գատար ղարպ վէ չարգ լիսանլարընըն հէման ճիւմլէսինէ թէրճէմէ իտիլմիշ, վէ միլեօն-լարճա սարֆ օլունմըշ իսէ տէ, հէր քէս ինտինտէ՝ հէնուզ ին-թիչարէ չըգարըլմըշ կիպի՝ բէք միւթէպէր վէ բէք գըյմէթտար ատտ օլընմագտա տըր. զիրա միւէլիֆի միւմաիլէյհ, իննանի-յէթ վէ մէտէնիյէթ թարաֆտարը օլմագ հասէպիյլէ, գալէմէ ալտըղը իշպու էաէրի պինագիրտէ, տաիրէի ագլ ու զէքաեաեը թէվսի, էֆքեար ու էզհանը թէնվիր վէ ինսանը հէր տիւրլիւ ֆագիլէթէ թէշվիգ իտիճի պիր չօգ իպրէթամիզ նօգթալար վէ հայրէթէնկիզ ֆըգրալար նագշ ու թա՛րիֆ իթմիշ տիր քի, հա-գըգաթէն չաեանը միւթալէա կէօրիւմիւշ տիր։

Վէլ հասըլ հէր վէճհլէ ֆաիտէլի վէ միւթալէայա լայըգ օ-լան իշպու բօմանընն միւէլիֆի Էօժէն-Սիւ, պու էաէրին նէշրիյլէ, ճէմիյէթի պէշէրիյէյէ պէօյիւք ֆէտաքեարլըգ իթմիշ օլտըղը հէր քէս մալիւմ պիր քէյֆիյէթ իսէ տէ, պու անէտէք էրմէնի իւլ հուրուֆ վէ թիւրքի իւլ իպարէ օլմագ իւզրէ թէրճէմէ վէ նէշր իտիլմէմիշ, վէ միւնտէրիճաթընըն նէֆսաէթինտէն չօգլարը մահրում գալմըշ օլտըղընտան, միւթալէասընա խահիշկէր օլան զէվաթը ֆագիլէթսիմաթըն թէշվիգի իւզէրինէ, էվվէլճէ պաշա չըգարըլան նիշէ ասարը միւֆիտէէ իմթիսալէն, եինէ վասի-թաի ածիզանէմիլէ պիթթէրճէմէ թաս՝ ու նէշրինէ իպթիտար օլընտը։

Տէր էօհտէ իտիլէն չու վազիֆէնին տէրճէմէի էհէմմիյէթի հէր քէսճէ մալիւմ վէ միւէլլէմ օլմաղլէ, պու եիւզտէն միւսթէ-ֆիտ պիլէ օլմագսամ, զարարտիտէ տաիի օլմայաճաղընա չիմ-տիտէն էմին օլարագ, տէֆաթը սաիրէ միսիլու, չու խըտմէ-թիմին տաիի մազհարը րաղպէթ օլաճաղընը գավիյէն մէմուլ իտէրիմ։

Կ. Պիպէրեան

ԷՕԺԷՆ ՍԻՒ

ՍԷՐՍԷՐԻ ԵԱՀՈՒՏԻ

ՄՈՒԳԱՏՏԷՄԷ

ՃԻՀԱՆԸՆ ԻՓԻ ԳԸԹԱՄԸ

Պահրը միւնճէմիտի չիմալի (1), Սիպէրիա (2) իլէ Շի-մալի Ամէրիգանըն ղայրը մէսքիւն սէվահիլինի տաիմի պիր պուղ չէվրէիյլէ գուշաթմըշ տըր։ Տիւնեանըն միւնթէ-հաի հուտուտընը թէչքիլ իտէն իշպու իքի գըթալար, Պէհրինկ(3) տար պօղազըյլա եէքտիկէրինտէն այրըլըրլար։

(1) Պահրը միւնճէմիտի չիմալի (Բեեռային սառուցեալ Ովկիանոս)։ Էվրօբա, Ասիա վէ Ամէրիգանըն ճիհէթի չիմալիյէ-սինտէ պուլընան տէնիզ։

(2) Սիպէրիա։ Րուսիա հիւքիւմէթինին Ասիա գըթասընտա մալիք օլտըղը էեալէթի վասիէ օլուպ, վիս՛աթը, չարգտան ղար-պա 7000 վէ չիմալտան ճէնուպա 1750 քիլօմէթրօ տըր։ Թագ-րիպէն 2 պուչուգ միլեօն նուֆուզը չամիլ տիր։ Րուսիա հիւ-քիւմէթի էեալէթի մէգքիւրէյի մէնֆա իթթիխազ իթմիշ օլ-տըղընտան, հէր սէնէ բէք չօգ միճրիմ վէ միւթթէհիմլէր օրա-եա նէֆ իտիլիր։

(3) Պէհրինկ պօղազը։ Ասիա գըթասընըն չիմալը ղարպի հուտուտընըն թա նիհայէթինտէ վագը օլուպ, Ասիա գըթասընը Ամէրիգա գըթասընտան թէֆրիգ իտէր վէ իքի Օգիանօսը եէք-տիկէրինէ պիրլէշտիրիր։ պու պօղազըն էնլիսկի 88 քիլօմէթրօ տըր։ Պու պօղազը 1728 սէնէսինտէ Րուսիա տէվլէթինին խըտ-մէթինտէ պուլընան Տանիմարգալը Վիթալ Պէհրինկ նամ սէեա-հը մէշհուր քէշֆ իթմիշ օլտըղընտան, իսմի Պէհրինկ պօղազը թէսմիյէ իտիլմիշ տիր։ Մէրգում Պէհրինկ 1680 սէնէսինտէ թէ-վէևիւտ վէ 1741 տէ վէֆաթ իթմիշ տիր։

Իլուլ այը, խիթամ պուլմագ իւզրէ տիր։

Թէսաւվիի լէյլ ու նէհար (1), մէմալիքի գուրթալիյէ քէսիճ գարանլըգլար վէ ֆուրթունալար կէթիրմիշ օլուպ, աղ միւտտէթ զարիճնտա, գուրթպ ճիհէթլէրինէ մախսուս օլան ղայէթ գըսա վէ ղայէթ հիւճնէննկիզ կիւնտիւզլէրի եէրինէ, կիճէ գահիմ օլաճագ տըր . . . ։

Սիեահա չալար լաճիվէրտ րէննկինտէ օլան գուպպէի ասիւման, հարարէթսիզ պիր կիւնէշ իլէ ճիւզիճէ զրեատար օլմուշ կէօրիւնմէքտէ տիր։ Գուրսը չէմն (սկաւառակ արևու) իսէ, ուճուգ իւզէրինէ նիւմահան օլուր օլմազ, հուտուտսուզ վէ նիհահեէթսիզ օվալարը գաբլահան գարլարն րէճնագը ճէվգ էլ ատէսինէ թէսատիւճ իտէրէք, սարարմըշ գալմըշ տըր։

Մէղքիւր օվալար, չիմալէն ճէսիմ վէ սիեահ գայալարը հավի պիր սահիլ իլէ մուհաթ օլուպ, պահրը միւնճէմիտի չիմալի տախի, պու գայալարըն էթէքլէրինի քէնտիսինէ հուտուտ իթթիհսազ իթմիշ տիր։ Տէննիգին ղայրը միւթէհարրիք տալղալարը իսէ, տաղլար գատար ճէսիմ պուղ բարչալարընտան միւթէչէք քիլ օլուպ, պու պուղ բարչալարընն մա'իմնի թէբէլէրի տախի, ուզագտա, գարը պիր սիս տէրուննինտէ կէօղտէն նիհան օլուրլար։

Սիպէրիա գըթասընըն չարդ հուտուտընտա վագը Ուլիքին պրունընըն իքի սիվրի ուճլարը արասընտա, գօյու եէչիլմնի պիր խաթթ միւշահէտտէ օլունուր քի, պուրա տա տէնիզ, ճէսիմ պուղ բարչալարընը ահէսթէ ահէսթէ հուվարլայըպ կէօթիւրիւր . . . ։

Իչթէ պուրասը Պէհրինկ գանալը տըր։

Պու գանալընն տիկէր ճիհէթինտէ տախի, չիմալի Ամէրիգանըն միւնթէհահի հուտուտը օլան կալ պրունընըն կրանիթ թաշը եըղընթըլարը մէչհուտ օլուր։

Իչպու իգլիմլէր՝ գապիլի իսքեան օլմատըղընտան, բուպը մէսքիւնընն խարիճինտէ գալմըշ տըր. զիրա օրատա հիւքմֆէրմա օլան սօղուգ օ գատար չիտտէթլի տիր քի, թաչլար վէ աղաճլար եարըլտըղը միսիլլու, թօբրագ տախի չաթլայարագ, ուճու սիվրի պուղ բարչալարընը տըշարը ֆըրլատըր։

Իչպու ահվալէ նազարէն, նէվի պէչէրտէն հիչ պիրսի, սօղուգ, ֆուրթունա, գահթ վէ էօլիւմ կիպի ափֆէթլէը հիւքմ իլէ յէն պէօյլէ իգլիմլէրին սիւքիւնէթի տէհչէթէֆզասընա թէհամմիւլ իտէմէ յէճէյի աչիքեար իքէն, նէ՛ ղարիպ տիր քի, Պէհրինկ գանալընն եէքտիկէրինտէն այրըմըշ օլտըղը իքի գըթանըն միւնթէհասընտա վագը վասի օվալարը գաբլայան գարլար իւզէրինտէ աեագ իլլէրի կէօրիւլմէքտէ տիր . . . ։

Ամէրիգա ճիհէթինտէքի գարլար իւզէրինտէ նիւմահան օլան իլլէր, ղայէթ քիչիւք վէ ղայէթ ղալիճ օլտըղընտան, օրատան պիր գատըն կէչմիշ օլտըղընա տէլալէթ իթմէքտէ իտի քի, մէրգումէ գատըն, գանալըն գարշը սահիլինտէ, Սիպէրիանըն գարլը օվալարը միւշահէտտէ օլընան եավչըն գայալարա տօղրու իլէրիլէմիշ իտի։

Սիպէրիա թարաֆընտա կէօրիւլէն այագ իլլէրի իսէ, տահա պէօյիւք վէ տահա տէրին օլտըղընտան, օրատան տա պիր էրքէք միրուր իթմիշ օլտըղընը հյմա հյլէյօր ըտը քի, մէրգում եօլճը տախի գանալա տօղրու եիւրիւմիշ իտի։

Զանն իտէրսին քի, իքի այրը այրը եօլլարտան, քիւր-

(1) Թէսաւվիի լէյլ ու նէհար (գիշերահաւասար)· կիճէլէրին՝ կիւնտիւզլէրէ միւսաւի օլտըղը ղէման։

Պու հալ՝ սէնէտտ իքի տէֆա վագը օլուպ, պիրի Մարտ տօղուզընա, վէ տիկէրի իլուլ օն պիրինէ թէսաւիւճ իտէր քի, պիրինճիսինէ իթիտալը րէպիի (գարնան գիշերահաւասար) վէ իքինճիսինէ իթիտալը հարիֆի (աշնան գիշերահաւասար) ըթլագ օլընուր։

Գուրթպ թարաֆլարընտա իսէ, թամ ալթը այ կիւնտիւզ վէ ալթը այ կիճէ օլուր քի, պալէտտ մէզքիւր իթիտալ տալսի, իթիտալը հարիֆկէ տէլալէթ իտէր։

րէի արդըն իքի ուճընա կէլմիշ օլան պու էրքէք իլէ պու գատըն՝ հէր իքի տիւնեաեը պիրի պիրինտէն այըրան գանալըն սէվահիլինտէն միւլագաթ իթմէք էմէլինտէ պու-լունմըշլար ըտը։

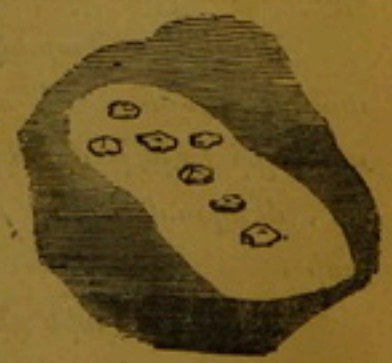
Տահա գարիպի շուրասը տըր քի, մէրգուման իքի եօլճըլար, պու միւտհիշ չէօլլէրի, գայէթ չիտտէթլի պիր ֆուրթունանըն հիւքմ սիւրտիւյիւ պիր զէմանտա գաթ իթմիշլէր իտի։

Գապրիսթանլարտա տիքիլի սալխլէր (խաչ) միսիլ-լու, պու վասի օվալարըն պագը ճիհէթլէրինտէ մաղրուս օլան եիւզ սէնէլիք գարա չամ աղաճլարը, ֆուրթունա-նըն չիտտէթինտէն եէրէ տէվրիլէրէք, ուղագ մէսաֆէլէ-րէ գատար սիւրիւքլէնիպ կիթմիշլէր իտի։

Ճէսիմ աղաճլարը քէօքիւնտէն, վէ պուդ տաղլարը-նը եէրինտէն սարսըպ պիր չիտտէթի ֆէվգ էլ ատէ իլէ եէքտիկէրինէ չարբան պու տէհլիէթէնկիզ ֆուրթունաեա, մէրգուման իքի եօլճըլար կէօյիւս կէրմիշլէր, վէ թութ-տըգլարը թարիգի միւսթագիմտէն զէրրէ գատար ուտուլ իթմէյէրէք, նիհայէթ իւլ էմր գարշը գարշըեա կէլմիշ-լէր իտի։

Թապիաթըն՝ հէր չէյի ալթ իւալթ իթմէքտէ օլտըղը պէօյլէ պիր զէմանը տէհլիէթիգիթիրանտա, քէմալը սիւ-քիւնէթ վէ սէրպէսթի իլէ եօլլարընա տէվամ իտէն պու իքի մախլուգ աճապա քիմլէ՞ր իտի։

Իսթէր թէսատիւֆի վէ եա իսթիեարի ատտ օլուն-սուն, իսթէր հիւքմի գատէր ֆարղ իտիլսին, էրքէյին նալչալը օլան աեագ գապլարը ալթընտա, խաչ չէքիլինտէ մընխլանմըշ եէտի ատէտ չիվի պուլունըպ, մէրգում՝ հէր նէրէտէն կէչմիշ իսէ՝ մէգքիւր չէքիլի իզի տէ, օրատա մահքիւք



գալմըշ ըտը. չէօյլէ քի, գաթը վէ տիւզկիւն օլան գար-լար իւզէրինտէ, պու տէրին աեագ իզլէրինի կէօրէն պիր ատէմ, մէրմէր իլէ մէֆրուշ պիր զէմինին՝ բօլատտան ա-եագլարընա օյուլմուշ օլտըղը զաննընա զահիպ օլուր ըտը։

Զօգ կէչմէքտիզին, գասվէթէնկիզ պիր զուլմէթի լէյլ, թէքմիլ րուհի արդը իսթիլա իյլէտի . . .։

Եալընըղ, գարլարըն րէճնագը թապիխի սայէսինտէ, նիւմաեան օլան նիհայէթսիզ օվալարըն պէյազըղը, սի-եահը անտըրաճագ գատար գօյու լաճիվէրտա րէնկինտէքի գուպպէի ասիւման ալթընտա ուզանըպ եայըլմըշ, վէ սէօնիւք եըլտըզլար տախի, գարանլըգ վէ պուզ ըլա մէս-թուր օլան պու գուպպէնին մէսաֆէի ղայրը միւթէնահի-յէսինտէ նապէտիտ օլմագտա պուլունմըշ ըտը։

Տէրին պիր սուսուգ թէքմիլ քեաինաթը իսթիլա իյ-լէմիշ իտի . . .։

Նակէհան, Պէհրինկ գանալընա գարիպ, ուֆուգտա ղաիֆ պիր ըշըգ կէօրինտիւ։ Պու ըշըգ, էվվէլի էմրտէ, գամէրին զուհուրընտան մուգատտէմ մէշհուտ օլան լա-թիֆ վէ մա'իսնի զըյտեա միւշապիհ իտի իսէ տէ, րէֆիթ րէֆիթ թէզայիւտ պուլարագ, աշըգ կիւլ րէնկինէ պօյան-մաղա պաշլատը։

Ասիւմանըն սաիր ճիհէթլէրինտէ իսէ, գարանլըգ կիթտիքճէ գաթըլաշմագտա օլուպ, պիր աղ էվվել պէր-րագ կէօրինէն օվալարըն պէյազըղը տախի, գուպպէի սէմանըն սիեահլըղընա իմթիսալ իտէրէք, եէր իլէ կէօյ, պիրի պիրինտէն նագասիլի թէֆրիգ պիր հալը զուլմէթ-տէ գալտը։

Պու զուլմէթի պէնհայէ արասընտա, տիւրլիւ տիւր-լիւ գարըշըգ վէ զարիպ կիւրիւլթիւլէր իշիտիլմէքտէ իտի։ Զանն իտէրսին քի պու կիւրիւլթիւլէր, եուվալարընը շա-շըրմըշ օլան իրի կիճէ գուշլարընըն՝ օվալարա սիւրինիւր-ճէսինէ ուշուշմալարընտան, վէ եա քէմալը սիւրաթլա

թահրիգի էճնիհա իլլէմէլէրինտէն հասըլ օլմադըտա ըտը։ Լաքին, ինսան սէմի իչիտիլմէմէքտէ իտի։

Ումում քեահինաթը գաբլամըշ օլան պու տէհչէթէնկիզ սիւքիւնէթ իսէ, էն զարարսըզ մախլուգաթտան, էն վահչի հայվանաթտա գատար պիլճիւմէ մէվճուտաթը տիւչարը խէվճ ու հիրաս իտէն ալէահմի սէմավիյէտէն պիրիսինին գարիպէն ղուհուրընա տէլալէթ իթմէքտէ իտի։

Պու գապիլտէն օլարագ, գուրթպ թարաճիլարընտա բէք սըգ ղուհուրեաճիթէ օլան, պիր ճէճրի չիմալի (1) արը տիտար իտիպ, ուճուգտա ղայէթ ղրեատար պիր նըսճ քիւրրէ կէօրիւնտիւ։ Պու քիւրրէնին թա մէրքէդինտէն,

(1) Ճէճրի չիմալի (հիւսիսայգ կամ բեւեռալոյս). Քիւրրէի արզըն չիմալ ճիհէթէլէրինտէ էքսէրիյա մէշհուտ օլան պիր ալէամէթի սէմավիյէ տիր քի, հագըգաթէն հայրէթէճզա պիր մէնզարէ թէշքիլ իտէր։

Ճէճրի չիմալինին գարիպ իւզ ղուհուր օլըղը, ուճուգըն (հորիզոն) չիմալ գըսմընտա նիւմառեան օլան պիր տիւման վարթասըլա անլաշըլըր։ Պու տիւմանըն կէօրիւնէպիլէն գըսմը, պիր միւտուէթճիք սօնրա, պէյազլըմը պիր զրեա իլէ իհաթա օլունուր. պատհու ուճուգտա պիր նըսճի քիւրրէ թէշքէքիւլ իթմէյէ պաշլար քի, պունըն մէրքէդինտէն պիր չօք չիւա խաթթլարը ինթիշար իտիպ, մէմալիքի գուրթպիյէնին ուզուն կիհէլէրինի թէնվիր իլլէր։

Նիհայէթ, պու քիւրրէ, ինթիշարը զրեատա քէմալինի պուլընճա, թէտրիճէն ազալմաղա պաշլայըպ, կեահ պիրտէն պիրէ, վէ կեահ տախի եավաշ եավաշ սէօնէր կիտէր։

Պու ալէամէթին սէպէպի ղուհուրը հէնուզ էյիճէ թէհաղղուդ իթմէմիշ իսէ տէ, քիւրրէի արզըն հայիզ օլտըղը էլէքթրիքիյէթ վէ եա մըգնաթըսիյէթ խաստալարընա խնատ իտէնլէր բէք չօք տըր. զիրա, պու ըչըղըն հիյնի ղուհուրընտա, բուսուլա (կողնաացոյց) թասիր օլընան ալէթ իւզէրինտէ պիր ալէթ իստիւքէմ միւշահիտէ օլընուպ, հաթթա մէզքիւր բուսուլանըն իյնէսինին պիր ուճու տախի, ճէճրի չիմալինին մէրքէդինէ մաթուճ գալըր։

հատտտըզ հիսապսըզ չիւալար (ճառագայթք) սաչըլմագտա օլուպ, պու չիւալար տախի տէօրթ էթրաֆա եայըլարագ, հէմ լույի արզը, հէմ ասիւմանը վէ հէմտէ տէնիզի միւսթաղրագը նուր իլլէտի . . .։

Շու հալինտէ, գըզըլ պիր եանղընըն գըզըլճըմլարընա պէնզէյէն իչպու ղրեա, չէօլլերտէքի գարլարա տախի աքս իտէրէք, պուզ տաղլարընըն մա'իմսի թէբէլլերինի գըզըլ պիր բէնկէ պօյատըղը միսիլլու, խքի գըթանըն միւրթէճի վէ սիեահ գայալարընը տախի գօյու գըրմըզըեա թահվիլ իլլէտի . . .։

Ճէճրի չիմալի, պու մէնզարէքէ հայրէթպախշայը իրաեէ իթտիքտէն սօնրա, եավաշ եավաշ սէօնմէյէ պաշլայըպ, շաշաաստար պիր տիւման իչինտէ կէօզտէն նիհան օլտու։

Անճագ, օ էսնատէ, ճիհաթը գուրթպիյէտէ քէսիր իւզ ղուհուր օլան ղարախպտէն պիրինին սէմէրէսի օլարագ, Սիպէրիա գըթասընտան եալընըզ պիր տէնիզ գօլու իլէ այրըլմըշ օլան Ամէրիգա սէվահիլի, պիրտէն պիրէ օ գատար եագըն կէօրիւնտիւ քի, իքի տիւնեա արասընտա պիր քէօրրիւ իհտաս իտէպիլմէք՝ միւմքինաթտան օլտըղը զանն օլունըյօր ըտը։

Օ սըրատա, հէր իքի գըթայը տախի իհաթա իթմիշ օլան մա'իմսի պիր տիւման արասընտա, իքի ինսան չէհրէսի կէօրիւնմէյէ պաշլատը։

Սիպէրիա սահիլինտէ տիզ չէօքմիւշ օլան պիր ատէմ, նագահլի թարիճ պիր հալը եէսիչթիմալ իլէ, գօլլարընը Ամէրիգա ճիհէթինէ տօղրու ուղաթմըշ օլտըղը կիպի, Ամէրիգա պրունընտա տախի, կէնճ վէ տիլպէր պիր գատըն, պու ատէմին թավրը մէեուսանէսինէ ճէվապ օլմադ իւղրէ, ասիւմանը կէօսթէրմէքտէ իտի . . .։

Պու իքի միւհթէրէմ չէհրէ, սօղուն վէ տիւման իչինտէ մէսթուր օլտըղլարը հալտէ, ճէճրի չիմալինին սօն

վէ պայդըն չիւալէրի արասընտա , պիր գաչ սանիյէ գա-
տար կէօրիւնտիւլէր · ֆագաթ , տիւման կիթտիքճէ գա-
թըլաշմագտա օլտըղընտան , հէր շէյ զուլմէթ իչինտէ մահվ
ու նապէտիտ օլտու :

Ձիհանըն իչի գըթաասընըն իչի միւնթէհաի հուտու-
տընտա , արագիի գուրթալիյէնին պուղլարը արասընտա ,
պիրի պիրինէ թէսատուֆ իտէն պու իչի եօլճը աճապա
նէ՞րէտէն կէլիյօրլար ըտը :

Պիր ալէամէթի դարիպէնին թէէսիրլէյէ , պիր լահզա
եէքտիկէրինէ եագլաշմըշ , վէ ֆագաթ , միւէպպէտէն պի-
րի պիրինտէն այրըլմըշ զանն օլունան պու իչի մախլուգ
քիմլէ՞ր իտի :





ՊԻՐԻՆՃԻ ԳԼԽՄ

ՊԻՐԻՆՃԻ ԳԼԽՄ

ՖՈՒՐՈՆ ՊԼԱՆ ՄԻԻՍԱՖԻՐԻԱՆԷՍԻ

1

ՄՈՐՈՔ

1831 աէնէսի թըշրինի էվվել այը պիթմէք իւզրէ իտի ։

Կիւնտուզ՝ հէնուզ ագշամ օլմամըշ ըսա տա , տէօրթ ֆիթիլլի պիր պագըր գանտիլ, պիր թէք բէնճէրէսի օլ-տըղը հալտէ , օ տախի սըգրճա գաբատըլմըշ օլան վասի պիր թավան արասընըն չամըշագ տիվարլարընը թէնվիր իթմէքտէ , վէ պատամագլարընըն պիր ուճու՝ այըգ պիր պաճա տէլիյինատէն տըշարը չըգմըշ օլան պիր էլ նէրտիւ-պանը տախի , օրտաճըգտա նէրտիւպան խըտմէթինի կէօր-մէքտէ իտի ։

Տէօշէմէ իւզէրինտէ , գարըշըգ պիր հալտէ , էօթէյէ պէրիյէ աթըլմըշ օլան էշեա , տէմիր ղէնճիրլէրտէն , ուճ-լարը պիվրի լալէլէրտէն , տէսթէրէ տիշլի գանթըրմալար-տան, չիվիլի քէլէպճէլէրտէն վէ օտուն սարը ուզուն չէլիք ոօրալարտան իպարէթ իտի ։ Պու թավան արասընըն պիր քէօշէսինտէ տախի , գուրշունճըլարըն՝ գալայ էրիթմէք իչուն իսթիմալ իթտիքլէրի մանղալա պէնղէր , ուֆագ պիր էլ մանղալը պուլունմագտա օլուպ , իշզու մանղալա քէօմիւրտէն մատտա պիր ևրղըն տա թալաշ վէ ևօնղա բարչալարը վազ իսիլմիշ իտի քի , պիր տագըգա գար-ֆընտա կիւղէլ պիր աթէշ հասըլ իթմէք իչուն պիր գը-ղըլճըմ քիֆտևէթ իտէը իտի ։

196 ե
1833

Ատէթա պիր ճէլլատըն ալէաթքնը անտըրան մէզքիւր էշեա վէ էտէվաթը միւտհիշէ եըղընթըսընտան պիր ազ էօթէտէ, էսկի զէմանա մախսուս պիր խայլի սիլահլար տահա մէվճուտ իտի։ Ղայէթ սըգ վէ ինճէ հալգալարտան էօրիւլմիւշ, վէ չէլիքտէն մամուլ ինճէ տօգումաեա պէնզէմէքտէ օլան պիր զըրհ կէօմլէյի տախի, պիր թագըմ տէմիր բաչալըգլար ըլա գօլչագլար եանընտա վագը պիր սանտըղ իւզէրինէ աթըլմըշ ըտը։ Պունլարտան մաատա, պիր չօգ սիլահլար վէ իւզէրլէրինտէ եէնի գան լէքէլէրի պուլընան իքի ատէտ միւհքէմ վէ խաֆիֆ սաբլը ուզուն մըղրագլար կէօրիւնմէքտէ, վէ տօլտըրըլըպ հազըր իտիլմիշ օլան իքի թիրօլ գարաալինասը տախի, էսլիհալի գատիմէի մէգքիւրու միւթէմմիմ պուլընմագտա ըտը։

Պիր թագըմ էսլիհալի միւտհիշէ վէ էտէվաթը միւհլիքէտէն իպարէթ օլան իշպու էշեա արասընտա, միւթէաատիտ ճամլը ուֆագ սանտըգլար վար ըտը քի, պունլար տախի պիր չօգ տուա թէսպիհլէրինի, միտալեալարը, (Թառն Աստուծոյ) լարը, մա'ի մուգաատէս (օրննած ղուր) գապլարընը, վէ չէրչիվէլի էվլիեա թասվիրլէրինի միւհթէվի իտի։ Իշպու սանտըգլար տէրունինտէ, Ֆըրիպուրկ չէհրինտէ գալըն վէ մա'ի քեաղըտ իւզէրինէ պասըլը պիր չօգ տա քիթապլար մէվճուտ օլուպ, պու քիթապլար իսէ, սօն զէմանլարտա վուգու պուլան պագը մուճիզաթ ըլա, Հաղրէթի Իսանըն էհլի իմանտան պիրինէ խիթապէն, խաթթը տէսթիյլէ եազմըշ օլտըղը պիր մէքթուպը, վէ հաթթա Ֆրանսանըն՝ 1831 վէ 1832 սէնէլէրինտէ՝ տիւչար օլաճաղը մէսաիպէ միւթէալլիք նիճէ գօրգունճ քէչիխեաթը ճամի իտի։

Բանայըը եէրլէրինտէ իճրաի լուպիյաթ իտէն հօգգապագլար Թարաֆընտան՝ թէաթրօլարըն էօնիւնիւ թէզեին էյլէմէք իւզրէ՝ թա'լիք իտիլէն լէվհալարը անտըրըր պիր ըէամ, պէսպէլի պիր խայլի միւտաեէթ տիւրիւլի գալըտըղը հալտէ, պօզուլուր միւլահազասընա մէպնի, թավան արասընըն էյրի տիրէքլէրինտէն պիրինին իւզէրինէ ասըլմըշ օլուպ, իշպու լէվհատա տախի պէր վէճհի աթի մուհարրէր իտի.

Բէյղամպէր լագապըյա եատ օլունան ինեաս] Մորոքըն հագիգի վէ շաեանը Թլգքեարը էպէտի օլաճագ սուրէԹտէ Թէպտիլի մէզհէպ էյլէմէսի, 1828 սէնէսինտէ Ֆրիպուրկ շէհրինտէ վուգու պուլմուշ տըր.

Հատտը թապիիտէն տահա պէօյիւք պիր գրԹատա եաբըլմըշ վէ գարմա գարըշ պիր րէնկէ պօյանմըշ օլան իշպու րէամ՝ իւշ գրսմա մունգասըմ օլուպ, Բէյրութէթ լագապըյա չէօհրէթկիր օլան մէրգում միւհթէտինին (Նորընձայ), միւտտէթի էօմրիւնտէ կէչիրտիյի իւշ մուհիմմ թէպէտտիւլիւ կէօսթէրիյօր ըտը։

Պու իւշ գրսմըն պիրինճիսինտէ, ուզուն սագալը, պէյազը անտըրաճագ գատար գումրալ սայը վէ վահչի չէհրէլի պիր ատէմ կէօրիւնմէքտէ օլուպ, Սիպէրիա գրԹատընըն չիմալ Թարաֆընտա սաբին ագվամը վահչիյէ կիպի, կէյիք տէրիսի կիյինմիշ, վէ պաշընա տախի՝ ուճու պիր գարդա գաֆիասըյլա միւզէյեէն վէ թիլքի տէրիսինտէն մամուլ սիեահ պիր չապգա գօմուշ ըտը։

Մէրգումըն չէքլ ու սիմաաը իսէ, ինսանը տիւչարը տէհլիէթ իտէճէք պիր հալտէ պուլընըպ, ալթը իրի քէօբէքլէրէ գօշուլու պիր գրզագ տէրունինտէ օթուրմըշ օլտըղը հալտէ, գարլար իւզէրինտէն սըյրըլըպ կէչմէքտէ, վէ աճլըգտան աղըղլարը այըգ գալմըշ օլան վէ գօրգունճ տիչլէրինէ նէզարէն, ինսանը, քէօբէքլէրի վէ հաթթա գրզաղը պիլէ եուտագագ կիպի կէօրիւնէն պիր սիւրիւ թիլքի, գուրա վէ գրզղըն այըլարըն Թա'գիպաթընտան գաչմագտա ըտը։ Պու պիրինճի լէվհանըն գիյրինտէ քէլիմաթը աթիյէ եազըլմըշ ըտը.

ՊԵՏԱԿԱՆ ԳՐԱԴԱՐԱՆ
Гос. Библиотека
ZUUՌ-Арм. ССР
Ա. ՄՅԱՍՆԻԿՅԱՆԻ ԱՆՎԱՆ
им. А. Мясникяна
1998-69

1810 սէնէսլինտէ Մորոք պուԹբէրէսԹ օլուպ, վահշի հայվանլարըն ԹագիպաԹըննտան գաչըննըր ըտը.

Րէամին իքինճի գըսմընտա, Մորոք՝ միւհԹէտիլէրէ մախսուս պէյազ պիր բուպա կիյինմիշ օլտըղը, վէ էլլէրինի եէքտիկէրէ գավուշտըրըպ, պիր Թավրը մասումանէ ըղհար իԹմէքտէ պուլընտըղը հալտէ, ուզուն վէ սիեահ պիր լիպաս կիյինմիշ, պիրտէ պէյազ եագալըգ Թագմըշ պուլընան պիր ատէմին էօնիւնտէ տիզ չէօքմիւշ իտի։ Իշպու լէվհանըն տիկէր պիր քէշէֆլինտէ տէ, էքչի չէհրէլի պիր մէլէք կէօրիւնմէքտէ օլուպ, պու մէլէք, պիր էլինտէ պիր պօրու, վէ տիկէրինտէ տախի շաշաատար պիր գըլըճ ԹուԹմագտա, վէ աղզընտան գըրմըղը հուրուֆաթ ըլա սատըր օլան աԹի իւզ դիքը քէլիմաթ՝ սիեահ պիր զէմին իւզէրինէ եաղըլմագտա ըտը.

Մորոք, պուԹբէրէսԹ օլտրղը գէման, վահշի հայվանլարտան գաչընըր ըտը. Ֆրիպուրկ շէհրինտէ Թէպտիլի տին իտիպ վաֆԹիզ օլմուշ օլան Ինեաս Մորոքըն էօնիւնտէն իսէ, վահշի հայվանլար գաչընաճագլար տըր.

Լէվհանըն իւչիւնճիւ գըսմընտա տախի, Ինեաս Մորոք, լապիս օլտըղը ղայէԹ ուզուն վէ մա'ի լիպասը ալԹընտա, պիր հալը զաֆէրիչԹիմալտէ միւշահէտէ օլուՆըպ, պաշը իսէ՝ պիր Թավրը մաղրուրանէ կէօսԹէրմէքտէ, վէ սօլ էլինի պէօյիւրինէ տաեամընը, սաղ էլինի տէ իլէրիյէ տօղրու ուզամընը պիր հալտէ պուլունմագտա ըտը։ Մէրգումընն իշպու աԹիար ու էվզաը՝ պիր սիւրիւ գաբլանլարը, պըրԹլանլարը, այըլարը վէ արսլանլարը տէհշէԹ ու վահշէԹէ տիւշիւրմիշ, վէ պունլար տախի, բէննէլէրինի չէքէրէք վէ տիչէրինի սաղլայարագ, մուԹիանէ պիր հալ իլէ մէրգումընն այագլարընա սիւրիւնմէքտէ պուլունմընը ըտըլար։

Պու սօնընճը գըսմընն գիյրինտէ տէ, չու սէօգլէր օգունմագտա ըտը.

Ինեաս Մորոք ՁէպտիլԹի տին իԹմիշ օլտըղընտան, վահշի հայվանլար՝ այագլարընա սիւրիւնմէքտէ տիրլէր.

Պու բէսմլէրտէն պիր աղ ուզագտա, եինէ Ֆըրիպուրկտա մաԹպու պիր սիւրիւ քիւչիւք քիԹապ բաքէԹլէրի մէվճուտ ըտը քի, պու քիԹապլարտա, ան սալ պուԹբէրէսԹ օլան Մորոք, ՁէպտիլԹի մէզհէպ իԹտիյինտէ, նասըլ պիր մուճիզէի զարիպէ իլէ պիրտէն պիրէ պիր իգԹիտարը ֆէվգ էլ ատէ իքԹիսապ իԹմիշ օլտըղը, վէ պու գուվվէի մանէվիյէ սաեէսինտէ՝ էն վահշի հայվանլարըն պիլէ քէնտի էլինտէն գուրԹուլմասը մուհալ իտուլի պիրէր հիքմայէ իտիլմիշ օլտըղը միսիլլու, մէրգումըն՝ չէճաապԹ վէ ճէսարէԹինի իրաեէ իչուն օլմայըպ, իլա, ճէննապը Խալիգի ՄուԹլագ ՀազրէԹլէրինի Թէժճիտ վէ Թէպճիլ իԹմէք մագսատիյլէ, հէր կիւն վահշի հայվանլար ըլա իճրա իԹտիյի Թալիմլէրի տախի Թարիֆ ու պէյան իտիլմիշ իտի։

. . . . . .

Պու Թաման արասընտա աչըլմըշ օլան պաճատան, քէսկին վէ միւէսսիր պիր գօգու, խաֆիֆ պիր բիւզկեար կիպի, օրԹալըղա եայըլմագտա ըտը։ Արա սըրա չիտտէԹլի խըրըլտըլար վէ տէրին Թէննէֆֆիւս սէտալարը իչիտիլտիյի կիպի, իրի վէ աղըր վիճուտլարըն տէօչէմէ իւզէրինտէ եայըլըպ ուզանմալարընտան միւԹէհասսըլ սէտալարա միւշապիհ կիւրիւլԹիւլէր տախի տուեուլմագտա ըտը։

Օ էսնատէ, մահալը մէզքիւրտէ եալընըզ պիր ատէմ պուլընմագտա օլուպ, օ տա վահշի հայվանլար միւրէպպիսի, վէ ֆէխոտէ նամըյլա եատ օլունան Մորոք քէնտիսի իտի։ Մէրգում՝ գըրգ եաշընտա, օրԹա պօյլու,

ինճէ վէ զաիճ վիճուտլու պիր աաէմ օլուպ, գապը գան ըէննկինաէ պիր գումաշտան եաբըլմըշ, իչ թարաճը տախի սիեահ գաբլանմըշ օլան ուզուն պիր քիւրք կիյինմիշ իտի քի, պու քիւրք թէքմիլ վիճուտրնը սէթր իտիյօր ըտը։ Պէտէնի, հատտը զաթրնտա պէ յազ իսէ տէ, սինին սապավէթինտէն պէրու տաիմա եօլճըլըգլա վագթ կէչիրմիշ օլմասըյլա, կիւնէշտէն եանմըշ վէ էամէրլէնմիշ իտի։ Սաչլարը՝ մէմալիքի գումպիյէ էհալիսինտէն պապը ագվամ կիպի, սարը վէ տօնուգ գումրալ ըէննկինաէ օլուպ, կէլիշի կիւզել ումուզլարընա տէօքիւլմիւշ, վէ պուրնու իսէ, ինճէ, սիվրի վէ չէօքիւք օլուպ, պէ յազ զանն օլընաճագ, գատար աչըգ գումրալ պիր սագալ տախի, չըգընտըլը եանագլարընըն էթրաճընը չէվիրմէքտէ պուլընմըշ ըտը։

Շախսը մէրգումընն սիմասընը միւտհիշ պիր հալէ գօյան չէյ, զայէթ աչըգ վէ եիւքսէք օլան կէօզ գաբագլարը օլուպ, պունլար, տաիմա պէ յազ պիր տաիրէ իլէ մուհաթ օլան տօնուգ պէպէքլէրինի մէ յտանա չըգարըյօրլար ըտը....

Մէրգումընն պագըչը, մէթին վէ ֆէվգէլատէ պիր խասսաեա մալիգ օլտըղընտան, վահչի հայվանլար իւզէրինէ հագիգի պիր թէէսիր հասըլ իթմէքտէ իտի։ Ֆագաթ պիզիմ Բէ յղամպէր՝ մէզքիւր հայվանլարը զապթ իթմէք իչուն, էթրաճընտա պուլընան էտէվաթ վէ սիլահլարը տախի իսթիմալտէն կէրի տուրմազ ըտը։

Պու աաէմ, պիր մասա էօնիւնտէ օթուրմուշ օլտըղը հալտէ, պիր թագըմ թէսպիհլէրի, վէ տինտարանա մախսուս տիւրլիւ տիւրլիւ էշեաեը հավի պուլընան քիւչիւք պիր սանտըղընն իչինճի գաթընը աչը մէրտի։ Պու իչինճի գաթ՝ կիզլի պիր քիլիտ իլէ գաբանմըշ օլուպ, իչինտէ տախի, եշեաի մէզքիւրէտէն մաատա, մէօհրլէնմիշ պիր խայլի մէքթուպ զարֆլարը մէվճուտ ըտը քի, պունլարընն ատ-

րէպլէրի, պիր բագդամ ըլա պիր հարֆտան իպարէթ իտի։ Բէ յղամպէր Մորոք, մէզքիւր զարֆլարտան պիր բաքէթ ալարագ, կիյինմիշ օլտըղը քիւրքիւնիւն ճէպինէ վազ իթտիքտէն սօնրա, կիզլի քիլիտինի թէքքրար գաբայարագ, սանտըղը մասանըն իւզէրինէ գօյտու։

Իշպու վագըա, չիմալ ճիհէթինտէն Ֆրանսաեա կիտիլէճէք եօլ իւզէրինտէքի Լիբսիգա նամ չէհր գուրպինտէ վագը, Մորքէրն գարիյէսինին եէկեանէ օթէլի պուլընան Ֆոտա Պլան միւսաֆիրխանէսինտէ, էօյլէ թաամընտան տէօրթ սաաթ սօնրա ճէրէեան իթմէթտէ իտի։

Զէնտ տագըգա սօնրա, եէր ալթընտան պօղուգ պիր կիւմիւրտէմէ սէտասը իչիտիլտի քի, պու սէտա թէքմիլ թաւան իչինի սարստը։

Պունըն իւզէրինէ Բէ յղամպէր Մորոք, պաչընը պաճաեա տօղրու չէվիրէրէք, թէհտիտամիզ պիր սէտա իլէ,

— Ցուդա՛, սէսինի քէ՛ս, — տէտի։

Օ էանատէ, ուզագտան կէլէն պիր կէօք կիւրլէմէսի գատար, վէ պէլքի տէ անտէն տահա գիեատէ տէհչէթլի պիր կիւրիւլթիւ իչիտիլտի։ Մորոք, պու տէֆա այաղա գալգարագ,

— Կայէ՛ն, սէսինի քէ՛ս, — տէյու հայգըրտը։

Նակէհան, դայրը գապիլի թարիֆ պիր սէտաի վահչէթէտա տահա բաթլատը։ Պունըն իւզէրինէ, Բէ յղամպէրը պաճաեա տօղրու գօչարագ, վէ կէօզ էօնիւնտէ պուլընմաեան պիր հայվանա խիթապէն.

— Ցուս օլաճա՛գմըսըն, եա էճէ՛լ, տէյու պաղըրտը։

Հալ պու քի, մէրգումըն միւէսսիր վէ գօրգունճ սէտասը, պիւթիւն հայվանաթը տիւշարը տէհչէթ իթմէք իսթիտաաընա մալիք իլէն, պու տէֆա, թէհտիտաթը միւքէրրէրէսինէ րագմէն, եինէ հայվանաթը մէզքիւրէյի սուստըրմագա մուվաֆֆագ օլամատը։ Հաթթա, պիր աղ սօնրա, պիր սիւրիւ քէօրէքլէրին հավլամա սէտալարը

տախի , մէզքիւր վահչի հայվանլարըն տէհլեթէնկիզ սէ-
տալարընա մունզամիր օլտու : Ո վագըթ Մորոք , էլլինէ
պիր մըզրագ ալարագ , Ներտիւպանա եագլաշտը, վէ ա-
չաղըեա ինմէյէ հագըըլանմըշ իքէն , պաճա գարուսըն-
տան պիր աատմ կիրտիյինի կէօրտիւ :

Գու եէնի կէլէն աատմին չէհրէտի , էամէր վէ կիւնէշ-
տէ գարարմըշ օլուպ , պաշընա եուվարլագ , էնլի քէնար-
ը վէ քիւլ րէնկինտէ պիր չապգա գօյմուշ օլտըղը կիպի,
գըսա պիր չաքէթ իլէ եէչիլ չուհատան մամուլ պիր տէ
կէնիշ բանթալօն կիյինմիշ իտի : Ա.յապընտաքի մէշին
թօզլուգլար իւզէրինտէ • գատար թօզ պիրիքմիշ իտի
քի , մէրգումբն , ուզուն պիր եօլճըըրգտան կէլմէքտէ օլ-
տըղը եէքնազարտա անլաշըըըյօր ըտը : Պիր եօլ չան-
թաար տախի սըրթընա բապթ իտիլմիշ իտի :

Մէյհահը մէրգում, տէօշէմէ իւզէրինէ այագ պատար
պատմազ.

— Հա՛յ եէրին տիպինէ կէչէտի հայվանլար , պուրա-
տան կիտէլի տահա իւչ կիւն օլտու , զանն իտէրսին քի
պէնի պիւթիւն պիւթիւն ունութմըշտար . . . : Ցուզա , գա-
ֆէտին տէմիրլէրինտէն բէնչէտինի տըշարը ուզաթտը . . .
էճէլ տէ տիվանէ կիպի սըչրայը վէրտի . . . : Գու հայվան-
լար արթընը պէնի թանը՞մայօրլար մը . — տէտի :

Գու սէօզլէր, Ալման լիսանընչա իրատ օլունտըղար :

Մորոք տախի , եինէ այնը լիսանլա , վէ ֆագաթ պիր
թարզը զարիպ իլէ թէլաֆֆուզ իտէրէք .

— Ֆա՛րլ, կէթիրտիյին հավատիս խայըըը՞ մը . — տէ-
յու սիւալ էյլէտի :

Ֆարլ . — Խայըըը տըր , էֆէնտիմ:

Մորոք . — Ֆէնտիլէրինէ րասթ կէլտի՞ն մի :

Ֆարլ . — Տիւնքի կիւն , Վիթէմպէրկատէն իքի միլ գա-
տար ուզագտա րասթ կէլտիմ . . . :

Գու սէօզ իւզէրինէ Մորոք , էլլէրինի եէքտիկէրէ

գավուշտըրըպ , պիր թավրը խօշնուտի ըզհար իտէրէք .

— Եա՛ Բապալի , սանա չիւքրլէր օլսո՛ւն , տէյու հայ-
գըրտը :

Ֆարլ . — Էօյլէ օլաճաղը զաթէն այիքեար ըտը : Րու-
սիատան Ֆրանսահա կիթմէք իչուն պայդա եօլ եօգ տըր:
Ֆէնտիլէրինէ Վիթէմպէրկ իլէ Լիբաիգա արասընտա բասթ
կէլէճէյիմիզ հագգընտա , պիրէ գարչը պին քէրրէ պահս
պիլէ իտէր իտիմ:

Մորոք . — Վէրիլէն իչարէթլէր տօղրո՞ւ մը տըր :

Ֆարլ . — Տօ՛ս տօղրու : Իքի կէնճ գըզլար մաթէմ
էլպիսէսի կիյինմիշլէր . պինմիշ օլտըգլարը հայվան պէ-
յազ տըր . իհթիեար՝ ուզուն պըյրգը պիր աատմ օլուպ,
պաշընա՝ բօլիս նէֆէրլէրինէ մահսուս մա՛ի պիր չապգա
գօյմուշ , վէ սըրթընա տախի քիւլ րէնկինտէ պիր գա-
բութ կիյինմիշ տիր . արգալարընտա տա պիր Սիպէրիա
քէօբէյի վար տըր :

Մորոք . — Ֆէնտիլէրինի նէ՞րէտէ պըրագտըն :

Ֆարլ . — Պիր միլ մէսաֆէտէ . . . : Եարըմ սաաթ կէչ-
մէզտէն էվվէլ, պուրաեա վասըլ օլուրլար :

Մորոք . — (Միւթէֆէքքիրանէ պիր թարզտա .) Քէօ-
յիւմիւզտէ եէքեանէ միւսաֆիրխանէ պու օլտըղընտան ,
տէմէք տիր քի պուրաեա ինէճէքլէր :

Ֆարլ . — Էվվէ՛լթ , զաթէն ագշամ օլմագ իւզրէ տիր:

Մորոք . — Իհթիեարըա կէօրիւշէպիլտի՞ն մի :

Ֆարլ . — Կէօրիւշէպիլմէ՞ք մի . . . պունու ֆիքրինիզէ
պիլէ կէթիրմէյինիզ:

Մորոք . — Նասը՞լ:

Ֆարլ . — Եանընա կիտինիզ տէ կէօրէյիմ . . . :

Մորոք . — Նէտէ՞ն :

Ֆարլ . — Միւմքինսո՛զ տիր , միւմքինսո՛զ . . . :

Մորոք . — Միւմքինսո՞զ մի , նէ՞ իչուն :

Ֆարլ . — Տիյինէյինիզ քի սէօյլէեէյիմ . . . : Պէն , էվ-

վէլի էմրտէ , տիւն ագշամքի գօնագ եէրինէ գատար , քէնահլէրինի թագիպ իլլէտիմ։ Նիհայէթ , թէսատուֆչին պիրի պիրիմիզէ բասթ կէլմիշիզ կիպի պիր սուրէթ թասլայարագ , մէրգում իմթիհարա՝ բիհատէ եօլճըլարը պէյնինէ սէօյլէնմէսի ատէթտէն օլան «Ուղուրլար օլսո՛ւն , արգատա՛շ , Ալլա՛հ սէլամէթ վէրսին» սէօզլէրինի Ալման լիսանըյլա թէքէլլիւմ իմթիհիմէ , մէրգում , ճէվապ օ-լարագ , էյրի էյրի եիւզիւմէ պագտը , վէ էլինէէքի պասթօնըննըն ուճըյլա եօլուն օ պիր թարաֆընը կէօսթէրտի ։

Մորոք . – Ֆէնտիսի հատտը զաթըննտա ֆրանսըզ օլտըղընտան , պէլքի տէ Ալմանճա անլատադ ։

Ֆարլ . – Անլատա՞ղ մը ։ Սիզտէն էյի սէօյլէյօր . չունքի , տիւն ագշամ գօնագ եէրինտէ , քէնահիյլէ կէնճ գըզլար իչուն լէագըմ օլան չէյլէրի օթէլճիտէն Ալման լիսանըյլա թալէպ իմթիհինի տուչտում ։

Մորոք . – Է՛յ , գօնագ եէրինտէ տախի , քէնտիսիյլէ մուպահասատա կիրիշմէք թէչէպպիւսինտէ պուլը՞նմատըն մը ։

Ֆարլ . – Պիր քէրրէ քէնտիսիյլէ կէօրիւշմէք իսթէտիմ իսէ տէ , մէրգում , օ տէրէճէ պիր մուամէլէի վահշիանէ կէօսթէրտի քի , մէմուրիյէթիմի թէհլիքէյէ իլգա իտըրիմ գօրգուսըյլա , պու թէչէպպիւստէն ֆարիդ կէլտիմ ։ Սէօզ արամըզտա գալսըն եա , պու հէրիֆ չէյթան կիպի ֆէնա պիրինէ պէնզէյօր . պունտան մատտա , կէրչի մէրգումըն պըյրըղընա պէյազ տիւշմիւշ վէ քէնտիսի տէ դուրու քէմիք տէնիլէճէք գատար զէպուն գալմըշ ըսատա , հէնուզ օ գատար գուվվէթլի , վէ օ գատար պիրէրվա կէօրիւնիյօր քի , արգատաշըմ Գօղիաթ ըլա պու իսթիհար միհանընտա պիր միւպարէզէ թէքէվվիւն իթտէ , քիմ գալիպ կէլէճէյինի քէստիրէմմէմ ... ։ Թէսավվուրընըզըն նէտտէն իպարէթ օլտըղընը հէնուզ պիլմէյօր իսէմ տէ , եինէ քէմալը իհթիրազլա տավրանմանընըզը թավսիյէ էյլէրիմ ... ։

Մորոք . – (Միւսթէհզիճանէ պիր թէպէսսիմ իլէ .) Ձավատան կէլմիշ օլան սիյահ բարսըմ (յովազ) տախի ղայէթ գուվվէթլի վէ պիրէրվա իտի ... ։

Ֆարլ . – Ն՛ճէ՛լ մի ... ։ Ֆիլմագը էվվէլքի գատար գուվվէթլի վէ պիրէրվա տըր . ֆագաթ , անըն պու գուվվէթի սիզին իչուն հիչ հիւքմինտէ տիր ։

Մորոք . – Իչթէ , պէն օ գօճա իսթիհարը տախի գուվվէթ ու վահշէթիյլէ պէրապէր , եէնէճէյիմ ։

Ֆարլ . – Նէնէճէ՞քմիսինիզ , Սագրընըզ , էֆէնտիմ , սագրընըզ ։ Սիզ , մէհարէթ վէ ճէսարէթի միւքէմմէլէնիզլէ պէրապէր , սէօզիւմէ իթթիմաատ իտինիզ քի , պիր ազտան պուրատա կէլէճէք օլան օ իսթիհար գուրտը՝ բէք չաբուդ գուզույա թահվիլ իտէմէյէճէքսինիզ ։

Մորոք . – Նէ՞ իչուն . արսլան Կայէն իլէ գաբլան Ցուդա , քէմալը խէվֆ ու տէհշէթլէրինէ մէպնի , աեագլարըմը եալա՞մայօրլար մը ։

Ֆարլ . – Օրատը էօյլէ . չունքի սիզ էօյլէ պիր վաըթտայա մալիք սինիզ քի ... ։

Մորոք . – (Ֆարլըն սէօզիւնիւ քէսէրէք .) Ձունքի իյման ու իթթիգատա մալիք իմ . անլատա՞ն մը , իչթէ պու ։

Բէյղամպէրի մէրգում , պու սէօզլէրի էօյլէ պիր թավրը միւթէհաքքիմանէ իլէ իրատ իյլէմիշ , վէ Ֆարլըն եիւզիւնէ էօյլէ պիր նազար ֆըրլաթմըշ ըտը քի , պիչարէ , պաչընը աչաղը էյմէյէ վէ արթըգ պիր սէօզ պիլէ սէօյլէմէմէյէ մէճպուր օլտու ։

Մորոք , եինէ սէօզիւնէ տէվամ իտէրէք , մուզաֆֆէրանէ պիր թավը ըլա .

— Ձէննապը Խալիգ Հազրէթլէրինին իմտատ վէ մուավէնէթիյլէ , վահշի հայվանլարը մաղլուպ իտէն պիր քիմսէ , պիր սիւրիւ տինսիզ իմանսըզ հէրիֆլէր իլէ բէնչէլէշտիքտէ , իմտատսը՛ղ մը գալըր . – տէտի ։

Ֆարլ , էֆէնտիսինին իյման ու իթթիգատընա զա-

թէն էմին օլտըղընտան , վէ եախօտ պէօյլէ նադիք պիր մէսէլէ հադգընտա անընձա միւճատէլէյէ կիրիշմէյէ իղ-թիտարտըզ պուլընտըղընտան , թէվազուքեարանէ պիր թավը ըլա .

— Սիզ պէնտէն տահա ալիմլինիզ . պինապէրին՝ հէր եաբտըղընըզ մուվաֆըգը հադգանիյէթ օլմադ կէրէք տիր . — տէյու ճէվապ վէրտի :

Մորոք . — (Պիր գաչ տադըգա սաքիթ գալտըգտան սոնրա .) Պու իխթիեար ըլա իքի կէնճ գըզլարը պիւթիւն կիւն թադիպ իյլէտի՞ն մի :

Ֆարլ . — Էվէ՛թ , էֆէնտիմ . լաքին ուզադտան թադիպ իյլէտիմ : Պէնտէնիզ , օ թարաֆլարը բէք էյի պիլտիյիմտէն , կեահ տէրէլէր իչինտէքի գըսա եօլլարտան , կեահ տախի տաղլար արասընտան եիւրիւյէրէք , պունլարըն թուրթտըգ-լարը եօլու ասլա նադարտան տուր թուրթմատըմ : Ոօն տէ-ֆա քէնտիլէրինի կէօտիւյիւմ վադըթ , քիրէմիտ ֆասլըգ-տաս իթթիհադինտէքի տու տէյիրմէնինին արդասընա կիզ-լէնմիշ իտիմ . . . : Հալպու քի , իխթիեար ըլա րէֆիքէլէրի թարիֆի քէպիրտէն եօլ ալմադտա օլտըգլարը , վէ կիճէ տախի թէգարրուզ իթմէքտէ պուլընտըղը ճիհէթլէ , ա-տըմլարըմը տահա պիեատէ թէօրի իտիպ , քէնտիլէրինտէն իլէրի կէչմէյէ վէ Խուջուճ հ-վ-դ-թէամիյէ իթտիյինիզ խա-պէրլէրի վէրմէյէ միւսաադաթ իյլէտիմ :

Մորոք . — Խայըրլը հավատիս . . . էվէ՛թ . . . բէք խայըրլը հավատիս . . . : Սէն տէ , միւսթահագդ օլտըղըն միւքեաֆաթա նաիլ օլաճագսըն . . . չունքի , էկէր պու եօլճըլարը գաչըրմըշ օլտա ըտրմ . . . :

Բէյղամպեր՝ պիրտէն պիրէ սարսըլըպ , սէօղիւնիւ իք-մալ իտէմէտի : Սիմասընըն րէնկինէ վէ սէտասընըն իհ-թիզազընա նադարէն , Ֆարլըն կէթիրմիշ օլտըղը հավատի-սին նէ տէրէճէ էհէմմիյէթլի օլտըղը տէրհալ իսթիխրաճ օլունապիլիր իտի :

Ֆարլ . — Պուրատա՝ հադըգաթէն չաեանը տըգգաթ օլմադ կէրէք տիր . չունքի , Բեդրըսպուրկտան Լիբսիգայա գատար կէլէն օ Րուս թաթարը , սիզի պուլմադ իչուն կէլ-միշ տիր . . . : Հէմ պէյքի տէ . . . :

Մորոք . — (Ֆարլըն սէօղիւնիւ տէրհալ գաթ իտէ-րէք .) Օ Րուս թաթարըյլա պու եօլճըլար միեանընտա պիր միւնասէպէթ պուլընտըղընը սանա քիմ սէօյլէտի : Եանըլըյօրսո՛ւն . . . հէմ պէն նէ՛ սէօյլէրսէմ , սէն օն-տան պաշգա պիր շէյ պիլմէմէյիմին . . . :

Ֆարլ . — Բէք կիւզել , էֆէնտիմ . աֆիվ իտինիզ , վէ արթըգ պու պահսը գաբաեարըմ . . . : Հա՛ , էյի խաթը-րըմա կէլտի , պէնտէ շու սըրթըմտաքի չանթայը էնտի-րիպ , հայվանլարա եէյինթի վէրմէք իւզրէ Գողիաթըն եարտըմընա կիտէյիմ . չունքի , եէմէք վագթը կէլմիշ , վէ պէյքի տէ կէշմիշ տիր : Աճապա պիզիմ գօճա արգա-տաշ ունութգանլըգ իթմի՞շ մի . . . :

Մորոք . — Գողիաթ տըշարը չըգտը . հէմ սէնին ավ-տէթ իթմիշ օլտըղընը պիլմէմէլի տիր : Պունտան գաչգա , օ իխթիեար ըլա կէնճ գըզլար , սէնի պուրատա կէօր-մէմէլի տիրլէր . չունքի սէնին մէվճուտիյէթին չիւպհէյի տայի օլապիլիր :

Ֆարլ . — Էօյլէ իսէ , նէ՞ րէյ կիթմէքլիյիմի իսթէյօր-սընըզ :

Մորոք . — Ամըր իչինտէքի քիւչիւք անապարա չէքիլիպ , էմրլէրիմէ ինթիղար իթմէլիսին . պիրա պու կիճէ Լիբսի-գայա կիթմէքլիյին բէք իհթիմալտէն տիր :

Ֆարլ . — Տիլէտիյինիզ կիպի օլսուն : Սըրթըմտաքի չանթատա պիր ազ արթըգ եէյինթի պուլընտըղընտան , կիտէյիմ ախօրըն անապարընտա եէյիմ վէ պիր ազ տա եօրղունլըգ ալայըմ :

Մորոք . — Կիտէպիլիրսին . . . :

Ֆարլ . — Ցագաթ էֆէնտիմ , տէմինճէք սէօյլէտիյիմ

սէօզլէրի տախմա խաթըրընըզտա թուխընըզ։ Ոըր պըյըզ-
լը իսթիեարտան իհթիրազ իտինիզ. չունքի, մէրգում՝
չէյթան կիպի քէօթիւ վէ ճէսուր պիր ատմ տիր. պէն-
տէնիզ, էօյլէլէրինի բէք ալէա թանըրըմ . . . ։

Մորոք. – Սէն միւսթէրիհ օլ . . . պէն, տախմա իհ-
թիյաթը տավրանըրըմ։

Ֆարլ. – Էօյլէ իսէ, Ալլահ մուվաֆֆագ իյլէսին տէ-
տիքտէն սօնրա, նէրտիւպանտան աչաղը ինիպ նապէտիտ
օլտու ։

Բէյղամպէր իսէ, իսրտմէթքեարընըն պու սօն սէօզ-
լէրինէ ճէվապէն, պիր ալէամէթի տօսթանէ իպրազ իյլէ-
տիքտէն սօնրա, միւթէէմմիլանէ պիր սուրէթտէ, պիր միւա-
տէթճիք, կէզինմէյէ պաշլատը։ Ղատէհու, պազը էվրագը
հավի օլան իչի գաթը սանտըղա եագլաշարագ, տէրու-
նինտէն ուզուն պիր մէքթուպ չըգարտը, վէ պիր գաչ տէ-
ֆա, քէմալը տըգգաթ վէ իթինա իլէ միւթալէաա իյլէտի։
Ախա սրրա, եէրինտէն գալգըպ, միւսաֆիրխանէնին իչ հավ-
լիսինէ նագրը օլան գաբալը բէնճէրէեէ գատար կիտէր, վէ
քէմալը էնտիչէ իլէ գուլագ վէրիր իտի. զիրա, թէգա-
րուպլէրի պիր ազ էվվէլ իխպար գըլընան իչ հօլճընըն
մուվասէլէթինէ չար չէշմ իլէ մունթազըր ըտը։

2

ԵՕԼՃԸԼԱՐ

Մօքէրն գարիյէսինտէ վագը Ֆ-ֆն Գլն միւսաֆիրխա-
նէսինտէ, իչպու վուգուաթ ճէրէհան իթտիյի սրրատա,
վահչի հայվանլար զալիպի Մորոքըն, սապըրսըզլըգտա պէք-

լէմէքտէ օլտըղը իչ հօլճը, ֆէրահէֆզա վէ տիլքիշա
չայըրլար արասընտան սիւքիւնէթի թամմէ իլէ իլէրիլէ-
մէքտէ իտիլէր։ Իչպու չայըրլըղըն պիր թարաֆընտա, պիր
ըրմագ մէվճուտ օլուպ, ճէրէհանըյլա պիր տէյիր-
մէն տէօնտիւրմէքտէ, վէ տիկէր թարաֆընտա տախի,
պիր թարիզի քէպիր մէչհուտ օլուպ, պունտան տա, հէ-
ման պիր միլ մէսաֆէտէ, էրէյիճէ եիւքսէք պիր թէրէ
իւզէրինտէ վագը Մօքէրն գարիյէսինէ կիտիլմէքտէ իտի։

Ասիւմանըն մա'լի գուպպէսի, զայէթ պէրրագ վէ
կիւզէլ իտի։ Եալընըզ, տէյիրմէն չարխընըն տէվէրանըն-
տան միւթէվէլլիտ ըրմագ սէտասը, հէր թարաֆը իսթիյա
իտէն տէրին սիւքիւնէթի իհալալ իտիյօր ըտը։ Տալլարը
սըզ օլան պիր չօգ սէօյիւտ ադաճլարընըն եէչիլ վէ չէֆ-
ֆաֆ կէօյկէլէրի սուտա աքսըէզիր օլտըղը միսիլլու,
պիր ազ պէրիտէ, ըրմագ տախի՝ գուպպէի ասիւմանըն
մա'լիլիկէյլէ, չէմսին պատ էլ զուրուպ աթէչրէնկ չուլէլէ-
րինի աքս իթտիրտիյինտէն, էյէր օրատաքի թէքէլէր մա-
նի օլմամըշ օլսա, սէմանըն ալթուն մա'լ րէնկի, ըրմագրն
լաճիվէրտ րէնկինէ գարըշարագ, պիր մէնզարէի նազար-
բուպա բէյտա իտէճէք իտի։

Ըրմագ քէնարընտա պուլունան գամըշ ֆիտանլարը,
էքսէրիյէն ագչամ իւսթու զուհուր իտէն խաֆիֆ վէ լա-
թիֆ պիր բուզկեարըն թահրիգիյլէ, սիեահ գատիֆէ րէն-
կինտէքի սօրղուճլարընը աշաղըյա էյմէքտէ իտիլէր։ Կիւ-
նէշ տախի, գըզըլա պօյանմըշ պուլութլար ալթընտա իխ-
թիֆա իտէրէք, եավաշ եավաշ նապէտիտ օլմագտա, վէ
հավա իսէ, ուզագտան կէչէն պիր գօյուն սիւրիւսիւնիւն
չան սէտալարընը հէր թարաֆա աքս իթտիրմէքտէ իտի։

Զայըրլարըն օթլարը տէրունինտէ աչըլմըշ պիր հօլ
արասընտան, օն պէշ եաչընտա իբի կէնճ գըզճըղազ, պէ-
յազ պիր հայվանա պինմիչ օլտըգլարը հալտէ, հօլ ալ-
մագտա իտիլէր։ Իչպու հայվանըն սէմէրի՝ զայէթ կէնիչ

վէ արգալըգը օլուպ, քէնտիէրի իսէ, նարին վիճուտլու վէ ուֆագ թէֆէք չէյլէր օլտըգլարընտան, հէր իքիսի տէ պիտուհուլէ օթուրապիլմիշլէր իտի։

Ուզուն պօյլու, էամէր եիւզլիւ, գըր վէ ուզուն պըյըգը պիր իսթիւար տախի, հայվանըն եուլարընտան թուխուպ, րէհպէրլիք իթմէքտէ, վէ արա սըրա, պաշընը կէնճ գըղլարա տօղրու չէվիրէրէք, բէտէրանէ վէ իսթիւրամքեարանէ պիր նաղարըա քէնտիէրինէ պագմագտա ըտը։ Մէրգում իսթիւար՝ ուզուն պիր պասթօնա տաեանմըշ օլուպ, հէնուզ մէթին վէ գավի օլան ումուզլարընտա, պիր ասքէր չանթասը պուլընմագտա, վէ այագ գապլարընըն թօզու օլմասը, վէ ատըմլարընըն ատէթա եէրլէրէ սիւրիւնմէսի ուզուն միւտաէթտէն պէրու եօլ եիւրիւմէքտէ օլտըրընա տէլալէթ իյլէմէքտէ իտի։

Սիպէրիանըն ճիհաթը չիմալիյէսինտէ մէսքիւն էհալի թարաֆընտան գըղագլարա գօչուլուպ, գամէթ վէ շէքլ վէ րէնկճէ գուրտա միւշապիհ պուլընան գուվվէթլի պիր քէօրէք տախի, պու քիւչիւք քեարպանը մահալը մագսուտա սէվգ իտէն իսթիւար ասքէրին արգասը սըրա գիթմէքտէ, վէ տահա տօղրուսու էֆէնտիսինին այաղը էօքչէսինտէն այրըլմամագտա ըտը։

Պու իքի գըղճըղաղըն, պիրի պիրինէ սարըսըրճասընա իպրաղ իթտիքլէրի հալի կէօրմէք գատար լաթիֆ պիր մէնզարէ օլամագ ըտը։ Պունլարտան պիրի, սօլ էլիյլէ հայվանըն տիգկինլէրինի թուխմըշ օլտըղը կիպի, սաղ էլինի տէ թաթլը պիր ույգույա տալմըշ վէ պաշընը քէնտիսինին ումուզընա տաեամըշ օլան սէվկիլի գըղգարընտաշընըն պէլինէ տօլամըշ ըտը։

Պարկիրին հէր պիր խաթվէսինտէ, պու իքի նարին վիճուտլար, խաֆիֆ խաֆիֆ իհթիղազէ կէլմէքտէ, վէ հէր իքիսինին տախի ուֆաճըգ այագլարը, էօղէնկի մագամընա գաիմ օլան թախթալարա խոթինաա իտէրէք, էօթէյէ պէրիյէ սալանմագտա ըտը։

Պու էքիզ հէմշիրէլէր, պիր արզուի մատէրանէ սահագասըլա, Բօզ (վարդ) վէ Պլանչ (ճերմակ) թէամիյէ իտիլմիշ օլուպ, հէր իքիսի տէ էօքսիւզ իտիլէր քի, պու հալ՝ եարը էսկիմիշ օլան մաթէմ էլպիսէլէրինտէն պէտահաթէն անլաշըլըեօրտու։ Հաթթա պունլար պիրի պիրինէ օ գատար միւշապիհ վէ գամէթ վէ էնտամճա օ տէրէճէ միւսավի իտիլէր քի, պիրինի տիկէրինտէն թէֆրիգ իթմէք՝ միւտաէթի մէտիտէ անլէրի կէօրմիւշ օլմագա միւթէվագգըֆ ըտը։ Պինապէրին, եալընըզ ուեանըգ տուրանըն րէսմի հէր իքիսինին տախի թաավիրի հագիգիսի ատտ օլընապիլիր իտի։

Օ սըրատա, պու իքի մատումէ միեանընտա շու ֆարգ մէվճուտ ըտը քի, Բօզ՝ օ կիւն ուեանըգ տուրարագ, պէօյիւք հէմշիրէլիք մէմուրիյէթինի իյֆա իտիեօրտու։ Իշպու մէմուրիյէթի պէօյլէճէ թագսիմ իթմէքլիք խուսուսը իսէ, քէնտիէրինէ րէհպէրլիք իտէն իսթիւարըն պիր ֆիգրի մախսուսը նէթիճէսի իտի. չունքի, պու ատէմ, իմբէրաթօրլըգ զէմանընըն պիր իսթիւար ասքէրի օլուպ, ուսուլ վէ գավահտին թէամիի իճրասընա ֆէվգ էլ հատտ զայրէթքէշ օլտըղընտան, իքի էօքսիւզ արասընտա էմր իթմէք վէ եա թահթը էմրտէ պուլընմագ վազիֆէլէրինին, պէօյլէճէ նէօպէթլէ իյֆասընը մուվաֆըգը մասլահաթ կէօրմիւշ իտի։

Կրէօզ նամ րէսսամը մէշհուր, հիւան ու լէթաֆէթին պիր նումունէի միճէսսէմի օլան պու իքի ճազիպ չէհրէյի կէօրտիւքտէ, մէֆթուն օլաճաղը պէտիհի իտի։ Պաշլարը՝ սիեահ գատիֆէտէն մամուլ սէրբուշլար ըլա մէթուր օլուպ, պու սէրբուշլար ալթընտան իսէ, աչըգ գումրալ րէնկինտէ սաչ զիւլիւֆլէրի ումուզլարընա եայըլարագ, խաֆիֆ պիր բիւզկեարըն թէէսիրիյլէ թէմէվվիճ իթմէքտէ, վէ կիւլրէնկ բուխսարլարը էթրաֆընտա լաթիֆ պիր տահրէ թէշքիլ իյլէմէքտէ իտիլէր։ Տիւրտանէի չէպնէմլէ միւզէյեէն գըր-

մըզը գարէնֆիլէրին լէՁն ու լէթաՓէթի , պու կիւզէլ չո-
ճուգլարըն , պիր թէպէսիւմի տաիմի իլէ մուհաթ օլան
տուտագլարընըն րէնկի կիւլՓամը գարշըսընտա մահվ օ-
լուպ կիտէր իտի : Հաթթա , թապիաթլարընըն հալ-
լէավէթ ու միւլաեէմէթինէ վէ չաղլարընըն սաՓվէթ ու
մասումիյէթինէ պիր շահիտի տաիլ օլան իրի մա՛ի կէօզ-
լէրինին րէՁնագ վէ պէրրագլըղընա նիսապէթլէ , էն լա-
թիՓ վէ էն հայրէթէՓզա չիչէքլէր պիլէ լէթաՓէթտէն
արի վէ պէրի կէօրիւնէճէյի թապիի իտի : Բագ վէ պէ-
հազ պիր ճէպին , մինի մինի պիր պրուն , վէ հանագլա-
րընտա մէշհուտ օլան ուՓաճըգ պիր չուգուր , պու իչի տիլ-
պէր վէ շահանը բէրէքէթիչ չէհրէլէրին մասումիյէթ ու
սաՓվէթինի պիր գաթ տահա արթըրմագտա ըտը :

Էղճիւմլէ , հաղմուրըն վէ հա ՓուրթունանըՆ գարիպ
իւզ ղուհուր օլտըղը պիր զէմանտա , իհթիհար ասքէրին՝
հէր իչիսինի տէ , կէյիք տէրիսինտէն մամուլ գօճա պիր
քիւրքէ քէմալը իհթիմամլա սարտըղը , վէ լապիս պուլըն-
տրգլարը էլպիսէնին կէնիշ պաշլըղընը տա , պաշլարընա
կէչիրտիյի թագտիրտէ , պու իչի թաղէ վէ մասում չո-
ճուգլարը թէմաշայէ տալմագ՝ էրպապը նաղարը , հագը-
գաթէն տիւշարը հայրէթ իտէր իտի :

Անճագ , օ ադշամ , հավա ղայէթ կիւղէլ վէ սաքին
իտուլինտէն , մէգքիւր քիւրքլիւ մանթօ՝ իչի հէմշիրէնին
տիղլէրի իւզէրինէ վազ իտիլմիշ , վէ պաշլըգլարը տախի
սէմէրին արգալըղընա տիւշիւ վէրմիշ իտի :

Ֆօղ , սաղ գօլընը , հէնուզ թաթլը ույգուտա պուլը-
նան գըղգարընտաշընըն պէլինէ տօլամըշ օլտըղը հալտէ ,
քէնտիսինէ պիր նաղարը չէՓգաթ , վէ պէլքի տէ պիր մու-
հապէթի մատէրանէ իլէ պագմագտա ըտը ... ղիրա օ
կիւնիւ պէօյիւք հէմշիրելիք վազիՓէսի քէնտիսինէ տիւշմիւշ
իտի : Պիր պէօյիւք հէմշիրէ տէ , չօգ տէՓա պիր մատէրի
քէրէմքեար սայըլա՛մագ մը ... :

Պու իչի կէնճ գըղճըղագ , պիրի պիրինի պիր մու-
հապէթի չէտիտէ իլէ սէվտիքլէրի չէօյլէ տուրսուն , էք-
սէր էքիղ չօճուգլարտա մէշհուտ օլան պիր սէվգի թա-
պիւյե իթթիխաէն , հէր իչիսէ պիր չէյտէն , այնի զէ-
մանտա միւթէէսսիր օլուրլար ըտը : Քէնտիլէրինտէն պիրի-
սի , պիր հէյէճանը գալագ տիւշար օլուր օլմագ , այնի
հալ՝ տիկէրինին սիմասընտա տախի կէօրիւլիւր իտի : Պիր
սէպէպտէն նաշի , իչիսի տէ տիթրէր գըղարըր , վէ սօ-
լուպ սարարըր , վէլ հասըլ մէսէրրէթ ու քէտէր , իչիսի-
նին տէ գալագինէ պիր անտէ թէէսսիր իյլէր իտի :

Հաթթա , հէնկեամը սագավէթտէ պուլընտըգլարը
սըրատա , կիրիՓթար օլտըգլարը զալիմ պիր խասթէլիյին
նէթիճէսի օլարագ , հէր իչիսէ , պիր տալտա պիթմիշ
իչի չիչէք կիպի , պիրլիչտէ սարարըպ սօլմուշլար , պիր-
լիչտէ պիւչիւլիւպ դուրումուշլար , վէ ՓագաթՆ մուահա-
խէրէն եինէ պիրլիչտէ չիՓաեապ օլարագ , լէՁնի սալի
վէ թապիիլէրինի իչթիսագ իթմիշլէր իտի :

Պու իչի գըղճըղագը եէչտիկէրէ բագթ իտէն վէ
չէօղիւլմէսի մուհալ գագիլինտէն օլան տախիլի վէ մանէ-
վի պաղլար , քէնտիլէրինին հայաթ վէ մէվճուտիյէթինէ
իրասը խասար իտիլմէտիչճէ , խալէլէէզիր օլամաեաճա-
ղը միւհթաճը իյղահ պիր գագիյէ՞ մի տիր : Իչթէ, [illegible]
[illegible] , պու
պիր չիՓթ կէօկէրճինլէր տէ , պէրագէրճէ եաչաեըպ ,
էկէր պիր տէսթի ղուլմչեար , պունլարը եէչտիկէրինտէն
այըրմագա թէչէպպիւս իթմէ , հէր իչիսի տախի մահզուն,
մէեուս վէ միւչէտտէր օլարագ , նիհայէթ իւլ էմր թէր-
քի հայաթ իտէճէլէրի թագլի իտի :

Պու էօքսիւզլէրէ րէհնիւմալըգ իտէն իհթիեար, թախ-
մինէն էլլի եաշընտա պիր ատէմ օլուպ , ճիւմհուրիյէթ
վէ իմբէրաթօրլըգ ղէմանը ասքէրլէրինին պիր միսալը միւ-
ճէսսէմի իտի . օ ասքէրլէրին քի , ատի խալգ էվլատը օլ-

մագլա պէրապէը, եալընըզ պիր մուհարէպէտէ, տիւնեանըն էն պիրինճի ասքէրլէրի մէրթէպէսինէ իթիլա իտէրէք, պիր միլլէթին հադիգի մէպուսանը, քէնտի էճնիյէթ, գուվվէթ վէ իւմիտլէրինի անըն իւզէրինէ գօյտըղընտա, օ միլլէթի նէլէրէ մուգթէտիր օլտըղընը, վէ նէ՛ տէյէրէ պուլընտըղընը ալէմ նազարընտա իսպաթ էյլէմիլէը։

Մէրգում իխթիեար, իմբէրաթօրըն խասսա՛ օրտուսը սիւվարի գումպարաճըլարընտան օլուպ, Տ-ի-ոդէ լագապըյլա եատ օլընմագտա ըտը։ Զէհրէմի տախի վագարը վէ ֆագաթ պիր ազ վահչէթնիւմա օլուպ, գըը, սըգ վէ ուզուն պըյըգլարը իսէ, տօտագլարընը թէմամըյլա գաբլամըշ, վէ պիւթիւն չէնէսինի սէթը էյլէյէն կէնիշ սագալը իլէ գարըշմըշ ըտը։

Եանագլարը, ղայէթ զաիֆ վէ թուղլա րէնկինտէ օլտըղընտան, քէմալը իհթիմամ իլէ թրաշ իտիլմիշ, վէ հէնուզ սիեահ րէնկինի սագլամըշ օլան գալըն գաշլարը, աչըգ մա՛ի րէնկինտէքի կէօզլէրինի ատէթա սէթը էյլէմիշ իտի։ Գուլագլարընտաքի ալթուն հալգալար, պէյազ չէրթէլէ էյլէնմիշ օլան եագասընա գատար ինմէքտէ, վէ մէշինի պիր գուշագ տախի. քիւլ րէնկի չուհատան մամուլ գաբութընըն պէլինի սըգմագտա ըտը։ Մա՛ի պիր բօյիս չապգասը տախի, սօլ ումուզընա տօղրու մէյլ իտէրէք, պաշընըն տագլըղընը էօրթմէքտէ իտի։

Ցակոպէը, կէնճլիյի զէմանընտա, Հէրքիւլ կիպի գուվվէթլի վէ ճէսուր պիր ատէմ օլուպ, եիւրէյի արսլան կիպի խայրխահ վէ սագլըը ըտը։ Իհթիեարլըգ զէմանընտա իսէ, չէհրէմինտէ ալէահմի վահչէթ նիւմաեան օլմագլա պէրապէը, էօքսիւզէը հադգընտա ֆէվգ էլ ատէ իլթիֆաթ ու րիայէթ, վէ պիր մատէրի չէֆգաթէսէը գատար ըիդգաթ ու մուհապպէթ իպրազ իտէր իտի։ Զաթէն մուհապպէթ գահրամանլըղընտա, պիր վալիտէյնին գալպի, պիր ասքէր գալպի տէյէք տէյի՞լ մի տիր . . . ։ Ցակոպէը,



ՏԱԿՈՊԻՐ

ֆըթրէթէն , բէք միւլահմ վէ բէք սաքին իւլ միզաճ պիր քիմսէ օլտըղընտան, հէր տիւրլիւ՝ըզտըրապաթը գալպիյէսինի զապթէ մուգթէտիր իտուլի կիպի , սօղուգ գանլըըղընը տախի գալժան պօզմազ ըտըւ Տիւնեատա, քէնտիսինտէն տահա ազ լաթիֆէբէրվէր պիր ատէմ պուլընմամագ-ա պէրապէր, հէր շէյտէ վագուրանէ վէ քէմալը մէթանէթ իւղրէ տավրանմասը հասէպիյլէ , արա սըրա , էն մուգալլիտ ատէմլէր գատար թօհաֆիլըգ իպրազ իտէր իտի ։

Տակոպէր, էսնաի րահտէ վագթ վագթ պաչընը արգա յա չէվիրէրէք , էօքսիւզլէրին րաքիպ օլտըղը պէյազ հայվանը էլիյլէ օխշամագտա , վէ եախօտ պազը տօսթանէ սէօզլէր սէօյլէմէ քտէ իտի ։ Պու պարկիրին ուգուն տիշլէրիյլէ կէօզլէրինին չուգուրլարը , էբէյիճէ եաշլը պիր հայվան օլտըղընա տէլալէթ իթտիյի կիպի , պիրի պէօյիւրինտէ վէ տիկէրի կէօյիւսինտէ մէչհուտ օլան իքի տէրին եարա էսէրի տախի , պու հայվանըն բէք տէհշէթլի ճէնկլէրտէ պուլընմըշ օլտըղընը իսպաթ իտիյօրտու ։ Մէզքիւր հայվան , պօղազընտա պուլընան էսկի եուլարընը , պիր թավրը միւթէքէպպիրանէ իլէ , արատա պիր սիլքիպ սարսմագտա , վէ պու եուլարըն պագըր գապարալարը իւզէրինտէ, ֆու֊ ֆու֊ նիշանը հէնուզ կէօրինմէքտէ իտի ։

Հարէքէթի, մունթազամ, իհթիեաթքեարանէ վէ մէթանէթլի , տէրիսի պէյազ վէ բարլագ , չիչմանլըղը տախի օրթա պիր հալտէ օլուպ , եուլարընըն իւզէրինտէ պիրիքմիշ սալեալարը իսէ , պարկիրլէրին՝ միւթէմատիյէն վէ ֆագաթ միւթէտիլանէ պիր սուրէթտէ սէյահաթ իթմէլէրիյլէ իսթիհսալ իյլէտիքլէրի քէմալը սըհհաթ ու աֆիյէթէ տէլալէթ իթմէքտէ իտի։ Պու ճէսուր հայվան, էկէրչի ալթը այտան միւթէճավիզ պիր միւտատէթտէն պէրու մէսաֆէ գաթ իթմէքտէ իսէ տէ , էօքսիւզլէրի վէ սէմէրին արգասընա մէրպութ օլան աղըր պիր չանթայը, եօլա

չըգտըղը կիւնքի կիպի, սուհուլէթ վէ մէսրուրիյէթլէ թա-
չըմագտա ըտը։

Իչպու պարկիրին, հատտէն զիեատէ ուզուն օլան տիչ-
լէրինտէն պալէատէ պահս իթմէմիզին սէպէպի չու իտի քի,
քէնտիսի, ժօվիալ (չէնմէչրէպ) թէսմիյէ իտիլմէքտէ օլտը-
ղընտան, միւսէմմասընա սատըգ գալմագ իւզրէ, արատա
պիր ադըրը աչարագ տիչլէրինի կէօսթէրիր, վէ չօգ տէ-
ֆա տահի զէվալը քէօբէյ թէհլիքէլի շագալար իտէր իտի։

Պու քէօբէք իսէ, չիւպհէսիզ ժօվիալ (չէնմէչրէպ)
իսմինէ մուպային տիւշմէք իւզրէ, Բապա-ժուա (զէվգ
պօղան) թէսմիյէ իտիլմիչ օլուպ, էֆէնտիսինին այադը թօ-
բուգլարընտան պիր ան այրըլմամագտա օլտըղընտան,
տահմա ժօվիալա եագըն պուլընըր, վէ հայվան տահի ա-
րա սըրա Բապա-ժուանըն սըրթ տէրիսինտէն եավաշճա ը-
սըրարագ, եօգարը գալտըրըր, վէ պէօյլէճէ պիր գաչ
տագըգա հավատա սալմանըր ըտը։ Քէօբէք իսէ, կէրէք
տէրիսինին գալըն օլտըղը, վէ կէրէք արգատաչընըն պու
կիպի լաթիֆէլէնինէ ուզուն միւտատէթտէն պէրու ալըշմըշ
պուլընտըղը ճիհէթլէ, պու հալէ՝ խաթըրընիւվազանէ
միւթէհամմիլ օլուր, վէ ֆագաթ պու լաթիֆէլէր,
հատտը մարուֆընը կէչինճէ, Բապա-ժուա, պաչընը անա
տօղրու չէվիրէրէք, մըրըչտանմադա պաչլատըղընտա,
ժօվիալ տէրհալ քէնտիսինի եէրէ պըրագմադա միւսա-
բաաթ կէօսթէրիր իտի։ Պաղը քէրըչ, ժօվիալ,
թարզը վահիտ իւզրէ եաչամագտան օսանարագ, ասքէրին
հէյաչէսինի տէ տէֆաթլէ ըսրըրը ըտը քի, մէրգում իսխ-
թիեար տահի, քէօբէյի կիպի, պու գապլը չագալարա
մէչուֆ օլտըղը անլաչըլըր ըտը։

Թաֆսիլաթը մարուզէտէն, իբի էքիզ հէմչիրէ, իսխթի-
եար ասքէր, պարկիր վէ քէօբէք միեանընտա նէ տէրէ-
ճէ հիւանի իթիլաֆ վէ իթթիֆագ մէվճուտ օլտըղը տէրք
օլընապիլըր։

Պու քիւչիւք քեարպան, գարանլըգ պատմագտան էվ-
վէլ, գարշըտա, տաղըն թէբէսինտէ մէչհուտ օլան Մո-
քէրն գարիյէսինէ վիտուլ խյուն, քէմալը սիւրաթլա իլէրի-
լէմէքտէ իտի։

Տակոպէր՝ պաղը քէրըչ էթրաֆընա պագընարագ,
խաթըրընա պիր չօգ շէյլէր թէվարուտա իտիյօր կիպի կէօ-
րիւնմէքտէ իտի։ Ո սըրատա, եիւգիւնիւն ըչնկի եավաշ
եավաշ թէհավվիւլ իթմէյէ պաչլատը։ Տէվերանընըն սէ-
տատը՝ նագարը տըգդաթընը ճէլպ իթմիչ օլան տէյիրմէնէ
թէգարրուպ իտինճէ, տուրտու, վէ հէյէճանը գալպինէ
ալէամէթ օլմագ իւզրէ, ուզուն պըյըգլարընը, պաչ վէ
շահատէթ բարմագլարը ատատընտա, պիր գաչ քէրըչ
պուրմադա պաչլատը։

Ժօվիալ տահի, էֆէնտիսինին արգատընտա, պիրտէն
պիրէ տուրմըշ օլմասըլա, Պլանչ՝ պու սատրընթըտան ու-
յանտը, վէ պաչընը եօգարը գալտըրատագ, էվվէլի էմր-
տէ հէմչիրէսինի արաչտըրտը. վէ մէրգումէյի կէօրտու-
յունտէ, տուտագլարընտա լաթիֆ պիր թէպէսսիմ բար-
լատը։ Պատէհու, պու իբի էօքսիզ գըղճըղազ, Տա-
կոպէրին՝ ուզուն պատթօնընա տաեանադագ, ղայրը միւ-
թէհարրիք պիր հալտէ տուրտուրընը վէ միւտհիչ պիր
հէյէճանը գալպէ տիւչար օլմըշ օլտըղընը կէօրտիւքլէ-
րինտէ, պիր թէաճճիւպ իչարէթի թէպաթտի իթտի-
լէր...։

Պու սըրատա, իբի եէթիմէ՝ քիւչիւք պիր թէբէննին է-
թէյինտէ պուլընը յօրլար ըտը քի, պու թէբէննին զիրվէ-
սի, ուրու պիր մէչէ աղաճընըն եաբրագլարը ալթընտա
կէօզտէն նիհան օլմուչ ըտը։

Բօղ, Տակոպէրին ղայրը միւթէհարրիք պիր հալտէ
տուրմուշ վէ տէրեատ թէֆէէք քիւրաթա տալմըշ օլտըղընը
կէօրիւնճէ, սէմէրին իւզէրինտէն աչաղը էյիլիպ, արգա-
սընը քէնտիսինէ տօղրու չէվիրմիչ օլան ասքէրին ումու-

զընք, ուֆաճըգ վէ պէյաղ էլլէրիլէ տիւրթէրէք, լաթիֆ պիր սէտա իլէ .

— Նէ՞ն վար , Տակոպէր . — տէյի սօրտու ։

Պունըն իւզէրինէ , իխթիեար ասքէր արգասընա տէօնտիւ , վէ պէօյիւք պիր եայ տամլասը կէօղիւնտէ պիր տագըգա բարլատըգտան սօնրա , եանաղը իւզէրինէն սըյրըլարագ , գըր պըյըգլարը արասընտա նապէտիտ օլտու ։ Ռօզ վէ Պլանչ, պու հալի կէօրիւնճէ բէք զիեատէ ըղհարը թէաճճիւպ իտէրէք, ֆէվգ էլ առէ պիր էնտիչէ իլէ .

— Ալլայօրսըն հա՛ ... Տակոպէր . ըէճա իտէրիզ ... նէ՞ն վար , սէօյլէ՛ պիզէ ... — տէյի թէքրար սօրտըլար։

Իխթիեար , պիր միւտտէթճէք միւթէրէտտիտ գալտըգտան սօնրա , սէրթլէշմիչ օլան էլլէրինէ կէօզլէրինի սիլտի , վէ եագընտա պուլընան եիւղ եըլըգ մէչէ աղաճընը կէօսթէրէրէք , հէյէճանը պիր սէտա իլէ .

— Մէվկիւֆ էվլատլարըմ, սիզի միւքէտտէր գըլաճաղըմը պիլիեօրում . ֆագաթ սէօյլէյէճէյիմ չէյ , բէք մուգաատէս պիր չէյ տիր ... ։ Պունտան օն սէքիզ սէնէ մուգաատէմ, Լիբսիգանըն մուհարէպէի ազիմէսինտէն պիր կիւն էվվէլ, բէտէրինիզի , շու կէօրտիւյիւնիւզ աղաճըն եանընա կէթիրտիմ քի , պաշընտա իբի գըլըճ վէ ումուղընտա տախի , պիր գուրշուն եարասը վար ըտը ... ։ Պէն իսէ , իբի՞ մըղրագ եարասըյլա զէտէլէնմիչ օլտըղըմ հալտէ , բէտէրինիզէ պիրլիքտէ պուրաճըգտա էսիր իտիլտիք ... քիմին թարաֆընտան պիլի՞ եօրմըսընըզ ... ա՛հ, թէպտիլ տին իթմիչ օլան պիր նանքէօր Ֆրանսըզ ... էվվէ՛լ, Ֆրանսատան հիճրէթ իտիպ Ռուսիայա կիթմիչ վէ օրատա միրալայլըգ մէմուրիյէթինի իճրա իթմէքտէ պուլունմուշ օլան պիր Մարքի թարաֆընտան էսիր իտիլտիք ... ։ Վէլհասըլ, պիր կիւն կէլէճէք քի, սիզ պու ահվալին քեաֆֆէսինէ տէ մութթալի օլաճագսընըզ ... ։

Իխթիեար ասքէր , պիր գալ տագըգա սաքիթ ու սամիմ տուրտըգտան սօնրա , էլինաէքի պասթօնընըն ուճլյա Մօքէրն գարիյէսինի իրայէ իտէրէք , իֆատէսինէ շու եօլտա տէվամ իլլէտի ։

— Էվվէ՛լ ... էվվէ՛լ , խաթըրըմա կէլիյօր . պիղէ վէ Լէհլիլէրէ գօմանտա իտէն ճէսուր վէ գահրաման բէտէրինիզին՝ Ռուսիա զըրհլը ասքէր սիւվարիլէրինտէն պիր պասթարեա զապթ իթտիքտէն սօնրա , քէնտիլէրինի տէ թարումար վէ բէրիչան իթտիյի թէրեէլէր , իչթէ պունլար տըր ... ։ Ը՛հ , էվլատլարը՛մ , գահրաման բէտէրինիզ, պիզիմ գումպարաճը ալայընըն պաչընտա տուրարագ , տօլու կիպի եաղան գումպարալար արասընտա , նասըլ չէճիանէ պիր սուրէթտէ, տիւշմէնլէրէ գարշը կէօյիւս կերտիյինի կէօրմէլի իտինիզ ։ Ո կիւնդի մուհարէպէտէ , բէտէրինիզ գատար ճէսուր պիր քիմսէ թէսավվուր օլընամադ ըտը ։

Տակոպէր , զինինի գարլամըշ օլան պու էսէֆիէնկիզ խաթըրէլէրի , իֆատէ իլլէտիյի սըրատա , իբի եէթիմ գըզճըղագ տախի , եավաչճա հայվանտան աչադը ինտիլէր , վէ պիրի պիրինին էլինի թութարագ , մէչէ ադաճընըն ալթընա կիտիպ , տիղ չէօքտիւլէր ։ Պատէհու , պիր վագը մասումանէ իլէ եէքտիկէրինէ սարըլարագ , աճը աճը կէօղ եաչը տէօքմէյէ պաչլատըլար ։ Իխթիեար ասքէր իսէ , պունլարըն արգասընտա տուրմագտա , վէ էլլէրինի ուղուն պասթօնը իւզէրինէ գավուչտըրտըղը կիպի , պաչընը տա էլլէրինէ տայամագտա ըտը ։

Տակոպէր , տիղ իւսթիւնէ կէլմիչ պուլընան Ռօզ իլէ Պլանչըն , չէչմէի չէչմանընտան ագմագտա օլան էշքի թէէսսիւրին՝ կիւլբէնկ եանագլարընտան աչադըյա եուվարլանմագտա օլտըղընը կէօրիւնճէ , թաթլը պիր սէտա իլէ .

— Հայտի՛ ... հայտի՛ , այաղա գալգընըզ , պու գա-

տար միւքէտտէր օլմազա մահալ եօգ տըր. պէլքի տէ ժէ-
նէրալ Սիմոնը Բարիստէ պուլուրըզ։ Պէն, պու ազշամ, գօ-
նագ եէրինտէ, հէր շէյի սիզէ արզ ու պէեան իտէճէ-
յիմ...։ Բէտէրինիզ հադգընտա՝ սիզէ պիր թադըմ շէյ-
լէր սէօյլէմէք իւզրէ, պու կիւնիւ պէքլէմէք իսթէմիմ.
զիրա, պու կիւն պէնիմ իչուն պիր եէվմի մահսուս կիսպի
տիր. – տէտի։



Րօզ. – Պիզ, վալիտէմիզի տէ տիւշիւնիւյօրըզ տա, անըն իչուն աղլայօրըզ։

Պլանշ. – Էվվէթ, վալիտէճէյիմիզի տախի տիւշիւ-
նիւյօրըզ. չունքի ճէննէթտէն պաշգա պիր եէրտէ կէօ-
րէմէյէճէյիզ..., – տէտի։

Մէրգում իսթիեաը, էօքսիւզէրին էլլէրինտէն թու-
թարագ այագա գալըբըտը, վէ հէր պիրիսինէ պիրէր նա-
շէֆգաթ վէ մուհապպէթլէ պագտըգտան սօնրա.

— Պու գատար թէէսսիֆէ տիւշար օլմագ լէազըմ
տէյիլ, էվլատլարըմ, վալիտէյնիզ՝ հադրգաթէն էն ալէա
գատընլարտան պիրի իտի...։ Լէհիսթանտա սաքին օլտը-
ղը զէման, քէնտիսինի վ-ըլ-ի- ֆնո-ը տէյու թէսմիյէ ի-
տէրլէր իտի. լաքին վալիտէյնիզ, ումումի տիւնեաանըն ին-
ճուսը ըթլագընա սէզաւար պիր գատըն ըտը... զիրա,
տէնիլէպիլիր քի, ումումի տիւնեատա էմնալի եօգ ըտը...
Խա՛յր... խա՛յր...։

Տակոպէրին սէտասը իհթիզազէ կէլտիյինտէն, սու-
քութ իթտի, վէ միւթատը վէճճ իւզրէ, ուզուն պըյրգ-
լարընը, պաշ վէ շահատէթ բարմագլարը արասընտա պուր-
մագա պաշլատը։ Պատէհու, թէէսսիւրի գալպինէ զալէ-
պէ իթմիշ օլարագ.

— Պէնի տինլէյինիզ, էվլատլարըմ, վալիտէյնիզ սի-
զէ մահզա էյի նասիհաթլար վէրիր իտի, տէյի՞ւ մի.
– տէտի։

Րօզ. – Էվվէ՛թ, Տակոպէր։

Տակոպէր. – Էօյլէ իսէ, վէճաթ իթմէզտէն էվվէլ,
սիզէ նէ՞ սէօյլէտի. քէնտիսինի տահմա տէր խաթըր իթ-
մէնիզի, վէ ճադաթ միւքէտտէր օլմամընըզը թէնպիհ ի՞թ-
մէտի մի...։

Պլանշ. – Էվվէ՛թ, սահիհ տիր, հաթթա վալիտէմիզ
պիզէ տէմիշ իտի քի, ձէննապը Հադգ, էվլատլարընա վէ-
տան էպէտի իտէն պիչարէ վալիտէլէրէ տահմա մէրհամէթ

Լլէտիյինտէն, պիզիմ սէտալարըմըզը տախի իչիթմէյէ միւսաատ իտէճէք տիր։

Րօզ. – Վէ կէօզէրի տախմա պիզէ մաթուֆ գալաճագ տըր.... – տէյու իլավէ Լլէտի։

Պատէհու, իչի գըզգարընտաչ, պիր հիւանի էտա լէ, պիրի պիրինին էլինտէն թութարագ, մասումանէ պագըշարընը սէմայա տօղրու գալտըրտըլար, վէ չաղլարընա մախսուս օլան իթիգաատը խալխտանէ իլէ.

— Վալիտէճիյիմի՛զ, պիզի կէօրիյօրսո՛ւն... պիզի իչիտիյօրսո՛ւն... տէյի՞լ մի. – տէտիլէր։

Ցակոպէր. – (Գալպի բիւրխուն օլարագ.) Մատամ քի վալիտէնիզ սիզի կէօրիւպ իչիթմէքտէ տիր, մահզուն վէ միւքէտտէր կէօրիւնէրէք, անը տա քէտէրլէնտիրմէ յինիզ... գիրա, պուընը սիզէ պիզզաթ քէնտիսի թէնալիհ իթմիչ տիր...։

— Հագգըն վար, Ցակոպէր, արթըգ միւքէտտէր օլմայաճաղըզ։

Պու սէօզիւ միւթէագբէպ, Րօզ իլէ Պլանչ, կէօզ եաչլարընը սիլտիլէր։

Ցակոպէր, էհլի իման պիր քիմսէ նագարընտա, հագիգի պիր տինսիզ ատտ օլընաճագ ըտը. չունքի, Սբաննիատա պուլընտըղը սըրատա, պիր էլլէրինտէ խաչ վէ տիկէրինտէ խանչէր պուլընան, վէ հուրրիյէթի տէյիլ, – գիրա թէֆթիչի ագա՛իա մահքէմէսի պունու ասրլարտան պէրու սըգմըշ ըտը, – պէլքի իմթիեազաթը մէքրուհէի չախսիյէլէրինի միւտաֆաա իթմէյէ չալըշան հէր սընըճ վէ հէր թարիգէ մէնսուպ բահիպլէրի, պիրեր պիրեր գըլըճաան կէչիրիպ թէլէճ իլէմիչ իտի։ Հալպու քի, Ցակոպէր, գըրգ սէնէտէն պէրու, օ գաատար տէհչէթէնկիզ մէնզարէլէրտէ հազըր պուլընմըշ, վէ էճէլինի էքսեր տէճա օ գաատար եագըն կէօրմիւշ իտի քի, իսլասբէրլէր վէ սաճ գալպլէրտէ պուլընմասը թապիի օլան հըսսը տինտարա-

նէ անըն գալպինտէ տախմա պագի գալմըշ ըտը։ Մա մաճիհ, էհէըշի իչի հէմշիրէնին պագը խայալաթ ու իթիգատաթընա հէմէճքեար տէյիլ իտի իսէ տէ, անլէրէ իրաս իտիլէն ճիւղի պիր նագիսէյի տէ, ճինսաեաթը ազիմէտէն ատտ իտէր իտի։

Մէրդումֆ, էքիզլէրին հիւզն ու քէտէրի էբէյիճէ թէսքին օլմուշ օլտըղընը կէօրիւնճէ.

*— Իչիթէ տախմա պու հալտէ պուլընմալըսընըզ, էվլատլարըմ. տիւն վէ պու սապահքի կիպի, պիրի պիրինիզլէ մուհալիէրէտէ պուլընտըղընըզը կէօրտիւյիւմտէ, տահա զիյատէ մէսրուր օլուրում.... չինքի, տիւն վէ պու սապահ քէնտի մուպահասաթընըզլա օ գատար մէշղուլ ըտընըզ քի, սիզէ խիթապէն սէօյլէտիքլէրիմ սէօզլէրէ, գաթան ճէվապ վէրմէտիքտէն պաշգա, արա սըրա տախի կիւլիւյօր ըտընըզ..., Էվվէ՛թ, էվվէ՛թ, մատմուազէլլէ՛ր իքի կիւնտէն պէրու, հէր իքինիզ տէ, պէօյիւք մէշղուլիյէթլէրէ տալմըշ կիպի կէօրիւնիւյօրսընըզ...։ Էկէր պու հալ, սիզի իչուն էյլէնճէյի մուճիպ օլույօրսա, զարար եօք.– տէտի։

Րօզ իլէ Պլանչ, պու սէօզիւ իչիտիր իչիթմէզ գըզարտըլար վէ կէօզլէրինտէ բարլաեան տիւրրտանէի սիւրիչլէ զայէթ մուպայլին տիւշէն պիր նիմ թէպէսսիւմ թէաթի իլէտիւլէր. պատէհու Րօզ, պիր աղ էնտիշէյէ տուշար օլմըշճասընա.

— Խա՛յր, Ցակոպէր, խա՛յր. ահնի թէէմին իլէրիմ քի, մուհալիէրէմիզ էհէմմիյէթսիզ շէյլէր տիր. – տէտի։

*Ցակոպէր. – Բէք էյի՛, բէք էյի՛. նէ սէօյլէչտիյինիզի պիլմէք իսթէմէմ... Հայտի՛, պիր գաչ տագբգա տահա րահաթ իտինիզ տէ, սօնրա եինէ եօլա չըգալըմ. չունքի վագըթ կէճիքիյօր։ Կիճէ պատմադտան էվվէլ, Մօքէրն գարիյէսինէ վասըլ օլմալըսընըզ քի, եարըն սապահ տա էրքէն եօլա չըգապիլէլիմ։

Ռօզ. – կիսէճէք եօլըմըզ տահա չօ՛գ մը տըր։

Տակոպէր. – Բարիսէ վասըլ օլմա՛գ իչուն մը...։ Էվվէ՛ր, էվլատլարը՛մ. տահա պիր եիւզ մէնղիլլիգ գատար մէսաֆէմիզ վար...։ Հէր նէ գատար սիւրաթլա եիւրիւմէ յօր իսէք տէ, տահմա իլէրիլէյօրըզ... քիսէմիզին աղըր տար օլտըղընտան, ուճուզ պիր ֆիյաթլա սէյահաթ իթմէ յէ մէճպուրըզ։ Եօլ մէսաըրըֆըմըզ իսէ, սիզին իչուն պիր օտա, պէնիմ իչուն՝ օտանըզըն գաբուսը էօնիւնտէ պիր սաման մինտէր իլէ պիր տէ եօրղան, իսթիւեար ժօվիալ իչուն տահի, պիր ազ թազէ սաման, իսթէ պուննլարտան իպարէթ տիր։ Մէքիւլաթտան պահա իթմէ յօրում. չունքի, սիզ իքինիզ պիրլիքտէ, պիր ֆարէ գատար անճագ եիեէպիլիրսինիզ. պէն իսէ, Մըսըր վէ Սբանեատա պուլունտըղըմ ղէման, եալընըզ միւմքին օլտըղը վագըթ աճլըգ հըսս իթմէյի էօյրէնմիշ պիր ատէմ իմ...։

Ռօզ. – Եօլտա, տահա պիեատէ թէատրուֆա րիայէթ իչուն, պիղիմ հէր տիւրլիւ լէվաղիմաթըմըզը քէնտի էլինլէ թէատրիք իթմէք իսթէմէյինի, վէ սանա եարտըմ իթմէքլիյիմիզի մէն իլլէտիյինի նի՛չուն ունուտըյօրսըն։

Պլանչ. – Ֆիլ հադըդա, սէվկիլի Տակոպէ՛ր, հէման հէր ագշամ, գօնագ եէրինտէ չամաշըրըլարըմըզը եըգայարագ, պիղիմ իչիմիզի տէ սէն կէօրիյօրսուն...։

Տակոպէր. – (Պլանչըն սէօղունիւ քէսէրէք.) Սիզին իչինի՞զի մի... սիզին օ ուֆաճըգ էլլէրինիզին սապուն սույընտա պօղուլմասընը թէճվիզ իտէճէք գատար ահմա՛գ մը սանտընըզ պէնի։ Պիր ապքէր, մուհարէպէ մէյտանընտա, քէնտի չամաշըրըլարընը եըգամա՛զ մը։ Պէն, քէնտի պէօլիւյիւմիւն էն պիրինճի չամաշըրճըսը իտիմ.... տօղրու սէօյլէյին. էսլապընըզը էյի իւթիւլէմէյօրմըյըմ։

Պլանչ. – Էվվէ՛թ. հագըդէթի հալ չու տըր քի, բէք կիւզել իւթիւլէ յօրսուն...։

Ռօզ. – (Միւթէպէսսիմանէ.) Ֆագաթ արա սըրա, եագըյօրսուն...։

Տակոպէր. – (Թէմքինինի պօզմայարագ.) Էվվէ՛թ, իւթիւ տէմիրի բէք սըճագ օլտըղընտա, տէտիյինիզ հալ վագը օլապիլիր...։ Տէմիրին սըճագըղընը անլամագ իւզրէ, հէր նէ գատար եանաղըմա եանաչտըրըր իսէմ տէ, եիւզիւմիւն տէրիսի սօն տէրէճէ սէրթլէշմիշ օլտըղընտան, իւթիւնիւն բէք սըճագ օլտըղընը ֆարգ իտէմէմ...

Պլանչ. – Սօղիւմիւզիւն լաթիֆէտէն իպարէթ իտուլինի պի՞լմէեօրմըսըն։

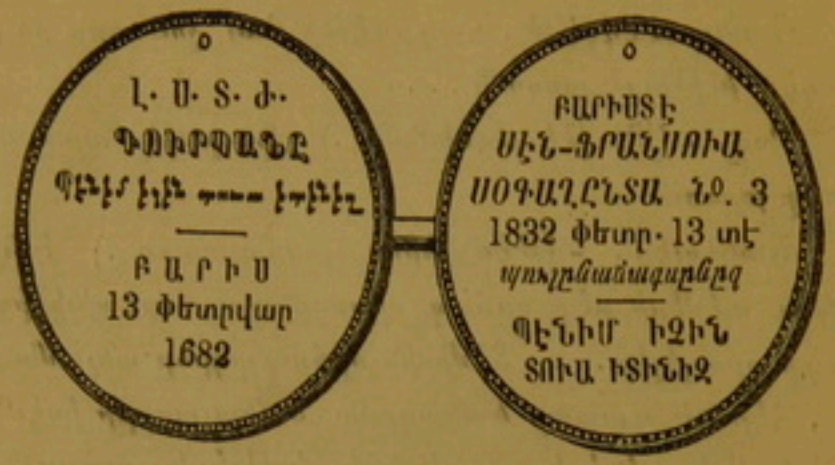
Տակոպէր. – Իմոռ, էվլատլարըմ, մատամ քի չու պէնիմ չամաշըրճըլըգ սէնաթըմը թահսին իտիյօրսընըզ, պունտան պէօյլէ տահի միւշթէրիմ օլընըզ. պէն ուճուզ եըգարըմ. էնտան սէ յահաթտա իսէ, պա խուսուս պիղիմ կիպի ֆագիր ատէմլէր իչուն, թէատրուֆա րիատէթ ագտէմի վէզիֆէտէն տիր. դիրա, պիղի Բարիսէ իյտալ իտէճէք գատար էլտէ բարամըզ պուլընմագ լէազըմ տըր։ Եէտինիզտէքի էվրագ իլէ թաշըտըղընըզ միտալեա, սօնրասընա քէֆֆի տիր իւմիտինտէ իմ...։

Պլանչ. – Պու միտալեա, պիղիմ իչուն մուգատտէս տիր... դիրա վալիտէմիզ վէֆաթընտա պիզէ վէրմիշ տիր...

Տակոպէր. – Էօյլէ իսէ, սիզ տէ անը էյիճէ մուհաֆազա իտինիզ, իւզէրինիզ տէ պուլընըպ պուլընմատըղընը անլամագ իւզրէ տէ արա սըրա եօգլաեընըզ։

Պլանչ, պու սէօզ իւզէրինէ, թունճտան պիր զէնճիր իլէ պօյունընտան ասըլը, ուֆագ պիր միտալեայը կէօմլէյինին ալթընտան չըգարտը վէ «իչթէ՛ պուրտա տըր» տէյու իսթիեար Տակոպէրէ կէօսթէրտի։

Պու միտալըն իչի թարաֆընտա, չու քէլիմէլէր օգունըըյօրտու։



Պլանչ, պու մանեէասըզ սէօզլէրի օգուեուպ թէտգիգ իթտիքտէն սօնրա .

— Պո՛ւ նէ տէմէք ։ Տակոպէ՛ր . վալիտէմիզ պու սէօզլէրին իյդահաթընը վէրէմէտի . – տէտի ։

Տակոպէր . – Պու ադշամ, գօնագ եէրինէ պունլա-րըն հէբսինտէն տէ պահս իտէճէյիզ . չիմոի վագթ կէճ տիր , պու միտալեայը էյիճէ սագլաեընըզ, վէ եօլումըզա տէվամ իտէլիմ . գօնագ եէրինէ վասըլ օլմագ իչուն , տա-հա պիր սաաթտան պիեատէ մէսաճէ գամի իթմէք լէա-զըմ տըր . . . ։ Հայտի՛ , էվլատլարըմ, գահրաման բէտէ-բինիզին էսիր իտիլմէյի չու թէբէճէյէ պիր տահա աթ ֆը նիկեահ իտինիզ տէ , հայվանա պինինիզ . . . – տէտի ։

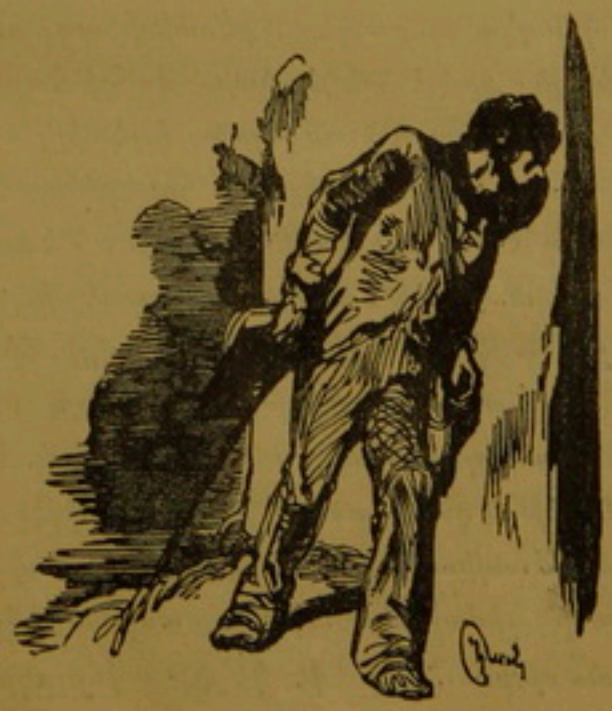
Ինի էօքսուզ գըզճըղագ , քէնտիլէրինէ բէհնի-մալըզ իթմէքտէ օլան ասքէրին պիհնինէ , պիր թագըմ քէտէրամիզ խամըրէլէը տիւշիւրէն պու մահալէ, սօն պիր նիկեահ տահա աթ ֆ իլլէտիքտէն սօնրա , մէրդումըն մու-վէննէթիլլէ, թէքրար ժօվիալըն իւզէրինէ պինտիլէր ։

Իշպու հայվան , պիր տագըդա պիլէ օրատան թէ-պատա իթմէմիշ իսէ տէ, ագըպէթէնտիշ վէ պասիրէթ տա-հիպի իսթիեարլար միսիլու , ֆըրսաթը էլտէն գաչըրմա-յարագ , էճնէպի թօքրագընատ պիր գաչ տէմէթ թագէ վէ եէյիլ օթ տէվշիրմիշ, վէ չիմէնզարլար իւզէրինտէ օ-թուրմուշ օլան, վէ պուրնընը տախի ինի աեաղը ագասընա

ուզաթմըշ պուլընան Բապա–ժուանըն նազարը հասէտքա-րը էօնիւնտէ եէմէքտէ պուլընմըշ ըտը ։ Եօլա չըգմագ ի-չարէթի վէրիլտիյինտէ , քէօբէք տէրհալ էֆէնտիսինին արգասընա կէչիպ տուրտու։ Տակոպէր իսէ , էլինտէքի ու-զուն պասթօնընըն ուճըլա թօքրագը ըսգանտիլ իթմէք-տէ , վէ եուլարընտան թուքմըշ օլտըգը հայվանը քէմալը իսթիեաթի վէ պասիրէթէլէ եիւրիւթմէքտէ իտի . չունքի օրատագի չայըրըգ, կիտէ կիտէ պաթագըշա թէհավվիւլ իտիյօր ըտը ։ Պիր գաչ խաթվէ պէօյլէճէ եիւրիւտիւքտէն սօնրա , տիւշ վէ թէհլիքէսիզ պիր եօլա չըգմագ իչուն սօլա սաբմաշա մէճպուր օլտու ։

Մոքէրն գարիյէսինէ մուվասէլէթլէրինտէ , Տակոպէր էն գագիր վէ էն էլվիրիշլի օթել հանկըսը օլտըգընը սիւալ իթտիքտէ , քէօյիւն իչինտէ եալընըզ պիր օթել պուլընտըգընը , վէ պու տա Ֆոֆա Պլան միւսաֆիրխանէսի իտուլինի ճէվապէն սէօյլէտիքլէրինտէ , իսթիեար ասքէր,

— Էօյլէ իսէ Ֆոգոն Պլան միւսաֆիրխանէսինէ կիտէ-լիմ . – տէմիշ իտի ։



3

ՄՈՒ ՎԱՍԷԼԷՔ

Վահչի հայվանլար գալիպի Մորոք, իքի էօքսիզ գըղճըղազ իլէ իմիթիեար ասքէրին մուվասէլէթինի կէօղէթմէք իւղրէ Ֆէֆն-Գըն միւսաֆիրխանէսինին հավլիսինէ նազըր քէնճէրէյի պիր գաչ տէֆալար սապըրսըզլըգըա աչմըղ ըտը։ Հալպու քի, եօլճըլարըն կէլմէտիքլէրինի կէօրիւնճէ գօյլարընը պիրի պիրինէ գավուշտըրմըղ վէ պաշընը տախի աշաղը էյմիշ օլտըղը հալտէ, եավաշ եավաշ կէղինմէյէ պաշլայարագ, թէսավվուրաթընըն սուրէթի իճրասընա տաիր պիր թէտպիր տիւշիւնիւյօրտու։ Իշպու թէսավվուրաթ՝ պէսպէճլի քէնտիսինի բէք պիճատէ մուզտարըդպ իմէքտէ օլմալը քի, սիմասընտա ֆէվգ էլ ատէ ասարը տէհ. չէթ ու վահչէթ միւշահէտէ օլընըյօր ըտը։

Մէրգումըն զահիրի հալինտէ, ալէքսիի վահչէթ նիւմաճան օլմագլա պէրապէր, քէնտիսի ադլ ու զէքեավէթտէն արի պիր քիմսէ տէյիլ իտի. վահչի հայվանլարը թէրպիյէ իմէքլ խուսուսընտա իպրաղ իլլէտիյի սէպաթ վէ ճէսարէթի, – քի պիր չօղ տէլսիլի հիյլէքեարանէ իլէ թապի օլտըղը մէղհէպէ իանատ իտէր իտի, – էսրար նէվինտէն օլան սէօղլէրի, սախթէ տինտարլըղը վէ միւբայիլիյի սայէսինտէ, չօղ տէֆալար գիճարէթի իլլէտիյի, ճիվարտաքի սէքէնէ իւզէրինտէ պիր նէվ թէէսիր հասըլ իմիշ իտի։

Գունտան պէտահաթէն անլաշըլըր քի, Մորոք, թէպտիլի տին իմէմէզտէն տահա բէք չօղ էվվէլ, վահչի հայվանլարըն թապիահաթըլա իւլֆէթի իմէմէյէ պաշլամըշ տըր, Սիպէրիանըն չիմսիզ թարաֆընտա տօղմուշ օլուպ, չօճուղլըղընտան պէրու, այը վէ կէյիք ավճըլըղըլա իլթիղալ

իմիշ, վէ պու սէնաթտա բէք գիճատէ չէօհրէթեապ օլմըշ ըտը։ Հալպու քի, 1810 թարիխինտէ, պու սէնաթը թէրք պիրլէ, մէմալիքի գումպիյէտէ պաղը քէշֆիյաթ իճրասընա մէմուր օլան պիր Ռուս միւհէնտիսինէ րէհպէրլիք իմիշ, վէ մուախէրէն անընա պիրիքտէ Բէգըրսպուրկա գատար կիմիշ իտի։ Օրատա Մորոք, թավինն պին տիւրլիւ պէլալարընա տիւշար օլտըգտան սօնրա, Ռուսիա հիւքիւմէթի տախիլինտէ, Ա.ճէմիսթանատան պահրը միւնճէ միտէ (Սատուցեալ Ծով) գատար քիւշիւք պիր գըղագլա ամէտչիւտ իտէն իմբէրատոր բօսֆաճըլարընա տախիլ օլտու։ Սախգա սիւրաթընա մուատիլ պիր սիւրաթլա կէճէ կիւնտիւզ սէյր ու սէֆէր իտէն պու բօսֆաճըլար իչուն, մէվասիմ, մէվանի, եօրղունլըգ վէ մուխաթապա կիպի չէյլէր եօգ տուր։ Պունլար, մուհարէպաթտա գուլլանըլան մէրմիյաթ հիւքմինտէ օլուպ, եա բարչալանմալը, վէ եախօտ հէտէֆի մագսուտէ վասըլ օլմալը տըրլար։ Իչթէ՝ պէօյլէ զահմէթլի պիր էօմրէ ալըշան պիր ատէմին իսթիհսալ իտէպիլէճէյի ճէսարէթ, գուվվէթ վէ մէթանէթին տէրէճէսի թային ու պէյանտէն միւսթաղնի տիր։

Մորոքըն՝ պու թէհամմիւլիւտաղ սէնաթը թէրք իլէ, տիկէր պիր մէսլէքէ թէպաիյեէթ իմէմէյինի վէ պիրախընրէ՝ թէպտիլի տին իմէմէք իւզրէ՝ Ֆրիպուրկտա վագը պիր մանասթընրա տախիլ օլմասընը միւսթէլգիմ օլան ահվալ վէ էսպապը արզ ու հիքեայէ իմէմէք պիհուտէ տիր. եալընըզ չուրասընը պէճանէ միւսարատաթ իտէրիզքի, մէրգում՝ խըրիսթիյանլըղը լայըգըյլա գապուլ իմէտիքտէն սօնրա, նէրէտէն էլտէ իմիշ օլտըղը նամալիւմ օլան վահչի հայվանաթ իլէ պիրլիքտէ, սէրսէրի կիպի տօլաշմաղա պաշլամըշ ըտը . . . . . ։

Մորոք, թավան արասընտա տահմա կէղինմէքտէ օլուպ, կիճէ գարանլըղը կիմտիքճէ հէր թարաֆը իսթիլա իմէմէքտէ, վէ ֆագաթ սապրսըզլըգըա ինթիզար իմտիսի

իւչ եօլճը, հէնուզ կէօրիւնմէմէքտէ իտի։ Պու հալի կէօրէրէք, Մորոքըն այագլարը սարսըլմաղա վէ աղըմլարը պիրի պիրինէ գարըշմաղա պաշլասը։ Նակէհան տուրտու վէ պաշընը բէնճէրէյէ տօղրու էյէրէք, գուլագ վէրտի։ Գուվվէի սամիասը, վահչի հայվանլարըն գուլագլարը կիպի քէսկին օլան պու ատէմ, պիր գաչ տագըդա խարիճի տինլէտիքտէն սօնրա, «իչթէ կէլտիլէ՛ր....» տէյու պաղըրտը։ Կէօզլէրինին տօնուզ պէպէքլէրինտէ տէ չէյթանի պիր մէսէրրէթ բարլասը. չունքի, պիր պարկիր իլէ պիր ատէմին այագ բաթըրտըսընը իչթիմիչ իտի, Ծէրհալ թավան արասը բէնճէրէսինի քէմալը իհթիեաթլա աչը վէրտի, վէ հայվանա իրքեապ իտիլմիչ իքի գըղճըղազ իլէ, պուն-լարա րէհպէրլիք իթմէքտէ օլան իհթիեար ադքէրին միւսաֆիրխանէ հավլիսինէ կիրտիքլէրինի կէօրտիւ։

Գօյու պիր գարանլըգ օրթալըղը պիւթիւն պիւթիւն գաբլամըչ օլտըղը կիպի, սիեահ պուլութլար տախի գուպպէի սէմայը էթը իյլէմիչ իտի։ Քէմալը չիտտէթլէ էսմէքտէ օլան պիր բուզկեար, եէնի կէլէն միւսաֆիրլէրի իսթիգպալ իչուն խարիճէ չըգարըլան ֆէնարլէրին ըչըղընը իհթիղազէ կէթիրմէքտէ իտի։ Իչպու եօլճըլար հագդընտա Մորոքա վէրիլէն մալիւմաթ օ գատար տօղրու ըտըքի, պու պապտէ զէրրէ գատար եանըլմագ միւմքին տէյիլ իտի։ Իմտի, բէննէսինէ կէչիրմիչ օլտըղը չիքեարը հագդընտա էմին օլարագ, բէննճէրէյի գաբայը վէրտի։

Շիւպհէսիզ, թէսաւվուրաթընը տահա մունթազամ պիր հալէ գօյմագ իւզրէ, պիր չարեէք գատար տիւչիւնտիւքտէն սօնրա, ներտիւպանըն մէվղու օլտըղը պաճա տէլիյինտէն աշաղը էյիլէրէք, «Գողիա՛թ» տէյու հայգըրտը։

Պունըն իւզէրինէ, աշաղըտան կէլէն պօղուգ պիր սէս.

— Էֆէնտի՛մ. – տէյու ճէվապ վէրտի։

Մորոք. – Պուրայա կէ՛լ։

Գողիաթ. – Պաչ իւսթիւնէ էֆէնտիմ... սալհանէտէն էթ սլմըչ կէլիյօրըմ։

Պու սէօզլէրի միւթէագրպ, ներտիւպանըն պասամագլարը սարսըլմաղա պաշլայըպ, պիր աղ սօնրա, ղայէթ պէօյիւք պիր պաչ, պաճա տէլիյինտէն նիւմաեան օլտու։

Պու ատէմին պօյու՝ այթը գատէմտէն զիեատէ օլուպ, վիճուտը տախի Հէրքիւլին վիճուտը կիպի իրի եարը օլտըղընտան, Գողիաթ լագապըյլա թալգիպ իտիլմէսի բէք միւնասիպ տիւշմիւչ իտի։ Մէրգումըն չէհրէսի, ղայէթ գօրգունճ վէ ղայէթ չիրքին օլուպ, չաչի կէօզլէրի՝ բէք զիեատէ չուգուրա պաթմըչ, վէ սաչլարըյլա սագալը իսէ, սարըմթրագ վէ հայվան եէլէսի կիպի սըգ վէ գալըն օլուպ, զաթէն այլէահմի տէհչէթ նիւմաեան օլան սիմասընը տահա միւսթէհճէն պիր հալէ գօյմուչ ըտը։

Ներտիւպանտան եօգարը չըգտըղը սըրատա, գանճայա միւշապիհ տիչլէր իլէ միւսէլլահ իքի կէնիչ չէնէսի արասընտա, օն օն իքի լիպրա սըգլէթինտէ, պիր չէյ էթ բարչասը թութմըչ ըտը։ Վիճուտընըն աղըրըղը այթընտա սարսըլպ թիթրէյէն ներտիւպանը գօլայլըգլա չըգապլըմէք իչուն, էլլէրինին լուզումը իսթիմալի, էթ բարչասընը պու սուրէթլէ ըսըրմաղա քէնտիսինի մէճպուր իթմիչ իտի։

Նիհաեէթ, պու գօճա վիճուտ, պաճա տէլիյինտէն եօգարը չըգտը։ Պուղա պօյունը կիպի գալըն պօյունընը, կէօյսիյլէ ումուզլարընըն ղարիպ էնլիլիյինի, գօլլարըյլա պաճագլարընըն միւտհիչ գալընլըղընը թէմաչա իտէնլէր, պու ատէմին, պիր այը իլէ պօղաղ պօղաղա կիւրէչիպ բէննէլէչմէյէ մուգթէտիր օլտըղընը տէրհալ անլաեապիլիրլէր իտի։

Պաճաղընտա, գըրմըզը չէրիտի վէ մէչիին գաբլը էսկի պիր բանթալօն կիյինմիչ օլուպ, պունըն իւզէրինտէ տէ գալըն մէչինտէն մամուլ պիր նէվ նիմթէն վէ տահա տօղրուսը պիր զըրհ վար ըտը քի, պու տա, վահչի հայվան-

լարըն սիվրի բէնչէլէրիլէ եէր եէր բարչալանմըշ ըտը։

Գողիաթ, քէնտիսինի պիւս պիւթիւն տէօշէմէ իւզէրինտէ պուլընճա, տիշլէրինի կէվշէտիպ աղըրընը աշտը, վէ էթ բարչասընը եէրէ տիւշիւրտիւքտէն սոնրա, գանլը պըյրգլարընը քէմալը իլթիեագլա եալամաղա պաշլատը, պաղը բանայըը եէրլէրինտէ, բարա գաղանմագ իչուն չէյ էթ եէմէյի սէնաթ իլթիխաղ իլմիշ օլան հօգգապաղլար կիպի, պու գօճա ճանվէր տախի, իլգ տէֆա պու սուրէթլէ չէյ էթ եէմէյէ պաշլամըշ ըտը. հալ պու քի, կիտէ կիտէ պու եէմէյէ ալըշտըրընտան, կէրէք մէնֆաաթը շախսախէսի վէ կէրէք իլթիհասը իչուն, Մորոք՝ հայվանլարընը մէվգըի թէմաշայա վազ իլմիչէտէն մուգատտըմ, քէնտիսի խալգ հուզուրընտա պիր գաչ լիպրա չէյ էթի կէօլտէսինէ աթար ըտը։

Գողիաթ, եէրտէքի սըղըը բարչասընը կէօսթէրէրէք.

— Էճէլին հիսաէսիլէ պէնիմ հիսէմ աշաղըտա տըր. պու բարչա տա, կայէն իլէ Ցուդանըն հիսաէլէրի տիր. Սաթը նէ՞րէտէ... վէրինիզ քի իչիյէ պէօլէյիմ... պէն, քիմնէյի քիմնէյէ թէրճիհ իտէմէմ... հայվան օլսուն ինսան օլսուն, հէր քէս քէնտի բարչասընը ալմալը տըր. – տէտի։

Պու սէօզիւ սէօյլէր սէօյլէմէդ, նիմթէնինին գօլատրընտան պիրիսինի եօգարը սըղայարագ, գուրտ տէրիսի կիպի թիւյլիւ օլան վէ իւզէրինտէ պաշ բարմաղը գալընլըղընտա տամարլար պուլընան պիլէյինի մէյտանա չըգարտը, վէ կէօզլէրիլէ տէ էթրաֆընը արաչտըրարագ.

— Աման ուսթա՛, սաթըը նէ՞ թարաֆտա տըր. – տէյու թէէքրար սորտու։

Բէյղամպէր, պու սիւալէ ճէվապ վէրէճէք եէրտէ, ուշաղընա պէր վէճհի աթի պաղը սիւալէր իրատ էյլէտի։

— Տէվինճէք օթէլէ եէնի եօլճըլար կէլտիքլէրի սըրատա, սէն աչաղըտա՛ մը իտին։

Գողիաթ. – Էվվէ՛թ ուսթա՛, սալհանէտէն հէնուզ ալտէթ իթմիշ իտիմ։

Մորոք. – Պու եօլճըլար քիմլէ՞ր տիր։

Գողիաթ. – Պէյազ պիր հայվանա պինմիշ իքի դըզճըղաղ իլէ, ուզուն պըյրգը պիր տէ իխթիեար... Լաքին սաթըը նէ՞րէտէ սաթըը... հայվանլար դայէթ աճ տըրըլար... հէլէ պէն տէրսէն, հիչ սորմա.. պիր չու սաթըըը պուլսա՛գ...։

Մորոք. – Պու եօլճըլարը նէրէյէ եէրլէշտիրէճէքլէրինի պիլի՞յօր մըսըն։

Գողիաթ. – Օթէլճի, հէր իչիւնիւ տախի հավլինին նիհայէթինէ տօղրու կէօթիւրտիւ։

Մորոք. – Թարլալարա նագըը օլան պինաեա՛ մը...։

Գողիաթ. – Էվվէ՛թ, ուսթա՛... ֆագաթ, սաթ...։

Պու էանատէ պիր չօգ միւտհիչ սէտալար թավանա. բասընը սարսըպ Գողիաթըն սէօզիւնիւ գաթ իյլէտիլէր։ Պունըն իւզէրինէ մէրգուտ.

— Իչիտի՞յօրմըսընըզ, ուսթաճըղըմ, հայվանլար աճլըգտան գուտուրըյօրլար։ Էկէր պէնտէ հայգըրմաղա մուգթէտիր օլսա իտիմ.... ծնլար կիպի եաբաճագտըմ։ Ցուդա իլէ կայէնի հիչ պիր վագըթ պու գատար գուտուրմըշ կէօրմէտիմ, հայվանլար գաֆէսլէրինտէ օ տէրէճէ չիտտէթլէ սըչրըյօրլար քի, հէր շէյի բարչալայաճագլար կիպի կէօրիւնիւյօր..., եա էճէ՛լ, պու հայվաներն կէօզլէրի էօյլէ բարլաեօր քի, կէօրէն, ատէթա իքի գանտիլ զանն իտէր... զէվալը էճէ՛լ... – տէտի։

Մորոք, Գողիաթըն պու սէօզլէրինէ գուլագ պիլէ սամայարագ, սիւալլէրինէ չու եօլտա տէվամ իյլէտի.

— Տէմէք օլույօր քի, կէնճ գըզլար հավլինին նիհայէթինտէքի պինատա պուլընըյօրլար, էօյլէ՞ մի։

Գողիաթ. – Էվվէ՛թ, էվվէ՛թ. լաքին Ալլահ աչդը-նա, սաթըը նէ՞ թարաֆտա։ Քարլ կիտէլիտէն պէրու, իչլէը պիւթիւն պիւթիւն իւզէրիմտէ գալմըշ օլտըղընտան, եէմէքլէրիմիզ կէճիքիյօր,

Մորոք. – Իսթիեար հէրիֆ տէ գըզլար իլէ պէրապէ՞ր մի գալտը։

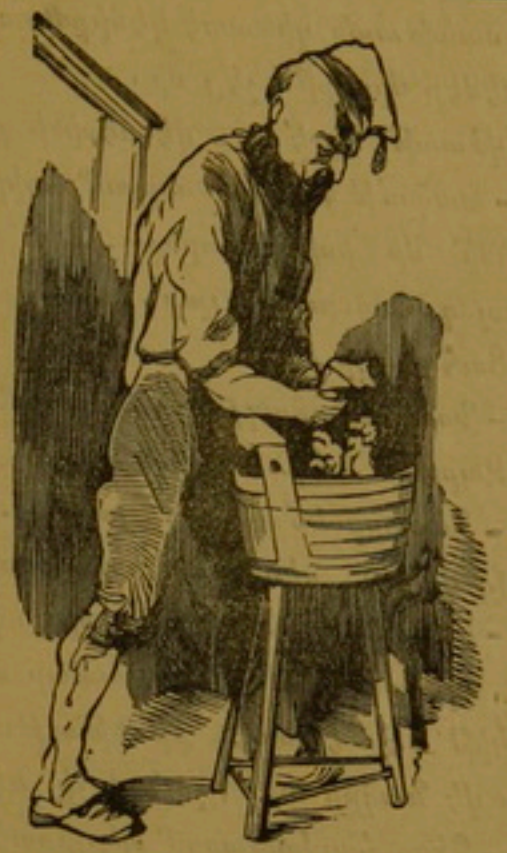
Գողիաթ, իպրահաթը միւքէրրէրէսինէ րաղմէն, էֆէն-տիսինին, հայվանլարըն եէմէյինէ հիչ էհէմմիյէթ վէրմէ-տիյինի կէօրիւնճէ, ֆէվգ էլ ատէ պիր թէաճճիւպ իլէ Ռէյ-ղամպէրին եիւգիւնէ պագմաղա պաչլատը։

Մորոք. – Ճէվապ վէրսէ՞նէ, հայվա՛ն...,

Գողիաթ. – (Ճանը սըգըլարագ.) Էկէր պէն հայվան ըսամ, հայվան գուվվէթինէտէ մալիքիմ. վէ էյի պիւիւ-սինիզ քի հայվանլար իլէ բէնչէլէչտիյիմ սըրատա, հիչ մաղլուպ օլմամ։

Մորոք. – Պէն սանա, իսթիեար հէրիֆ տէ գըզլար իլէ պէրապէ՞ր մի գալտը, սօրըյօրում։

Գողիաթ. – Խա՛յր. իսթիեար, պարկիրինի ախըրա կէօթիւրտիւքտէն սօնրա, պիր մաստէլա իլէ պիր ազ տա սու իսթէյիպ, հավլինին ալթընտա, ֆէնար ըչըղընըն մուա-վէնէթիյլէ չամաչըր եըգամաղա պաչլատը...։ Պէյազ պըյըգը պիր ատէմ, օթուրսունտա չամաչըրճը գարը կիպի սապօնլասը՛ն, նէ՛ ղարիպ հալ. (Թահգիրամիզ պիր սուրէթտէ ումուղլարընը գալտըրարագ.) Իսկէթէ գուչ-լարընա տարը վէրտիյիմ սըրատա պէնի կէօրէն օլուր իսէ, հայրէթտէ գալմա՞ղ մը։ Մատամ քի, իրատ իթտիյինիզ սիւալլէրէ ճէվապ վէրտիմ, հայվանլարըն եէմէքլէրինի իսթիհզար իթմէքլիյիմ իչուն միւսաատէ իստինիզ։ (Պատէ-հու, կէօզլէրիյլէ թէքրար էթրաֆը արաչտըրարագ.) Լաքին չու սաթըը հա՞նկը պուճաղա կիրտի...,



Ռէյղամպէրը, պիր միւտտէթճէք տիւչիւնտիւքտէն սօնրա, Գողիաթա խիթապէն.

— Պու ադչամ հայվանլարա եէմէք վէրմէյէճէքսին. – տէտի։

Պու սէօզ՝ Գողիաթ իչուն հալը միւշքիլ պիր մուամ-մա տէմէք օլտըղընտան, էվվէլի էմրտէ անըլայամայըպ.

— Նա՞սըլ էֆէնտիմ. – տէյու սօրտու։

Մորոք. – Պու ադչամ հայվանլարա եէմէք վէրմէք-լիյինի իսթէմէմ։

Գողիաթ ճէվապ վէրմէյիպ, չայը կէօզլէրինի ֆէվգ էլ ատէ աչտը, վէ էլլէրինի պիրի պիրինէ գավուչտըրա-րագ, իչի ատըմ կէրիլէտի։

Մորոք. – (Սապրտըզլըգ ալէմէմէթի կէօսթէրէրէք.) Իչիթա՞ն մի եահու, անըատապիլա՞ք մի։

— Գողիաթ. – (Տահա զիեատէ տիւչարը հայրէթ օ-ղլտըգ.) Էթիմիզ չուրատա հաղըը պուլընտըղը վէ թաամ

վագ[illegible]ը տա իւչ սաաթ[illegible]տան գիւեաուէ կէճիքմիշ օլտըղը հալ-
տէ , եէմէք եէմէմէք միւմքի՞ն չէյ մի ։

Մորոք . – Իթաաթ էյլէ՛ . . . վէ սէսինի քէ՛ս ։

Գողիաթ . – Ֆագա՛թ , պու ադչամ պիր ֆէննալըդ դուհուր իթմէսինի՞ մի իսթիեօրսընըղ . . . ։ Հայվանլար աճլըգտան աղըպ գուտուրաճադլար . . . ։

Մորոք . – Տահա էյի եա ։

Գողիաթ . – Գուտուրաճադլա՛ր , տիյօրըմ ։

Մորոք . – Զարարը եո՛գ . . . ։

Գողիաթ . – Զարարը եո՛գ մը . . . լաքին . . . ։

Մորոք . – Էլ վէրի՛ր , սէսինի քէ՛ս տիյօրըմ . . . ։

Գողիաթ . – Լաքին չէյթանըն տէրիսի իւզէրինէ եէ-
մին իտէրիմ քի , պէնտէ հայվանլար գատար աճըմ . . . ։

Մորոք . – Կիթ եէ՛ . էլինտէն քի՛մ թութմուշ . սէնին եէմէյին հաղըր վէ նաղըր տըր , չունքի չէյ եէրսին . . . ։

Գողիաթ . – Պէն , հայվանլարըմ պիրլիքտէ օլմատըդ-
ճա , եէմէք եէյէմէմ . . . ընլար տա թըպգը պէօյլէ տիր ... ։

Մորոք . – Թէքրար սէօյլիեօրըմ . էկէր պու ադչամ հայվանլարա եէմէք վէրէճէք օլուրսան , պիլմիշ օլ քի սէ-
նի թարտ իտէրիմ ։

Գողիաթ , պիր նաղարը միւթէհէվվիրանէ իլէ Բէյ-
ղամպէրին եիւզիւնէ պագարագ , պիր այը սէսի գատար գալըն վէ պօղուգ պիր սէտա իլէ մըրըլտանմադա պաշլատը ։

Մորոք , պու սօն էմրի վէրտիքտէն սօնրա , տէրեաի թէֆէքքիւրաթա տալմըշ կիպի կէօրիւնէրէք , թաման ա-
րտասընըն էնինէ պօյունա տօղրու կէղինմէյէ պաշլատը ։ Պիր աղ սօնրա , ֆէվգ էլ ատէ պիր հայրէթէ տիւշար օլ-
մըշ օլան Գողիաթա խիթապէն .

—Բուխսաթնամէմի թաատիգ իթմիշ , վէ պէվճէսի ի-
չուն տախի պիր գաչ ուճագ քիթապ իլէ պիրտէ թէսպիհ սաթուն ալմըշ օլան գարիյէ միւտիրինին խանէսինի պիլի-
եօրմըսըն . – տէտի ։

Գողիաթ . – (Գապա պիր թարզտա .) էվվէ՛թ . . . ։

Մորոք . – Էօյլէ իսէ, հայտի չապուգ օ խանէյէ կիթ-
տէ , եարըն սապահ էրքէնտէն էֆէնտիսինի կէօրմէք միւմ-
քին օլուպ օլմատըղընը՝ պէսլէմէսինտէն սիւալ էյլէ՛ . . . ։

Գողիաթ . – Նէ՞ վար քի . . . ։

Մորոք . – Պէլքի քէնտիսինէ պագը մուհիմմ չէյլէր սէօյլէեէճէյիմ . հէր հալտէ , պէնի կէօրմէզտէն էվվէլ տըշարը չըգմամասընը ըէճա էյլէտիյիմի քէնտիսինէ պիլ-
տիր ։

Գողիաթ . – Պաչ իւսթիւնէ . . . լաքին հայվանլա՛ր... գարիյէ միւտիրինին խանէսինէ կիթմէզտէն էվվէլ, պիրագ եէմէք վէրէ՛մէզ մի իմ . . . ։ Հէյ տէյիլ իսէ , ձավա Բարսընա օլսուն վէրէյիմ, պիրա պու հայվան հէբսինտէն աճ տըր . . . ։ Հայտի՛, ուսթաճըղըմ, միւսաատէ իտինիզ-
տէ , էճէլէ օլսուն պիր լօգմա եիյէճէք վէրէյիմ ։ Կայէն , Ցուդա վէ պէն պէքլէյէյէպիլիրիզ ։

Մորոք . – Ասըլ, Բարսա եէմէք վէրմէքլիյինի իսթէ-
մէմ եա՛ . էվվէ՛թ , օնա եէմէք վէրիլմէմէլի տիր . . . ։

Գողիաթ . – Շէյթանըն պույնուզլարը իւզէրինէ եէ-
մին իտէրիմ՛ քի , պու կիւն նէ օլմուշ օլտըղընըզը անլա-
եամաեօրըմ ։ Ֆարլըն պուրատա պուլընմամասը նէ՞ գա-
տար ֆէննա օլտու . քէնտիսի բէք գուրնազ օլտըղը ճի-
հէթլէ, հայվանլարա եէմէք վէրմէքլիյիմի նիչուն մէն իթ-
տիյինիզի անլամազ խուսուսընտա, պանա մուավէնէթ կէօս-
թէրէճէք իտի . . . ։

Մորոք . – Պունը անլամազա իհթիեաճըն եօգ ։

Գողիաթ . – Աճապա Ֆարլ եագընտա կէ՞լմէեէճէք մի տիր ։

Մորոք . – Զաթէն կէլմիշ տիր ։

Գողիաթ . – Կէլմի՞շ մի . . . նէ՞րէտէ տիր ։

Մորոք . – Պաչգա եէրէ կիթտի . . . ։

Գողիաթ . – Օրթաատա պիր տօլապ տէօնիւյօր ամմա ,

տուր պագալըմ նէ՛ տիր։ Մուխլագ պիր չէյ օլմալը. ֆարլ կիտէր, կէլիր, եինէ կիտէր . . . վէ . . .

Մորոք. – Լագըրտը ֆարլ հադգընտա տէյիլ, սէնին հադգընտա տըր։ Ույն, հէր նէ գատար գուրտ կիպի աճ ըսան տա, թիլքի կիպի տէ գուրնազ սըն. հաթթա իսթէտիյին վագթ գուրնազըգտա՝ ֆարլա, քիւլահ պիլէ կէյտիրիրսին . . .։

Մորոք, պու սէօզիւ սէօյլէտիյի սըրտատա, չէհրէ վէ լիսանընը տէյիշտիրմիշ օլմասըյլա, պիր սուրէթի տօսթա. նէտէ Գողիաթըն ումուզընա ուրտու։

Գողիաթ. – Պէն գուրնազըմ հա՛ . . .։

Մորոք. – Էվվէ՛լ. իսպաթը տա չու քի, պու կիճէ գազանըլաճագ օն ֆլօրին պուլընտրղընը իշիթտիյինտէ, պու բարայը էլտէ իթմէք իշուն, հէր տիւրլիւ ուսթալըղը իճրա իտէրսին վէ գաչըրմազսըն . . .։

Գողիաթ. – (Ահմագճասընա վէ մէճհունիյէթլէ կիւլէրէք.) Պէօյլէ իշլէր իշուն, էվվէ՛լ, բէք ուսթա, բէք գուրնազ ըմ. աճապա պու օն ֆլօրինի գազանմագ իշուն նէ՞ եաբմալը . . .։

Մորոք. – Շիմտի անլարսըն . . .։

Գողիաթ. – Միւշքի՞լ պիր չէյ մի տիր . . .։

Մորոք. – Շիմտի անլարսըն, տէտիք ա՛ . . .։ Էվվէլի էմրտէ գարիյէ միւտիրինին խանէսինէ կիտէճէքսին. չու գատար քի, կիթմէզտէն էվվէլ, չու մանղալա աթէշ եագ։

Գողիաթ, օն ֆլօրին գազանճագընը տուշընճա, քէնտի եէմէյինին վագթը կէճիքմիշ օլմասընա էհէմմիյէթ պիլէ վէրմէյէրէք.

—Պաշ իւսթիւնէ ուսթաճըղըմ . . . – տէտի։

Մորոք. – Աթէշի եագտըգտան սօնրա, չու չէլիք սօբայը տա մանղալա գօյաճագսըն քի գըղարսըն։

Գողիաթ. – Բէք էյի, ուսթաճըղըմ։

Մորոք. – Սօբայը մանղալտա պըրագըպ, տօղրու

գարիյէ միւտիրինին խանէսինէ կիտէճէքսին, վէ պատէհու պուրայա կէլէրէք պէնի պէքլէյէճէքսին, անլատը՞ն մը։

Գողիաթ. – Էվվէ՛լ, էֆէնտիմ։

Մորոք. – Մանղալըն աթէշի տախմա եանըդ գալմասընա տըդգաթ իտէճէքսին։

Գողիաթ. – Պաշ իւսթիւնէ էֆէնտիմ։

Մորոք, տըշարը չըգմագ իշուն, պիր իքի ատըմ աթատը ըսա տա, ֆիքրինէ պիր չէյ տիւշմիւշ օլտըղընտան, պիրտէն պիրէ տուրտու վէ Գողիաթա խիթապէն.

— Իխթիեարըն՝ հավլի ալթընտա՝ չամաշըր եըգամագլա մէշղուլ օլտըղընը սէօյլէմիշ իտին, տէյի՛լ մի. – տէյու սօրտու։

Գողիաթ. – Էվվէ՛լ, ուսթաճըղըմ։

Մորոք. – Տէտիքլէրիմի ունութմա. չէլիք սօբայը աթէշէ գօյաճագսըն. պատէհու, գարիյէ միւտիրինին խանէսինէ կիտէճէքսին, վէ պու իշլէրի պիթիրտիքտէն սօնրա, պուրայա կէլիպ էմրլէրիմէ պէքլէյէճէքսին։

Պու սէօզիւ միւթէագըպ, Բէյղամպէր՝ պաճա տէլիյինտէն աշաղըյա ինիպ նապէտիտ օլտու։

4

ՄՈՐՈՒ ՎԷ ՏԱԿՈՊԷՐ

Գողհաթըն տէտիյի տօղրու ըսը . . . : Տակոպէր՝ թէմքին վէ վագարընը գաթան պօղմագըզըն՝ չամաշըր ըզգամագլա մէչղուլ ըսը :

Էկէր , մուհարէպէ մէյտանընտա պուլընան ասքէրլէրին ատաթ վէ մէճպուրիյէթլէրի նաղարը տըգգաթա ալընըրսա, պու ղարիպ հարէքէթ՝ բէք տէ մուճիպի հայրէթ օլմայաճաղը աչիքեար տըր: Պունտան մաատա, Տակոպէրին ճիւմլէյի ամալը, էօքսիւղլէրին ուճաճըգ սէրվէթինի լտաըէ վէ թասարրուֆլա գուլլանմագտան վէ քէնտիլէրինի հէր տիւրլիւ ղաիլէ վէ մէչագգաթտան մուհաֆազա իթմէքտէն իպարէթ օլտըղընտան , հէր ագշամ գօնագ եէրմէքտէն իպարէթ օլտըղընտան , հէր ագշամ գօնագ եէրլէրինտէ , գաատընըարա մախսուս պիր չօղ խըտմէթլէր կէօրիւր իտի : Քէնտիսի , պու գապլը իչլէրին աճէմիսի օլմայըղ , պուլընտըղը սէֆիէրլէր էնտասընտա , պիր ասքէրին էլպիսէսինէ արըղ օլմասը թապիի օլան ղարարլարը քէմալը հիւնէր վէ մէհարէթլէ թամիր իտէր իտի : Մալիւմ տիր քի , մուհարէպէ մէյտանընտա , պիր ասքէր իչուն եալընըղ գըլըճ եարալարը ալմադ քեաֆի օլմայըղ , իւնիֆօրմասընը տախի թամիր իթմէք լէազըմէտէն տիր . չունքի , պիր գըլըճ տարպէսի , տէրիսինի տէլտիյի սըրատա , էլպիսէսինտէ տախի պէօյիւճէք պիր եըրթըգ հասըլ իտէր :

Իչթէ պու սէպէպէ մէպնի տիր քի , պիր մուհարէպէնին ագշամըսը վէ եա իրթէսի կիւնիւ , էլպիսէի ըէսմիյէլէրինի հիւանի հալտէ պուլընտըրմագ արզուսընտա օլան ճէսուր վէ գահրամանի ասքէրլէր, չանթալարընտան իյնէ , իրլիք , մագաս , տիւմէ վէ սաիրէյի հավի քիւչիւք պիր գութը չըգարըրլար , վէ էն մուգայեէտ , էն ղայուր պիր գատընըն պիլէ հասէտինի թահրիք իտէճէք պիր սուրէթտէ , հէր տիւրլիւ թամիրաթը իճրայէ պաշլարլար :

Իքի էօքսիւղ գըղճըղտա ըէհպէրլիք իթմէքտէ օլան ասքէր , նէ կիպի ահվալտէ Տ-ֆոդէ լագապընը ալմըշ օլտըղընը չուրաճըգտա թարիֆ ու իյղահ իտէլիմ: Պու ատէմ, ասաքիրի Խասսա սիւվարի գումպարաճըլարը միհաննընտա էն ճէսուր վէ էն նամտարը օլուպ , ասլ իսմի տէ Ֆրանսուա Պօտուէն իտի :

Պիր կիւն , ագշամա գատար , քէմալը չիտտէթլէ տէօյիւշիւշլէր իսէ տէ , պիր նէթիճէյի գաթիյէ հասըլ օլմամըշ ըսը : Ագշամ օլտըգտա , Տակոպէրին մէնսուպ օլտըղը պէօլիւք , սէքէնէսի թարաֆընտան թէրք իտիլմիշ օլան պիր քէօյ խարապալարընտա իճրաի նէզարէթէ մէմուր իտիլտի : Դարիյէնին տէօրթ էթրաֆընտա , պիր չօղ նէօպէթճիլէր վազ իտիլտիքտէն սօնրա , սիւվարիլէրին եարըսը պարկիրլէրինտէ գալտըլար , վէ տիկէր եարըսը տախի , հայվանլարընը գաղըգլարա պաղլայըպ , պիր գաչ տադըգա րահաթլանմագա պաչլատըլար :

Պիզիմ իխթիեար , օ կիւնքի մուհարէպէտէ քէմալը չէճաաթ վէ գահրամանլըգլա տէօյիւշմիշ վէ ֆագաթ ասլա եարալանմամըշ ըսը : Անճագ , պիր Քեֆեյֆ (Ավսթրիալը) ասքէրինին , աչաղըտան եօգարըյա տօղրու չօլբաղճասընա ուրմըշ օլտըղը սիւնկի տարպէսիյլէ գալչասընտա պիր եարա հասըլ օլմըշ ըսը քի , Տակոպէր պէօյլէ եարալարը , ատէթա պիր թըրնագ եարասը օլմագ իւզրէ թէլագգը իտիպ , հիչ հիւքմիւնտէ թուրթար ըսը :

Հալ պու քի , պիզիմ գումպարաճը , սիւնկինին տարպէսիյլէ բանթալօնընընն իւզէրինտէ պիր տէլիք տախի աչըմըշ օլտըղընը կէօրիւնճէ .

—Հայտուտ հէրի՛ֆ, եէնի բանթալօնըմը եըրթարըն. –տէյու հայգըրմըշ, վէ էլինտէ պուլընան ուղուն գըլըճը, ֆէվգ էլ ատէ պիր ուսթալըգլա, Ամսթրիալը աստքէրին իւղէրինէ ինտիրէրէք, իչինի պիթիրմիշ վէ պէօյլէճէ ինթիգամընը ալմըշ րար. չունքի, քէնտի վիճուտընտա հասըլ օլան թըրնագ եարասընա էհէմմիյեէթ վէրմէյիպ կէչմիշ օլտըղը հալտէ, էլպիսէի ըէմմիյէսինտէ աչըլմըշ օլան տէվիք հագգընտա պէօյլէ ֆիթուրսըղճա տավրանամագ ըտը։

Պինապէրին, օ ագշամը, օրտուկեահընտա պուլընտըղը սըրատա, բանթալօնընը թամիրէ իպթիտար իյլէտի. չէօյլէ քի, ճէպինտէն տիքիշ դուխըսընը չըգարըպ, պունըն տէրունինտէն էն էյի իչինէ վէ իբլիսի ինթիխապ իթտի, եիւքսիւյիւ բարմաղընա թագտը, վէ այաղընտաքի չիզմէլէրիյլէ բանթալօնընը չըգարտըգտան, վէ տիքիշ եէրի տըշարըտան պէլլի օլմամագ իչուն, թէրսինի չէվիրտիքտէն սօնրա, եագընտա պուլընան աթէչին ըշըղըյա տիքմէյէ պաշլատը։

Տակոպէրին պէօյլէ գըսմէն սօյունմըշ օլմասը, թէրպիյէի ասքէրիյէճէ պիր ազ մուղայիր իտի. հալ պու քի. օ սըրատա տէվրիյէ գօլընա չըգմըշ օլան եիւղ պաշը, իպթիեար ասքէրին, թէմքինլիճէ տիղ չէօքմիւշ, գըլ թագեասընը պաշընա կիյինմիշ, պէօյլուք իւնիֆօրմասընը սըրթընա կէչիրմիշ, չիզմէլէրինի եանընա գօյմուշ վէ բանթալօնընը տախի տիղլէրի իւղէրինէ եայմըշ օլտըղը հալտէ, տէօթկեահը պաշընտա պուլընան պիր թէրզի կիպի, ֆիթուրսըղճա տիքիշ տիքմէքտէ օլտըղընը կէօրիւնճէ, կիւլմէքտէն քէնտիսինի ալամատը։

Թամ օ էսնատէ, պիրտէն պիրէ թիւֆէնք բամբըրտըը իչիտիլտի, վէ սիւվարի նէօպէթճիլէրի բիւճաթէ մէճպուր օլարագ, «Սիլա՛հ պաշընա, սիլա՛հ պաշընա» տէյու հայգըրտըլար։

Պու տավէթի նակէհան իւղէրինէ, եիւղ պաշը տախի պօղուգ պիր սէտա իլէ, «Պարկիրէ՛ պինինիզ» տէյու նիտա իյլէտի։

Պիր սանիյէ զարֆընտա, պիւթիւն ասքէրլէր պարկիրլէրինէ աթլատըլար։ Պիզիմ պէտպախթ թամիրճի տախ, պիրինճի սաֆֆ գըլաղուզլարընտան օլմաղլէ, բանթալօնընը չէվիրմէյէ վագթ պիլէ պուլամայարագ, չար նագար, թէրսինտէն այաղընա կէչիրտի, վէ չիզմէլէրինի կիյմէյէ տէ պագմայարագ, հայվանընա աթլատագա իսթիճալ կէօսթէրտի։

Պիր պէօլուք Գաղագ ասքէրի, ճիվարտաքի օրմանտան պիլ իսթիֆատէ, Ֆրանսըզ միւֆրէզէսինի զաֆլէթէն պատմագ վէ թարումար իյլէմէք իսթէմիշ իտի։ Մուհարբէպէ բէք գանլը օլտու։ Պիզիմ գումպարաճը իսէ, բանթալօնընըն բարչալանմասընա վէ չիզմէլէրինին զայպ օլմասընա բէք հիտտէթլէնմիշ, չունքի քէնտիսի, էօթէտէն պէրու էլպիսէսինին մուհաֆազասընա պիեատէսիյլէ տըգգամ իթմէքտէ օլտըղընտան, օ ագշամքի գատար չիտտէթլէ գըլըճ սալատըղը կէօրիւլմէմիշ իտի։

Մէյտանը մուհարէպէ, մահթապըն պայղըն չիւալէբիյլէ միւնէվվէր իտի։ Ֆրանսըզ միւֆրէզէսի, Գաղագլարտան իքիսինի թէլէֆ, վէ զապթլարընտան պիրիսինի էսիր իթմիշ օլան գահրաման Տակոպէրին գըյմէթի հագիգիյէսինի թագտիր իտիպ հայրէթտէ գալտըլար։

Պու միւֆրէզէ մուհարէպէսի խիթամ պուլտըգտան սօնրա, եիւղպաշը, ասաքիրի մէվճուտէսինի թէպրիք ու թէչվիդ ղըմընտա, անլէրի սաֆֆը հարպի իւղրէ թէրթիպ իթտի, վէ իպթիտա թամիրճինին ճէսարէթ վէ չէճաաթընը թէպրիք իթմէք իսթէտիյինտէն, սաֆֆտան տըշարը չըգըպ իլէրի կէլմէսինի Տակոպէրէ էմր իյլէտի։ Պիզիմ ճէսուր ասքէր, իչպու թէպրիքի ալէնիտէն մահրում գալմագլըղը տահա պիեատէ թէրճիհ իտէր իտի իսէ տէ, էմրէ իթտաթ՝

ճիւմլէի վէզաիֆի ասքէրիյէտէն օլտուղունը բանա պիլիր իտի։

Հալ պու քի, կէրէք եիւզ պայը վէ կէրէք ասքէրլէր, պու միւհթէրէմ վէ աղըր չէհրէլի ատէմին, չըպլադ ա-յագլարընը էօզէննկիլէրինէ տայանմըշ, վէ րաքիպ օլ-տուղը հայվանը տախի, պաճագլարը արասընտա սըզ-մագտա պուլընմըշ օլտուղը հալտէ, իլէրիյէ կէլտիյինի կէօրիւնճէ, թէաճճիւպլէրի թարիֆ օլընմազ պիր տէրէ-ճէյէ վարտը։

Եիւզ պայը՝ քէմալը հայրէթլէ իսթիհբարա եադլաշ-տը, վէ գավգատան պիր ազ էվվէլ, մէրդումընն նէ իլէ մէշղուլ պուլընտուղունը տէրհալ խաթըրլայարագ, պիր սանիյէ զարֆընտա հէր չէյի անլատտը։

—Հա՛, հա՛, էսկի Թավշա՛ն, սէն տէ հիւքմտար Տա-կոպէր կիպի, բանթալօնընը թէրսինէ կիյիյօրսըն, էօյ-լէ՞ մի. – տէտի։

Եիւզ պայընըն պու լաթիֆէսի, գահգահալար իլէ թէլագգը օլընտը։ Պիզիմ գումպարաճը իսէ, էյէրի իւ-զէրինտէ սանէմ կիպի օթուրմըշ, սոլ էլինի տիզկինլէրի-նին տիւյմէսինէ գօյմըշ, վէ գըլըճընըն գապղէսինի տէ սաղ գալչասընա տայանմըշ օլտուղը հալտէ, սօղուգ գանլըլըղընը ասլա պօզմատտը, վէ եիւզ պայըսը թարա-ֆընտան բասիմէի թէպրիքսազի իյիճա օլընտուգտան սօն-րա, եէրինէ ավտէթ իլէտի։ Իյթէ օ կիւնտէն իսթիպարէն, Ֆրանսուա Պոտուէն Տ-ի-դէ լագապլյա եատ օլընմա-զա պայլատտը։

Պալէատէ զիքը իսթահյիմիզ վէճհլէ, Տակոպէր, միւ-սաֆիրխանէյինի հավլիսինտէ տուրուպ չամաշըր եըղամագ-տա, վէ եագընտա պուլընան պէօյիւք սալատտա պիրա իշմէլէ մէշղուլ օլան պիր գաչ քիչինին քէնտիսինէ պիր նազարը իսթիղրապլա պագտըղլարընտա էհէմմիյէթ պի-լէ վէրմէմէքտէ իտի։

Ֆիլհագըգա, Տակոպէրին հարէքէթի վագըտը, իս-թիղրապ օլընաճագ պիր մէնզարէ իտի։

Մէրդում, քիւլ րէնկինտէքի գաբութընը չըգարմըշ վէ կէօմլէյինին գօլլարընը եօգարը սըղամըշ օլտուղը հալտէ, պիր թախթա բարչասը իւզէրինէ սէրիլմիշ օլան վէ աշաղըգի ուճլարը պիր մասթէլա իչինէ ուզանմըշ պու-լընան քիւչիւք պիր մէնտիլի քէմալը իհթիմամլա սապն-լամագտա ըտը։ Սաղ գօլընըն իւզէրինտէ իսէ, գըրմըզը վէ մալ պիր չօգ հարպ իշարէթլէրի պուլընտուղը կիպի, բարմագ սըղաճագ գատար տէրին, իգի տէ եարա էսէրի կէօրիւնմէքտէ իտի։

Պինաէն ալէյհ, եագընտա վագը պէօյիւք սալատտա, չուպուգլարընը թիւթտիւրմէքտէ վէ պիրա գատէհլէրինի քէմալը կէրմի իլէ պօշալթմագտա օլան Ալմանլար, պու ուզուն պըյրագը վէ սէրթ չէհրէլի իսթիեարընն իշպու հա-րէքեաթը զարիպէսինի կէօրէրէք, ըղհարը թէաճճիւպ իթմէլէրի թապիի իտի։ Հաթթա Տակոպէր, էօքսիւզլէրին եանընտա պուլընմատտուղը զէման, սուրէթինի տահա զի-եատէ էքչիտիր վէ սիմասընտա ալէաիմի հիտատէթ ու չիտատէթ նիւմաեան օլուր ըտը։

Պունտան մատտա, իսթիեար ասքէր, եաբմաքտա օլ-տուղը իչի բէք սատէ վէ բէք թապիի ատտ իթտիյին-տէն, Ալմանլարընն պէօյլէ տըգգաթլըճա քէնտիսինէ պագ-մալարը եավաչ եավաչ հիտատէթինի մուճիպ օլույօրտու։

Պու էսնատէ, Բէյղամպէր Մորոք հավլիյէ տախիլ օլտու, վէ կէօզլէրինի Տակոպէրէ աթֆ իտէրէք, պիր գաչ սանիյէ գատար քէնտիսինի քէմալը իթթինա իլէ սիւզտիւ։ Պատէհու մէրդումընն եանընա եանաչարագ, Ֆրանսըզճա լիսանլա վէ իսթիհզաքեարանէ պիր սուրէթ-տէ։

— Աղգատա՛չ, կէօրիւնիւր քի Մոքէրն գարիյէսինին չամաշըրճը գարըլարընա էճհիյէթինիզ եօգ տըր. – տէտի։

Տակոպէր, իչինէ տէվամ իտէրէք, գաշլարընը չաթ-
տը, վէ պաշընը նիմ օ թարաֆա չէվիրէրէք Բէյղամպէ-
րին եիւղիւնէ էյրի էյրի պագտը, լաքին հիչ պիր ճէվապ
վէրմէտի։

Մորոք, պու սիւքիւթտէն միւթէհայիր գալարագ.

— Սիղ Ֆրանսըզընըզ, տէյի՞լ մի արսլանքամ. գօլը-
նըզտա մէչհուտ օլան սէօղլէր տախի պունը իսպաթէ քեա-
ֆի տիր։ Հաթթա չէհրէնիզէ աթֆը նազար իտիլտիքտէ,
իմբէրաթօրլըգ զէմանընընն էսկի ասքէրլէրինտէն պիրի օլ-
տըղընըզ տէրհալ քէչֆ օլընապիլիր...։ Պինապէրին՝ ճէ-
սուր պիր գահրաման օլտըղընըզտան, գաատընլարա մախ-
սուս օլան պու գապիլ մէչղուլիյէթլէրի նա՞սըլ թէնեփպ
իտիյօրսընըզ. – տէտի։

Տակոպէր եինէ իսթիեարը սիւքիւթ իլլէտի. ֆա-
գաթ տիշլէրինին ուճըլա, ուղուն պըյըգլարընը տէ-
ֆաթլէ ըսըրտը, վէ էլինտէքի սապօն բարչասընը տահա
զիեատէ սիւրաթլա չամաշըրա սիւրմէյէ պաշլատը. չուն-
քի, վահչի հայվանլար ղալիպի Մորոքըն, չէհրէ վէ սէօզ-
լէրի քէնտիսինի բէք զիեատէ կիւճէնտիրմիշ իտի։

Մորոք իսէ, ասլա ֆիֆթուր կէթիրմէյէրէք սէօղիւ-
նէ չու եօլտա տէվամ իլլէտի։

— Աբսլանըմ, նէ սաղըը վէ նէ տէ տիլտիզ օլմա-
տըղընըզտան էմին իմ. չու հալտէ նէ՞ իչուն ճէվապ վէր-
մէք իսթէմէյօրսընըզ։

Պու սէօզ իւղէրինէ, Տակոպէրին թէհամիւլի թիւ-
քէնէրէք, պաշընը ղաղուպանէ պիր սուրէթտէ Մորոքա
տօղրու չէվիրտի, վէ եիւղիւնէ թէքրար էյրի էյրի պագ-
տըգտան սօնրա, գապա պիր սէտա իլէ.

— Պէն սիղի թանընմամ, վէ թանընմագ տա իսթէ-
մէմ. պէնի բահաթ պըրագընըզ. – տէյիպ թէքրար իչի-
նէ տէվամ իլլէտի։

Մորոք. – Լաքին պիրըր գաատէ Րէն չարապը իչէ-

րէք, իւլֆէթ բէյտա իթմէք միւմքին տիր. մուհարէպէ-
լէրիմիզ հագգընտա սէօյլէչիրիզ... զիրա պէն տէ մու-
հարէպէ կէօրմիւշ իմ... անլէրտէն սիզէ պահս իտէրիմ.
պէլքի օ վագթ տահա զիեատէ նէզաքէթլէ տաւրանըը-
սընըզ. – տէտի.

Տակոպէրին սաչտան արի օլան աշընընտաքի տամար-
լարը չիշմէյէ պաշլատըլար. չունքի, մուսահիպինին կէ-
րէք պագըշընտա վէ կէրէք սուրէթի իֆատէսինտէ մու-
ճիպի հիտատէթ պիր միւրահիլիք էսէրի կէօրիւեօրտու. լա-
քին եինէ սէս չըգարմատը։

Մորոք –. (Սէօղիւնէ տահմա տէվամ իտէրէք.) Պէնիմ
իլէ պիր գաատէ չարապ իչմէք իսթէմէյօրսընըզ, տէյի՞լ
մի... Ֆագաթ, պու միւնասէպէթլէ, Ֆրանսատան տա
պահս իտէրիզ։ Ֆրանսա զայէթ կիւզէլ պիր մէմլէքէթ տիր,
պէն օրատա պիր չօգ զէման գալմըշըմ. պինապէրին՝ հէր
նէրէտէ պիր Ֆրանսըզա բասթ կէլէճէք օլսամ, մէսրուր
օլուրմ... հէլէ պունլար սիզին գատար չամաշըր եըգա-
մագ պիլսէլէր, մէսրուրիյէթիմէ նիհայէթ օլմազ։ Էկէր
խանէմտէ, իտարէի պէյթիյէմէ պագար պիր գաատըն պու-
լընսա իտի, չամաշըրճըլըգ էօյրէնմէք իչուն, սիզին մէք-
թէպինիզէ կէօնտէրիր իտիմ. – տէտի։

Րիյա վէ իսթիհզա արթըգ պիւթիւն պիւթիւն մէյ-
տանա չըգմըշ ըտը. Մորոքըն պագըշընտա, քիւսթախլըգ
վէ հայասըզլըգ միւշահէտէ օլընը յօրտու։

Տակոպէր, պէօյլէ ալչագ պիր ատէմ իլէ միւճատէ-
լէյէ կիրիշմէք, էբէյիճէ մուհիմմ պիր մէսէլէ օլտըղընը
նազարը միւթալէայա ալտըղընտան, մատտէլասընը գալ-
տըրտը, վէ հավլինին տիկէր պիր ուճընա կիտիպ, սապ-
րընը եավաշ եավաշ թիւքէթմէքտէ օլան պու վագըայա
խիթամ վէրմէք իսթէտի։

Պունը կէօրիւնճէ, Բէյղամպէրին տօնուգ կէօղլէրին-
տէ պիր չուլէի մէսէրրէթ բարլատը։ Պէպէքլէրինի իհա-

թա իտէն պէյազըմը տաիրէ, պէօյիւեօր կիպի կէօրիւնտիւ։ Չէննկէլ կիպի բարմագլարընը, իքի իւչ տէֆա, գումբալ սագալընա տալտըրտըգտան սօնրա, պէօյիւք պիրա սալասընտան չըգան պիր գաչ էհլի մէրագ իլէ պէրապէր, թէքրար ասքէրին եանընա եագլաշմադա պաշլատը։

Տակոպէր, խըլգէթէն սաքին իւլ միզաճ վէ սօղուգ գանը օլմագլա պէրապէր, Մորոքըն նիհայէթսիզ իզաճաթընա ճանը զիեատէսիլէ սըգըլարագ, էվվէլի էմրաէ սապօն թախթասընը գալտըրըպ գաֆասընա ինտիրմէք իսթէտի իսէ տէ, Բօզ իլէ Զլանչը տէր խաթըր իտէրէք քէնտիսինի տէրհալ զապթէ մէճպուր օլտու։

Մորոք, գօլլարընը խաչվարի կէօյիւսինէ տաեաթմըշ օլտըղը հալտէ, գուրը վէ մաղրուրանէ պիր սէտա իլէ.

— Նէզաքէթ վէ թէրպիյէտէն քիւլհիյէն մահրում օլտըղընըզ չիմտի անլաշըլտը... իչինտինի՞զ մի, չամաշըրճը էֆէնտի. — տէտի։ Գատէհու, սէյրճիլէրէ խիթապ իտէրէք, Ալման լիսանըլյա.

— Գու ուղուն պըյըզը Ֆրանսըզա՝ նէզաքէթ վէ թէրպիյէտէն քիւլհիյէն մահրում օլտըղընը պիլտիրիյօրում... պագալըմ նէ՞ ճէվապ վէրէճէք։ Գէլքի տէ քէնտինէ պիր տէրս վէրմէյէ մէճպուր օլաճաղըմ։ Գէն միւնաղաայա կիրիչմէքտէն խօչլանմամ. ֆագաթ, ձէննապը Հագգ էֆէնտիրըմը թէնվիր իթմիչ տիր. պէն իսէ, Անըն սունը տէսինի օլտըղըմտան, Ֆէնտինինին իլահ չան ու չէրճիի իչուն, սահիրլէրինի տէ սունը իլահինէ բիաեէթէ մէճպուր իթմէք իսթէրիմ. — տէյու իլավէ իյլէտի։

Գու խաթիմէի տինտարանէ, սէյրճիլէրէ բէք խօչ կէօրիւնտիւ. չունքի, Ֆէյդամպէրին չէօհրէթի, Մոքէրն գարիյէսինին հէր թարաֆընա աքս իթմիչ օլտըղընտան, հէր քէս, պու սէօզլէրի, իրթէսի կիւնի վուգու պուլաճագ հայվանաթի օյունլարընա պիր մուգատատէմէ օլմագ իւզրէ թէլագգը իթմիչլէր իտի։

Տակոպէր, խաամընըն թէհտիտամիզ սէօզլէրինի իշիթտիյինտէ, արթըգ սապը ու թէհամմիւլի թիւքէնտի, վէ Ալման լիսանըլյա.

— Գէն Ալմանճա անլարըմ... Ալմանճա սէօյլէ քի հէր քէս անլաեապիլսին... — տէտի։

Գու միւքեալէմէնին էանաի ճէրէեանընտա պիր թագըմ էհլի մէրագ տահա կէլիպ, էվվէլքի սէյրճիլէր իլէ պիրլէշտիլէր. հաթթա, միւճատէլէ կիթտիքճէ քէսպը չիտտէթ իթտիյինտէն, պու սէյրճիլէր պիր տաիրէ թէշքիլ իտիպ մուապահիսլէրին էթրաֆընը ալտըլար։

Մորոք. — (Ալման լիսանըլյա.) Նէզաքէթ վէ թէրպիյէտէն քիւլհիյէն մահրում օլտըղընըզը պիր ապ էվվէլ սէօյլէտիմ. չիմտի տէ տէեէճէյիմ քի, սիզ, սօն տէրէճէ գապա վէ խօյրաթ պիր ատէմ իմիչսինիզ. պունա նէ՞ ճէվապ վէրէճէքսինիզ։

Տակոպէր. — (Տիկէր պիր չամաշըրը սապօնլամադա պաշլատարագ.) Հի՛չ...։

Մորոք. — Հի՞չ մի. պու ճէվապ տէյիլ տիր. պէն, իսթիսար սուրէթիյլէ սէօզ սէօյլէմէքտէն հազզ իթմէմ. վէ տէրիմ քի, էհլի նամուս պիր ատէմ, պիր էճնէպիյէ, քէմալը նէզաքէթլէ պիր գատէհ չարապ թագտիմ իթտիյինտէ, էճնէպինին, էտէպսիզճէսինէ գապուլ իթմէմէյէ հագգը եօգ տըր... աքսի թագտիրինտէ, ինսանիյէթ վէ նէզաքէթ գավահտինի քէնտիսինէ էօյրէտիրլէր...։

Տակոպէրին ալնը իլէ եանագլարընտան իրի թէր տամլալարը ագմադա պաշլատը. սագալը իսէ, սինիր տիթրէյիչլէրի թէէսիրիյլէ, ալէտտէվամ սալլանմագտա ըտը. ֆագաթ թէքրար սօղուգ գանլուղընը հրֆզէ մէճպուր օլտու։ Ո սըրատա հէնուզ սույա պաթըրմըչ օլտըղը պիր մէնահիլ իբի ուճընտան թուԹըպ սիլքտի, վէ սույընը չըգարմագ իւզրէ պիր գաչ տէֆա տահի սըգտը.

պատէհու , տիչլէրի արասբնտան , պիր էսկի գըչլա չարգըսընըն նագարաթընը մըրըլտանմադա պաչլատը :

Տակոպէրին իսթիւարընա մահգիւմ օլտըղը սիքիւթ , քէնտիսինի պօղմագ բատտէլէրինէ կէթիրմիշ իքէն , թէղաննի իթտիյի իչպու չարգը նագարաթը , գալպինէ էբէյլիճէ ինչիրահ պախշ կյլէտի :

Պունըն իւզէրինէ Մորոք , սէյրճիլէրէ տէօնէրէք , բիյաքեարանէ պիր թավը իլէ .

—Նաբոլէոնըն ասքէրլէրի , պարկիրլէրինի քիլիսէլէրատէ եաթըրան , կիւնտէ եիւզ տէֆա ձէննապը Հադգա քիւֆը իտէն , վէ միւքեաֆաթ օլարագ , Ֆիրաօնլար կիպի Պէրէզինա նէհրինտէ պօղուլմըշ վէ թօքլարա թուրթուլմըշ օլան տինսիզլէրտէն իպարէթ օլտըղընը պիլիր իտիք . հալ պու քի , պու հայասըզլարը թէէտիպ իթմէք իչուն , ձէննապը Հադգըն եէքեանէ Ֆաղիլէթլէրինի , եանի ճէսարէթլէրինի տախի քէնտիլէրինտէն ալմըշ օլտըղը մէճհուլմըշ ըտը . . . : Իչթէ պու ատէմ , պէնի թահգիր իտէրէք , Ֆէյզի րապպանիյէ մաղհար օլմըշ օլան պիր մախլուգը թահգիր իթմիշ օլտու . չիմոի տէ , աֆիվ տիլէմէք լէաղըմ կէլտիյինի ասլա հըսս իթմէյօր . լաքին պէն , պու ատէմին հէր հալտէ աֆիվ տիլէմէսինի թալէպ իյլէրիմ . . . եօգսա . . .

Տակոպէր . – (Բէյղամպէրէ պագմագսըղընը .) եօգսա նէ՞ եաբաճադսընըզ . . . :

Մորոք . – Թարզիյէ վէրէճէքսինիզ . . . : Պէն տէ մուհարէպէ կէօրմիւշ օլտըղըմը սիզէ սէօյլէտիմ . էվվէ՛թ , պիր եէրտէն իքի գըլըճ պուլապիլիրիզ , վէ եարըն սապահ պիր տիվար արգասընա չէքիլիպ , պիրի պիրիմիզին գանը նէ՛ րէնկատ օլտըղընը միւշահէտէ իտէպիլիրիզ . . . պագալըմ տամաըլարընըզտա գան վա՞ր մը . – տէտի :

Միւքեալէմէնին պէօյլէ պիր նէթիճէյի ֆահիյա միւնճէրը օլաճաղընը ֆիքրատէն պիլէ կէչիրմէյէն սէյր-

ճիլէը , Մորոքըն իչպու թէհտիտամիզ սէօզլէրինի իչթիտիքլէրինտէ տիւչարը տէհչէթ օլմադա պաչլատըլար : Հաթթա , պունըլարտան պիրիսի , չու եօլտա իտարէյի քէլամ եյլէտի :

— Տէօյիւշմէ՞ք մի , տուէլլօ՞ մը . . . ալ սանա վահի՛ պիր ֆիլը . . . հէր իքինիզ տէ մահպէսէ կիտէրսինիզ տէյու գօ՞րդմայօր մըսընըզ . . . Տուէլլօյա տաիր օլան գանուն բէք չիտտէթլի տիր :

Պիր տիկէրի . – Պա խուսուս , տուէլլօյա գալգըշանլար ահատը նատտան վէ էճանիպտէն օլտալար . էկէր , սիլահպէտէթի օլարագ թէվգըֆ իտիլիր սէնիզ , գարիյէ միւտիրի սիզի մուվագգաթէն գաֆէսէ աթար , վէ իքի իւչ այ գատար , եանի մուհաքէմէնիզ բուեէթ օլընընճաեատէք , օրաճըգտա գալըրսընըզ :

Մորոք . – Կիտիպ տէ , իչի հիւքիւմէթէ իհտար իթմէյէ մուգթէտիր օլաճա՞գ մըսընըզ :

Սէյրճիլէր . – Ալլահ կէօսթէրմէսին . իսթէտիյինիզի եաբմադա մէէզունսընըզ : Ընճագ , սիզէ տօսթանէ պիր նասիհաթ վէրիյօրըզ . . . իսթէր իսթիֆատէ իտինիզ , իսթէր իթմէյինիզ . օրասը պիզէ այիտ տէյիլ տիր :

Մորոք . – Հապսխանէտէն ասլա գօրգու բէրվամ եօգ : Եալընըզ , իքի գըլըճ պուլապիլսէ իտիմ . գարիյէ միւտիրինին սէօյլէյէճէյի վէ եաբաճաղը չէյի տիւչինիւպ տիւչինմէյէճէյիմի եարըն սապահ անլարսընըզ :

Տակոպէր . – (Սօղուտ գանլըլըգլա .) Իքի գըլըճը նէ՞ եաբաճադսընըզ :

Մորոք . – Պունլարտան պիրինի պէն վէ տիկէրինի տէ սիզ էլինիզէ ալտըղընըզտա , նէ՛ եաբաճաղըմը օ վագթ կէօրիւրսինիւզ . . . : Ձէննապը Հադգ , հէր քէսին քէնտի նամուս վէ չերէֆինի մուհաֆազա իթմէսինի էմր իթմիշ տիր . . . :

Պու սէօզ իւզէրինէ , Տակոպէր ումուզլարընը գալ-

տըրտը . չամաչըրլարընը պիր բաքէթ եարըպ մէնտիլինէ սարտը , վէ սապօնընը տախի թէմիզլէտիքտէն սօնրա , քէ-մալը իսթիմամլա պիր մուշամմա քիսէյէ գօյտու . պատէհու , տիշլէրի արասընտան մէգքիւր գըչա չարգըսընը մը-ըրլտանարագ , իչէրիյէ տօղրու պիր իքի ատըմ եիւրիւ-տիւ :

Բէյղամպէր , գաչլարընը չաթըպ , պիր աղ էվվէլ իթ-միչ օլտըղը թէհտիտամիպ սէօզլէրին սէմէրէպիղ գալաճա-ղընտան գօրգմաղա պաչլատը : Տակոպէրէ տօղրու պիր ի-քի ատըմ աթտը , վէ կէչիտինէ հախլ օլմագ իսթիյօր կի-պի , մէրգումընն էօնիւնտէ տիքիլիպ տուրտու : Պատէհու , գօլլարընը խաչվարի օլարագ կէօյիւսիւնէ տայաթտը , վէ քիւսթախճասընա Տակոպէրի նաղարը թէտգիգտէն կէչիր-տիքտէն սօնրա .

— Նաբողէոնըն էսկի ասքէրլէրինտէն պիրինին չա-մաչըրճըլըգ քէնաթընտան մատտա , հիչ պիր իչէ եարա մայաճաղը իչթէ չիմտի պէյլի օլտու . . . չունքի , տուէլլօ-տան գաչընըյօր . – տէտի :

Տակոպէրը , չէհրէսի ղայէթլէ սարարմըչ օլտըղը հալ-տէ , մէթին պիր սէտա իլէ .

— Էվվէ՛թ , տուէլլօտան գաչըյօրում , նէ՞ եաբաճագ-սընըզ . – տէյու ճէվապ վէրտի :

Իսթիեար ասքէր , քէնտի աղուչը չէֆագաթընա թէվ-տի իտիլմիչ օլան էօքսիգլէր հագգընտա պէյթի պու տէ-րէճէ էսէրի մուհապպէթ վէ ֆէտագէարի իպրաղ իթմէ-միչ իտի : Բէնտիսի կիպի գահրաման պիր ատըմ իչուն , պիր աչագ թարաֆընտան իտիլէն չէթմ ու թահգիրէ մուԹէհամմիլ օլմագ , վէ տուէլլօտան իսթինքեագ իթ-մէք , տէրէճէսիզ պիր ֆէտագէարլըգ նըշանէսի տէյի՞լ մի իտի :

Մորոք , թէքրար քէլամա աղաղ իտէրէք .

— Էօյլէ իսէ , սիզ աչաղըն վէ գօրգաղըն պիրի ի-

միչսինիզ . պունը իթիրաֆ իտիյօրսընըզ , տէյի՛լմի . – տէտի :

Պու սէօզ իւզէրինէ Տակոպէրը , խաամի իւզէրինէ հիւճում իթմէք իչուն պիր հարէքէթի նակէհանի իպրաղ իյլէտի իսէ տէ , զիհնինտէ պիրտէն պիրէ պիր միւչահազա տօղուպ , քէնտիսինի պու հարէքէթտէն մէն իյլէտի . . . : Զիրա , պէօյլէ պիր մուպարէզէյէ կիրիշտիյի թագտիրտէ , թալիի եավէր կիթտսէ պիլէ , կէնճ գըշլար իլէ եօլճըլըգ-լարը նէ՛ տէրէճէ տիւչարը միւշքիլաթ օլաճաղընը տիւ-չիւնմիւշ իտի :

Հալպու քի , իսթիեար ասքէրին իչպու հարէքէթի ղաղուպանէսի , բէք չարուգ կէչմիչ օլտըղընա բաղմէն , օ գատար միւէսսիր վէ օ գատար տէհչէթէնկիզ իտի քի , Բէյղամպէր իլէ սէյրճիլէր պիրէր խաթվէ կէրիլէմէյէ մէճպուր օլտուլար :

Պիր գաչ սանիյէ գատար , տէրինն պիր սուսլուգ օր-թալըգտա հիւքմֆէրմա օլտու : Պատէհու , պիր թէպէտ-տիւլի նակէհզուհուր սահիգասըյլա , հազըրունըն գալ-պինտէ պիր էսէրի թէվէճճիւհ տօղարագ , հէր քէսին թա-րը նաղարը Տակոպէրէ աթֆ օլունտու : Հաթթա պունլարտան պիրիսի , տիկէրլէրինէ .

— Պու ատըմ սահիհ աչագ տէյիլ իմիչ , տօսթլար . – տէտի :

— Խա՛յր , խա՛յր , աչագ տէյիլ տիր :

— Պաղէն պիր տուէլլոյը րէտտ իթմէք , գապուլ իյ-լէմէքտէն տահա զիեատէ ճէսարէթէ միւհթաճ տըր . . . :

— Պունտան գաթը նաղար , Մորոք , պու պիչարէ ատըմ իլէ գավզայա կիրիշմէյէ ասլա հագգը եօղ ըտը . չունքի հէրիֆ էճնէպի տիր . . . :

— Էօյլէ՛ եա . քէնտիսի հատտը զաթընտա էճնէպի օլտըղընտան , տուէլլօյա կիրիչիպ տէ թէվգըֆ իտիլսէ , պիր խայլի ղէման մահպուս օլմասը լէազըմ կէլիր . . . :

— Տահասը վար . զէվալլը իսթիեար , իքի կէնճ գըշ-

ճըղաղ իլէ պէրապէր սէյահաթ իթմէքտէ օլտըղընտան, էսասըդ պիր շէյ իչուն, նա՞սըլ տէօյիւշէպիլիր։ Եա էօ-լիւր վէ եահօտ մահպուս օղուր սա, պու պիչարէ չօճուգ-լարըն հալի նէ՞րէյէ կիտէր։

Տակոպէր, պու սէօղլէրի իրատ իտէն սէյրճիյէ տօղ-րու տէօնիւ վէրտի։ Պու ատէմ, չիչման, սէրպէսթ վէ սաճ չէհրէլի պիրիսի իտի։ Իսթիւեար ասքէր, էլինի մէր-գումա տօղրու ուղաթարագ, հէյէճանը պիր սէտա իլէ։

— Թէշէքքիւր իտէրիմ, էֆէնտիմ, թէշէքքիւր ի-տէրիմ։ – տէտի։

Ալման տախի, Տակոպէրին ուղաթմըշ օլտըղը էլի խալիսանէ սըղարագ։

— Էֆէնտի, րէճա իտէրիղ, պիղիմլէ պիր գատէհ բօնչ իչմէյի րէտտ իթմէյինիղ։ պիղ Բէյղամպէրի, գա-պահաթ քէնտիսինին օլտըղընը իթիրաֆա վէ սիղին իլէ թօգալաշմաղա մէճպուր իտէպիլիրիղ։ – տէտի։

Վահչի հայվանլար ղալխպի Մորոք, քէնտի թէքլիֆի շէյթանիսինի Տակոպէրին գապու իտէճէյինի իւմիտ էյ-լէմիչ իքէն, մուհավէրէնին պաշդա պիր րէննկ քէսպ իթ-միչ օլտըղընտան մէճուս օլարագ, ասքէրին թարաֆկիր-լէրինէ պիր նաղարը իսթիհգար իլէ պագմագտա ըտը։ Հալ պու քի, թէսավվուրաթընտա մուվաֆֆագ օլմագ իչուն, իչպու մուվաֆֆագըյէէթսիղլիյինի սէթը էյլէմէյի քէնտինճէ ֆահտէլի կէօրտուլիւնտէն, եավաչ եավաչ չէհ-րէի անիֆանէսինի թատիլ էյլէտի, վէ Տակոպէրէ տօղրու պիր ատըմ ալըպ լաթիֆ պիր սէտա իլէ։

— Հայտի պագալըմ, պու էֆէնտիլէրին տէտիյի կի-պի օլսուն. հագդսըղճա տավրանմըշ օլտըղըմը իդրար ի-տէրիմ, պիր գատէհ չարապ իչմէք իւղրէ, իթտիյիմ թէք-լիֆի գապու իթմէտիյինիղ իչուն բէք զիեատէ մուքէտ-տէր օլարագ քէնտիմի զապթ իտէմէտիմ... հագդսըղճա տավրանմըշ օլտըղըմը թէքրար իտիյօրում։ Ճէննապը հագդ

հէր զէման ալչագ կէօնիւլիւ օլմարդը թէնպիհ իթմիչ տիր. պինաէն ալէյհ, սիղտէն աֆվ տիլէրիմ... – տէտի։

Մորոքըն իպրաղ իթտիյի չու էսէրի նէտտամէթ վէ բէ-չիմանի, թէքմիլ հուզզար թարաֆընտան ալգըշլար իլէ թագտիր իտիլտի։

Պունլարտան պիրի. – Իչթէ սիղտէն աֆվ տիլէյօր. պունա պիր տէյէճէյինիղ գալմատը եա, եիկիթիմ. հայ-տի, կիտէլիմ տէ, պիրլիքտէ գատէհ թօգասը իտէլիմ. պիղ, պու թէքլիֆի ճան վէ կէօնիւլտէն իտիյօրըղ, սիղ տէ էօյլէճէ թէլագդը իթմէլի սինիղ...։

Շիչման ատէմ. – Իվվէ՛թ, րէճա իտէրիղ, չու իքի մի-նի մինի գըղլարընըղըն պաշը իչուն օլան թէքլիֆիմիզի րէտտ իթմէյինիղ. – տէտի։

Իսթիւեար ասքէր, Ալմանլարըն իշպու մուամէլաթը տօսթանէ վէ խալիսանէսինտէն բէք զիեատէ միւթէէսիր օլարագ.

— Թէշէքքիւր իտէրիմ. էֆէնտիլէր, սիղ բէք նէզա-քէթլի ատէմլէր սինիղ, լաքին, պիլիր սինիղ քի, իչմէք թէքլիֆինի գապու իտէն պիր քիմսէ, իչիրմէք մէճպուրի-յէթինտէ տէ պուլընաճագ տըր. – տէտի։

Հէքսի պիր աղըզ. – Բէք էյի. պիղ պունը տա գա-պու իտէրիղ... տէմէք տիր քի իշ պիթտի... հէրքէս նէօպէթլէ իչիրէպիլիր....։ Պիղ պիրինճի գատէհին, սիղ տէ իքինճի գատէհին պէտէլինի էօտէրսինիղ։

Տակոպէր. – Ֆագիրլիք գապահաթ տէյիլ տիր. պի-նաէն ալէյհ, սիղէ աչըգտան աչըղա սէօյլէրիմ քի, պէն քէնտի թարաֆըմտան սիղէ իչկի իչիրմէյէ իգթիտա-րըմ եօգ տըր։ Իօնիւմիւզտէ գաթ իտիլէճէք եօլ տահա բէք ուղուն օլտըղընտան, մէսաըրֆաթը զահտէյէ կիրի-չէմէմ։

Իսթիւեար ասքէր, պու սէօղլէրի օ գատար սատէ վէ օ գատար գալի պիր ճիտտիյէթլէ սէօյլէմիչ իտի քի

Ալմանլար , Տակոպէրին վազիյէթինտէ պուլընան պիր ա-
տէմին , պու գապիլ թէքլիֆաթը պիլա մէղէլէթ գապուլ
իտէմէյէճէյինի քէստիրէրէք , թէքլիֆի վազըլարընը թէճ-
տիտէ ճէսարէթեապ օլամատըլար :

Շիշման . – Ու հալէ զիեատէսիյլէ միւթէէսիֆիմ.
պէն , սիզին իլէ թօգալաշմաղը չօգ արզու իտիյօրտում.
ֆագաթ նէ չարէ , արզումա մուվաֆֆագ օլամատըմ: Իմ-
տի , կիճէնիզ խայր օլսուն , էրկէթ ասքէ՛ր . . . կիճէնիզ
խայր օլսուն . . . վագթ կէճիքիյօր , Ֆուֆա Պէյ օթէլճիսի
իսէ չիմտի պիզի տըշարը գօվար . – տէյտի :

Տակոպէր . – կիճէնիզ խայր օլսուն , էֆէնտիլէր . –
տէյու մուգապէլէ իթտիքտէն սօնրա , հայվանընա , եէ-
մինին տիկէր նըսֆընը տախի վէրմէք իւզրէ , ախըրա տօղ-
րու իլէրիլէմէյէ պաշլատը :

Մորոք , թէքրար մէրգում իխթիեարա եագլաշա-
րագ , զայէթ թէվազուքեարանէ պիր սէտա իլէ .

— Իչթէ պէն գապահաթըմը իգրար իյլէտիմ. սիզ-
տէն աֆվ ու մաղէրէթ տէ տիլէտիմ . . . : Լաքին սիզ,
հիչ պիր ճէվապ վէրմէտինիզ . . . աճապա գալպինիզտէ
տահա պիր շէյ մի գալտը . – տէյու սօրտը :

Տակոպէր . –Նկէր էվլատլարըմ պանա միւհթաճ օլմա-
տըգլարը պիր սըրատա , սիզի թէքրար պուլաճագ օլուր-
սամ, սէօյլէյէճէք իչի չիֆթ լագըրտըմ վար . – տէ-
տիքտէն սօնրա , սըրթընը պիրտէն պիրէ Բէյղամպէրէ
տօղրու չէվիրտի : Մորոք տախի, եավաչ եավաչ հավլիտէն
տըշարը չըգըպ նապէտիտ օլտու :

Ֆուֆա Պէյ միւսաֆիրխանէսի , միւթէվազի իւլ աղլա
(զուգահեռագիծ ձև) չէքլինտէ ինչա իտիլմիչ իտի , Ու
պինանըն պիր ուճընտա , ասլ միւսաֆիրխանէ սէրֆիրագ
պուլընմագտա օլուպ , տիկէր ուճընտա իսէ , խըտմէթ-
քեարլարա մախսուս տաիրէ մէպնա իտի քի , պաղը ֆա-
գիր եօլճըլար ուճուզ ֆիեաթէ , պուրատաքի օտալար-

տա պարընտըրըլըր ըտը : Ու ճիհէթտէ վագը պինանըն
ալթ թարաֆընտա , իւզէրի քէմէրլէ մէսթուր վէ թարլա-
լարա նագըր պիր եօլ պուլընտըղը կիպի , հավլինին իչի
թարաֆընտա տախի , արապալըգլար վէ ախըրլար վէ
պունլարըն իւզէրինտէ տէ անպարլար վէ ուֆագ օտալար
ինչա օլընմըչ ըտը :

Տակոպէր , պու ախըրլարտան պիրինէ կիրէրէք , քէն-
տի հայվանը իչուն հազըրլանմըչ օլուպ , պիր սանտըգ իւ-
զէրինէ վագ իտիլմիչ օլան եուլաֆ թայընընը ալտը , վէ
պիր սէրէտա իչինէ տօլտըրտըգտան սօնրա , ժօվիալա եա-
նաչըպ , էլինտէքի սէրէտի պիր գաչ տէֆա սիլքտի : Հալ
պու քի , սէրէթտէքի եուլաֆընն սիլքինտիտինտէն միւթէ-
հասսըլ սէտայը իչիտէրէք , քէնտի էսկի գաֆտատլընն
քինէմէտիյինի կէօրիւնճէ , Տակոպէր տէրէճէյի նիհայէտ
միւթէաճճիպ վէ էնտիչէյէ տիւշար օլարագ , թալթիֆ-
քեարանէ պիր սէտա իլէ ժօվիալը պիր գաչ քէրրէ չըղըր-
տը · լաքին , հայվան , կէօզլէրինի տէրհալ էֆէնտիսինէ
չէվիրէճէյի վէ սապրսըզլըգա աեագլարընը թօքրագա
չարբաճաղը եէրտէ , հիչ պիր հարէքէթ իտրագ իթմէտի :

Պունըն իւզէրինէ , իխթիեար ասքէրին հայրէթի թէ-
զայիւտ պուլարագ , ժօվիալըն եանընա եագլաչը , վէ
ախըրտա պուլընան ֆէնարըն խաֆիֆ զրեասըյլա , զէվալ-
լը հայվանըն խէվֆ ու տէհշէթի մուլին պիր վազիյէթտէ
պուլընտըղընը , եանի պաճագլարընը գըսմէն էյմիչ , պա-
չընը ուզաթմըչ , գուլագլարընը սարգմըչ , վէ պրուն տէ-
լիքլէրի տէ տիթրէմէքտէ պուլընմըչ օլտըղընը միւշա-
հէտէ իյլէտի : Պիչարէ հայվան , եէմիլիյինին եանընտաքի
թախթաբէրտէտէն ուզագլանմագ իչուն , եուլարընըն գա-
ժըչընը գօբարըրճասընա կէրմէքտէ իտի : Սօղուգ վէ քէս-
րէթլի թէր տամլալարը , մախմի պէնէքլէրլէ պիւթիւն
տէրիսինի գաբլամըչ , վէ գըլլարը իսէ , ախըրըն գարան-
լըղը տէրունինտէ , կիւմիւչ կիպի բարըլտայաճագ եէրտէ ,

տիմ տիք տուրմուշ, վէ արա սըրա սինիր տիմըէ յիշէրի հայվանըն թէքմիլ վիճուտինի սարամադտա պուլընմըշ ըտըր։

Տակոպէր, հայվանընը օխշամագ իւղրէ, էլինտէքի եուլաֆ սէքէտինի եէրէ գօեարագ.

—Նէ՞ն վար, իխթիեար ժօվիալ, նէ՞ օլմըշըն. սէն տէ էֆէնտին կիպի գօրգը՞յօր մըսըն. (պիր աղ էվվել միւթէհամմիլ օլտըղը հագարաթը տէրհաթըր իտէրէք.) սէօյլէ՛, սէ՞ն տէ մի գօրգըյօրսըն...։ Հալպու քի, սէնին թապիաթընտա զէրրէ գատար էսէրի ճէպանէթ եօգ տըր.—տէտի։

Ժօվիալ, էֆէնտիսինին թալթիֆաթընա վէ սէօյլէտիքլէրի լաթիֆ սէօզլէրէ բաղմէն, ասարը խէվֆ ու տէհյէթ իպրաղընտան պիր ան կէրի տուրմատը. շու գատար քի, եուլարընը էվվէլքի գատար կէրմէ յիպ, պրուն տէլիքլէրինի միւթէրէտտիտանէ պիր թարզտա Տակոպէրին էլինէ եանաշտըրտը, վէ կէլէն հէրվֆ էֆէնտիսի օլուպ օլմատըղընը անլամագ իւղրէ, քիչնէ յէրէք գօգլամաղա պաշլատը։

Պունըն իւզէրինէ Տակոպէր.—Սրթըգ պէնի թանը՞մայօր մըսըն. էօյլէ իսէ, պուրատա պաղը ֆէվգ էլ ատէ հալլէր վուգուա կէլմյօր.—տէ յու հայգըրտը, վէ էնտիշէյէ տիւշար օլարագ, էթրաֆընը թէճէսսիւս իթմէք իսթէտի։

Ժօվիալըն պուլընտըղը ախըր, վասի վէ ֆագաթ ղայէթ դարաննըղդ պիր եէր օլուպ, էօրիւժճէք աղլարըյա մալամալ պուլընան թաւանտան մուալլագ ֆէնարըն զըյաի իսաֆիֆկյլէ ճիւղիճէ միւնէվվէր իտի, Անըրըն տիկէր պիր ուճընտա, եանի ժօվիալտան պիր գաչ տէմիր բարմագըգլար իլէ այրըլմըշ օլան պիր քէօչէտէ, վահչի հայվանլար ղալիպինին իչ ըէս գավի իլ վիճուտա վէ սիեահ պարկիրլէրի մէչհուտա օլմաղլա, ժօվիալ նէ գատար գուտուրուպ տիթրէյօր իսէ տէ, պունլար տա օ գատար սաքին վէ ուսլու տուրըյօր ըտըլար։

Տակոպէր իսէ, եէքտիկէրէ քիւլխյէն միւթէնագըղ օլան իշպու մէնզարէլէրի կէօրիւնճէ, հայրէթտէ գալըպ, պարկիրինի թէքրար օխշամաղա պաշլատը։ Ժօվիալ տախի, էֆէնտիսինին օրատտա պուլընտըղընը հըսս իտէրէք, եավաշ եավաշ քէսպի էճնիյէթ իյլէյիպ, իխթիեարըն էլլէրինի եալատը. պատէհու, պաշրնը էֆէնտիսինին էլպիսէսինէ սիւրիւպ, խաֆիֆճէ քիշնէտի, վէ միւթատը վէճհ իւղրէ, պին տիւրլիւ ասարը մուհապպէթ կէօսթէրմէյէ պաշլատը։

Տակոպէր, եէրտէն օթ սէքէտինի գալտըրըպ, էլինտէքի եուլաֆը եէմինք գաֆէսինէ տօլտըրտըգտան սոնրա.

— Կէօրտի՞ւն մի, ժօվիա՛լ. իչթէ պէն տահմա սէնի պէօյլէ կէօրմէք իսթէրիմ. հայտի՛, եէ՛ պագալըմ, աֆիյէթ օլսուն. եարընքի գաթ իտէճէյիմիզ մէսաֆէ, բէք ուզուն տըր. հէմ պունտան պէօյլէ տըգգաթ էթ քի, էօյլէ տիվանէ կիպի հէր չէյտէն գօրգմայաբսն...։ Ինկեր արգատաշըն Բապա-Ժուա, եանընտա պուլընմըշ օլսա իտի, օ գատար գօրգմաղ ըտըն. լաքին օ, եօգարըտա չօճուգլար իլէ պիրլիքտէ պուլունըյօր. պէնիմ ղայղուպէթիմ էանասընտա, քէնտիլէրինին պէքճիսի օ տըր...։ Ժագաթ նէ՞ իչուն եէմէ յօրսըն... հայտի՛, եիւզիւմէ պագաճաղընա եէմէք եէ՛. —տէտի։

Հալպու քի հայվան, էֆէնտիսինին էմրինէ իթաաթ իթմիչ օլմագ իչուն, տուտագլարընըն ուճըյլա, եուլաֆը գարըշտըրտըգտան սոնրա, եինէ եիեէմէ յիպ, Տակոպէրին դաբութընըն գօլընը տէֆաթլէ ըսըրտը։

Իխթիեար ասքէր, սէյահաթլարընըն վասլը հիւսնի խիթամ օլապիլմէսի, էն զիեատէ պարկիրին գուվվէթի վէ աֆիյէթինէ միւթէվագգիֆ իտուլինի բանա պիլտիյինտէն, հայվանըն պու հալինտէն ճիատէն էնտիշէնագ օլագագ.

— Ա՛հ, պիշարէ Ժօվիալ... սէնտէ մուԹլագ պիր չէյ օլմալը· տահմա քէմալը իչԹիհա վէ իչԹիհադլա եուլաֆընը եէր իքէն, չիմտի եիւզիւնէ պիրէ պագմըյօր սը՛ն ...: Եօլա չըգալըտան պէրու իլք տէֆա օլարագ պու հալ սէնտէ կէօրիւլիւյօր. – տէտի:

Թամ՛ պու էանատէ, միւահիշ պիր կիւմիւրտէվէ սէտասը իչիտիլտի: Ախըրըն իչինտէն չըգըյօրմըշ կիպի բէք եագընտան կէլմիշ օլան պու գօրգունճ սէտա, Ժօվիալը օ գատար տիւշարը տէհչէթի իլէտի քի, զէվալը հայվան, պիր համլատա գայըշը գօբարըպ, մէվգըինի թային իթմէքտէ օլան տէմիր բարմագլըղը աչտը, վէ աչըգ գաբուտան տիշարը ֆըրլայարագ, հավնիյէ իլթիճա իլէտի:

Տակոպէը, պիրտէն պիրէ զուհուրեաֆթէ օլան իչպու սէտաի վահչէթէտանըն թահրիգիլէ, տիթրէմէքտէն քէնտիսինի ալամայըպ, պարկիրինին՝ պիր աղ էվվէլ տիւշար օլտըղը տէհչէթին սէպէպինի տէրհալ անլատը:

Մորոքըն հայվանաթը վահչիյէսի, իթթիհատլինտէքի ախըրտա պուլընմագտա օլուպ, պու ախըր իսէ, Ժօվիալըն տուրտըղը մահալտէն եալընըղ պիր թախթաբէրտէ իլէ այրըլմագտա ըտը: Ռէյղամպէրին իւչ պարկիրի տախի, պու կիպի սէտալարա չօգտան ալըշմըշ օլտըգլարընտան, ֆիթուրսուզճա վէ սաքին պիր հալտէ տուրմագտա ըտըլար:

Տակոպէը, էքէյիճէ ճէսարէթի պուլարագ. – Թամա՛մ. չիմտի հէր չէյ զահիրէ չըգտը· պէսպէլի Ժօվիալ, պու գապիլ սէտալարը պիր գաչ տէֆա իչիթմիշ օլտըղընտան, օ հայատըղ հէրիֆին հայվանաթընըն հուզուրընը հըսս իյէմիշ վէ պու սէպէպտէն տօլայը գօրգմագա պաչլամըշ տը: (Եէմիլիքտէքի եուլաֆը եինէ սէբէտէ տօլտըրագ.) Պուրատա պաչգա ախըրլար էլպէթթէ վար տը. պունլարտան պէրիսինէ նագլ իտիլէրէք, եուլաֆընը եիյէպիլէճէք տիր· պիզ տէ, եարըն սապահ էրքէնտէն, եօլա րէվան օլաճաղըզ. – տէտի:

Ժօվիալ, հավլի տէրունինտէ, պիր միւտտէթ գօչուշտըգտան վէ աթլայըպ սըչրատըգտան սօնրա, էֆէնտիսինին սէտասընա իճապէթի իտիպ, տէրհալ նէզտինէ չիթապան օլտու: Տակոպէը իսէ, հայվանըն պաչլըղընտան սըգըճա թուԹտու, վէ օրատա տիկէը պիր ախըր պուլընուպ պուլընմատըղընը սախլէրտէն պիրինէ սօրտըգտա, մէրգում սախս, եալընըղ պիր հայվան իսթիհապ իտէճէք գատար քիչիւք պիր ախըր կէօսթէրտիյինտէն, Ժօվիալը օրայա նագլ իլէտի:

Իսթիեար պարկիր, վահչի հայվանլարըն հուզուրընտան գուրԹուլուր գուրԹուլմագ, պիւԹիւն պիւԹիւն քէսպի էճինիյէթի իտիպ, հալը սապըգընը տէրհալ պուլտու վէ Տակոպէրին լապիս օլտըղը գաբուԹը էվվէլքի կիպի կէմիրմէյէ պաչլատը. հաթթա, իչպու մուամէլէսինի օ գատար իլէրիյէ վարտըրտը քի, իսթիեար ասքէրի, օ ագչամ եինէ թէրգիսիք սէնաթընը իճրայէ մէճպուր իլէտի: Լաքին Տակոպէր, Ժօվիալըն քէմալը իչԹիհա իլէ եուլաֆ նէմէսինի սէյրէ տալմըշ օլտըղընտան, պաչդա չէյ գաթան հասրը էֆքեար իթմէմէքտէ իտի:

Իսթիեար ասքէր, գալպէն պիւսպիւթիւն միւսԹէրիհ օլտըգտան սօնրա, ախըրըն գաբուսընը գաբատը, վէ պիր գաչ սաաթտան պէրու եալընըղ պըրագմըշ օլտըղը էօքսիւզ գըզլարա պիր ան էվվէլ գավուշմագ իւզրէ, պիր աղ թաամ իթմէյէ իսթիճալ իլէտի:

5

ՐՕՋ ՎԷ ՊԼԱՆՇ

Էօքսիւզէը , միւսաֆիրխանէնին նիհայէթինաէ վագը պինալարտան պիրինին ուֆագ վէ խարապ պիր օտասընտա սաքին իտիլէը քի , պունըն եէքեանէ բէնճէրէսի թարլալարա նազըը ըտը : Եալընըզ պիր լամպա վասըթասըլա միւնէվվէը օլան իչպու օտանըն ճիւմլէի մէֆրուշաթը , բէրաէսիզ պիր եաթագ , պիր մասա վէ իքի սանտալիէտէն իպարէթ իտի : Բէնճէրէնին եանընտա մէվզու օլան մասա իւղէրինաէ տախի , Տակոպէրին չանթասը պուլունըյօրտու :

Միպէրիա քէօրէյի Բապա-Ժուա իսէ , օտա գաբուսընըն եանընտա եաթմըշ օլուպ , պաշընը իքի տէֆա բէնճէրէյէ տօղրու չէվիրէրէք մըրըլտանմըշ վէ իչպու մուամէլէի ատավէթքեարանէսինաէ բէք տէ տէվամ կէօսթէրմէմիշ իտի :

Իքի գըզգարընտաշ , եաթագլարընտա եարը եաթմըշ , վէ պոյունը իլէ գօլարը տիւյմէլէնմիշ օլան պէյազ պիր կիճէլիք էլպիսէսինէ պիւրիւնմիւշ իտիլէը : Պաշլարընտա , սէրբուշ մագամընտա հիչ պիր շէյ պուլընմայօրտու . անճագ , կիճէ վագթը սաչլարընըն հիւանի հալ վէ ինթիզամը պօզուլմամագ իչուն , կէնիշ պիր գօրտէլա պագը , չէնէ պաշլարընտան պաշլայարագ , քէսթանէ բէնկինտէ օլան կիւմրահ սաչլարընը իհաթա էթմիշ իտի :

Իչպու պէյազ կիճէլիք էլպիսէսիլէ , սաչլարընըն էթրաֆընը գուշաթմըշ օլան գօրտէլա պագը , պու կիւղէլ չօճուգլարըն՝ թարաւէթ ու լէթաֆէթլէ մալամալ պուլընան չէհրէլէրինէ պաշգաճա պիր սաֆվէթ պահշ էթ-



ՅՈՒԴՈՆ ՊԼԱՆՇ ՄԻՍՍԱՑԻՐԱՆՆԵՐԻՆ ՕՏԱՍԸ

մէքսէ իտի ։ Եէթիմէլէը , էկէրչի օ անէ գատար բէք չօգ քէտէր վէ էլէմլէրէ տիւչար օլմուշ իսէլէր տէ , չաղլարը-նըն պէշաչէթի մասուամանէսինի հէնուզ հըճգ իթմէքսէ օլտըգլարընտան , եաթագլարընտա արա սըրա սէօյլէչիպ կիւլմէքսէ իտիլէը ։ Հէր նէ գատար վալիտէլէրինին խա-թըրէի հիւզնավէրանէսի , պաղը քէրէչ գալպլէրինի բիւր-խուն վէ քէնտիլէրինի ըզտըրապ ու քէտէրլէ մէչհուն ի-տէր իտի իսէտէ , պու հալ , քէնտիլէրինճէ աճը պիր մաղմումիյէթ տէյիլ , իլլա թաթը պիր մահզունիյէթ տէմէք օլտըղընտան , անտէն իքրահ ու ինճիտալ իտէճէք եէրսէ , միւթէլէզզիզ օլմագտա ըտըլար · չունքի , պու մասումէլէրին իթիգատը գավիսինճէ , բէրէքաթիլ տէրէճէսինտէ սէվմիշ օլտըգլարը վալիտէլէրի թէրքի հայաթ իթմիշ օլմայըպ , բէրտէի խիճա արգասընտա մէսէթուր ըտը ։

Բօղ իլէ Պլանշ , ագահտի տինիյէ վէ ումուրը մէզհէ-պիյէտէ Ցակոպէը գատար ճահիլ իտիլէը · զիրա , հաչա-մըշ օլտըգլարը Սիպէրիա օվալարընտա , նէ քիլիսէ , վէ նէ տէ բաբաս պուլընմագտա ըտը ։

Եալընըզ , գավլը մէչհուրէ կէօրէ , ձէննապը Ա.տալէթ-մէապ Հազրէթլէրի , էվլատլարընը միւէպպէտէն թէրք իթ-միշ օլան պիչարէ վալիտէլէր հագգընտա տահմա մէրհա-մէթ կէօսթէրտիյինէ , վէ եինէ Անըն ինայէթի սայէսինտէ պու վալիտէլէր՝ սէվտատան էվլատլարընը կէօրմէյէ վէ ի-չիթմէյէ մեւգիթէտիր օլտըգլարընա , վէ քէնտիլէրինի մու-հաֆազա վէ վիգայէ զրմընտա , արա սըրա ֆիրիչթէլէը տահի կէօնտէրմէքսէ օլտըգլարընա իթիգատ իթմէքսէ իտիլէը ։

Իշպու իթիգատը խալիսանէ սայէսինտէ , էօքսիզլէը , վալիտէլէրինին նազարը չէֆգաթքեարանէսի հէր պար քէն-տիլէրի նէ միւնաթըճի իտուլինէ գանատթ հասըլ իթմիշ օլտըգլարընտան , պիր ֆիրիլ գապիհ էյգա իթտիքլէրի հալ-

տէ , վալիտէլէրինի տէրհալ միւքէտտէր իթմիշ օլաճադլաըընա , վէ խայրխահ մէլէքլէրին տախի , քէնտիլէրինի հիմայէ վէ սըյանէթտէն կէրի տուրաճադլարընա ինանմադտա ըտըլար :

Իչթէ , Րօզ վէ Պլանչըն իլահիյեաթ հագդընտա պիլտիքլերի մալիւմաթ պու մէրքէզտէ օլուպ , զաթէն պու իչի սաֆի գալպլէր իչուն , պու գատար մալիւմաթ տա քեաֆի վէ վաֆի իտի :

Օ ագշամ , իչի գըզգարընտաշ , Տակոպէրէ մունթազըր օլարագ , ղայէթ մուհիմմ վէ ղայէթ սիւրուրպախշ պիր մէսէլէ հագդընտա գօնըշմադտա ըտըլար . զիրա , պիր գաչ կիւնտէն պէրու արալարընտա պէօյիւք պիր սըրր հասըլ օլմըչ ըտը քի , պու սըրր հէնուզ պէքեարէթլէ մէսաֆուր պուլընան գալպլէրինի խալէճանէ կէթիրիր , բաք սինէլէրինի թէհլիճ իտէր , եանագլարընըն կիւլ ըէնկինի աչըգ ըէմպէյէ պօյար , վէ ղայէթ լաթիֆ մաի ըէնկինտէքի կէօղլէրինի տախի , պիր ըէրտէի ըղտըրապ ալթընտա կիղլէր իտի :

Րօզ , եաթադընը քէնարընտա ուզանմըչ եաթմըչ օլուպ , իչի եուվարլադ գօլլարընը , սալիպ չէքլինտէ օլարադ պաչընըն ալթընա վազ իթմիչ վէ պաչընը տախի նըսֆէն գըզ գարընտաչընա տօղրու չէվիրմիչ իտի : Պլանչ տախի , տիրսէյինի եաստըղա տաեաթմըչ օլտըղը հալտէ , խանտէրիղ պիր չէհրէ իլէ քէնտիսինէ պագմագտա վէ աթիտէքի սէօղլէրի սէօյլէմէքտէ իտի :

— Պու կիճէ եինէ կէչէճէյինէ ինանըրմըսըն :

Րօզ . — Էվվէթ , չունքի տիւն պիղէ պու խուսուսը վատ իթմիչ իտի . . . :

Պլանչ . — Քէնտիսի բէք լութֆքեար պիր ատեմ օլտըղընտան , վատընը ինճադ իտէճէյի պի իչթիպահ տը . . . :

Րօզ . — Տըգգաթ իթտի՞ն մի , օ գըվըրճըգ , ուզուն

վէ գումրալ սաչլարը ալթընտա նէ՛ գատար կիւզէլ կէօրինիյօրտու :

Պլանչ . — Եա խամի՞ . . . նէ՛ չիրին իտ . . . չէհրէսինէ տէ նէ՛ կիւզէլ եադըչմըչ . . . :

Րօզ . — Թէպէսսիւմի տէ նէ գատա՛ր լաթիֆ իտի . սէտասընա տըգգաթ իթտի՞ն մի . էլլէրիմիզտէն թութադ , «Էվվատարը՛մ , իչինիզին տէ բուհընը մութթահիտէն եարաթմըչ օլտըղընտան տօլայը ձէննադը խալիգ Հազրէթլէրինի թադտիս ու թէմճիտ իտինիղ . . . : Պաչդալարընըն խարիճտէ ապատըգլարը չէյի , սիղ տէրուընը գալպինիզտէ պուլաճադ սընըղ տը . չունքի , իչինիզին գալպի , եալընըղ պիր գալպ մէսապէսինտէ տիր . » տէտիյի սըրատտա , սէտասը նէ՛ գատար թաթը կէլիյօրտու :

Պլանչ . — Ա՛հ , հէմչիրէճիյի՛մ , պու կիւզէլ սէօղլէրի տէրհաթըր իթմէք , պիղիմ իչուն նէ՛ պէօյիւք սաատէթ տիր . . . :

Րօզ . — (Միւթէպէսսիմանէ Պլանչըն աչընտան պուս իտէրէք .) Մէրգումըն սէօղլէրինէ նէ՛ գատար տըգգաթ իտիյօրուզ եա՛ . . . սէնին , քէնտիսինի տինլէտիյինի կէօրտիւիւմ վագթ , կիւյա տինլէյէն պէնիմ տէ յու զանն իտիյօրըմ :

Պլանչ . — Սէօզ սէօյլէմէյէ պաչլատըղը սըրատտա , սէնին կէօղլէրին , վէ տահա տօղրուսը իչիմիզին տէ կէօղլէրի պէօյիւյիւպ աչըլըյօր . հաթթա , հէր պիր քէլիմէյի պիղ տէ պէրապէր թէքրար իտիյօրմըղ կիպի , տուտագլարըմըղ տահմա հարէքէթէ կէլիյօր . . . : Պինաէն ալէյհ , սէօյլէտիքլերինին քեաֆֆէսինի տէ զիհնաէ թութտըղըմըղ , չայանը իսթիղրապ պիր չէյ տէյիլ տիր :

Րօզ . — Սէօյլէտիյի սէօղլէր տէ նէ՛ գատար կիւզէլ , նէ՛ գատար թաթը վէ նէ՛ գատար ալիճէնապանէ տիր :

Պլանչ . — Պունտան գաթը նաղար , քէնտիսի իֆֆաաէի մէրամա պաչլայընճա , ինսանըն գալպինտէ պիր չօգ խա-

ԺԸՐԸԸ էՓքեար ու հըսսիյաթ թէվէլիւտ խոյօր , տէյի՛լ մի հէմիրէճիյիմ։ Ֆեա՛ջքի պու սէօզլէրի տաիմա խաթըրլամաղա մուդթէէտիր օլսաղ . . . ։

Ռօզ. – Սէն միւսթէրիհ օ՛լ. մինի մինի գուշճըղաղլար անալարընըն եուվասընտա գալտըգլարը միսիլլու , պու սէօզլէր տէ , զիհնիմիզտէ տաիմա մահֆուզ գալաճաղ տըր . . . ։

Պլանչ. – Ռօ՛զ, պիլմիշ օլմալըսըն՛քի , պու աստէմին իքիմիզի պիրլիքտէ սէվմէսի , պէօյիւք պիր շէրէֆ վէ պախթիեարլըգ տըր ։

Ռօզ. – Ջաթէն պաշգա տիւրլիւ օլամաղ. չունքի , իքիմիզին տէ գալպի մութթահիտէն եարատընմըշ տըր . . . ։

Պլանչ. – Տօղրու տըր. Պլանչը սէվմէքսիզին , Ռօզը նա՛սըլ սէվէպիլիր ։

Ռօզ. – Իքիմիզտէն եալընըշ պիրինի սէվմէյի թագտիրտէ , սէվիլմէյէնին հալի նէ՞ օլուր ։

Պլանչ. – Պունտան մաատա , իքիմիզտէն պիրինի ինթիխապ ու թէրճիհտէ պիր խայլի միւշքիլաթա տիւշար օլաճագտը . զիրա իքիմիշ տէ պիրի պիրիմիզէ պէնզէմէքտէյիզ ։

Ռօզ. – (Թէպէսսիւմ խէրէք .) Իչթէ , պու միւշքիլաթտան գուրթըլմաղ իչուն , հէր իքիմիզի տէ ինթիխապ խոիպ սէվմէքտէ տիր . . . ։

Պլանչ. – Ռու տահա էյի տէյի՛լ մի եա . քէնտիսի եալընըշ պիզի սէվմէյի հալտէ , պիշ իքիմիշ պիրտէն քէնտիսինի սէվմէյօրըշ . . . ։

Ռօզ. – Ալլահ վէրէ տէ , պիզի Բարիսէ գաատար թէրք իթմէյէ խոի ։

Պլանչ. – Վէ Բարիսէ մուվասէլէթիմիզտէն սօնրա տաիմ , քէնտիսինի կէօրէպիլէ խոիք . . . ։

Ռօզ. – Պա խուսուս , Բարիս կիպի պիր պէօյիւք շէհիրտէ , Ցակոպէր իլէ օ աստէմին պիզիմլէ պէրապէր

պուլընմասը բէք էյի օլուրտու . . . ։ Ա՛հ , եա՛ Բապպի , աճապա նէ՛ կիւզել մէմլէքէթի տիր , Պլա՛նչ . . . ։

Պլանչ. – Բարի՛ս մի . պու չէհր , բիվայէթէ նաղարէն, ալթունտան պիր մէմլէքէթի օլմաղ կէրէք տիր . . . ։

Ռօզ. – Մաատամ՛ քի պու գաատար կիւզել պիր շէհր իմիշ, օրատա սաքին օլան էհալի , բէք պախթիյար վէ բէք մէսուտ օլմալը տըր . . . ։

Պլանչ. – Ֆագաթ պիզ իքիմիզ, էօքսիւզ օլտըղըմըզ հալտէ , օրատա եաբ եալընըզ սաքին օլմաղա ճէսարէթ պուլաճա՛ղ մըյըզ . . . ։ Աճապա հէր քէս նա՛սըլ պիզէ պագաճաղ . . . ։

Ռօզ. – Էվվէթ . լաքին , էկէր օրատաքի էհալինին բէք պախթիյար վէ բէք մէսուտ օլտըղը սահիհ իսէ , խայրխահ , վէ քէրէմքեար օլմասը տա թաապիի տիր ։

Պլանչ. – Պինաէն ալէյհ , օրատա պիզի սէվմէճէքլէր տիր . . . ։

Ռօզ. – Պունտան պաշգա , գումրալ սայլը վէ մախ կէօզլիւ տօսթըմըզ իլէ պիրլիքտէ պուլընաճաղըզ ։

Պլանչ. – Էվվէթ , լաքին Բարիս հագգընտա հէնուզ հիչ պիր շէյ սէօյլէմէտի . . . ։

Ռօզ. – Ուննութմըշ օլմալը տըր . պու կիճէ կէլտիյինտէ պու խուսուսը քէնտիսինէ իխթար իտէրիզ ։

Պլանչ. – Էկէր գօնըշմաղա մէյհալ կէօրիւնմէզսէ՛ . . . զիրա , էյի պիլիրսին քի , էքսէր տէճա կէօզլէրինի կէօզլէրիմիզէ աթֆ իտէրէք , սիւքիւնէթի թամմէ իլէ պիզի թէմաշատէն մահզուզ օլմագտա տըր . . . ։

Ռօզ. – Էվվէթ , սահիհ տիր . վէ պու լաթիֆ պագէշը , պաղը քէրրէ վալիտէճիյիմիզին պագըշընը անտըրըյօր ։

Պլանչ. – Ա՛հ , սէվիկլի Ռօզ, պալէահ ասիւմանտան տահմա պիզէ պագան միւհթէրէմ վալիտէճիյիմիզ, պու ահվալը մէսէրրէթի իչթիմալի կէօրէրէք , աճապա նէ՛ գաատար տիլշատ օլըյօր . . . ։

Րօզ. – Մատամ քի պիզի պու գատար սեվիյօրլար, տէմէք տիր քի, սեվիլմէյէ չայէսթէ խմիշիզ . . . :

Գլանշ. – (Ինճէ բարմագլարընըն ուճըյլա, հէմշիրէսինին աչընընը մուհիթ օլան սըրմա սաչլարընը տիւզէլթէրէք.) Հէյլէ չունա՞ պագ . . . սէնի մաղրո՛ւր սէնի, թէմմէտիւհ հա՛ . . . :

Րօզ. – (Պիր տագըգա գատար թէֆֆէք քիւրտէն ասնըրա.) Նէ՞ տէրսին. պու չէյլէրին քեաֆֆէսինի տէ Տակոպէրէ սեօյլէմէք լէազըմ կէլմէ՞զ մի . . . :

Գլանշ. – Էկէր սեօյլէնմէսի միւնասիպ խէ, նագլ իտէպիլիրիզ . . . :

Րօզ. – Էկէր պէնի տինլէրսէն, վալիտէմիզէ հէր շէյի սեօյլէտիյիմիզ կիպի, Տակոպէրէ տախի սեօյլէմէյէ մէճպուրըզ. նէ՞ իչուն քէնտիսինտէն խաֆի պիր սըրրըմըզ պուլունսուն . . . :

Գլանշ. – Պա խուսուս քի, պու սըրր, պիզիմ իչուն պեօյիւք պիր սաատէթ վէ պախթիյարլըգ տէմէք տիր :

Րօզ. – Պու տօսթըմըզը թանըյալըտան պէրու, գալպիմիզ՝ տահա չապուգ վէ տահա գուվվէթլի չարբմագտա տըր, տէյի՛լ մի :

Գլանշ. – Էվվէթ. զանն իտէրսին քի, ևիւրէյիմիզ տահա զիեատէ տօղրուն տուր . . . :

Րօզ. – Օրասը թաալիի տիր. չունքի, տօսթըմըզ՝ գալպիմիզտէ պեօյիւճէք պիր ևէր իչղալ իթմէքտէ տիր :

Գլանշ. – Շու հալտէ, մէսուտիյէթ վէ պախթիյարլըղըմըզը մուճիպ օլան պեօյլէ պիր սըրրը Տակոպէրէ արզ ու հիքեայէ իթմէքլէ քէք էյի պիր շէյ եաբմըշ օլաճաղըզ . . . :

Րօզ. – Հագգըն վար տըր :

Պու էանաատ, քէօրէք տէրին պիր սէտա իչէ թէքրար մըրըլտանմաղա պաչլատը :

Րօզ, գօրդուսընտան նաչի Գլանշա սարըլարագ.

— Ա՛հ, հէմշիրէճիյիմ, իչիթէ քէօրէք ևինէ մըրըլտանըյօր. աճապա նէսի՞ վար. – տէյու սօրտու :

Գլանշ. – (Մինի մինի էլլէրինի եաթաղընըն քէնարընա ուրարագ.) Բապա՛-ժուա, սէսինի քէս տէ պուրայա կէլ. – տէտի :

Պունըն իւզէրինէ, քէօրէք եէրինտէն գալգտը, վէ պիր քէրրէ տահա մըրըլտանտըգտան, վէ բէնճէրէ թաքընա տօղրու տըրգագթը պիր նագար սալտըրտըգտան սօնրա, կէլիպ գօճա պաչընը եաթաղըն էօրթիւսի իւզէրինէ վաղ իյլէտի : Իչի գըզ գարընտաչ, հայվանա տօղրու էյիլիպ, անըն էնլի վէ թէրէ միւսթաղրագ օլան աչընընը օխչամաղա պաչլատըլար : Պու աչընըն հէման օրթա եէրինտէ, կէօղէ չարբաճագ գատար տըշարը չըգմըշ պիր գապագթը վար ըտը քի, քէօրէյին էյի ճինտէն օլտըղընա էմնարէի եէքճանէ ատտ օլընըը ըտը :

Գլանշ, հայվանըն գուշագլարընտան խաֆիֆճէ չէքէրէք.

— Պէօյլէ ատա սըրա նէ՞ իչուն մըրըլտանըյօրսըն, Բապա՛-ժուա . . . նէ՞ն վար, սէօյլէ՛ պագալըմ, պէնիմ նատիտէ քէօրէյիմ. – տէյու սօրտու :

Րօզ. – Զավալը հայվա՛ն, Տակոպէրին զայագուպէթի էանասընտա տահմա ըզտըրագ վէ էնտիչէյէ տիւշար օլուր :

Գլանշ. – Էվվէ՛թ, սահիհ տիր. զանն իտէրսին քի, անըն պուրատա պուլընմատըղը զէման, իւզէրիմիզէ տահա զիյատէ նագարութ իթմէք լէազըմ կէլտիյինի պիլիյօր :

Րօզ. – Հէմշիրէճիյիմ, պու ագշամ Տակոպէր, պիզէ ագշամլար խայր օլսո՛ւն» տէմէքտէ կէճիքտի, տէյի՛լ մի :

Գլանշ. – Օնա չիւպհէ մի վար. լաքին պէսպէլլի, ժօվիալը թիմար իթմէքլէ մէչղուլ տըր :

Րօզ. – Էյի խաթըրըմա կէլտի, պիզիմ իխթիեար ժօ-

վիալա « կինճէլէը խայր օլսուն » տէմէյէ , պիղ տէ ու-
նուԹտըգ . . . ։

Գլանշ . – Գունա հագըգաԹէն միԹէէսիֆիմ . . . ։

Բօշ . – Ջալալը հայվա՛ն , էլլէրիմիզի եալատըղը պը-
րատա նէ՛ գատար մէնուն վէ խօշնուտ կէօրիւնիւր . զանն
իտէրսին քի , զիյարէԹիմիզտէն տօլայը արզը չիւքրան վէ
ուպուտույէԹ ԹմԺէք իսԹէր . . . ։

Գլանշ . – ԳէրէքէԹ վէրսին քի Տակոպէր , ծնա կինճէ-
լէը խայր օլսուն տէյիպ , պիզիմ վազիֆէմիզի իճրա ԹմԺիշ
տիր ։

Բօշ . – Խայրխա՛հ Տակոպէր , գիննի տախմա պիզիմիճէ
մէչղուլ տըր . զալալը ատէմ , պիզիմ իչիմիզի տէ քէնտի-
սի կէօրտույիւնտէն , կիտէ կիտէ ԹէնպէԼ օլԸյօրըգ . քէն-
տիսի հէր տիւրլիւ զահմէԹի ԹմԹիյար իտիպ , պիզի մահ-
ճուպ իտիյօր ։

Գլանշ . – Ֆէնտիսինի պու գատար զահմէԹտէն գուր-
Թարմադ իչուն , աճապա նէ՞ եապմալը . . . ։

Բօշ . – Գիչարէ ԹմԹիեապա պիր ադ բահաԹ վէրէ-
ճէք գատար գէնկին օլմամտադԼըմըգ նէ՛ պէօյուք պէտ-
պախԹԼըգ տըր ։

Գլանշ . – Ջէնկի՞ն մի . . պիղ գէնկին հա՛ . . . խա՛յր ,
հէմչիրէճէյիմ , խա՛յր . . . պիղ տախմա պէօյէ ֆադիր էօք-
սիւզ գալաճաղըգ ։

Բօշ . – Եա պու միտալեա՞ նէ տիր ։

Գլանշ . – Շիւպհէսիզ անըն իւզէրինտէ պադը իւմիտ-
լէրիմիզ վար տըր , եօղսա պու ուղուն վէ ԹադաֆԹիքրա
սէյահաֆա գալդըՋը՞ր մը իտիք ։

Բօշ . – Տակոպէր , պու ադշամ հէր Ջէյի հիքեայէ
ԹմԺէյի վատ իյլետի . . . ։

Կինճ գԼըգ սէօզիւնտէ տէվամ իտէմէտի . չունքի ,
բէնճէրէնին իչի ճամը պիրտէն պիրէ բարչա բարչա օլա-
րադ , պէօյուք պիր շամաֆա հասըԼ իյլետի , էօքսիւզլէր ,

քէմալը տէհՁէԹլէրինէ մէպնի , պիրի պիրինէ սարըլարըլար .
քէօրէք իսէ , տէրհալ բէնճէրէյէ տօղրու հիւճում իտիպ , քէմալը հիտատէԹ ու չհտատէԹլէ հավլամադա պաշ-
լաոը ։

Իչի գԼըգ գարընտաշ , պէնղլէրի սօլմըշ վէ պիրի պիրի-
նէ սարըլմըշ օլարդլարը հալտէ , Թիր Թիր տիԹրէմէքտէ
վէ տիւչար օլարդլարը տէհՁէԹ Թէէսիրիյլէ , հիչ պիր հա-
րէքէԹ իպրադ իտէմէմէքտէ իտիլէր . ՀաԹիճա , պիչարէ-
լէր , նէֆէս ալմադտան տա ֆարիպ կէլէրէք , կէօղէրինի
բէնճէրէ Թարաֆընա չէվիրմէյէ պիլէ ճէսարէԹէեապ օլա-
մամադտա ըտըլար ։

Բապա-ժուա , էօն այադլարընը բէնճէրէյէ տաեապ-
մըշ օլարադ , ալէտտէվամ հավլամադտա ըտը ։

Իչի հէմՁիրէ , իչպու նակէհղուհուր վագըանըն մա-
նէաընը անլայամայարադ .

— Աման եա՛ Բապպի , աճապա նէ՞ վար . . . Տա-
կոպէր տէ պուրատա եօ՛ղ . . . – տէյու նիտա իտիլէր ։

Գատէհու Բօշ , Գլանշըն դօլընտան պիրտէն պիրէ Թու-
Թարադ .

— Տինլէ՛ , տինլէ՛ , հէմՁիրէճիյիմ , նէրտիւպանտան
պիրիսի չԸգԸյօր . – տէյու հայդըրտը ։

Գլանշ . – Եա՛ Բապպի . պանա էօյլէ կէլիյօր քի , Տա-
կոպէրին այադ սէտտասը տէյիլ տիր . աԹըլան ատըմյա-
րըն նէ գատար աղըր օլարդընը կէօրիւյօր մըսըն . . . ։

Բօշ . – (Ծօն տէրէճէ տէհՁէԹէ տիւչար օլարադ .) Բա-
պա՛-ժուա , չապուդ պուրայա կէլ վէ պիղի միւտաֆաա
իյլէ . – տէտի ։

Ֆիլհադըգա , ֆէվգ էլ ատէ պիր պէԹատէԹլէ ա-
Թըլան այադ ատըմյարը , ախչապ նէրտիւպանըն պա-
սամադլարընտա աբսէնտադ օլմադտա , վէ օտայը սա-
հանլըգտան այըրան ինճէ ԹախԹաբէրտէնին ուղունըլ-
ընա տախի , պիր Ջէյ սիւրիւնիւպ կէզմէքտէ իտի , նի-

հայելի, աղբը պիր ճիամ, եէրէ աթըլըպ գաբուլը չիտտէթլէ սարսաը։ Կէնճ գըզլար իսէ, խէվֆ ու տէհշէթին սօն տէրէճէսինէ վարարագ, քէլիմէի վահիտէ թէքէլլիւմինէ մուգթէտիր օլմագըզըն, պիրի պիրինէ պագըճ տըլար։ պու արա, գաբու աչըլըպ, Յակոպէր իչէրիյէ կիրտի։

Րօզ վէ Պլանչ, մէրգումը կէօրիւնճէ, պէօյիւք պիր թէհլիքէտէն իսէլաս պուլմըշլար կիտի, ադիմ պիր մէսէրէթլէ եէքտիկէրինի տէրտուշ իթտիլէր։

Իսթիւար ասքէր, պու հալտէն զիյատէսիյլէ միւթէհայելիր գալարագ։

— Նէնի՞ զ վար, նէ՞ իչուն տիթրիյօր սընըզ, — տէյու սօրտու։

Րօզ, կէրէք քէնտիսինին վէ կէրէք հէմշիրէսինին եիւրէյի հէնուզ չիտտէթլէ չարբանագտա օլտըզընտան, բաշէտար պիր սէտա իչէ։

— Ա՛հ, էկէր պիչսէ՛ն . . . — տէտի։

Պլանչ. — Էվէ՛թ, էկէր պաշըմըզա կէլէն չէյի պիչսէ՛ն . . . պուննան մաատա, այագլարընըն սէտասը պիզէ օ գատար աղբը կէօրիւնտիւ քի, թանը յամնատը զ . . . եա թախթաբէրատէնին արգասընտաքի կիւրիւլթի՛ւ . . . ։

Յակոպէր. — Լաքին, գօրգա՛զ չօճուգլար, միւթասրմ վէճճ իւղրէ, գաբունըզըն էօնիւնտէ եաթմագ իչուն սամանն եաթագըմը սըրթըմա ալտըզըմ հալտէ, օն պէշ եաշընտա պիր չօճուգ կիտի ներտիւպանը չըգապիլի՛ր մի իտիմ։

Րօզ. — (Պլանչա պագ՛արագ.) Ա՛հ, սէվկիլի հէմշիրէճկիմ, պիզ նէ՛ գատար տիվանէ իմիշիզ. պու խուսուսը ասլա տիւշիւնէմէտիք. — տէտի։

Պիրլիքտէ սարարըպ սօլմըշ օլան պու իչի կիւղել չէհրէ, թարավէթ ու լէթաֆէթլէրինի թէքրար պիրլիքտէ իչթիսապ իլէտիլէր։

Պու մուհավէրէնին ճէրէյանը էնտաբնտա, քէօրէք, էլան բէնճէրէնին էօնիւնէ տիքիլիպ հավլամագտա բար։

Յակոպէր. — Րապա-ժուա նէ՞ իչուն օ թարաֆա տէօնիւպ հավլըյօր, էվլատլարըմ. — տէյու սօրտու։

Էօքսիպլէր. — Պիլմէյօրըզ . . . պիր աղ էվվէլ բէնճէրէնին ճամլարը բարչա բարչա օլուպ, իսթիտա խէվֆ ու տէհշէթիմիզ պունտան պաչլատը. — տէյու ճէվապ վէրտիլէր։

Յակոպէր, հիչ պիր շէյ սէօյլէմէքսիզին, բէնճէրէյէ տօղրու շիթտապան օլուպ աչտը, վէ գանտալարը տըշարըյա սիւրտիւքտէն սօնրա, տէօրթ էթրաֆընա միւթէճէսսիանէ պիր նաղար սալտըրտը իսէ տէ, գուլմէթի էյլ օրթալըզը թէմամըյլա գաբլամըշ օլտըզընտան, հիչ պիր շէյ կէօրէմէտի . . . էթրաֆընը տինլէտի, լաքին բուզկեարըն սէտասընտան պաչգա պիր սէս իչիտէմէտի։

Գունըն իւղէրինէ, աչըզ բէնճէրէյի կէօսթէրէրէք վէ քէօրէյինէ խիթապէն.

— Րապա-ժուա, աշաղըյա սըչրատտա արայը վէր պագալըմ. — տէտի։

Ձէտուր հայվան, տէրագտակ բէնճէրէտէն աշաղըյա աթլայըպ, նապէտիտ օլտու։ Գու բէնճէրէ, եէրտէն հէման սէքիզ գատէմ իրթիֆատա պուլընը յօրտու։ Յակոպէր իսէ, աշաղըյա էյլէրէք, հարէքէտի ու կիւֆթարըյլա քէօրէյի թահրիք ու թէչվիգ իթմէքտէ վէ շու սէօղլէրի իրատա իլլէմէքտէ իտի.

— Ադա՛, տօսթո՛ւմ, էյիճէ ադա՛ . . . էկէր պիրիսի վար ըսա, իւղէրինէ սըչրա՛, բէնչէլէրին գավի տիր . . . թուֆը վէ՛ր, վէ պէն աշաղըյա ինինճէյէ գատար եագտասընը պրա՛գմա։

Հալպու քի, քէօրէք, հիչ պիր քիմսէյի պուլամատը։ Հայվանըն էօթէյէ պէրիյէ գօշուշտըղը վէ հէր թագրաֆը արաշտըրարագ, ավճը քէօրէյի կիտի ադա սըրա

պօղուգ պէր սէա չըգարմադտա օլտըղը եօգարըտան իշխ-
տիկեօրաու ։

Տակոպէը . – Էօյլէ իսէ քիմնէ եօգ տըր , ճէսո՛ւր քէօ-
բէյիմ. դէրա , պէրիսի պուլընաճադ օլաս ըտը , հիչ չիւպ-
հէմ եօգ քի , չիմսիյէ գաատար պօղաղընտան թուխաճադ-
տըն . – տէտիբտէն սօներա , քէնտի սէօղլէրինի տինլէմէք-
տէ օլան , վէ քէմսիլը վէտվէտ իլէ աթվար ու հարէ-
քեաթընա նադըը պուլընան իրի կէնճ դըղճըղադա տէօ-
նէրէք .

— Պու ճամիար նա՞տըլ օլուպ տա գըրըլտը , էվլատ-
լարը՛մ, սիղ կէօրտիւնմի՞ւղ մի . – տէյու սօրտու ։

Պլանչ. – Խա՛յր , Տակոպէը . պէղ պէրապէրճէ գօնու-
չըյօրտըգ , նակէհան պէր վէլվէլէի սամիապաք իշխտիկտի ,
վէ ճամ բարչալարը օտաներն իչինէ տէօքիւլտիւ ։

Րօզ. – Լաբին պանա էօյլէ կէլտի քի , գանատ պէր-
տէն պէրէ բէնճէրէյէ չարբտը . – տէտի։

Տակոպէը , բէնճէրէ գանատընը մուայէնէ խոպ , ի-
չէրտէն գաբամադա մախտուս էրէյիճէ ուզուն վէ միթէ-
հարրիք պէր չէնկէլի պուլընտըղընը կէօրտիւքտէ .

— Բուղկեար չիտտէթլէ էամէքտէ օլտըղընտան , բան-
ճուրլարը եիթմիշ վէ պու չէնկէլ տախի ճամլարը բար-
չա բարչա իթմիշ օլմալը տըր . . . էվէ՛թ , էվէ՛թ , պէօյ-
լէ օլմադ լէազըմ կէլիր . . . չունքի , պէօյլէ պէր զարա-
րը կյգա իթմէքտէ նէ՞ ֆայտէ մէվճուտ օլապիլիր . – տէ-
տի , Պաաէհու , Բապա–ժուանյա թէվճիհի խիթտապ իլէ .

— Տէմէք տէր քի , քիմնէլէր եօգ , էօյլէ՞ մի , տօս-
թում. – տէյու սօրտու ։

Ֆէօրէք , պու սիւալէ ճէվապ օլմադ իւղրէ , պէր
քէրրէ տահա հավլատը ։ Իսթիեար ասքէր , պու ավա-
վէնէին մանէտաի հադիզիսինի պէտպէղղի ֆէհմ իթմիշ օլմա-
ը քի .

— Էօյլէ իսէ , պէնտանըն էթրաֆընը տօլաշը վէ՛ր , էլ-

պէթթէ աշըգ պէր գարու պուլտաղիլիրսին , օ գարուտան
իչէրի կէր վէ թէքրար պուրայա կէլ. – տէտի ։

Բապա–ժուա էֆէնտիսինէն էմրինի իճրայէ գօյուլտու.
պէր գաչ տագըդա գատար , բէնճէրէնին տիպինտէ տու-
րուպ պաղըրտըդտան սօներա , էպնիյէնին էթրաֆընը տօ-
ղաշմադ վէ հավլիյէ տախիլ օլմադ իւղրէ օլանճա գուվ-
վէթիյլէ գօշտու վէ թէքրար օտայա ավտէթ իյտէտի ։

Իսթիեար ասքէր,էօքսիւղէրին էանընա եադըշարադ.

— Հայտի՛ , արթըգ էմին օլընըղ էվլատլարըմ. . .
անլատընը՞ղ էա , սիղի տէհչէթէ տիւշար իտէն շէյ
բուղկեար քմըշ. – տէտի ։

Րօզ. – Լաբին տօն տէրէճէ գօրդտըգ , Տակոպէր ։

Տակոպէը . – Իննանըրըմ չօճուղլարըմ. . . պունըն պէր
չարէսինի տիւշիւնմէյի . (Բէրտէտէն խոպ օլան բէնճէրէ-
յէ պադարադ .) կիճէ վադթը , պուրատան ճէրէէանը
հավա բէյտա օլուր տա , սօղուգ ալըրսընըղ ։

Իշպու մադարրաթընն տէֆի չարէսինի պէր միւտաէթ-
ճիք տիւշիւնտիւքտէն սօներա , սանատալիէ իւղէրինտէքի
կէյիք տէրինտէն մամուլ քիւրքիւ պլոը , բէնճէրէ տէ-
միրինէ բադթ իտիպ ատտը , վէ էթէքլէրիյլէ տէ , ճամլա-
րընն գըրըլմատընտան բէյտա օլան տէլիքլէրի միւմքինի
մէրթէպէ իհթիմամլա գարատը ։

Րօզ վէ Պլանչ, Տակոպէրին իշպու հարէքէթի բէտէ-
բանէսինտէն զիյատէսիյլէ միւթէէսսիր օլարադ .

— Թէշէքքիւր իտէրիզ, Տակոպէր , թէշէքքիւր իտէ-
րիզ. . . . Հագըգաթէն բէք խայրխահ պիր ատմ խիշսին,
սէնի կէօրմէսիյիմիզտէն ոլայը ըղտըրպադ իչինտէ իտիք.
չունքի , պու ադշամ, միւթաատընտան զիյատ կէճիքմիշ
իտին . – տէտիլէր ։

Իսթիեար ասքէր , Մորոք իլէ քէնտի պէյինտէ թէ-
քէվվիւն իտէն միւնադտա վէ միւճատէլէնին սուն թէէ-
սիրինի հէնուզ իղալէ իտէմէմիշ օլտըղընտան , Րօզ, մէր-

գումբն սըֆամբընտաքի՝ սօղղունլըդը վէ թէղայեիւր ալէախ-
մինի կէօրէրէք։

— Լաքին նէ՞ն վար Տակոպէ՛ր, պէնզին նէ՞ իչուն
սօլմուշ։ - տէյու սօրտու։

Տակոպէր։ — Պէնի՞մ մի, խա՛յր էվլատլարըմ, հիչ
պիր շէյիմ եօգ տըր ...։

Պլանչ։ - Էվվէթ, մութլագ պիր շէյ օլմալը, սէնի
թէէմին իտէրիմ քի, չէհրէնտէ ալէախմի թէղայեիւր մէվ-
ճուտ տըր ...։ Բօղրն պու պապատ հադդը վար տըր։

Տակոպէր։ - (Եալան սէօյլէմէյէ ալըշմըշ օլմատը-
ղընտան, էրէյիճէ թէլաշ վէ էնտիշէյէ տիւշար օլարագ.)
Պէն տէ սիզի թէէմին իտէրիմ... քի հիչ պիր շէյիմ եօգ
տըր։ (Պատէհու հէյատճանը գալմինէ կիւղել պիր էօղր
պուլարագ.) Էկէր եիւղիւմտէ, ճիւղի պիր թէղայեիւր
էսէրի կէօրիւյօր իսէնիզ, օ տա սիզին պու տէրէճէ տիւ-
շարը տէհչէթ օլմանըզտան նաչի տիր... չունքի, պու
գօրդունըզ, պէնիմ իթտիյիմ խամթանըն նէթիճէսի օլմըշ
տըր ...։

Բօղ։ - Սէնին իթտիյին խամթա՛ մը ...,

Տակոպէր։ - Էվվէ՛թ, էկէր թատմ իթմէք իչուն օ
գատար վագթ սարֆ իթմիշ օլմայա ըտըմ, ճամլա-
ըրըն գըրըլտըղը զէման, պէհէմէհալ պուրատա պու-
լունըր, վէ սիզի պէօյլուք պիր տէհչէթտէն գուրթարըր
ըտըմ։

Բօղ։ - Մատամ քի չիմտի ևանըմըզտա պուլունը-
յօրսըն, արթըգ գօրդաճագ սէպէպիմիզ գալմամըշ
տըր։

Պլանչ։ - Ցագաթ նէ՞ իչուն օթուրմայօրսըն, Տակո-
պէր։

Տակոպէր։ - (Պիր սանտալիէ ալըպ, իչի գըզ գարըն-
տաշըն պաշը ուճրնտա օթուրարագ.) Օթուրաճաղըմ,
էվլատլարըմ. զիրա գօնըշաճագ պիր չօգ շէյլէրիմիզ վար

տըր։ (Զօճուգլարը թէէմին իչուն կիւլիւմսէմէյէ ճէպրի
նէֆա իտէրէք.) Լաքին էյիճէ ույանը՞գ մը սընըզ. պա-
գալմ չու իրի կիւղել կէօզլէր էյիճէ աչըլմը՞շ մը ...։

Էօքսիւզլէր։ - (Թէպէսիւմ իտէրէք վէ մախ կէօզլէ-
րինի օլանճա գուվվէթլէրիյլէ աչմագա չալըշարագ.) Իչթէ
պա՛գ, Տակոպէր ...։

Տակոպէր։ - Անլաչըլտը. տահա գաբանագլէճէք
վագթլարը վար ... սաաթ սօղուզ տըր։

Բօղ։ - (Մուվաֆագաթընը թահսիլ զըմընտա, հէմ
չիրէմինին եիւղիւնէ պագարագ.) Պիզիմ՛տէ սանա սէօյ-
լէյէճէք շէյլէրիմիզ վար, Տա՛կոպէր.

Տակոպէր։ - Սահի՞հ մի։

Բօղ։ - Պանա պիր սըրր արզ իտէճէյիզ։

Տակոպէր։ - Պիր սը՞րր մը ...։

Պլանչ։ - Էվվէթ։

Բօղ։ - (Ճիտտի պիր թատը իչէ.) Հէմ տէ զայէթ ...
մուհիմ պիր սըրր ...։

Պլանչ։ - Հէր իչիմիզէ տէ թէալլիւզի օլան պիր սըրր։

Տակոպէր։ - Օնա չիւպհէ եօգ ... իչինիզտէն պիրինէ
միլթէալլիզ օլան շէյ, տիկէրինէ տէ թէալլիւզ իթմէյի
թատլի տիր, չունքի սիզ, պիր սէրսուշ իչինտէ իրի պաշ
կիպի սինիզ ...։

Բօղ։ - (Կիւլէրէք.) Հադդըն վար տըր. իչիմիզին
պաշընը, քիւրքիւնիւն պաշուըզընա կէչիրտիյին սըրտատա,
թըպգը պու հալ վագը օլուր ...։

Տակոպէր։ - Հէյէ չու միւսթէհզիլէրէ պագ.. հիչ
լագըրտը եէմէզլէր ...։ Հայտի պագալըմ, չու մուհիմ
սըրրընըզը նագլ իտինիզ։

Բօղ։ - Սէօյլէ՛, հէմշիրէճիյիմ ...։

Պլանչ։ - Խա՛յր, մատմուազէլ, սէօյլէմէք սանա տիւ-
շէր. պու կիւն, պէօյլուք հէմշիրէլիք մէմուրիյէթի սէն-
տէ պուլընտըղընտան, պէօյլէ մուհիմ պիր սըրրը հի-

քէայէ իթմէքտէ , սանա ախտ օլմազ լէազըմ կէլիր . – տէտի ։

Իսթիեար ասքէր , Մորգըն մուամէլէի մուարաղա-ճույանէսինաէն հէնուզ հրաս իթմէքտէ օլտըղը հիտատէթ ու ղազազը չօճուգլարսան սէթր իթմէք ֆիքրինդէ , կիւլումսէմէք թասլաեարագ .

— Հայտի ,պաշլայըն պագալըմ, սիզի տինլէյօրըմ. – տէտի ։

Պունըն իւզէրինէ Րօզ, կէրէք քէնտիսի , վէ կէրէք հէմշիրէսի իչուն , իֆատէի մէրամ վէ ըզհարը մաֆիզ զամիրե իպթիտար էյլէտի ։



6

Է Մ Բ Ա Ր

Րօզ. – (Պիր չէյլէի թահթիֆքեարանէ իլէ .) Սէվկիլի՛ Տակոպէր , մատամ քի սէնի մահրէմի էօրար իթթիհատ իտէյօրըզ, սէնին տէ , պիզի թէքտիր իթմէյէճէյինի վատ իյլէմէքլիյին լէազըմ կէլիր . . . ։

Պլանշ. – (Պիր սէտաի հալէավէթէտա իլէ .) Էվվէթ , վատ իթմէլիսին . . . էվլատլարընը թէքտիր իթմէյէճէքսին , տէյի՞լ մի ։

Տակոպէր . – (Վագարլը պիր թարզտա .) Բէք էյի , տիկէտիյինիզ կիպի օլսուն . . . զաթէն թէքտիր իթմէնին եօլընը տա պիլմէմ . . . լաքին սիզի նէտի՞ն թէքտիր իտէճէյիմ ։

Րօզ . – Շիմտի արզ իտէճէյիմիզ չէյի , պէլքի տահա էվվէլ սէօյլէմէք իճապ իթտիյի իչուն . . . ։

Տակոպէր , պու մէսէլէի վիճտանիյէ հագգընտա պիր տադըգա գատար տիւշինտիւքտէն սոնրա , պիր թավըը հաքիմանէ իլէ .

— Տինլէյինիզ էվլատլարըմ, մէսէլէ իքի շէյտէն խալի օլտանը. պու սըրրը պէնտէն կիզլէմէքտէ եա՛ հագգը սընըզ, եախսոտ տէյիլսինիզ. էկէր հագգը իսէնիզ, էյի եաբմըշ օլմալը սընըզ. պիլաքս էկէր հագգըզ իսէնիզ, օլմըշ պիթմիշ պիր շէյ տիր ։ Պինաէն ալէյհ , օլմըշ պիթմիշ պիր շէյտէն պահս իթմէք , ապէպլէ իչթիղալ տէմէք տիր ։ Հայտի , էվլատլարըմ, պաշլայընըզ պագալըմ, գուվաղըմ սիզտէ տիր . – տէտի ։

Րօզ, պու էմնիյէթպախշ հիւքմտէն քեամիլէն մութմէին օլարագ , հէմշիրէսի Պլանշ իլէ մանիտար պիր թէպէսիւմ միւպատէլէ իթտիքտէն սոնրա .

— Իքի կիճէ տիր քի, պիրինին գիյարէթինի գապուլ իտիյորըզ. – տէտի։

Տակոպէր. – (Ամնոտալեէսի իւզէրինտէ պիրտէն պիրէ տօղրըլարագ.) գիյարէթինի՞ մի...։

Բօզ. – Էվվէթ, լաթիֆ պիր գիյարէթ... գիրա կէլէն տօսթըմըզ գումրալ սաչլը տըր։

Տակոպէր. – (Եէրինտէն սըչրայարագ վէ հէյէճանը գալպ իլէ.) Նասը՞լ, գումրալ սաչլը մը...։

Պլանչ. – Էվվէ՛թ, գումրալ սաչլը վէ մահ կէօղլիւ։

Տակոպէր. – (Ամնոտալիէսինին իւզէրինտէ թէքրար տօղրըլարագ.) Նասը՞լ, նասը՞լ, մահ՛ կէօղլիւ մի տէտինիզ...։

Բօզ. – Էվվէթ ճանըմ. կէօղլէրի մահ տիր... (Մաղ չահատէթ բարմաղընըն ուճընը, տօլ չահատէթ բարմաղընըն օրթասընա վազ իտէրէք.) Քէնտիսի տէ պու պէօյիւքլիւքտէ...։

Տակոպէր. – (Տիրսէյինտէն պիլէյինէ գատար օլան գըթանըն ուղունլըզընը կէօսթէրըրէք.) Իսթէրսէ պու գատար ուղուն օլսուն, հիչ պիր պէհս եօգ տըր... անճադ, գումրալ սաչլը վէ մահ կէօղլիւ նէ՞ տէմէք տիր, անլայամայօրըմ։

Տակոպէր, պու սէօղլէրի սէօյլէր սէօյլէմէզ, եէրինտէն գալգտը. չէհրէմի, ղայէթ տօլուգ վէ էնտիշէլի իտի։

Բօզ. – Կէօրմիյօրմըսըն Տակոպէր, տէրհալ պիզի թէքտիր իթմէյէ պաշլատըն։

Պլանչ. – Էվվէ՛թ, հիքեայէնին հէնուզ պաշլանղըճընտա իքէն, տարըլմադա գալգըշտըն...։

Տակոպէր. – Պաշլանղըճընտա՞ մը... տէմէք օլըյօր քի, ալթ թարաֆը վէ խիթամը տա վար տըր։

Բօզ. – Խիթամը՞ մը... խա՛յր, պիզ պու խիթամըն վագը օլմասընը գաթան արզու իթմէյիզ...։

Կէնճ գըզ, պու սէօղլէրի թէլաֆֆուզ իթտիյի սը-

բատա, մէճնունանէ պիր գահգահա սալը վէրտի։ Պլանչ տախի, հէմչիրէսինին նէչէ վէ մէսէրրէթինէ իչթիրաք ի-տէրէք.

— Պիզիմ արզուի եէքթանէմիզ, պու հալին իլէլ է-պէտ տէվամ իթմէսի տիր. – տէտի։

Տակոպէր, պու մուամմայը հալ իթմէք իչուն, սօն տէրէճէ պիր ճիտդիյէթլէ իքի էօքսիւզլէրին հէր պիրինի այրը այրը թէտգիգ իյլէտի։ Հալ պու քի, անլէրին կիւղէլ չէհրէլէրինտէ պիր խանտէի սատէտիլանէ լէմման իթտիյինի կէօրիւնճէ, էկէր մուճիպի թէքտիր պիր գապահաթ իյդա իթմիչ օլսալար, պու տէրէճէ պէչաչէթ ու շաթարէթ իպրազ իտէմէյէճէքլէրինի միւլահազա իտիպ, պուլընտըգլարը հալը գաավէթիչթիմալ արասընտա պու տէրէճէ տիլշատ վէ մէսրուր կէօրիւնէն էօքսիւզ չօճուգ-լարը թէմսիլա իթմէքլէ, քէնտիսի տախի մէսրուր վէ միւֆ-թէխիր օլտու, վէ անլէրէ խիթապէն։

— Կիւլիւնիւզ, էվլատլարըմ, կիւլիւնիւզ... պէն, սիզի տահիմա խանտան վէ մէսրուր կէօրմէք իսթէրիմ. – տէտի։

Մա մաֆիհ, քիւչիւք գըզլարըն իֆատէի զարիպէսինէ գարշը, պու սուրէթլէ ճէվապ վէրմէք բէք տէ մուվաֆըգը վիճտան օլմատըղընը տիւշիւնէրէք, պիր թավրը ճիտդիյանէ իլէ.

— Էվվէ՛թ, սիզի տահիմա խանտան վէ մէսրուր կէօրմէք իսթէրիմ. Հալ պու քի, գումրալ սաչլը վէ մահ կէօղլիւ պիր քիմսէնին վիղիթասընը գապուլ իյլէմէյէնիզտէն տէ խօշնուտ օլամամ... Հայտի՛, էվլատլարըմ, մէսէլէյի նագլ ու իյդահ իտինիզ, մատտէնին նէտտէն իպարէթ օլ-տըղընը հէր հալտէ անլամալըյըմ...։ Լաթիֆէ իտիյօր-սընըզ... պէնիմլէ էյլէնմէք իսթիյօրսընըզ, տէյի՛լ մի։

Պլանչ. – Խա՛յր, Տակոպէր, պիզ սանա հագըգաթը հալի պէյան իտիյօրըզ...։

Րօշ. – Էյի պիլիրսին քի, պիղ քիզպի ասլա իսթիյար իթմէմիշիզ տիր։

Տակոպէր. – (Թէքրար տիւշարը վէսվէսէ օլարագ.) Հագգընըզ վար. եալան սէօյլէմէզսինիզ... լաքին պէօյլէ պիր վիզիթանըն վուգուր նա՛սըլ միւմքին օլապիլիր...։ Պէն գաբուընըզըն էօնիւնտէ եաթըյօրըմ, Բապա-ժուա տախի բէնճէրէնիզին տիպինտէ պուլընըյօր. տիւնեանըն պիւթիւն գումրալ սաչը վէ մախ կէօզիւլէրի իսէ, եա՛ գաբուտան վէ եա՛խօտ բէնճէրէտէն կիրէպիլիրլէր. վէ էկեր պէօյլէ պիր թէչէպպիւտէ պուլընաալար, Բապա-ժուա իլէ պէն, գուվվէի սամիամըզ էրէյիճէ քէսկին օլտըզը ճիհէթլէ, պու զիյարէթլէրի նէ կէօնա գապուլ իտէճէյիմիզի պիլիրիզ...։ Ճագաթ, ըէճա իտէրիմ էվլատլարըմ, լաթիֆէյի պէրթարաճի իտէյիմ տէ ճիտտէն գօնուշալըմ, հայտի՛, իյղահը մատտէ իտինիզ. – տէտի։

Իքի գըզ գարընտաշ, Տակոպէրին սըճաթընտաքի սօղունլըգտան, գալպէն տիւշարը ըզտըրտապ վէ էնտիչէ օլտըզընը հըսա իտիպ, քէնտիսինին կէօսթէրտիյի միւրիւվվէթ ու ինսանիյէթի սուի իսթիմալ իթմէք իսթէմէ տիլէր։ Պիրի պիրինին եիւզիւնէ պագըշտըգտան սօնրա, Րօշ, իսթիեար ասքէրին աերթ վէ կէնիչ էլէրինի, քէնտի ուճաճըգ էլլէրի իչինէ ալարագ.

— Եիւրէյինի թիւքէթմէ, Տակոպէ՛ր. տօսթըմըզ... Գաբրիէլին զիյարէթլէրինի սանա հիքեայէ իտէճէյիզ. – տէտի։

Տակոպէր. – Թէ՛քրար մը պաշըյօրսընըզ... իսմի տէ վար ըմըզ հա՛։

Րօշ. – Շիւպհէսիզ... քէնտիսինի Գաբրիէլ նամըյլա եատ իտիյօրըզ։

Պլանշ. – Կիւզէլ իսմ տէյի՛լ մի, Տա՛կոպէր. օ՛հ, պիղիմ կիւզէլ Գաբրիէլիմիզի սէն տէ կէօրսէն, սէն տէ պիղիմ կիպի սէվմէք իսթէյէճէքսին։

Տակոպէր. – (Պաչընը սալլայարագ.) Սիզին կիւզէլ Գաբրիէլինիզի սէվէճէյիմ, լաքին նէ սուրէթլէ սէվէճէյիմի չիմտիտէն սէօյլէյէմէմ. չունքի, իպթիտաի էմրտէ իչէ վագըճ օլմալըյըմ...։ Լաքին թօհաճ տէ՛յիլ մի... պու իսմ խաթըրըմա պիր շէյ կէթիրիյօր...։

Րօշ. – Նէ՞ կէթիրիյօր, Տա՛կոպէր...։

Տակոպէր. – Պունտան օն պէշ սէնէ մուգատտէմ, բէտէրինիզ, Ֆրանսատան ավտէթինտէ, զէվճէմտէն պիր մէքթուպ կէթիրտի։ Պու մէքթուպտա զէվճէմ, հէր նէ գատար զարուրէթի հալտէ պուլունըպ, գուճաղընտա տախի էվլատըմ քիւչիւք Ակրիքօլ պուլունմագտա իսէ տէ, եիւզ իւսթիւնէ պըրագըլմըշ մէլէքսիմա պիր չօճուղը եանընա ալմըշ օլտըզընը, վէ պու ֆագիր չօճուղըն իսմի տէ Գաբրիէլ իտույինի պիլտիրմիշ իտի...։ Տահա չօգ վագթ օլմատը քի անա տախը պաղը խապէրլէր ալտըմ։

Րօշ. – Ֆիմտէ՞ն...։

Տակոպէր. – Շիմտի անլայաճագսընըզ։

Պլանշ. – Կէօրտի՞ւն մի Տա՛կոպէր, մատամ քի սէնին տէ պիր Գաբրիէլին վար ըմըշ, պիղիմ Գաբրիէլի տէ սէվմէքլիյին լէագըմ կէլիր...։

Տակոպէր. – Սիզինքինի՞ մի... սիզինքինի՞ մի... պագալըմ սիզինքի նէ՞ իմիշ... զանն իտէրսին քի գըզըլ աթէշլէր իչինտէ պուլընըյօրըմ...։

Րօշ. – Տա՛կոպէր, պիլիրսին քի պէն իլէ Պլանշ, էլէլէ վէրիպ ույուրըզ...։

Տակոպէր. – Էվվէ՛թ, պիլիյօրըմ. հէր իքինիզի տէ չօգ տէֆալար պէչիյինիզտէ կէօրմիշ իմ...։ Հաթթա, պու հալը մասումանէ իչինտէ օ գատար կիւզէլ, օ գատար լաթիֆ իտինիզ քի, եիւզիւնիւզէ պագմագտան օսանմագ ըարմ։

Րօշ. – Հէր նէ հալ իսէ. իքի կիճէ էվվէլ, ուդույա հէնուզ տալմըշ իքէն... կէօրտիւք քի...։

Տակոպէր . – Մաամամ քի ույգույա հէնուզ տալմըշ ըտընըզ, տէմէք օլըյօր քի բուեաատա կէօրտիւնիւզ, էօյլէ՞ մի . . . :

Բօզ . – Էվվէ՛թ , բուեաատա եա՛ . . . : Սէ՞ն նէրէտէ զանն իթտին . . . :

Պլանչ . – Ձանըմ պրագ քի , հէմշիրէմ հիքեայէսինէ տէվամ իթտին :

Տակոպէր . – (Պիր թավըր խօշնուտի ըզհար իտէրէք .) Հա՛ . . . չիմտի անլատըմ . . . չիմտի թէմամէն միւսթէքիհ օլտում . . . մէճնուն ըմ . . . էկէրչի հադգընըզտա հիչ պիր չիւպհէմ եօգ իսէ տէ . . . լաքին նիհայէթ մէմնուն օլտում . . . կէօրտիւյիւնիւզ բուեա իվիչ . . . հայտի պագալըմ քիւչիւք Բօզ , հիքեայէնի ունուԹմա :

Բօզ . – Ույգույա տալար տալմազ , իքիմիզ տէ այնը բուեայը կէօրտիւք :

Տակոպէր . – Իքինիզ տէ այնը բուեայը մը . . . :

Բօզ . – Էվվէ՛թ , Տակոպէր . չունքի , ֆէրտասը սապահը , ույգուտան ույանտըղըմըզտա , կէօրտիւյիւմիւզ բուեայը պիրի պիրիմիզէ նագէ իթտիք :

Պլանչ . – Վէ պագտըզ քի , պու բուեալարըն իքիսի տէ , եէքտիկէրինին թէմամէն այնը տըր . . . :

Տակոպէր . – Թօհա՛ֆ չէյ . լաքին բուեա՞ նէտէն իպարէթ իտի :

Բօզ . – Պլանչ իլէ պէն եան եանա օթուրըյօրտուզ . նակէհան , կիւզէլ պիր մէլէք իչէրիյէ կիրտի . պու մէլէք , ուզուն վէ պէյազ պիր լիպաս կիյինմիշ օլուպ , սաչլարը գումրալ , կէօզլէրի մաի վէ սիմաը իսէ օ գատար կիւզէլ , օ գատար լաթիֆ իտի քի , նէ եաբաճաղըմըզը չաչըրըպ , էլէրիմիզի պիրի պիրինէ գավուշտըրտըզ վէ տուա իթմէք իսթէտիք . . . : Օ ղէման , խօշ պիր սէտա իլէ , իտամի Դաբրիէլ օլտըղընը , վէ պիզիմ ֆիրիչթէի սըյանէթ քեարըմըզ օլմազ իւզրէ վալիտէմիզ թարաֆընտան

կէօնտէրիլմիշ պուլընտըղընը , վէ պիզի ասլա թէրք իթմէյէճէյինի պէյան իլլէտի :

Պլանչ . – Պատէհու , իքիմիզին տէ պիրէր էլինի թուրարագ վէ նուրա միւսթաղրագ օլան սիմաըընը պիզէ տօղրու ինտիրէրէք , օ գատար լութֆքեար պիր նազարլա եիւգիւմիւզէ պագտը քի , կէօզլէրիմիզի անըն կէօզլէրինտէն այըրամազ օլտըգ :

Բօզ . – Էվվէ՛թ , էվվէ՛թ . պագըշը , զանն իտէրսին քի , իքիմիզի տէ քէնտիսինէ ճէլպ իտէր , վէ գալպիմիզին թա քէօքիւնէ գատար թէէսիր իլլէր իտի . . . : Լաքին , չի՛ ֆահտէ քի իրթէսի կիճէ քէնտիսինի թէքրար կէօրէպիլէճէյիմիզի վատ իտէրէք , կէօզտէն նիհան օլտու :

Տակոպէր . – Թէքրար կէօրիւնտի՞ւ մի . . . :

Բօզ . – Էվվէ՛թ , կէօրիւնտիւ . լաքին , տօսթըմըզըն թէքրար պիզի կէօրմէյէ կէլիպ կէլմէյէճէյինի անլատագ իչուն , ույգու զէմանըընա նէ տէրէճէ սապրսըզլըգըա պէքլետիյիմիզի սէն թէեսավվուր իտէպիլիրսին :

Տակոպէր . – (Անընը գաչըյարագ .) Հը՛մ . . . անլաչըլտը . օնըն իչուն էվվէլքի ագշամ կէօզլէրինիզի միւթէմատիյէն օղըշտըրըյօր վէ « ույգումըզ վար տըր » տիյօրտընըզ . . . պահս իտէրիմ քի , պու հարէքէթինիզ , պէնի էրքէնտէն եօլա գօյուպ , պիր ան էվվէլ բուեանըզա գավուշմագ իչուն ըտը :

Բօզ . – Էվվէ՛թ , Տակոպէր :

Տակոպէր . – Զունքի պանա Բապա-ժուա կիպի , « Հայտի՛ , կիթ եէրինէ եա՛թ » տէյէմէզ իտինիզ , պինապէրին , պու կիպի հարէքեաթտէ պուլընարագ , պէնի պաչտան սավմագ իսթէտինիզ , տէյի՛լ մի . . . : Էյ Դաբրիէլ տօսթընըզ թէքրար կէլտի՞ մի ,

Պլանչ . – Շիւպհէսի՛զ . լաքին պու տէֆա տահա չօգ գօնուշտու , վէ վալիտէմիզ նամընա օլարագ , պիզէ օ գատար միւէսսիր , օ գատար միւշֆիգանէ նասիհաթլար վէր-

տի քի , ֆէրտաաը կիւնիւ , Րօզ իլէ պէն օլանճա վագթը-
մըզը , Գաբրիէլիվիզին էն էտնա սէօզլէրինի , շէքլ ու շէ-
մախլինի վէ պագըշընը տէրխաթըը իթմէքլէ իմրար կյ-
լէտիք . . . :

Տակոպէը . – Էվվէ՛թ , չիմտի խաթըըլայօրըմ . տիւն-
քի կիւն , եօլտա կէլիը իքէն , տահմա եավաշ սէտա իլէ
գօնըշըյօրտընըզ . . . : Սիզէ դէյ-ը տէտիյիմտէ , սիզ -ն-
ե-հ տէյու ճէվապ վէրիյօրտընըզ . . . :

Րօզ . – Էվվէ՛թ , Տակոպէը . էղհան ու էֆքեարըմըզ
քեամիլէն տօսթըմըզա մունհասըը ըտը . . . :

Պլանչ . – Հաթթա , օ վագթտան պէրու , տօսթըմըզ
պիզի նէ գատար սէվիյօր սա , պիզ իքիմիզ տէ անը օ գա-
տար սէվիյօրըզ . . . :

Տակոպէը . – Լաքին օ սիզէ նիսպէթլէ պիր քիչի տիր :

Րօզ . – Նէ՞ պէիս վար . վալիտէճիյիմիզ տախի իքիմի-
զէ նիսպէթլէ պիր քիչի տէյի՞լ մի իտի :

Պլանչ . – Սէն տէ , Տա՛կոպէը , սէն տէ իքիմիզէ նիս-
պէթլէ պիր քիչի տէյի՞լ միսին . . . :

Տակոպէը . – Օրտաը տօղրու . . . : Լաքին պիլիյօրմը-
սընըզ , պու Գաբրիէլ հագգընտա եավաշ եավաշ հասէտ
իթմէյէ պաշլայաճաղըմ . . . :

Րօզ . – Սէն կիւնտիւզքի տօսթըմըզ սըն , օ տա կիճէ-
քի տօսթըմըզ տըր :

Տակոպէը . – Բէք էյի . ֆագաթ , էկէր կիւնտիւզէ-
րի անտէն պահս իտէճէք , վէ կիճէլէրի տէ բուեանըզտա
անը կէօրէճէք օլուր սանըզ , էօթէտէ պանա նէ՞ գալըը :

Րօզ . – Սանա տա , պիր մուհապպէթի չէտիտէ իլէ
սէվմէքտէ օլտըղըն իքի էօքսիւզ էվլատըն գալըը :

Պլանչ . – (Խօշ պիր սէտա իլէ .) Օ էօքսիւզլէր քի ,
տիւնեա իւզերինտէ , սէնտէն պաշգա քիմսէլէրի եօղ
տըը . . . :

Տակոպէը . – (Միւթէպէէսիմանէ .) Հա՛ , հա՛ , պէնի

թաթթիճ իտիյօրսընըզ , էօյլէ՞ մի . . . , Պէն , քէնտի հըս-
սէմտէն մէմնունըմ , էվլատլարըմ . Գաբրիէլինիզ սիզէ օլ-
սուն , ասլա կէօզիւմ եօզ . պէն իլէ Բապա-ժուա խաթի-
րահաթը քեամիլէ իլէ ույուեապիլիր օլտըղըմընզա զաթէն
էմին իտիմ . Պունտան մաատա , կէօրտիւյիւնիզ բուեատա
շայանը իսթիղրապ պիր շէյ եօզ տըր : Իլք բուեանըզ իւ-
զերինիզէ պէօյուք պիր թէէսիրի մուճիպ օլմուշ վէ զիհնի-
նիզի անընլա իչղալ իտէ իտէ , թէքրար կէօրմիւշ սինիզ . . .
պինաէն ալէյհ , պու կիւզել կիճէ գուշընը , իչիւնճիւ
տէֆա օլարագ թէքրար կէօրսէնիզ պիլէ , թէաճճիւպ իթ-
մէյէճէյիմ :

Րօզ . – Ա՛հ , Տա՛կոպէը . իսթիհզանըն մանէասը եօզ .
վագըա պուընլար սըրթ բուեատան իպարէթ իսէ տէ , պի-
զէ էօյլէ կէօրիւնիւյօր քի , վալիտէմիզ թարաճընտան կէօն-
տէրիլիյօր : Էքսէր տէֆա պիզէ տէմէ՞զ մի իտի քի , էօք-
սիւզ գըզճըղաղլարըն պիրէր սըյանէթքեար մէլէքլէրի պու-
լունուր . . . իսթէ պիզիմ մէլէյիմիզ տէ Գաբրիէլ տիր
քի , կէրէք պիզի վէ կէրէք սէնի մուհաֆաղա վէ սըյանէթ
իտէճէք տիր :

Տակոպէը . – Տօսթընըզըն պէնի տէ տիւչիւնիւպ գա-
յըրմասը , հագըգաթէն ալիճէնապանէ պիր հարէքէթ օլ-
տըղընտան , մէմնունըմ . Լաքին , պիլմիշ օլընըզ , սէվգիւ
լի էվլատլարըմ քի , սիզի միւտաֆաա զըմնընտա , Բապա-
ժուանըն մուավէնէթինի հէր շէյէ թէրճիհ իտէրիմ . չուն-
քի , պու քէօրէք , կէրչի Գաբրիէլինիզ գատար գումրալ
տէյիլ իսէ տէ , զայէթ քէսկին տիչլէրէ մալիք օլտըղըն-
տան , ահա զիյատէ իչիմէ եարար :

Րօզ . – Ա՛հ , Տա՛կոպէը , պու լաթիֆէլէրին սապրը-
մըզը արթըդ թիւքէտիյօր :

Պլանչ . – Զունքի հէր շէյի իսթիհզա իտիյօրսուն ,

Տակոպէը . – Էվվէ՛թ , լաքին նէտէ՞ն պու գատար
մէսրուր օլտըղըմա պէն տէ թէաճճիւպ իտիյօրում . պի-

ղիմ իմԹիեար ժօվիալ կիպի , պէն տէ տիչչէրիմի աչմագ-
սըզըն կիւչէրիմ, տէյի՛լ մի · պէնի ԹէքԹիր իմմէյինիզ ,
էվլատլարըմ. հագըգաԹտա պէն հագգսըզ օլսըզըմը ի-
ԹիրաՁ իտէրիմ. րուհանըզը զէվգէ ալմադա գաԹան սէ-
լահիյէԹիմ եօգ տըր , չունքի միւհԹէրէմ վալիտէնիզին
իսաԹըրէսի պու րուհայա գարըշմըշ տըր . հէմ տէ , պու
պապտէ քէմալը հիւրմէԹ ու ճիտտիյէԹլէ գօնըշմանըզ բէք
մուվաֆըգը վիճտան տըր : (Վագուրանէ պիր ԹարզԹա .)
Պունտան գաԹը նադար , պազը րուհալարտա հագիդի
չէյլէր տէ պուլունուր . . . մէսէլա , Սբանէատա պուլըն-
սըզըմըզ վագԹ , իմբէրաԹօրիչանըն Տր-ի նամ սիւվարի-
լէրինտէն վէ պէնիմ մուհարէպէ րէֆիգլէրիմտէն իքիսի ,
վէֆաԹ իմմէզտէն պիր կիւն էվվէլ , բահիպլէր Թարա-
ֆընտան Թէամիմ իտիլէճէքլէրինի րուհալարընտա կէօր-
միւշլէր իտի , վէ րուհալարըտա կէլիպ չըգտը . . . : կիւ-
ղէլ մէլէյինիզ Գաբրիէլի , րուհանըզտա տահմա կէօրմէք
իսԹէմէնիզին սէպէպի չու տըր քի . . . էվվէ՛Թ , չու տըր
քի սիզի էյլէնտիրիյօր . . . : կիւնտիւզլէրի էյլէնճէտէն
մահրում օլսըզընըզտան , պարի կիճէլէրի օլսուն , սաֆա-
պահչ պիր ույգու ույուէրընըզ : Շիմտի , էվլատլարըմ , պէ-
նիմ տէ սիզէ սէօյլէյէճէք չէյլէրիմ վար տըր · վալիտէնիզ-
տէն պահս իտէճէյիմ. լաքին , միւքէտտեր օլմայաճաղը-
նըզը էվվէլտէն վատ իմմէլի սինիզ :

Ֆօզ · – Ոէն միւսԹէրիհ օ՛լ· պիզ վալիտէմիզի տիւ-
չիւնտիյիմիզ զէման , միւքէտտեր օլմայըզ , միւԹէսէլլի օ-
լուրըզ · . . :

Տակոպէր . – Տահա էյի եա . պէն , սիզի քէտէրլէն-
տիրիրիմ գօրգուսըյա , վալիտէնիզին նադլ ու պէ յան ի-
տէճէյի չէյլէրի սէօյլէմէք զէմանըրնը չիմտիյէ գատար
Թէէխիր իտիեօրտում. մա մաֆիհ , պիչարէ գատըն օ գա-
տար չապուգ վէֆաԹ իմմտի քի , պու չէյլէրի արզ իմ-
մէյէ վագԹ պիլէ պուլամատը . զաԹէն նադլ իտէճէյի

խուսուսաԹ , կէրէք քէնտիսինին վէ կէրէք պէնիմ գալպ-
լէրիմիզի բարչա բարչա խոյօրտու . իմմէ պու սէպէպէ
մէպնի , միւմքինի մէրԹէպէ պէն տէ Թէէխիր իտիյօր-
տում. չունքի , բէտէրինիզին էսիր իտիլմիշ օլսըզը մու-
հարէպէ մէյտանընտան կէչմէյինճէ , պու էսրարտան
գաԹան պահս իմմէմէյի քէնտիմճէ գարարլաշտըրմըշ ը-
տըմ . . . շիմտի իսէ վագԹ կէլմիշ չաԹմըշ տըր . . . պի-
նապէրին , էսրարը մէզքիւբէյի քէմԹմ իմմէյէ հիչ պիր
սէպէպիմ գալմամըշ տըր :

Էօքսիւզլէր . – (Թէգայէիւտքէարանէ պիր Թավը իւ-
լէ ·) Էօյլէ իսէ նագլ էԹ տէ տինլէյէլիմ, Տա՛կոպէր :

Տակոպէր , պիր տագըգա գատար սիւքիւԹէ տալըպ ,
զիհնինի Թօզլատըգտան սօնրա , չու եօլտա իֆտատէի մէ-
րամա աղագ իյլէտի .

— Բէտէրինիզ՝ ժէնէրալ Սիմոն՝ միւտաէԹի էօմրիւ-
նիւ իշճիլիքլէ կէչիրէն պիր ամէլէնին էվլատը իտի : Ժէ-
նէրալ , էկէրչի էլինտէն կէլէնի տիրիզ իմմէյիպ , բէտէ-
րինին Թէանննիւտինէ գալէպէ իմմէք իսԹէտի իսէ տէ ,
մէրգում իշճի , Թէրքի սէնաԹ վէ Թէպտիլի մէսլէք իմ-
մէմքտէ ըսրար կէօսԹէրտի : Օղլու կիպի , պու հէրիֆին
տէ պաշը տէմիրտէն վէ գալպի ալԹունատն ըտը : Տիւ-
չիւնինիզ էվլատլարըմ քի , բէտէրինիզ , ատի պիր նէֆէր
մագամընտա սիլքի ասքէրիեէ տախիլ օլսըգտան սօնրա ,
ժէնէրալըզ վէ իմբէրաԹօրըզ գօնԹլըզը բայէլէրինի
պիլա զահմէԹ վէ պիլա շէրճ ու չան գազանամատը :

Էօքսիւզլէր . – ԻմբէրաԹօրը՞զ գօնԹլըզը մը . պո՞ւնէ
տէմէք , Տա՛կոպէր :

Տակոպէր . – Պիր նէվ իւնվան վէ տահա տօզրուսը ...
պիր նէվ պուտալալըզ ըտը քի , իմբէրաԹօր , պիրինէ
րուԹպէ Թէվճիհ իմԹոխի սըրատա , զամիմէ օլարագ մէճ-
ճանէն վէրիր իտի . իշգու հարէքէթինտէն մագսէտի իսէ ,
քէնտիսինին պահսի հայաԹը օլան սէվկիլի էհալիսինէ .

«Էվէ՛տլար, էսկի ասըլզատէլէր կիպի ասըլզատէ օլմազ իսթէ՞ր միսինիզ, իչթէ սիզէ ասըլզատէլիք. հիւքմտար օլմազ իսթէ՞ր միսինիզ, իչթէ սիզէ հիւքմտարլըզ... հէրսինտէն տէ լէզզէթեապ օլընըզ... Էվէ՛տլար, սիզին իչուն պունտան պէօյիւք պիր չէրէֆ ու սաատէթ օլամազ. պինաէն ալէյհ իսթիֆատէ իթմէյէ պագընըզ.» սէօզլէրինի սէօյլէմէքտէն իպարէթ իտի։

Լօքսիւզլէր. – (Հայրէթլէ էլլէրինի գավուչտըրըրագ.) հիւքմտա՞ր մը...։

Տակոպէր. – Էվէթ, հիւքմտար տիյօրըմ. Իմբէրաթօրըն թաճ ու թախթ խուսուսընտա խասխոլնայի եօգ իտի. պէնիմ ճէսուր պիր ասքէր արգատաչըմ վար ըտը քի, հիւքմտար օլտու. պու քէյֆիյէթ, մէՀՈՒՆիյէթ վէ մահզուզիյէթիմիզի մուճիպ օլուրտու, ատէթա իֆթիխար իտէրտիք. չունքի, պիրի օլմազտա, տիկէրի մութլագ հիւքմտար օլուրտու։ Իչթէ, պու գապիչտէն օլարագ, բէտէրինիզ տէ գօնթ օլտու. լաքին, գօնթլըզ րութպէսինի իհրագ իթտին իթմէսին, օրտունըն էն կիւզէլ վէ էն պէհատըր ժէնէրալը ըտը։

Լօքսիւզլէր. – Կիւզէլ իտի, Տա՛կոպէր, տէյի՛լ մի, վալիտէմիզ էօյլէ սէօյլէր իտի։

Տակոպէր. – Էվէ՛թ, ղայէթ կիւզէլ իտի. լաքին սիզին գումրալ սաչը տօսթընըզ Գաբրիէլէ գաթան պէնզէմէզ իտի. գարա կէօզլիւ, սիյահ սաչը չէրին պիր տէլիգանը թէսավվուր իթտիյինիզտէ, բէտէրինիզին թէմնալը միւճէսսէմի տէմէք օլուր. էկէր, իւնիֆօրմասընը լապիս պուլընտըղը պիր սըրատա, քէնտիսինի կէօրէ իտինիզ, հայրէթտէ գալաճաղընըզ, վէ տէրունը գալպինիզտէ աթէչի մուհապպէթին իչթիանիւմաի զուհուր օլաճաղը թապիի իտի։ Բէտէրինիզ օրտու պաչընտա պուլընտըղը զէման, խասմըզ հէր քիմ տախի օլսա, աէրհալ իւզէրինէ հիւճում իտէր իտիք։

Լօքսիւզլէր. – Բէտէրիմիզ ճէսուր օլտըղը գատար քէրէմքեար ըտը, տէյի՛լ մի, Տա՛կոպէր։

Տակոպէր. – Քէրէմքեա՞ր մը, չիւպհէսիզ։ Հաթթա օ գատար գուվվէթլի իտի քի, սիզ պիր քեաղըտ բարչասընը նասըլ պիւքիւպ էզէրսէնիզ, օ տա, պիր պարկիր նալընը էվիչլէ էօյլէ էզէպիլիր իտի։ Էսիր իտիլտիյի կիւն, Բրուսիալըլարըն թօբլարը իւզէրինէ գատար սավվէթ իտէրէք, թօբճը նէֆէրլէրինի քիւլթէի չիմչիր իչլէմիչ իտի։ Պու գատար չէճաաթ ու գուվվէթէ մալիք օլան պիր քիմսէ, քէրէմքեար օլմազտա նէ՞ օլուր...։ Թագրիպէն ան տօգուզ սէնէ մուգատտէմ, պուրատան պիր աղ ուզագտա, պու գարիյէ կէլմէզտէն էվվէլ սիզէ կէօսթէրտիյիմ մահալտէ, բէտէրինիզ՝ ժէնէրալ Սիմոն՝ թէհլիքէլիճէ եարալանարագ, պարկիրտէն տիւշտիւ... պէն օ սըրատա էմր չավուշլըղը մէմուրիյէթիյլէ արգասընտան կիթմէքտէ օլտըղըմտան, տէրհալ իմտատընա չիթապան օլտում. հալ պու քի, պէչ տագըգա սօնրա, իքիմիզ տէ էսիր իտիլտիք... քիմի՞ն թարաֆընտան պիւհյօրմըսընըզ... պիր Ֆրանսըզ թարաֆընտան։

Լօքսիւզլէր. – Պիր Ֆրանսը՞զ թարաֆընտան մը...։

Տակոպէր. – (Մէրարէթի գալպինի սէթը իտէմէյէրէք.) Էվվէթ չօճուգլարըմ, Ֆրանսատան հիճրէթ իթմիշ, վէ Րուսիա օրտուսընտա միրալայլըգ րութպէսինի գաղանմըշ օլան պիր մարքի թարաֆընտան էսիր իտիլտիք...։ Ատուի վաթան օլան պու մարքի, ժէնէրալա տօղրու իլէրիլէյիպ. «էֆէ՛նտի, վաթանտաչընըզա թէսլիմ օլընըզ...». – տէտիյինտէ, բէտէրինիզ տախի. «Ֆրանսայա գարչը սիլահ իսթիմալ իտէն պիր նանքէօր Ֆրանսըզ, պէնիմ վաթանտաչըմ օլամազ. օ խանին պիր քիմսէ տիր քի պէն պիր խանինէ ասլա արզը թէսլիմիյեէթ իտէմէմ.» տէյու ճէվապ վէրտի։ Պատէհու, եարասընըն վէխամէթինէ պագմագընըզըն, սիւրիւքլէնէ սիւրիւքլէնէ

պիր Բուս գումպարաճքսբնըն եանընա գատար կիթոն, վէ գըլըճընը մէրդումա թէսլիմ իտիպ . «ենիկի՛թ ասքեր , իշ-թէ սանա թէսլիմ օլույօրըմ . . . » . – ատէտ : Գու սըրատա մարքի , հիտատէթ ու զազապընատան սար սարը քէսիլմիշ իտի :

Էօքսիւզլէր , մաղրուրանէ պիր նազարըա , պիրի պի-րինէ պագըշըլըար . եանընագլարը իսաֆիֆ բէմպէ բէնկի-նէ պօյանտը , վէ «Ա՛հ , ճէսո՛ւր բէտեր , գահրամա՛ն բէ-տեր . . . » ատէյու նիտա էյլէմիլէր :

Տակոպէր , բիպր ու ազամէթլէ պըյըգլարընը օխշա-յարագ .

— Ճէսո՛ւր չօճուգլար , պունլարըն տամամըլարընտա տախի ասքեր գանը ճէվէլան իտիյօր . – ատէտ, վէ հիքա-յէսինէ չու եօլտա տէվամ կէօսթէրտի :

— Իչթէ , էվլատլարըմ , պու տուրէթլէ էսիր իտիլտիք ժէնէրալը բաքիպ օլտըղը պարիկիր տախի , ալթընտա թէլէֆ օլմըշ ըտը : Եօլա բէվան օլմագ իչուն , օ կիւնքի մուհարէպէտ ճէրիհատար օլմայան ժօվիալա պինտի , վէ վարշավիայա մուվասէլէթ իլլէտիք : ժէնէրալ , վալիտէնի-դի օրատա կէօրէրէք , իւլգիէթ բէյտա իլլէտի : Վալիտէ-նիդին նատըլ պիր գատըն օլտըղընը թարիֆ ու իլդահ ի-չուն , քէնտիսինէ վ-էյ-վի- Ռճ---ը նամը վիրիլտիկնէն սէօյ-լէմէք քիֆայէթ իտէր : Բէտէրինիդ , խայրը վէ կիւզէլ շէյլէրէ մէյէլանը մսխատուսը պուլընտըղընտան , վալիտէ-նիդէ սէրագատ թէշէկկուգ էթտիկի միսիլու , մէզպուրէ ատ ժէնէրալա տիլատատ օլտու : Հալ պու քի էպէվէյնի պու գըզճըղազը պաշգատընա վատա իլլէմիշ իտիլէր քի , պու պաշգատը տա . . . :

Տակոպէր , սէօզիւնիւ տէվամ իտէմէտի . չունքի , Բօշ , տէհղէթլէ բէնճէրէյլի կէօսթէրէրէք , քէսկին պիր սէտա իլէ հայգըրմըշ ըտը :

7

ԵՕԼՃՈՒ

Տակոպէր , կէնճ գըզընն ֆէրեատը իւզէրինէ , պիր-տէն պիրէ այագա գալգըպ .

— Նէ՞ օլտուն , Բօշ . – ատէյու սիւալ իլլէտի :

Մէրդումէ , բէնճէրէյլի իրայէ իտէրէք.

— Օրատա . . . օրատա . . . կէօզիւմէ պիր էլ կէօ-բիւնտու քի , քիւբիւ գարըշըրըյօրտու . – ատէյու ճէ-վապ վէրտի :



Բօզ, պու սէօզլէրի հէնուզ իքմալ իթմէմիշ իքէն, Տակոպէր բէնճէրէ յէ ատզրու գօշաու, վէ եօգարըտան ասըլմըշ օլան քիւրքիւ ինտիւտիքտէն սօնրա, բէնճէրէ յի չիտտէթլէ աչտը։ Զուլմէթի լէյլ օրթալըզա հիւքմֆէրմա օլմագտա վէ բիւզկեար տախի չիտտէթլէ հուպուպ իթմէքտէ իտի . . . ։ Իսթիհար ասքէր, գուլագ վէրիպ էթրաֆը տինլէտի իսէ տէ, հիչ պիր չէյ իչիտէմէտի։ Պաահու, մասա իւզերինտէքի մումը ալտը, վէ բուզկեարտան սէօնմէսին իչուն, էլինլէ ըձըղը մուհաֆազա իթմէ յէ չալըշըպ, բէնճէրէտէն տրշարըյա չըգարտը. լաքին եինէ հիչ պիր չէյ կէօրմէ յէ մուվաֆֆագ օլամատը . . . ։ Պունըն իւզերինէ, քէմալը չիտտէթլէ էամէքտէ օլան բուզկեարըն քիւրքիւ հարէքէթէ կէթիրմէսինտէն, Բօզ պիհուտէ եէրէ գօրգմըշ օլտըղընա գանատթ հասըլ իտիպ, բէնճէրէյի թէքրար գաբատը, վէ էօքսիւզլէրին եանընա ավտէթ իտէրէք.

— Գօրգմայընըզ, էվլատլարըմ, պիր չէյ եօգ տըր. բուզկեար չիտտէթլէ էամէքտէ օլտըղընտան, քիւրքիւն ուճընը սալլաթմըշ օլմալը տըր. — տէտի,

Բօզ. — (Էլան տիթրէյէրէք.) Լաքին պանա էօյլէ կէլտի քի, օրատա ինսան բարմագլարը կէօրտիւմ. հաթթա պու բարմագլար քիւրքիւ գարըշըրըյօրտու. . . .

Պլանչ. — Պէն, Տակոպէրին եիւզիւնէ պագմագտա օլտըղըմ իչուն, հիչ պիր չէյ կէօրէմէտիմ։

Տակոպէր. — Զաթէն կէօրիւլէճէք պիր չէյ եօգտու քի կէօրէիմինիպ. բէնճէրէ, եէրտէն լա էգալլ սէքիպ գատէմ իրթիֆատա օլտըղընտան, օրայա գատար չըգապիլմէք իչուն, ինսան եա տէվ գատար պօյլու օլմալը, վէ եախօտ պիր նէրտիւպանը պուլընմալը տըր. Հալ պու քի, նէրտիւպան իսթիմալ իտիպմիշ օլսա իտի, օ գատար սիւրաթլա գալտըրմազա վագթ պուլամայաճագլարը ա. շիքեար ըտը. Չունքի, Բօզ հայգըրըր հայգըրմազ բէնճէ-

րէյէ գօշտու՛մ, վէ ըձըղը տրշարըյա ուզաթըպ հիչ պիր չէյ կէօրէմէտիմ։

Բօզ. — Էօյլէ իսէ, ալտանմըշ օլմալըյըմ։

Պլանչ. — Կէօրտի՞ւն մի, հէմշիրէճիյիմ, սէնի գօրգուքան չէյ բուզկեար ըմըշ։

Բօզ. — Օ հալտէ, սէնի բահաթսըզ իթտիյիմինէն տօ. լայը աֆվ տիլէրիմ, ազիզիմ Տակոպէր։

Տակոպէր. — (Միւթէֆէքքիրանէ պիր սուրէթլէ.) Զարարը եօգ, էվլատըմ. ֆագաթ, Բապա-Ժուանըն հա. լէա ավտէթ իթմիշ օլմատըղը, ատէթա հիտտէթիմի մու. ճիպ օլըյօր. հիչ տէյիլ իսէ, բէնճէրէնին եանընտա օ. թուրուպ կէօզէթիր իտի, վէ սիղատ էմին վէ միւսթէրիհ օլուրտընըզ. կէօրիւնիւր քի, ժօվիալըն ախըրը եանընտան կէչէր իչէն արգատաչընըն գօգուսընը ալմըշ, վէ քէնտիսինէ «կիճէլէր խա՛յր օլսուն» տէմէք իւզրէ իչէրիյէ կիրմիշ տիր . . . կիտիպ չու հայլազը չաղըրմագ իս. թէյօրըմ։

Էօքսիւզլէր. — Խա՛յր, Տակոպէր, խա՛յր, պիզի եա. լընըզ պրագմա, գօրգարըզ . . . ։

Տակոպէր. — Զաթէն էմին իմ քի չիմտի նէրէտէ իսէ ավտէթ իտէր վէ բէնչէսիյլէ գարուլը թըրմալար . . . իմ. տի, պիզ հիքեայէմիզէ պագալըմ . . . ։

Տակոպէր, պու սէօզու միւթէագըպ, իչի գըզ գա. րընտաչընը պաշը ուճընտա, վէ ֆագաթ պու տէֆա բէն. ճէրէնին թա գարչըսընտա օթուրտու վէ իֆատէսինէ չէօյ. լէճէ տէվամ իյլէտի.

— Պիր աղ էվվել արզ իթտիյիմ վէճհլէ, ժէնէրալ էսիր օլարագ Վարշավիայա կէօթիւրիւլտիքտէն սօնրա, վալիտէնիզէ տիլտատէ օլտու. Հալ պու քի, էպէվէյնի պու գըզճըղազը պիր տիկէրիյլէ թէզվիճ իթմէք թէսավ. վուրընտա ըտըլար։ 1814 սէնէսինտէ, մուհարէպէ խի. թամ պուլմըշ օլտըղընը, Իմբէրաթօրըն Էլպա ատտաքնա

նէֆի իսիլմիշ պուլընտըղընը, վէ Պուրպոնլարըն տախի Ֆրանսայա ամտէթի իթմիշ օլտըգլարընը իչիթտիք։ Պուրպոնլար, քէնտիլէրինի Ֆրանսայա իատէ իտէն Բրուսիալը վէ Բուսիալըլար իլէ պիլիթթիֆագ, Իմբէրատորը էլպա առասընա սիւրմիշլէր իսի, վալիտէնիզ, պու խապէրի իչիթտիչինտէ, ժէնէրալա խիթտապէն. «Մուհարէպէ խիթամ պուլսուս, արթըգ սէրպէսթ սինիզ. Իմբէրատոր շիմտի հալը սէֆալէթտէ պուլընըյոր. սիզ հէր շէյի անըն սայէսինտէ գաղանմըշ օլտըղընըզտան, կիտիպ քէնտիսինի պուլմալըսընըզ. . . : Պիր ատ նէ՞ վագթ կէօրիւշէպիլէճէյիմիզ պէլլի ատ յիլ տիր, լաքին սիզտէն պաշգա հիչ քիմսէյէ վարմայաճաղըմը վատ իտէրիմ, վէ իլա նիհայէթ իլէօմր պէնի կէլիպ պուլապիլիրսինիզ...» տէտի ժէնէրալ հօջա չըգմազտան էվվէլ, պէնի հուզուրընա ճէլպ իտիպ. «Տա՛կոպէր, սէն պուրատա գալ. մատմուազէլ Էվա, խանէտանընըն իպաճաթըննտան բէք գիյատէ միւքէտտէր օլուպ տա, ֆիրար իթմէք նիյէթինտէ պուլընըրսա, սէնին մուավէնէթինէ պէլթի իհթիեաճը օլուր։ Մուխապէրատ վէ մուրասէլաթըմըզ տախի սէնին վասիթանըզա վագը օլաճագ տըր։ Բարիսէ մուվասէլէթ իթտիյիմտէ, զէվճէն իլէ օղլընը կէօրիւպ քէնտիլէրինի թէէմմին... վէ սէնին պանա հագիգի պիր ոօսմ օլտըղընը արզ իտէճէյիմ։» տէտի։

Ղօշ. – (Թէէսսիւրի գալպլէ Տակոպէրին եիւղիւնէ պագարագ.) Հագըգաթէն ոօսմ ըթլագընա չայէսիթէ սին, Տա՛կոպէր։

Պլանշ. – Էպէվէ ֆնիմիզէ իթտիյին կիպի, էվլատլարընա տախի ոօսմլըղընը տիրիպ իթմէզ սին։

Տակոպէր. – Օրասը թագիի տիր. պիրինի սէվմէք, տիկէրլէրինի տէ սէվմէք տէմէք տիր։ Բէտէրինիզ, Իմբէրատորըն ետանընտա պուլընմագ իւզրէ, էլպա առասընա կիթտիպ. պէն իսէ, վարշավիատա գալտըմ, վէ վալիտէնիզին պուլընտըղը կանէ ճիվարընտա պիր մահալտէ կիզլէնէրէք, ժէնէրալտան կէլէն մէքթուպլարը, իսաֆիյէն քէնտիսինէ թէսլիմ իտէր իսիմ. . . : Հաթթա, պու մէքթուպլարըն պիրինտէ, ժէնէրալ Սիմոն, Իմբէրատորըն պէնի տէ անմըշ օլտըղընը պիլտիրմիշ օլմալէ, պուրասընը քէմալը չէրէֆու իֆթիհարըլա պէյան իյլէրիմ։

Ղօշ. – Իմբէրատոր հա՛... ուսլու տուրտըղըմըզ վագթ պիլէ կէօսթէրտիյին օ գըրմըզը չէրիտիլ կիւմիւշ խաչ իւզէրինտէ, նէ՛ գատար կիւզել պիր չէնրէյէ մալիք իտի...։

Տակոպէր. – Պունտան գաթը նագար, միւշարիէյհին վէրտիյի պու խաչ, պէնիմ իչուն պիր եատիկեարը մուգատտես հիւքմինտէ օլտըղընտան, չանթամըն իչինտէ, պիզճէ էն գիյատէ գըյմէթտար օլան ուֆաճըգ սէրվէթիմիզ վէ էվրադը մախսուսէմիզլէ պէրապէր սագլամըշըմ տըր...։ Վալիտէնիզէ կէլինճէ, ժէնէրալըն մէքթուպլարընը քէնտիսինէ թէսլիմ իթմէք, վէ մուսալիէյհ հագդընտա արիզ ու ամիգ գոնըշմագ, պիչարէ գատընա գիյատէսիյլէ թէսէլլիպագաչ օլուրտու. չունքի մէգպուրէ,

*խանէսանըն իզաճաթընտան բէք մուազդէպ օլըյօրաու. էպէվէյնի, պիր տիկէրիլէ թէպէվվուճ իթմէսի իչուն, քէնտիսինի թազիպ ու թազեիզ իտիյօրլար ըտը ըսա տա, վալիտէնիզ տահմ իւզ ղէտան. «Պէն, ժէնէրալ Սիմփսան մաատա հիչ պիրիսիլէ էվլէնմէմ վէ էվլէնմէյէճէյիմ.» ճէվապընը վէրիր իտի։ Ւէնտիսի ալիճէնապ, սապըրքեար վէ ճէսուր պիր գաարն օլտըղընտան, կէօրիւլմէյէ չայան ըտը։ Պիր կիւն ժէնէրալտան պիր մէքթուպ ալտը. բէաէրինէզ, պու մէքթուպընտա, իմբէրաթօր իլէ պէրապեր էլպա ատաօրնտան հարէքէթ իթմիշ օլտըղընը պիլտիրիյօրտու։ Մուհարէպէ եէնիտէն պաչլատը. պու մուհարէպէ, հէր նէ գատար չօղ սիւրմէտի իսէ ոէ, Ֆրանսըզ ատաքիրինին հարէքէտաթը չէճիտնէ վէ Ֆէտաքէարանէսի ապէսինտէ, էմնալի կիպի գահրամանանէ օլտու։ Բէաէրինէզ, արպան կիպի բէնչէլէշտիյինտէն, գօմանտա իթտիյի օրտու տախի քէնտի հարէքէթինէ իմթիտալ իյլէտի. հալ պու քի, պունլարընն էտնախ հարպտա կէօսթէրտիյի չէյ՝ չէճատաթ օլմայընչ, իլլա պիր գաչապը մէճպուռնանէտէն մատուտ ըտը։

Պու սէօզլէրի սէօյլէտիյի զէման, իսթիխպար ատքերին եանագլարընը պիր հումրէթի Ֆէվգ էլ ատէ իսթիխա իթմէյէ պաչլատը. կէնճլիք զէմաներընէն հըտաը գահրամանատնէսի, գալգինտէ թէքրար թէճէտտիւտ վէ թէճէտտիւտ իտիյօր կիպի գանն իթմէքտէ իտի։ Պիչարէ ատէմ, Ֆրանսա ճիւմհուրիյէթի մուհարէպաթընէն ահվալը մագիյէսինի, իմբէրաթօրլըղըն Ֆիւթուհաթ ու մուգաֆիֆէրիյաթընը վէ քէնտի ատքերընը էօմրիւնիւն իլը վէ ոօն կիւնլէրինի խաթըրլայօրտու։

Էօքսիւզլէր իսէ, գահրամանն պիր ատքեր իլէ ճէսուր պիր վալիտէնին սէմէրէի մուհապէթի օլտըղլարը ճիհէթլէ, Տակոպէրին պու միւէսսիր սէօզլէրինտէն գօրգաճագ եէրտէ, պիլտաբ մահղուզ օլմադտա ըտըլար. գալգլէրի

տահա զիյատէ չիտտէթլէ չարըմագտա վէ եանագլարը իսէ չուլէնէտար օլմագտա ըտը։

Պլանչ. – Պէօյլէ գահրաման պիր բէտէրին էվլատը օլմագ, պիզիմ իչուն նէ՛ պէօյլէ ատատէթ տիր...։

Տակոպէր. – Հադըգաթէն պէօյլէ պիր ատատէթ տիր, չօճուգլարըմ. Լինեի մուհարէպէսինին ադչամը, իմբէրաթօր, մէյտանը մուհարէպէտէ բէտէրինիզի Լէնէ ֆո֊է֊ը վէ Իմբէր֊Նուլըէ ֆո֊բէչ֊լը իւնվանլարըլյա թաղթիֆ կյէյիսի, թէքմիլ օրատունըն մէսէրլէթինին մուճիպ օլտու։

Րօպ. – (Պու քէլիմէլէրին մագմունըընը Ֆէհմ իտէմէմիյինտէն, միւթէաճճիպանէ պիր թավը իլէ.) իմբէրաթօրլըղ մարէշալը հա՛...։

Պլանչ. – (Թըղ գարընտաշը կիպի ըզհարը հայրէթ իտէրէք.) Հէմ ոէ Լինեի տուգատը, ոէյի՞չ մի Տակոպէր...։

Տակոպէր. – (Բէմալը զուրուր վէ ազամէթլէ.) Էվվէթ. Պևարոս Սիմփն, պիր ամէրէ էվլատը իքէն ֆո֊է֊ վէ ֆ֊բէչ֊լը օլտու. պունատան տահա ալի պիր մէրթէպէյէ վատըլ օլմագ իչուն հիւքմտատր օլմագ մուգթազի տիր. իչթէ, իմբէրաթօր հազրէթլէրի, էվլատը էհալի վէ էտնախ վաթանա պու եօլտա մուամէրէ կէօսթէրտիյինտէն, թէպատաը տախի, անըն ուղուրընա ճանընը Ֆէտտա իտէր իտի, էքսէր տէֆտա էհալիյէ իսթիտապէն. «Պադրնը՛ղ, սէվկիլի իմբէրաթօրընըղ, սիզի տախմա թօր ազդընա սալտըրըյօր.» սէօզլէրինի թէվճիհ իտէրլէր իտի իսէ ոէ, ապէ ու զէքտամէթլէ մութթաոըֆ օլան էհալի, պու սէօզէ գարշը. «Պէիս եօ՛ղ. պիր պաչգատը տա պիզի բէնչէի սէֆալէթէ չիքտատ իտէպիլիր. պիզ, թօքտա գուրպան կիթմէյի վէ եիւզ պաչը, միրալայ, մարէշալ, հիւքմտատ... եախօտ միւթէգահտա ատքեր օլմագ իհթիմալինի տահա զիյատէ թէրճիհ իտէրիզ. պունլար, պաչգատարը ուղուրընա գըրգ

ակնէ միւթէմատիյէն չալըշըպ չապալատըգտան ասնրա, պիր թաման արասընըն սամանլարը իւղէրինտէ, աճըպըն, պիւրուտէթին վէ իհթիհարըպըն թէէսիրիյլէ կէպէրմէքտէն պիզճէ տահա խայրը տըր.» ճէվապընը վէրէրէք, մուգադէլէ կէօմթէրիրլէր իտի։

Էօքսիւզէր. – Ֆրանսա տահիլինտէ, Բարիս կիպի կիւզէլ պիր չէհրտէ աճըպգտան վէֆաթ իտէն պիչարէլէր տէ պուլունըր մը, Տա՛կոպէր։

Տակոպէր. – Էվվէթ չօճուգլարըմ. Բարիստէ տէ պուլունըր. պունըն իչուն սէօյլէյօրըմ քի, թօք ադըճնա կիթմէք խայրը վէ հէր չէյէ միւրէճճահ տըր. զիրա պու սայէտէ, բէտէրինիզ կիպի, հէր քէսին տէ տուգա վէ մաբէյնլ օլսպիլմէսի իհթիմալտէն տիր։ Տուգա վէ մարէշալ տէմէքլէ կէչմէմէլիյիզ. պու սէօյլէր միւհթաճը կյղահ տըր. հաթթա, բէտէրինիզին տիւշմէնլէրի, պիր միւտէթի սոնրա քէնտիսինին պու իւնվան վէ բուխթպէսինի թանըմագ իսթէմէտիկլէր. զիրա, Լինեի մուհարէպէսինի պէօյիւք պիր բուղը մաթէմ թագիպ իկլէտի քի, օ կիւնու վուգուա կէլէն մուհարէպէի միւտհիշ ագշամընը պէնիմ կիպի իհթիհար ասքէրլէր էչքրիզի քէտէր օլսբլար..., նէվմի մէզքիւբէ... Վաթէրլօո նամը վէրիլիր էվվաալարըմ.

Տակոպէրին տիհանընտան սաոնը օլան պու սէօյլէրին սուրէթի իֆտաէսինտէ, օ տէրէճէ էսէրի հիւգն ու քէտէր գարըշմըշ ընը քի, էօքսիւզէր տիթրէտիկլէր։

Պիչարէ իհթիհար, ահ ու զար իտէրէք իֆտաէսինէ չէօկլէճէ տէվամ իկլէտի.

— Հասըլը քէլամ, ասքէրլիյին պէօկլէ լանէթլի կիւնլէրի տէ վար տըր..., նէվմի մէզքիւրտէ, Վաթէրլօոտա, ժէնէրալ Սիմոն՝ խաոտա ասքէրլէրինտէն պիր ֆըրգանըն պաշընտա տուրարագ, սօնունա գաոտար քէմալը կէրմի իլէ տէօյիւշտիւ, վէ պիւթիւն վիճուտի գուրշունտան

տէլիր տէլիք օլարագ հէրէ սէրիլտի։ Պունըն իւղէրինէ, միւտաէթի մէտոտ էսիրի ֆիրաշ օլուպ, քէմալը տըզգաթլա թէտավի իսիլտիքտէն սօնրա, հէման շիֆահապ օլմագ իւղրէ իչէն, տիւնեանըն պիր ուճրնտա պուլընան Ս. Հելինէ ատասընա կիթմէք ազմինէ տիւշտիւ։ Պու ատա, Ինկիլիզէրին թահթը թատարըտըն-տա պուլընուպ, իսթէտիրլերի կիպի թազիպ իթմէք իչուն, պիչարէ Իմբէրաթօրը օրտայա սիւրմիւշէր իտի. կէօրիյօրսընըզ էվվաալարըմ քի, միւշարիէյհ հազրէթլէրի, իպթիտաի էմրտէ հէր նէ գաոտար պախթիհար օլմուշ ըտա, մուախխէրէն տէ օ գաոտար պէտպախթ օլարագ պիր չօգ սէֆալէթ ու մէզէլլէթէ կիրիֆթար օլմուշ տըր։

Էօքսիւզէր. – Պու իֆտաոտաթըն նէ գաոտար միւէսսիր վէ քէտէրնաք տըր, Տակոպէր, եավաշ եավաշ աղլայաճաղըզ։

Տակոպէր. – Ֆիլ հագըգա աղլամաղա չայան չէյլէր տիր..., Իմբէրաթօր օ գաոտար մէզէլլէթէ գաթլանտը վէ օ գաոտար էլէմ ու քէտէր չէքտի քի, գալպի տահմա բիւրհուն վէ կէօզլէրի սիրիչգէլէ մէչհուն ընը..., Ս. Հելինէ ատասընտա, ժէնէրալընը, միւշարիէյհ իլէ պիրլիքտէ պուլընմատընտը տահի ճիւմլէի տէվահիտէն մնատուտ ընը. զիրա բէտէրինիզ Իմբէրաթօր իլէ պիրլիքտէ պուլընմըշ օլա իտի, միւշարիէյհէ թէսէլլի վէրէն գաթլատան պիրի տէ քէնտիսի օլուրտու. Լաքին տիւշմէնլէրի, բէտէրինիզին ատայա կիթմէսինի մէն' իթտիլէր, Պունըն իւղէրինէ ժէնէրալ, չօգլարը կիպի Պուրպոնլարա գարշը բիւրղազագ օլարագ, Իմբէրաթօրըն օղլընը Ֆրանսայա տավէթ իթմէք իչուն պիր ճէմիէթի ֆէսատիյէ թէչքիլ իլէտի։ Պատէհու, հէման քեամիլէն էսկի ասքէրլէրտէն միւրէթթէպ օլան պիր ալայ ասասքիրի մուսթահֆըզէյի տէ քէնտիսինէ պէնտա իթմէք իսթէմիյինտէն, մէզքիւր ալայըն պուլընուրզը Բիքարտիա չէհրլէրինտէն պիրինէ կիթ-

ու. Հալպու քի, էմրի ֆէսատ, հէնուզ մագսուտէ խըա-
մէթ իմմէմիշ իլէն, հէր թարաֆա շայի օլմազլա, ժէնէ-
րալ Սիմոն չէհրը մէզբութէ վասըլ օլուր օլմազ, թէվզի
վէ միրալայլըն հուզուրընա ըհզար իսիլսի . . . , Պու միրա-
լայլն քիմ օլըզլընը պիլիյօր մըալընըզ . . . (Պիր սանիյէ
գատար սիւքիւթսէն սօնրա .) լաքին . . . պուրալարընը
թաֆիսիլ իմմէլ հէմ հիքմայէմիզի ուզաթագադ, հէմ տէ
սիզի զիյատէսիյէ միւքէտտէր գրլագադ սըր։ Անճագ,
չուրաընը պէհան իտէիմ քի, մէրգում միրալայ ալչագ
հէրիֆին պիրիսի օլուպ, քէտէրինիզին՝ քէնտիսինատէն ի-
թիբարէն իտէճէք բէք չօգ սէպէպլէրի վար ըմը, ձէսուր
բէտէրինիզ, պու միրալայիլէ բու պէ բու կէլսիյինատէ. «Է-
կէր ալչագ տէյիլ իսէն, պէնի պիր սաաթ գատար սէր-
պէսթ պըրագ սա, էօլիւնճէյէտէք տէօյիւշէլիմ. չունքի
պէն, չու եա պու սէպէպլէրէ մէպնի սէնատէն իսթիքրար
ու նէֆրէթի իտէրիմ.» տէտի։ Միրալայ պու թէքլիֆի
գաղուլ իտիպ, իրթէսի կիւնիւնէ գատար, ժէնէրալը սէր-
պէսթ պըրագսըն իրթէսի կիւնիւ, չիտաէթլի պիր տուէլլը
վուգու պուլուպ միրալայ մագթուլէն եէրէ սէրիլսի։

Ըօզ. – Ա՛հ, եա՛ Բապպի, պու նէ՛ միւտհիշ հալ . . . ,

Տակոպէը. – ժէնէրալ, գըլըճընը սիլիպ թէմիզլէմէք
իւզրէ իբէն, սատըգ ահըպապաընատն պիրիսի, գաչըպ
գուրթուլմազա անճագ վագթ պուլապիլէճէյինի սէյլէտի։
Պէրէքէթի վէրսին քի, քէտէրինիզ պու նատիհաթը տինէ-
յիպ, Ֆրանսանըն խարիճինէ չըգմազա մուվաֆֆագ օլսու-
էվվէթ, չօճուգլարըմ. պու խուսուս, քէնտիսի իչուն սօն
տէրէճէ պիր պախթիեարլըգ տէմէք իսի. չունքի, հա-
րէքէթինատէն թամ օն պէշ կիւն սօնրա, ֆէսատճըլըգ
թէօհմէթիյլէ իմհամ իսիլիպ, իսամ ճէզասընա մահ-
քիմ օլսու։

Էօքսիւզէը. – Ա՛հ, եա՛ Բապպի, պու նէ՛ ֆէլաքէթ,
պու նէ՛ իտապար։

Տակոպէը. – Էվվէ՛թ, լաքին պու ֆէլաքէթ, պու
իտապար, պիր սաաթէթ, պիր իգպալ թէվիիս իյլէսի,
վալիտէնիզ, բէմալը սէպաթ ու մէթանէթլէ վասընաա
տուրարագ, բէտէրինիզէ չար չէշմ իլէ մունթազըր ըմը,
ժէնէրալա պիր մէքթուպ եազմը, վէ պու մէքթուպըն-
սա. «Էվվէլա Իմբէրաթօր, սօնրա պէն.» գայըթը սա
իլավէ իյլէսի, Լաքին բէտէրինիզ, նէ Իմբէրաթօր, նէ
տէ օղլու իչուն պիր շէյ եազաճայարագ Ֆրանսասան թէ-
պիա վէ Վարշավիա իտաէ իսիլսի, Վալիտէնիզին է-
պէվէյնի վէֆաթի իմհիշ վէ հէր տիւրլու մէվանի օրթա-
սան գալգմըշ օլըզընսան, պիրի պիրինէ թէէհհիւլ իյ-
լէտիլէր քի, պէն տէ պու իզտիվաճըն չահիտլէրինատէն պի-
րիսի օլսուս։

Լօքսիւզէը. – Հապդըն վար, Տակոպէր. պու քէյ-
ֆինէթ, պէօյլէ միւտհիշ ֆէլաքէթլէր արասընատա հապը-
դաթէն պէօյիւք պիր սաաթէթ սիր։

Տակոպէը. – Իչթէ պու սուրէթլէ իրիսի տէ պախ-
թիեար օլըզլար. լաքին, իտաատիսի հասէնէ իլէ մուա-
թասրըֆ հէր գալգին չանընատան օլըզըր վէճհէ, պու
պէվճ ու պէվճէ տաիսի, նէ գատար մէսուտ վէ պախթիեար
ըսալար, պաշգալարընըն ֆէլաքէթինատէն տէ օ գատար
միւքէտտէր վէ մագսուտ օլուրլար ըմը. ֆիլմագը սա,
վարշավիա տախթինատէ պախի հիւզն ու քէտէր օլաճագ
շէյլէր էքսիք տէյիլ իտի։ Բուալար, զավալը Լէհլիլէրէ
էսիր կիսի մուտաէլէ իմմէքտէ վէ պին տիւրլու իչքէն-
ճէլէր վէրմէքտէ իսիլըր. սիզին ալիճէնատ վալիտէնիզ
իսէ, նէսէպէն Ֆրանսըզ օլմազլա պէրաբէր, գալգ վէ
բուհ ճիհէթլէրիլէ Լէհլի իտի. սաիրլէրինին խաֆիյէն
սէօյլէմէյէ պիլէ ճէսարէթի պուլամաըգլարը շէյլէրի,
մէզպուրէ, քէմալը սէրպէսթի վէ ճէսարէթլէ ալէնէն
սէօյլէր իտի։ Իչթէ պու սէպէպէ մէպնի, ումում սէֆա-
լէթպէտկեանը էհալի, քէնտիսինի [illegible]

թէամիյէ իտէրլէր իտի։ Պու մատտէ իսէ, վարչավիա Րուս միւթէասըրըֆընըն նազարը տըգդաթընը ճէլպ իչուն քեաֆի վէ վաֆի իտի։ Պիր կիւն, ժէնէրալըն ահըպպասընտան պիրիսի օլուպ, մըղրադլըլար ալայընըն սապըգ միրալայը պուլընան ճէսուր վէ էհլիյէթլի պիր զաթ, Րուսլար ալէյհինտէ թէրթիպ իտիլէն պիր ֆէսատը ասքերիտէ իչթիքադը պուլընմագ թէօհմէթիյլէ իթհամ իտիլիր վէ Սիպէրիայա թարտ օլընմազա մահքիւմ օլուր. հալ պու քի, Րուսլարըն էլինտէն պիր սուրէթլէ եադայը սըյըրարագ, քէտէրինիդին խանէսինէ իլթիճա, վէ բէտէրինիդ տախի մէրգումը իսթիճա իյլէր. լաքին մատտէ, հէր նասըլ ըսա մէյտանա չըգմըշ օլտըղընտան, իրթէսի կիճէսի, պիր Րուս զապըթը իլէ եարըմ պէօլուք Գազագ սիւվարիսի, պէրապէրլէրինտէ պիր քօսթա արապասը պուլընտըղը հալտէ, գաբումըզըն էօնիւնտէ տուրտըլար վէ պիչարէ ժէնէրալը ալել աճէլէ ույգուտան գալտըրըպ կէօթիւրտիւլէր։

Էօքսիւզլէր. – Եա՛ Բապպի, աճապա նէ՞ եաբաճագլար ըտը։

Տակոպէր. – Պիր տահա ավտէթ իթմէյէք վէ ավտէթ իթտիյինտէ միւէպպէտէն հապս ճէզասընա մահքիւմ օլմագ իւզրէ, Րուսիա թօբրաղընտան թէպիտ իտէճէքլէր իտի։ Բէտէրինիդին՝ էննաի մուֆթարագաթտա սօն սէօզլէրի, «Տակոպէր, զէվճէմի վէ էվլատըմը սանա թէսլիմ իտէրիմ» քէլիմէլէրի օլտու. զիրա վալիտէնիդ, պիր գաչ այա գատար սիդի տօղուրաճագ ըտը. լաքին Րուսլար, վալիտէնիդին պու թէհլիքէլի վազիյէթինէ էհէմմիյէթ պիրէ վէրմէյէրէք, մէզպուրէյի Սիպէրիայա նէֆ՛ ու թէպիտ իթտիրէր։ Պիր ազ էվվել զիքր իթտիյիմ վագըա, վալիտէնիդի օրատան տէֆ իթմէք իչուն պիր վէսիլէի հասէնէ իտի. զիրա մէրգումէ գատըն, վարշավիատա պիր չօգ էյիլիքլէր իտէրէք հէր քէսին նազարը

թէվէճճիւհինի ճէլպ իթմիշ օլտըղընտան, Րուսլար՝ քէնտիսինտէն ատէթա գօրգարլար ըտը։ Հաթթա, վալիտէնիդի թաղրիպ իթմէքլէ տէ էքթիֆա իթմէյէրէք, էմլաք վէ էշեաի մէվճուտէսինի քեամիլէն զապթ ու մուսատէրէ իթտիլէր։ Անճագ, հիւքիւմէթ թարաֆընտան պիր լութֆը եէքեանէ օլմագ իւզրէ, պէնիմ քէնտիսինէ ըէֆագաթ իթմէքլիյիմէ միւսաատէ իտիլտի։ Էկէր ժէնէրալըն հըթդ իթտիրմիշ օլտըղը ժօվիալ օլմամըշ օլսա ըտը, պիչարէ գատըն Սիպէրիայա գատար բաճիլէն (ոտքով) կիթմէյէ մէճպուր օլաճագտը։ Խուլասաի քէլամ, վալիտէնիդ էսպսիւար օլարագ, վէ պէն տէ սիդէ իթտիյիմ կիպի, մէզպուրէյէ ըէհպերլիք իտէրէք, Նիհայէթ սէֆիլ պիր գարիյեէ վասըլ օլտըգ. օրատա, իչ այ կէչէր կէչմէզ, սիդ տիւնեայա կէլտինիդ, չօճուգլարըմ։

Էօքսիւզլէր. – Բէտէրիմիդ նէ՞ օլտու։

Տակոպէր. – Նէ օլտըղընը պիլմէյօրտուգ. չունքի, Րուսիա թօբրաղընա կիրմէք քէնտիսի իչուն միւմքինսիդ օլտըղը կիպի, պուլընտըղը եէրտէն իբի էվլատըյլա ֆիրար իյլէմէք տախի, վալիտէնէդ իչուն տէրէճէի իթթիհալէտե իտի . . . ։ Հաթթա ժէնէրալ, վալիտէնիդե մէքթուպ եազմագ թէսավվուրընտա տախի պուլընամազ ըտը. զիրա մէզպուրէնին նէ թարաֆտա պուլընտըղընտան խապէրտար տէյիլ իտի։

Էօքսիւզլէր. – Տէմէք տիր քի, օ թարիխտէն պէրու, քէնտիսինտէն հիչ պիր խապէր ալամատընըդ։

Տակոպէր. – Եալընըդ պիր տէֆա պագը խապէրլէր ալապիլտիք, էվլատլարըմ . . . ։

Էօքսիւզլէր. – Փիմի՞ն վասըթասըյլա . . . ։

Տակոպէր, չօճուգլարըն պու սիւալի իւզէրինէ, պիր տագըդա գատար սիւքիւթ իթտիքտէն սօնրա, պիր չէհրէի զարապէթնիւմա իլէ հիքեաեէսինէ թէքրար մուպաշէրէթ իյլէտի։

— Ինմի՞ն վասըթասըլա մը · տուննեաատա , ինսանլա-
ըըն հիչ պիրիսինէ պէնղէմէյէն պիր զաթ վասըթասըլա
. . . : Պու սէօղէրի անլաթապիլմէք իչուն , վաթէրլոյ մու-
հարէպէսինաէ բէտէրինիղէ թէսաատուֆ իթմիչ օլան պիր
հատիսէի խարիգ իւլ ատէյի իսթիխսար սուրէթիյլէ նագլ
իթմէքլիյիմ լազըմ ատը . . . : Մէզքիւր մուհարէպէ էս-
նասընատա , պիղիմ օրտումըզը տիւչարը բէրիչանի իտէն
պիր պաթարեայը զապթ իթմէք իչուն , իմբէրաթօր , բէ-
տէրինիղի մէմուր իյլէմիչ իտի . Ժէնէրալ , թէճարիպի ա-
տիտէէն սօնրա , սայ ու ղայրէթի սէմէրէտար օլմատը-
ղընը կէօրէրէք , պիր ալայ ղըրհլը սաքէրինին պաչընա
կէչտի , վէ պաթարեանըն պուլընտուղը թարաֆա հիւ-
ճում իյլէյիպ , միւթաակ վէճհլէ , թօբլարըն եանընատա
պուլունանլարը տախի թուամէի սէյֆ իթմէք իչուն իլէրիյէ
սէյիրթտի : Ո սըրատա , նէֆէրաթ վէ թօբճըլարընըն
ճիւմլէսի տէ իթլաֆ վէ եա ճէրհ իտիլմիչ օլան պիր թօ-
բընն թա գարչըսընատա պուլունը յօրտու . մա հապա , նէ-
ֆէրաթը մէճրուհէտէն պիրիսի , հէնուզ գալգմապա գուտ-
րէթի պուլընտուղընատան , օլանճա գուվվէթինի թօբլայա-
րագ , պիր տիղինին իւզէրինէ չէօքտու , վէ էլինտէ պու-
լընան եանմըշ ֆիլիսի թօբընն ալթընտաքի ֆալեա տէ-
լեյինէ եապըչտըրտը . նէֆէրի մէրդում պու խապասէթի
հյդա իթտիյի էնսատէ , ժէնէրալ Սիմոն հայվանըլյա պէ-
րապէր թօբընն թա գարչըսընատա , օն ատըմ գատար ու-
զագատա տուրույօրտու . . . :

Էօքսիւզէր . — Ա՛հ , եա՛ Բապպի , բէտէրիմիզ նէ՛
տէհլէթլի պիր թէհլիքէյէ տիւշմիւշ :

Տակոպէր . — Էվվէթ , միւտաէթի էօմրիւնտէ պուն-
տան պէօյիւք պիր թէհլիքէյէ տիւշար օլմըշ օլմատըղընը
պանա սէօյլէտի . . . չունքի , թօբճը ասքէրի , ֆալեա տէ-
լեյինի աթէչլէր աթէչլէմէզ թօբ բաթլամըշ ըտը : Լաքին
թամ պու սըրատա , օ անէ տէյին բէտէրինիղին կէօղիւ-

նէ իլիշմիշ օլմայան ուզուն պօյլու վէ քէօյլիւ գըյաֆէ-
թինտէ պիր քիմսէ , թօբըն էօնիւնէ աթըլտը :

Էօքսիւզէր . — Հա՛յ պիչարէ . . . նէ՛ տէհլէթլի էօ-
լիւմ :

Տակոպէր . — (Միւթէֆէքքիրանէ պիր սուրէթտէ .)
Էվվէթ , տարպէնին տէհլէթլի օլաճաղը չէօյլէ տուրսուն ,
պիչարէ ատէմ պին բարչա օլաճաղտը . . . վէ լաքին հիչ
պիր շէյ օլմատը . . . :

Էօքսիւզէր . — Նէ՞ սէօյլէյօրսըն :

Տակոպէր . — Ժէնէրալըն պանա նագլ իթտիյինի սէօյ-
լէյօրըմ . քէնտիսի պիր գաչ քէրրէ շու սէօղէրի թէքրար
իյլէմիչ տիր . « Թօբ բաթլատըղը սըրատա , տէհլէթիմի
զապթէ մուղթէտիր օլամայարագ , պէնիմ ուզուրըմա
ճանընը ֆէտա իտէն պու պէտապահթ ատէմին բարչալան-
մըշ ճէսէտինի կէօրմէմէք իչուն , կէօղէրիմի գարատըմ . . . :
Լաքին թէքրար աչաըղըմտա , տիւման ատրասընտա եինէ
պու ուզուն պօյլու ատէմի կէօրտիւմ քի , հալէա այնը
մահալտէ սաքին պիր թաւը իլէ տուրմագտա , վէ թօբճը
ասքէրինէ տօղրու միւքէտտէրանէ վէ ֆագաթ լաթիֆ
պիր նագաթ սալմագտա ըտը · մէրդում ասքէր իսէ ,
պիր տիղի եէրտէ օլտըղը վէ վիճուտի տախի արգասընա
տօղրու էյիլմիչ պուլընտուղը հալտէ , չէյթանը կէօրմիւչ
կիպի տիւշտը խէվֆ ու տէհլէթ օլարագ , օ հէրիֆէ պագ-
մագտա ըտը : Լաքին մուհարէպէ տէվամ իթմէքտէ օլտը-
ղընտան , պու ատէմի պիր տահա պուլմագ միւմքին օլա-
մատը . . . : »

Էօքսիւզէր . — Եա՛ Բապպի · լաքին , Տա՛կոպէր , պու
նա՞սըլ միւմքին օլապիլիր . . . :

Տակոպէր . — Պէն տէ ժէնէրալա պունը սօրտում . հալ
պու քի , չայանը իթիմատ օլմամագլա պէրապէր , բէք սա-
հիհ օլան պու վագըայը , քէնտիսի տէ հալ իտէմէմիչ օլ-
տըղընը ճէվապէն սէօյլէտի . . . : Պունընա պէրապէր , պու

ատէմին չէքլ ու սիմասը բէտէրինիղին զիհնինտէ էբէյ-
ճէ նագշ օլունմըշ ըտը. զիրա ժէնէրալըն իզահատէսինէ
կէօրէ, մէրգումտ գահրամանն, թադրիպէն օթուղ եաչընտա
օլտըղը կիպի, գաչլարը տախի ղայէթ սիեահ վէ օրթա
եէրտէ պիրլէշմիշ օլտըղընտան, զանն իտէրսին քի, պիր
չէնէ պաչընտան տիկէրինէ գատար ուզանարագ, այնընն
իւզէրինտէ սիյահ պիր խաթթ չըզմըշ ըտը: Պու սէօզլէրի
զիհնինիզտէ էյիճէ հըֆզ իտինիզ, էվլատլարըմտ. սէպէ-
պինի չիմտի անլայահատսընըզ:

Էօքսիւզլէը. – (Կիթտիքճէ թէզնիտի հայրէթ իտէ-
րէք.) Բէք էյի, Տակոպէը, ունութմայահաղըզ...:

Զանչ. – Այնը սիյահ չըզկըլը օլան պու ատէմ նէ՛
թօհաֆ չէյ իմիշ...:

Տակոպէը. – Տահասը վար, տինլէյինիզ քի սէօյլէյէ-
եիմ...: Պալէատէ արզ իթտիյիմ վէճհլէ, բէտէրինիզ,
վաթէրլոյ մուհարէպէսինտէ ճէրհ իտիլէրէք, եէրէ սէրիլ-
միշ վէ էօլիւ զանն օլընարագ օրատա թէրք իտիլմիշ ի-
տի: Կիճէ վագթը, մէյտանը մուհարէպէտէ, ալմըշ օլ-
տըղը եարալարըն թէէսիրիյլէ իւզէրինէ հիւմմա (տենդ.)
կէլէրէք, պիր հալը պիհուշի իչինտէ սայրգլամաղա պաչ-
լամըշ. պու սըրատա, օ ուղուն պօյլու ատէմին՝ քէնտի
իւզէրինէ էյիլմիշ օլտըղը հալտէ, եարալարընտան ճարի օ-
լան գանը տուրտըրմաղա վէ քէնտիսինի ճանլանտըրմաղա
չապալայարագ, պիր նաչարը լութֆքեարանէ վէ միւթէս-
սիֆանէ իլէ եիւգինէ պագմագտա օլտըղընը մահթապըն
այտընլըղըյլա կէօրմիշ...: Հաթթա, քէնտիսինի ղայիպ
իթմիշ օլան բէտէրինիզ, պէօյլէ պիր մաղլուպիյէթտէն
ասնրա, էօլմէքտէն ղայրը չարէսի պուլընմատըղընտան
պահալա, մէրգումըն հիմէմաթ վէ թէգայեիւտաթընը
բէտտ իթմէք իսթէտիքտէ, չախսը մէրգում. «Էվա իչուն
եաշամա՛գ լազըմ տըր...» սէօզլէրինի իրատ իյլէմիշ օլ-
տըղընը կիւյա բէտէրինիզ իչիթմիշ...: Էվա, վալիտէնի-



ԲՕԶ ՎԻՒ ՊԼԱՆՇ

պին իամի իտի քի , ժէնէրալ , Իմբէրաթօրըն եանընա կիթ-
մէք իչուն , վարչավիատա թէրք իթմիշ իտի ։

Իօքսիւզլէր . – Պու նէ՛ զարիպ չէյ , Տակոպէր ... էյ
օնտան սօնրա բէտէրիմիզ , պու ատէմի թէքրար կէօրտի՛ւ-
միւ ։

Տակոպէր . – Իվվէթ , կէօրտիւ . չունքի ժէնէրալտան
վալիտէյնիզէ խապէրլէր կէթիրէն օ օլտու ։

Իօքսիւզլէր ։ – Նէ՞ վագթ կէթիրտի ... պիզ պունը
հիչ պիլմէյօրըզ ։

Տակոպէր . – Վալիտէյնիզին վէֆաթ իթտիյի կիւնիւն
սապահը , իխթիեար Ֆէտորա իլէ պիրլիքտէ չամ աղաճը
օրմանընա կիթմիշ օլտըղընըզը տէրհաթը իտի՛յօրմը-
սընըզ ։

Րօզ . – (Ֆէտէրամիզ պիր թաւը իլէ .) Իվվէթ , խա-
թըրըմըզտա տըր . վալիտէմիզին բէք գիյատէ սէվտիյի
սիւբիւրկէ օթուընը տէվչիրմէյէ կիթմիշ իտիք ։

Պլանշ . – Պէտա՛լթ վալիտէճիյիմ . սբհհաթ ու ա-
ֆիյէթի օ գատար պէրքէմալ ըտը քի , ագշամ իւզէրի
պաշըմըզա պէօյլէ պիր ֆէլաքէթ կէլէճէյի խայալիմիզ-
տէն պիլէ կէչմէզ իտի ... ։

Տակոպէր . – Շիւպհէսիզ , էվլատլարըմ , չիւպհէսիզ ։
հաթթա պէն պիլէ օ սապահ պաղչէտէ չալըշըր իքէն ,
թիւրքի չաղըրըյօրտում . զիրա , պէնիմ տէ սիզին կիպի
մահզուն օլաճագ հիչ պիր սէպէպիմ եօգտու . իչթէ պու
սուրէթլէ հէմ չալըշըր , հէմ տէ թիւրքի չաղըրըր իքէն ,
պիրիսինին ֆրանսըզ լիսանըյլա , «Միլօսք գարիյէսի պու-
րասը՞ մը տըր ... » տէյու սօրտըղընը իչիթտիմ . պաշըմը
տէրագապ օ թարաֆա չէվիրտիյիմտէ , էօնիւմտէ պիր էճ-
նէպի կէօրտիւմ իսէ տէ , մէրգումա ճէվապ վէրէճէք
եէրտէ , քէմալը տըգգաթ ու իթինա իլէ եիւզիւնէ պագ-
տըմ , վէ վէլէհ ու հայրէթէ տիւչար օլարագ իքի ատըմ
գատար կէրիլէտիմ ։

Րօշ. – Նէ՞ իչուն։

Տակոպէր. – Զիրա պու էճնէպի, ուզուն պօյլու, սօ-
լուգ չէհրէլի, եւ-քսէք վէ կէնիշ ալընը պիր ատէմ օլը-
ղը կիպի, սիյահ գաշլարը տախի օրթա եէրտէ եէքտիկէ-
րինէ պիրլէշմիշ վէ զանն իտէրսին քի աչընընն պիր ուճըն-
տան տիկէր ուճընա գատար սիյահ պիր խաթթ չըղմըչ
ըտը։

Գլանչ. – Ա՛ճապա պու էճնէպի, մուհարէպէլէր էսնա-
սընտա իչի տէֆա բէտէրիմիզին եանընտա պուլընան ա-
տէ՞մ մի իտի։

Տակոպէր՛. – Էվվէ՛լթ, թա քէնտիսի։

Րօշ. – (Մի-լթէֆէք-քիրանէ պիր թարղտա.) Լ՛աքին,
Տա՛կոպէր, պու մուհարէպէլէրտէն պէրու նէ՞ գատար վա-
գըթ կէշմիշ տիր։

Տակոպէր. – Թագրիպէն օն ալթը սէնէ գատար։

Րօշ. – Է՛յ, թանըմագ իտտիսընտա պուլընտըղըն
էճնէպի, գա՞չ եաշընտա վար ըտը։

Տակոպէր. – Անճագ օթուզ եաշընտա վար ըտը։

Րօշ. – Շու հալտէ, օն ալթը սէնէ մուգատտէմ,
բէտէրիմիզէ պէրապէր պուլընմըչ օլան ատէմին թամ
պու էճնէպի օլաղընը նա՛սըլ հիւքմ իտէպիլիրսին։

Տակոպէր. – (Պիր տագըգա գատար սիւքիւթ իթ-
տիքտէն, վէ ումուզլարընը գալտըրտըգտան սօնրա.)
Հագգընըզ վար, չօճուգլարըմ. պէտպէլլի միւշապէհէթ-
տէն ալտանմըչ օլմալըյըմ... վէ եախօտ էկէր օ ատէմ
իսէ, տէմէք տիր քի իսթիեարլամամըչ...։

Գլանչ. – Վ՛ագթըյըլա բէտէրիմիզէ մուավէնէթ իտէն
քէնտիսի օղուպ օլմատըղընը սօ՛րմատըն մը։

Տակոպէր. – Իպթիտաի էմրտէ, օ տէրէճէ շաշըրտըմ
գալտըմ քի, պու խուսուս խաթըրըմա կէլմէտի. պուն-
տան մաատա, մուհամէրէմիզ օ գատար գըսա սիւրտիւ
քի, պուրասընը սիւալ իթմէյէ մէյտան պուլամատըմ

Միլօսք գարիյէսինին նէ թարաֆտա օլտըղընը թէքրար
սիւալ իտինճէ, պուլընտըղը մահալին Միլօսք գարիյէսի
իտուլինի ճէվապէն սէօյլէտիմ։ Պատէֆու, «Լ՛աքին, է-
ֆէնտի, պէնիմ Ֆրանսըզ օլտըղըմը նէտէ՞ն անլատընըզ.»
սիւալիմէ. «Պիր ադ էվվէլ, պուրատան կէչտիյիմ վագթ
թիւրքի չաղըրմագտա օլտըղընըզը իչիթտիմ տէ, ան-
տէն անլատըմ.» ճէվապընը վէրտիքտէն սօնրա. «Ֆա-
գաթ ժէնէրալ Սիմոնըն զէվճէսի մատամ Սիմոն հանկը
թարաֆտա օթուրուր, աճապա պիլի՞րմիսինիզ.» տէյու
սօրտըգտա. «Պուրատա օթուրուր.» տէտիմ։

Պու զիյարէթի նակէհանիտէն սօլայը ըղհարը թէ-
աճճիպ իթտիյիմի կէօրէրէք, պիր գաչ տագըգտա գա-
տար քէմալը սիւքիւնէթլէ եիւզիւմէ պագտըգտան սօն-
րա, էլինի պանա ուզաթըպ. «Սիզ ժէնէքալ Սիմոնըն
ատըգ տօսթը սընըզ, տէյի՞լ մի.» տէտի։

Պու սէօզ իւզէրինէ, տիւչար օլտըղըմ հայրէթին
տէրէճէսինի սիզ թէխմայիլ իտէպիլիրսինիզ, էվլատլարըմ։

— «Լ՛աքին, մի՛սիս, նէտէ՞ն պիլիյօր սընըզ...»

— «Պանա սիզին հագգընըզտա չօգ տէֆալար քէ-
մալը շիւքրանէա պահս իթմիչ տիր։

— «Սիզ ժէնէրալը կէօրտիւնի՞ւզ մի։

— «Էվվէ՛լթ... կէչէնէրտէ Հինտիսթանտա կէօր-
տիւմ. պէն տէ անըն տօսթը օլտըղըմտան, զէվճէսինէ
խապէրլէր կէթիրիյօրում. զէվճէսի Սիպէրիայա նէգի՛ւ-
տիլմիչ տէյու պիլիյօրտում. հալ պու քի, Թոպոլսք չէհ-
րինէ վասըլ օլտըղըմտա, պու գարիյէտէ իգամէթ իթ-
տիյինի խապէր ալարագ, օթատան տօս տօղրու պուրայա
կէլտիմ. քէնտիսինի չիմտի կէօրմէք իսթէրիմ. խտի, պէն-
տէնիզի անըն նէզտինէ կէօթիւրիւնիւզ.» տէտի։

Րօշ. – Օ՛հ, պու լութֆքքար եօլճու բէտէրիմիզին
տօսթը ըմըզ էօյլէ՞ մի, արթըգ քէնտիսինի սէվմէյէ պաշ-
լատըմ։

Տակոպէր. – Ազաճըդ պէքլէմէսինի ըէճա իթտիմ, պու հարէքէթիմ, պիր մէսէրըէթի նակէհանինին թէվլիտ իտէպիլէճէյի ֆէնալըգտան վալիտէնիզի մուհաֆազա իթմէք միւթալաասընա մէպնի իտի։ Պէշ տագըդա սօնրա, եօլճու՝ վալիտէնիզին օտասընա տախիլ օլտու . . . ։

Ըօզ. – Պու եօլճու նա՞սըլ ատէմ իտի, Տակո՛պէր։

Տակոպէր. – Ուզուն պօյլու, սէյահ վէ ուզուն սաչը պիր ատէմ օլուպ, սըրթընա գօյու ըէնկլի պիր քիւրք կէյինմիշ օլտըղը միսիլլու, պաչընա տախի քիւրքտէն մամուլ պիր պօնէթա գօյմուշ ըտը։

Պլանչ. – Միմասք կիւզէ՞լ մի իտի։

Տակոպէր. – Էվվէ՛թ, գըզըմ, զայէթի կիւզէլ... լաքին հալ ու հարէքէթի օ գատար հիւզնէնկիզ վէ օ գատար հալիմանէ իտի քի, եիւրէյիմ ատէթա սըգըլմաղա պաչլատը։

Ըօզ. – Զամալը ատէ՛մ. պէսպէչլի պէօյիւք պիր քէտէրի օլմալը տըր։

Տակոպէր. – Վալիտէնիզ, պիր գաչ տագըդա գատար քէնտիսէյլէ գօնըշտըգտան սօնրա, պէնի եանընա չաղըրըպ ժէնէրալտան էյի խապէրլէր ալմըշ օլտըղընը սէօյլէտի։ Օ սըրատա, կէօզլէրինտէն չէշմէ կիպի եաչ ադմագտա վէ էօնիւնտէ տախի պիր բաքէթ քէտաղըտա պուլընմադտա ըտը։ Իչպու էվրադ բաքէթ, պիր նէվ բուզնամէտէն իպարէթ իտի. բէտէրինիզ, վալիտէնիզտէն ուզադ պուլընտըղը ճիհէթլէ, քէնտիսինէ չիֆահէն սէօյլէյէմէտիյի չէյլէրի քէտաղըտա սէօյլէյիպ տէ, պիր աղ միւթէսէլլի օլմադ իչուն հէր ադշամ օ կիւնքի վուդուաթը գայտ իտէր իմիշ . . . ։

Պլանչ. – Էյ պու քէտաղըտաղար նէ՞րէտէ տիր, Տա՛կոպէր։

Տակոպէր. – Օրատա, չանթամըն իչինտէ մահֆուզ տըր. պիր կիւն անլէրի սիզէ վէրէճէյիմ. անճագ, իչինտէն պիր գաչ քէտաղըտընը չըգարըպ իսթիւմէ ալմըշըմ տըր քի, չիմուի օգուլյաճագ վէ սէպէպինի անլայաճագ սընըզ։

Ըօզ. – Բէտէրիմիզ Հինտիսթանտա կիտէյիտէն պէրու, չօգ զէմանի օլմա՞ուշ մը։

Տակոպէր. – Վալիտէնիզին իֆատէի միւճմէլէսինտէն եալընըզ չու գատար պիլիրիմ քի, ժէնէրալ, Եունանիսթանտան սօնրա Հինտիսթանտա կիթմիշ տիր. չունքի քէնտիսի, գուվվէթլիլէրէ գարշը զաիֆ օլանլարը միւտաֆաա իթմէյի բէք սէվէր իտի։ Հինտիսթանտա այագ պատար պատմազ, վար գուվվէթիյլէ Ինկիլիզլէրի թագիպ իթմէյէ պաչլամըշ, զիրա Ինկիլիզլէր, քէնտի հարպ սէֆինէլէրինտէ պիլիմ էսիր վաթանտաչլարըմըզը թէլէֆ իթմիշլէր, վէ Ս. Հեզինէ պատասընտա տախի Իմբէրաթօրա էմնալի նամէշհուտ ճէվր ու աղապ վէրմիշլէր իտի։ Պու տէֆաքի մուհարէպէ, գաթի էնտէր գաթի խայրլը օլտու. չունքի, Ինկիլիզլէրէ ֆէնալըգ իթմէք՝ պիր հագդը մէշրու՝ միւտաֆաա իչլէմէք տէմէք իտի։

Էօքսիզլէր. – Բէտէրիմիզ Հինտիսթանտա քիմի՞ն հուգուգընը միւտաֆաա իտիյօրտու։

Տակոպէր. – Պիչարէ Հինտ բրէնալէրինտէն պիրիսինին հուգուգընը. զիրա Ինկիլիզլէր, պի զայրը հագդըն անլէրին մէմալիքինի զապթ ու իսթիլա իտինճէյէ գատար, թախրիպ վէ եաղմա իթմէքտէ իտիլէր։ Կէօրիյօրսընըզ, էվլատլարըմ քի, բէտէրինիզին պու հարէքէթի տախի, գուվվէթլիլէրէ գարշը զաիֆլէրի վիգայէ իթմէք իչուն իտի։ Բէտէրինիզ պու թէչէպպիւսատէ տէ մուվաֆֆագ օլտու. չէյլէ քի, պու բրէնսին, օն իքի եախօտ օն պէշ պին նէֆէր ասքէրինի պիր գաչ այ զարֆընտա թալիմ ու թէրպիյէ իտիպ ճէնկ ու ճիհատէ էօյլէ պիր ալըշըրտը քի, իքի համլատա Ինկիլիզլէրի քէտամիլէն մահվ ու պէրպատ իթտիլէր, Ինկիլիզլէր, էնտաի մուհարէպէտէ բէտէրինիզ

կիպի ճէսուը պիր առէմ թէսաուիֆ իտէճէքլէրինի առ-
լա մէմուլ իթմէզլէը իտի ... : Տուրընըզ էվլատլարըմ,
ժէնէրալըն րուշնամէսինտէն պիր գաչ սահիֆէսինի սիզե
վէրէյիմտե օգույընըզ. պունլար, վուգուաթը մէզքիւրե
հագգընտա պէնտէն տահա էյի վէ տահա զիյատե մա-
լումաթ վէրէպիլիրլէը : Պունտան պաշգա իշպու էվրագ-
տա, հէր պար խաթըրլամանըզ լազըմէտէն օլան պիր ա-
տէմին իսմինի տե օգույաճագսընըզ : Զաթէն պու ահի-
ֆէյի ինթիխապ իթմէքտէն պաշլըճա մագսէտիմտե պու
տըր :

Րօզ. – Օ՛հ, քէտէրիմիզին էլինէ եազըմըշ քեաղըտ-
լար օգումագ նէ՛ պէօյուք պախթիեարլըզ տըր. քէն-
տիսինի իչիթմիչ կիպի օլաճաղըզ :

Պլանշ. – Էվվէթ, եանըմըզտա օթուրմուշ տա գօնը-
չըյօր զանն իտէճէյիզ :

Պու սէօզու միւթէագըպ, Տակոպէրին՝ ճէպինտէն
չըգարտըզը քեաղըտլարը ալմագ իւզրե իքինի պիրտէն էլ-
լերինի ուզաթտըլար. պատէհու, զայէթ միւէսսիր պիր
հիւանի էտա իլէ հէր իքինի տե քէտէրլէրինին եազըսընը
պուս իթտիլէր :

Տակոպէր. – Սիզի մուհաֆիազա իտէն մէլէյին Դաբ-
րիել նամըյլա եատ իտիմէսինտէն տօլայը նէ իչուն ըզ-
հարը հայրէթ իթտիյիմի տե պու մէքթուպըն սօնընտա
անլայաճագսընըզ, (Էօքսիւզէրին չէհրէի հայրէթմէնտա-
նէսինի կէօրէրէք.) Օգույընըզ, էվլատլարըմ, օգույընըզ.
եալընըզ, սիզե չուրաասընը արզ իտէյիմ քի, ժէնէրալ
Սիմոն պու քեաղըտլարը եազտըզը զէման, անլէրի պիզե
կէթիրէն եօլճույը հէնուզ կէօրմէմիշ իտի :

Րօզ, եաթաղընըն իչինտե օթուրմուշ օլտըզը հալտե,
քեաղըտլարը էլինէ ալըպ խոշ վէ հէյէճանլը պիր սէտա
իլէ օգումադա պաշլատը :

Պլանշ իսէ, պաշընը հէմիշիրէսինին ումուզընտա տա-

յաթմըշ օլտըզը հալտե, քէմալը տըզգաթլա բուշնամէ-
յի տինլէմէքտե վէ տուտագլարընըն խաֆիֆ խաֆիֆ հա-
րէքէթէ կէլմէսինտէն, պունընտա զիհնէն օգումագտա
օլտըզը իսթիխրաճ իտիլմէքտե իտի :

8

ԺԷՆԷՐԱԼ ՍԻՄՈՆԸՆ ՐՈՒՇՆԱՄԷՍԻՆՏԷՆ ՖՐԳՐԱԼԱՐ

Ամա տաղլարընըն օրտուկեահը.
20 Շուպաթ 1830

« . . . Սէվկիլի՛ էվլաճըզըմ.

« Թալիի Նուհուսէթ Ֆէրմանըն պէնի աթմըշ օլտըզը
Հինտիսթան չէօլէրինտե եազըլմըշ պուլունան, վէ ֆա-
գաթ պէնզի տե նազարը միւթալաանա միւէպպէտէն մաղ-
հար օլամայաճագ օլան պու բուշնամէյե հէր նէ վագթ
քի պիր սահիֆէ տահա իլավե իտիյօրըմ, գալպիմտե
հէմ թաթլը, հէմ տե միւէլլիմ պիր հըսսը տէրունըն թէ-
վէլլիւտ իթտիյինի տույըյօրում. չունքի, սէնինլէ պէրա-
պէր պու տուրէթլէ գօնըշտըզըմտա, հէր նէ գատար միւ-
թէսէլլի օլույօր իսէմտե, եիւզիւնիւ կէօրմէյէրէք սէնի
մուսահիպ իթթիխազ իթտիյիմի հըսս իտինճէ, միհնէթ ու
քէտէրիմտե սօն տէրէճէյե վարըյօր :

« Վէլ հասըլ, չայէտ պիր կիւն պու քեաղըտլար վա-
սըլը տէօթի միւթալաան օլուպ տա, պու կիւն հայաթըմը
պօրճլու օլտըզըմ, վէ պէնզի տե պիր կիւն սէնի վէ էվլա-
տըմը կէօրմէք պախթիեարլըզընը տա պօրճլու օլաճա-
ղըմ. օ ճէսուր մախլուգըն իսմինի օգույաճագ օլուրսան,

գալպը քերիմանէն էլպէթթէ չարբաճագ տըր, էվլատըմըզ հայաթտա տըր, տէյի՛լ մի. պէօյէ օլտըղընա ի-նանմագ լազըմ տըր. հօգտա պուլընտըղըն տէհչէթլի մէնճա իչինտէ, հալին աճապա նէ՞րէյէրէ վարաճագ-տը...: Մինի մինի մէլէյի՛մ, չիմսի օն տէօրթ հաչընտա օլմալը տըր... Նա՞տըլ տըր, սանա պէնզէ՞ր մի. սէնին կիպի կիւզել վէ մահ կէօզէրի վա՞ր մը տըր...: Լաքին հաբտըղըմ աստէթա տիվանէլիք տիր...: Ու ուզուն բուզնամէտէ, չիմսիյէ տէյին պէլքի եիրմի տէճա պիլա իհթիեար ու սիւալի իրատ իյլէտիմ. պիլիյօրում, ու մէճնունանէ սիւալիմէ, սէն էպէտտա ճէվապ վէրմէ-յէճէքսին...: Աճապա տահա գա՞չ տէճիալար թէքրար իտէճէյիմ...: Եալընըզ չուրաբընը րէճա իտէրիմ՝ քի, վէհլէի ուլէտտա պիր աղ վահչիեանէ կիպի կէօրիւնէն ճալմա իսմինի տահմա գիքր իթմէյի, վէ միւսէմմասընա տահմա մուհապպէթ իյլէմէյի էվլատըմըզա է՛յրէթմէք-տէն կէրի տուրմայաբըն...: »

Ռօզ. – (Կէօզլէրի եաշարմըշ օլտըղը հալտէ, օղուտա-բընը գաթի՛ իտէրէք.) Ճալմա՛ մը...:

Պլանշ. – (Հէմշիրէսինին հէյէճանընա վէճհի միւշա-րէքէթ կէօսթէրէրէք.) Ճալմա՛ հա, ա՛հ, ու իսմի է-պէտտա ունութմայաճաղըզ:

Տակոպէր. – Հագգընըզ վար, էվլատլարըմ. չունքի, րէվիշի հալէ նէզարէն, ու իսմի թաչըյան աստմ գայէթ կէնճ, ճէսուր վէ չէօհրէթլի պիր ասքէր օլմալը տըր: Տէվամ իտինիզ պագալըմ, քիւչիւք Ռօզ:

«Ու այ զարիֆընտա կէչիրմիշ օլտըղըմըզ իչի կիւ-զել մուհարէպէյի, պունտան էվվէլքի էվրադըն պիրին-տէ նագշ ու թարիֆ իթմիշ իտիմ, աղիզէմ էվա: Իհթի-եար ոսթքմ Հինտ բրէնսինին ասքէրլէրի, թէարիճէն վէ էվրօբա ուսուլի իւզրէ թէրպիյէ իտիլէրէք, ինսանը տիւ-չարը հայրէթ իտէճէք մէրթէպէտտէ իշ կէօրտիւլէր. չէյ-

լէ՛ քի, Ինկիլիզլէրի քեամիլէն թարուժար վէ պէրպատ իթտիքլէրի ճիհէթլէ, պունլար տախի, հէր տիւրլիւ աալ ու հագգանիյէթի բայիմալ իտէրէք, ճէպրէն զասպ իթմիշ վէ հալէտա տա պիր սուրէթի զատտարանէ վէ պիրահմա-նէտէ խարապ ու վիրան իթմէքտէ պուլընմըշ օլտըղլարը պու սէֆիլ մէմլէքէթին պիր գըսմընը թէրքէ մէճպուր օլտըլար: Շուրասընը տախի պիլմէյի տիր քի, Ինկիլիզ մուհարէպէսի տէմէք, խըյանէթ, զասպ ու զարէթ վէ գըրղըն տէմէք տիր: Ու սապահ, գայալըգլար վէ եիւք-սէք տաղլար արասընտան պիր չօգ զահմէթլէ էրէյիճէ եօլ ալտըգտան սոնրա, Ինկիլիզլէրէ պիր ալայ սաաքիրի իստատիյէ իլթիհագ իթմիշ օլտըղընը, վէ պունլարըն՝ պիր հարէքէթի թէճավուզքեարանէ իճրասը յլա, պիրիմ իւզե-րիմիզէ հիւճում իթմէք նիյէթինտէ պուլընտըգլարընը քէշ-շաֆլարըմըզտան խապէր ալտըգ: Տիւշմէն, պիրտէն անճագ պիր գաչ ֆէրսախ (փարսախ) մէսաֆէտէ պուլընտըղընտան, պիր մուհարէպէի չէտիտէնին վուգուբ բէք զարուրի իտի: Պէնի գուրթարան ոսթքմընըն բէտէրի, իհթիեար Հինտ բրէնսի, լաեէն գաթի՛ տէօյիւշէք վէ հէր թարա-ֆա աթէշ սաչմագ իսթիյօրտու: Սաաթ իւչ բատտէլէրինտէ, մուհարէպէ պաչլանըպ, բէք չիտտէթլի վէ բէք խունրիզանէ օլտու: Ինկիլիզլէր, պիրիմ ասքէրլէրէ նիս-պէթլէ բէք քէսրէթլի օլտըգլարը կիպի, քէնտիլէրինին իսմատընա կէլէն ֆըրգալար տա հէնուզ եօրըլմամըշ աս-քէրլէրտէն միւրէթթէպ օլտըղընտան, պիրիմքիլէր պիր տագըգա գատար ալէահի թէրէտտիւտ վէ թէնէքքիւլ իպրաղ իհթիլէր. պու հալի կէօրէրէք, տէրագգատ պի-րիմ սիւալարի իհթիեաթ ասքէրլէրինին պաչընա կէչտիմ վէ տիւշմէն իւզերինէ եիւրիւտիմ:

« Իհթիեար բրէնս, մուգաթէլէնին թա մէրքէզինտէ պուլունուպ, միւթատը վէճհ իւզրէ գահրամանանէ տէօ-յիւշմէքտէ իտի: Անճագ օն սէքիզ եաշընտա պուլընան

վէ բէտէրի կիպի զայէթ ճէտուր վէ եվկիթ օլան օղլու՝ ձալմա տախի եանըմտան հիչ այրըլմազ ըտը։ Մուգաթէլէնին էն չիտտէթլի պիր վագիթնատա, պարկիրիմ վուրուլտու, վէ պէնիմիչ պէրապէր քէնարընատան կէչմէքտէ օլտըղըմ պիր չուգուրըն իչինէ եուվարլանատը. պունըն իւզէրինէ օ գատար ահմագճա հայվանըն ալիթնատա գալտըմ քի, պիր միւտտէթ սոնրա, գալչամըն գըրըլմըշ օլտըղընը զանն իչլէտիմ։»

Գլանչ. – Ա՛հ, զավալլը բէտէ՛ր։

Իօզ. – Գէրէքէթ վէրսին քի, բէտէրիմիզէ պու տէճա տախի թէհլիքէլի պիր հալ վագը օլմայաճագ ըտը, չունքի տօսթը ճալմա եանընտա պուլունըյօր։ Կէօրի՛ւյօր մըսըն, Տա՛հոպէր, պու իսմ ֆիքրիմտէ նասըլ գալմըշ. – տէտի, վէ օգումասընա չու եօլտա տէվամ իչլէտի։

«Վինկիլիղլէր, պէնի թէհլէֆ իթտիքատէն սոնրա, Հինա բրէնսինին օրտուսընը բէք սուհուլէթլէ թարումար իտտէճէքլէր տէյու մէմուլ իտիյօրլար ըտը. պու ղէհապըն պէնճէ նէ գատար մուճիպի չէրէֆ ու իֆթիխար օլտըղը թարիֆատէն միւսթաղնի տիր։ Իչլէ պու սէպէպէ մէպնի, պիր սիքահի զապըթը իլէ պէշ ալթը նէֆէր պաշը պօղուգ ասքէրի, պէնիմ չուգուրա եուվարլանատըղըմը կէօրիւր կէօրմէզ, իչիմի տէրհալ պիթիրմէք իչուն իւզէրիմէ հիւճում իթտիլէր։ Պիղիմ ճէպէլիլէր (լեռնական) իսէ, մուհարէպէնին չիտտէթինատէն պիհուշ օլմուշ, վէ աթէշ վէ տիւման արաբընատա գալմըշ օլտըգլարընատան, տիւշտիւյիմի կէօրմէմիչլէր իտի։ Լաքին ճալմա, պէնատէն այրըլմըշ օլմատըղը ճիհէթլէ, իմտատըմա եէթիչմէք իչուն չուգուրա աթլատը, վէ մութթասըֆ օլտըղը ադմը ճէսուրանէպ սայէսինատէ հայաթըմը գուրթարտը։ Նէօյլէ քի, գարապինասընըն իչի գուրշունը հէնուզ պօչանմըշ օլմատըղընատան, պիրի իլէ զապըթը եէրէ սէրտի, վէ տիկէրիյլէ տէ, պիր սիւնկիւ տարպէսիյլէ սոլ էլիմի տէլմիշ պուլընան

պիր պաշը պօղուգ ասքէրինին գօլընը գըրտը։ Լաքին միւսթէհլիհ օ՛լ, սէվկիլի էվաճըղըմ. պու եարա՝ պէնիմ իչուն աատէթա պիր թըրմագ էսէրի տէմէք տիր...։»

Գլանչ. – (Էղէրինին պիրի պիրինէ գավուշաըրարագ վէ հէմշիրէսինին օգուտմասընը քէսէրէք.) Եա՛ Բապպի, եի՞նէ մի եարալանմըշ...։

Տահոպէր. – Միւսթէհլիհ օլընըղ, էվլատլարըմ. բէտէրինիզին տէտիյի կիպի, պու եարա՝ պիր թըրմագ էսէբինատէն իպարէթ տիր. չունքի ժէնէրալ, պունատան էվվէլքի մուհարէպաթտա քէնափսինի տէօյիւշմէքտէն մէն՝ իմմէյէճէք տէրէճէտէ պուլընան եարալարը դեյ-չե-բե-թապիր իտէր իտի...։ Տօղրուսու, պու կիպի թապիրլէր պուլմագ տա մահզա քէնափսինէ մախսուս տըր։

Իօզ, եաչարմըշ օլան կէօզլէրինի սիլտիքատէն սոնրա օգուտմասընա թէքրար տէվամ իչլէտի.

«Ճալմա, եարալանմըշ օլտըղըմը կէօրիւնճէ, էլինտէքի աղըր դարապինասընը թօղուգ (լախտ) կիպի իտթիմալ իտէրէք, իւզէրիմէ հիւճում իտէն ասքէրլէրի բիւճաթէ մէճպուր իչլէտի։ Հալ պու քի, թամ պու էանատէ, տիկէր պիր տիւշմէն ասքէրի տահա կէօրտիւմ քի, չուգուրըն եօգարըսընտա պուլընան հինտ գամըշլարը արգասընտա սիրէրլէնտի, վէ էլինտէքի ուզուն թիւֆէնկի՝ եավաշ եավաշ ինտիրտիքատէն, վէ իքի տալ արասընա վաղ իչլէտիքատէն սոնրա, ֆիլհալ իւֆլէյիպ ճալմայա տօղրու նէիչան ալտը. հայգըրըպ տա պիչարէյի թէհլիքէտէն իսապէրսար իչլէմէք իսթէտիմ իսէ տէ, մէյտան պուլամատըմ. չունքի, ճէսուր տէլիգանլը՝ պիր գուրշուն տարպէսիյլէ թա կէօյիսիւնատէն ուրուլտու, վէ քէնտի միւրատընա բաղմէն, իքի ատըմ գատար կէրիլէյէրէք, պիր տիզի իւզէրինէ եէրէ տէվրիլտի. պունընլա պէրապէր, սէպաթ ու մէթանէթի ասլա էլտէն պըրագմայարագ, քէնտի վիճուտիյլէ էօնիւմէ սիրքը չէքիպ պէնի մուհա-

ֆաղա վէ միւտաֆաա իթմէյէ զայրէթ իյէտի . . . ։ Պու սըրատա տիւչար օլտըղըմ հիտատէթ ու մէհուսիյէթին տէ-ըէճէսինի սէն թադտիր իտէպիլիրսին, սէվկիլի Էվաճըղըմ. քէնտիմի հայվանըն ալթընտան գուրթարմադ իչուն սարթ իթտիյիմ թէդայեհուտաթ վէ իդտամաթ տախի , այադըմ տա հրաս իթտիյիմ վէճա՚ի զալիմանէնին թէէսիրլիյէ սէ-մէրէսիզ գալտըղը ճիհէթէ , իչթէ պէօյէ գուվվէթ վէ սիլահտան արի օլարադ , պու չիտատէթլի միւպարէզէ-յի պիր գաչ տադըդա գատար սէյը ու թէմաշա իյէ-տիմ։

« Ճալմա, բէք չօդ գան զահմ իտէրէք՝ գօլու քէսպի զաաֆ իթմէյէ վէ եավաչ եավաչ տէրմանտան տիւշմէյէ եիւզ թուրմըշ ըտը ։ Զաթէն պաշը պօղուդլարտան պի-րիսի , պիր չօդ թէչվիդամիզ սէօզլէրէ տիկէր րիւճէդա-սընը թահրիդ իթմէքտէ , վէ գուշաղընտան տախի պիր տարպէի եէքեանէ իչէ ինսանըն պաշընը գօբարան պէօյիւք վէ աղըր պիր պըչադը չըգարմադտա ըտը . լաքին պու էս-նատ , պիղիմ ճէպէլիէրտէն օն իչի քիչի թէսատիֆ գապլինտէն օլմազ իւզրէ իմտատըմըզա եէթիշէրէք, ճալ-մա իչէ պէնի գուրթարտըլար ։ Պիր չարեէք սահթ սօն-րա , թէքրար պարկիրէ րահիպ օլահիլտիմ ։ Պիր խայլի զայիաթ վէ խատարաթ իչէ պէրապէր , պու կիւն տէ զա-լէպէ չալան պիզ օլտըդ ։ Եարընքի կիւն մուհարէպէ գա-թի օլաճագ տըր . չունքի Ինկիլիզլէր կէրիյէ րիւճաթ իթ-մէտիքլէրինտէն օրտուկեահլարընըն աթէչլէրի պուրատան կէօրիւնիյօր . . . ։ Իչթէ , սէվկիլի Էվաճըղըմ, էօմրիւմիւ պու ճէսուր չօճուդա նէ իչուն պօրճլու օլտըղըմը թարիֆ էյլէտիմ։ Համտ օլսուն , ալտըղը ճէրիհա թէհլիքէլի տէ-յիլ պիր . չունքի թիւֆէնկին գուրշունը հէտէֆի մադ-սուտէ իսապէթ իտէճէք եէրատ , գապուրդա քէմիքլէրի-նին եանընտան սըյրըլըպ կէչմիշ պիր ։ »

Տակոպէը . – Պու ճէսուր տէլիգանլը տախի , ժէնէ-

րալ Սիմոն կիպի ճէրիհասընը պէյ-ղե-բ թէսմիյէ իտէր օլմալը։

« Եիմտի , աղիզէմ Էվա , հիչ տէյիլ իսէ չու հիքեա-յէյի օգույարադ ճալմա կիպի եիկիթ պիր տէլիգանլըյը թանըմալըսըն ։ Պու նէճիպ վէ մէրտ չօճուղը պիր քէլիմէ իլէ սանա նագչ ու թալսիֆ իտէյիմ։ Քէնտիսի՝ օն սէ-քիզ եաչընտա անճագ վար տըր . քէնտի մէմլէքէթի տա-խիլինտէ , էհալիյէ պաղը քերրէ լագապ վէրիրլէր . իչթէ պու ատէթ իդթիդասընտան օլարադ , օն պէչ եաչընտա օլտըղը զէման , պու տէլիգանլըյը տախի Ալէքսանդր լագա-պըյա թալգիպ իթմիչլէր . հագըգաթէն տէ , հէմ գալպ, վէ հէմ բուհ ճիհէթլէրիյլէ ալիճէնապ պիր չօճուգ տըր ։ Ելինէ ատաթը զարիպէի մէզքիւրէ մուգթէզիյաթընտան օլարադ , պու լագապ բէտէրինէ գատար ինթիգալ իթ-միչ, վէ միւմաիլէյհ տախի Ալէքսանդր բէհէրէ լագապըյա եատ իտիլմէքտէ պուլընմըչ տըր . հալ պու քի , պու իսթի-եար Հինտ բրէնտի, հատտը զաթընտա ատալէթի գահրամա-նանէ վէ իսթիգլալը լէվէնտանէնին պիր նումունէի միւ-ճէսէմի օլտըղընտան , Ասէլ նամըյա թալգիպէ տահա զիյատէ չայէսէթէ տիր ։ Հինտիսթանըն սահր պիչարէ բը-րէնալերի կիպի , պու իսթիեար տախի , Ինկիլիզլերին իս-թիսատտը թէճավուզքարանէսի էօնիւնտէ քէմալը թէ-վաղու՚ վէ իսթիքլանէթլէ պօյուն գըրըպ , վէ հուգուգը իսթիգլալ վէ հիւքմրանիսինի սաթըյա չըգարըպ գուվվէի գահիրէ վէ մուճպիրէյէ գարըը ըղհարը թէսլիմիյէթի ի-տէպիլիր իտի իսէ տէ , պէօյլէ պիր տէնաէ՚թի գաթան իսթիզամ ու իրթիքլապ իթմէտի . « Եա՛ հագգըմա թէ-մամէն սահիպ օլուրըմ, վէ եա՛ տօղմըշ օլտըղըմ տաղլար արասընտա պիր չուգուրա կիրէրիմ. » սէօզիւնիւ քէնտի-սինէ խաթթը հարէքէթ իթթիխաղ իթմիշ իտի ։ Պու սէօյ-լէտիքլէրիմ սէօզլէր պօչ պօղազլըգ գապլինտէն օլմա-յընպ , իլլա ատլ ու հագգանիյէթ իթիգատը տըր ։ – Պիր

կիւն քէնտիսինէ . « Լաքին մուհարէպէտէ մալըուպ օլա-
ճագսընըզ . » տէտի իէմ տէ , պու սէօզիւմէ ճէվապէն .
« Պագսանա տօսթում , էկէր պիրիսի՝ մուճիպի ար ու հի-
ճապ օլաճագ պիր ֆիլիւտէ պուլընմազա սիզի իճապար իմ-
մէք իւզրէ , ե՞ւ ըշէ ալճա՞ք վ ե՞ւ եալճա՞ն տէսէ նէ՞ ևա-
բարսընըզ . » պիւալիյլէ մուգապէլէ իյլէտի , Ո կիւնտէն ի-
թիպարէն , պու իսթիհարըն նասըլ ատէմ օլտըղընը ան-
լայըպ , ագվիեայա գարշը աճիղլէրին հուդուդընը միւ-
տաֆաա իմմէքտէն իպարէթ օլան պու մուգատտէս տա-
վայա թէքմիլ ճան ու թէնիմի վագֆ իյլէտիմ : Կէօրիւ-
յօրսըն , ազիզէմ էվա քի , ճալմա տախի բէտէրինէ լայըգ
պիր էվլատ տըր . պու կէնճ Հինտի , օ գատար գահրա-
մանանէ վէ օ գատար սէպապթէրվէրանէ պիր չէճաթ
ու ճէսարէթէ մալիք տիր քի , Լէօնիտաս զէմանընտաքի
ևունան տէլիգանլըլարը կիպի կէօյիւսի պաղրը աչըգ օլա-
րագ ճէնկէէչիր . քէնտի մէմլէքէթինին սախր ասքէրլէրի
իսէ , պաշգա վագթլար ումուզլարընը , գօլլարընը վէ
կէօյիւսլէրինի աչըգ սագլամայը իմիևատ իմմիշ օլտըգլա-
րը հալտէ , մուհարէպէ մէյտանընտա էբէյիճէ գալըն պիր
ևալմուլըգ կիյինիրլէր : Պու տէլիգանլընըն ագմը ճէսու-
բանէ վէ եիկինթիյի , Նաբոլի հիւքմտարընը խաթըրըմա
կէթիրմիշ տիր քի , միւմանիլէյհտէն չօգ տէֆալար սանա
պահս իմմիշ վէ էն թէհլիքէլի հիւճումլէրտէ պիլէ , է-
լինէ սիլահ նամընա եէքճանէ պիր գըրպաճը պուլընտը-
ղը հալտէ , պէլքի եիւզ քէրրէ կէօրմիշիմ տիր . . . »

Տակոպէր . – Պու տախի տէմինճէք սիզէ պահս իմ-
միշ օլտըղըմ՝ վէ իմբէրաթօրընը՝ հիւքմտար իւնվանընը վէ-
րէրէք էյլէնտիյի ատէմլէրտէն պիրի տիր : Պէն՝ իւսէրա
միևանընտա Բրուսիայը պիր զապթի կէօրտիւմ քի , Նաբո-
լի հիւքմտարընտան ալմըշ օլտըղը գըրպաճ տարպէսինին
մախ վէ գըրմըզը պիր նիշանէսի տահա եիւզիւնտէ տու-
բույօրտու : Բրուսիայը զապթի , պունքն՝ քէնտի չէրէֆ

ու հայսիյէթինէ մուղայիր պիր հագարէթ օլտըղընը վէ
եիւզիւնտէ գըրպաճ նիշանէսի թաշրմագտան ըսա , պիր
գըրճ տարպէսիյլէ էօլմէյի տահա գիյատէ թէրճիհ իմ-
միյինի , պիր թագըմ շութումը գալիղէ ատասքնտա պէ-
յան իյլէտի . . . : Հէրիֆին հագգը վար ըսը . . . , Պու
նաբոլի հիւքմտարը , թօրա գարշը եիւրիւմէքտէն պաշ-
գա պիր չէյ պիլմէղ իտի . հէր նէրէտէ օղուր ըսա օղ-
սուն , պիր թօր սէտասը իշիտիր իշիթմէղ , կիւյա քէնտի-
սինի պիլխասսա օրայա տավէթ իտիյօրլար ըմբղ կիպի ,
« Հաղը՛ր , հաղը՛ր . . . » տէյու նիտա իտերէք , տէրագապ
օ թարաֆա սալտըրըր ըսը : Նաբոլի հիւքմտարընտան
սիզէ պու գատար պահս իտիշիմին սէպէպլի շու տըր քի ,
միւմանիլէյհ հէր քիմիյլէ գօնըշագագ օլսա . « Ժէնէրալ
Սիմոնըն եախսա պէնիմ բէրիչան իտէմէտիյիմիզ պիր օր-
տույը հիչ քիմսէ բէրիչան իտէմէղ . » տէր իտի :

Րօզ , օգուսթագտա թէքրար տէվամ իմմէյէ պաշ-
լատը .

« Լաքին ճալմատա , սիննի չէպապէթինէ բաղմէն ,
զայէթ տէրին պիր մէրագ էսէրի պուլընտըղընը քէմալը
ըզըրտապը գալպէյ միւշահէտէ իյլէտիմ : Պագը քէրրէ բէ-
տէրիյլէ քէնտիսի մապէյնինտէ զարիպ պագգըչար մու-
պատէլէ իտիլտիյինի տէ կէօրիւր իտիմ . իքիսինին տէ ատա
սըրա աղըղլարընտան գայըրտըգլարը պագը սէօզլէրտէն՝
արամըզտա վիճուտը տերքեար օլան մուխատէնէթի մահ-
րէմանէնին խարիճինտէ օլարագ , պէնտէն պագը ֆամիլեա
էսրարը քէթմ իմմէքտէ օլտըղլարընը իսթիտալ իյլէտիմ :
Էսրարը մէզքիւրէ , պիր վագըտի խարիգ իւլ ատէտէն ի-
պարէթ օլուպ , քէնտիլէրինին թաա՛ն էվհամ ու խայա-
լաթա մախլ օլան վէ թէհէյեիճի տախմի իչինտէ պուլընան
ֆիքրլէրի , պու վագըտա թատիսաթըն ֆէվգինտէ պիր մա-
հիյէթ վէրմիշ տիր :

« Պիր տէ , սէվկիլի Էվաճըղըմ , սէն բէք էյի պիլիր-

սին քի , հէր իքիմիզ տէ, պաշդալարընըն իմիդաատաթը սատէտիլանէսինի զէվգէ ալմագ ատէթինի չօգտան պէ-րու թէրք իմմիչիզ տիր . . . պէն՝ Ֆրանսա մուհարէպէսի էննասընտա պանա վագը օլուպ պու կիւնէ տէյին քիւնը ու հագըգաթընա վարամատըզըմ վագըտի խարիդ իւլ ա-տէտէն պէրու . . . »

Տակոպէը . – (Ռօզըն սէօզիւնիւ քէսէրէք .) Բէտէրի-նիզի գուրթարմագ իչուն թօբըն էօնիւնէ աթըլմըշ օլան ատէմի իչմա իմմէք խսթէյօր :

« Սէն իսէ՝ սէվկիլի էվլաճըղըմ, վալիտէնին , գըրդ սէնէ էվվէլ քէնտի վալիտէսինին խանէսինտէ տէ կէօ-միւշ օլըղը կէնճ վէ կիւզել գարընըն զիյարէթլէրինտէն պէրու, տէյի՞լ մի . . . : »

Էօքսիւզէը , պու սէօզիւ իչիթտիքլէրինտէ Տակո-պէրին եիւզիւնէ միւթէհայեիրանէ պիր նազար սալըը-տըլար :

Տակոպէը . – (Պու նազարըն մանէասընը անլայարագ .) կէրէք վալիտէնիզ, վէ կէրէք ժէնէրալ Սիմոն , պու զի-յարէթլէրտէն պանա ասլա պահս իմմէմիչլէր տիր , էվ-լատլարըմ. պունըն իչուն պու շէյ պէնիմ տէ սիզին գա-տար պատիի հայրէթիմ օլըյօր . – տէտի :

Ռօզ, թէտրիճէն արթմագտա օլան պիր խէլէճանը գալպ վէ մէրագ իլէ , օգուամասընա տէվամ կէօսթէրտի-

« Պունտան գաթը նազար , ադիզէմ էվա , պադը տէ-ֆա զահիրէն բէք խարիդ իւլ ատէ վէ բէք զարիպ կէօ-րիւնէն շէյլէր՝ պիր թէսատուֆտէն , պիր միւշապէհէթ-տէն վէ եա թապիաթըն պիր օյունընտան իպարէթ տիր: Խա-լարըգ հիւքմիւնտէ օլան շէյլէր, չօգ քէրրէ նազարըն պիր վէհմի պաթըլը վէ եախօտ զաթէն միւթէհէյեիճ պիր գուվ-վէի միւթէխասյեիչէնին սէմէրէսի օլաըղընտան , պիր տագը-գա կէլիր քի , էվվէլճէ պէշէրիյէթին խարիճինտէ վէ եա թապիաթըն ֆէվգինտէ կիպի կէօրիւնէն շէյին՝ տիւնեատա

էն թապիի վէ էն սատէ վուգուաթտան մատուտ օլըղը անլաշըլըը . պունըն իչուն , պիզիմ ֆաճիըղ նամընը վէր-տիյիմիզ շէյլէրին ումուրը տիւնեէվիյէ կիպի , էր եա կէճ հալ ու ֆասլ օլընաճաղը պի իչթիպահ տըր :»

Տակոպէը . – Կէօրի՞յօր մըսընըղ, էվլատլարըմ, վէհ-լէի ուլէատա ղարաիպ սուրէթինտէ կէօրիւնէն շէյ , իս-թիքնահ օլունընճա , զայէթ սատէ վէ զայէթ թապիի օլ-ըղը տէրհալ անլաշըլըը . . . հալ պու քի , պու խուսուս՝ օ շէյին միւտաէթի մէսիտէտէն պէրու բէրտէի խաճա ալթընտա մէսթուր գալմասընա մանի օլամազ . . . :

Պլանչ . – Մատամ քի պունը սէօյլէյէն բէտէրիմիզ տիր , պիլա թէրէտտիւտ լինանմալը , վէ թէսաճճիւպ իմ-մէմլիյիզ , տէյի՞լ մի , հէմշիրէճիյիմ :

Ռօզ . – Խա՛յր . զիրա պիր կիւն կէլէճէք քի , պու տա անլաշըլաճագ տըր :

Տակոպէը . – (Պիր միւտաէթճիք թէֆէքքիւրտէն սօն-րա .) Իչթէ սիզէ պիր գըյաս տահա . սիզ եէքտիկէրի-նիզէ օ գատար պէնզէրսինիզ քի , սիզի հէր կիւն կէօր-մէյէ ալըշմըշ օլմայան պիր քիմսէ իչինիզի պիրի պիրի-նիզտէն հիչ ֆէրգ իտէմէզ . հէլէ սիզին էքիզ օլտըղընըզը տա պիլմէյէճէք օլուրսա , նէ՛ տէրէճէ տուչարը հայրէթ օլաճաղընը անլայապիլիր սինիզ . . . հաթթա սիզին կիպի մինի մինի մասում մէլէքլէր սէպէպիյլէ կիտիպ իպլիսէ իմմիդաատ իտէճէյի տէ պի իչթիպահ տըր :

Ռօզ . – Հագգըն վար , Տա՛կոպէը . բէտէրիմիզին տէ-տիյի կիպի , պու միսիլու տահա բէք չօգ շէյլէր անլաշը-լապիլիր . – տէտի վէ օգուամասընա թէքրար տէվամ էյ-լէտի :

« Պիր տէ , մէրհամէթլի էվլաճըղըմ, ձալմանըն տա-մարլարընտա Ֆրանսըզ գանը ճէվէլան իմմէտիյինի տիւ-չինտիւքճէ , քէսպի իֆթիխար իտիյօրում: Պու տէլիգան-լընըն բէտէրի , բէք չօգ սէնէլէր մուգատտէմ, նէսէպէն

Ֆրանսըզ օլան վէ միւտաէթի մէսխաէտէն պէրու ճամա աստաբնատա Պաթամիա չէհրինտէ իգամէթ իթմիշ պուլ-նան պիր ֆամիլեայա մէնսուպ կէնճ պիր գըզ իլէ թէ-զէվվիւճ իթմիշ տիր : Իսթիհար տօսթլըմըն չու վազիյէ-թի՝ պէնիմ հալիմէ բէք մութաազզիզ օլըզընատան , քէնտի հագդընատա հըսս իմտիյիմ թէվէճճիւհ վէ մուհաապէթին տէրէճէսի տահա զիյատէ արթմըշ տըր . չունքի , ազիզէ Էվաճըզըմ , սէնին ֆամիլեան տախի , միւտաէթի մէսխ-տէտէն պէրու էճնէպի մէմալիքինտէ իգամէթի իտէն պիր Ֆրանսըզ ֆամիլեատը ըտը : Մամաֆիհ թալիին պիր տար-պէի նահէհանիսի օլարագ , պիչարէ ըրէնս , քէրէմէթիչ տէ-րէճէսինտէ սէվմիյի զէվճէսինի պուննատան պիր դաչ սէնէ ադամէմ դահիպ իթմիշ տիր : »

«Ա՛հ , զայէթ սէվկիլի Էվաճըզըմ՛, պու սէօզլէրի եադալ իքէն , էլիմ տիթրէյօր , իւզէրիմէ պայզընըզ կէլիյօր . . . տիվանէ իմ՛, տէյի՞ մի . . . ա՛հ , եա՛ Բապ-պի , եիւրէյիմ էզիլիյօր , բարչալանըյօր . . . էկէր պէ-նիմ պաչըմա տա պէօյլէ պիր ֆէլաքէթի կէլէճէք օ-լուրսա . . . օ հալտէ , էվլատըմըզ, օ վահչի մէմլէքէթ-տէ , սէնսիզ . . . պէնսիզ, նէ՛ օլաճագ տըր . . . , Լաքին խա՛յր , խա՛յր , պու գօրգու ատէթա տիսանէլիք տիր . . . եա՛ Բապպի , չու մէչքիւքիյէթի վէ թէրէտտիւա հալ-նէ՛ տէհլէթլի իշքէնճէ իմիշ . . . չունքի , նիհայէթ . . . լա-քին նէ՞րէտէ սին , նէ՞ եաբըյօրսըն , նէ՞ օլըյօրսըն . . . աֆվ էյլէ . . . պէնիմ պիչարէ Էվաճըզըմ, չօգ սէֆալար ֆիլորի քէրիչանըմը իսթիյա իտէն պու մէնհուս վէ միւէյյիմ միւլահազաթըմը աֆվ էյլէ՛. . . : Պունլար միւտհիշ . . . մուսիպէթէնկիլ ատագըգալար տըր . . . չունքի , պու քէ-տէրնաք միւլահազաթատան թախլիսի կէրիպան իտէր իմ-մէզ, քէնտի քէնտիմէ չէօյլէ սէօյլէրիմ. – Էվվէ՛թ , մէնֆի վէ սէֆիլ պուլունըյօրըմ, լաքին հիչ տէյիլ իսէ տիւ-եանըն տիկէր պիր ուճընատա իբի եիւրէք պէնիմ իչուն

չարբադատա տըր . պունլարատան պիրիսի՝ ադիզէմ Էվա , սէնինքի , վէ տիկէրի տէ էվլատըմըզըն գալպի տիր . . . : »

Բօզ , պու սօն սէօզլէրի անճագ իքմալ իտէպիլմի . պիր գաչ տագըդատան պէրու , ընչդըրըգլարը՝ սէտատընը քէմէկյէ պաչլամըշ ըտը . ֆիլ վագը տախի , ժէնէրալ Սի-մանըն գօրգուլարըյլա հագդաթը հալ միեանընատա գա-յէթի էսէֆէնկիլ պիր էսէրի թէվաֆուգ կէօրիւնիւյօր-սու : Պունատան գաթը նագար , էվլատ ու աեալընատան այ-րըլմըշ օլան , վէ ֆագաթ պու իֆիթիհադը միւէյյիմին է-պէտի եախսա մուվագգաթ օլաճաղընատան խապէրսար պուլընմայան պիր սաքէր, պուլընարդը հալը նէսիհթիմալին թէվֆիս իյլէտիլի էլէմ ու քէտէրի թատիլ ու թախֆիֆ իչուն , պիր մուհարէպէ ագշամընը , օրտուկեահըն աթէչի այարընըզըյլա եագմըշ օլարդը պէօյլէ միւէսսիր վէ բըգ-դաթէնկիլ սէօզլէրի իչիտիպ տէ հա՞նկը դալպը ահէնին միւթէէսսիր օլմագ վէ կէօզ եաչը տէօքմէզ իտի :

Տակոպէր . – (Պիր սագըգա գատար սիւքիւթտէն սօնրա .) Պէտագ՛խթ ժէնէրալ . . . պիզիմ ֆէլաքէթիմիզ-տէն հէնուզ պիհաապէր տիր . լաքին պիր էվլատ նէրինէ իբի էվլատա մալիք պուլընարդընը տա պիլմէզ . . . հիչ տէյիլ իսէ պու քէյֆիյէթի քէնտիսինէ պիր թէսէլլի օլա-ճագ տըր . . . : Ֆագաթի , Պա՛նչ , քեագըտը սէն ալ տա տէվամ էթի , չունքի հէմշիրիճնատ գիյատէսիյլէ հէյէճան ատարը կէօրիւյօրում, վէ օգուտագ քէնտիսինի եօրար տէ-յու գօրգըյօրըմ . . . : Պունատան մաատա , պու բուգնա-մէնին միւթալաատընատան հասըլ օլաճագ մէսէրըթի վէ մագ-մուտիյէթէ հէր իբինիզ տէ միւսաֆաթ իւզրէ իչթիրագ իթմէքլիյինիզ հագգ ու ատալէթի իգթիզասընատան տըր :

Պանչ մէքթուպը ալտը . Բօզ տախի սիրիչքէ մէմլու պուլընան կէօզլէրինի սիլէրէք , կիւզէլ պաչընը հէմշիրէ-սինին ումուղընա տայաթտը . Պանչ իսէ , օգուտագտա չէօյլէճէ տէվամ կէօսթէրտի :



«Ես ար՛ալէգ տահա բահաթ ըմ, սէվկիլի՛ էվլաճըղըմ. պիր լահզա գալէմիմի աշաղըյա գօյուպ եաղմա՛գտան ֆարիզ կէլտիմ վէ ֆիքրիմի միսաթէվլի օլան օ մէնհուս խաթըրէլէրի տէֆ՛է չալըշտըմ. պինաէն ալէյհ մուհավէրէմիզի տէվամ իտէլիմ...»

«Հինտիսթանտան պէօյլէ արիզ ու ամիդ պահս իթտիքատէն սօնրա, պիր աղ տա էվրօբատան պահս իթմէք իսթէրիմ: Տիւն ագշամ, էն գիյատէ չայանը էճնիյէթ ատէմլէրիմիզէն պիրի, էօնտէքի սաֆի գարագօլլարըմըզա գատար կէլէրէք, Ֆրանսատան կալկաթայա կէօնտէրիլմիշ օլան պիր մէքթուպը պանա թէսլիմ էյլէտի. նէհայէթ, բէտէրիմտէն խապէրլէր ալտըմ վէ ըղտըրտաղ ու վէսվէսէմ խթամ պուլտու: Պու մէքթուպ՝ կէչէն սէնէ-

նին ադօսթօս թարիխինի համիլ տիր. Միւնաէրիճաթը-տան անլաշէլտըղընա կէօրէ, պուռնտան էվվէլ պանա պիր գաչ մէքթուպլար տահա կէօնտէրմիշ իսէ տէ, ես եօլտա գալարադ վէ եախօտ ղախպ օլարադ, եէտիմէ վասըլ օլմամըշ սըր. պու սէպէպտէն նաշի, իբի սէնէյէ գարիպ պիր Միւտաէթտէն պէրու, բէտէրիմտէն մէքթուպ ալամամըշ օլտըղըմտան, չիտաէթլի էնտիշէ վէ վէսվէսէյէ կևրիֆթար օլմըշ ըտրմ: Շէֆագաթլը բէտէրիմ', քէնտիսի եվնէ էվվէլքի հալինտէ իմիշ. պարը կիրա-նը չէյհուխէթ՝ քէնտիսինի ասլա տիւշարը զաաֆ իթմէմիշ, թապիաթը էվվէլքի գատար չէտիտ, վէ սըհհաթ ու աֆիյէթի տախի էվվէլքի կիպլի եէրինտէ իմիշ. էլան իշճիլքլէ մէշղուլ օլմագտա, վէ իշճիլիյի տէ մուճիպլի չէրֆ ու իֆթիխարատտ իյլէմէքտէ իմիշ. ճիւմհուրիյէթի թարաֆտարլըղը ֆիքրի խալխանէսինտէ հէնուզ սապիթ գատէմ վէ բէք գիյատէ իւմիտվար ըմըշ... չունքի, մէքթուպընըն պիր թարաֆընտա, ՀՀՔ ՆՈՓԼԸԼԸ ԴԸՐ տէմիշ, վէ ճէլպի սըգդաթ ղըմընտա պու քէլիմաթըն ալթընը տա չըղմըշ սըր...: Տօսթը գատիմիմիշ օլան իսթիխպար Տակոպէրին ֆամիլեասը հագդընտա տախի, պու մէքթուպընտա խայրլը խապէրլէր եաղմըշ սըր...: Հագդընտա-պընտա խայրլը խապէրլէր եաղմըշ սըր...: Հագդընտա-թէն սէօյլէյօրըմ, ազիզէմ էվա քի, պու պինաիր աատմին սէնին եանընտա պուլընտըղընը տիւշիւնտիւքճէ, դամ ու գատավէթիմ պիր աղ թէխաֆֆուֆ իտիյօր. ղիրա քէնտիսինի բէք էյի թանըրըմ. մէնճանա գատար սանա բէֆագաթ իտէճէյինէ տէ հիչ չիւպհէմ եօգ սըր...: Պու իսթիխպար, ասքէրլիք գըյաֆէթի ալթընտա, ալթունտան պիր եիւբէյէ մալիք տիր... աճապա էվլատըմըղը նէ գատար սէվիյօր...»

Տակոպէրը, քէնտի հագդընտաքի պու մէտայինի իչթոպիյինտէ, իբի իւչ տէֆա էօքսիւրտիւ, վէ տիղլէրի իւղէրինտէ պուլընան գըրմըզը վէ մալ չըղկըը ուճագ

մէնախլինի կիւյա արայօրմըշ կիսկի պիր թաւը թաւալայա-
րագ աշաղըյա էյիլսի : Պիր գաչ տադըգա գատար պու-
հալտէ տուրտըգտան սօնրա , պաշընը եօգարըյա գալ-
տըրտը վէ պըյըգլարընը պիլմէյէ պաշլատը :

Բօզ . – Պագ բէտէրիմիզ սէնի նատըլ էյի թանը-
յո՛ր . . . :

Պլանչ . – Սէնին, պիղի չօգ սէվմիյինի նա՞տըլտա քէշֆ
իթմիշ . . . :

Տակոպէր . – Հադգընըզ վար էվլատլարըմ. լա-
քին օրտանընը կէչէլիմ տէ , օղլում էնիչիւք Ա.կրիքոլ ի-
լէ զէվճէմին ախրէթ էվլատը օլան Գաբրիէլ հադգընտա-
քի իֆատաթընը տինլէյէլիմ . . . : Պիչարէ՛ գատըն , տիւ-
շինիւրիւմ քի իւչ այ գարֆընտա պէլքի տէ . . . (Հէյէ-
ճանը գալպինի սէթը իթմէք իսթէյէրէք .) Լաքին , պուն-
լարըն լուզումը եօգ . օգուշընըզ, էվլատլարըմ, օգուշը-
նըզ . . . :

«Սէվկիլի էվլաճըղըմ, պիր կիւն պու քնադըլլարընը
հէր հալտէ էլինէ կէչէպիլէճէյինի պիլա իսմարլըք իւմիտ
իթմէքտէ օլարտըմտան, Տակոպէրէ ա՛իտ օլան մալիւմա-
թը տախի պիրտ իթմէք իսթէրիմ . պիչարէ իսմարլըք, գա-
միլեասը հադգընտա պաղը խապէրլէր ալարագ պէլքի
աղ չօգ թէսէլլինեապ օլապիլիր : Բէտէրիմ, Մ. Հարտինին
գաղրիգասընտա ուսթա պաշը օլարտընտան, միւմանիէյհ
Մ. Հարտի՝ պիղիմ իսմարլըք Տակոպէրին օղլընը տա գաղ-
րիգասընտա արմըշ խուսլինի պանտա պիլտիրմիշ տիր : Ա.կ-
րիքոլ, բէտէրիմին թահթը խտարէսինտէ պուլընտան գաղ-
րիգատա չալըշմագտա ըմըշ . բէտէրիմ՝ քէնտիսինտէն պի-
յատէսիյլէ մէճնուն օլարտընը պիլտիրիյօր . պու տէվի-
գանլը , տէմիրճինին թօղմաղընը տաէթա պիր գալէմ կի-
պի էլինտէ սալայաճագ գատար , իրի նարը վէ գուվ-
վէթլի օլարտը կիպի , խբդաթէն տէ չէնմէչրէպ , տիրա-
յէթլի վէ չալըշղան օլարտընտան, գաղրիգանըն էն միւս-

թախտա իշճիլէրինտէն պիրիսի իմիշ : Պունընա պէրապէր,
կիւնահուզի զահմէթլի իշլէրինի պիլմիրտիքտէն սօնրա ,
ադշամ սէվկիլի վալիտէսի նէզտինէ ախտէթ իթմէյինտէ ,
պիյատէսիյլէ չայանը տըգգամ էպհամթ վէ գասիտէլէր
թանգիմ իտէր իմիշ : Էշ՛ար ու էպհամթը իսէ՝ պիր չօգ էֆ-
քեարը ալիյէ վէ հըսսիյաթը վաթանդաշլըղընտէ իլէ մալա-
մալ վէ թէէսիրլի իմիշ . թէքմիլ գաղրիգատա անընն է-
չարընտան պաշգա հիչ պիր թիւրքի չաղըրմազլար ըմըշ .
գասիտէլէրի տախի՝ էն սօղուգ գանլը վէ էն գօրգադ գալգ-
լէրի պիլէ թահրիք ու թէհնիճէ միւսթախտա իմիշլէր :

Բօզ . – (Ըզհարը հայրէթ իտէրէք .) Օղլուն իչուն ա-
ճապա նէ՞ գատար իֆթիհնամը իտէրսին , Տակոպէր :

Տակոպէր . – Գասիտէլէր թանգիմ իտիյօրմըշ էօյլէ՞
մի . . . պու ճիհէթ՝ հադգըգաթէն մէսէրրէթ վէ մէճնու-
նիյհէթիմի մուճիպ օլմագտա տըր . լաքին պէնճէ էն գի-
յատէ չայանը իֆթիհնամը օլան չէյ , վալիտէսի հագգընտա
իպրաղ իթմէյի մէյլ ու մուհապէթ , վէ տէմիրճի թօգ-
մաղընը իսթիմալատէ կէօսթէրտիյի գուվվէթ ու մէհարէթ
տիր . . . : Թանգիմ իլլէտիյի գասիտէլէրէ կէլինճէ , Բէվէչ
ֆէ- Բէօբէլ վէ Մ-ըէյէէշ կիսկի թիւրքլէր թէրթիպլինտէն
էվվէլ , աճապա նէ՞ գատար տէմիր տէօյմիւշ տիր . . . :
Լաքին պիղիմ շէյթան Ա.կրիքոլ , պու պէսթէսապլըղը նէ՞-
րէտէ թահսիլ իթմիշ . պէսապէլի , Գաբրիէլ իլէ պէրա-
պէր մէքթէպէ կիթտիյի զէման էօյրէնմիշ տիր : »

Բօզ իլէ Պլանչ , մէլէքի սըյանէթ (պահապան հրեշ-
տակ) տէյու թէսմիյէ իթտիքլէրի մախլուգը մէվհումը
իսթտար իթմիշ օլան մէղքիւր Գաբրիէլ իսմինի իչիթտիք-
լէրինտէ , տահա զիյատէ տիւչարը մէրտագ օլարտար. Պլանչ
իսէ տըգգամընը տահա զիյատէ արթըրարագ օգուտա-
սընը պէր վէճհի աթի տէյամ իլլէտի:

«Բէտէրիմին իչարաթը վագըտասընա նազարէն , եիւղ
իսթիւնէ պէրաղըմըշ օլան վէ պիղիմ խայրխահ Տակո-

պէրին գէվճէսի թարաֆընաան քէմալը ուշուվը ճէնապ-
լա թէպէննի իտիմիշ պուլընան չօճուգ, Ակրիքօլ կիպի
գալպի քէրիմ օլմագլա պէրապէր, խըլգաթէն անըն պիւս-
պիւթիւն մուզայիրի իմիշ։ Ակրիքօլ նէ՛ գաատար գուվվէթ-
լի, չէնժէչրէպ վէ չալըշդան ըսա, Գաբրիէլ ատ օ գա-
տար մաղմուր վէ էվհամ ու խայալաթ ըլա օղրաշըր ըմըշ-
պունաան գաթը նազար, հեր իքիսի ատ թարաիաթ վէ
էվսաֆը զաթիչէլէրինի մուրին չէհրէլէրէ մալիք իտիշէր.
չէօյլէքի, Ակրիքօլ էամէր, իրի եարը վէ գուվվէթլի օ-
լուպ չէհրէսինատ ալէահի պէշաշէթ ու չէճաաթ նիւմա-
յան, Գաբրիէլ իսէ, պիլաքս՝ զաիֆ, գուդրալ վէ գըզ
կիպի գօրգագ օլուպ, սիմաընտա տահի տաարը մէլէ-
քիչէթ ու սիւքիւնէթ մէշհուտ ըմըշ . . . »

Պու սէօզ իւզէրինէ, էօքսիւզէր հայրէթէ պիրի
պիրինէ պագըշտըլար. պատէհու՝ չէհրէի մաատուտանէլէ-
րինի Տակոպէրէ տօղրու չէվիրտիքլէրինատ, Բօզ իսթի-
եար աքէրէ խոխագէն.

— Իչիթա՞ն մի, Տա՛կոպէր. բէտէրիտիգ տիյօր քի,
սէնին Գաբրիէլին տէ գուդրալ վէ մէլէքսիմա պիր տէլի-
գանլը ըմըշ . . . չու հալատէ թըպգը պիղիմքինէ պէնղի յօր
տէմէք տիր . . . :

Տակոպէր. – Էվէ՛թ, էվէ՛թ, իչիթտիմ. հաթթա
բուեանըզըն պէնի հայրէթատ պըրագտաար տահի պու
սէպէպտէն նաչի իտի։

Բօզ. – Ա՛ճապա Գաբրիէլին կէօղլէրի տէ պիղիմքի
կիպի մա՞մի տիր, անլամագ իսթէր իտիմ։

Տակոպէր. – Սէվկիլի չօճուգլարըմ, ժէնէրալ Սիմոն,
պու պապատ հեր նէ գաատար սիւքիւթ իլլէմիշ իտ տէ,
սիւալինիղէ պէն ճէվապ վէրէպիլիրիմ։ Գուդրալ օլանլար՝
ալէլ ուտուտ մաի կէօղլիւ օլուրլար. լաքին մաի օլսուն,
սիյահ օլսուն, պիղիմ Գաբրիէլ պու կէօղլէր իչէ գարըշ-
սընտաքի գըզըլարա պագտաղա չօղլուգ ճէսարէթ իտէմէ-

յէճէք տիր. օգումանըզը տէվամ իտէրսէնիղ սէպէպինի
անլայաճագսընըզ։

Պլանչ օգումաընը թէրրար էլէ ալտը.

« Էվվէ՛թ, Գաբրիէլին չէհրէի մաատուտանէսի, ատէթա
պիր մէլէք սիմաալ կիպի լաթիֆ տիր։ Գաբրիէլին՝ Ակրի-
քօլ վէ սաիր մահալլէ չօճուգլարը իլէ պէրապէր կիթմէք-
տէ օլարզը մէքթէպին բահիպլէրինատէն պիրիսի, պու չօ-
ճուղըն պէքճավէթ ու ֆէթանէթինէ, վէ հիւանի ախլագ
ու թէրպիյէսինէ գիյատէսիյլէ հայրան օլարագ, քէնահի-
նի պիր զաթը համիյէթսիմաթա թահսիլ իլլէմիշ. միւ-
մանիէյհ տահի, Գաբրիէլի թահթը հիմայէսինէ ալարագ,
պիր բուհան մանտաթըրընա գօյմուշ վէ պու տէլիգանլը
իքի սէնէտէն պէրու, բուհան սընճիրընա տահիլ օլմուշ
տըր։ Շիմտի, վահիյիք (քարոզչութիւն) մէմուրիյէթիլէ
էճնէպի մէմալիքինէ կիթմէք նիյէթինատ օլուպ, գարիպէն
Ամէրիգայա միւթէվէճճիհէն հարէքէթ իտէճէք տիր . . . »

Բօզ. – (Տակոպէրէ պագարագ.) Վա՛յ . . . սէնին Գաբ-
րիէլին բահիպ օլմուշ հա՛ . . . :

Պլանչ. – Պիղիմ Գաբրիէլիտիգ տէ պիր մէլէք տիր։

Տակոպէր. – Տէմէք քի, սիղինքի բութպէճէ պէնիմ-
քինէ պիր տէրէճէ ֆահիգ տիր, էօյլէ՞ մի. պէհա եօգ, հեր
քէսին պիրէր տիւրլիւ մէզագը վար տըր. տիւնեանըն հեր
թարաֆընտա, էյի սաէմլէր պուլընապիլիր. հալ պու քի
պէն, բահիպլիք սըֆաթընը ինթիհապ իտէն Գաբրիէլ օլ-
սըղընտան տահա գիյատէ մէճպուն օլտուտ. չունքի, պէն՝
քէնահի էվլատըմը, գօլըսըը չըպլագ, էլինտէ պիր թօգ-
մագ, վէ պէլինտէ տէ մէչինտէն մամուլ պիր բրօսթէլա
պուլընտըզը հալատէ, սիղին պէօյիւք բէտէրինիղէ վէ թա-
պիրի տիկէրլէ Լինեի տուգասընըն եահսօտ մարէշալ Սի-
մանըն բէտէրինէ հէմհալ կէօրմէյի հեր բութպէ վէ մէս-
նէտէ թէրճիհ իլլէրիմ։ Շիմտի օգումանըզա տէվամ իտի-
նիղ։

Պլանշ. – Էվվէթ, տէվամ իտէլիմ, լաքին հայֆա՛ քի պիր դաչ սաթր անճադ դոլմըշ վէ խոթամ պուլմադ իւզրէ պուլընմըշ տըր։

«Սէվկիլի՛ վէ չէֆադ սաթքեա՛ր էվաճըղըմ. էկէր պիր կիւն պու բուզնամէմ նէտինէ վասըլ օլուրսա, պիղիմ ուդուրմըղա թէրք իթմէյէ օլտըղը դէվճէ վէ օղլու հադդընտա Տակոպէրի թէէմին էյլէ։ Պէօյլէ պիր հարէքէթի ֆէտաքեարանէյէ պէտէլ, նէ՞ կէօնա մուդապէլէի շիւբրանտա պուլընաճադրմըղը պիլէմէյօրըմ. անճադ պէն էմինիմ քի սէնին դալդը քէրիմանէն պիչարէ իթթիհատը թամամէն ու՛ թէսէլլի իտէպիլմիշ տիր...։

«Ալլահա՛ սըմարլատըդ, սէվկիլի էվաճըղըմ... իչթէ պու կիւն տէ կէչտի... իսմի պու կիւնլիւք իչուն տէ Ալլահա՛ սըմարլատըդ. պիր դաչ տադըդա դաատար բուզնամէմի թամթիլ իտիպ ճալմանըն չատըրընա կիթմէտիմ. դավալը տէլիդանը, իթթիրահաթը թամամ իլէ ույույօր վէ բէտէրի տէ իւզէրինէ իճրատի նազարէթի իտիյօրտու. էյի օլտըղընը պիր էլ իչարէթիլէ անլատը. ճէտուր տէլիդանը արթըդ թէհլիքէյի սավուշտըրմըշ տըր։ Ալլահ վէրէ տէ հարընքի մուհարէպէտէն տէ թէհլիքէսիզ դուրթընտայըտը...։ Ալլահա՛ սըմարլատըդ, պիչարէ էվաճըղըմ. կիճէ սիւքիւնէթլի վէ սէրին տիր. օրտուկհահընն աթէշլէրի բէյ տէր բէյ սէճմէյէ պաշլըյօր. պիղիմ պիչարէ ճէպէյլէր իսէ, կիւնահուդքի դանը մուդաթէլէտէն սօնրա, իթթիրահաթ իտիյօրլար. սաաթտան սաաթա, պիղիմ նէօպէթճի գարաղօլլարընըն սէսինի իչիտիյօրըմ...։ Պունլարըն զարիպ սէտալարը տախի պէնի քէտէրլէնտիրիյօր. դիրա սանա խիթապէն մէքթուպ կաղատըղըմ դէման պիր տէրէճէյէ գաատար ունութմադտա օլտըղըմ չէյի, կանի տիւնէանընն պիր ուճընտա պուլընտըղըմը վէ սէնտէն վէ էվլատըմտան ուզագ գալտըղըմը պանա թէքրար իխթար իտիյօրլար...։ Պիչարէ՛ մահլուդլար, նա՞ սըլսընըդ...

հալինիզ ածապա նէ՞ օլաճագ...։ Ա՛հ, պիր թէսատիֆսէզմէրէսի օլարագ Վարշավիատան չըգտըղըմտա, պէրապէր աչմըշ օլտըղըմ միտալեայը վագթ ու զէմանըյլա թարաֆընըղա իյտալ իտէպիլսէ իտիմ, պէլքի տէ Ֆրանսայա կիթմէյէ վէ եախօտ հիչ օլմազսա էվլատընը Տակոպէր իլէ օրայա կէօնտէրմէյէ բուխսաթ իսթիհսալ իտէպիլիր իտին. չունքի, պիլի՞րսիտին նէ՛ գատար մուհիմմ... լաքին պու քէտէրի տէ տիկէրլէրինէ զամմ իթմէքտէն նէ՞ ֆահտէ հասըլ օլապիլիր...։ Հայֆա՛ քի, սէնէլէր կիւզէլ ան իչտիյօր... Եէվմի մուդատտէր կէլէճէք վէ պու սօն իւմիտիմ տախի մահվ ու հէպտա օլաճագ տըր։ Լաքին պու կիւնքի մէքթուպընըն տախի միւտհիչ միւլահազաթ իլէ խիթամ պուլմասընը իսթէմէմ։ Ալլահա սըմարլատըդ, ազիզէ էվաճըղըմ, էվլատընըզը պաղրընա պասըպ տէրաղուշ էյլէ, վէ պուլընտըղըմ մէնֆաատան հէր իքինիզէ տէ կէօնտէրտիյիմ պուսաէլէրի չօճուղըն եիւզիւնէ գօնտուր...։

«Եարըն, մուհարէպէտէն սօնրա թէքրար կէօրիւշիւրիւզ։»

Պու միւէսսիր վէ ըրդգաթէնկիզ բուզնամէնին միւթալաասընը՝ զայէթ տէրին պիր սիւքիւնէթ թագիպ իյլէտի։ Իօզ. իլէ Պլանշըն կէօզլէրինտէն եավաշ եավաշ էշքի քէտէր ճէրէյան իթմէյէ պաշլատը։ Տակոպէր տախի՝ աչընընը էլինէ տայաթմըշ օլտըղը հալտէ՝ էօքսիզլէր կիպի տէրեան թէէսսիւր ու թէֆէքքիւրէ տալմըշ ըտը։

Տըշարըտա իսէ, բուզկեար կիթտիքճէ քէսպի իչթիտատա իթմէքտէ, վէ չէտիտա վէ քէսրէթլի պիր եաղմուր տախի բէնճէրէ ճամլարընա չարբմագտա ըտը։ Միւսաֆիրլանէ տէրուննին զայէթ հիւզնէնկիզ պիր սուալըդ իսթիլա իյլէմիշ իտի։

. . . . . .

ԺԷՆԷրալ Սիմոնըն գըղլարը՝ բէտերլէրինին րուզնա-
մէսինէն պաղը ֆըգարաթը, քէմալը ըղըրտալը գալպ
իւէ օգուտըգլարը սըրատա, հայվանաթը վահչիյեէ մու-
րէպափսի Մորոքըն հայվանխանէսինէ տախի ղայէթ կիպլի
վէ ղարիպ պիր ժէնղարէ ճէրէեան իթժէքաե իտի։

9

ԳԱՖԷՍԼԷՐ

Մորոք հէնուզ սիլահլանմըշ ըտը. ճէյրան տէրիսին-
տէն մամուլ չաքէթի իւղերինէ, պէզ կիպի եումշագ, վէ
էլմաս կիպի սերթ չէլիքտէն էօրիւլմիւշ գըրտ էտմապընը
կիյինմիշ իտի։ Պունտան սոնրա գօլլարընա գօլչագլար,
պաճագլարընա բաչալըգլար վէ այագլարընա տախի տէ-
միրլի պօթինէէր կէչիրմիշ իտի։ Մէզքիւր էտէվաթը թէ-
հաֆֆուզքաբանէյի էնղարը տըգգաթտան սէթը իյլէ-
մէք իչուն, իւղերինէ տէ կէնիշ պիր բանթալօն վէ քէմա-
լը իհթիմամ իլէ տիւյմէլէնմիշ կէնիշ պիր քիւրք կիյինմիշ
իտի։ Պունլարտան պաշգա օտուն պիր սար կէչիրիլմիշ վէ
պէյազանմագ տէրէճէսինտէ գըզմըրըըմըշ օլան ուզուն
պիր տէմիր սօքայը տա էլինէ ալմըշ ըտը։

Թէյղամպէրին մէհարէթի վէ սէպաթ ու ճէսարէթի
սայէսինտէ, Կայէն նամ գաբլան, Յուդա նամ արսլան վէ
Լճճել տէնիլէն բարս (յովազ) հէր նէ գատար միւտաէթի
մէտիտէտէն պէրու զապթ ու թէրպիյէ օլընմըշ ըսալար
տա, թէհէվվիւր ու չիտաէթ սահիպսըզլա պիր գաչ տէֆա
ըսեան իտէրէք, տիշլէրիյլէ քէնչէլէրինի Մորոքըն իւղերինէ։



ՄՈՒՔՈՒՔ

տէ ոէնէմէք իսթէմիչլէը իտի. հալ պու քի քիւրքիւնիւն ալթընտա մէսթուր պուլընան ղըրմ էլպիսէսի պունլարըն բէնչելէրինի քէօրլէթմիչ, վէ տիչլէրի տախի Մորոքըն տէմիրլէ մուհամէթ օլան գօլընա պաճագլարընա թէսաուիւֆ իտէրէք, տէսթէրէ աղղընա տէօնմիչ իտի. պունտան գաթը նազար, Բէյղամպէրին էլինտէքի գըզըլըն տէմիր տէյնէ յինին խաֆիֆ պիր տարպէսի՝ տէրիլէրինի եագըպ պիւզմէքտէ վէ տէրին եանըդ էսէրլէրի բէյտա խյլէմէքտէ իտի։ Պինապէրին՝ էբէյիճէ գուվվէնի հաֆըզայա մալիք օլան մէզքիւր հայվանլար, Մորոքա հիչ պիր վէճհ իլէ տիչ կէչիրէմէտիքլէրի ճիհէթլէ, թըրնագ վէ բէնչէ քեար իթմէզ օլան պէօյլէ պիր մախլուգա, պիհուտէ եէրէ բէնչէ ուզաթաճագլարընը անլատըլար։ Պունըն իւզէրինէ, իթաաթ ու թէսլիմիյեէթլէրինի օ տէրէճէ տրթըրտըլար քի, Մորոք՝ խալգ հուզուրընտա իճրա իթտիյի ումումի թալիմլէրտէ, էլինտէ պուլընան վէ իւզէրինէ տէ աթէչրէնկ պիր քեաղըտ սարըլմըչ օլան քիւչիւք տէյնէյի սալլար սալլամագ, տէրհալ տէհչէթէ տիւչար օլարագ եէրէ սիւրինիւրլէր վէ այաղընըն ալթընտա ուզանըպ եաթարլար ըոը։

Բէյղամպէր, քէմալը տըգդաթ ու իհթիմամ իլէ սիլահլանտըգտան, վէ Գողիաթըն գըզտըրմըչ օլտըղը տէմիր սոբայը տա էլինէ ալտըգտան սոնրա, թավան արաբընըն պաճասընտան աչաղըյա ինմիչ վէ հայվանաթ գաֆէսլէրինին մէվզու՝ օլտըղը արապալար մէվգիֆինէ կիրմիչ իտի։ Իչպու արապալըգ՝ հայվանաթը վահչիյէ ղալխալինին պարկիրլէրինի հավի օլան ախըրտան ատի պիր թախթա բէրտէ վաըթաոըյա այրըլմըչ ըոը։

Զըհայը աքս իթտիրիճի պիր ֆէնար՝ հայվանլարըն գաֆէսլէրի իւզէրինէ բարլագ պիր ըչըգ սալմագտա ըոը. պու գաֆէսլէր մըգտարճա տէօրթ օլուպ, իքի եանլարընտա տախի, պիրի պիրինտէն էբէյիճէ ուզագ տէմիր թէլտէն բարմագլըգլար պուլընմագտա ըոը, Իչպու բար-

մագըգլար՝ պիր ճիհէթտէն գաբու կիպի րէզելէր իւզէ-
րինտէ տէօնիւպ, գաֆէսլէրտէ պուլընան հայվանաթըն
իչերի կիրիպ տըշարը չըգմասընա խըտմէթի իթմէքտէ ի-
տիլէր։ Գաֆէսլէրին թախթա տէօչէմէսի իսէ, իքի տին-
կիլ իլէ տէօրթ տէմիր թէքէրլէք իւզէրինէ ալընմըշ օ-
տըղընտան, սէ յահաթ էանասընտա պու գաֆէսլէր, պէօ-
յիւք վէ իւսթիւ գաբալը եօլ արապասընըն էանընա գա-
տար պիստուհուլէ նագլ, վէ իչինէ վաղ օլունապիլիր ի-
տի։ Պու գաֆէսլէրին պիրիսի խալի օլուպ, տիկէր իւ-
չինտէ իսէ, մալիւմ օլտըղը իւզրէ, պիր բարս, պիր
գաբլան, վէ պիր արսլան պուլունըր յօրտու։

Բարս՝ ձավա ատասընտան ճէլպ իտիլմիշ պիր հայ-
վան օլուպ, գօրգունճ վէ վահշիանէ հէյվպէթինէ նա-
զարէն էճէլ ըմըլագընա պիհագդին շայէսթէ իտի։ Րէն-
կի սէրաբա սիյահ օլուպ, քէնտիսի իսէ, գաֆէսին պիր
քէօչէսինտէ պիւքիւլմիւշ եաթմըշ վէ տէրիսինին րէնկի,
էթրաֆընը միւսթէվլի օլան գարանլըղա գարըշմըշ օլտը-
ղընտան, վիճուտի կէօրիւլէմմէմէքտէ իտի. եալընըշ գա-
րանլըգ իչինտէ, ղայրը միւթէհարրիք վէ չաչաատար իքի
նօգթա նիւմաեան օլուպ, պունլար եալընըշ կիճէլէ-
րի բարլամագտա օլան սարը վէ ֆօսֆօրը պիր չիֆթ իրի
կէօղէրի իտի քի, էթրաֆա չէրարէբաշ օլըյօրտու. չունքի
քէտի ճինսինտէն օլան պիլճիւմլէ հայվանաթընը կէօղէրի
գարանլըգտա տահա զիյատէ բարլար։

Բէյղամպէր՝ քէմալը սիւքիւնէթլէ ախըրտա կիրմիշ ի-
տի։ Ուզուն քիւրքիւնիւն գօյու գըրմըզը րէնկի՝ գալըն
սաչլարըյլա ուզուն սագալընըն տօնուգ վէ սարըմթրագ
րէնկինէ բէք մուղայիր սիւչիւյօրտու։ Ֆէնար՝ էրէ յինճէ
եիւքսէք պիր մահալտէ մէվզու՝ օլուպ, հայվանաթը վահ-
շիյէ միւբէպպիսինի սէրթապէբա թէնիվիր իթմէքտէ վէ
ըշըղըն րէճիսագ վէ պէրրագլըղը, գարանլըղըն քէսագֆէ-
թինէ թէսաատիւֆ իտէրէք, քէնտիսինին զաթէն վահշի

վէ տէհչէթէնկիզ օլան չէհրէսինէ տահա միւտհիշ պիր
հէյ՛էթ վէրմէքտէ իտի։

Մորոք եավաշ եավաշ գաֆէսէ եանաշտը. կէօզ պէ-
պէքլէրինի մուհիթ օլան պէյազ տաիրէ թէտրիճէն պէօ-
յիւեէրէք՝ զանն իտէրսին քի բարսըն շաչաատար վէ ղայ-
րը միւթէհարրիք կէօղլէրիյլէ րէգապէթ իթմէքտէ իտի։

Հայվան՝ գաֆէսին պիր քէօչէսինտէ տահմա պիւ-
քիւլմիւշ գալմըշ ըտը. պիր սանիյէ սօնրա, սահիպինին
նազարը էֆսունքեարանէսի քէնտիսի իւզէրինէ թէէսիր
իթմէյէ պաշլատը։ Իքի իւչ տէֆա կէօզ գաբագլարընը
քէմալը չիտտէթլէ աչըպ գաբատը, վէ պիր թավրը հիտ-
տէթքեարանէ իլէ խըրըլտամաղա գալգըշտը։ Լաքին կէօզ-
լէրի՝ քէնտի միւրատընա րաղմէն թէքրար աչըլարագ՝
Բէյղամպէրին կէօղլէրինէ ինիթաֆ իթտի. պունըն իւզէ-
րինէ էճէլին եուվարլագ գուլագլարը՝ էնկէրէք եըլանըն
պաշը կիպի եամ եասը օլան գաֆեասընա եաբըշըլար։
Ալընընքն տէրիսի պուրուշտու, վէ ուզուն վէ տիք գըլ-
լար իլէ մէսթուր օլան պուրնը տախի պիւգիւլմէյէ պաշ-
լատը. պատէհու միւտհիշ տիշլեր իլէ միւսելլահ աղրընը
իքի տէֆա գատար սէսսիզճէ աչըպ գաբատը։

Պու տագըգատան իթթիլաբէն՝ Մորոք իլէ հայվանըն
կէօղլէրի արապընտա զանն իտէրսին քի պիր միւնասէպէ-
թի մըգնաթըսիյէ բէյտա օլտու։ Բէյղամպէր, էլինտէ-
քի տէմիր սօբայը գաֆէսէ տօղրու ուզաթարագ, մուխ-
թասար վէ ֆագաթ ամիրանէ պիր սէտա իլէ.

— Էճէ՛լ... պուրայա՛ կել. — տէտի։

Բարս, տէրագապ այաղա գալգտը. լաքին օ տէրէ-
ճէ ալչալմըշ իտի քի, գարընը վէ տիրսէքլէրի տէօչէմէ
թախթասընա սիւրիւնմէքտէ իտիլէր։ Պու հայվան՝ իչ գա-
տէմ իրթիֆանտա վէ թագրիպէն պէշ գատէմ թուլին-
տէ պիր ճանավէր օլտըղը կիպի, օնուրդա քէմիքլէրի տախի՝
էլասթիգի (առաձիգ) վէ միւլահհամ, տիզլէրինին արգա

թարաֆը՝ գբսա վէ րէհվար պիր պարկերինքի կիպի էնլի, կէօյիւսիւ՝ տէրին, ումեուզլարը՝ իրի վէ չըգընթըը, այագլարը՝ սինիրլի վէ գալըն բար. իչպու տէհչէթէնկիզ օլան աղաի վիճուտան, պու ճանվէրին սօն տէրէճէ գուվվէթլի, չէվիգ վէ մահիր պիր հայվան օլտըղը տա անլաշըը յօրտու։

Մորոք, էլինտէքի տէմիր սօբայը տաիմա գաֆիէսէ տօղրու ուզաթմըշ օլարագ, պիր խաթվէ գատար իլէրիլէմի վէ բարսա եանաչտը... Հայվան տախի Բէ յղամպէրէ տօղրու պիր խաթվէ աթտը..։ Մորոք տուրտու... Էճէլ տէ տուրտու...։

Պու էանատէ, բէ յղամպէրին արգասընտա գալմըշ օլան Ցուդա նամ գաբլան, սահիպինին՝ մահզա Էճէլէ հասրը տըգգաթ իթմիշ օլմասընտան տօլայը, կիւյա գբսգանմըշ կիպի գաֆիէսինին իչինտէ հիտտէթլէ սըչրայըպ պօղուգ պիր խըրըլտամա սէտասը չըգարտը. պատէհու պաչընը գալտըրարագ, միւսէլլէս իչ չէքլ (եուանկիւնի) օլան մէխուֆ չէննէսինին ալթընըյլա գուվվէթլի, պէյազ վէ ֆագաթ քիրլի կէօյսիւնիւ կէօսթէրտի քի, գումրալ վէ սիյահ պէննէքլի տէրիսինին պագըը րէննկլէրի կէլիպ պու կէօյիւսիւնտէ նապէտիա օլմագտա ըտրլար. գույրուղը՝ սիյահ հալգալը գըրմըզը պիր եըլանա միւշապիհ օլուպ, կեահ պէօյիւրլէրինէ եաբըշմագտա վէ կեահ տախի աղըր վէ տաիմի պիր հարէքէթլէ էթրաֆա չայրմագտա ըտը. եէչիլ, չէֆֆաֆ վէ չաշաատար կէօղլէրի իսէ, Բէ յղամպէրին իւզէրինէ տիքիլմիշ գալմըշ ըտը։

Պու ատէմին՝ հայվանաթը մէգբութ իւզէրինտէ թէէսիր վէ նուֆուզը • տէրէճէ չիտտէթլի իտի քի, Ցուդա նամ հայվան, հարէքէթի քիւսթախանէսինտէն կիւյա տիւշարը խէվֆ ու նէտտամէթ օլմըշ կիպի խըրըլթըտընը տէրհալ քէտտի. հալ պու քի եիւքսէք վէ չամաթէթէնկիզ թէննէֆֆիւսիւնիւ զաթթ իտէմէտի։

Մորոք՝ Ցուդայա տօղրու տէօնիւպ, պիր գաչ տագդա գատար քէմալը տըգգաթ ու իթիննա իլէ հայվանը թէտգիդ իլլէտի։ Էճէլ իսէ, սահիպինին նաղարը էֆտունքնարանէտի թէէսիրաթընտան արթըգ գուրթուլմըշ օլտըղընտան, տէօնիւպ գարանլըգտա թէքբար պիւքիւլտիւ եաթտը։

Պու սըրատա, արսլանըն գաֆիէտի տէրունինտէ գաբըշըգ վէ քէոկին պիր կիւրիւլթիւ իչիտիլտի. պու կիւրիւլթիւ՝ իրի հայվանլարըն սէրթ պիր ճիսմ կէմիրմէլէրինտէն միւթէվէլլիտ չաթըրտըյա պէնզէյօրտու։ Մորոք՝ նաղարը տըգգաթընը օ թարաֆա ուզաթարագ, գաբլանը պըրագտը վէ Կայէնին գաֆիէսինէ տօղրու պիր ատմ եիւրիւտիւ։ Լաբին օրատան, արսլանըն տէհչէթլի վէ սարըմթրագ բէննկինտէքի սաղրըսընտան (դաւակ) պաչգա պիր չէյ կէօրիւնմէ յօրտու. պու մէհիպ ճանվէր, այագլարընը ալթընա թօբլամըշ օլտըղը կիպի պաչը տախի չայէթ սըգ օլան եէլէսի իչինտէ, ղաիպ օլմըշ ըտը. պէօպրէք պինիրլէրինին կէրիլմէսինէ տիքքէմէսինէ վէ սըրթ քէմիքլէրինին տախի չըգընտըսընա նաղարէն, աղըը վէ էօն այագլարըյլա օղրաչըպ չապալամագտա օլտըղը տէրհալ քէչիք օլընաալիլիր իտի։

Բէ յղամպէր՝ տիւշարը վէավէսէ օլարագ, գաֆիէսին եանընա եանաչտը. քէնտի թէննաիհաթը էքիտէ վէ միւքէրրէբէսինէ բաղմէն, Գողիաթըն՝ արսլանա պիր քէմիք բարչասը վէրմիշ օլմասընտան չիւպհէ իտի յօրտու. պու չիւպհէսինի իզալէ իտէպիլմէք իչուն մուխթասար վէ ֆագաթ մէթին պիր սէտտա իլէ.

— Կայէ՛ն, պուրայա՛ կէլ. – տէտի։ Լաբին արսլան վազիյէթինի տէ յիշտիրմէյէրէք հալը ասլիսի իւզրէ գալտը։

Պու էանատէ, Մորոք՝ տահա եիւքսէք պիր սէտտա իլէ.

— Պուրայա՛ կէլ, կա՛յէն. – տէյու թէքբար իլլէտի։

Ա.րսլան եինէ եէրինտէն գըմըլտամատը. գաֆէս ի-չինտէ իչիտիլէն չաթըրտը հալէա տէվամ իտիյօրտու։

Պունըն իւղէրինէ, Բէյղամպէր էլինտէրի գըզտըրըլ-մըշ սօբանըն ուճընը արսլանըն պէօյրիւնէ տաեաթտըգ-տան սօնրա իւչինճիւ տէֆա օլարագ.

— կայէ՛ն, պուրայա՛ կէլ տէյօրում. – տէյու էմր իյ-լէտի։

Արսլանըն սարըմթըրագ տէրիտի եանըպ տա խաֆիֆ պիր տիւման չըգար չըգմազ, հայվան՝ ֆէվգ էլ ատէ պիր չէվիքլիքլէ սըչրայարագ օ թարաֆա տէօնտիւ վէ տէմիր գաֆէսլէր իւղէրինէ աթըլտը. պու հարէքէթի նակէչա-նիտինի զայէթ միւթէհէվվիրանէ պիր թավը իչէ իճրա իյ-լէմիշ իտի։

Բէյղամպէր՝ գաֆէսին պիր քէօչէսինտէ տուրմըշ ը-տը. արսլան տախի սահգաի հիտտէթ ու զաղաալա սա-հիպինէ գարշը կէլմէք իչուն, կէնիշ պէօյրիւնիւ գաֆէսին տէմիրինէ տայաթ արագ վէ Գողիաթըն պաճադըարընտան տահա իրի վէ տահա գալըն օլան գօլլարընը տախի տիր-աէյինէ գատար գաֆէտտէն տըշարը չըգ արարագ տիրվիպ տուրտու։

Բէյղամպէր՝ հիտտէթլէ արսլանա եանաչարագ.

— կայէ՛ն, աշաղըյա է՛ն. – տէտի։

Արսլան հէնուզ իթաաթ իթմէք իտթէմէ յօրտու... տուտագլարը, քէմալը հիտտէթ ու զաղաալընա ալէամէթ օլմագ իւղրէ ֆէվգ էլ ատէ աչըլմըշ օլուպ, եապան տօ-մուզընըն տիշլէրի գատար էնլի, ուզուն վէ սիվրի տիշլէ-րինի մէյտանա չըգարըյօրտու։

Մորոք՝ էլինտէքի գըզղընը սօբասընըն ուճընը հայ-վանըն տուտագլարընա տօզունտուրտու...։ կայէն, եա-նըզընը ճիկէրտուզ ազրըպըյա պէրապէր սահիպինտէն տէ չէտտ պիր թէքտիր իչիթմիշ օլտըզընտան, խըրըլտամա-զա արթըգ ճէսարէթի պուլամայարագ, տէրին տէրին մը-

րըլտանմազա պաչըսաը. պատէհու իթաաթ վէ տէհչէթի-նի մուլին պիր հարէքէթի իճրասըյա, օ գօճա վիճուտի ա-շաղըյա տէվրիլիպ պիւքիւլտիւ գալտը։

Բէյղամպէր, կայէնին կէմիրտիլի չէյին նէ օլտըղընը անլամագ իւղրէ, ֆէնարը աշաղըյա ինտիրիպ կէօրտիւ-քի, հայվան՝ տէֆիճու՝ զընճընտա գաֆէսին տէօչէմէ թախ-թալարընտան պէրիսինի եէրինտէն գօբարմըշ վէ տիշլէրի արասընտա էղիպ չինէմէքտէ պուլունմուշ ըտը։

Հայվանխանէ տէրուննինի պիր գաչ տագըդա գա-տար զայէթ տէրին պիր սիւքիւնէթի խթիյա իյլէտի, Բէյ-ղամպէր, էլլէրինի արդասընա պաղլամըշ օլարագ, պիր գաֆէատէն տիկէրինէ կիթմէքտէ, վէ մուզտաարըպանէ վէ ֆագաթի մահիրանէ պիր թավը իլէ հայվանլարընը սիւզ-մէքտէ, վէ զանն իտէրսին քի մուհիմ՝ վէ միւշքիլ պիր իշ իչուն անլէրտէն հա՞նկըսընը ինթիխապ իթմէք լազըմ կէ-լէճէյինի քէմալը թէրէտտիւտլէ տիւչինմէքտէ իտի։ Պաղը քէրըչ տէ արապալար մէվգիֆինին պէօյիւք գաբուսը էօ-նինտէ տուրարագ, միւսաֆիրլարանէ հավլիսինտէ կէլէն կէ-չէն ահվալի տինլէմէքտէ իտի։

Նակէհան, պու գաբու աչըլըպ Գողիաթ նիւմանան օլտու. էլալիսէլէրի քեամիլէն սու քէսիլմիշ իտի։

Բէյղամպէր, պու գօճա հայտուտը կէօրիւնճէ քէ-մալը մէսէրրէթի վէ մէճիւնիյէթլէ.

— Նէ՞ եաբարըն պագալըմ. – տէյու սօրտու։

Գողիաթ. – Էմրինիզի նօգթաար նօգթասընա իճրա իյլէտիմ, լաքին բէք չօդ զահմէթի չէքտիմ...։ Պէրէ-քէթի վէրսին քի, կիճէ բէք գարանլըգ, րուզկեար չիտ-տէթլի, վէ եաղմուր տախի սէյլ կիպի եաղմագտա ըտը։

Մորոք. – Շիւպհէ իտէն օլտո՞ւ մը։

Գողիաթ. – Ա.ալա, ուսթաճըմ. վէրտիյինիզ մալու-մաթ բէք տօղրու իտի. քիլէրին գաբուսը թարլալար իւ-ղէրինտէ, գըզլարըն բէնճէրէսինին թա ալթընտա աչըլը-

յօր ։ Վ.ադթ կէլմիշ օլսըղընը իսթասյ իթմէք իչուն ըս-
ըզգ չալսըղընըզ սըրատա տըշարը չըզտըմ, վէ իւշ գա-
տէմ իրթիֆանտէ օլուպ պէրապէր կէօթիւրմիւշ օլսը-
ղըմ պիր էլ ներտիւպանընը տիվարա տաճաթըպ իւղէ-
րինէ չըզտըմ. պէնիմ պօյում տախի ալթը գատէմ իր-
թիֆանտէ օլսըղընատան, ներտիւպանընն իրթիֆանտ իլէ
պէրապէր տօգուզ գատէմ պիր եվրօպէյէ վարտըմ.
պատէհու տիրօսէքլէրիմի բէնճէրէյէ տայաթըպ պիր է-
լինէ բանճուրը վէ տիկէրիլէ տէ պըշաղըմընն սարընը
թուրթարագ բէնճէրէնին իչի ճամընը գըրտըմ, վէ բան-
ճուրը տախի օլանճա գուվվէթիմի իսթիմալ իտէրէք ևի-
թի վէրտիմ . . . ։

Մորոք . – Պունը բուղկեար եարտը տէյու զանն իթ-
տիլէը, տէյի՞լ մի ։

Գողիաթ . – Էվէվէ՛թ, էօյլէ զանն իթտիլէը. կէօրիւ-
յօրսընըզ քի, հայկան պէլէտիյինիզ ատէմ, բէք տէ օ գա-
տար հայկան տիյիլ իմիշ . . . ։ Մագաֆա հասըլ օլսըգ-
տան սօնրա, տէրագատ աշաղըյա ինտիմ վէ ներտիւպա-
նըմըզ ալարագ քիլէրէ կիրտիմ . . . ։ Պիր ազ կէչէը կէչմէզ,
իթթիհատըն սէօյինի իչիթտիմ . . . թաճիլ իթտիյիմէ բէք
էյի եարմըզ օլսըղընը անլատըմ ։

Մորոք . – Էվէվէթ, սանա ըսլըգ չալսըղըմ զէման,
իթթիհատ թատամ սալասընա հէնուզ կիրմիշ իտի. օրատա
ուղուն միւտաէթ գալաճագ տըր աէյու զանն իտիյօր-
տում ։

Գողիաթ . – (Հագարէթամիզ պիր թավը իլէ.) Օ հէ-
րիֆ ուղուն միւտաէթ թատամ սալասընա գալամադ։ Ձամ-
լարըն գըրըլմասընատան պիր գաչ տագըգա սօնրա, իթթի-
եար՝ բէնճէրէյի աչտը վէ քէօրէյինի չաղըրըպ աշաղըյա
սըչրաթտը։ Պէն իսէ՝ տէրհալ քիլէրին տիկէը պիր ուճը-
նա գաչըպ սագլանտըմ. եօղատա, օ կէպէրէսինճէ հայկան՝
պէնի գաբուընըն արգասընատա մութլագ բարչալար ըտը ։

Մորոք . – Պու քէօրէ՛ք՝ չիմտի իթթիհատըն պարկիրիլէ
պէրապէր ախըրատ գարատաըմըզ տըր . . . սէն սէօղիւնիւ
ունութմա ։

Գողիաթ . – Բանճուրըն վէ բէնճէրէնին գարանտըղընը
իչիտիր իչիթմէզ, քիլէրտէն տըշարը ֆըրլանտըմ վէ ներ-
տիւպանը տիվարա տայաթարագ թէքրար եօգարը չըզ-
տըգտան սօնրա, բանճուրըն մանտալընը եավաշճա չէ-
քիպ աշարմ. լաքին գըրըլան ճամլարըն տէլիյի պիր քիւր-
քիւն էթէէքլէրիլէ գարատաըմըզ օլսըղընատան, իչէրտէ ճէ-
րէհան իտէն մուհավէրէյի անճագ իչիտիյօր վէ ֆագաթ
պիր չէյ կէօրէմէ յօրտում։ Պինապէրին՝ քիւրքիւ պիր թա-
րաֆա չէքմէյէ մէճպուր օլուպ, իչէրիսինի կէօրէպիլտիմ.
չէօյլէ քի, կէնճ գըղլար քէնտի եաթագլարը տէրունինտէ
օթուրմըզ օլուպ, եիւղէրինի տէ պէնիմ թարաֆա չէվիր-
միշլէր իտի. իթթիհատա կէլինճէ, մէրգում տախի ան-
լէրին պաշը ուճընատա օթուրմըզ վէ արգասընը տա պանա
տօղրու չէվիրմիշ իտի ։

Մորոք . – Զանթատը՞. . . չանթատը՞ նէրէտէ իտի, կէօր-
տի՞ւն մի. էն մուհիմմ չէյ օ տըր ։

Գողիաթ . – Էվէվէ՛թ, կէօրտիւմ. բէնճէրէ գուրպին-
տէքի մատա իւղէրինտէ, լամպանըն թա եանընատա պու-
լունըյօրտու. էլիմի ուղաթարագ չանթայը ալատիկիր ի-
տիմ ։

Մորոք . – Նէ՞ իչիթտին, պագալըմ ։

Գողիաթ . – Սիզ չանթատան մատատա հիչ պիր չէյէ
հասրը տըգգաթ իթմէմէքլիյիմի էքիտէն թէնպիհ իթտիչ
օլսըղընըզտան, պէն տէ եալընըզ չանթայա միւթէալլիգ
սէօղլէրի ֆիքրիմէ սագլատըմ։ Իսթիհատ տէտի քի, պու
չանթա՝ քէնտի քեաղըտալարընը, պիր ժէնէրալըն մէքթուպ-
լարընը ագչէ քեսէսինի վէ խաչ նըշանընը հավի իտիչ ։

Մորոք . – Բէ՛ք էյի . . . սօնրա՞ ։

Գողիաթ . – Ֆիւրքիւ՝ բէնճէրէ տէլիյինատէն ուղագ

թուրմագ պէնիմ իչուն էբէյիճէ միւչքիլ պիր քէյֆիկեէթ օլտըղընտան, նիհայէթ էլիմտէն գաչըրտըմ... թէքրար թուրմագ իսթէտիմ իսէ տէ, էլիմի բէք գիյատէ ուզաթմըշ օլտըղմտան, ղալիպա գըզըլարտան պիրիսի կէօրմիւշ օլմալը տըր քի, բէննճէրէյի կէօսթէրէր էք չիտտէթլէ հայդըրտը։

Մորոք. – (Հիտտէթինտէն նաչի պէնղի սար սարը քէսիլէրէք.) Հայ հայվան հա՛յ... տէմէք քի օ գատար զահմէթիմիզ պօչա կիմ տի հա՛...։

Գողիաթ. – Սապր իտինիզ էֆէնտիմ... զահմէթիմիզ պօչա կիթմէտի։ Գըզըն հայդըրտըղընը իչիտիր իչիթմէզ, նէրտիւպանտան աթլատըմ վէ թէքրար քիլէրէ կիրի վէրտիմ։ լաքին քէօբէք օրատա պուլընմատըղընտան քիլէրին գաբուսընը ևարը աչըգ պըրագըպ, բէննճէրէնին աչըլտըղընը իչիթտիմ. պու սըրատա տըշարըտա բէյտա օլան ըչըզըն մուավէննէթիլէ տէ, իսթիյարըն լամպայը տըշարըյա ուզաթտըղընը կէօրտիւմ. ժէրդում, էթրաֆընը տըգդաթլըճա մուաեէննէ իտիպ, ժէյտանտա նէրտիւպանա պէնղէր հիչ պիր չէյ կէօրէմէտի. բէննճէրէ իսէ բէք եիւքսէք օլտըղընտան, ատի պօյտան պիր ատէմ օրայա եէթիչէմէյէճէյի աչիքեար ըտը...։

Մորոք. – Տէմէք քի էվվէլքի կիպի եինէ բուղկեար ևաբտը տէյու զանն իյլէտի, էօյլէ՞ մի. սէն պէլլէտիյիմ գատար չօլբա վէ պէճէրիքսիզ տէյիլ իմիշ սին, Գո՛ղիաթ։

Գողիաթ. – Էվվէթ ուսթա. գուրտ արթըգ թիլքի օլտու...։ Զանթանըն, բարաչարըն վէ էվրագըն նէրէտէ պուլընտըղընը տույտըղըմտա, չիմտիլիք տահա գիյատէ պիր չէյ ևաբամայաճաղըմա գանաաթ հասըլ իտէրէք, տէօնտիւմ կէլտիմ։

Մորոք. – Հայտի ևօգարը չէդ տա մըզրագչարըմըն էն ուղունընը ալ պանա կէթիր։

Գողիաթ. – Գաչ իւսթիւննէ, ուսթա։

Մորոք. – Գըրմըզը չուհատան ևաբըլմըչ էօրթիւյիւտէ կէթիր։

Գողիաթ. – Բէք էյի, ուսթաճըղըմ։

Մորոք. – Հայտի՛... չաբուգ օլ։

Գողիաթ ալէչ աճէլէ նէրտիւպանտան ևօգարը չըգտը. լաքին ևարըպընա վասըլ օլընճա թէվագգուճ իտէրէք.

— Ուսթա՛, իճէլէ վէրմէք իչուն պէրապէր պիր բարչա տա էթ կէթիրէյի՞մ մի...։ Պիլմիչ օլընըղ քի սէպէպսիզ պէնի զանն իտէրէք հագգըմտա ղարաղ թուրթաճագտըր... պու հայվան հիչ պիր շէյ ունութմազ... վէ իւք ֆըրսաթտա...։

Մորոք. – (Ժիրանէ պիր սէտա իլէ.) Պէն սանա մըզրաղը իլէ գըրմըզը էօրթիւյիւ կէթիր տէյօրըմ. – տէ յու հայգըրտը։

Գողիաթ՝ պուրնընըն ալթընտան քիւֆրլէր ևաղտըրաբագ, պու էմրի իճրայէ գօյուլտու։

Մորոք իսէ, արապալըղըն պէօյիւք գաբուսընը նիմ սուրէթտէ աչտը վէ հավուչյէ աթֆը նազար իտէրէք, էթրաֆընը թէքրար տինլէտի։

Պու սըրատա, էլինտէ Բէյղամպէրին իսթէտիքլէրինի թուրթմըչ օլարագ, Գողիաթ նէրտիւպանտան ինտի, վէ.

— Մըզրագ իլէ էօրթիւ կէլտի. չիմտի նէ՞ ևաբաճաղըղ. – տէ յու սօրտու։

Մորոք. – Շիմտի թէքրար քիլէրէ տէօնիւպ բէննճէրէնին ևանընա չըգ, վէ իսթիեար աճէլէ իլէ օտատան չըգար չըգմազ...։

Գողիաթ. – Ֆի՞մ չըգարաճագ տըր։

Մորոք. – Սէնին նէնէ՞ լազըմ... տըշարըյա չըգաճագ տըր տէ յօրըմ։

Գողիաթ. – Բէք էյի, Սօնրա՞...։

Մորոք. – Լամպա բէննճէրէնին ևագընընտա տուրըյօր տէմիչ իտին, տէյի՞լ մի։

Գողիաթ . – Էվվէթ , բէք եադընընտա . . . մասա իւղէրինաէ . . . չանթանըն եանընտա :

Մորոք . – Իսթիեար օտասան տրշարը չըգար չըգմաղ , բէնճէրէյի եիթի վէր , լամպայը եէրէ տէվիր , վէ էկէր մա-պագըսընը քէմալը սիւրաթ վէ մէհարէթլէ իճրա իտէպի-լէճէք օլուրսան , շու օն ֆիօրին սէնին տիր . . . : Մէօյլէ-տիքլէրիմի խաթըրընա սագլատը՞ն մը . . . :

Գողիաթ . – Էվվէ՛թ , էվվէ՛թ :

Մորոք . – Փիւչիւք գըղլար շամանթատան վէ գարան-լըգտան օ տէրէճէ գօրդաճագլար-քի , քէմալը տէհղէթ-լէրինաէն նայլի սէս պիլէ չըգարամայաճագլար տըր :

Գողիաթ . – Միւսթէրի՛ն օլընըզ , գուրա թիլքի օլսուս , չիմոի տէ եըլան օլաճագ տըր :

Մորոք . – Լաքին մէսէլէ պու գատարտան իսպարէթ տէյիլ տիր :

Գողիաթ . – Տահա նէ՞ վար . . .

Մորոք . – Պու արապալըզըն չամթըը բէք եիւքսէք օլմատըզը կիպի , թաման արասընըն պաճասը տա սէհիլ իւտ տուխուլ տըր . . . կիճէ տէ բէք գարանլըզ օլտըզընտան . . . գարուտան կիրէճէք եէրսէ . . . իսթէրսէն . . .

Գողիաթ . – Պաճատան կիրէյիմ , տէյի՛լ մի . . . :

Մորոք . – Էվվէ՛թ , լաքին կիւրիւլթիւ բամթըրը օլ-մամալը . . . :

Գողիաթ . – Հադիդի պիր եըլան կիպի :

Հայտուտը մէրգում , պու սէօզիւ միւթէֆախխիրանէ պիր թաւը իլէ թէֆէվվիւհ իթմէյէն սօնրա , չըգըպ կիթմի-

Բէյղամպէր տախի , էբէյիճէ ուղուն պիր սիւքիւթ-տէն սօնրա .

— Էվվէ՛թ , պու թէտպիրլէր միւէսսիր տիր . . . չիմ տիյէ գատար թէրէտտիւտ իթմէմէլի իտիմ . . . քէօր քէօ-րիւնէ վէ էտնա պիր վասըթա օլարագ , ալտըրմ էվամի-ըին էսպապը մուճթահէտինի պիլմիյօր իսէմ տէ , էվամիրի

մէզքիւրէյէ թէերտիֆէն կէօնտէրիլէն թաւսիյէլէրէ վէ պու-նըարը պանա թէպլիղ իտէն զաթըն հալ ու մէվգըինէ նաղարէն , պու իշտէ մուհիմմ մէնֆաաթլար պու-ըընտըղը-նա հիչ չիւպհէմ եօգ տըր . . . (Պիր միւտաֆէթ տահա սա-քինթ գալտըգտան սօնրա .) Պէլքի տէ էօյլէ մէնֆաաթլար տըր-քի , տիւնեատա էն պէօյիւք . . . էն միւթէնա պիհ չէյ-լէր իլէ տէ իրթիսապաթը վար տըր . . . : Լաքին , տատէթա տիլէնճիլիք հալինտէ պու-ըընան պու իքի կէնճ գըղճըղաղ իլէ պու ֆագիր ասքէր նա՞սըլ օլուպ տա պու միսիլու մէնֆաաթլարա էսաս օլըյօրլար . . . : Ֆագաթ պէնիմ նէ՞ վազիֆէմ , պէն հարէքէթի իտէն պիր գօլ մէսապէսին-տէ իմ , թէչէպպիւսաթը վադրասընտան տօլայը ճէվապ վիրմէք տէ , տիւչիւնէն վէ էմր իտէն պաշա մախսուս տըր . . . :

Բէյղամպէրը , պու սէօզիւ պիրթիրտիքտէն պիր աղ սօնրա , գըրմըզը էօրթիւյիւ մուսթահսիպէն , արապալըգ-տան չըգար , վէ ֆօվիալըն պու-ըընտըղը քիւչիւք ախըրա տօղրու միւթէվէճճիհ օլտու . պու ախըրըն գարուսը եա-ըընըղ պիր մանտալ վասըթասըյա գարատըլմըշ ըտը :

Բաշա-ֆուա իսէ՝ պու եապանճը ատէմի կէօրիւր կէօրմէզ , իւղէրինէ հիճում իթտի իսէ տէ , տիյէրի՝ Բէյ-ղամպէրին տէմիր բաչալըգլարընա թէսատիֆ իտէրէք հիւքմիւզ գալտը . իմոի Բէյղամպէր՝ քէօրէյին ըսըրմա-լարընը իշ եէրինէ սայմաեարագ , ֆօվիալը պաշըղընտան թուֆտը վէ զավալը հայվանը կէօրմէքտէն վէ հըսս իթ-մէքտէն մէն՝ իշուն կէթիրտիյի գըրմըզը էօրթիւյիւ պաշը-նա սարտը . պատէհու ախըրընտան տրշարը չըգարարագ հայվանխանէսինէ իտխալ իթտիքտէն սօնրա գարուշը սը-գըճա գարատը :

10

ՀԱՏԻՍԷԻ ՆԱԿՀԱՆԻ

Էօքսիւզէր, բէտէրլէրինին յուդնամէսինի օգուտըդտան սօնրա, միրուրը զէմանլա սարարմըշ սօլմըշ օլան սահիֆէլէրինէ տալղըն տալղըն պագարագ պիր միւտաէթճիք սաքիթ, մահզուն վէ միւթէֆէքքիր պիր հալտէ գալմըշլար ըտը։

Տակոպէր տախի, էօքսիւզէր կիպի զինէնէն մէշղուլ օլուպ, միւտաէթի մէտիտէտէն պէրու ուղագ պուլընաըղը վէ ֆագաթ աղ կիւն զարֆընաա թէքրար կէօրմէք իւմիտինտէ օլտըղը էվլատընը վէ զէվճէսինի տիւչինմէքտէ իտի։

Պիչարէ էհթիեար, պիր գաչ տագըդտան պէրու իհթիտաա իտէն պու տէրին սիւքիւնէթի իհալալ իթմէք իւչուն, քեաղըտարը Պանչըն էլինտէն ալտը վէ քէմալը տըգդաթլա տիւրտիւքտէն սօնրա ճէպինէ գօյտու. պատէհու էօքսիւզէրէ խիթապէն.

— Սիզի կէօրէյիմ, աէվկիլի էվատարըմ, ճէսուր օլընըզ, ղայրէթ ու մէթանէթի էլտէն պըրագմայընըզ. նասըլ գահրաման պիր բէտէրէ մալիք օլտըղընըզը կէօրիյօրսընըզ. պունտան պէօյլէ քէնտիսինի տէրտաղուշ իթմէք սաատէթինտէն պաշգա պիր շէյ տիւշինմէյինիզ. պունտան պաշգա, պու թաթիը սաատէթի պօրճլու օլտըղընըզ օ նէճիպ տէլիգանլընըն իսմինի տէ տախմա խաթըրընըզտա թուխընըզ. չունքի, էկէր պու չօճուգ օլմասըդ օլսա իտի, բէտէրինիզ Հինտիսթանտա թէլէֆ օլմուշ կիթմիշ իտի։

Բօզ. — Պու տէլիգանլընըն իսմի ձալմա տըր, տէյիլ մի... էպէտա ունուիթմայաճաղըզ.

Պանչ. — Վէ մէլէքի սըյանէթքեարըմըզ Դաբրիէլ էէնիտէն կէլէճէք օլուրսա, պիզի մուհաֆազա իթմէյի կիպի, ձալմայա տախի իճրաի նազարէթի իթմէսինի քէնտիսինտէն րէճա իտէրիզ, օլմաղ մը։

Տակոպէր. — Օհուր, չօճուգլարըմ, օլուր. հրասխյաթը գալպիյեէ խուսուսընտա սիզտէն թէմամէն էմին իմ. պիլիրիմ քի հիչ պիր շէյ ունուիթմազըընըզ...։ Պիչարէ վալիտէնիզի Սիպէրիատա պուլմագ իչուն կէլմիչ օլան հօլճուլա նագլ քէլամ իտինճէ, պու ատէմ պիր աղ էվվէլ օգուտըղընըզ վէգայի վէ ահվալին թարիխի վուգուինտէն պիր այ սօնրա բէտէրինիզի կէօրմիշ տիւր. օ սըրատա բէտէրինիզ Ինկիլիզլէրէ գարշը թէքրար մուհարէպէյէ կիրիշմէյէ հազըրլանմագտա օլտըղընտան, պու քեաղըտարը վէ միտաէտայը քէնտիսինէ թէալիմ իյլէմիշ տիր։

Բօզ. — (Միտաէտայը կէօյիւսիւնտէն չըգարարագ.) Լաքին պու միտաէտա պիզէ նէ՞ իչտիմէթտէ պուլընաճագ տըր, վէ իւզէրինտէ մահքիւք օլան պու սէօզլէր աճապա նէյի՞ տէլալէթի իտէր։

Տակոպէր. — Շունա տէլալէթի իտէր քի, 1832 սէնէսի չուպաթընըն օն իւչինճիւ կիւնիւ՝ Բարիստէ Սէն-Ֆրանսուա սօգաղընտա 3 նումէրօլու խանէյտէ պուլընաճաղըզ։

Բօզ. — Նէ՞ հարմագ իչուն...։

Տակոպէր. — Պիչարէ վալիտէնիզ իսասթէյիյէ օ գատար չարուգ մաղլուպ օլտու քի, պուրասընը իյզահա վագթ պուլամատը. պու պատէ մալիումաթըմ չու տըր քի, պու միտաէտա քէնտիսինէ էպէվէյինէն ինթիգալ իթմիշ, վէ եիւզ սէնէյի միւթէճավիզ պիր միւտաէթտէն պէրու պիր հաստիկհարը մուգաատէս մադամընտա ֆամիլհասընտա մահֆուզ պուլունմըշ տըր.

Բօզ. — Օ հալտէ բէտէրիմիզին էլինէ՞ նէրէտէն կէչմիշ։

Տակոպէր. — Վարշավիատան ճէպհէն սիւրիւլտիւյիւ սըրատա ալէյ աճէյէ արապայա վազ օլունան էչեա արա-

սընտա վալիտէնիզէ մախաուս պիր տէ սանտուգչէ պուլունը-
յօրմըշ քի , պու միլաահա տախի անըն իչինտէ իմիշ . . . 0
վագըթտան պէրու , բէտէրինիզ՝ պիղիմ նէրէտէ պուլըն-
սըղմըզտան խապէրտար օլմատըղը , վէ վէնաիթի մուհա-
պէրէտէն քիւլխնէն մահրում պուլընտուղը ճիհէթլէ, մէզ-
քիւր միտալհայը վալիտէնիզէ կէօնտէրմիշ տիր ։

Ռօզ . – Տէմէք օլույօր քի պու միտալհա պիղիմ և-
չուն բէք էհէմմիյէթլի պիր շէյ տիր ։

Տակոպէր . – Շիւպհէսիզ . չունքի սէյհահը մէրգում
պու միտալհայը կէթիրտիյի սրբատա , վալիտէնիզ օ տէ-
րէճէ ըղհարը մէմնունիյէթի իթտի քի , օն պէշ սէնէտէն
պէրու քէնտիսինի օ գատար մէմնուն վէ մէսրուր կէօր-
տիւիւմ եօգտու . . . : Հաթթա պու էճնէպի եօլճունըն
հուղուրընտա , կէօզլէրի էշքի մէսէրրէթլէ նէմնաք օլա-
րագ . «Ձօճուգլարըմըն թալիի չիմսիյէ գատար նէ տէրէ-
ճէ սէֆալէթէնկիզ օլմուշ ըտա , պունտան պէօյլէ պէլքի
տէ օ տէրէճէ եավէր օլաճագ տըր . էվլատլարըմը ա-
լըպ Ֆրանսայա կիթմէք իչուն Սիպէրիա վալիսինտէն րուխ-
սաթ թալէպ իտէճէյիմ . . . : Օն պէշ սէնէլիք պիր սիւր-
կիւն վէ էմնալ ու էշեամըն քեամիլէն մուսաատէրէտի ճէ-
զալի քեաֆի ատտ օլունարագ պէլքի տէ միւսաատէ իտի-
լիր իւմիտինտէ իմ . . . : Նայէտ , մուղայիրի օլարագ , իս-
թիտամ բէտտ օլունաճագ օլուրտա , պէն պուրատտա գա-
լըպ չօճուգլարըմը օլսուն Ֆրանսայա կէօնտէրմէյէ միւ-
սաատէ իթթիհատ իտէպիլիրիմ : Տա՛կոպէր , էվլատլարը-
մը պալըպ Բարիսէ կէօթիւրիւրտիւն . ապա զէման ֆէվզի
իթմէքտիզին մուֆարագաթ իթմէքլիյինիզ լազըմ տըր .
չունքի չիմսիյէ տէյին խայրը զէման զալիպ իթմիշ օլտըղը-
մըղտան, էկէր կէլէճէք չուպաթըն 13 իւնճիւ կիւնիւ բա-
րիսէ պուլընմայաճագ օլուրտանըզ, պու մահճուրիյէէ-
թիմիզ վէ պու զահմէթլի եօլճուլըզ հէպայա կիտէրս» . –
տէմէքտէ իտի ։

Պլանշ . – Նէ՞ սէօյլէեօրսըն , Տա՛կոպէր , եավընըզ պիր
կիւն տէ մի կէճիքսէք պու հալ վագը օլաճագ ։

Տակոպէր . – Էվվէլ , գըղըմ . վալիտէնիզին իֆատա-
թը միւքէրրէրէհինէ նազարէն , էկէր չուպաթըն օն իւ-
չինտէ պուլունաճագ եէրտէ , օն տէօրթինտէ պուլուն-
սագ , հէր շէյ օլմուշ պիթմիշ օլաճաղը կիպի գուշ էլի-
միղտէն ուչմըշ պուլընաճագ տըր : Էզ ճիւմլէ Ֆրանսայա
կիթմէք իւղրէ պէօյիւք պիր մէքթուպ վէրիպ , էնձան սէ-
յահաթտա իւք օղրայաճաղըմըզ չէհրին բօսթախանէօնիւ
վէրմէքլիյիմի թէնպիհ իլլէմիշ օլտըղընտան , պէն տէ պու
թէնպիհի նօգթասը նօգթասընա իճրա իլլէմիշիմ տիր ։

Ռօզ . – Վագթը մուայեէնտէ Բարիսէ վասըլ օլապի-
լէճէյիմիզի սէն իւմիտ խոխյօր մլսըն ։

Տակոպէր . – Էվվէլթ , իւմիտ խոխյօրըմ . լաքին գուվ-
վէթլինիզ միւսաատէ իթմիշ օլայտը , կիւնտէ պիր գաչ
մէնզիլի պիրտէն գաթ՝ իտէր իտիք . չունքի պիր կէօ-
նա գաղայա ուղրամագտըզըն չիմտիքի կիպի կիւնտէ
պէշ ֆէրսախ մէսաֆէ գաթ՝ իտէճէք օլուրսագ , չուպա-
թըն իպթիհատընա տօղրու անճագ Բարիսէ վասըլ օլա-
պիլէճէյիզ . հալ պու քի , օրայա տահա էրքէն մուվասէ-
լէթիմիզ հէր հալտէ մուգթադի տիր ։

Ռօզ . – Լաքին , մատամ քի բէտէրիմիզ Հինտիսթան-
տա պուլունըյօր , վէ իտամ ճէզասընա մահքիւմ օլտը-
ղընտան Ֆրանսայա տուխուլի մուհալ գապիլինտէն ատտ
օլընըյօր , քէնտիսինի պիր տահա նէ՞ վագթ վէ նէ՞րէտէ
կէօրէպիլէճէյիզ . . . ։

Տակոպէր . – Պիչարէ՛ չօճուգլար , տէտիյինիզ բէք
տօղրու տըր . . . Հալպու քի սիզին պիլմէտիյինիզ տահա
բէք չօգ շէյլէր վար տըր : Մէյհահը մէզպուր , Հինտիսթան-
տան հարէքէթ իթտիյի վագթ , ժէնէրալ՝ Ֆրանսայա ավ-
տէթ իտէմէզ իտի , լաքին չիմտի իտէպիլիր ։

Պլանշ . – Նէ՞ իչուն իտէպիլիր ։

Տակոպէր. – Զունքի, քէնտիսինի նէֆ՝ իտէն Պուրպոնլար տախի կէլէն սէնէ Ֆրանսատան թարտ օլընտըլար... պու խապէր չիմոխյէ տէյին Հինտիսթանա վասըլ օլմըշ տըր, վէ բէտէրինիշ տախի՝ սիպի պէքլէմէք իւզրէ՝ հէր հալտէ Բարիսէ կէլէճէք տիր. զիրա կէլէճէք շուպաթըն 13 իւնճիւ կիւնիւ վալիտէնիշ իլէ պէրապէր օրատա պուլընաճաղընըզը իւմիտ իթմէքտէ տիր:

Րօզ. – (Պիր ահը հասրէթ չէքէրէք.) Ա՛հ, չիմոխ անլատըմ. էօյլէ իսէ բէտէրիմիզի կէօրէպիլէճէք յիմիզէ իւմիտ իտէպիլիրիզ:

Պլանշ. – Պու սէյհահըն իսմի նէ օլտըղընը պիլի՞ր միսին, Տա՛կոպէր:

Տակոպէր. – Խա՛յր, էվլատլարըմ... ֆագաթ իսթէր Պետրոս օլսուն, իսթէր Յակոբ օլսուն, քէնտիսի զայէթ մէրտ վէ զայէթ էհլիկէթլի պիր զաթ ըտը, Հինդի մուֆարագաթընտա, վալիտէնիշ՝ կէրէք ժէնէրալ Սիմոն, կէրէք քէնտիսի վէ կէրէք էվլատլարը հագդընտա պու տէրէճէ ասարը միւրիւվվէթ վէ ֆէտագէարի իպրագ իթմիշ օլմասընտան տօլայը, հաշարմըշ կէօղէրլէ քէնտիսինէ պէյանը թէչէբքիւր վէ մէճպուռնիյէթ իթտի: Ո զէման հօլճու՝ վալիտէնիշին էլլէրինի քէնտի էլլէրի իչինէ ալարագ սըգտը վէ մէզպուրէյէ խիթապէն. «Պանա նէյէ՞ թէչէբքիւր իտիյօրսընըզ. Պիրի Պիրինճիյի Սէվինճիյ տէ՞մէտի մի.» սէօղլէրինի օ տէրէճէ լաթիֆ պիր սէտա իլէ իտրատ իյլէտի քի, պէնիմ գալպիմի պիլէ հէյէճանա ուգրաթտը:

Րօզ. – Պու սէօղիւ քի՞մ տէմիշ, Տա՛կոպէր:

Պլանշ. – Էվվէ՛լթ, հօլճու պու սէօղիյլէ քի՞մի միւրատ իթմիշ տիր:

Տակոպէր. – Օրասընը պիլէմէմ. անճագ, Պիրի Պիրինճիյի Սէվինճիյ սէօղիւնիւն սուրէթի իֆատէսի, գալպիմէ զիյատէսիյլէ տօգունտըղընը բէք ալէտա պիլիյօրում,

Րօզ. – (Միւթէէմմիլանէ պիր թարզտա.) Պիրի Պիրինճիյի Սէվինճիյ տէտի հա՛...:

Պլանշ. – Պու սէօղ նէ՛ գատար կիւզել պիր սէօղ տիւր, Տակո՛պէր:

Րօզ. – Պու հօլճու նէ՞ թարաֆա կիտիյօրտու:

Տակոպէր. – Շիմալա տօղրու... բէք ուզագ պիր մահալէ կիտէճէյինի վալիտէնիզէ սէօյլէտի, վալիտէնիզ տէ մէրդումընն մուֆարագաթընը կէօրիւնճէ, պանա խիթապէն. «Տա՛կոպէր, պու ատէմին լաթիֆ վէ միւքէտտէրանէ սէօղլէրի գալպիմի օ տէրէճէ թահրիք իթտի քի, կէօղ հաչը տէօքմէքտէն քէնտիմի ալամատըմ: Պէնիյլէ մուհավէրէ իթտիյի սըրատա, գալպէն տահա զիյատէ մէարուր օլմագտա, վէ զէվճիմ իլէ էվլատլարըմը տահա զիյատէ սէվմէքտէ իտիմ. մա մաֆիհ, պու էճնէպիներն հիւզիւնէ աթֆը նիկահ իտէն պիր քիմսէ, Միւտդիթի էօմրիննտէ նէ կիհիլմիհճ, նէ տէ Ա՛ղլամընը տըր զանն իտէր.» տէմէքտէ իտի: Սէյհահը մէրդում ադիմէթ իտէրքէն, վալիտէնիզ իլէ պէն դաբունըն էօնիւնտէ տուրարագ կէօղիւմիւզիւն իհաթա իտէպիլտիյի պիր մէսաֆէյէ գատար արգասընտան սագա գալտըգ: Պիչարէ ատէմ, պաշընը աշաղըյա էյմիշ օլարագ հիւրիւհօրտու. Հարէքէթ վէ ըէֆթարը, օ տէրէճէ աղըր վէ սաքինանէ իտի քի, ատըմլարընը սայըյօր կիպի կէօրիւնմէքտէ իտի. պունտան մաատա, մէրդումըն պաստըղը հէրլէրտէ պիր չէյէ տահա տըգդաթ իթտիմ:

Րօզ. – Նէյէ՞, Տակոպէր:

Տակոպէր. – Պիլիրսինիզ քի, պիզիմ խանէյէ կիտէն հօլ, քիւչիւք մէնապա՛ըն թաչմասընտան նաչի տահմա նէճհաք տուրուր ըտը:

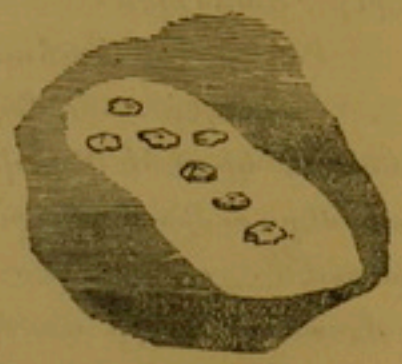
Պլանշ. – Էվվէ՛լթ, պիլիյօրըզ:

Տակոպէր. – Պու հօլճունըն այագ իզլէրի չամուր իզլէրինտէ գալմըշ օլտըղընտան, այագ գապլարը ալթընտա

խաչվարի մըխլանմըշ եէտի ատէտ չիվի պուլընտըղընը անլատըմ. . . :

Րօզ. – Խաչվարի՞ նէ տէմէք տիր :

Տակոպէր. – Տինլէյինիզ քի սէօյլէյիմ. (Բարմաղընը եէտի տէֆա եաթաղըն էօրթիւսիւ իւզէրինէ գօյարադ.) Չիվիւէր այադ դապլարը ալթընտա պէօյլէ մըխլանմըշ ըտը. անլատընը՞զ եա, իչթէ խաչվարի պուննա տէրլէր :



Պլանշ. – Էյի ամմա պու նէ՞ տէմէք օլադիլիր, Տակոպէր :

Տակոպէր. – Պէլքի տէ պիր թէսադիւֆ տիւր . . . էվվէ՛թ . . . թէսադիւֆ օլմայը տըր . . . հալ պու քի մէրդումըն պըրագմըշ օլըղը պու խաչվարի իզլէր, իւզէրիմէ ֆէննա թէէսիր իթմիչ օլըղընտան, պիլա իսթիեար պիր թագըմ ուղուրըշ նէթիճէլէրէ վարըյօրում. չունքի հէրիֆ պիղտէն հէնուզ այրըմըշ իչէն, ֆէլաքէթլէր պիրի պիրինի թագիպ իլլէտի :

Րօզ. – Վալիտէմիզ վէֆաթ իթտի, տէյի՛լ մի . . . :

Տակոպէր. – Էվվէ՛թ. լաքին անտէն էվվէլ պաշդա պիր ֆէլաքէթ արըշ օլտու. չէօյլէ քի, սիզ հէնուզ ավտէթ իթմէմիչ օլըղընըշ կիպի, վալիտէնիզ տէ՝ քէնտիսինին Ֆրանսայա կիթմէսինէ վէ եահուտ սիզի օրայա կէօնտէրմէսինէ միւսաատ իսթիմէսի իչուն պիր արաբհալ եառաբյօրտու : Նակէհան՝ պիր պարկիրին այադ բաթըրտըը դուլաղըմա չալընտը. մէյէր Սիպէրիա վալիսինին թաթարը կէլմիչ, վէ թէպտիլ մէնֆա իթմէքլիյիմիզ իչուն պիր էմրի համիլ իտիչ : Իւչ կիւնտէն՝ մահքիւմինի սաիրէ իլէ պէրապէր եօլա չըղմադա վէ տէօրթ եիւզ ֆէրսախ տահա չիտնալէ կիթմէյէ մէճպուր ըտըք : Իչթէ պէօյլէ օն պէշ սէնէ նէֆիտէն սօնրա, վալիտէնիզ հագդընտա զուլմ ու չիտաէթ արթմըշ պուլունըյօրտու . . . :

Րօզ. – Պիչարէ՛ վալիտէճիյիմիզ . . . աճապա նէ՞ իչուն պէօյլէ թաղսիդ իտիյօրլար ըտը :

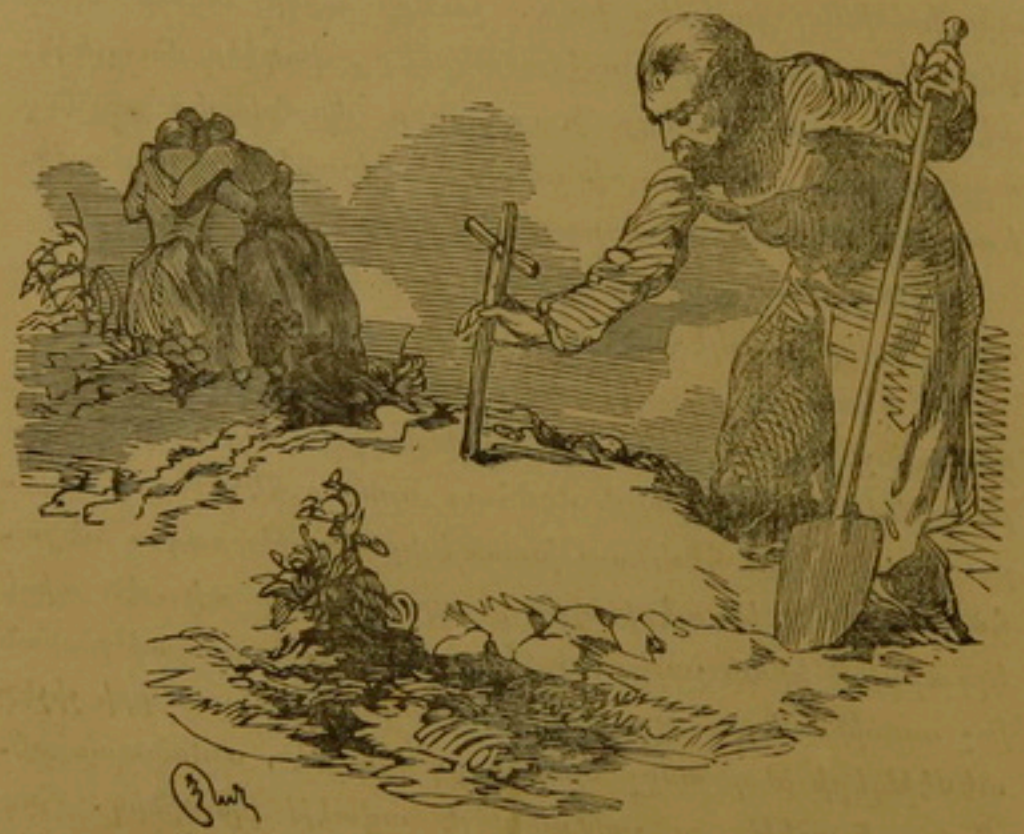
Տակոպէր. – Չանն իտէրսին քի, էրվահը խապիսէտէն պիրիսի՝ մէզպուրէնին արդասընտան տիւշմիւշ գօվալայօրտու. չունքի, պիր դաչ կիւն սօնրա, եօլճու պիղի Միլոսք դարիյէսինտէ պուլամայաճադ, վէ պուլապիլսէ տահի, կէթիրմիչ օլըղը միտալեա իլէ էվրադ հիչ պիր չէյէ եարամայաճադտը . . . զիրա տէրհալ հարէքէթ իթտիյիմիզտէ, անճադ թամ վագթը մուայեէնտէ Բարիսէ վասըլ օլապիլէճէքտիր : Անա սըրա վալիտէնիզ. « Էյէր պիրիսի, պէնիմ եահօտ էվլատլարըմը Ֆրանսայա կիթմէքտէն մէն՝ էյլէմէք իսթէսէ իտի, պունտան միւէսսիր պիր թէտպիր իսթիմալ իտէմէզ իտի. չունքի պիղի տէօրթ եիւզ ֆէրսախ տահա ուզաղա կէօրտէրմէք, վագթը մուայեէնտէ Ֆրանսայա կիթմէք խուսուսընը միւմքինսիզ գըլմադըտը. » տէր, վէ պու միւլահաղա՝ պիչարէ գատընը տէրեահի մէեուսիյէթէ ղարգ իլլէր իտի :

Պլանշ. – Պէլքի տէ պիրտէն պիրէ խասթալանմասընա պու քէտէրի նակէհանի սեպեպիյէթէ վէրտի :

*Տակոպէր. – Խա՛յր, էվլատլարըմ, խա՛յր. վալիտէնիզին քէնդիլի էճէլէ գուրպան կիթմէսինին սեպեպի մութլաղը՝ նէրէտէն կէլտիյի մէճհուլ օլան օ ճէհէննէմի գօլէտրա ըտը. պու հէվլնաք խասթէլիք հէր թարաֆա սէյահաթ իտիպ, խապերի օլմադըզընը ինսանը պիրտէն պիրէ եըլտըրըմ կիպի չարըար : Եօլճընըն մուֆարադ աթընտան իչ սահաթ սօնրա՝ սիզ իչինիզ, վալիտէնիզ իչուն իրի չիչէք տէմէքլէրի թօրլամըշ օլըղընըզ հալտէ, օրմանտան քէսմալը պէշաշէթ ու չաթարէթլէ ավտէթ իթտինիզ. հալ պու քի պու սըրատա, պիչարէ գատըն զաթէն հալը իսթիղարա վարմըշ վէ թանըլմայաճագ տէրէճէտտէ տէյիշմիշ իտի : Դօլէրա գարիյէմիզտէ ղուհուր իթմիչ օլուպ, ագշամա գատար պէշ քիչի վէֆաթ իլլէտի . . . : Սէվկիլի

Բօշ, վալիտէնիզ՝ պու միտալեայը պօյնընըզա կէչիրիպ հէր իքինիզի տէ պանա թէպլիմ իթմէյէ վէ տէրհալ եօլա չըդմագըրդըմըզը պէնտէն ըէճա իյլէմէյէ անճագ մէյտան պուլապիլտի։ Մէզպուրէնին վէֆաթընտան սօնրա, քէնտիսինի էվվէլճէ տիւշարը մէեուսիյէթի իթմիշ օլան պու եէնի նէֆինին սիզէ չումուլի օլամայաճաղը աշիքեար ըար։ պինապէրին՝ վալիտէնիզին սօն արզուսը վէճճ իւղրէ, սիզի աըզպ Ֆրանսայա կէօթիւրմէքլիյիմ իչուն, վալի միւսաատէ կէօսթէրտի . . . ։

Ինթիհար ասքէր՝ սէօզիւնիւ իքմալ իտէմէյիպ էլլէրինի կէօզէրինէ տայաթտը. էօքսիւզլէր իսէ, հէօնքիւր հէօնքիւր աղլայարագ պիրի պիրինէ սարըլարլար։



Պիր միւտաէթճիք սիւքիւթտէն սօնրա, Տակոպէր սէօզիւնէ թէքրար տէվամ իթմէյէ պաշլայըպ մաղրուրանէ վէ միւֆթէխիրանէ պիր թաւը իլէ.

— Օ՛հ, սիզ ժէնէրալըն ճէսուր էվլատլարը օլտըղընըզը օ զէման իսպաթ իթտինիզ . . . . թէհլիքէյէ հիչ էհէմմիյէթի վէրմէյէրէք, սօն նէֆէսինէ գատար վալիտէնիզին նէզտինտէ պէքլէտինիզ վէ մէզպուրէնին եաթաղը եանընտան սիզի այըրմադ միւմքինսիզ օլտու . . . ։ Պիչարէնին կէօզլէրինի սիզ գարատընըզ, պիւթիւն կիճէ իւղէրինէ իճրատ նազարէթի իտէն սիզ օլտընըզ . . . վէ քէնտի էվլիմիէ գաղմըշ օլտըղըմ մէզարա օտուրտան ուֆագ պիր խաչ տիքտիյիմի կէօրմէտիքճէ, օրատան մուֆարագաթ իթմէք իսթէմէտինիզ։

Տակոպէր, պիրտէն պիրէ սէօզիւնիւ քէստի։ Պիր թագըմ ավաղէի վահչիեանէ իլէ պէրապէր ղարիպ վէ նէվվիտանէ պիր քիշնէնիշ սէտասը իչիթմիշ իտի։ Պունըն իւղէրինէ օթուրտուղը սանտալիէտէն սըչրայըպ այաղա գալդտը վէ պէնզի քհամիլէն ուչմըշ օլտուղը հալտէ.

— Ա՛հ, ժօվիալըն, հայվանըմըն սէսի տիր . . . աճապա հայվանըմա նէ՞ եաբըյօրլար. — տէյու հայգըրտը. պատէհու գարույը չիտտէթլէ աչարագ, նէրտիպանտան ալէլ աճէլէ աչաղըյա էնիպ նապէտիտ օլտու։

Տակոպէրին աղիմէթի նակէհանիսինտէն տէրէճէլինհայէտէ տիւշարը տէհլէթի օլմուշ օլան իքի գըզ գարընտաշ պիրի պիրինէ սարըլմըշ օլտուգլարը ճիհէթլէ, գըրըգ ճամլար արասընտան գօճա պիր էլ կիրիպ, բէնճէրէնին սիւրմէսինի աչտըղընը, վէ գանատլարը չիտտէթլէ նիթտիքտէն սօնրա, ասքէրին չանթաըյա պիրլիքտէ քիւչիւք պիր մասա իւղէրինտէ մէվզու՝ օլան լամպայը տէվիրտիյինի կէօրէմէտիլէր։

Պիչարէ էօքսիւզլէր, ղայէթ քէսիֆ պիր ղուլմէթէ միւսթաղրագ օլմուշլար ըտը։

11

ԺՕՎԻԱԼ ՎԷ ԷՃԷԼ

Մորոք, ժովիալը քէնտի հայվանխանէսինէ կէօթիւրտիւքտէն սօնրա, քէնտիսինի կէօրմէքտէն վէ հրսս իթմէքտէն մէն՝ իչուն էվվէլճէ սարմըշ օլտըղը էօրթիւյիւ պաշընտան չըգարտը։

Գաբլան, արսլան վէ բարս, պու հայվանը կէօրիւր կէօրմէզ, աճլըգ սախդասըյլա, գաֆէսէրինին բարմագլըգլարը իւզէրինէ աթըլտըլար։ Պարկիր իսէ՝ պու ճանվէրլէրին հէյպէթինտէն տիւշարը հայրէթ օլարագ, պոյնընը տիքմիշ վէ կէօզէրինտէ տէ ղայրը միւթէհարրիք պիր հալէ կէլմիշ օլտըղը հալտէ, պիւթիւն վիճուտիյէ տիթրէմէքտէ, վէ տուրտըղը եէրտէ մրխլանըպ գալմըշ զանն օլընմագտա ըտը։ Պիշարէ հայվանըն պէօյիւրէրինտէն պիրտէն պիրէ սօղուգ վէ քէսրէթլի պիր թէր ագմագա պաշլատը։

Արսլան վէ գաբլան՝ գաֆէսէրի տէրուննինտէ քէմալը չիտտէթլէ սըչրայարագ, ղայէթ միւթէհէվվիրանէ պիր սէտա իլէ հայգըրմագտա ըտըլար։ Բարսա կէլինճէ, պու հայվան հէր նէ գատար սէս չըգարմամագտա իտի իսէ տէ, անըն հիտտէթի էպքէմանէսի տիկէրլէրինտէն տահա գիյատէ տէհշէթէնկիզ իտի։ Գաֆասընը պիր թարաֆա չարբըպ բարչալաթմագ թէհլիքէսի մէվճուտ օլմագլա պէրապէր, գաֆէսինին պիր ուճընտան թա տէմիր բարմագլըգլար իւզէրինէ սըչրամագտա, վէ տահմա սաքիթ վէ ֆագաթ հիտտէթլի պիր սուրէթտէ եէրէ սիւրիւնէրէք գաֆէսին ուճընա գատար կիլոթիքտէն սօնրա, քէօր քէօ-

րիւնէ պիր համլա տահա իճրա իտէրէք, տէմիր բարմագլըգլար իւզէրինէ թէքրար սալտըրմագտա, վէ զանն իտէրսին քի բարչալամագ իսթէմէքտէ իտի։

Հայվան, պու սուրէթլէ իւչ տէֆա սըչրամըշ ըտը. պարկիր իսէ՝ վէլէհ ու հայրէթին տա'ի օլտըղը հարէքէթսիզլիքտէն տէհշէթէթ ու վահշէթին մուճիպ օլտըղը շաշգընլըղա ինթիգալ իտէրէք, տէրին տէրին քիշնէմէյէ պաշլատը վէ նէ եաբաճաղընը շաշըրմըշ օլարագ, կիրմիշ օլտըղը գաբույա տօղրու գօչմագ իսթէտի։ Հալ պու քի, պու գաբույը սըգըճա գաբատըլմըշ պուլտըղընտան, պաշընը էյիպ, պաճագլարընը պիր աղ կէվշէթտի, վէ խաբիճտէքի հավայը թէնէֆֆիւս իթմէք իսթէյօրմըշ կիպի թօբրագ իլէ գաբու գանատը արասընտա այըլմըշ օլան տէլիյի պուրնըյլա գօգլատը. պատէհու կիթտիքճէ հայրէթ ու տէհշէթի արթարագ աճը աճը քիշնէմէյէ, վէ էօն այագլարընը չիտտէթլէ եէրէ չարբմաղա պաշլատը։

Էճէլ, պիր տէֆա տահա սըչրամաղա հաղրլանմըշ իքէն, Բէյղամպէր գաֆէսէ եագլաշտը, վէ էլինտէքի մըղրաղընն ուճըյլա, տէմիր բարմագլըղը թուրթմագտա օլան սիւրկիւյիւ եիթերէք տէմիրինտէն չըգարտըգտան սօնրա, քէնտիսի տահի տէրագագ թալան արասը նէրտիւպանընըն եարըսընա գատար չըգտը։

Օ էհնատէ, գաբլանըն վէ արսլանըն ավազէի վահչիեանէսի պիչարէ ժովիալըն նէվվիտանէ քիշնէյիչլէրինէ մունզամմ օլարագ, միւսաֆիրխանէնին հէր թարաֆընա աքսէնտագ օլմագա պաշլատը։

Բարս՝ պու սըրատա նագաֆիլի թարիֆ պիր հիտտէթ ու չիտտէթլէ թէքրար տէմիր բարմագլըգլար իւզէրինէ աթըլտը. Հալ պու քի, սիւրկիւ աչըլմըշ օլտըղընտան, գաֆէսին գաբուսը պու տէֆաքի հիւճիւմէ մուգավէմէթ իտէմէյէրէք պիրտէն պիրէ աչըլտը, վէ էճէլ տահի պիր

Համլատա արագալար մէվզիֆինին թա օրթա եէրինէ տիւշտիւ։

Ձէննարըն խանֆիֆ զըյասը, հայվանըն պէննէքլի վէ տօնուգ սիյահ բէնկինետէքի տէրիսինի թէնվիր իթմէքտէ իտի։ Մէզքիւր ճանվէր՝ պարկիրէ եէթիշէպիլմէք իչուն իտէճէյի հիւճումըն մէսաֆէսինի հիսապ իտիյօրմըշ կիպի, պաշընը թօբրաղա ուզաթարագ պիր միւտտէթճիք հաբէքէթսիզ վէ պիւղիւլմիւշ պիր հալտէ գալտը. պատէհու նակէհանի պիր սըղրայըշըա ժօվիալըն իւզէրինէ աթլատը։

Զավալը հայվան՝ ճանվէրին գաֆէստէն տըշարը չըգտըղընը կէօրիւր կէօրմէզ, պիր համլատա, տըշարըտան իչէրիյէ տօղրու աչըլան գաբուընըն իւզէրինէ սըղրատը վէ գըրըպ աչմագ իտիէյօրմըշ կիպի օլանճա գուվվէթլիյէ եիթմէյէ պաշլատը։ Չալ պու քի էճել, քէննի իւզէրինէ աթըլմըշ օլտըղընտան, ժօվիալ արգա այագլարը իւզէրինէ գալգըպ տիմ տիք տուրտու. ճանվէրը իսէ՝ սա՛իդա սիւրաթընա մուատիլ պիր սիւրաթլա, պիչարէնին պօյնընը գավրայըպ ասըլտը, վէ էօն այագլարընըն սիվրի բէննէլէրինի տէ անըն կէօյիւսիւնէ պաթըրտը։ Պու սըրատա պարկիրին պօյնընըն շախ տամտըը աչըլարագ, բարընն տիշլէրի ալթընտան գըրմըզը գան ֆըշգըրմագա պաշլատը։ Էճել իսէ, արգա այագլարը իւզէրինէ տայանտըգտան սօնրա, չիքնարընը գաբուընըն արաւըղընա սըգըշտըրտը վէ քէսկին բէննէչէրիյէ տէ հայվանըն պէօյիւրիւնիւ եըրթըպ աչտը։ Չավալը պարկիրին էթի թիր թիր տիթրէքտէ վէ պօղուլմագ բաատէսինէ կէլմիշ օլան սուզիչի քիչնէյիշէրի տախի ինսանըն թիւյլէրինի էօրբիւրթմէքտէ իտի։

Պու սըրատա պիրտէն պիրէ շու սէօզլէր իչիտիլտի.

— ժօվի՛ալ... ճէսո՛ւր օլ... իչթէ կէլտիմ... ճէսո՛ւր օլ...։

Պու սէօզլէրի սէօյլէյէն չախ՝ Ցակոպէր քէննիսի իտի. զավալը իւմթիւար՝ արգասընտա շու վագըտի խունրիզանէ ճէրէեան իթմէքտէ օլան գաբույը աչմագ իչուն մէյուսանէ պիր սուրէթտէ չալըշըպ չապալամագտա ըտը։

Ցակոպէր՝ սայ ու զայրէթինին սէմէրէտտաւ օլամատըղընը կէօրէրէք.

— ժօվի՛ալ, ճէսո՛ւր օլ, պէն պուրատայըմ. – տէյու թէքրար հայդըրմագլա պէրապէր իսմատընա ատէմ չաղըրտը...։

Պիչարէ հայվան, բէք ալէա թանըմագտա օլտըղը պու տօսթանէ սէսի իշիթտիյինտէ, էկէրչի ճան չէքիշմէք բատտէլէրինէ կէլմիշ իտի իսէ տէ, սէսին կէլտիյի թարաֆա տօղրու պաշընը չէվիրմէյէ զայրէթ իտէրէք՝ պիր սէտաի հազինանէ իլէ ճէվապ վէրտի։ Պիր աղ սօնրա, բարսընն գուվվէթ ու թաղէիդաթընա արթըգ թապավէրի մուգավէմէթ օլամայարագ, էվվէլա տիզլէրի վէ մուախխէրէն տէ պէօյիւրիւ իւզէրինէ տէվրիլի վէրտի. զավալընն ումուղ պաշըլա օնուրդա քէմիքլէրի գաբուընըն էօնինէ ուզանմըշ օլտըղընտան, աչըլմասընա մանի օլըյօրտու։

Օ սըրատա, արթըգ հէր չէյ խիթամ պուլտու. չէօյլէ քի, մէզքիւր ճանվէր՝ պարկիրին իւզէրինէ չէօմէլիպ էօն վէ արգա այագլարըյլա սըգտը վէ պիչարէ հայվանըն հիյինի վէճաթընտա աթմըշ օլտըղը պիր գաչ գուվվէթսիզ չիֆթէլէրէ էհէմմիյէթ պիլէ վէրմէքսիզին, պուրընընն գանը ուճընը հայվանըն պէօյիւրիւնէ սալտըրտը։

Ցակոպէր իսէ, գաբուընըն քիլիտինի պիհուտէ եէրէ գըրմագա չապալայարագ.

— եէթիչի՛ն... հայվանըմըն իսմատընա եէթիչի՛ն... ճան գուրթարան ևօգ մու պէ՛. – սէօզլէրինի թէքրարլագտա վէ պատէհու բիւրղագագ օլարարագ. – Հէյէ շու

պէլայա պագ . . . սիլահըմ տա ւօգ . . . – տէյու հայ-գըրմադտա ըսը ։

Մորոք . – (Թաւան արասըներն հավլիյէ նագըր օլան բէնճէրէօինտէն կէօրիւնէրէք .) Պագ սանա , ևահո՛ւ, քէնտինի սագը՛ն . . . իչէրի կիրմէյէ չալըշմա , էօմրիւնիւ թէհլիքէյէ պըրագմըշ օլուրսըն . . . չունքի բարսըմ բէք գուտուրմըշ սըր . . . ։

Տակոպէր . – (Ճանխարաշ պիր սէտա իչէ .) Լաքին պարկիրի՛մ . . . պարկիրի՛մ . . . ։

Մորոք . – Սէնին պարկիրին ախըրընտան կիճէլէյին տըշարըյա չըգմըշ վէ արապալըդըն գարուսընը նիթէրէք իչէրիյէ կիրմիշ. բարսըմ տախտ քէնտիսինի կէօրիւր կէօրմէդ գաֆէսինի գըրըպ իւղէրինէ հիւճում իթմիշ . . . ։ (Թէհտիտքարանէ պիր թաւը իչէ .) Պինաէն ալէյհ , շայէտ պիր ֆէլաքէթ ղուհուր իտէճէք օլուրսա , պիրմիշ օլ քի մէսուլիյէթի սանա ա՛իտ տիր . չունքի հայվանը թէքրար գաֆէսինէ իտխալ իտէպիլմէք իչուն, էն պէօյիւք թէհլիքէլէրէ տիւչար օլաճաղըմ։

Տակոպէր . (Միւսթէհիյանէ վէ մէհուսանէ պիր սուրթէտէ էլլէրինի գավուշարրարագ .) Լաքին հայվանը՛մ . . . հայվանըմը գուրթա՛րընըզ, րէճա՛ իտէրիմ . . . ։

Բէյղամպէր՝ իխթիեար ասքէրին րէճա վէ նիյազլարընա գուլագ պիլէ ասմայարագ բէնճէրէտէն իչէրիյէ չէքիլտի վէ կէօղտէն նիհան օլսու ։

Հայվանլարըն հայգըրըշլարըյլա Տակոպէրին տիլխրաշ սէտասը , Ֆոքոն-Պլան միւսաֆիրխանէսինտէ հէր քէսի ույանտըրմըշ ըսը ։ Բէնճէրէլէր հէր թարաֆտան ալէլ ացէլէ աչըլարագ մումլար իխրաճ օլունսու ։ Պիր գաչ տագըդա սօնրա , միւսաֆիրխանէի մէղքիւրըն խըտմէթճիլէրի էլլէրինտէ ֆէնարլար պուլընտըղը հալտէ հավլիյէ չիթապ իտէրէք Տակոպէրին էթրաֆընը ալտըլար , վէ վուդուր հալի անլամագ իւղրէ իսթիֆսարը քէյֆիյէթէ պաշլատըլար ։

Իխթիեար ասքէր իսէ , տախտա գարուչը գըրըպ աչմազա չապալայարագ .

— Պարկիրիմ իչէրիտէ տիր . . . պու ալչագ հէրիֆին ճանվէրըլէրինտէն պիրի տէ գաֆէստէն չըգմըշ հայվանըմը բարչալայօր . – տէտի ,

Միւսաֆիրխանէ սէքէնէսի՝ հայվանաթը վահչիյէնին ավազէլէրինտէն զաթէն բիւրտէհչէթ օլմըշ օլտըգլարընտան , պու սէօզիւ իչիտիր իչիթմէդ, օրտտան չըգըպ կիթմէյէ մէճպուր , վէ պաղըլարը տախտ օթէլճիյէ քէյֆիյէթի իւսպար իթմէյէ չիթապան օլտըլար ։

Արապալըդ գարուսընըն աչըլմասընա սապրընգլըգա պէքլէմէքտէ օլան իխթիեար ասքէրին տէրէճէյի ըզտըրապաթը , բէք գօլայ թագտիր օլընապիլիր իտի ։ Պիչարէնին պէնզի սարարմըշ վէ նէֆէսի քէսիլմէքտէ պուլընմըշ օլտըղը հալտէ , գուլագընը քիլիտ տէլիյինէ տայաթարագ տինլէմէքտէ իտի . . . ։

Հայվան սէտասըը բէյ տէր բէյ քէսիլմէյէ պաչլատը . հայվանխանէ տէրունինտէ , գայէթ տէրին պիր մըրըլտանմա սէտասըլա , Բէյղամպէրին գօրդուճ վէ մուխթասար պիր թարղտա թէքրարլամագտա օլտըղը . « Լճէ՛լ . . . պուրայա՛ կէլ . . . Լճէ՛լ . » սէօզլէրինտէն պաչգա պիր չէյ իչիտիլմէյօրտու ։

Կիճէ՝ տէրէճէի նիհայէտէ գարանլըգ օլտըղընտան, Տակոպէր՝ քիրէմիտլէ մէսթուր օլան չաթը իւղէրինտէն Գողիաթըն քէմալը ինթիպահ վէ պահիրէթլէ սիւրիւնիւպ կէչտիյինի , վէ չաթը բէնճէրէսինտէն թավան ատրասընա տախտ օլտըղընը կէօրէմէմի ։

Պիր աղ սօնրա , հավլինէն գարուսը աչըլարագ , օթէլճի՝ էլինտէ պիր գարապինա օլտըղը վէ պէրապէրինտէ տէ գանճալար վէ սօղալար իլէ միւսէլլահ պիր խայըը քէսան պուլունտըղը հալտէ , քէմալը իհթիեաթլա արապալըդ գարուսընա տօղրու իչէրիյէտի վէ Տակոպէրէ եաղլաչարագ .

— Նէ՛ վար, նէ՛ վուդու պուլմըշ, միւսաֆիրխանէմ տէրունինտէ պու նէ՛. կիւրիւլթիւ բաթըրտը տըր... պիր պարկիրին պաշլըղընը եէմիյէ պաղլամայը պիլմէ. յէճէք գաառար չոլըա վէ տըդգաթըշ օլան աաէմլէրէ տէ, պու վահդի հայվանլարը սագլայանլարա տա լանէթլէր օլսուն..., Քօհա՛թ չէյ պէ՛... էկէր հայվանըն ճարալանմըշ ըսա, գապահաթ սէնին տիր, նէ պաղըրըպ տուրույօրսուն, պիր ազ տըդգաթլը տաւրանայըրըն տա պու ֆէլաքէթէ սէպէպիյէթը վէրմէյէ իտին։

Ինթիյար ասքեր՝ պու թէքտիրլէրէ ճէվապ վէրէճէք եէրտէ, տահմա արաապալըդ տէրունինտէ կէլէն կէչէն ահվալի տինլէմէքտէ օլտըղընտան, սիւքիւթ ինթիլմէսի իչուն էլինէ պիր իչարէթ իթտի։

Ղիրտէն պիրէ պիր սէտատի վահդիճանէ տահա իչտիյալի. պունը միւթէադրիթ՝ ճէյղամպէրլին ղարիպ պիր ավաղէսիյէ բաթըրն աճը աճը հայգըրմաըը հուզգարըն նաղարը տըդգաթըընը ճէլպ իյէտի։

Օթէլճի, տիւշարը խէվֆ ու խաշիյէթ օլտրատ, ասքերէ խիթատպէն.

— Իչիթմի՞ն մի նահո՛... չիւպհէսիզ պէօյիւք պիր ֆէլաքէթէ սէպէպ օլսուն, նէ՛ ղարիպ սէտա ըտը օ... ղալիպա ճէյղամպէր թէհլիքէլի պիր սուրէթտէ ճարալանմըշ օլմալը տըր. — տէտի։

Տակոպէր՝ միւսաֆիրխանէ սահիպինէ ճէվապ վէրմէյէ տաւրանմըշ իչէն, պիրտէն պիրէ գարու աչըլտը վէ Գողիաթ էչիքտէ նիւմայան օլարատ, հուզգարա խիթապէն.

— Իչէրիյէ կիրէպիլիրսինիզ. թէհլիքէ պէր թարաֆ օլմուշ վէ ղօրգաճադ պիր չէյ գալմամըշ տըր. — տէտի։

Պունըն իւզէրինէ իչէրիյէ կիրտիլէր. հայվանխանէ տէրունի, ղայէթ տէհլիթէնիկիզ պիր միւղաբէ իրայէ խոյօրսուս։

Ճէյղամպէր, պէնզի պէթի ուչմըշ օլտրըղը հալտէ, ղահիրէն կէօսթէրտիյի սիւքիւնէթի այթընտա հէյճանը գալպինի սէթրէ չալըշարագ, բարսըն գաֆէսինատէն պիր գալ ատրմ ուզագտա տիզ իւսթիւնէ կէլմիշ վէ առատագլարընըն խաֆիֆ խաֆիֆ հարէքէթէ կէլմէսինէն տուա իթմէքտէ օլտրըղը անլայըլմագտա պուլընմըշ ըտը։ Մէրգում, միւսաֆիրխանէ սահիպինէ ատէմլէրինի կէօրտիւքտէ, այաղա գալգտը վէ ճիւքսէք վէ միւթէֆախխիրանէ պիր սէտա իչէ.

— Նա՛ Բաղպի, սանա համտ վէ սէնա օլսուն. դիրա, պու հագիր դուլընա իհսան պույուրտրըղըն գուվվէթի ու ճէսարէթի սայէսինտէ, պիր տէֆա տահա զալէպէ իթմէյէ մուվաֆֆագ օլտում. — տէտի։

Գատէհու, գօլլարընը խայվարի կէօյսինէ տայաթարագ, գաֆէսինին պիր քէօչէսինտէ հէնուղ աճը աճը հայգըրմագտա օլան էճէլ իւզէրինէ պուլմուշ օլտրըղը մուզաֆֆէրիյէթտէն տօլայը մահզուղ օլույօր կիպի, միւթէազզիմանէ պիր թավը վէ միւթէքէպպիրանէ պիր նաղարըա էթրաֆընա պագմաղա պաշլատը։

Պու ժէնգարէտէ հաղըր պուլընանլար, Մորքըն քիւրքիւ այթընտա միւքէմմէլ պիր զըրհ էլպիսէսի պուլընտըղընը պիլմէտիքլէրինտէն, բարսըն իթտաթ վէ թէսլիմիյէթինի անճագ մէրգուման գօրգմագտա օլմաընա իհնատ իտէրէք, պու առէմին հէման թագաթը պէչէրիյնէնին ֆէվգինտէ օլարագ մալևք պուլընտրըղը ճէսարէթ վէ իգթիտարա տէքէճէի նիհայէտտ հայրան օլտըլար։

Գողիաթ իսէ՝ Իէյղամպէրին արդասընտա, պիր գալ ատրմ գատար ուղագտա տուրմըշ, վէ տիշ պուտագ աղաճընտան մամուլ մըղրաղա տահանմըշ գալմըշ ըտը։ Իթլատալի քէլամ, գաֆէատէն պիր ազ ուղագտա, գանլար իչինտէ միւղէմմա օլարագ, ժօվքալը պիրուն ճէսէտի սէրիշիյ իտի։

Տակոպէր, սէվկիլի պարկիլրինին գանա միւսթաղրագ վէ բարչա բարչա օլմուշ ճէսէտինի կէօրիւր կէօրմէզ, էլի այաղը պուղ քէսիլիպ սանէմ կիպի տուրտու, վէ չէհրէի անիճանէօնտէ քէտերի տէրունինէ ալէամէթի օլարագ պաղը ասարը ֆէվգ էլ ատէ միւչահէտէ իտիլտի . . . Պատէհու, Ժօվիալըն ճէսէտի եանըննա տիզ չէօքերէք, հայվանըն պաշըրը եօզարը գալըրրար, վէ վաղթըյլա սէվկիլի սահիպինէ պագտըղը ղէման նուրը ղէքեավէթի ու պէշաչէթլէ բարըտայան, իրի կիւղել կէօզլէրինի օ տօնուգ, սէօնիւք վէ եարը գարալը պուլընճա, պիշարէ ասքեր ճիկէսուղ պիր ան չէքմէքճէն քէնտիսինի ալամտատը։

Տակոպէր, հիտատէթ ու ղաղաղընը քեամիլէն ունութմըշ օլտըղը կիպի, իրի գըղգարընտաշըն մէնաֆինէ պու տէրճէճ մուղիր օլան շու հատիսէյի նակէհանինին թէվկիլա իտէճէյի սուի նէթաիճի տէ ունութմըշ ըտը։ Մէրգում, քէնտի մէշադաթ վէ մուհարէպաթ արզատաշը օլուպ, էնանի սէֆէրտէ իրի տէֆա եարանընմըշ օլան, վէ պունճա սէնէլէրտէն պէրու քէնտիսինտէն պիր տագըդա այրընմըշ օլմայան սատըդ վէ պիշարէ հայվանընընճէն վէֆաթընտան պայդա հիչ պիր շէյ տիւչիունմէեօրտու։ Պիշարէ ատէմին իսէլէճան ու ըղընըրապընը սիմասընտա աչիքեարէն նագշ օլունմըշ ըտը քի, օթէլճի իլէ ատէմլերի՝ բէնէչէի նճէլէ չիքեար օլմուշ օլան պարկիլրինին եանընա տիզ չէօքերէք աղտամագտա պուլընան իսթիխեարընճու աճըգը հալինտէն պէյատէօնլէ ըղգաթա կէլտիչէր։

Լաքին Տակոպէր՝ ըղընըրապաթընճէն էապատը մուճիպէնի եավաշ եավաշ հըսա իթմէյէ պաշլայարագ, Ժօվիալըն քէնտի մէնճա արզատաշը տախի օլտըղընը, վէ էօքսիւղէրին վալիտէսի վագթըյլա էվլատլարը կիպի պու պիշարէ հայվանէա ղայէթի միւչքիլ վէ թա-

գաթֆէէրսա պիր սէյահաթ իճրա իթմէյէ պուլընընընը տէրխաթըր իտինճէ, հայվանըն վէֆաթը եիւղիւնտէն թէվէնիւտ իտէճէք նէթաիճի վէխիմէ պիրտէն պիրէ ֆիքըրինտէ թէճէէսիւմ իյլէտի, Պունըն իւղէրինէ, պիր աղ էվվէլսի ըրզգաթ ու սիւքիւնէթ եէրինէ հիտատէթ ու ղաղաղ դաիմ օլարագ այաղա գալգաը վէ կէօզլէրինտէ աթէչի վահչէթ բարլամագտա օլաըը հալտէ, Բէյղամպէրին իւզէրինէ հիւճում իյլէյիպ, պիր էլիյլէ մէրգումըն պօղաղընտան թուրթաը վէ տիկէրիյլէ տէ կէօյսիւնէ պէշ ալթը եումրուգ էնտիրտի իսէ տէ, պու տարպէլէր Մորոքըն զըրհ էլպիսէսինէ թէսատիւֆ իտէրէք թէէսիրսիզ դալտըլար։

Տոկոպէր, եումրուգլարը իննտիրմէքտէ հալէա տէվամ իտէք.

— Հայտո՛ւտ հէրիֆ . . . հայվանըրմըն վէֆաթընտան մէսուլ սէն սին . - տէմէքտէ իտի։

Մորոք, ղաիֆ վէ սինիրլի օլմագլա պէրապէր, ուզուն պօյլու օլան վէ ֆէվգ էլ ատէ պիր գուվվէթէ մալիք պուլընան Տոկոպէրէ դարչը քէնտի հալ ու չաննընա եագըշըր պիր սուրէթտէ մուգապէլէ իտիմէյօրտու։ Նիհայէթ սապըգ գումպարաճը աոքէրինին էլինտէն Բէյղամպէրի գուրթարապիլմէք իչուն, Գողիաթ իլէ միւսաֆիրլանէ սահիպինին միւսաֆէլէօի լագըմ կէլիպ, պիր գաչ սանիյէ զարֆընտա պու իրի մուգապրաղը եէքտիկէրինտէն այրըտըլար։ Մորոք՝ հիտատէթ ու ղաղաղընտան նաչի սաբ սարը քէսիլմիչ օլտըղընտան, Տոկոպէրէ ուրմագ իսթէճիսի մըղրաղը էլինէ ալմագտան քէնտիսինի մէն՝ իչուն թէքրար միւսաֆէլէյէ լուղում կէօրիւլտիւ։

Միւսաֆիրլանէ սահիպի, էլէրինի՝ պիր թավըը մէեուսանէ իլէ սաչտան խալի օլան աչընը իւզէրէնէ վաղ իթմիչ պուլունան Տոկոպէրի խիթապէն.

— Լաքին սէնին իթտիյին տէ ատէթա էտէպսիզլիք տիր . պու միւհթէրէմ զաթը՝ ճանփէրլէրէ դուրպան օլմազ թէհլիքէսինէ տիւշիւրտիւքտէն սոնրա թէբրէլէյէրէք էօլտիւրմէք տէ իմքիյօրսըն , սէ՛յիվլ մի . . . . Ամէնին կիպի տայը ատամլը ազարմըշ պիր ատէմէ պէօյլէ հարէքէթի իթմէք եւագըչմազ . Նէ՛ տէր սին , զապըթա մուտավէյէթինէ միւրաճաաթ իտէ՛լիմ մի . . . տիւն ազշամ ագըլը պիր ատէմ պէնզէյօրտուն , պիրատէն պիրէ նէ՛ օլտուն . — տէտի ։

Ցոկապէր , պու սէօզլէրտէն ազըները պաչընա թօքլայըպ , քէնտի էճնէպիլիք սըքաթը՝ հալ ու վազիյէթինին միւչքիլաթըները թէղեիտ իտէպիլիր օլտըղընը տիւշինէրէք , ճիւրաթը վազըտաընտան սօլայը նատիմ վէ րէչիման օլտու ։ Գունտան դաթը նազար , սէյահաթը նը տէվամ իտէպիլմէք իչուն պարկիրէ պէտէլ պէհէմհալ պիր թաղմինի նազոտ էլտէ իթմէք իգթիղա իտէը իտի . չունքի սէյահաթտա պիր կիւն թէէխխիւր՝ էօքսիւղէրին իսթիգպալինի թէհլիքէյէ տիւշիւրէճէյի կիալի , պու գաատր զահմէթ ու մէչազգաթ տա մահվ ու հէյտա օլաճագտը ։ Պինաէրին՝ քէնտի քէնտիսինի մէճպուրէն զաալի իտիպ հիտտէթ ու զաղապընը թէքքինէ չալըշարագ , օթէլճիյէ խոխտապէն ,

— Հագըընըզ վար էֆէնտիմ . . . հիտայէթիմէ զալէպէ վէ իւք ազշամքի կիպի թէհամմիւլ իտէմէտիմ . Լաքին նիհայէթ . պարկիրիմին վէֆաթընտան սօլայը պու ատէմ մէսաւլ թուրքմանագ մը , պուրատընը թայինէ սիզի հաքէմ լիթթիհատ իտէրիմ . — տէտի ։

Օթէլճի . -(Մարթը թէսահուպ իտէրէք .) Բէճէյի , մատամ քի պէնի հաքէմ լիթթիհատ իտիյօրսըն , պէն տէ տէրիմ քի սէնին էֆքէտրընտա տէյիլիմ . պարկիրինին զըյո՛ինէ սէպէպ սէն սին . պունլարըն քիտափէ՛ . սէնին տրգդաթը՝ ղընտան նէչէթ իթմիչ

տիր չիւնքի հայվանընը էյի պաղլամամըշըն , օտա ատըրընտան չըգըպ դաւուտը արալըգ գալմըշ օլան պու արաապալըգա կիրմիշ տիր . . . ։

Գողիաթ . — Ցօղրու տըր . չիմտի խաթըրըմա կէլիյօր . հայվանլար պիր աղ հալա ալտըն իչուն արաապալըրըն դաւուտընը կիճէ տրալըգ պըրագմըշ ըտրմ . մա հալա գաֆէլլէր սըդրըմա գարաատըլմըշ օլապրընտան , պիր կէօնա թէհլիքէ վուգուն միւմքինսիզ իտի . . . ։

Հապըրունտան պիրի . — Խվվէթ , եօյլէ օլապրընը պէն տէ թաատիգ իտէրիմ ։

Պիր տիկէրի . — Բարտը դուտուրթմագ վէ գաֆէլլի գըրտըրթմագ իչուն եալընըգ պարկիրին հուզուրը քեաֆի իտի ։

Պիր իւչինճիւ . — Պու պապատ չէքթայէթ իթմէք մահզա Ռէյղամպէրին հագգը տըր ։

Ցակոպէր . -(Ասպր ու արամը թիւքէնմէյէ պայտարագ .) Պու մանթըղտագ սէօյլէր պէնիմ գուլաղըմա կիրմէզ . պէն թէբրար տէրիմ քի , պունա չու տոգըգտատա նաչ բարա վէ եա՛խսո պիր պարկիր լաղըմ տըր . էվվէթ , իքնինտէն պիրինի չիմտի իտթէրիմ . չունքի , պու ֆիէլաքէթ օճաղընտա արթըգ գալամամ ։

Մորոք . — Պէն տէ սանա տէրիմ քի , պունա վազը օլան զարարը սէն թաղմին իտէճէքսին , իչինէյօր մքարն ։

Պու տապագէի միւտհիշէյի գաստէն թէէխիր իթմիչ օլան Ռէյղամպէր , պու սէօզիւ սէօյլէր սէօլէմէզ , օ վազթա գատար քիւրքիւնիւն գօլը իչինտէ սէթթ իթմիչ օլապրը դանըը էլինի չըգարըգ կէօսթէրտի վէ իլավէթէն .

— Գագընըզ , բարտ պէնի նատըր եարալատը : պէլքի տէ էօլիւնճէյէ տեք սագաթ գալաճագըմ . — տէտի ։

Մէղքիւր նարա , էկերչի Ռէյղամպէրին տէտիյի գատար թէհլիքէլի տէյիլ իտի խէ տէ , էբէյլիճէ տե-

րին իսի ։ Մէրդուսըն չու իֆատէի ախիրէսի՝ հազըրու-
նըն ըզդաթընը թահրիք վէ անլէրին հիւանիւ թէվէճ-
ճիւհիւնիւ քէնտիսինէ ճէլպ իլլէսի ։ Միւսաֆիրխանէ
սահիպի իսէ՝ պու վագըայը այնը ֆըրսաթ ատտ իսէ-
րէք , քէնտի տավասը նազարըլյա պագտըղը պու տա-
վայը , Մորոքքն լէհինէ ֆասլ իթտիրմէք իւղրէ սայիս-
լէրտէն պիրինէ խիթապէն .

— Պու միճատէլէյէ խիթամ վիրմէք իչուն եալը-
նըզ պիր չարէ վար ատը . . . պու չարէ տէ չու տըր քի,
կիտիպ տէրհալ գարիյէ միւտիրինի ույանտըրմալը վէ
չիմտի պուրայա կէլմէսինի րէճա իթմէլի տիր . միւտաի-
լէյ՝ տիրայէթլի պիր զաթ օլտըղընտան , քիմին հագգ-
լը վէ քիմին հագգսըղ օլտըղընը թայինի իտէրէք պու
տավայա խիթամ վէրէճէք տիր . – տէտի ։

Տակոպէր . – Պէն տէ սիղէ պունը թէքլիֆ իտէ-
ճէքտիմ . . . չունքի , քէնտի տավամը լաօտ պէ լաօտ
ֆասլ իտէրէք իհդագը հագգ իտէմէմ ։

Օթէլճի . – Ֆրի՛յ , հայտի չաբուգ գարիյէ միւտի-
րինին լտանէսինէ կիթ տէ պուրայա չաղըր ։

Խըտմէթքեար տէրագատ տըշարը ֆըրլանտը . է-
ֆէնտիսի իսէ՝ իլք ագշամը միւտաֆիրխանէյէ մուվասէ-
լէթինտէ միրուր թէկըիրէսինի ատքէրտէն իսթէյէմի-
միշ օլաըղընտան , չայէտ մէրգում թահթը իսթինթա-
գա տալընըրտա , քէնտիսինէ տէ պիր մէտուվէյէթի թէ-
րէթթիւտ իտէր գօրգուսըյա Տակոպէրէ խիթապէն .

— Գարիյէ միւտիրի , պու վագթ ույգուսընտան
ույանտըրըլըգ բահանըզ իտիլտիյի իչուն ճանը սը-
գըլտագ տըր . պէնիմ իսէ , մէտուվէյէթի տլթընա
կիրէք թաղիր իչիմէյէ արդում օլմատըղընտան , հէր
իչի եօլունտա կէօրմէք իսթէրիմ . պինտէն տլէյհ կի-
տիպ միրուր թէսքիրէնի կէթիրմէլիսին քի , նիզամընտա
օլուպ օլմատըղընը անլայըմ , տիւն ագշամ պուրայա
վիրուտինտէ պու մուամէլէյէ իճրա իթմէտիյիմ իսթա
իթմիշ օլտըղընտան , միւթէէսսիֆիմ ։

Տակոպէր . – Ֆեազըտլարըմ քեամիլէն եօգտըրտա
չանթամըն իչինտէ տիր . չիմտի կիտէր կէթիրիրիմ ։

Սապըդ գումպարաճը ասքէր պու սէօղիւ սէօյլէ-

տիքտէն սօնրա , պաչընը էօթէյէ չէվիրէրէք վէ էլլէրինի
տէ կէօղէրի իւզէրինէ վաղ իտէրէք , ֆօվիալըն ճէսէտի
էօնիւնտէն կէչտի վէ արտապարտ մէվգիֆինտէն տըշարը-
յա չըգտըղտան սօնրա , էրէյիճէ վագթտան պէրու եա-
լընըղ պըրտագմըշ օլտըղը իլքի հէմշիրիէլերի պուլմագ իւզրէ
օտասընա չիթապան օլտու ։

Բէյղամպէրն իսէ՝ չէօղէի զաֆէրլէ բարլամագտա օլան
կէօղէրինի Տակոպէրէ աթթի իտէրէք .

— Իչթէ չիմտի պարկիրսիզ , բարտսըզ վէ էվրագսըզ
գալտը . . . Պունտան տահա զիյատէ պիր չէյ եաբամագ
ըտըմ . . . չունքի եաբմագա էմր եօգտու . . . հէմ տէ պու
թէչէպպիւսիւտէ միւմքինի մէրթէպէ հիլլէքտարանէ վէ
ուսթալըգլա տավրանմալը վէ պիր կէօնա չիւպհէյէ մա-
հալ վէրմէմէյէ չալըշմալը ըտըմ . . . Շիմտի հէր քէս գա-
պահաթը պու ասքէրէ համլ իտէճէք տիր . մատամ քի
մէրդումըն վէ պէրապէրինտէ պուլունան իլքի գըզճըղաղըն
թէէլլիւրի ազիմէթինէ պու տէրէճէ րտալթը էհէմմիյէթ
իտիլյօր վէ պէօյլէք մէնֆաաթլար պէքլէնիյօր , պէն տէ ,
պունլար պիր գաչ կիւն եօլլարընա տէվամ իտէմէյէճէք-
լէրինի քէմալը էմնիյէթլէ խապէր վէրէպիլիրիմ ։

Բէյղամպէրին չու միւլահազաթ վէ թէֆէքքիւրա-
թընտան պիր չարեէք սաաթ սօնրա , Գողիաթըն րէֆիգի
Ֆարլ՝ կիզլէնմիշ օլտըղը մահալտէն տըշարըյա չըգըպ Մո-
րոքքն աճէլէթէն եաղմըշ օլտըղը պիր մէքթուպը ալտը
վէ Լիբսիքայա կիթմէք վէ օրայա վասըլ օլուր օլմազ , մէգ-
քիւր մէքթուպը բօսթախանէյէ պըրագմագ իւզրէ եօլա
րէվանն օլտու .

Պու մէքթուպըն ասլէտի պէր վէճհի աթի եաղըլմըշ
ըտը ։

Միւսիւ Բօտէն

Բարիստէ Միլիէօ-տէգ-Իւրսէն սօգաղընտա , Ն° 11

ՖՐԱՆՍԱ

12

ԳԱՐԻՃԷ ՄԻՒՏԻՐԻ

Տակոպէրին ըղտըրապ ու վէսվէսէսի կիթտիքճէ արթմագտա ըտը. պարկիրինին՝ արապալար մէվգիֆինէ քէնտիլինտէն կիտէմէզ օլտըղընա էմին պուլընտըղընտան, պու վագըտի մէշո՛ւմէյի Մորոքըն սուի ախլէագ վէ խապասէթինէ համլ իտիյօրտու. լաքին պու ալչագ հէրիֆին իճրա իթտիյի չու խապասէթ վէ ատավէթին սէպէպինի պուլմագ իչուն պիհուտէ հէրէ զիհն եօրմագտա, վէ պու հալէ հիչ պիր մանէա վիրէմէմէքտէ իտի։ Պունտան պաշգա, քէնտի տավասը՝ հէր նէ մէրթէպէ հագգը տախի օլսա, ույգուսընտան զօր ըլա գալտըրըլմըշ պիր հաքիմին հիւանի նիյէթ վէ եա սուի ախլէագընա մէնուէթ իտուլինի, վէ մէրգումըն՝ մահզա սաթհիյեաթը նազարիէրիպանէյէ պագարագ, քէնտիսինի մահքիւմ իտէպիլիր օլտըղընը քէմալը տէհղիթլէ տիւչիւնմէքտէ իտի։

Ցագաթ, պու ֆէլաքէթի նակէհանիյի էօքսիւղլերտէն միւմքինի մէրթէպէ կիղլէմէյի գարաբլաշըրարագ եօգարը չըգտը, վէ օտանըն գաբուսընը աչաճագը սըրատա, այագը Բապա-Ժուայա տօգունտը։ Սատըգ հայվան, ժօվիալը ախըրտան չըգարըպ կէօթիւրմէքտէն մէն՝ իչուն, Բէյղամպէր իլէ պիհուտէ հէրէ բէնզինէլէչտիքտէն սօնրա, գօշուպ էսկի հէրինէ ավտէթի իլէմիշ իտի։

Տակոպէր, գաբույը աչարագ քէնտի քէնտինէ.

— Պէրէքէթի վէրսին քի, քէօրէք ավտէթի իթմիշ տէ պիչարէ չօճուգլարը մուհաֆիզագա իտիյօր. – տէտի։

Լաքին օտա տէրունինի՝ ղայէթ քէսիֆ պիր զուլմէ-

թէ միւթթաղրագ օլմուշ կէօրունճէ, ֆէվգ էլ ատէ տիւչարը թէաճճիւպ ու վէսվէսէ օլարագ.

— Էվլատլարը՛մ... նէ՞ իչուն ըշըգսըղ գարանլըգտա գալմըշսընըղ. – տէյու սիւալ իյլէտի։

Հալ պու քի, պու սիւալէ ճէվապ վէրէն օլմատը։ Պունըն իւղէրինէ, թէաճճիւպ ու վէսվէսէտէն, խէվֆ ու տէհղիթէ ինթիգալ իտէրէք, վէ գարանլըգտա էլիյլէ էթրաֆընը եօգլայարագ եաթաղըն եանընա գատար գօշտու, վէ իբի հէմշիրէտէն պիրինին էլինի թուֆտը իսէտէ, պու էլին պուգ քէսիլմիչ օլտըղընը կէօրտիւ։ Ինթիեար ասքէրին տէհղիթի կիթտիքճէ արթարագ.

— Բ՛օզ... էվլատլարը՛մ... Պլա՛նչ... ճէվապ վէրինիզ... պէնի գօրգուտըյօրսընըղ...– տէյու հայգըրտը։

Ա՛յնը սիւքիւթ տէվամ իյլէտի. թուֆմըշ օլտըղը էլ իսէ, էլան սօղուգ վէ հարէքէթսիզ օլտըղընտան, մաքինավարի պիր սուրէթտէ օխշամագտա ըտը։

Պու էսնատէ, մահթապ՝ քէնտիսինի իհաթա իթմիշ օլան սիյահ պուլութլարըն ալթընտան սըյրըլարագ, պու քիւչիւք օտանըն իչէրիսինի վէ բէնճէրէնին թա գարշըսընտա պուլընան եաթաղըն իւղէրինի թէնվիր իյլէմիշ օլտըղընտան, պիչարէ իսթիեար իբի գըզ գարընտաչըն տախի պայըլմըշ օլտըղընը կէօրէպիլտի. մահթապըն մախմի ղըյասը՝ էօքսիւղլերին սըֆաթընտաքի սօղունլըղը պիր դաթ տահա թէչտիտ իյլէմիշ իտի։ Զավալը չօճուգլար, գօլլարընը եէքտիկէրինին պէլինէ տօլամըշ օլտըգլարը հալտէ, պիրի պիրինէ սարըլմըշ քտըլար. Րօզ իսէ, մինի մինի պաչընը Պլանչըն սինէսինէ տայաթմըշ ըտը։

Տակոպէր, տէրհալ բտգը չօթրասընա գօշարագ.

— Գօրգուլարընտան պայըլմըշ օլմալը տըրըլար. պիչարէ՛ չօճուգլար, տիւնտէն պէրու օ գատար ըզտըբրապ չէքտիկէր քի, պու հալէ տիւշմէլէրի չաեանը իսթիղրապ պիր չէյ տէյիլ տիր. – տէտի։

Տակոպէը, պու սէօղիւ միւթէադըպ, եաթաղըն եա-
նընա տիզ չէօքտիւ, վէ մէնտիլինին ուճընը պիր գաչ
տաղլա րագը լէչ ըզլաթտըզտան սօնրա, իքի գըզ գա-
րընտաչըն գուլագ թօզլարընը եավաչ եավաչ օվալամա-
ղա պաչլատը, պատէհու րագըյա պաթըրըլմըշ օլան մէն-
տիլի՝ էօքսիւզլէրին կիւլ բէնկինատէքի պուրուն տէլիքլէ-
րինէ տէ տօգունտըրտը...:

Տակոպէը, տահմա եաթաղըն եանընտա տիզ չէօք-
միւշ, գալալի ըզտըրապ վէ էնտիշէյէ ուղրամըշ վէ էամէը
չէհրէօինի տահի էօքսիւզլէրէ տօղրու էյիմիշ օլտըղը
հալատէ, պիր գաչ տագըճա գատար պէքլէտի. պու հա-
րէքէթինատէն մագսատի, իլգ թէճրիւպէսի պօչա կիթտիկի
թագտիրտէ, եէտինտէ պուլընան եէքճանէ մուալէճէնին
իսթիմալինի թէքրարլամագտան իպարէթ իտի:

Բօղըն խաֆիֆ պիր հարէքէթի, ասքէրէ պիր աղ իւ-
միտպախչ օլտու. կէնճ գըզճըղագ՝ տէրին պիր ահ չէքէ-
րէք, պաշընը եասթըղընըն իւզէրինտէ չէվիրտի. պատէ-
հու սարսըլըպ, կէրէք հայրէթ վէ կէրէք տէհշէթ ասարը
մէշհուտ օլան կէօղլէրինի աչտը. լաքին, եէքնաղարտա
Տակոպէրի թանըյամայարագ, «Հէմշիրէճիյիմ...» տէ-
յու նիտա իլլէտիքտէն սօնրա, Պլանչըն գօլարը արտըր-
նա աթըլտը:

Զաթէն Պլանչ, ասքէրին եէտինատէքի մուալէճէնին
թէէսիրաթընը հըսս իթմէյէ պաշլամըշ օլտըղընտան, Բօ-
ղըն ֆէրեատը, քէնտիսինի պայղընըզդ հալինտէն պիւ-
թիւն պիւթիւն գուրթարտը. անճագ, պիչարէ մատում-
ճըղագ, սէպէպինի պիլմէյէրէք, հէմշիրէսի կիպի տիւչարը
տէհշէթ օլմըշ օլտըղընտան, մէզպուրէյէ սարըլտը:

Տակոպէը. – (Ֆէսպի իթմինան իտէրէք, քէնտի քէն-
տինէ.) Իչթէ քէնտիլէրինէ կէլտիլէը... էն մուհիմ շէյ
տէ պու իտի. չիմտի եալընըզ գօրգուլարը գալտը քի,
օ տահի պիր աղտան կէչէճէք տիր: (Պատէհու սուրէթի

իֆատէսինի միւլայիմլէթէրէք քէնտիլէրինէ խիթապէն.)
Հայտի, էվլատլարըմ... ճէսուր օլունըզ... արթըզ պիր
չէյ գալմատը... եանընըզտա տուրան Տակոպէը քէնտի-
սի տիր... եանի պէնիմ...– տէտի:

Իօքսիւզլէը, նակէհանի պիր հարէքէթ իճրատըյա,
հէնուզ էնտիշէ վէ ըզտըրապ ատարը միւշահէտէ օլունան
կիւզել չէհրէլէրինի ատքէրէ տօղրու չէվիրտիլէր. պատէ-
հու, պիր հիւանի էտա իլէ, հէր իքիսի տէ գօլարընը
մէրգումա ուղաթարագ.

— Ա՛ն մի սէն Տակոպէը, էօյլէ իսէ գուրթըլտըզ.
– տէյու հայգըրտըլար:

Տակոպէը. (Անլէրին էլլէրինի քէնտի էլլէրի իչինէ
ալարագ վէ քէմալը մուհապպէթ վէ մէճմունիյէթլէ սը-
գարագ.) Էվէթ, էվլատլարըմ... պէն իմ, դաչիպա
դայպուպէթիմ էանատընտա քէք չօգ գօրգմըշսընըզ:

Բօզ. – Գօրգումըզտան էօլիւմ տէրէճէսինէ կէլտիք:

Պլանչ. – Եա՛ Բապպի... պաշըմըզդա կէլէնի պիլսէն
Տակոպէը:

Տակոպէը. – Լաքին լամպանը՞զ նէ իչուն սէօնմիւշ:

Բօզ. – Պիզ սէօնտիւրմէտիք...:

Տակոպէը. – Արթըզ միւսթէրիհ օլընըզ չօճուգլա-
րըմ, գօրգաճագ պիր շէյ գալմատը. Նագլ իտինիզ պա-
գալըմ, նէ՞ օլտու... պու միւսաֆիրխանէ պանա էմին
պիր եէր կէօրիւնմէյօր ամմա, պէիս եօգ, զաթէն չօգ
տուրմայըպ կիտէճէյիզ. մէլո՛ւն պախթ, պիզի պուրայա
կէթիրիպ աթտը... լաքին նէ՞ եարապիլիր իտիք, պու
ուղուրսըզ գարիյէտէ պաշգա պիր օթել եօգտու քի...:
Ծագաթ սէօյլէյինիզ պագալըմ նէ՞ վագը օլմուշ:

Պլանչ. – Ա՛ն պուրատան տըշարըյա չըգար չըգմագ,
բէնճէրէ չիտտէթլէ աչըլտը. պունը միւթէադրպ լամպա
մատա իլէ պիրլիքտէ եէրէ տէվրիլտի, վէ հէվլէնկիզ պիր
չամաթա իչիտիլտի...

Ռօզ. – Գուն՚ըն իւզէրինէ, պիզ տախի տէհչէթին սօն տէրէճէսինէ վարարագ, եէքտիկէրիմիզէ սարըլտըգ վէ ֆէրեատ ու ֆիղանէ պաչլատըգ. զիրա պիզէ էյլէ կէօրիւնտիւ ք՚ի, օտատա պիրիսի կէզինիյօրտու:

Պլանշ. – Գու սըրատա ք՚էնտիմիզի պիւս պիւթիւն զախպ իթմիչ օլտըղըմըզտան, անտէն սօնրա վագը օլան ահվալի տէր խաթըր իտէմէյօրըգ. . . :

Տակոպէր, բէնճէրէնին աչըլմասըյլա պիր ազ էվվել ճամլարըն գըրըլմասը՝ բուզկեարըն չիտտէթի հուպուպըն. տան նէչէթ իթմիչ օլտըղընա զաթէն գանի իտուրինտէն, բէնճէրէ տէմիրի պու տէֆա լայըգը վէճհ իւզրէ գաբատըլամամըչ օլտըղ զաննը զահիպ օլարագ. պու իքինճի վագըա տախի եինէ բուզկեարըն չիտտէթլէ էամէսինտէն իւէրի կէլմիչ օլտըղընա վէ էօքսիւզէրին տէհչէթի ք՚էնտիլէրինի պիր թագըմ էսասսըղ զաննիյեաթա սէվգ իթմիչ պուլունտըղընա գանաաթ հասըլ իյլէտի, վէ անլէրէ խիթապէն.

— Նիհայէթ օլան օլմուշ տըր, արթըգ անտէն պահս իթմէ յէլիմ. – տէտի:

Ռօզ. – Լաքին, Տակոպէր, սէն պիզի պըրագըպ նէ՞ իչուն ալէլ աճէլէ գալգտըն կիթտին. . . :

Պլանշ. – Էվվէ՛թ, չիմտի խաթըրըմա կէլիյօր. պիրտէն պիրէ պէօյիւք պիր բաթըրտը իչիթտիք. ադապլինտէ տախի, Տակոպէր. «պարկիրի՛մ . . . հայվանըմա նէ՞ հաբըյօրլար.» տէյու հայդըրարագ, տօղրու նէրտիւպան պաչընա գօչտու, տէյի՞լ մի հէմշիրէճիյիմ:

Ռօզ. – Էվվէ՛թ. լաքին օ քիչնէյիչ սէտալարը սահիհէն ժօվիալընքի՞ մի իտի, Տակոպէր:

Գու սիւալէը՝ ասքէրին քէտէր վէ աճըսընը թէճատիտ իթմէքտէ օլտըգլարընտան, պունլարա իթաի ճէվապտան իսթինքահաֆ իտէրէք, հալընըղ էնտիչէնաք պիր չէհրէ իլէ.

— Էվվէ՛թ . . . ժօվիալ քիչնէյօրտու . . . լաքին հիչ

պիր չէյ հօգտու . . . : Շիմտի պու սէօղլէրի պէր թարաֆ իտէլիմտէ պիղէ ըչըղ լազըմ տըր օնա պագալըմ. տիւն ագչամ չագմաղըմը (կայծահան) նէ թարաֆա գօյմըչ օլտըղըմը աճապա պիլի՞ր միսինիղ. լաքին ագլըմը զա՞պ մի իթտիմ, նէ՞ օլտու, չագմագ ճէպիմտէ իմիչ տէ խապէրիմ հօգ. չուրատա պիր մում վար տըր, եագայըմ տա չանթամըն իչինտէն պագը լազըմը քեագըտլարը ալայըմ. – տէտի:

Տակոպէր, չագմագտան հասըլ օլան պիր գաչ գըզղընճըմ վասըթասըյլա մումը եագտըգտան վէ օտա տէրունինի էյիճէ թէնվիր իթտիքտէն սօնրա, բէնճէրէնին հէնուզ աչըգ տուրտըղընը, վէ քիչիւք մասանըն եէրէ տէվրիլմիչ օլտըղընը վէ լամպանըն տախի չանթասընըն թա եանընա տիւշմիւշ պուլունտըղընը միւշահէտէ իյլէտի:

Գունըն իւզէրինէ, բէնճէրէյի թէքրար գաբայըպ մասայը տախի եէրինտէն գալտըրտըգտան սօնրա, չանթայը իւզէրինէ գօյտու. պատէհու, քէնտի էվրագ ճըղտանընը ալմագ իւզրէ մէգքիւր չանթանըն գայըչտարընը սէօքտիւ. իչպու ճըղտան, ասքէրին խաչ նըշանը վէ բարա քիսէսի իլէ պէրաապէր չանթանըն տէրինի վէ ասթարը արասընտա աչըլմըչ պիր ճէպ իչինտէ պուլունըյօրտու. լաքին, չանթանըն գայըչ թօգալարը օ տէրէճէ իհթիմամլա եէրլէշտիրիլմիչ իտի քի, աչըլմըչ օլտըղընա հիչ պիր քիմսէ չիւպհէ իտէմէզ իտի:

Իսթիեաար ասքէր, էլինի մէգքիւր ճէպէ տալտըրտը. հալ պու քի իչինտէ պիր չէյ պուլամայընճա, զանն իտէրսին քի եըլտըրըմտան ուրուլմըչ կիպի օլտու. եիւզինիւն ըէնկի սօլուպ սարարտը վէ պիր ատըմ րիւճու՝ իտէրէք.

— Նասը՞լ . . . իչինտէ պիր չէյ եօ՞գ մու. – տէյու պաղըրտը:

Պլանշ. – Նէ՞ օլտուն, Տա՛կոպէր:

Իսթիւար ասքեր ճէվապ վէրմէտի. օլորդը եէրտէ մըխլանմըշ գալմըշ, վէ մասա իւզերինէ էյկէրէք, տահմա չանթանըն ճէպինի գարըշըրմադտա պուլընմըշ ըտը ...։ Պու տէրէճէ միւտհիշ պիր հագըգաթ՝ քէնտիսինէ մուհալ կէօրիւնտիյինտէն, ճիւզի պիր իւմիտէ տահա գաբըլարագ, չանթանըն իչինտէ նէ վար նէ եօգ. աճելէթէն մասանըն իւզերինէ պօշալթըտը. հալ պու-քի չանթանըն իչինտէն, էսկի պիւսկիւ պիր թաղըմ մէլպուսաթ իլէ, պիր եահիկեարը մուգաատէս կիպի սադլամադտա վէ օլորդը խասսա սիմարի գումպարաճըլարընա մախսուս քէնտի իւնիֆօրմասընտան պաշգա պիր չէյ չըգմասը։ Տակոպէրը, իչպու էշեա վէ մէլպուսաթըն քեաֆֆէսինի տէ այրը այրը աչըպ թէհարրի իլէտի իսէ տէ, պունըն իչինտէն նէ բարա քէսէսինի, նէ քեաղըտլարընը, վէ նէ տէ խաչ նըշանըլլա ժէնէրալ Սիմոնըն մէքթուպլարը պուլընան էվրագ ճըզտանընը պուլամատը։

Պաղը քէրրէ նէվմիտանէ պիր սուքէթտէ պիր չէյ ադանըլըրքէն, ինսանըն հարէքեաթքնտա չօճուգճա պիր ըտար ու ինսան էսէրի միւշահէտէ օլունուր. իչթէ իսթիւար ասքեր տահի, իչպու ըտար սահիպսըլլա չանթասընըն իչի ուճընտան թուրթուպ չիտտէթլէ սիլքտի իսէ տէ, եինէ հիչ պիր չէյ պուլամատը։

Էօքսիւզլեր խէ, ֆէվգ էլ ատէ պիր էնամլէյէ կիրիֆթար օլարագ, պիրի պիրինէ պագըշմադտա վէ սըրթընը քէնտիկերինէ չէվիրմիշ օլան Տակոպէրին սիւքիւթ վէ հարէքեաթընա հիչ պիր մանէա վէրէմմէմէքտէ իսիլէր։

Նիհայէթ Պլանչ, մերդումա գօրդադ պիր սէտա իլէ չու սէօզլերի խսթադ իլէտի.

— Նէ՞ն վար, Տակոպէր ... պիրդէ նէ՞ իչուն ճէվապ վէրմէյօրսըն ... չանթատա նէ՞ արաչտըրըյօրսըն։

Տակոպէր, տահմա սիւքիւթ տուրարագ, իսթիւնիւ պաչընը արաչտըրմադա պաչլատը. թէքմիլ ճէպլէրինի թէրս չէվիրտի, լաքին եինէ հիչ պիր չէյ պուլամատը։ Իսթիւար ասքեր, եվետըմ տէյու եատ իլլէմէքտէ օլորդը պու իչի մինի մինի եավրուճքդըն քէնտիսինէ թէվճիհ իսթիքլերի սիւալլերի, միւտաէթի հայաթընտա պէլքի տէ իչք տէֆթա օլարագ ճէվապտըդ պըրագըյօրտու։

Պունըն իւզերինէ, Պլանչ իլէ Րօզըն կիւզել կէօզլէրի, իչի եաչ տահմըլարըչլա ըսլանտը, վէ ասքերին կիւճլիմիչ օլմասը դանընընա զահիպ օլարագ, արթըգ հիչ պիր սէօզ սէօյլէմէյէ ճէսարէթի իտէմէհիչէր։

Իսթիւար ասքեր իսէ, քէնտիսինճէ զիյատէսիյլէ դըյմէթտար օլան մէզքիւր էշեանըն զահիպ օլմասընա հէնուզ ինանմագ իսթէմէհիյինտէն, էլինի աչընընա տայաթարագ վէ անլերի նէրէյէ գէյապիլիր օլորդընը զիհնինտէ արաչտըրարագ.

— Խա՛յր ... խա՛յր ... միւմքինսիզ տիր ... էօյլէ չէյ օլմազ ... — տէմէքտէ իտի։

Նակէհան, մերդումըն իչի կէօզլէրինտէ պիր չէօլէի մէսէրրեթի քարըատը ...։ Տէրհալ գօշուպ պիր տանտալիէ իւզերինտէն էօքսիւզլերին հէյայէսինի ալտը. իչպու հէյայէ տէրուննինտէ պիր գաչ թագըմ չամաչըր իլէ իչի սիյահ ֆիսթան, վէ ուֆագ պիր թահթա գուրթը պուլընմագտա ըտըքի, պու գուրթը տահի անճագ վալիտէլէրինին իրէքտէն մա'մուլ մէնտիլինի, իչի պիւքիւմ սաչընը վէ տահմա պօյընընտա թաչըտըդը սիյահ գօրտելայը հալվի իտի. զիրա էնամի մուտաատէրէտէ վալիտէլէրինին պիր աղ էշեասընը տահի Րուսիա հիւքիւմէթի զապթ իլլէմիչ իտի։ Տակոպէր՝ մէզքիւր էշեանըն քեաֆֆէսինի տէ պիրդէր պիրդէր ադաչտըրտը, հէյայենին հէր քէօչէ պուճաղընը թէհարրի իլլէտի. լաքին եինէ հիչ պիր չէյ պուլամատը։

Պունըն իւզերինէ, քէնտիսինի պիւս պիւթիւն զահիպ

իտէրէք մասայա տաեանտը . պու գավի իւլ վիճուտ վէ մէթանէթբէրվէր ասքէր , եավաշ եավաշ զաաֆ հրաս իթ-մէթանէթբէրվէր ասքէր , եավաշ եավաշ զաաֆ հրաս իթ-մէ յէ պաշլայօրտը . . . : Զէհրէսինի պիր հումրէթի ֆէվգ էլ աատ իսթիլա էյլէյիպ զանն իտէրսին քի կէօզլէրինաէն աֆէշ սայըլմագտա վէ սօղուգ պիր թէր տախի աշնըն-տան աշայըլյա ագմագտա ըտը . . . տիզլէրի իսէ՝ կէօզէ չարբաճագ տէրէճէատ տիթրէյօրտու :

Լիսանը ավամտա տէրլէր քի ֆինէզ ֆէ-ջին եըլան- ուըզ-ըըր . ֆ-ֆ-ֆուզ+ տախի պէօյլէ տիր , պիւս պիւթիւն ֆ-ըը ֆ-ֆ էնֆ+ իսթէմէզ . տէրեատ մէեուսիյէթէ ղարգ օլան պիր քիմսէ քեամիլէն քէնտիսինի պըրագմագ . իչթէ Տակոպէր տախի , պու գապըտէն օլարագ , միւնասիպէթսիզ , մէճ-նունանէ վէ նա գապըվի հուսուլ պիր իւմիտէ տահա գա-բըլըը . պիրտէն պիրէ իքի էօքսիւզ գըզճըղաղա տօղրու տէօնտիւ , վէ չէհրէսիյլէ սէտասընտա մէչհուտ օլան ա-սարը թէզայեիւր վէ իհթիղաղա էհէմմիյէթլի պիլէ վէրմէյէրէք մէզպուրէլէրէ իսթիապէն .

— Սագլամագ իչուն սիզէ վէրմէտիմ մի . . . սէօյլէ-յինիզ պագայըմ . – տէտի .

Բօղ վէ Պլանչ , Տակոպէրին պէնգինին սօղրունըզը-տան վէ սիմասընըն ֆէվգ էլ աատ թէզայեիւրինաէն սօն տէ-րէճէ գօրգարագ , պու սիւալինէ ճէվապ վէրէճէք եէրտէ , պիր նիտահ մէեուսանէ րէֆ՝ իթտիզէր :

Բօղ . – Եա՛ Բապպի . . . եա՛ Բապպի . . . նէ՞ն վար , Տա՛կոպէր :

Տակոպէր . – (թէէսսիւրի գալպ վէ հէյէճանընտան նաշի քէնտիսինի զահիպ իթմիշ օլարագ հէվզէնկիզ պիր սէտա իլէ .) Եանընըզտա՞ մը տըր , էվվէ՛թ եախօտ եո՛գ տէյինիզ . էկէր եօգ ըսա . . . պիր պըչագ ալըր գարնըմա . . . սաքլարըմ , պիլմիշ օլընըզ . . . :

Պլանչ . – Ա՛հ , Տակոպէր , սէն խայրհահ պիր ատէմ սին . . . սէնին գալպին պուլունմազ պիր գալպ տըր . . . է-

կէր քէտէրինի մուճիպ օլան պիզ իսէք սուչումըզը աֆվ իլէ՛ . . .

Բօղ . – Սէն պիզի տէրէճէյի նիհայէտէ սէվէրսին . . . պիզէ քէօթիւլիւք իթմէք իսթէմէզ սին . . . :

Սէֆիլ չօճուգլար , էլլէրինի միւսթէհիյանէ պիր սու-րէթտէ ասքէրէ տօղրու ուզաթարագ հէօնքիւր հէօնքիւր աղլամաղա պաշլատըլար :

Տակոպէր իսէ , պիր նաղարը վահչէթալուտ իլէ քէն-տիլէրինէ պագմագտա վէ ֆագաթ անլէրտէն հիչ պիրհսինի կէօրէմէմէքտէ իտի . լաքին զավալլը իհսթիեար , պիրտէն պի-րէ գավրամըշ օլան չու ճիննէթ հալի եավաշ եավաշ զա՛իլ օլմաղա պաշլայարագ , հագըգաթը հալ՝ պիլճիւմլէ նէթա-ճի վէհիմէհիյլէ պէրապէր զիհնինտէ թէքրար թէճէսսիւմ իլէտի . պունըն իւզէրինէ , պիչարէ ասքէր , էլլէրինի եէք-տիկէրինէ գավուշտուրըշ , էօքսիւզլէրին եաթաղը եանըն-տա տիզ չէօքտիւ վէ պաշընը տախի եաթաղա տայաթտը . պատէհու տէմիր կիպի գալպի բէք օլան պու իհսթիեա-րըն ինիլթի վէ ընչգըրըգլարը արասընտան . « Ա՛ֆվ իտի-նիզ . . . ա՛ֆվ իտինիզ . . . պիլմէյօրսում . . . ա՛հ . . . պու նէ՛ ֆէլաքէթ . . . պու նէ՛ պէտպախթլըգ . . . ա՛ֆվ իտի-նիզ . » սէօզլէրի իչիտիլմէյէ պաշլատը :

Իքի էօքսիւզ չօճուգլար , Տակոպէրին պու քէտէր ու ըղտըրապընը կէօրէրէք , հէր նէ գատար սէպէպինի ան-լայամատըլար ըսա տա , պու միսիլլու հալլէր պէօյլէ պիր իհսթիեար ատէմ իչուն ահվալը էլիմէտէն մատուտ օլտը-ղընը պիլտիքլէրինտէն , հէր իքիսինին եիւրէյի տախի բար-չա բարչա օլմաղա պաշլատը , վէ նէ եաբաճագլարընը չա-չըրարագ , մէրգումըն սաչտան արի օլան պաշընը քէնտի գօլլարը իչինէ ալտըլար վէ աճը աճը աղլայարագ .

— Լաքին Տա՛կոպէր , պիր քէրրէ եիւգիւմիւզէ պագ . . . քէտէր ու թէէսսիւֆիւնիւն սէպէպինի պիզէ սէօյլէ՛ . . . սէնի պու տէրէճէ տիւչարը ըղտըրապ իտէն աճապա պէ՞ղմիյիզ . . . – տէյու հայգըրտըլար :

Պու էանատէ, նէրտիւպան իւզէրինտէ պիր այագ բաթըրըսը իչիտիլտի. պունը միւթէագըպ, գաբունըն տըշարըսընտա պէքլէմէքտէ օլան Բապա-Ժուա տախի հավլամաղա պաչլատը. պու այագ բաթըրըսը թէգարրուպ իթտիքճէ, քէօրէյին ավավէսի տախի իչթիտատ իտիյօրտու. Հաթթա ճէտուր հայվան, հալընըզ հավլամագլա տա իքթիֆա իթմէյիպ, պէսպէլլի ատաալէթքեարանէ նիւմայըշլար տախի իճրա իթմէքտէ օլմալը քի, միւսաֆիրխանէ սահիպի պու սըրատտա հիտտէթամիզ պիր սէտա իլէ.

— Հէ՛յ, հէմշէհրի՛, սանա սէօյլիյօրում, ևա քէօրէյինի ևանընա չաղըը, վէ ևախօտ քէնտիսինէ լաֆ անլաթ... գարիյէ միւտիրի էֆէնտի կէլիյօր... – տէյու պաղըրտը:

Րօզ. – Իչիտի՛յօր մըսըն, Տա՛կոպէր... կէլէն գարիյէ միւտիրի իմիշ:

Պլանշ. – Իչթէ եօգաըրյա չըգըյօրլար:

Գ-էնէ դ-էդէ սէօզիւ՝ Տակոպէրէ հէր շէյի տէր խաթը իթտիրտի վէ ևախօտ՝ թաալիրի էսահհլա՝ մէրդումըն քէտեր ու ըզտըրապընը տէրէճէյի նիհայէյէ վարտըրտը. պարկիրի էօլմիւշ վէ քէնտիսի տախի քեաղըտօրզ վէ բաբասըզ գալմըշ օլուպ, սէյահաթտա, հալընըզ պիր կիւն թէէխխիւր իտիպ տէ Բարիսէ պիր կիւն կէճ վասըլ օլսա, իչի գըզգարընտաչըն սօն իւմիտի տախի մահվ ու պէրպատտ օլաճաղը կիպի, պու գատար զէմանտան պէրու իճրա իթմէքտէ օլտըգլարը միւշքիլ վէ թադաթկիւտաղ սէյահաթ տախի պօշա կիտէճէքտի:

Տիւնևատտա հէր տիւրլիւ աղաճ ու ճէֆայը կէօրիւպ կէչիրմիշ, վէ կէօզիւ հէր նէվ՝ թէհլիքէյէ ալըշմըշ օլան ատէմլէր, գաթի պիր ֆէլաքէթէ տէլալէթ իտէն ըզտըրապաթը էլիմէյէ գաթլանմագտան ըտա, էն պէօյիւք թէհլիքէլէրէ հէտէֆ օլմագլըզը վէ էն մուխաթարալը մէվգըլէրտե պուլընմագլըզը տահա զիյատե թէրճիհ իտէրլէր. Պու էանատէ, նէրտիւպան իւզէրինտէ պիր այագ բաթըրըսը իչիտիլտի. պունը միւթէագըպ, գաբունըն տըշարըսընտա պէքլէմէքտէ օլան Բապա-Ժուա տախի հավլամաղա պաչլատը. պու այագ բաթըրըսը թէգարրուպ իթտիքճէ, քէօրէյին ավավէսի տախի իչթիտատ իտիյօրտու. Հաթթա ճէտուր հայվան, հալընըզ հավլամագլա տա իքթիֆա իթմէյիպ, պէսպէլլի ատաալէթքեարանէ նիւմայըշլար տախի իճրա իթմէքտէ օլմալը քի, միւսաֆիրխանէ սահիպի պու սըրատտա հիտտէթամիզ պիր սէտա իլէ.

— Հէ՛յ, հէմշէհրի՛, սանա սէօյլիյօրում, ևա քէօրէյինի ևանընա չաղըը, վէ ևախօտ քէնտիսինէ լաֆ անլաթ... գարիյէ միւտիրի էֆէնտի կէլիյօր... – տէյու պաղըրտը:

Րօզ. – Իչիտի՛յօր մըսըն, Տա՛կոպէր... կէլէն գարիյէ միւտիրի իմիշ:

Պլանշ. – Իչթէ եօգաըրյա չըգըյօրլար:

Գ-էնէյ դ-էդէյ

Տակոպէը , պունճա վէգայիի միւէլլիմէ իլճաաթըյլա տիւչարը խէվճ ու հիրաս օլմուշ վէ րէճճէ րէճճէ թէզեիտի տէհչէթ իթմէքտէ պուլընմըշ օլան քիւչիւք գըզլարա խիթապէն . «Գօրգմայընըզ , էվլատլարըմ , եաթաղընըզտա էյիճէ քէնտինիզի հըճգ իտինիզ . . . , Եայէտ պիրիսինին իչէրիյէ կիրմէսի իգթիզա իտէճէք օլուրսա , եալընըզ գարիյէ միւտիրի կիրէպիլէճէք տիր . . . » սէօղլէրինի սէօյլէտիքտէն սօնրա , էլինի գաբուընըն քիլիտի իւզէրինէ գօյտուղը սըրատա , գալպինտէ ղայէթ չիտտէթլի պիր չարըճնըթը հըրաս իյլէտի :

Նիհայէթ , գաբույը աչարագ նէրտիւպան պաչընա տօղրու իլէրիլէտի վէ քէօբէյինէ խիթապէն .

— Բապա՛-ժուա , սո՛ւս , էլվէրիր արթըգ , պուրայա կէ՛լ . – տէտի :

Փէօբէք՝ Տակոպէրին էմրինէ , րիղասը խիլաֆընտա օլարագ իթաաթ իյլէտի . պունընա պէրապէր , միւսաֆիրխանէ միւտիրինէ գարշը պու կիպի խուսուսէթքեարանէ նիւմայըշլարտա պուլընմագտան հայվանը ժէն՝ իչուն սահիպինին իքի տէֆա էմր իյլէմէի իգթիզա իթմիշ իտի : Օթէճէի իսէ՝ պիր էվույէ պիր ֆէնար վէ տիկերիյլէ տէ չապգասընը թուրթմըշ օլարդը հալտէ , րիաեէթքեարանէ պիր սուրէթտէ գարիյէ միւտիրինէ րէհպերլիք իթմէքտէ , վէ միւմանիլէյհին չէհրէի ամիրանէի իսէ , նէրտիւպանըն գարանլըղընտան բէք տէ էյի կէօրիւնմէմէքտէ իտի :

Հաքիմին արգասընտա , վէ պիր գաչ պատամագ աչաղըտա , պաչգա պիր ֆէնարըն այտընլըղըյլա , միւսաֆիրխանէ սէքէնէսինտէն պաղըլարընըն միւթէճէսսիս սիմալարը պէլլի պէլլիսիղ կէօրիւնիյօրտու :

Տակոպէը , Բապա-ժուայը օտասընա խոխալ իթտիքտէն սօնրա , գաբույը գարատը վէ պիր գաչ քիչիյի իսթիւապ իտէպիլէճէք գատար կէնիշ օլան վէ պիր քէօչէսինտէ տախի արգալըգը պիր թախթա գանարէսի պու-

լընան նէրտիւպան պաչընա տօղրու իքի ատըմ գատար իլէրիլէտի :

Գարիյէ միւտիրի , նէրտիւպանըն սօն պատամաղընա կէլմիշ օլտուղընտան , Տակոպէրին՝ օտա գաբուսընը գաբամագտա օլտուղընը , վէ զանն իտէրսին քի մէղքիւր օտայա քէնտինինն տուխուլինի մէն՝ իթմէք իսթէմիյինի կէօրիւնճէ , շաչա գալմըշ օլմալը տըր քի , սէրթ պիր թավր իյէ .

— Գաբույը նէ՞ իչուն գաբայօրսուն . – տէյու սօրտու :

Տակոպէը . – Էվվէլէն՝ չունըն իչուն քի , պէնիմ աղուչը չէֆգաթըմա թէվտի՝ իտիլմիշ օլան իքի գըզճըղաղ իչէրիտէ եաթըյօրլար . սանիյէն՝ չու սէպէպտէն նաչի քի , սիղին իճրա իտէճէյինիզ իսթիճվապ՝ չօճուգլարը քէտէրլէնտիրմէք իստսասընա մալիք տիր . պինաէն ալէյհ րէճա իտէրիմ , միւտիր էֆէնտի հազրէթլէրի քի , պու գանարէ իւզէրինէ օթուրուպ պէնի իսթինթագ իտէպինիզ . զիրա կէրէք օտամըզտա օլսուն , վէ կէրէք պուրաճըգտա օլսուն , հէբսի միւսավի տիր , զանն իտէրիմ :

Գարիյէ միւտիրի . – (Պիր թավրը նախօշնուտի ըզհար իտէրէք .) Էյի ամմա , իսթինթագ մահալինի թայինէ սէնին նէ՞ հադդըն վար . . . :

Տակոպէը . – (Հաքիմի պիրտէն պիրէ կիւճէնտիրիր գօրգուսըյլա .) Խա՛յր , միւտիր էֆէնտի հազրէթլէրի, թայինի իթմէյէ հադդըմ եօգ տուր . անճագ , էվլատլարըմ մէսապէսինտէ օլան պու կէնճ չօճուգլար , հէնուզ եաթմըշ վէ զաթէն տէ զիեատէսիյլէ մուզտարրըզ պուլընմըշ օլտուգլարընտան , էկէր պէնի պուրատա իսթինթագ իթմէյէ մուվաֆֆագաթ պույուրըրսանըզ , բէք պէօյիւք էսէրի միւրիւվվէթի կէօսթէրմիշ օլաճագսընըզ :

Գարիյէ միւտիրի . – (Ճանը սըգըլարագ .) Էը՛մ , պուրատա հա՛ . . . տօղրուսը էյի՛ անգարիա , կիճէ եարըսը եաթաղըմտան չըգմագ տա պուրայա կէլմէք . . . լաքին

հէր նէ հալ իսէ, տիլհահրէն վէճհ իւղրէ օլսուն, սէնի պուրատա իսթիճվապ իտէրիմ . . . : (Պատէհու միւսաֆիրհանէ միւտիրինէ տօղրու տէօնէրէք.) Ֆէնարը չու գանաբէնին իւղերինէ գօյընըղ տա պիպի եալընըղ պըրագընըղ . . . – տէտի :

Միւսաֆիրհանէ սահիպի՝ պու էմրէ իթաաթ կէօնթէրիպ քէնտի ատէմլէրիյլէ պէրապէր նէրտիւպանտան աշաղըյա էնտի. լաքին հիյնի իսթինթաղտա հաղըր պուլընամայաճաղը ճիհէթլէ պիեատէսիյլէ հիսաէթլէնմիշ իտի :

Իսթիեար ասքէր, հաքիմ իլէ պիրլիքտէ եալընըղ գալըը :

15

Մ Ո Ի Հ Ա Ֆ Է Մ Է

Մոքէրն գարիյէսինին միւտիրի տիրայէթսէվիրի՝ պաշընա չուհաատան մամուլ պիր սէրբուշ կիյինմիշ վէ քէնտիսի տէ կէնիշ պիր մանթօյա պիւրիւնմիւշ օլտըղը հալտէ, նէրտիւպան պաշընըն պիր քէօշէսինտէ պուլընան գանաբէ իւղերինէ օթուրտը : Միւմանիլէյհ, թահմինէն ալթմըշ եաշընտա պիր ատէմ օլուպ, վիճուտի չիշման վէ իրի եարը վէ չէհրէսինտէ տահի ալէահիմի զուրուր վէ խուշունէթի մէնգուշըտը : Անա սըրա տահի, ույգուսընտան վագթսըղ ույանտըղը ճիհէթլէ չիշմիշ վէ գըղարմըշ օլան կէօղլէրինի, գըրմըղը վէ չիշման էլլէրիյլէ օղուշտըրըր յօրտու :

Տակոպէր, պաշը աչըգ օլտըղը վէ սիմասընտա տա-

խի ասարը ինգըլյատա վէ իհթիրամ մէշհուտա պուլունտըղը հալտէ, էսկի բօլիս շապգասընը իքի էլի արասընա թուքմըշ վէ այագ իւղէրինտէ տուրմըշ օլարագ, գարիյէ միւտիրինին նազարը չէֆգաթ վէ մէրհամէթինի էօքսիւզլէրին հալը էսէֆիչլիմալի իւղերինէ ճէլպ իտէպիլէճէյինի քէշֆ իչուն միւմանիլէյհին թէնտա վէ նախօշնուտա չէհրէսինի թէտգիգ իթմէքտէ իտի :

Տակոպէր, չու պուհրանը տագըգատա, թէքմիլ սօղուգ գանըլըղընը, ադլ ու զէքեավէթինի, ֆէսահէթ ու պէլաղէթինի, ճէսարէթ ու մէթանէթինի քէնտի իմտատընա ճէլպ իթմիշ իտի. սապըգ գումպարաճը ասքէրի, էնտահի մուհարէպաթտա, պէլքի երկիրմի տէֆտա էօլիւվէ գարշը բէնչէլէշմիշ, վէ սիւքիւնէթ վէ մէթանէթինէ ասլա խալէլ վէրմէքսիզին, բէրէքաթիչ տէրճէօսինտէ հիւրմէթ իթտիյի գահրաման իմբէրաթօրըն նազարը տէհչէթտիսարը էօնիւնտէ պիլէ կէօղէրինի էյմէմիշ պիր ատէմ իքէն, էհէմմիյէթսիզ պիր գարիյէնին չու պէտչէրէ միւտիրի հուզուրընտա թիր թիր տիթրէմէքտէ օլտըղընը հքսայլէտի : Հաթթա, պիր գաչ սաաթ էվվէլ տահի, հալէթի նէզ'է կէլմիշ օլան պիր վալիտէնին քէնտիսինէ թահմիլ իթմիշ օլտըղը պիր մուգատտես մէմուրիյէթի թէհլիքէյէ իլգա իթմիշ օլմամագ իչուն, ԲԷ յղամպէրին մէյտան օգուրճասընա իթտիյի հագարաթը քիւթթահանէսինէ քէմալը սապը ու սիւքիւնէթլէ գաթլանմըշ օլտըղընտան, ֆագիլէթ վէ սաֆվէթլէ մութթասըֆ պիր գալպին՝ ֆէտաքեարլըգ տույղուսընտա, նէ տէրէճէ իլէրիյէ վարապիլէճէյինի իսպաթ իյլէմիշ իտի :

Գարիյէ միւտիրի. – (Նէզաքէթսիզ պիր թավը իլէ վէ սապրսըզլըղընտան էսնէ յէրէք.) Պէրաէթի զիմմէթինի իսպաթ իչուն նէ՞ տէյճէյինի վար . . . Հայտի՛, չաբուգ սէօյլէ . . . պէքլէյէճէք վագթըմ եօգ :

Տակոպէր. – (Մէթին պիր սէտա իլէ.) Պէրաէթի

*ղիմնէթիմի իսպաթ իտէճէք պիր չէյիմ եօգ տըր. ան-
ճագ, չիքեայէթիմ վար տըր, միւտիր էֆէնտի հազրէթլէրի։*

*Միւտիր. – Սանա իրատ իտէճէյիմ սիւալլէրին նէ
եօլտա օլաճաղընը պանա մը էօյրէթմէք իսթէյօրսուն։*

*Հաքիմի միւմանլէյի՝ պու սէօզլէրի օ տէրէճէ էքշի
պիր չէհրէ իլէ թէֆէվվիւհ էյլէմիշ իտի քի, իսթիեար աս-
քէր, միւքեալէմէյի պէօյլէ եօլսուզ սուրէթտէ պաշլամըշ
օլմասընտան տոլայը քէնտիսինի թայիպ էյլէտի։ Իմտի,
գարէյէ միւտիրինին հիւտաէթինի թէսքին էթմէք իչուն,
իհթիրամքեարանէ պիր սուրէթտէ ճէվապա աղաղլէ.*

*— Աֆէնընըզ տիլէրիմ, միւտիր էֆէնտի հազրէթլէ-
րի. լայըգը վէճհ իտըր իֆհամէյի մէքսատ իտէմէտիմ. տէ-
մէք իսթէը իտի քի, պու իշտէ պէնիմ հիչ պիր գապա-
հաթըմ եօգ տըր. – տէտի։*

*Միւտիր. – Էյի ամմա, ֆէյղամպէր աքսինի իտտի՛ա
իտիյօր։*

*Տակոպէր. – (Շիւպհէլի պիր թավը իլէ.) Ֆէյղամ-
պէ՞ր մի։*

*Միւտիր. – Էվվէլճէ, Ֆէյղամպէր տիյանէթքեար վէ
էհլի ըրզ պիր ատէմ օլուպ, եալան սէօյլէյէմէզ։*

*Տակոպէր. – Պու խուսուստա պիր շէյ սէօյլէյէմէմ.
լաքին օ էհլի ըրզ պիր ատէմ իսէ, սիզ տէ ատաէթըր-
վէր վէ քէրէմքեար պիր զաթ սընըզ. իմտի, պէնտէնիզի
տինլէմէքտիզին մահքիւմ էթմէզ սինիզ...։ Սիզին կիպի
հադդանիյէթքէրվէր պիր զաթ՝ հադդսըզընըզ գաթան իս-
թիեար իթմէզ... խա՛յր, խա՛յր... պէօյլէ օլտըղը սի-
մանընզտան տախի պէլլի տիր. – տէտի։*

*Տակոպէր, պիլա իսթիեար միւտահէնէ եօլընա սա-
բարադ, գալըն սէտտասընը միւմքինի մէրթէպէ միւլայիմ
էթմէյէ վէ չէհրէի անիֆանէսինի միւթէպէսիմանէ վէ
միւտահէնէքեարանէ պիր սուրէթէ թահվիլ էյլէմէյէ չա-
լըշմադտա ըտը։ Պինաէն ալէյհ՝ թարըզ ու ամիվարընտա-*

*քի նէզաքէթ վէ իհթիրամը պիր զաթ տահա թէղէիա
տէրէճէ, իլավէթէն.*

*— Էվվէլ, սիզին կիպի ատիլ պիր զաթ, սիզին կիպի
միւհթէրէմ պիր հաքիմ՝ եալընըզ պիր գուլադլա տինլէ-
մէզ վէ տինլէյէմէզ. – տէյու պէյան էյլէտի։*

*Միւտիր. – Գուլադլա տինլէյէճէք պիր շէյ եօգ,
կէօրմէք քեաֆի տիր. Հէր նէ զատտար կէօզլէրիմ ըսըր-
զան ըլա օվալանմըշ կիպի եանը յօրսա տա... Մորոքըն
էլի՝ թէհլիքէլի պիր սուրէթտէ եարալանմըշ օլտըղընը կէօ-
րէպիլտիմ։*

*Տակոպէր. – Էվվէլճէ, միւտիր էֆէնտի հազրէթլէրի,
բէք տօղրու տըր. լաքին, շուրասընը միւլահազա պույու-
րընըզ քի, էկէր գաբուսընը վէ գաֆէպէէրինի սըզդըճա
գաբաթմըշ օլայըտը, պու ֆէլաքէթլէրին հիչ պիրինի
տէ զուհուր իթմէյէճէքտի...։*

*Միւտիր. – Խա՛յր... եանըլըյօրսուն... գապա-
հաթ սէնին տիր. հայվանընը եէմիյէ կիւզէլճէ պաղլամագ
լազըմ կէլիր իտի, նէ՞ իչուն պաղլամատընը։*

*Տակոպէր. – (Տահա գիւեատէ միւտահին վէ խօշ պիր
սէտա իլէ.) Ֆէլ վագը հադգընըզ վար, միւտիր էֆէնտի
հազրէթլէրի, պէնիմ կիպի հագիր պիր ատէմ սիզին կի-
պի տիրայէթլի պիր զաթընն իֆհամէսինէ գարշը սէօզ սէօյ-
լէյէմէզ. հալ պու քի, էկէր ղարաղքեարլըզ սահիպսըզլա
պարկիրիմի չէօղիւպ տէ հայվանխանէյէ կէօթիւրմիւշ օլ-
սալար, սիզ տէ իհթիրաֆ իտէճէ՞ք մի սինիզ, եախօտ սիզէ էմր
իթմէյէ սէլահիյէթիմ օլմատըղընտան, սիզ տէ լութֆէն
իգրար պույուրաճա՞գ մը սընըզ քի, պու իշտէ պէնիմ ասլա
գապահաթըմ եօգ տըր։*

*Միւտիր. – Լաքին սանա պէօյլէ պիր քէօթիւլիւք նէ՞
իչուն եարմագ իսթէյէճէքլէր։*

*Տակոպէր. – Պիլմէմ, միւտիր էֆէնտի հազրէթլէրի,
անճագ...*

Միւտիր . – (Մապրսըզլըգլա .) Պիլմէ՞զ միսին . . . էօյ-
լէ իսէ պէն հիչ պիլմէմ. էօ՛ֆ պէ , հայ Ալլահ պէլասընը
վէրսին , կէպէրմիշ պիր հայվանըն լաչէսի իչուն պու նէ՛
գառաար տիվանէճճէ սէօզլէր . – տէյու պաղըրտը :

Ասքէրին չէհրէսինտէ էվվէլճէ հասըլ օլմուշ օլան ա-
լէսիմի նէզաքէթ վէ լէթաֆէթ , պիրտէն պիրէ զահիլ օ-
լարագ, թէքրար հալը ասլիսինէ թէհավվիւլ էյլէսի , վէ
թէմքինլի վէ լէրզէնաք պիր սէտա իլէ .

— Էվվէ՛թ , պարկիրիմ էօլիւպ եաչընըզ լաչէսի գալ-
տը . հալ պու քի, իսթիւեար օլմագլա պէրապէր , տահա
պիր սաաթ էվվէլ հարէքեաթընտա ճէսարէթ վէ ղէքեա-
վէթ միւշահէտէ օլունըյօրտու . . . սէսիմի իչիտիր իչիթ-
մէզ, մէսէրրէթ վէ մէճպունիյէէթլէ քիչնէր իտի . . . վագ-
թըյլա վալիտէլէրինի թաչըմըշ օլտըղը կիպի, իքի պիչարէ
էօքսիւզլէրիմի հէր կիւն սըրթընտա թաչըր վէ ագշամ
օլընճա էլլէրինի քէմալը թէվաղու իլէ եալար ըտը . . .
չիմտի իսէ, քիմսէյի թաչըյամայաճագ տըր . հայվանըմըն
ճէսէտինի չէօբլիւյէ աթաճագլար վէ էթինի տէ քէօրէք-
լէր բարչալայըպ եէյէճէքլէր տիր . . . պէօյլէճէ հէր չէյ
խիթամ պուլաճագ տըր . . . : Ա՛հ, գալպիմտէ հըսա իթ-
տիյիմ քէտէր վէ աղրըյը նէ՞ իչուն եիւզիւմէ վուրըյօր-
սընըզ, միւտիր էֆէնտի հազրէթլէրի, պէն ժօվիալըմը բէք
սէվէր իտիմ, կէօզիւմիւն իքի նուրը կիպի իտի . – տէտի :

Տակոպէր , պու սէօզլէրի օ տէրէճէ ճիտտի վէ միւ-
էսսիր պիր սաֆտէրունլըգլա սէօյլէտի քի , գարիյէ միւ-
տիրի րըգդաթ վէ մէրհամէթէ կէլիպ , պիր աղ էվվէլ
սէօյլէմիշ օլտըղը սերթ սէօզլէրինտէն տօլայը նաատիմ վէ
բէշիման օլտու վէ սաքինանէ պիր սէտա իլէ .

— Անլայօրում քի պարկիրինի բէք զիյատէ աճըյօր-
սուն . լաքին նէ՞ եաբաճագտըն , էլինտէն նէ՞ կէլիր այ օ-
ղուլ, պիր ֆէլաքէթ տիր օլտու . – տէտի :

Տակոպէր . – Էվվէ՛թ , պիր ֆէլաքէթ , հէմ տէ պէօ-

յիւք պիր ֆէլաքէթ , միւտիր էֆէնտի հազրէթլէրի : Պէրա-
պէրիմտէ պուլընան պիչարէ էօքսիւզլէր , ուզուն պիր եօլու
րաճիլէն եիւրիւյէմէ յէճէք գառաար տէրմանըզ, վէ արապա
իլէ սէյահաթ իտէմէ յէճէք տէրէճէտէ տախի ֆագիր տիր-
լէր . . . պունընլա պէրապէր, չուպաթ այընտան էվվէլ բա-
րիսէ մուվասէլէթիմիզ հէր հալտէ մուգթազի տիր . . . : Վա-
լիտէլէրինին հիյնի վէֆաթընտա, էվլատլարընը ֆրանսայա
կէօթիւրէճէյիմի վատ իլլէմիշ իտիմ. զիրա պու սէֆիլ չո-
ճուգլարըն պէնտէն զայըը քիմսէլէրի եօգտու :

Միւտիր . – Տէմէք տիր քի սիզ անլէրին . . .

Տակոպէր . – Սաատըգ խըտմէթքեարըյըմ, միւտիր է-
ֆէնտի հազրէթլէրի . չիմտի պարկիրսիզ պէն նէ՞ եաբա-
ճաղըմ, պիլմէմ . . . : Սիզ լութֆքեար վէ ատիլ պիր զաթ
սընըզ, պէլքի էվլատլարընըզ տախի պուլունուր . էկէր ,
մէազ Ալլահ , անլէր տախի պիր կիւն պէնիմ էօքսիւզլէ-
րիմին հալ ու վազիյէթինտէ պուլունուպ տա, տիւնեա իւ-
զէրինտէ թէքմիլ մամէլէքլէրի վէ եէքեանէ իլթիճակեահ-
լարը քէնտիլէրինի էվլատը կիպի սէվմէքտէ օլան պիր իս-
թիեար սաքէրէ վէ քէնտիլէրինի թաչըեան պիր պարկի-
րէ մունհասըր գալըրսա . . . էկէր՝ անլէր, տօղտըգլարը
կիւնտէն պէրու ֆէլաքէթ վէ մուսիպէթտէն պաշգա պիր
շէյ կէօրմէյիպ տէ, քէնտի սաատէթ վէ պախթիեարլըգ-
լարը մահզա պիր սէյահաթըն հիւսնինէթիճէսինէ վապէս-
թէ պուլունուրսա, վէ պարկիրին վէֆաթըյլա պու սէյա-
հաթ տախի ուգտէի ավգ ու թէէխխիւրէ տիւշար օլուրսա,
պունլար , միւտիր էֆէնտի հազրէթլէրի , գալպինիզի
բարչալամա՞զ մը , րէճա իտերիմ, սէօյլէյինիզ. սիզ տէ
պէնիմ կիպի թէսիմ իթմէ՞զ միսինիզ քի, պարկիրիմին զը-
յա՛ը զայըը գապըի թամիր պիր ֆէլաքէթ տիր . . . :

Միւտիր . – (Հատտը զաթընտա ֆէնա եիւրէքլի պիր
սաէմ օլմատըղընտան , Տակոպէրին հէյէճանընա պիզ զա-
րուր վէճճի միւշարէքէթ կէօսթէրէրէք .) Շիւպհէսի՛զ . սէ-

նին տիւշար օլտըղըն զարար ու զիյանըն վէխամէթինի չիմ. տի անլայօրըմ. հէմտէ, չու պիչարէ չօճուգլարը հավալ հավաշ աճըմադա պաշլայօրըմ. գա՞չ հաչընտա տըր. լար։

Տակոպէր. – Օն պէշ հաչընտա վէ իքի այլըգ էքիզ. լէր տիր։

Միւտիր. – Օն պէշ հաչընտա վէ իքի այլը՞գ մը... տէմէք քի թամամ գըզըմ Ֆրէտէրիգ գառար հա՛։

Տակոպէր. – (Թէքրար քէսպի էմնիյէթի իտէրէք.) պու չաղտա պիր գըզընըզ վար, էօյլէ՞ մի, միւտիր էֆէնտի հաղրէթլէրի. էօյլէ իսէ, էօքսիւզլէրիմին հալը էսէֆ. իլթիմասի պատէմա պէնի մուզտարըզ իթմէյէճէք տիր, չունքի պիզիմ տավամըզը տախի ատիլանէ ֆասլ իտէրէք միւսէլլէմի ալէմ օլան մէրհամէթինիզի հադգըմըզդա տիրիլ պույուրմայաճադընըզ տըր...։

Միւտիր. – Տավալարը ատիլանէ ֆասլ իթմէք վէ հէր քէսին հադգընը իհգադ իյլէմէք վազիֆէմ իգթիզասընտան տըր...։ Իմտի, պիլմէլիսին քի, պու իշտէ, իքինիղին գապահաթը տախի միւսավի տիր. սէն, պարկիրինի ֆէնա պաղլամըշըն, Բէյղամպէր տախի գարույը աչըգ պըրագմըշ տըր. մէրգում, պէրաէթի ղիմմէթինի իսապաթ իշուն. «Էլիմ հարալանտը» տիյօր. սէն տախի. «Պարկիրիմ թէէֆֆօլտու» ճէվապընըյա մուգապէլէ իթմէլէ պէրապէր, պարկիրինին իթլաֆը՝ նագսանիլի թամիր պիր ֆելաքէթի օլտըղընը էտիլմէի ատիտէ իլէ իսպաթ իտիյօրսուն։

Տակոպէր. – (Պիր իսանտէի թալթիֆքէրարանէ իլէ.) Միւտիր էֆէնտի հաղրէթլէրի, պէնիմ հադգըմը էօյլէ պիր միւտաֆաա իտիյօրսընըզ քի, պէն հիչ պիր վազըֆտա իտէմէյէճէքտիմ. պէնիմ իֆատէմ տախի այնը պու մէսէլտէ տիր. չունքի, սիզին տախի քէչֆի իտէպիլէճէյինիզ վէճհլէ, պու պարկիր պէնիմ թէքմիլ սերվէթիմ

թէչքիլ իթմէքտէ իտի. պինաէն ալէյհ, ա՛տլ ու հադդանիյէթի իգթիզա իտէր քի...։

Միւտիր. – (Ադէրին սէօղիւնիւ քէսէրէք.) Շիւպհէսիզ. սէնին կէօսթէրտիյին էսպապ ու տէլաիլ բէք միւքէմմէլ տիր...։ Բէյղամպէր, հէր նէ գատար էհլի ըրզ վէ էվլիյատան պիր զաթ ըսա տա, տավայը գաղանմադ իշուն, վազըայը սօն տէրէճէ պիր ուսթալըգլա արզ ու հիքայէ իյլէտի։ Պունտան պաշգա, Մորոք՝ պէնիմ էսկի տօսթլարըմտան պիրիսի տիր։ Պու գարիյէտէ հէման քէսմիյէն տինատար վէ զայրէթլի Թաթոլիքլէր օլտըղըմըզդան, մէրգում, պատրնարըմըզա պիր չոգ միւֆիս քրիստալար ըլա զայէթի միւքէմմէլ աստրէթտէ իտնալ իտիյիճ թէսպիհլէր վէ Հազրէթի Իսա թաասիրլէրի զայէթ ուճուզ ֆիյաթ. լա սաթմադտա տըր...։ Պէլքի տէ պու սէօղլէրին, չու մէսէլէի հաղըրե իլէ միւնասէպէթ վէ ճիհէթի թէալլուգի նօգ տուր տէյճէքսին, հադգըն վար տըր. մա հաղա նամուսըմ հադգը իչուն իթիրաֆ իտէրիմ քի, պուրայա կէլտիյիմտէ, նիյէթիմ...։

Տակոպէր. – (Կիթապընըճէ էմնիյէթի հասըլ իտէրէք.) Պէնի հադգըզ չըգարմադ իտի, տէյլ՞ մի, միւտիր էֆէնտի հաղրէթլէրի. լաքին պէիս նօգ, սիզին հէնուզ միւթիւն պիւթիւն ույանմըշ օլմատըղընըզ պու հալէ սէպէպ օլմուշ, վէ պինաէն ալէյհ, չէշմի ատալէթինիզ տախի գաբալը գալմըշ տըր...։

Միւտիր. – (Սաֆտէրունլըգլա.) Բէք տօղրու. պու սէօղլէտիքլէրին միւմքինաթտան տըր. չունքի, Մորոքը իսթիտա՝ իթտիյիմ զէմանի, հադգը քէնտիսինէ վէրէճէյիմի մէրգումա սէօյլէմիշտիմ. պունըն լուզէրինէ, քէմալը ուլուվվը ճէնապլա պանա խիթապէն. «Մատամ քի, խասիյիմի մահքիմ իտիյօրսընըզ, քէնտիսինին հալ ու վազիյէթինի պիր զաթ տահա աղըրլաշտըրմադ իսթէմէտիյիմ» էն, մէրգում հադգընտա պիլտիյիմ պաղը չէյլէրի սէօյ-

լէմէքտէն սարթը նաղար իտէրիմ. . . » տէտի։

Տակոպէը. – Պէնի՞մ հադդըմտա մը . . . ։

Միւտիր. – Էվվէ՛լ, սէնին հադդընտա. լաքին՝ զահիրի հալէ նաղարէն սէնի մուվադդաթէն պիր ճէզաի նագտիյէ մահքիմ իտէճէյիմի քէնտիսինէ պէյան իթտիյիմատէ, մէրդում, ալիճէնապ պիր տուշմէն կիսպի հարէքէթ իտերէք՝ իսթիհարը սիւքիւթ իլլէտի. զիրա, աչըգտան ասչըղա սէօյլէրիմ քի, սէնին իլէ ու էսպապըը իսթիմա՝ իթմէզտէն ադաէմ, Բէյղամպէրին ևարասընա պէտէլ սէնտէն թաղմինաթ թալէպ իտիպ քէնտիսինէ վէրմէքլիյի գաբալաշտըրմըշ ըտըմ։

Տակոպէը. – (Թէքրար միւտահէնէ ևօլընա սաբարադ.) Իչթէ կէօրիյօրսընըզ, միւտիր էֆէնտի հազրէթլէրի քի, էն ատալէթբէրվէր վէ էն տիրայէթլի ադամլէր պիլէ ալտանապիլիրլէր իմիշ. (Դուրնադ պիր թավը թաալայարադ.) Լաքին սիզին կիսպի ադը պաչընտա օլան ադամլէր, հադդադաթը տէրհալ թանըյապիլիրլէր վէ գարշըլարընտաքի իսթէր Բէյղամպէր օլսուն, իսթէր էվվէլտան մնատուտ պուլունսուն, գօլայ գօլայ տօլապա կիրմէզլէր. – տէտի։

Տակոպէրին՝ միւտաէթի էօմրիւնտէ իլք տէֆա օլարադ սէօյլէմիշ օլտըղը չու ճինաալը սէօզ, հալ ու վազիյէթինին վէհամէթինի վէ գարիյէ միւտիրինին նաղարը մէրհամէթ վէ միւրիւվվէթինի ճէլալ իչուն, պիչարէ իսթիհարընը նէ տէրէճէ սարթը մէսաի վէ իգտամաթ իլլէտիյինի կէօսթէրէպիլիր։

Գարիյէ միւտիրի, ասքէրին իֆտատէի ախիրէսինտէքի լաթիֆէյի իսթիհաի էմրտէ անլայամատը. Լաքին մէրգումըն ասարը պէշաշէթ վէ մէճպուրիյէթէթ մէչհուտ օլան չէհրէսինի, վէ «Պու ճինաալը սէօզիւմ նա՞սըլ տըր, լաթիֆ տէյի՞լ մի տիր. տօղրուսը պէն պիլէ հայրան օլտում.» տէմէքտէն իպարէթ օլան պադըշընը կէօրիւնճէ, իչին ֆարգընա վարարադ, պիր չէհրէլի չէֆգաթքեարանէ իլէ թէպէսսիւմ իթմէյէ պաշլատը. պատէհու, պաշընը սալայարադ, քէնտիսի տախի պիր նէվ ճինաալա.

— Հա՛, հա՛, հա՛. . . Հադդըն վար տըր, Բէյղամպէր կիսպի էվվէյատան մնատուտ օլան քիմսէլէր տախի տօղրու իսապէր վէրէմէզլէր, տէյի՛լ մի. . . Հէր նէ հալ իսէ, սէն Մորգա թաղմինաթ նամընա հիչ պիր շէյ թէտիյէ իթմէյէճէքսին. Չունքի էքինիզին տախի գապահաթը միւսավի տիր. տիւշար օլտըղընըզ զարար վէ գիյան ևէքտիկէրինի թաղմին իթմիչ տէմէք տիր. մէսէլա, անըն էլի ևարալանմըշ, սէնին տախի պարկիրին թէէֆֆ օլմուշ, վէ պինաէն ալէյհ, պիրի պիրինիզէ տիյէճէյինիզ գալմամըշ տըր. – տէտի։

Տակոպէը. – (Ղարիպ պիր սաֆտէրունըզգա.) Օ հալտէ, պանա նէ՞ մըգտար թէտիյէ իտէճէք տէյու զանն իտիյօրսընըզ։

Միւտիր. – Նասը՞լ։

Տակոպէը. – Էվվէ՛լ, միւտիր էֆէնտի հազրէթլէրի, նէ՞ գատար բարա թաղմին իտէճէք տէյու թախմին իտիյօրսընըզ։

Միւտիր. – Նէ՞ գատար բարա մը։

Տակոպէը. – Էվվէ՛լ. լաքին պու բարանըն մըգտարընը թային իթմէզտէն էվվէլ, սիզէ պիր շէյ արզ իթմէք իսթէրիմ, միւտիր էֆէնտի հազրէթլէրի. շէյլէ քի, ելտէ իտէճէյիմ մէպլաղը պիր պարկիրին իչթիրասընա քէտմիչէն հասը իթմէմէքլէ հուգուգըմըն իսարիճինէ չըգմըշ օլմամ, զանն իտէրիմ. չունքի, Լիբսիքա հալափսինտէ, քէօյլիւլէրին ևանընտա ուճուզ ֆիյաթլա պիր պարկիր պուլապիլիրիմ. . . Հաթթա, սէօզ արամըզտա գալընըն ևա, մէճպուրիյէթի հասըլ օլուրսա, էյի պիր էշէք տախի պուլսամ, իքթիֆա իտէրիմ. . . Հէմ պունտան տահա գիյատէ մէճպուն օլուրըմ. չունքի, պիչարէ ժօվիալըմը գախիպ իթտիքատէն սօնրա, պաշգա պիր պարկիրին արգատաշլըգը

պանա աղբը կէլէճէք տիր . . . պունըն իչուն լաղըմ տըր քի . . . ։

Միւտիր . – (Տակոպէրին սէօզիւնիւ քէսէրէք .) Նէ՞ սէօյլէյօրսըն պէ՛. Հա՞նկը բարա , հա՞նկը էշէք հա՞նկը պաշգա պարկիրտէն պահա իսէյօրսուն . . . ։ Պին տէֆա տէ-տիմ քի , Նէ՛ սէն Բէյղամպէրէ պիր շէյ վէրէճէքսին , Նէ՛ տէ օ սանա . . . ։

Տակոպէր . – Նէ՛ տէ օ պանա՞ մը ։

Միւտիր . – Ա՛ . . . ամմա տա գալըն գաֆան վար ըմըշ հա՛ . . . տէմիռտէն պէրի սէօյլէյօրըմ տա հալէա տո՞ւյմա-յօր մըսըն . Թէքրար իտէրիմ քի , էկէր Բէյղամպէրին ճան-վէրլէրի սէնին պարկիրինի թէլեֆ իմմիշլէրսե , Բէյղամ-պէր տէ թէհլիքէլիճէ եարալանմըշ տըր . շու հալէ նա-զարէն , իբինիղին զարար վէ պէյանը տախի եէքտիկէրինի թաղմին իմմիշ տէմէք տիր , եախօտ թապիրի տիկէրլէ՝ Նէ՛ սէն օնա թաղմինաթ վէրէճէքսին , վէ Նէ՛ տէ օ սանա . . . անլաթապլըմ մի ճաղապա ։

Տակոպէր , տիշարը հայրէթ վէ էնտիշէ օլարագ , պիր գաչ տագըգա գատար ճէվապ վէրմէքսիղին , գարիյէ միւտիրինին եիւղինէ պագա գալը . պիշարէ տաէմ , պու գարարը գաթի իլէ թէքմիլ իւմիւլէրինին թէքրար պօշա կիմսիյինի կէօրմէքտէ օլաըղընատն , հէյէճանը պիր տէ-տա իլէ .

— Լաքին , միւտիր էֆէնտի հազրէթլէրի , հէր քէսճէ մալիւմ օլան տատալէթ վէ հագդինասլըղընըղա , շու նօգ-թայա հասրը տըգդաթ իմմէնիղի ըչճա իտէրիմ . չէօյլէ քի , հայվանաթը վահշիյէ միւրէպպիհինին եարատը , սէն-տա-թընը իճրատան քէնտիսինի մէն՝ իմմէղ . պէնիմ պարկի-րիմին իմլաֆը իսէ՝ սէյահաթըմըն տէվամընա մանի օլուր . պինաէն ալէյհ՝ Մորդըն պանա թաղմինաթ իմատը ա-տատալէթ իգիմիշատընատն տըր . . . . ։

Հաքիմ , Բէյղամպէրին ճէրիհասընատն տօլայը Տակո-

պէրի մէսուլ թուրքմայարագ , մէրգում հագդընատ լու-ղումընատն պիյատէ ինատնիյէէթքեարանէ տավրանմըշ տըր տէյու զանն իմմէքտէ իտի . չունըի , Մորդ , պալէատէ պիր իմտիյիմիղ վէճհէ , մէղքիւր էշէտի լուհանիյէէյի ղայէթ ուճուղ ֆիյամէտ տատարագ , մէմլէքէթին Գա-թոլիքլէրի վէ պիրլիատատ գատընըտրը իւղէրինատ պէօ-յիւք պիր նուֆուղ բէյատ իյղէմիշ իտի . պունատն մատա-տա , մէրգումրն՝ պաղը ղէվամը միւթէպէրէ թարաֆրն-տան մաղհարը հիմայէ վէ մուտավէնէթ օլարղընը տա հէր քէս պիրիր իտի . Պինաէն ալէյհ , իմմիհտար ատքէրին պու տէրէճէ ըտրար վէ իտրատ կէօսթէրմէմէնատն տօղայը գա-բիյէ միւտիրի կիւճէնէրէք , չէհրէմինի էվվէլքի կիպի էք-չիմտ , վէ սէրթ պիր թատը ըտա .

— Լաքին , պու իշտէ պիմթարաֆանէ տավրանտըղըմ իչուն պէնի բէչիման իմտիրէճէք սին . պանա թէչէքքիւր իտէճէք եէրսե , տահա գիյատէ մութալէպաթատ մը պուլունըյօրսըն ։

Տակոպէր . – Լաքին , միւտիր էֆէնտի հազրէթլէրի , հագդըմը թալէպ իտիյօրըմ . . . ։ Քեաչքի պէն տէ հօլըմա տէվամ իտէպիլսե իտիմ տէ , Բէյղամպէր կիպի էլիմ եա-բանլանմըշ օլայըտը ։

Միւտիր . – Օրատընը պիլմէք պէնիմ վազիֆէմ տէ-յիլ տիր . . . պէն հիւքմ իմտիմ . . . պիմտի ։

Տակոպէր . – Լաքին . . .

Միւտիր . – Լաքինի ֆիլանը հօզ . . . արթըգ եէթի-չիր . . . պաշգա պիր միսէլէյհ պագալըմ . . . քեաղըտ-լարըն նէ՞րէտէ տիր ։

Տակոպէր . – Էվվէ՛թ , քեաղըտլարըմտան տախի պահա իտէճէյիղ . . . Լաքին , բէճա իտէրիմ , միւտիր էֆէնտի հազրէթլէրի , իչէրիտէ եաթմըշ օլան իչի պիչարէ էօքսիւղ-լէրէ միրհամէ՛թ իտինիղ . . . հօլըմըզա տէվամ իտէճէք սուրէթատէ իճրաի տատալէթ պույուրընըղ ։

Մխտիր . – Պէն էլիմտէն կէլէնի տիրիպ իթմէտիմ . . . վաղիթէ վէ մէճպուրիյէէթիմտէն ղիյատէ պիլէ կարտըմ, թէքրար իտիյօրըմ, քեաղըտլարըն նէ՞րէտէ տիր . . . կէօսթէրի վէր ։

Տակոպէր . – Իպթիտաի էմրտէ իյղահը մատտէ իթմէքլիյիմ լազըմ տըր . չէօյլէ քի . . .

Մխտիր . – Իյղահաթա հաճէթ եօգ . . . քեաղըտլարընը կէօսթէր . . . պիր սէրսէրի կիպի սէնի թէվգըճ վէ հապս իթմէքլիյիմի իտթը՛ր միսին ։

Տակոպէր . – Պէնի թէվգըճ վէ հա՞պս իթմէք մի . . . ։

Մխտիր . – Տէմէք իտթէրիմքի , էկէր քեաղըտլարընը կէօսթէրմէքտէն իմթինա իտէրսէն , քեաղըտլարըն եօգ ըմըշ կիպի ատտ իտէճէյիմ . . . պունըն նէթիճէսի իտէ մալիմ տիր . էվրադը օրմանի եօլճըլար՝ քիմ վէ նասըլ ատէմ օլտըղլարը հիւքիմէթճէ թէպէյհիւն իտէնէ գատար , թէվգըճ վէ հապս օլունըրլար . . . տույտո՞ն մը , հայտի չու քեաղըտլարընը կէթիր տէ իչի պիթիրէլիմ . պիրա չօգ տուրմայըղ էվէ կիթմէք իտթէրիմ ։

Տակոպէր , պիր աղ էվվել ղայէթ չիտատէթլի պիր իւմիտէ գաբըլմըշ իչէն , մէսէլէնին բէնկ վէ սուրէթի պիրատէն պիրէ տէյիշմիշ օլտըղընը կէօրիւնճէ , հալ ու վաղիյէթինին թէքրար քեապի վէխամէթ իթտիյինի անլատը . գարիյէ միւտիրինին պու սօն սիւալի , պիշարէ իսթիհարըն՝ քէտէրինաք վէ մաղմում գալպինէ սօն պիր տարպէ տահա ինտիրմիշ իտի . Ֆիլ հադրդա , խըղտաթէն մուսթատիմ իւլ աթվար , վէ խուլուսքեար վէ ֆադաթի մուանիետ վէ թէնատէչրէպ օլան , վէ միւտատէթի մէտիտէտէն պէրու սիչի ապքերիտէ պուլունուպ էհնաֆը էհալիյէ գարշը պաղը մուամէլաթը իսթիսթատաքեարանէ իճրասընա մէչլուֆ պուլընան պիր ատէմ իչուն , պու հալ հէմ միւչլիմ՝ հէմ տէ թէհլիքէլի պիր պէչա իտի ։

Տակոպէր «Քեաղըտլարըն նէ՞րէտէ տիր . » սիւալինի

իչտինճէ , ատտ ատրը քէսիլմիշ իտի . Հալ պու քի ըղտըրտապ ու հէյէճանընը մութմէէնատէ պիր թավը իլէ կիպլէմէյէ չալըշմագտա , վէ պու սուրէթլէ գարիյէ միւտիրինին քենտինի հադդընատա էյի պիր ֆիքը բէյտա իտէպիլէճէյինի մէմնուլ իլլէմէքտէ իտի . պինաէն ալէյհ , սօն պիր ճահատահա իտէրէք .

— Մխտիր էֆէնտի հազրէթլէրի , քէյֆիյէթին նէտէն իպտարէթ օլտըղընը իչի չիֆթ քէլտիկտա անլաթայրմ . . . պունատան տահա ատտէ պիր չէյ թէտավվուր օլունատաղ . . . հէր քէսին պաչընա կէլէպիլիր պիր հալ տըր . . . պէնիմ տիլէնճիյէ վէ հախօտ սէրսէրիյէ պէնզէր պիր չէհրէմ եօգ տըր , ատ յո՞ղ մի . նիհայէթ , էտնա միւլահաղա իլէ անլայտպիլիրսինիզ քի , իչի կէնճ գըզճըղտաղ ըտա սէյահաթի իտէն նատուպքեար պիր ատէմ . . . ։

Մխտիր . – Պու նէ՞ գատար պօշ լաֆ . . . պէն սանա քեաղըտլարընը սօրըյօրըմ . . . քեաղըտլարը՞ն նէրէտէ . . . ։

Պու էտնատէ , մէմնուլին ղայրի պիր պախթիեարլըգ սէմէրէսի օլարատ , իչի պէօյիւք հարտըմճըլար Տակոպէրին իսնուատընա եէթիչտիլէր . չէօյլէ քի , հաթատպարընատա հաթմընշ պուլընան էօքսիզլէր , Տակոպէրին նէրտիւպան պաչընատա տուրուպ գօնըշմագտա օրմանընատան վէսվէսէ իտէրէք , գալդըպ կիչինմիշլէր , վէ գարիյէ միւտիրի . «Պու նէ՞ գատար պօշ լաֆ . . . պէն սանա քեաղըտլարընը սօրըյօրըմ . . . քեաղըտլարը՞ն նէրէտէ . . . » սէօղլէրինի իրատ իթտիյի սըրատա , էլ էլէ վէրմիշ օլտըղլարը հալտէ , օտատան տըշարը չըգմըշլար ըտը ։

Գարիյէ միւտիրի , լաֆիս օլտըղլարը մաթէմ էլպիսէպիլէ պիր գաթ տահա նատարրուպա օլան պու իչի սիմաի տաֆվէթնիւմայը կէօրիւր կէօրմէդ , վէլէհ ու հայրէթ կիրիֆթատ օլարատ , տեղտա գալդը ։ Իչի դըղ գարընատաշ իտէ , նակէհանի պիր հարէքէթի իճրասըյտա , Տա-

կոպերին էլէրինէ սարըլարագ , գօրգագ վէ սաֆտիլանէ պիր նազարըա հաքիմին եւ ւզիւնէ պագմադա վէ սաքէրին էլէրինի սըգմադա պաչատըլար : Պու հալ՝ սօն տէրէճէ միւէսսիր վէ րիգգաթէնկիզ պիր մէնզարէ իտի . իսթիւար սաքէր , եւ ւզէրինէ ալէսիմի մասումիյէթ վէ լէթաֆէթ մէնգուշ օլան պու իքի էօքսիւզ չօճուղը , զանն իտէրսին քի , հաքիմինէ թագտիմ իտիյօրսու . գարիյէ միւտիրի , պու մէնզարէի հայրէթպահչայը կէօրիւնճէ՝ հըսսիյէաթը չէֆգաթքեարանէսի թէքրար զալեանէ կէլէրէք , գալսինի պիր հէյէճանը ֆէվգ էլ սատ իսթիլա իյլէտի : Տակոպէը , գարիյէ միւտիրինին պու հալինի ֆէհմ իտէրէք , էօքսիւզլէրին էլինի տահմա թուրթմըշ օլըղը հալտէ , պիր սաըմ գասար իլէրիլէտի վէ թէէսիրլի պիր սէտա իլէ .

— Իչթէ , միւտիր էֆէնտի հազրէթլէրի , պիչարէ էօքսիւզլէրիմի սիզէ թագտիմ իտէրիմ , պուննարատան տահա էյի , վէ տահա միւքէմմէլ պիր միրուր թէզքիրէսի օլապիլիր մի . – տէտի :

Տակոպէը , պու սէօզիւ սէօյլէտիյի սըրաստա , օ վագթա գասար զապթ իթմիշ օլըղը հըսսիյէաթը չէտիտէսինէ մաղլուպ օլարագ կէօզլէրի եաշարմադա պաչլատը :

Գարիյէ միւտիրի իսէ , հաստը զաթընտա թէնտիէրէպ պիր սաէմ օլուպ , ույգուսընըն գաթ՝ իտիլմէսիյլէ պիր գաթ տահա թէրսլէչմիշ իտի իսէ տէ , կէրէք ագլ ու տիրայէթտէն , վէ կէրէք հըսսիյէաթը գալսիյէտէն մահրում տէյիլ իտի . պինաէն ալէյհ , րէֆագաթընտա իքի էօքսիւզ պուլընան պիր սաէմ՝ բէք տէ չիւպհէլի պիրիսի սայըլամադ օլըղընը անլայսափիլսի , վէ ֆէվգ էլ սատ պիր մէրագլա էօքսիւզլէրի թէճէսսիս իտէրէք .

— Չա՛ վալը չօճուղլար . . . պու կէնճ չադտա էօքսիւզ գալմըշլար հա՛ . . . քիմ պիլիր նէ՛ գասար ուղագ պիր եէրտէն կէլիյօրլար . . . – տէտի :

Տակոպէը . – Սիպէրիա չէօլլէրինտէն , միւտիր էֆէնտի հազրէթլէրի . չունքի , պունլար տիւնեայա կէլմէզտէն էվվէլ , վալիտէլէրի օրայա նէֆի՝ իտիլմիշ իտի . . . : Պէշ այտան զիյատէ տիր քի , գօնագտան գօնադա սէյահաթ իտիյօրըզ . . . ա՛հ , պու չադտա չօճուգլար իչուն չու հալ էբէյի պիր իշքէնճէ տէյիլ մի . . . : Իչթէ պունլար իչուն տիր քի սիզտէն լութֆ ու մէրհամէթ տիլէյօրըմ , միւտիր էֆէնտի հազրէթլէրի , էվվէլ , պու պիչարէ չօճուգլար իչուն . . . զիրա թալիին հէր տիւրլիւ պէլալարընա հէր կիւն հէտէֆ օլույօրլար . պիր ազ էվվէլտէ , քեաղըտլարըմը արասադա կէլէրէք չանթամըն իչինտէ էվրագ ճըղտանըմը պուլատըրմ . պու ճըղտան՝ բարա քէսէմի , իսաչ նըշանըմը վէ քեաֆֆէլի էվրագըմը հավի իտի . . . միւսաատէնիզէ մաղրուբէն . . . չուրասընը տախի պէյան իտէրիմ քի , իմբէրաթօր քէնտի էլիյլէ պէնտէնիզէ նըշան վէրմիշ տիր . իմբէրաթօրըն էլինտէն նըշան ալան պիր սաէմ իսէ , հէր նէ գասար պիր պէտպախթլըգ սէմէրէսի օլարագ , քեաղըտլարընը վէ քիսէսինի զախպ իթմիշ օլսա տախի , եինէ ֆէննա պիր քիմսէ սայըլամադ զանն իտէրիմ . . . : Իչթէ , միւտիր էֆէնտի հազրէթլէրի , չիմտի պու հալը քէտէրիչթիհսալտէ պուլունըյօրըզ . պարկիրիմին իթլաֆը իչուն մուսիբրանէ թագմինաթ թալէպ իտիչիմ տէ պունատան նէչէթ իթմիշ տիր . . . :

Միւտիր . – Պունլարը նա՞սըլ . . . վէ նէ՞րէտէ զախպ իթտին . . . :

Տակոպէը . – Պիլմէյօրըմ , միւտիր էֆէնտի հազրէթլէրի . էվվէլքի ագշամ , գօնագ եէրինտէ , քիսէմին իչինտէն պիր մըգտար ագչէ չըգարտըմ . օ վագթ՝ էվրագ ճըղտանըմ եէրինտէ տուրույօրտու . տիւնքի կիւն , պօզտըրտըմ բարա քիֆայէթ իթմիշ օլըղընտան , չանթամը չէօղմէտիմ : . . :

Միւտիր . – Տիւն վէ պու կիւն չանթան նէ՞րէտէ իտի :

Տակոպէր. – Զօճուգլարըն օմուրտըգլարը օտաատա. լաքին պու կիճէ ...։

Պու սըրատա, նէրտիւպանտան չըդմագտա օլան պէր ատէմին այագ բաթըրտըսը, Տակոպէրին սէօղիւնիւ գաթ' լլէտի. եօգարը չըգան ատէմ խէ՝ Բէյղամպէր քէնտիսի իտի։

Խապիսի մէրգում', նէրտիւպան ալթընտա, գարան-լըգտա կիզլէնիպ պու միւքեալէմէյի ուճտան ուճա տին-լէմիշ վէ հէմտան թէմամէն հուսուլբէղիր օլմըշ օլան թէսավ-վուրաթ վէ թէրթիպաթընըն մուվաֆֆագիյեէթի քեամիլէ-սինի, գարիյէ միւտիրինին ճիւդի պէր կէվշէքլիյի իսլալ ի-տէր գօրգուաըլլա մէյտանա չըգմագըզը միւնասիպ ատտ լլէմիշ իտի։



14

ՀԻՒՐ

Մորոք՝ սոլ գօլընը պօյնունտան ասըլը պէր ատգըյա պաղլամըշ ըտը. նէրտիւպանը աղըր աղըր չըգտըգտան սօներա, գարիյէ միւտիրինի իհթիրամքեարանէ պէր սուրէթ տէ սէլամլատը։ Բօղ վէ Գլանչ՝ հայվանաթը վահշիյեէ գալի-պինին չէհրէի վահշէթնիւմասընը կէօրիւր կէօրմէզ, տիւ-շարը խէվֆ ու խաշիյեէթ օլարագ, պէր ատըմ գատար կէրիլէ յիպ ասքէրէ եագլաշտըլար։

Տակոպէր խէ՝ Բէյղամպէրի կէօրիւնճէ, անլը պու-բուշտու, գաշլարը չաթըլտը վէ պունճա քէտէր ու մէ-չադգաթա սէպէպ օլմուշ օլան պու խապիսէ գարշը, հիա-տէթ ու զաղտալը նէնիտէն գալճանէ պաշլատը. (Հալ պու քի Մորոքըն թէչվիգիյլէ, Գողիաթըն՝ քէնտի էվրագ ճըղտանընը աշըրմըշ օլտըղընը հէնուզ պիլմէյօրտու)։

Գարիյէ միւտիրի, նիմ տօսթանէ, վէ նիմ նախօշնու-տանէ պէր չէհրէ իլէ.

— Նէ՞ իսթէյօրսընըզ, Մո՛րոք. պէն պուրատա եալը-նըզ գալմագ իսթէր իտիմ, հաթթա միւսաֆիրխանէ սա-հիպինէ տէ պունը թէնպիհ իթմիշտիմ. – տէտի։

Մորոք. – Պուրայա կէլմէքտէն մագսէտիմ՝ պիզէ պէր խըտմէթ իթմէքտէն իպարէթ տիր, միւտիր էֆէնտի հազ-րէթլէրի։

Միւտիր. – Պէր խըտմէ՞թ մի։

Մորոք. – Հէմ տէ պէօյիւք պէր խըտմէթ. եօգսա՝ պուրայա կէլմէյէ վէ բահաթընըզը պօղմագա ճէսարէթ իտէպիլի՞ր մի իտիմ. վիճտանըմ պէնի թահրիք իթտի։

Միւտիր . – Վիճաանընդզ սիզի թահրի՛ք մի իթտի ։

Մորոք . – Իվվէ՛թ, միւտիր էֆէնտի հազրէթլէրի , պու աատմ (Տակոպէր) հադդընտա պիլտիյիմ չէյլէրի տէմինճէք սէօյլէմիշ օլմատըղըմա բէշիման օլտուր. օ սըրատա , պիր հըսսը չէֆգաթ ու մէրհամէթ պու հարէքէթիմտէն պէնի մէն՝ իյլէմիշ իտի ։

Միւտիր . – Բէք էյի , սէօյլէյինիզ պագալըմ նէ՞ իմիշ։

Մորոք , հաքիմէ եագլաշըպ էբէյիճէ պիր միւտատէթ միւմանիէյհ իլէ կիզլիճէ գօնուշտը ։

Գարիյէ միւտիրի , էվվէլի էմրտէ բէք զիյատէ թէաճ. ճիւպ իտիպ եավաշ եավաշ ֆէվզ էլ ատէ պիր տըզդաթ վէ էնտիչէ կէօսթէրմէյէ պաշլատը ։ Ա՛րա սըրա տախի , Տակոպէր իլէ իքի կէնճ գըղճըղազա տօղրու միւթէճէսսիր ատրանէ պիր նազար սալտըրարագ , թէաճճիւպ վէ չիւպհէ նիտալարը ըղհար իտիյօրտու ։ Գարիյէ միւտիրինին՝ կիթտիքճէ ըղտըրապէննկիզ վէ վէսվէսէլի պիր սուրէթ քէսպ իտէն պագըշընտան , պիր աղ էվվէլ էօքսիզլէրլէ իմթիհար ապքէր հադդընտա հըսս իթմիշ օլտըղը չէֆգաթ ու մէրհամէթին թէտրիճէն չիւպհէ վէ աատավէթէ մունգալիպ օլտըղը պիսուհուզէ անլաշըլապիլիր իտի ։

Տակոպէր , պու թէպէտտիւլ նակէհզուհուրըն ֆարգընա վարըպ , պիր աղ սիւքիւնէթեապ օլմուշ օլան գօրգու վէ վէսվէսէլէրի, էվվէլքինատէն տահա զիյատէ պիր չիտտէթլէ պիշարէյի թէքրար քէտէրլէնտիրմէյէ պաշլատը ։ Րօզ վէ Գլանշ իսէ՝ տիւշարը հայրէթ օլարագ , վէ պու միւքեալէմէի իսաֆիյեէտէն հիչ պիր շէյ անլայտմայարագ, էնտիչէլի պիր նազարլա Տակոպէրէ պագմագտա ըտըլար ։

Գարիյէ միւտիրի , պիրտէն պիրէ այաղա գալգարագ խըշմալուտ պիր թավը իլէ .

— Հա՛յ մէլուն շէյթան . . . ագլըմ նէ՞րէտէ իտի . պէն պունլարըն հիչ պիրիսինի տիւշիւնէմէտիմ. լաքին ,

պէնի թայիպ իթմէյինիզ , Մո՛րոք , կիճէ եարըսը կէլիպ տէ սիզի ույգունըզտան ույանտըրսալար , նէ՞ եաբարսընըզ. ինսան սէրպէսթիի էֆքեարընա մալիք օլամազ քի . . . պու խապէրլէրի վէրէրէք հադդաթէն պէօյիւք պիր խըտմէթ իթմիշ օլտընըզ . – տէտի ։

Մորոք . – Լաքին , սէօյլէտիքլէրիմի թաստիգ իթմէմ։

Միւտիր . – Պէհա եօգ , պու պապատէ հադդընըզ օլտըղընա, պիրէ գարշը պին քէրրէ պահա իտէրիմ։

Մորոք . – Պէնիմ սէօզլէրիմ, պաղը ահվալ ու խուսուսաթ իւզէրինէ միւպթէնի պիր շիւպհէտէն իպարէթ տիր ։

Միւտիր . – Լաքին շիւպհէ տէտիյին , չօգ քէրրէ հադդըդաթը զահիրէ չըգարըր . . . ։ Հէլէ պագընըզ, պէն իսէ՝ գազ եավրուսը կիպի տուզաղա տիւշէճէքտիմ . . . ագլըմ նէ՞րէտէ իմիշ . . ։

Մորոք . – Ինսան պաղը քէրրէ զահիրի հալտէն ալտանընը , միւտիր էֆէնտի հազրէթլէրի . . . ։

Միւտիր . – Պու սէօզիս քիմէ՞ սէօյլէյօրսընըզ, աղիզի՛մ Մորոք , պանա՞ մը սէօյլէյօրսընըզ ։

Պու մուհավէրէի խաֆիյեէ էանասընտա , Տակոպէր՝ պէօյիւք պիր ըղտըրապը գալպ իչինտէ պուլունուպ , գարիպէն տէհշէթլի պիր վագըա զուհուր իտէճէյինի հըսս իթմէքտէ , վէ լաքին հիտտէթ ու ղաղապընը պու տէֆա տախի զապթ իթմէյի տիւշիւնմէքտէ իտի ։

Մորոք , պու սըրատա թէքրար հաքիմէ եագլաշտը , վէ կէօզիւլէ էօքսիզլէրի կէօսթէրէրէք՝ մախֆիճէ գօնըշմաղա պաշլատը ։

Միւտիր . (Ղաղուպանէ պիր թավը ըլա .) Ա՛. . . նէ՞ սէօյլէյօրսընըզ, պո՛ւ տա մը վար . . . ։

Մորոք . – Պունքնըա պէրապէր ըսրար իթմէմ . . . պու տախի սըրճի պիր զաննիյեաթտան իպարէթ տիր . . . ։

Հայվանաթը վահզիյեէ միւրէպպիսի պու սէօզիս միւ-

թէագըպ , տուտագլարընը թէքրար հաքիմին գուլաղընա եանաշտըրտը ։

Միւտիր . – (Էլլէրինի սէմայա տօղրու գալտըրարագ.) Լաքին նէ՞ իշուն օլմասըն , պու գապիլ աստմլէրտէն հէր շէյ մէմուլ օլընապիլիր . քէնտիսի սէօյլէյօր քի , անլէրլէ պիրլիքտէ Սիպէրիա չէօլլէրինտէն կելմիյօր ըմըշ . . . պու սէօզլէր՝ պիր եալան թօրպասընտան իպարէթ օլմատըղընը քի՞մ իսպաթ իտէպիլիր ։ (Միւթէհէվվիրանէ պիր սուրէթտէ .) Լաքին պիր ինսան իչի տէֆա տօլապա կիրէմէզ , պէնի պիր տէֆա ալտատապիլիրլէր . – տէտի ։

Գարիյէ միւտիրի , սէպաթ ու մէթանէթտէն քիւլիէն արի պիր քիմսէ օլտըղընտան , Բէյղամպէրին սէօզլէրինտէն՝ սահիհէն տամը իղֆալէ տիւշմիւշ զանն իտէրէք , Ցակոպէր իլէ իչի պիչարէ էօքսիւզլէրէ գարշը ֆէվգ էլ ատէ պիր ղաղապ հըսս իտիյօրտու ։

Մորոք . – (Ըզհարը բէչիմանի իտէրճէսինէ րիյաքեարանէ պիր թէվաղու կէօսթէրէրէք .) Լաքին օ գատար չարուգ հիւքմ վէրմէյինիզ , միւտիր էֆէնտի հազրէթլէրի . . . հէմ տէ սէօյլէտիքլէրիմ սէօզլէրէ՝ էհէմմիյէթի հագիգիյէսինտէն զիյատէ հասրը էհէմմիյէթ իթմէյինիզ . (Ցակոպէրի կյմա իթմէք իսթէյէրէք .) Պու ֆէնէ գարշը պուլընտըղըմ հալ ու վաղիյէթ օ գատար մուխաթապալը տըր քի , մէրգում հագրընտա հէր նէ տիւրլիւ մուամէլաթտա պուլունսամ , պէնի ուղրաթմըշ օլտըղը զարար վէ զիյանըն նէթիճէսի օլան զարագէարլըգ սահիպսըլյա իճրա իթմիչիմ կիպի զանն օլընաճագ տըր . հալ պու քի , մուզայիրի օլարագ , ատալէթէ օլան հիւրմէթիմ , եալանճըլըգտան նէֆրէթիմ , վէ մուգատտէս տինիմիզէ րիայէթ ու մուհապէթիմ սահիպսըլյա պու սէօզլէրի սէօյլէտիմ . . . , Հասըլը քէլամ . . . եաշաեան կէօրէճէք տիր . . . էկէր պէն եանըլըյօրսամ , ձէննապը նէզտան սուչումը աֆվ էյլէսին .

լաքին հէր նէ տախի օլսա , մահքէմէի ատալէթ՝ հագըգաթը զահիրէ չըգարաճագ , վէ գարարը գաթիսինի վերէճէք տիր . էկէր պէրի իւզ զիմմէ իսէլէր , պիր իչի այտան սէպէյլէրի թախսիյէ օլունաճագ տըր ։

Միւտիր . – Իչթէ պու սէպէպտէն նաչի , ասլա թէբէտիւտ իթմէմէլիյիզ . Հագգլարընտա իտէճէյիմիզ մուամէլէ , սըրֆ պիր թէտպիրի պասիրէթքեարանէտէն իպարէթ տիր . Հապս իտիլմէքլէ էօլմէզլէր եա՛ . Հաթթա , իֆատաթընըզ հագգընտա միւլահազա իթտիքճէ , բէք զիյատէ սըհհաթա մուգարին կէօրիյօրում . էվվէ՛թ , պու ատէմ եա՛ պիր ճասուս վէ եախօտ պիր ֆրանսըզ ֆէսատճըսը տըր , ալէլ խուսուս , պու շիւպհէլէրիմի Ֆրանքֆորթ չէհրի թալէպէսինին իսթիխլաճույանէ նիւմայըշըրյա մուգայէսէ իտէճէք օլուրսամ . . .

Մորոք . – Պու կիպի խուսուսաթտա , պիր թագըմ չըլըղըն կէնճլէրին ագըլլարընը պաչընտան ալմագ վէ գինելէրինի չէլմէք իշուն էն միւէսսիր թէտպիր չու իչի . . . ։

Մորոք՝ մանիտար պիր պագըշլա իչի էօքսիւզ հէմշիրէյի կէօսթէրիպ պիր գաչ տագըդա դատար սիւքիւթ իթտիքտէն սօնրա , պիր ահը տէրուն չէքէրէք .

— Շէյթան իշուն՝ թէտպիրլէրին քհաֆֆէսի տէ ույար . – տէյու իլավէ էյլէտի ։

Միւտիր . – Իվվէ՛թ , զայէթ նախօշ պիր շէյ , վէ լաքին զայէթ մահիրանէ տիւշինիւլմիւշ պիր թէտպիր տիր ։

Մորոք . – Էլհասըլ , միւտիր էֆէնտի հազրէթլէրի , պու սոֆեի քէմալը իթինա իլէ թէտգիգ իթտիյինիզտէ , կէօրէճէքսինիզ քի , զայէթ թէհլիքէլի պիր չէհրէյէ մալիք տիր . . . պագընըզ ։

Մորոք՝ եավաչ պիր սէտա իլէ պու սէօզլէրի սէօյլէվէքլէ , Ցակոպէրի կյմա իթմէք իսթէտիյի աչիքեար ըտը ։

Ցակոպէր , քէնտի նէֆսինի զապթ իթմէք իգթիտարընա մալիք օլմասընա բաղմէն , ֆէլաքէթի օճաղը ըթլա-

գընա սէզաւար օլան չու լանէթլի միւսաֆիրխանէյէ մու-
վասէլէթինտէն, վէ էղճիւմլէ Մորոք իլէ գարիյէ միւտիրի
արասընտա ճէրէեան իտէն մուհալէրէնին իպթիտասըն-
տան պէրու, իսթիեարընա մէճպուր օլտըղը սիւքիւթ ու
թէսլիմիյէթ՝ արթըգ թագաթընը թիւքէթմէյէ պաշլա-
մըշ ըտը։ Պունտան մաատա, գարիյէ միւտիրինին նազարը
շէֆգաթ ու մէրհամէթինի ճէլպ իթմէք իւզրէ սարֆ իթ-
տիյի ճահտ ու ղայրէթին՝ Մորոքըն թէէսիրաթը մէշ'ու-
մէսիյլէ պօշա կիթմիշ օլտըղընը պէտահաթէն կէօրմէքտէ
իտի. իտու, գօլլարընը իսաչվարի պիր սուրէթտէ կէօյ-
սիւնէ տայաթարագ, Մորոքըն ևանընա ևանուշտը վէ միւ-
լայիմ պիր սէտա իլէ.

— Միւտիր էֆէնտիյէ պէնտէ՞ն մի պահս իսթիօր-
տուն. — տէյու սօրտու։

Մորոք. — (Տիք տիք ասքէրին եիւղիւնէ պագարագ.)
Էվվէ՛թ, նէ՞ եաբաճագտըն։

Տակոպէր. — Նէ՞ իչուն ալէնէն վէ աչըգտան աչըղա
սէօյլէմէտին։

Իսթիեար ասքեր, պու սէօղլէրի սէօյլէտիքտէն սօն-
րա, էյրի էյրի Մորոքըն եիւղիւնէ պագտը. մէրգումըն
գալըն վէ ուզուն պըյրգլարընըն սալլանըպ տիթրէմէսին-
տէն՝ գալպինաէ ղայէթ չիտտէթլի պիր հէյէճան հիւքմ
իթմէքտէ օլտըղը անլաչըլըյօրտու։

Տակոպէր, խասմինին պիր թէպէսիւմի իսթիհզաքեա-
րանէ իլէ սիւքիւթ իթմէքտէ օլտըղընը կէօրիւնճէ, տա-
հա եիւքսէք պիր սէտա իլէ.

— Ճէվապ վէրսէնէ, եահո՛ւ ... սանա սօրըյօրըմ
քի, էսասը միւքեալէմէնիզ պէն օլտըղըմ հալտէ, նէ՞ ի-
չուն կիզլի գօնըչըյօրտընըզ։

Մորոք. — (Ֆիւսթախաճա պիր թավը իլէ.) Ձիրա,
էօյլէ մուճիպի ար ու հիճապ չէյլէր վար տըր քի, ինսան
ալէնէն սէօյլէմէյէ ութանըր։

Տակոպէր, օ զէմանա գատար գօլլարընը խաչվարի
պիր սուրէթտէ կէօյսիւնէ տայաթմըշ իքէն, պու սէօղիւ
իչինիր իչինմէզ, եուսթուգլարընը սըգարագ, գօլլարընը
պիրտէն պիրէ իլէրիյէ ուզաթտը ... Իսթիեար ասքէրին
չու հարէքէթի նակէհանիսի օ գատար զաղաչնագ իտի
քի, Օզ վէ Պանչ պիր նիտահ տէհչէթ սալտըրմագտան
քէնտիլէրինի ալամատըլար։

Տակոպէր. — (Հիտտէթինտէն տիլլէրինի սըգարագ.)
Միւտիր էֆէնտի, պու ատէմ շուրատան տէֆ' օլուպ կիթ-
սին ... Եօգսա, ալիմ Ալլահ, քէնտիմի զապթ իտէմէյէ-
ճէյիմ,

Միւտիր. — (Ֆիսալը ու ազամէթլէ.) Նա՞սըլ, պանա
էմր իթմէյէ՞ տէ մի ճէսարէթ իսթիօրսուն ...։

Տակոպէր. — (Հիտտէթինտէն քէնտիսինի զահիլ իտէ-
րէք.) Սիզէ սէօյլէյօրըմ քի, պու ատէմի շուրատան տէֆ'
իսթինիզ, Եօգսա՝ էլիմտէն պիր գաղա չըգաճագ ...։

Իօքսիւլլէր. — (Տակոպէրին էլլէրինի թութարագ.)
Աման եա՛ Բաապի ... Տա՛կոպէր ... Հիտտէթինի թէս-
քին էթ ... քէնտինէ կէլ ...

Միւտիր. — (Միթէհէվվիրանէ պիր սուրէթտէ.) Ըէ՞ն
քիմ օլըյօրսըն քի, պանա էմր իթմէյէ գալըշըյօրսըն,
սէնի չաբգըն սէնի, Ձանն իսթիյօրսըն քի, պէնի ալտաթ-
մագ իչուն քնաղըտլարըմ ղահիլ օլտու տէմէք քիֆայէթ
իտէր, էօյլէ՞ մի. պու իքի գըզլարը տա պիհուտէ եէրէ
արգան սըրա սիւրիւքլէյօրսըն. պունլար՝ զահիրէն մատում
վէ սաֆտէրուն կէօրիւնմէքլէ պէրապեր, պէլքի տէ ...

Տակոպէր, հաքիմին պու սէօղիւնիւն մանասընը ան-
լայարագ. « Սուս օլ, հէ՛ Ալլահտան գօրգմագ » տէյու
հայդըրտըգտան սօնրա, հաքիմէ օ գատար գօրգունճ պիր
նազար ֆըրլաթտը քի, հէրիֆ սէօղիւնիւ իքմալէ ճէսարէթ
իտէմէտի։

Իսթիեար ասքեր, չօճուգլարըն գօլընտան թութուպ,
հարֆը վահիտ թէքէլլիւմինէ մէյտան վէրմէքսիզին, պիր

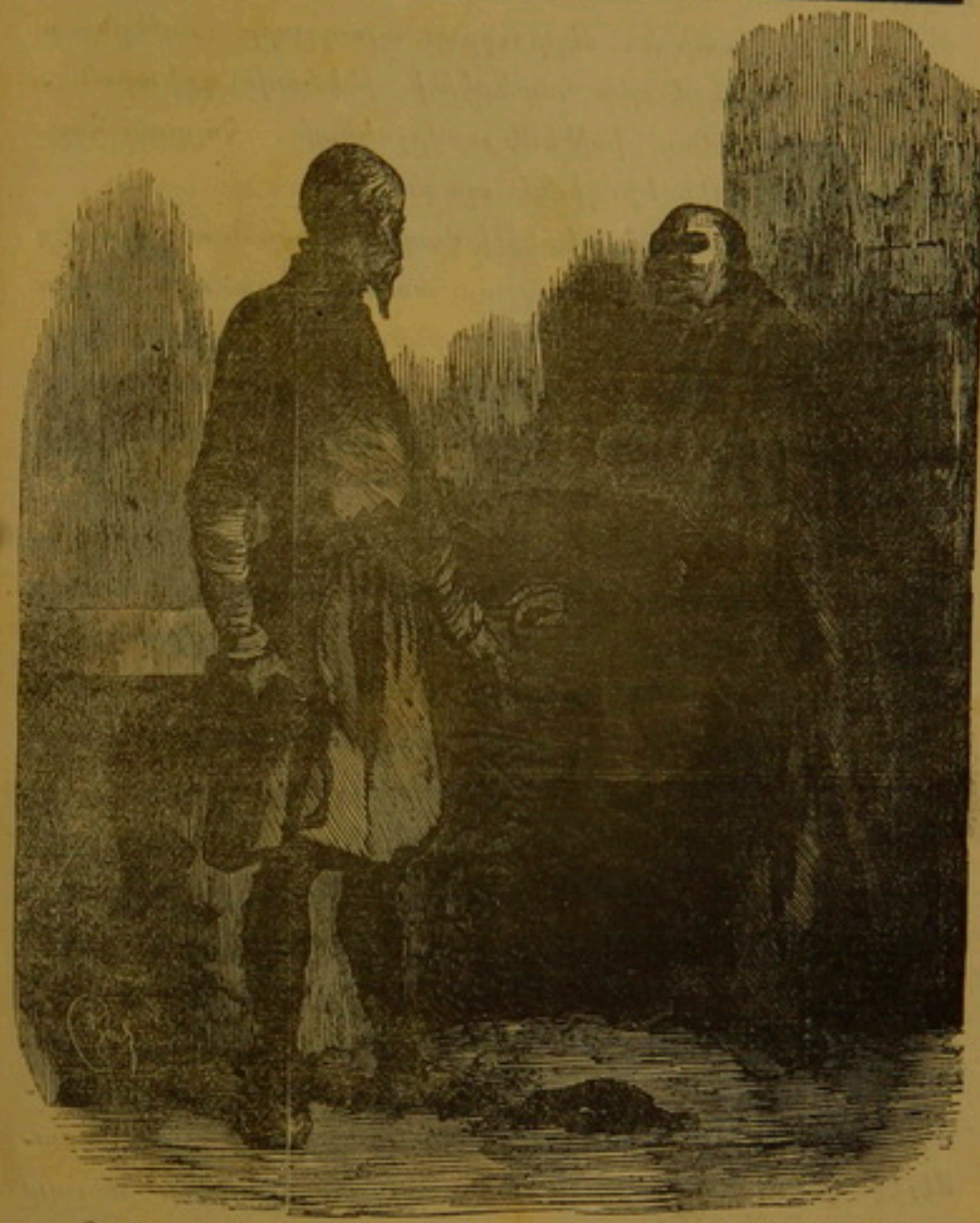
սանիյէ զարթընտա օտալարընա իտխալ իլլէտի . պատէհու , գաբուլը քիլիտլէյիպ , անախթարընը տախի ճէպինէ գոյտրգտան սօնրա , թէքրար ալէլ աճէլէ գարիյէ միւտիրինէն եանընա կէլտի . Հալպուքի , մէրգում՝ իխթիեար ասքէրին աթվար ու հարէքեաթընտան վէ չէհրէի թէհտիտքեարանէսինտէն իւրքերէք , իբի ատրմ գատար կերիյէ չէքիլտի վէ պիր էլիյլէ տէ նէրտիւպանըն բարմագլըղընը թուքթար։

Տակոպէը իսէ՝ գարիյէ միւտիրինէն գօլընտան թուքթարագ .

— Պէնի էյի տինլէյինիզ . (Մորոքը կէօսթէրէրէք .) Տէմինճէք չու ալչագ խապիս՝ պէնի թահգիր իլլէտի ... հիչ սէս չըգարմայըպ գաթլանարմ . չունքի սէօզ եալընըզ պէնիմ հագգընտա իտի . պիր աղ էվվէլտէ սիզին պիր թագըմ պօշ պօղազլըգլարընըզը վէ վահի սէօզլէրինիզի քէմալը սապը ու սիւքիւնէթլէ տինլէտիմ , զիրա չու պէտպախթ չօճուգլարա մէրհամէթ իթմէյէ թէմայիւլ կէօսթէրիյօրընըզ . լաքին չիմտի , սիզին նէ՛ վիճտանընըզ , նէ՛ մէրհամէթինիզ վէ նէ՛ տէ ատալէթինիզ պուլընմատըը թէպէյնիւն իթմիչ օլտըղընտան , սիզէ իխթար իտէրիմ՛քի , գարիյէ միւտիրի օլմանըզլա պէրապէր , էկեր պու իբի էօքսիւզ գըղճըղազտան պահս իտէր իքէն , սիզին էօզ էվլատընըզ հագգընտաքի հիւրմէթ ու րիայէթլէ պահս իթմէյէճէք օլուրսանըզ , ալիմ Ալլահ սիզի տէ չու քէօբէք կիսի (Մորոքը կէօսթէրէրէք) այաղըմըն ալթընտա կէպէրթիրիմ ... իչինիյօրմըսընըզ ... ։

Միւտիր . — (Հիտտէթ ու ղազապընտան նաչի , քէքէլէյէրէք .) Նասը՞լ ... էկեր պու իբի սէրսէրիտէն պահս իտէճէք օլուրսամ ... ճէսարէթ մի իտիյօրսըն ... ։

Տակոպէը . — (Գարիյէ միւտիրինէն սէրբուշընը չէքիպ այաղը ալթընա աթարագ .) Լինելի տուգասը վէ մարեշալ Սիմոնըն գըղլարընտան պահս իտէր իքէն , շապգայը չըգարմագ վէ պու սուրէթլէ ըղհարը հիւրմէթ իթմէք լազմ ատը . — տէյու հայգըրտը ։



Տակոպէրին իչպու ճիւրէթի քիւօթահանէսի իւզէրինէ , Մորոք մէսէրրէթինտէն տիթրէտի ։

Ցիլ հագգդա Տակոպէր՝ թէքմիլ իւմիտլէրինին մահվ ու հէպա օլտըղընը անլայարագ , վէ տէրէճէի նիհայէտէ տիւչարը եէս ու ֆիւթուր օլարագ , պիր գաչ սահաթտան պէրու մուհաֆազա իթմէքտէ օլտըղը սիւքիւթ ու թէսլիմիյէթի ղահիլ իտիլ թահսիլաթընտաքի հիտտէթ ու չիտտէթէ մաղլուպ օլմուչ ըտը ։

Գարիկէ միւտիրի, սէրբուշընը այագլարը ալթընտա կէօրիւնճէ, պէօյլէ պիր հարէքէթի թէճավուզքեարանէյէ կիւյա լինանմազ իսթէմէյօրմըշ կիպի, հայրան հայրան ԲԷյղամպէրին եիւղիւնէ պագտը։

Տակոպէր իսէ, հարէքէթի վազըասընտան տօլայը հէր նէ գատար բէշիման օլտու ըսա տա, արթըգ պիր կէօնա չարէի սէլամէթ գալմամըշ օլտըղընը, րանա պիլտիյինաէն, ալել աճէլէ էթրաֆընա պագընտը վէ պիր գաչ ատըմ գատար կէրիլէյէրէք նէրտիւպանըն իլք պատամագլարընա եէթիշտի։

Գարիկէ միւտիրի՝ նէրտիւպան պաշընըն պիր քէօչէսինտէ, գանաբէնին եագընընտա տուրմագտա, վէ Մորք տաիսի, ճէրիհասընըն վէլսամէթինի կէօսթէրմէք իչուն, տօլ գօլընը պօյնընա ատմըշ օլտըղը հալտէ, հաքիմին եանընտա պուլընմագտա ըտը։ Գարիկէ միւտիրի, Տակոպէրին պիր իքի ատըմ կէրիյէ չէքիլմէսինտէն ալտանարագ.

— Ա՛հ, հայլազ իսթիեար, պանա էլ գալտըրմաղա ճէսարէթ իթտիքտէն աօնրա, գաչապիլէճէ՞ք միսին տէյու զանն իսթյօրսուն. — տէտի։

Տակոպէր. — (Նէտամէթքեարանէ պիր թավը իլէ պաշընը էյէրէք.) Ծուչումը աֆիլ իսթինիզ, միւտիր էֆէնտի հաղրէթլէրի... հիտտէթ ու ղաղապըմը ղապի իսթէյիպ պիր քիւսթահլըգ տըր իթտիմ. պէօյլէ պիր մուամէլէյի թէճավուզքեարանէտէ պուլընտըղմտան տօլայը արզը նէտամէթ իսէրիմ։

Միւտիր. — Սէնին կիպի ալչագ չարգընա մէրհամէ՞թ մի... սէնին բիյաքեարանէ աթվարընըա պէնիմ բիգգաթ ու մէրհամէթիմի պիր տէֆա տահա՞ մը թահրիք իթմէք իսթիյօրսըն... ասլա՛... ասլա՛. պէն սէնին նիյաթ վէ էֆքեարընը անլատըմ... սէն կէօրիւնտիւյուն կիպի պիր ատէմ տէյիլ իմիշսին. (Բիճալը սիյասիյէ յէ մախսուս պիր թավը ըլա.) Իհթիմալ քի, պու իչ-

լէր ալթընտա Տէվլէթէ միւթէալլիգ պիր մէսէլէ մէվճուտ օլսուն. Էվրօբայը աթէշլէրէ իլգա իթմէք իսթէյէն էշխասը մուզիրրէ իչուն, վասըթալարըն քեաֆֆէսի տէ միւսաիտ տիր։

Տակոպէր. — Պէն գագիր պիր ատէմ իմ, միւտիր էֆէնտի հաղրէթլէրի... սիզ իսէ, ղայէթ խայրխահ պիր գալապէ մալիք սինիզ... պինաէն ալէյհ, հագգըմտա պու տէրէճէ մէրհամէթսիզ օլմայընըզ...։

Միւտիր. — Սո՛ւս, սէնի հայասըզ սէնի, սէրբուշըմը գաբըզ տա եէրէ չարբասըն հա՛...։

Տակոպէր. — (Մորոքա տօղրու տէօնէրէք.) Պու ֆէլաքէթլէրին սէպէպի սիզ օլտըղընըզտան, հիչ օլմազսա սիզ մէրհամէթ իտինիզ... հագգըմտա ղարազ թուժմայընըզ... սիզ քի էվլիյատան սընըզ, միւտիր էֆէնտի հաղրէթլէրինէ լէհիմտէ պիր սէօզ սէօյլէյինիզ... չէֆաաթ իտինիզ...։

Մորոք. — (Իսթիհզաքեարանէ պիր սուրէթտէ.) Պէն, իգթիղա իտէնի զաթէն սէօյլէմիշիմ տիր...։

Միւտիր. — (Տակոպէրէ տօղրու իլէրլէյէրէք.) Հա՛, հա՛, չիմտի տէ ըզհարը նէտամէթ իտիյօրսուն հա՛, իսթիեար սէրսէրի... պիր թագըմ վահի սէօզլէրըէ պէնի ալտաթմագ թէճավուզընտա պուլունըյօրտուն, տէյի՛լ մի. լաքին ձէնաթը Հագգա չիւքրլէր օլսուն քի, սէօզլէրինէ գաբըլմաըմ...։ Պիր աղտան, ֆրանսըզ ֆէսաատճըլարը վէ սէրսէրի գատընլար իչուն Լիբսիքատա միւքէմմէլ ղընտանլար պուլընտըղընը կէօրէճէքսին, չունքի պու գըղլարըն տաիսի սէնտէն աշաղըյա գալմազլար...։ (Մաղրուրանէ պիր թավը ըլա եանագլարընը չիչէրթէրէք.) Հայտի պագալըմ... էօնիւմէ տիւշ տէ չու պօյունը կէօրէյիմ...։ Սէն տէ, Մորոք, կիտիպ...

Գարիկէ միւտիրի սէօզիւնիւ իքմալ իտէմէտի։ Տակոպէրը, պիր գաչ տագըգատան պէրու, վագթ գաղանմագ-

տան պաշգա պիր չէյ տիւշիւնմէյիպ, նէրտիւպան պաշընտա, էօքսիւգլէրին օտասը գարշըսընտա պուլընան պիր արալըգ գաբուլը կէօղ ուճըլլա մուայէնէ իտիյօրտու։ Վագթը միւսաիտ պուլընճա, ֆըրսաթը էլտէն գայըրմադ իսթէմէյէրէք, երլտըրըմ կիպի գարիյէ միւտիրինին իւզէրինէ աթըլտը, վէ պօղազընտան եագալայըպ մէգքիւր արալըգ գաբուտան էօյլէ պիր չիտտէթլէ իչէրիյէ ֆըրլաթը քի, հաքիմի մէրգում՝ պու հիւճիւմի նակէհանիտէն սէրսէմլէնէրէք, վէ նէ պիր սէօղ սէօյլէմէյէ, նէ տէ սէս չըգարմադա մուգթէտիր օլամայարադ, թէքքեր մէքքեր գարանլըգ օտանըն թա օրթասընա եուվարլանտը։



Տակոպէր, պու մուամէլէյի պիր սանիյէ զարֆընտա իճրա իթտիքտէն սօնրա, նէրտիւպանը իալի պուլարադ ֆիրարա թէչեպիւս իթմիչ օլան Մորոքըն իւզէրինէ սալտըրըպ՝ ուզուն վէ միւթէմէվվիճ սաչլարընտան գավրա-

տըգտան, վէ քէնտիսինէ տօղրու չէքտիքտէն սօնրա, տէմիր կիպի մուգավիմ օլան գօլլարը արասընտա սըդըշտըրտը. պատէհու, պաղըրմադտան քէնտիսինի մէն՝ իչուն էլինի աղղընա տայաթարադ, վէ մէրգումըն մուխալէֆէթի նէվմիտանէսինէ գուլադ պիլէ ատմայարադ, գարիյէ միւտիրինին պիհուշ պիր հալտէ ուղանըպ եաթմըշ պուլունտըղը օտայա գատար սիւրիւքլէյիպ կէօթիւրտու։

Տակոպէր, օտանըն գաբուսընը սըդըճա գարատըգտան վէ անախթարը իչի տէֆա չէվիրիպ ճէպինէ գօյտըգտան սօնրա, իչի սըչրայըշտա նէրտիւպանտան աչաղըյա ինտի. պու նէրտիւպան՝ հավնիյէ նաղըր օլան պիր տար կէչիտէ միւնթէհի օլտըղը կիպի, պու սըրատա միւսաֆիրխանէ գաբուսը տախի գաբալը օլտըղընտան, պու ճիհէթտէն տըշարըյա չըգմադ միւմքինսիզ իտի։

Եաղմուր սէյլ կիպի եաղըյօրտու. իխթիեար ասքէր՝ աթէշին ըշըղըյլա միւնէվվէր օլան պիր տիվանխանէնին ճամլարը արդասընտան պադարադ, միւսաֆիրխանէ սահիպսիզլէ ատէմլէրինի կէօրտիւքի, գարիյէ միւտիրինին հիւքմիւնէ ինթիզարէն, օրատա օթուրմըշլար ըտը։

Տակոպէր, տար կէչիտին գաբուսընը ալէլ աճէլէ սիւրմէլէյէրէք, հավլի իչէ հէր տիւրլիւ իխթիլաթը մէն՝ իթտիքտէն սօնրա, նէրտիւպանտան եօգարըյա գօչուպ էօքսիւզլէրին եանընա կիթտի։

Մորոք, քէնտիսինի պուլունճա, վար գուվվէթիյլէ պաղըրմաղա, վէ իմտատ թալէպ իթմէյէ պաշլատը. հալ պու քի, ատա եէրտէ մէվճուտ օլան մէսաֆէյէ բաղմէն, քէնտի ավազէլէրի իչիտիլէճէք օլսա պիլէ, բուղկեատընը չիտտէթի հուպուպընտան վէ եաղմուրըն քէսրէթի նէիղուլընտան միւթէվէլլիտ կիւրիւլթիւ պունա մանի օլաճաղը պէտիհի իտի։ Պինաէն ալէյհ, Տակոպէրին պիր սաաթ գատար գաչաճագ ղէմանը վար ըտը. չունքի

քէնտիսի իլէ հաքիմ արասընտա ճէրիհեան իտէն մուհավէ-
րէնին ուզանմըշ օլմասը չիւպհէյի տա՛ի օլապիլմէք իչուն,
էրէյիճէ վագթ կէչմէք լազըմ ըսը . պունտան մաատա ,
նէրտիւպան կէչիտինին վէ գարանլըգ օտանըն գաբուլըը-
նը գըրմագ տակի իգթիզա իթմէ՛զ մի իտի :

Տակոպէր՝ ալէյ աճէլէ էօքսիզէրին օտասընա կի-
րէրէք .

— Էվլատլարըմ, տամարլարընըզտա ասքէր գանը ճէ-
վէլան իթտիյինի կէօսթէրմէք զէմանը կէլմիշ տիր .-
տէտի :

Պիչարէ չօճուգլար , պիր գաչ տագըգատան պէրու
իչիթմէքտէ օլտըգլարը չամաթէթէնկիզ սէտալարտան
զաթէն տիւչարը տէհչէթ օլմուշ օլտըգլարընտան , իմթի-
հաարըն պու սէօզիւ իւզէրինէ տահա զիյատէ թէզկիտի
տէհչէթ իթտիլէր :

Պլանչ . - Եա՛ Բապպի . . . լաքին նէ՞ վար , Տա՛կոպէր :

Բօզ . - Նէ՞ հաբմամըզը իսթէրսին . . . :

Տակոպէր՝ պու սիւալլէրէ ճէվապ վէրմէքսիզին , հա-
թաղըն հանըննա գօչուպ վէ չարչէպլէրի չըգարըպ պիրի
պիրինէ պաղլատը , վէ պիր ուճունա տակի պէօյիւք պիր
տիւյիւմ հաբտըգտան սօնրա , բէնճէրէնին սօլ գանատը-
նըն հօգարըսընա կէչիրտի : Պու հալտէ , չարչէպլին պիր
ուճք՝ տիւյիւմլէ միւհքէմճէ մէրպութ պուլընմըշ, վէ տի-
կէր ուճը տակի տրշարըտա տալղալանարագ թօքրաղա
գատար լինմիշ իտի . բէնճէրէնին օպիր գանատը իսէ՝ ա-
չըգ գալմըշ օլտըղընտան , ֆիրարիլէր իչուն պիր կէչիտ
պըրագմագտա ըտը :

Իսթիհար ասքէր պու իշլէրի պիթիրտիքտէն սօնրա ,
չանթասընը , չօճուգլարըն հէյալէսինի , վէ կէյիք տէրի-
սինտէն մահուլ քիւրքիւ ալըպ , հէրսինի պիրտէն բէնճէ-
րէտէն աչաղըյա ֆըրլաթտը . պատհու , էշկաի մէզքիւ-
րէյի մուհաֆազա իթմէկի իչուն Բապա-Ժուայա պիր իչա-

րէթ իթտի քի , քէօրէք տակի պիրա թէրէտտիւտ աչաղը-
յա սըչրայըպ կէօղտէն նիհան օլտու :

Բօզ վէ Պլանչ , հիչ պիր սէօզ սէօյլէմէքսիզին չաչ-
ղըն չաչղըն Տակոպէրէ պագմագտա ըտըլար :

Տակոպէր . - (Սիւքիւթի իհալալ իտէրէք .) Եիմտի ,
էվլատլարըմ , միւսաֆիրխանէնին գաբուլըը գաբալը տը-
. . . գօրգմայընըզ . . . (Բէնճէրէյի կէօսթէրէրէք .) Պու-
րատան լինիպ գաչմագ լազըմ տըր . . . հօգատա , թէվգըֆ
իտիլիպ հապատա աթըլաճաղըզ . . . վէ սէյահաթըմըզ տա-
կի նէթիճէրէղիր օլամայաճագ տըր . . . :

Բօզ . - Թէվգըֆ իտիլիպ հապատ՞ մը աթըլաճաղըզ . . . :

Պլանչ . - Սէնտէն այըր գալաճաղըզ, էյլէ՞ մի . . . :

Տակոպէր . - Էվվէ՛թ , չօճուգլարըմ : Ժօղիալը թէլէֆ
իթտիլէր . . . եևրիւյէրէք ֆիրար իթմէք վէ Լիբախթայա
մուվասէլէթէ չալըշմագ լազըմ տըր . . . : Եօրըլաճագ օ-
լուրսանըզ, սիզի նէօպէթէլէ սըրթլայըպ կէօթիւրէճէյիմ.
էկէր էանաի բահտէ տիլէնժէք տակի իճապ իթտէ , կէօղ
պատըրմըշըմ տըր . Նէ՞ հաբարըմ . . . եէթիշմէք լազըմ
տըր . . . : Լաքին թա՛ճիլ իտինիզ, պիր չարեէք սօնրա ,
թէքմիլ իւմիտլէրիմիզ հէպայա կիտէր . . . : Հայտի , էվ-
լատլարըմ, պանա էյինիյէէթ իտինիզ . . . ժէնէրալ Սիմո-
նէն գըզլարընըն գօրգագ օլմատըզընը իսպաթ իտինիզ . .
հէնուզ իւմիտի սէլամէթ վար տըր . - տէտի :

Իքի հէմշիրէ , թէհլիքէլի աթիյեէյէ գարշը կիւյա
պիրլէշմէք իսթէյօրլարմըշ կիպի պիր հարէքէթի մութ-
թահիտէ իճրասընըա , պիրի պիրլէրինին էլլէրինի թութտը-
լար . պունճա միհէն ու մէշագգաթըն թէէսիրիպ սօլուպ
սարարմըշ օլան վէ ֆագաթ հէնուզ ասարը լէթաֆէթ ու
պէշաշէթ մէշհուտ պուլընան չէհրէլէրինտէ սատէտիլանէ
պիր ճէսարէթ շէօլէսի բարլաճաղա պաշլատը քի , պուտա
իսթիհար ասքէրին ֆէտաքարլըզը հադգընտա օլան էմ-
նիյէթ վէ իթիմատլարընա տալ ըտը :

Բօզ. -(Մէթին պիր սէտա իլէ.) Սէն միւսթէրիհ օ՛լ, Տա՛կոպէր . . . պիզ հիչ գօրդմայըզ։

Պլանչ. - (Հէմշիրէսի կիսպի մէթանէթ ու էմնիյէթլէ.) Հէր էմրինի իճրայէ հաղըր վէ ամատէ իզ . . . .

Տակոպէր . - Պէն պու պապատէ զաթէն էմին իմ . . . գահրաման գանընա մալիք օլանլար էլպէթթէ իւրքմէզլէր . . . ։ Եիւրիւիւնիւզ պագայըմ, սիզին պիր թիւյ գառար աղըրլըզընըզ եօգ սըր. չարշէպ տէ միւհէյմէ պաղլը սըր . . . պունատան պաշգա, բէնճէրէատէն թօբրաղա գառար անճադ սէբիզ գառէմ եիւքսէքլիք պուլընմըզընատան, գօլայ գօլայ ինէպիլիր սինիզ . . . Բապա-ժուա տաիի սիզի պէքլէյօր ։

Բօզ. - (Պլանչը քէմալը իչթիհադլա պուս խաէրէք.) Էվվէլա պէն ինէճէյիմ, չունքի պէօյուք հէմշիրէլիք սըրասը պու կիւն պէնիմ տիր ։

Իօքսիւզ գըզճըղազ, պու սէօզիւ սէօյլէր սէօյլէմէզ, բէնճէրէյէ տօղրու գօչառս, վէ իլք տէֆա ինմէքճէ պիր կէօնա թէհլիքէ վուգուի մէլհուզ իսէ, հէմշիրէսի եէրինէ քէնտիսի կիրիֆթար օլսուն իչուն էթրաֆընա պագընըր ։

Տակոպէր՝ պու հարէքէթին սէպէպինի անլայարագ.

— Սէվկիլի էվլատլարըմ, մագսէտինիզի անլըյօրըմ, լաքին պիրի պիրինիզ իչուն վէսվէսէ իթմէյինիզ . . . պիր կէօնա թէհլիքէ եօգ սըր . . . չարշէպի պէն քէնտի էլիմէ պաղլամըշըմ . . . Հայտի՛, չաբուգ օլ, պէնիմ մինի մինի Բօզըմ. - տէտի ։

Կէնճ գըզճըղազ՝ իսաֆիֆ պիր գուշ կիսպի բէնճէրէնին իչինէ աթլասը. պատէհու, Տակոպէրին մուսաֆինէթիլէ չարշէպի թուրթարագ, վէ իհթիյար ասքէրին թէնպիհաթը վէճհ իւզրէ եավաշ եավաշ սըյրըլարագ, աշաղըյա ինտի. Տակոպէր իսէ՝ եարը պէլինէ գառար բէնճէրէտէն տըշարըյա էյիլմիշ օլաղը հալտէ, սէտասըյա մէզպուրէյի թէչճի՛ իսկյօրառս ։

Բօզ՝ այաղընը թօբրաղա պատար պատմաղ լաթիֆ պիր սէտա իլէ.

— Գօրդմա՛ . . . հէմշիրէճիյիմ, աչաղըյա ինմէք բէք գօլայ պիր չէյ իմիշ. Բապա-ժուա տաիի պուրատա տըր, վէ էլլէրիմի եալայօր. - տէտի ։

Պլանչ տաիի՝ հէմշիրէսի գատար ճէսարէթլի օլաղընատան, պիր աղ սաղրա, այնը մուվաֆֆագիյէթլէ աչաղըյա ինտի ։

Տակոպէր, բուղկհարըն չիատէթլէ էսմէսի վէ եաղմուրըն սէյլ կիսպի եաղմասը սէպէպլէյէ, տէհչէթի պիր գաթ տահա արթան պէօյլէ պիր կիճէնին գարանլըղը աբասընտա, Պլանչըն սօղուն վէ ֆագաթ լաթիֆ չէհրէսինին կէօզտէն գաիպ օլաղընը կէօրունճէ, սան տէրէճէ տիլխուն օլարագ.

— Սէվկիլի՛ չօճուգլար . . . պու գատար պէտապիթ օլաճադ նէ՞ գապահաթընըզ վար տըր . . . ա՛հ, պիզի պու ֆէլաքէթլերէ ուղրաթան Ալլահտան պուլսուն . . . հիչ պաշգա չէյ տէմէմ . . . աճապա պու ֆամիլեանըն գատէրի լանէթլի՞ մի տիր . - տէյու հայդըրտը ։

Իօքսիւզլէր . - (Բէնճէրէնին այթընտա տուրմուշ օլաղլարը հալտէ, եավաշ պիր սէտա իլէ.) Տակոպէր, չաբուգ աչաղըյա էն, սէնի պէքլէյօրըզ. - տէտիլէր ։

Իհթիհար ասքէր, ուղուն պօյլու օլաղընտան, չարշէպի թուրթունըպ ինէճէք եէրտէ, պիր համլատա բէնճէրէտէն աչաղըյա աթլատը ։

Տակոպէր իլէ իչի գըզ գարընտաշ՝ Ջոքոն-Ջան միւսաֆիրխանէսինտէն չըգըպ ֆիրար իթթիքտէն անճադ պիր չարևէք սատաթ սօնրա, մէզքիւր միւսաֆիրխանէ տէրուննինտէ ղայէթ չիատէթլի պիր չաթըրտը իչիտիլտի ։ Գարիյէ միւտիրի իլէ Մորոք՝ մահպուս պուլընտըգլարը գարանլըզ օտանըն գաբուսընը աչմաղա չապալատըգտան սօնրա, սայ ու ղայրէթլէրի նէթիճէսիզ գալտըղընը կէօ-

բերէք, աղբր պիր մասայը գաբունըն արգասընա տայաթ-մըշ վէ թազեիգ իտէ իտէ գաբուշը գըրմըշլար ըտը. պա-տէհու ֆէնարըն ըշըղլըա էօքսիւղէրին օտասընա շի-թապան օլմըշլար ըսա տա, մէգքիւր օտայը քեամիլէն խա-լի պուլմըշլար ըտը : Մորոք, չարչէպլէրին պիրի պիրինէ պաղլանմըշ՝ վէ բէնճէրէտէն տըշարըյա ուզանմըշ օլաք-ղընը կէօրիւնճէ .

— Միւտիր էֆէնտի հազրէթլէրի , իչթէ չու բէնճէ-րէտէն գաչմըշլար . լաքին պարկիրլէրի պուլընմատըղըն-տան, եայա կիթմիչ օլմալը տըրըտը . . . պինաէն ալէյհ , պու գարանլըգ վէ ֆուրթունալը կիճէտէ չօգ ուզաղա վարամաղլար . – տէտի :

Միւտիր . – Շիպհէսիզ . . . եագալաեաճաղըզ . . . չաբ-գը՛ն սէրսէրիլէր . . . սիզտէն ինթիզամըմը ալաճաղըմ . . . գօչը վէր Մո՛րոք , թաճիլ իւթ . . . պու իչտէ իլքիմիզին տէ նամուսը թէհլիքէտէ տիր . . . :

Մորոք . – (Խըշմնաք պիր չէհրէ իլէ .) Իլքիմիզին տէ նամուսը՞ մը . . . պէն նամուսըմտան ֆաղլա պիր չէյ տէ ղսիպ իտիյորըմ, միւտիր էֆէնտի հազրէթլէրի :

Հայվանաթը վահչիյէ միւրէպպիսի պու սէօղիւ սէօյ-լէտիքտէն սօնրա , ալէլ աճելէ նէրտիւպանտան ինէրէք , հավլի գաբուսընը աչը վէ աքսէնտալ պիր սէտա իլէ .

— Գո՛ղիաթ . . . քէօրէքլէրի սալը վէր . . . սիզ տէ միւսաֆիրխանէ՛ սահիպի , ֆէնարլարը , սըրըգլարը հազըր-լայընըզ . . . աատմլէրինիզի թէսլիհ իտինիզ . . . գաբուլարը աչըրընըզ . . . ֆիրարիլէրին արգասընատն գօչալըմ . . . էլիմիզտէն գաչամազլար . . . քէնտիլէրինի հէր հալտէ . . . հայդէն վէ եա մէյտիթէն թուխմալըյըզ . – տէտի

ԻՓԻՆՃԻ ԳԼՈՒՄ

ՄԻԼԻՒՕ-ՏԷՉ-ԻՒՐՍԷՆ ՍՕԳՈՒՂԸ

1

ՄՈՒԽԱՊԷՐԱԹ (1)

Հայվանաթը վահչիյէ գալիպի Մորոք , Տակոպէրի՝ պարկիրտէն , էվրագտան վէ բարատան քիւլիյէէն մահ-բուս գըլարագ , վէ պու հալտէ եօլընա տէվամ իտէմէզ օլաըղընա գանաաթ հասըլ իտէրէք , գարիյէ միւտիրինին միւսաֆիրխանէյէ մուվասէլէթինտէն էվվէլ , աճէլէթէն պիր մէքթուպ եազմըշ , վէ տէրհալ Լիւսիքայա կիթմէք վէ օրայա վասըլ օլուր օլմազ մէգքիւր մէքթուպը բօս-

(1) « ԺԷՂիւԹ ՃԷմիյէԹի նիզամնամէսինտէ , Գավանլընի Իսասիյէէնին (Constitutions) սէքիզինճի գլուխընդն Թաֆսիլինի օգուլարագ , (Գավ . Իս · Իքինճի գլուխ. 11 · սահ · 125-129 .) ՃԷմիյէԹին էվրագ խազինէլէրինտէ մահֆուզ օլան մուխապէ-րաթընդն , տէֆԹէրին վէ հէր նէվ մուհարրէրաթընդն քէսրէթին-տէն , ինսան տիւչարը հայրէթ օլուր :

« ՃԷմիյէԹի մէգքիւրէ , հիչ պիր տէվլէԹտէ էմնալի պու-լընմայան , վէ էն զիյատէ մէվսուգ սուրէԹտէ մալիւմաթ ալան պիր զաղլըթա (բօլիս) տըր : ԺԷՂիւԹլէր պու պապտէ վէնէտիք հիւքիւմէԹինէ պիլէ ԹէՖէվվիւգ վէ Թէգաատիւմ իթմիշլէր ի-տի · հիւքիւմէԹի միւշարիլէյհա՝ 1806 սէնէի միլատիյէէսինտէ ԺԷՂիւԹլէրի մէմլէքէԹինտէն Թարա իթտիյի սըրատա , Թէքմիլ քեաղըտլարընը զաղԹ ու մուսատէրէ , վէ քէնտիլէրինտէ պու-լընան հրսսը Ֆէնէէսիւս վէ մէրագտան տօլայը տախի մէր-գուշլարը Թայիզ ու Թէքմիր իչլէտի : Տէրճէի միւքէմմիլիյէէ-

թախանէյէ թէալիմ իթմէք իւզրէ, ֆարլը եօլա չըգարմըշ օլտըղը գարիինի քիրամըն խաթըրլարընտա օլմագ կէրէք տիր ։

Գու մէքթուպըն սարէսի պէր վէճհի աթի մուհարրէր իտի ,

Միւսիւ Բօտէն

Բարիստէ Միլիէօ-տէզ-Իւրսէն սօգաղընտա Ն° 11

ՅՐԱՆՍԱ.

Մէն-Լանարի սօգաղընտան պիր աղ ուղագտա , Նաբոլէոն րըխթըմընա միւնթէհի օլան իշպու թէհնհա վէ մէճհուլ սօգաղըն օրթասընտա , սօգագտան քիւչիւք պիր պինա իլէ այրըլմըշ օլան գարանլըգ վէ տար պիր հավլինին իչէրիսինտէ, մէնզարէի խարիճլիլէհի բէք սատէ օլան պիր խանէ պուլունըյօրտու ։ Սօգաղըն էօն թարաֆընտաքի քիւչիւք պինաներն տախի , պիր քէմէրվարի գաբուսը

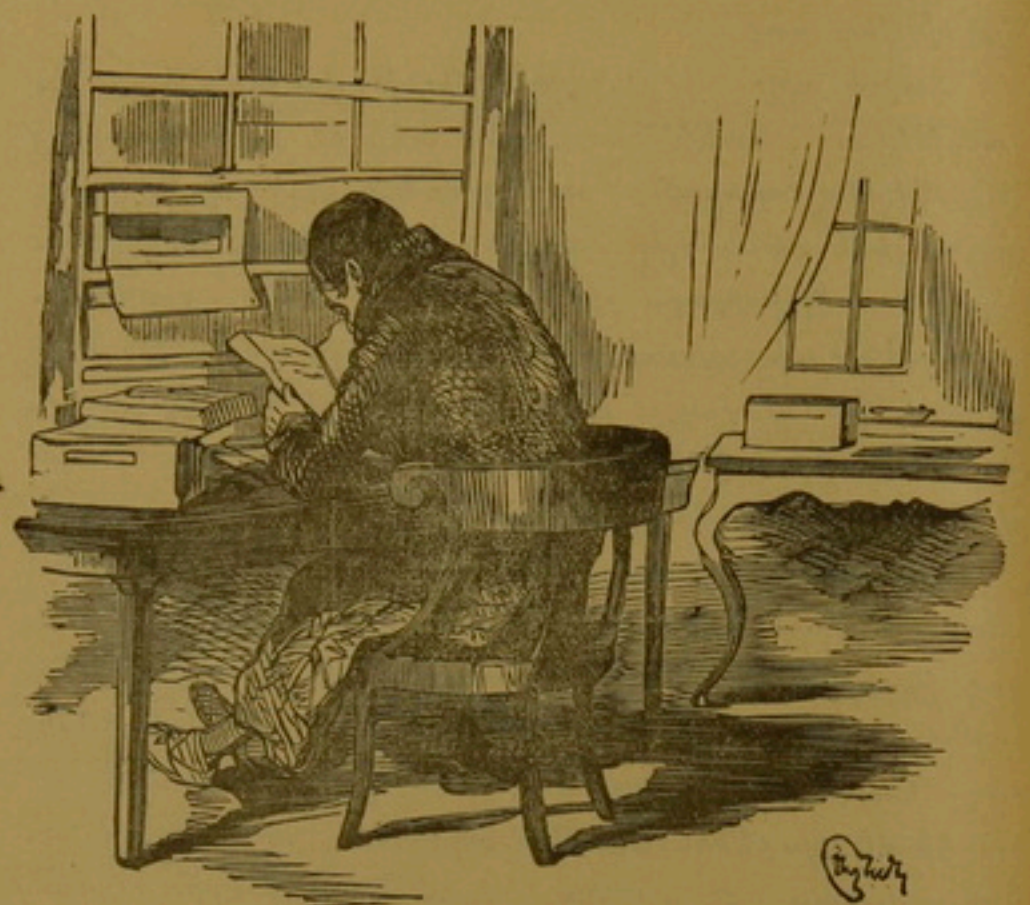
Թէ վասըլ օլմըշ օլան պու զաղըթա , պու թէֆթիշի խաֆի ճէմիյէթի , հէր չէյտէն մէվսուգէն խապեր ալան , վէ թէրթիպաթ ու թէսավվուրաթընտա ֆէվգ էլ ատէ սէպաթքեար օլան , վէ Գավանինի էսասխեէտ տէնիլտիկի վէճհլէ , ազասընըն իթթիֆագըլա սօն տէրէճէ գուվվէթլի պուլունան թիհատ ու իթթիֆագըլա սօն տէրէճէ գուվվէթլի պուլունան պիր իտարէնին , տէրէճէի իգթիտարը հագգընտա պիր ֆիքր վէրէպիլիր ։ – Հաթթա մէզքուր ճէմիյէթին իտարէսի՝ նէ տէրէճէ գուվվէթ ու իգթիտար խաթիհսալ իթմէք օլտըղը , վէ ժէզիւիթլերին րէհսի՝ տիւք տը Գրիսաֆա խիթապէն . « Ինֆէ՛նամ , պէն սու օտաատան , հալընըզ Զինի տէյիլ , թէքմիլ տիւնեայը իտարէ իտէրիմ, հէմտէ քիմսէ պուռնըն նասըլ վուգու՝ պուլտըղընը պիլէմէզ · » սէօզլէրինի նասըլ սէյլէյէպիլտիկինի պիլա զահմէթ անլաշըլըր ։ (Պէյաննամէլէր իլէ պէրաապէր , ժէզիւիթլերին Գավանինի էսասխեէսի . Բրակատա Թապ օլընմըշ օլան լաթինճէ մէթնէ նագարէն . սահ. 476-478 . Բարիս , 1834 .)

վէ գալըն տէմիր բարմագլըգլար ըլա մուհաթ իքի բէնճէրէսի վար ըտը ։

Տահմի պիր սիւքիւնէթլէ միւսթէվլի օլան իշպու իգամէթհկահ տահսիլինտէ , սօն տէրէճէ պիր սատէլիք հիւքմիթլըմա օլտըղընը՝ ասլ պինանըն զէմին գաթընտաքի էրէյիճէ վասի պիր սալանըն մէֆրուշաթը իսպաթ իտիյօրտու ։ Տիվարլարը քիւլ բէնկինտէ էսկի տօղրամալարլա մէսթուր օլուպ , զէմինի՝ մուրապադա իւլ շէքլ գըրմըզը թուղլալարլա տէօշէնմիշ , վէ քէմալը տըգգաթլա մնմլանմըշ , վէ բէնճէրէլէրէ տահի պէյազ խասա բէրտէլէր թաւիգ իտիլմիշ իտի ։

Օտանըն պիր քէօշէսինտէ , վէ շըմինէնին թա գաշընընտա տահի , սօմ մէշէ ադաճընտան մատուլ պիր սարադ իւզէրինէ մէվզու՝ օլան , վէ թադրիպէն տէօրթ գատէմ գուԹրինտէ (տրամագիմ) պուլունան պիր քիւրէ (կրկրագունտա) մէվճուտ ըտը ։ Պէշինէ պիր մըգնատտա օլան քիւրէի մէգքիւրէնին հէր թարաֆընտա , պիր խայլը ուֆագ ուֆագ վէ գըրմըզը խաչ իշարէթլէրի կէօրինէյօրտու . չմնալտան ճէնուպա , շարգտան զարպա , էն պարպար մէմլէքէթլէրտէն վէ էն ուղագ ճէզիրէլէրտէն, էն միւթէմէտտին (քաղաքակիրթ) մէմլէքէթլէրէ . վէ հաթթա Ֆրանսայա գատար հիչ պիր իւքնա եօգտուքի , էօտար նէվինտէն օլան մէգքիւր գըրմըզը խաչլարտան խալի պուլունտուն ։

Շըմինէ գուրպինտէ , տիվարա տայաթըմըզ վէ իւզէրինէ քեադրա տօղրըրըմըզ սիհհաՀ թահսիսատան պիր մատա մէվճուտ օլուպ , պունըն էօնինտէ տախի պօշ պիր սանտալիէ վար ըտը ։ Տահա պիր աղ ուղագտա , իքի բէնճէրէ արտասընա մէվզու՝ , վէ ճէվիզ ադաճընտան մատուլ պէօրիւք պիր եադը մատատը մէշհուտ ըտը քի , պունըն իւղէրինտէ տախի մուգավվալարլա տօղու բաֆլար պուլունը յօրտու ։



1831 աէնէսի թըշրէյնի էվվէլ այընըն էվախըրընտա, սապահըն տաաթ սէքիզ գարարըարընտա, մէգքիւր եաղը մասասը էօնիւնտէ պէրի օթուրմըշ եաղը եաղըյօրտու։ Պու առէմ հայվանաթը վահչիկէ զալիպի Մորոքըն մուխպէրի Մ. Բօռէն քէնտիսի իտի։

Մէրգուճ, էլլի եաշընտա պէր առէմ օլուպ, սըրթընա խալը տէօքիւք վէ եագասը տախի եապըը զէյթունի պէր ըրաէնկօթի իլէ սիեահ չուհաատան մամուլ սօն տէրճէ էսկի պէր եէլէք կիյինմիշ, պօղազընա գրալաթ մագամընտա պէր էնճիյնէ մէնտիլի պաղլամըշ, վէ պաճագլարընա տախի եինէ սիյահ չուհաատան մամուլ պէր էսկի բանթալօն կէչիրմիշ իտի. այագլարընա տախի, զա-

յէթ իրի վէ պօյալը գունտուրալար թագմըշ օլուպ, գըրմըզը վէ բարլագ թուզա տէօչէմէսի իւզէրինէ սէրիլի օլան մուրապպա իւլ չէքիլ քիւչիւք պէր խալը իւզէրինէ ուզաթմըշ ըտը։ Գըր ըէնկինտէքի սաչլարը, գուլագ թօզլարընա գատար ինմիշ, վէ սաչտան խալի օլան աչընըը իհաթա էթմէքտէ պուլընմըշ ըտը. գաչլարը՝ պէլի պիլիսիզ պէր հալէ կէլմիշ օլուպ, եօգաըրքի կէօզ գաբաղը իսէ, երլան ճինսինտէն օլան հայվանաթըն կէօզլէրինի նըսգէն սէթը իտէն զար կիպի կէվչէք վէ տիւչիւք օլտըղընտան, բարլագ, սիյահ վէ ուճագ կէօզլէրինի էօրթմէքտէ, վէ-ինճէ տուտագլարը՝ ըէնկտէն պիւս պիւթիւն արի օլտըղը ճիհէթլէ, զաիֆ չէհրէմինին սօլուգ ըէնկի իլէ գաբըշմագտա ըտը։ Պուրնու տախի չէնէսի կիպի սիվրի իտի։ Պու ըէնկ վէ տուտագտան արի օլան ատէմ՝ մէյհէթ կիպի հարէքէթսիզ օլտըղընտան, աթվարընտա քի զարտպէթ պէր գաթ տահա թէզահիւտ իթմիշ իտի։ Հաթթա, եաղը մասասընըն իւզէրինէ էյիլմիշ օլտըղը հալտէ, գալէմինի ղրճըրտաթմագտա օլան պու ատէմ, բարմագլարընը քէմալը սիւրթմէտա օյնաթմասընը օլտա իտի, քէնտիսինի էօլիւ զանն իտէճէքլէրի պէ իչթիպահ ըտը։

Էօնիւնտէ մէվղու՝ օլան կիշիլի պէր էլիֆպա իտանէսիյլէ, ուզուն պէր թեագըրըն պաղը ֆըգարաթթընը իսթինսախ իթմէքտէ իտի քի, մէգքիւր էլիֆպանըն միֆթահընա մալիք օլմահան պէր քիմսէ, պուննարտան հիչ պէր չէյ անլայամագ ըտը։

Պինանըն հէր թարաֆընտա հիւքմֆէրմա պուլընան սիւքիւնէթի ֆէվգ էլ ատէ արտըրնտա, վէ պու վատի, սօղուգ վէ չըպլագ օտանըն մաղմուժիյէթինի պէր գաթ տահա արթըրան պուլուրթլու վէ գարանլըգ պէր կիւնտէ, չու տօնուգ չէհրէլի ատէմին հրուֆաթը մէրմուղէ իլէ եաղը եաղմասը հագըգաթէն տէհլիթպախչ պէր մէնզարէ իտի։

Սաաթ սէքիզի ուրտը. ագաալինտէ, արապա գա-
բուսընըն թօգմտողը խաֆիֆճէ սարսըլըպ, գարուլա մեր-
պուտ օլան պիր չան տախի իքի տէֆա չալընտը. պատէ-
հու պիր չօգ գարուլար աչըլըպ գարանտը վէ ևէնի պիր
աատմ մէզբիւր օտայա տախիլ օլտու։

Մ. Բօտէն՝ պու աատմի կէօրիւր կէօրմէզ, այագա
գալգտը, վէ գալէմինի բարմագլարը արապընա գօյարագ,
մերգումը դայէթ իհթիրամքեարանէ պիր սուրէթտէ սէ-
լամլաարգտան սօնրա, հիչ պիր սէօզ սէօյլէմէ քոխդին
իչինի տէվամ իթմէյէ պաչլատը։

Պու իքի աատմ պէ յինինտէ պիր մուպայէնէթի թամ.
մէ մէվճուտ ըտը. չէօյլէ քի, ևէնի կէլէն չախա՝ կէօրիւն.
տիւյինտէն տահա գիյատէ եաչլը օլուպ, օթուզ այթը
օթուզ սէքիզ չաղլարընտա ըտը. պօյու ուզուն վէ թէ.
նապուպի էնտամը ևէրինտէ օլուպ, քիւլ ըէնկինտէ օլան
վէ չէնիբ կիպի բարլագ պուլընան իրի կէօզ պէպէքլէրին.
տէն զանն իտէրսին քի աթէչ սաչըլմագտա ըտը. պուր-
նը՝ այնընա եագըն կէնիշ օլուպ նիհայէթինէ տօղրու տա.
խի գալընպաչմըշ ըտը. բէք գիյատէ կէնիշ օլան չէնէսինին
հէր թարաֆը թըրաչ իտիլմիշ օլտըղընտան, հէնուզ քէ-
սիլմիշ օլան սագալընըն մահմահ ըէնկի, տուտագլարընըն
գըրմըզըլըզը վէ կիւզել տիշլէրինին պէյազլըզը իլէ պիր
ղըտահչէթի բէյտա իտիյօրտու։

Փիւչիւք մտտա իւզէրինտէ պուլընան սիյահ գաթի-
ֆէ սէրբուշընը ալմագ իւղրէ պաչգասընը պաչընտան չը-
գարընճա, հէնուզ պէյազանմագա պաչլատմամըշ օլան ա.
չըգ քէսթանէ ըէնկինտէքի սաչլարը միւշահէտէ օլուն-
տու։

Մէրգում, ասքէր ուտուլի իւղրէ պօղաղընա գատար
ախյմէլէնմիշ ուզուն պիր ըրտէնկօթ կիյինմիշ իտի։ Մեր-
գումըն նապարը մուտագիպանէսի վէ կէնիշ վէ ևիւքսէք
նասիյէսի զէքեավէթ վէ ֆէթանէթինէ, կէօրիւս վէ ու.

մուզլարընըն կէնիշլիյի իտէ՝ գուվվէի պէտէնիյէէսինին միւ.
քէմմէլիյէթինէ տէլալէթ իթմէքտէ իտի. էլ հասըլ,
թարզ ու աթվարընտա նիհայան օլան ատարը թէմէյ-
ևիւզ վէ իհթիշամ, էլտիվէնճէրիյէ այագ գապլարընտա
կէօրիւլէն զարաֆէթ ու իհթիմամ, սաչլարըլյա վիճու.
աընտան միւնթէճիր րէվայիհի թայինպէ, վէ էն էտնա
հարէքեաթընտա պիրէ մէչհուտ օլան հիւսնիւ էտա վէ
լէթաֆէթ, քէնտիսինին ումուրը տիւնեէվվիյէէյէ մէէլուֆ
պիր քիմսէ օլտըղընը, վէ հէր նէվ՝ մուվաֆֆագիյէթլէ.
րէ տէ մաղհար օլապիլմէք իսթիտատընը հաիզ պուլուն.
տըղընը իսպաթ իթմէքտէ իտի։

Զէքեավէթ, գուվվէի պէտէն, վէ նէզաքէթի աթ.
վար կիպի պիր եէրտէ իճթիմա՝ը նատիր իլ վուգու
օլան խատտայիսի մէզբիւրէյի իքմալ իտէն չէյ՝ մերգումըն
միւէսսիր չէհրէմինտէ նիհայան օլան պիր թէպէսսիւմի
տահմի իտի քի, քէնտիսինին սուրէթի միւթէհաքքիմինէ.
սինի պիր տէրէճէյէ գատար թատիլ իտիյօրտու. չունքի
պու թէպէսսիւմ, իճապընա կէօրէ, տօսթանէ վէ եա րի.
յաթքեարանէ, խալխանէ վէ եա մէսրուրանէ, նազիքեա.
նէ վէ եա խաթըրչինասանէ օլտըղընտան, պիր տէֆա կէօ.
րիւնճէ պիր տահա ունուտըլմագ գապիլ օլմայան պու
ատմին ճաղիպէի տիլֆէրիպանէսինի պիր գաթ տահա
արթըրըյօրտու։

Մա մաֆիհ, մերգում՝ պու գատար մէզիյէթը ագ.
լիյէ վէ պէտէնիյէէյի հաիզ օլմագ, վէ հէր քէսի քէն.
տի ճաղիպէի էֆտունքեարանէսի թահթընտա թուխմագա
միւսթահտտ պուլընմագլա պէրապէր, կիւյա թարզ ու
թավրընտաքի հիւսնի էտա վէ նէզաքէթտէ, սէօզլէրի.
նին սուրէթի իֆտատսինտէ, միւտահէնէլէրինտէ, վէ թէ.
պէսսիւմինին հալավէթի տահմէսինտէ դայէթ հիյլէքեարա.
նէ պիր տուզագ վար ըմըշ կիպի, քէնտիսինի պիր տէֆա
կէօրէն պիր ատմ, միւպհէմ պիր չիւպհէ վէ էնտիշէ հըսս

իսէր իսի՝ Խուլասաի քէլամ, մէրդում հագդընտա դայրը իսթիհարի օլարագ, պիր թէվէճճիւհ հրսա իթմէքլէ պէրապէր, ինսան, քէնարսինի ճէլպ իսէն չէյ էյիւ՞ք մի, եօգսա քէօթիւլիւք մի օլորղընը պիրսէն պիրէ անլայամազ ըտը՝

. . . . . .

Մ. Բօսէն, եէնի կէլէն չախսըն սըրր քեաթիսպի օլուպ, եաղմագտա տէվամ իսիյօրտու՝

Էֆէնտիսի. – Տիւնքերքսէն մէքթուպ վա՞ր մը, Բօսէն. – տէյու սօրտու՝

Բօսէն. – Բօսթա միւվէզզի՛ի հէնուղ կէլմէտի՝

Էֆէնտիսի. – Վալիտէմ զաթէն քէսպի իֆագաթ իմէմէյ պաշլամըշ օլորղընտան, հէր նէ գատար մէղպուրէնին ահվալը սըհհիյեէսի հագդընտա մուղտարրպ օլմայօր ըսամ տա, աղիզ ոսմըրմ... մատամ բրէնսէս տը Սէն-Տիզիէտէն պիր մէքթուպ ալմատըգճա, պու պապատ թէմամէն միւսթէրիհ օլամայաճաղըմ... էլհասըլ, պու սապահ էյի խապէրլէր ալաճաղըմը իւմիտ իսիյօրում՝

Բօսէն. – (Իհթիրամքեարանէ պիր չէհրէ, վէ լաբին մուխթասար վէ գայատըզ պիր սուրէթլէ.) Սրղու օլունուր, էֆէնտիմ՝

Էֆէնտիսի. – Էվվէ՛թ, արզու օլունուր. չունքի, վալիտէմին նահէհանի վէ թէհլիքէլի օլան խասթէլիյի, Սէն-Տիզիէ բրէնսէսի թարաֆընտան սարֆ իսիլէն թէգայիւսաթ վէ իդտամաթ սայէսինտէ կէչմիշ օլորղընը, բրէնսէս պանա իհսար իթիմիյի կիւն՝ էօմրիւմիւն էն մէսուտ կիւնլէրինտէն պիրիսի օլտու. եօգսա, պէնիմ պուրատա պուլընմադըղըմ զարուրի օլմագլա պէրապէր, տէրհալ բրէնսէսին մէմլէքէթինէ կիտէճէքտիմ...՝ (Սըրր քեաթիպինին եադը մասասընա եադլաշարագ.) Մէմալիքի էճնէպիյեէտէն կէլէն մէքթուպլարը օգուտը՞ն մը՝

Բօսէն. – Իչթէ խուլասալարը...՝

Էֆէնտիսի. – Մէքթուպլար տախմա զարֆ իչինտէ մէվզու՝ օլարագ թային օլունան մահալլէրէ վասըլ օլյօ՞ղլար մը... վէ էմրիմ մուճիպինճէ պուրայա կէլի՞յօղլար մը՝

Բօսէն. – Էվվէ՛թ, տախմա....

Էֆէնտիսի. – Մէքթուպլարըն խուլասալարընը օգուպագայըմ. էկէր անլէր միհանընտա պէնիմ ճէվապ վէրմէքլիյիմ ղաղըմ կէլէն մէքթուպլար տախի վար ըսա, պէն սանա սէօյլէրիմ՝

Պու սէօզիւ սէօյլէտիքտէն սոնրա, Բօսէնին էֆէնտիսի, էլլէրինի արդասընա պաղլամըշ օլորղը հալտէ, օտանըն էնինէ պօյընա կէզինմէյէ, վէ Բօսէնին տըգդաթը թամմէ իչէ իչարէթ իթմէքտէ օլորղը միւլահազաթ վէ թալիմաթը թագրիր իթմէյէ պաշլատը՝

Սըրր քեաթիպի իսէ՝ էրէյիճէ պէօյիւք պիր էվրագ քաքէթի ալարագ, պէր վէճհի աթի օգուտմադա պաշլատը.

— Գատիքա չէհրինտէն՝ Տօն Բամճն Օլիվարէզ՝ 19 նումէրօլու մէքթուպը ալմըշ օլորղընը, վէ մէգբիւր մէքթուպտա վէրիլէն թէնպիհաթա թէվֆիգէն, գրզ աչըրմա քէյֆիյեէթինտէ իչթիրագը պուլընորղընը ինքեար իսէճէյինի պիլտիրիյօր...՝

Էֆէնտիսի. – Պունտա էհէմմիյեէթէ չայան պիր չէյ եօգ տըր. պաշգա՞...՝

Բօսէն. – Րիկաատա գօնթ Րոմանօֆ՝ մուգայագատա պուլունըյօր ըմըշ՝

Էֆէնտիսի. – Տիւբլէսիյէ եազմալը քի, քէնարսինէ էլլի լուի իանէ կէօնտէրսին. պէն վագթըյլա գօնթընա. լայընտա եիւզպաչըլըգ իթմիշ իմ. պունտան մաատա, միամիլէյՀ՝ տախմա միւքէմմէլ խապէրլէր վէ մալիւմաթ վէրիյօր՝

Բօսէն. – Գաթօլիք տինտարանընա մախսուս օլարագ ըտո — Բ—ուհ էֆէնտի օլան Ֆրանսա թարիխինին սոնրընճը

թագըմը Ֆիլատելֆիայա վասըլ օլմըշ. լաքին պիրինճի թագըմը սաթըլըպ գալմամըշ օլաըղընատան, եէնիտէն խոթէյօրլար։

Էֆէնտիսի. – Գուրաասընը գայտ խոխպ Տիւբլէսիյէ եազմալը... Ամանա՞... ։

Բօտէն. – Մ. Արտուէն հագդընտա թալէպ օլունան կիղլի մալիւմաթը, Մ. Սբինտլէր նամիւս չէհրինտէն իրսալ իթմիշ տիր։

Էֆէնտիսի. – Գունլարըն մէալինի տէ խիւլասա իթմէլի...։

Բօտէն. – Այնը չէհրտէն Մ. Արտուէն տէ Մ. Սբինտլէր հագդընտա թալէպ օլունան կիղլի մալիւմաթը կէօնտէրմիշ տիր։

Էֆէնտիսի. – Անը տախի խիւլասա իթմէք լազըմ ըրը...։

Բօտէն. – Եինէ չէհրի մէդքիւրտէն՝ տօղրուէօր վ.ան Օսթաա տախի Մ. Սբինտլէր վէ Մ. Արտուէն հագդընտա մահրէմանէ սուրէթտէ պիր նօթա կէօնտէրմիշ տիր։

Էֆէնտիսի. – Թամամըդ օլունսուն... Տէվա՛մ...։

Բօտէն. – Թիւրինտէն գօնթ Մալթիէրի իչար խիյօր քի, իւչ եիւզ պին ֆրանգընդ հիպէ հէօճճէթի իմզալանմըշ ըրը։

Էֆէնտիսի. – Տիւբլէսիյէ խապէր վէրմէլի... Ամանա՞...։

Բօտէն. – Տօն Սթանիսլաս՝ Գրալիչա Մարի-Էրնէսթին իլէ պէրապէր, Պատէն սուլարընտան հարէքէթ իթմիշ. մէրգումըն իխպարամթը վագըտաքնա նազարէն, Գրալիչա, պիղիմ ճէմիյէթթ թարաֆընտան վէրիլէճէք մալիւմաթը մա էլ մէմնունիյէտ գապուլ իտէճէք, վէ քէնտի էլիյլէ ճէվապ եազաճագմընը։

Էֆէնտիսի. – Իչարէթթ էթ... Գրալիչայա պէն քէնտիմ եազաճագընմ։

Բօտէն՝ էլինտէքի քհադըրըն քէնտըընա պագը իշարէթլէր գայտ իթմէյի սըրատա, էֆէնտիսի օտանըն էնինէ պօյընա կէդինմէսինի տէվամ իթմէքտէ օլադընատան, ուֆագ ուֆագ պիր չօգ գրըմընը խաչ իշարէթլէրինի հավի օլան քիւրէյի մուսաթթահանըն (աշխարհագոյց գունտ) գարշընընա կէլտի, վէ օրատա թէվագգուֆ խոխպ քիւրէյի մէդքիւրէյի միւթէֆէք քիրանէ պիր նազարլա թէօգիղ իթմէյէ պաշլատը։

Բօտէն խաչ, օգումատընա պէր վէճճի աթի տէվամ իյլէտի.

— Հայր Օրսինի Միլանտան եազըյօր քի, իթալիանըն պագը թարաֆլարընտա էհալինին էֆքեարընա, վէ պագը իսթիլաճընընըն կէօղէրի Ֆրանսայա տօղրու թէվէճճիհ իթմիշ օլմատընա նազարէն, վաթանտաշլարըմըզ Ֆրանսըզլարը, տինսիզ, սէֆիհ, եազմաճը վէ խունխար կիպի կէօսթէրէճէք սուրէթտէ քիւչիւք պիր քիթապ թէրթիպ, վէ մէդքիւր թարաֆլարատա մէպղուրէն նէչր իտիլտէ բէք միւնասիպ օլուր...։

Էֆէնտիսի. – Գու ֆիքր բէք կիւզել տիր. Ֆրանսա ճիւմհուրիյէթի մուհարէպաթընտա, պիղիմքիլէրին իթալիատա իրթիքաթապ իթտիքլէրի պագը սուի ահվալ վէ մէզալիմ, պու պապտե բէք մահիրանէ պիր սուրէթտէ իսթիմալ վէ պէօյլէճէ էֆքեարը ումումիյէ թահրիք օլընապիլիր... Գու միսիլու պիր քիթապըն թահրիր ու թէրթիպինի ժաք Տիւմուլէնէ իհալէ իթմէլի տիր. զիրա պու ատէմին մայտասը՝ հիտտէթ ու ղազապ, պուղղ ու ատավէթ, վէ քին ու զարարզ զէհրիյլէ եօղրուլմըշ ըրը... պունատան պաշգա, պէն տէ պագը մալիւմաթ վէրէճէյիմ, վէ պու քիթապ բէք տէհլիթէնկիզ պիր շէյ օլաճագ տըր։ Լաքին, քիթապըն միւսէվվէտաթը ալընմայընճա, ժաք Տիւմուլէնէ բարա վէրմէմէլի...։

Բօտէն. – Թապիի էօյլէ օլաճագ... էկէր բարայը

բէշին վէրէճէք օլուրսաղ , ֆէնա պիր մահալէ կիտիպ սէքիղ կիւն էօլիւմ տէրէճէսինտէ սէրխօշ օլուր ։ կէշէնլէրտէ , մուալիմ Մարթէնին մէզհէպի ֆէյլէսոֆիսինտէ մէշհուտ օլան էֆքեարը պաթըլէյէ դարչը գալէմէ ալտըղը միւտաֆաայի չէտիտէնին իւճրէթինի իչի տէֆա վէրմէյէ մէճպուր օլտուղ ։

Էֆէնտիսի . – Գայա իտիպ տէվամ ի՛թ . . . ։

Բօտէն . – Թո՛ղէ իշար իտիյօր քի , ֆո՛ւրէտ , հէ՛ռդըծը վէրֆ իչուն դո՛ւրէչէ հիւքիւմէթէ կէօնտէրմէք իւղրէ իտիշ . . . ։

Բօտէն՝ ուֆաղ հուրուֆաթլա եաղըլմըշ օլան պու քէլիմաթը պիր թաւրը մախտուսլա թէլաֆֆուզ իթտիքտէն ոճնրա , էֆէնտիսինէ . «Անլո՛յօր մըսընըզ . . . » տէյու սօրտու ։

Էֆէնտիսի . – (Պիր չէհրէի խոշնուտանէ իլէ .) Անլամմահաճաղ նէ՞ վար . . . պու քէլիմէլէր էվվէլտէն մուդաարըեր վէ մարուֆ թաապիրլէր տիր . . . ։ Ոճնրա՞ . . . ։

Բօտէն . – Լաքին ֆո՛ւրէ ոճն պիր վէռվէտ սէպէպիյլէ թէէխխիւբ իտիյօր ըմըշ ։

Բօտէնին էֆէնտիսի՝ չէհրէսինի պուրուշըբրտը , վէ պիր տաղըդա գատար սիւքիւթ իթտիքտէն ոճնրա .

— Ֆո՛ւրէ՝ սիւքիւնէթ վէ վահտէթի հալտէ տաղլայըպ , իտայալաթ ու էֆքեարըննը թէհնիճ իթմէլի . պատէհու , գաթլը հիւքմառար ճինայէթինին միւճազ վէ մաճու օլտուղը ահվալ ու խուսուսաթ ճէռվէլինի քէնտինինէ թէքրար օգուրթմալը տըր . . . ։ Ցէվա՛մ . . . ։

Բօտէն . – Սիտնէյ նամ գատըն՝ թալիմաթա պէքլէմէքտէ օլտուղունը Տրէզտէնէն պիլտիրիյօր ։ Ֆէնտի սէպէպիյլէ , բէտէր իլէ օղուլ արաաընտա րէգապէթ գավկալարը նէհնիտէն պաշլամըշ . ֆագաթ Սիտնէյ՝ կէրէք մէրդումանըն պիրի պիրինէ օլան պուղղ ու ատավէթինտէ , վէ կէրէք հէր իքիսինին տէ պիրի պիրլէրի հագգընտա սէօյլէ-

տիրլէրի մահրէմանէ սէօղլէրտէ , քէնտիսինտէն թալէպ օլունան մալիւմաթա տաիր հէնուզ հիչ պիր շէյ պուլամամըշ ։ Շիմտիյէ գատար , իքիսինտէն հանկըսընը թէրճիհ իթմիշ օլտուղունը պիլտիրմէքտէն ինճինտա իթմիշ . հալպու քի , էկէր պու հալ տահա զիյատէ տէվամ իտէրսէ , չիւպհէլէրինի ույանտըրաճաղընտան գօրգույօր ըմըշ . . . հա՞նկըսընը թէրճիհ իթտին , բէտէրինի՞ մի , օղլունը՞ մը ։

Էֆէնտիսի . – Թապիի օղլունը . . . գիրա՛ բէտէրինին աղրազը րէգապէթքեարանէսի տահա զիյատէ իչթիտատ իտէճէք , վէ օղլընըն թէրճիհ իտիլմէսինտէն տօլայը ինթիգամ ալմադ իւղրէ . պէլքի տէ , օղլու կիպի մուհաֆազասընտա մէճպուր օլտուղը էսրարը իֆշա իլէ յէճէք տիր . . . ։ Օգուրմանը ունուրթմա . . . ։

Բօտէն . – Ամբրոսիոսը՝ վալէ տաղլարընտա քիւչիւք պիր մանասթըրա գօյմըշ օլտուղմուղ իչի պէտրէմէլէրի , իչ սէնէտէն պէրու նապէտիտ օլմըշլար , վէ նէ օլտուգլարընը քիմսէ պիլմէյօր ըմըշ . պու կիւնլէրտէ իւչիւնճիսու տախի զայպ օլմուշ ։ Մէմլէքէթին բրօթէսթանլարը պիրի պիրինէ կէչմիշլէր , վէ դաթլտան վէ տահա պիր թագըմ տէհլիթէնկիղ վուգուաթտան պահս իտիյօրլար ըմըշ ։

Էֆէնտիսի . – Վուգուի հալ՝ տէլաիլի սաբիհա վէ գաթիա իլէ մէվգըի սիւպութա վասըլ օլընճայա գատար , Ամբրոսիոսը՝ պիր թագըմ վահշիյանէ եալանլար ույտըրմագտան պիր ան կէրի տուրմայան բրօթէսթանլարըն պու կիպի միւֆիթէրիյեաթ վէ ազվիյաթընա գարչը միւտաֆաա իթմէլի տիր . . . ։ Ցէվա՛մ . . . ։

Բօտէն . – Թոմբսոն՝ Լիվըրբուլտան իշար իտիյօր քի , ժիւսթէնի , մասլահաթկիւզար մագամընտա , Լորա Սթիուարթըն եանընտա կիլտիրմէյէ մուվաֆֆագ օլապիլմիշ . Լորա Սթիուարթ՝ իրլանտալը զէնկին պիր գաթոլիք օլուպ , ագլը կիւնտէն կիւնէ քէսալ զաաֆ իթմէքտէ իմիշ ։

Էֆէնտիսի . – Ֆէյֆիյէթ թէհագգուգ իտէր իթմէզ ,

Թոմբառնա էլլի լուի միւքեաֆաթի վէրիլմին : Տիւրլէմիյէ եաղըլմադ իչուն իչարէթի էթ . . . : Տէվա՛մ. . . :

Բօսէն . – Ֆրանք Տիքէմէէ յի՝ վիէննաատան եաղըյօր քի , բէտէրի , չէհրի մէզբիւրատէն պիր գաչ ֆէրսախ մէսաֆէտէ վագը քիւչիւք պիր գարիյէտէ գօլէրաատան վէֆաթի իթմիչ . . . չունքի , իլլէթի սարիյէի մէզբիւրէ՝ Լէհիսթան թարիգիյլէ Բուսիանըն չիմալ թարաֆընատան կէլէրէք եավաշ եավաշ իլէրիլէյօր ըմըշ . . . :

Էֆէնտիսի . – (Սէօզիւնիւ քէսէրէք .) Տօղրու սըր . Ալլահ վէրէ տէ պու միւհիւք իսաոթէկիւք օրթաատան գալդըպ Ֆրանսայա տաին սիրայէթ իթմէյէ իտի . . . :

Բօսէն . – Ֆրանք Տիքէմէէ յն պիւտիրիյօր քի , իւքի պիրաաէրի բէտէրլէրինին իթմիչ օլսըդը հիպէյէ գարշը իգամէյի տաին իթմէյէ գարար վէրմիշլէր . Հալ պու քի քէնտիսի անլէրլէ հէմֆիքեար տէյիլ իմիչ . . . :

Էֆէնտիսի . – Իքի գանունչինասլարըմըզըն ըէյի սօրուլսըն . . . : Գաչգա՞ . . . :

Բօսէն . – Գարտինալ բրէնս տ'Ամալի՝ կէօնտէրիլէն լայիհանըն իւչ նօգթասընը գապուլ իթմիչ, վէ մուճիպինճէ հարէքէթի իտէճէյինի պիւտիրմիչ տիր . Հալ պու քի , տէօրտինճու նօգթայը միւսթէհնա թուրմադ իսթէյօր :

Էֆէնտիսի . – Իսթիհնասը ֆիլհաղը եօգ . . . եա թէմամէն վէ գաթիյէն գապուլ իթմէլի , վէ եախօտ մուհարէպէյէ գաթլանմալը . իչիտիյօրմըսըն , պուննու էյի գայտէթ , չիտտէթլի մուհարէպէ վուգու պուլաճագ , վէ կէրէք քէնտիսինէ , կէրէք ալէնէսինէ հիչ մէրհամէթի եիւպիւ կէօսթէրիլմէյէճէք տիր . . . : Տէվամ էթ . . . :

Բօսէն . – Ֆրա Բաօլօ իսպար իտիյօր քի , պիր ճէմիյէթի իսաֆիյէնին րէիսի պուլընան Պօքքարի նամ վաթանբէրվէր՝ րէֆիգէրինին քէնտիսինէ չիւպհէլի նաղարէտ պադտըգլարընը վէ քէնտիսինի խըրիսթիէթլէ իթհամ իթտիքլերինի կէօրէրէք , հայաթընա խաթիմէ չէքմիշ տիր :

Ֆրա Բաօլօ՝ սօն տէրէճէ պիր մէհաբէթլէ Պօքքարինին ըէֆիգլերինին պիհնինէ չիւպհէ իլգա իթմէյէ մուվաֆֆագ օլապիլմիշ տիր :

Էֆէնտիսի . – Պօքքարի քէնտիսինի թէլէֆ մի իթմիչ . . . պու միւմքի՞ն չէյ մի . . . Պօքքարի . . . վաթանբէրվէր Պօքքարի . . . պու թէհլիքէլի տիւշմէն էօլսիւն հա՛ . . . :

Բօսէն . – (Թէլաշընըլըգլա .) Էվվէ՛լթ , վաթանբէրվէր Պօքքարի քէնտիսինի թէլէֆ իթմիչ տիր :

Էֆէնտիսի . – Ֆրա Բաօլոյա եիկիրմի պէշ լուիւք պիր հէվալէ կէօնտէրմէսինի Տիւրլէմիյէ իհսպար էթ . . . : Տէվամ . . . :

Բօսէն . – Հաւսման եաղըյօր քի , Ալպէրթին Տիւքորնէ նամ Ֆրանսըզ բագդասէսի՝ (պարուհի) իճրաի հիւքիւմէթի իտէն բրէնսին մայուգէսի իմիչ . մէզպուրէնին բրէնս իւղէրինտէ սօն տէրէճէ նուֆուզը վար ըմըշ . պինաէն ալէյհ , անըն մայրիֆէթիյլէ մագսէտի մուվաֆֆագաթի կէօսթէրմէլի տիր . Լաքին պու Ալպէրթին՝ Ֆրանսատա սախթէքհաւըգլա մահքիւմ իտիլմիչ օլան տիկէր պիր այըգընըն թահթը հիւքմիւնտէ պուլընաըգընատան , մէրգումընն բէյնինի իսթիհնաալ իթմէքսիզին հիչ պիր չէյ եաբմադ ըմըշ . . . :

Էֆէնտիսի . – Պու աաէմլէ կիտիպ միւլագաթի իթմէսինի , վէ էկէր իսթէտիքլէրի ագլ ու ինսաֆա մուվաֆըգ ըսա , բուն րիզա կէօսթէրմէսինի , վէ պու բագդասէ գըղրն Բարիստէ ագրաապասը օլուպ օլմատըգընը քէնտիսինատէն թահգիգ իլլէմէսինի Հաւսմանա իշար է՛թ :

Բօսէն . – Տիւք տ'Օրլանս խապէր վէրիյօր քի , Գրալ՝ թէքլիֆ օլընան պինաընընն , մուգաատէմա արզ իտիլէն չէբաիթ մուճիպինճէ ինշասընա էմր վէրէճէք իտիշ :

Էֆէնտիսի . – Շէրաիթ ֆիլհան գապուլ օլընմազ . . . եա՛ սատէճէ մուվաֆագաթի կէօսթէրմէլի , վէ եախօտ գաթիյէն րէտտա իթմէլի տիր . պու սուրէթլէ ինսան տօս-

թընը տա, տիւշմէնինի տէ անլայասիլիը... վագի ու հալ միւսախա օլմազսա պիլէ, ինսան հէր տահմ սէպաթ ու մէթանէթ կէօսթէրմէլի, վէ քէնտի հադգընտաքի էմ. նիյեէթինի թէղեիտ իտէրէք, գարշըսընտաքինին կէօղիւնիւ եըլտըրմալը տըր։

Բօտէն. – Ա՛յնը զաթ իշար իտիյօր քի, իլթիճա իթ. միշ օլտըղը մանասթըրը թէրք իթմէք իսթէմէյէն բրօ. թէսթան գըզընըն բէտէրինին իտտիա վէ մութալէպա. թընը հէյեէթէ սիւֆէրա հալէա միւտաֆաա իտիյօրլար. մըշ. մէզպուրէ գըզճըղազ իսէ՝ բէտէրինին րիզասը խի. լաֆընտա օլարագ, աչըգըլա թէղէվվիւճ իթմէքսինէ մու. վաֆագաթ կէօսթէրիլտիյի թագտիրտէ մանասթըրը թէրք իտէճէյինի սէօյլէմիշ։

Էֆէնտիսի. – Ա՛... հէյեէթի սիւֆէրա հալէա բէ. տէրինի հիմայէ՞ մի իտիյօրլար։

Բօտէն. – Էվէ՛թ, էֆէնտիմ...։

Էֆէնտիսի. – Էօյլէ իսէ, թէքրար ճէվապ եաղմալը քի, գուվվէի բուհանիյեէնին՝ գուվվէի ճիսմանիյեէ իլէ հիչ պիր իշի եօգ տըր։

Պու էսնատէ, գաբունըն չանը իչի տէֆա ուրուլտու։

Բօտէնին էֆէնտիսի. – Կիթ պադ քի՛մ տիր. – տէ. յու էմր իյլէտի։

Բօտէն տէր հալ եէրինտէն գալգըպ տըշարըյա ֆըր. լանտը. էֆէնտիսի իսէ՝ միւթէֆէքքիրանէ պիր չէհրէ իլէ, օտանըն պիր ուճքնտան տիկէր ուճքնա գատար կիտիպ կէլմէքտէ իտի. պու սրրատա, եինէ քիւրէյի մուսաթթահանըն եանընա եադըաշմըշ օլտըղընտան, տուրտու. քիւրէյի մէզքիւրէնին հէր գըթասընտա մէշհուտ պուլընան հատտօսըշ հիսապսըշ գըրմըշը իսաշ իշարէթլէրինի, պիր գաշ տագըդա գատար պիր սիւքիւնէթի քեամիլէ իլէ թէտգիդ իյլէտի։

Մէրդում, պէտպէլի, թէքմիլ բուի զէմինի շամիլ օ-

լան գուվվէթ ու իգթիտարընը տիւշիւնմիւշ օլմալը տըր քի, չէհրէմինին րէնկի պիրտէն պիրէ թէպէտիւլ իտիպ իրի կէօզ պէպէքլէրինտէն զանն իտէրսին քի գըղըլճըմ սաչըլմազա պաչլատը. պուրուն տէլիքլերի չիչիպ, սիմսի մէթանէթնիւմասընտա տահի ինանըլմաեաճագ տէրէճէ. տէ չիտտէթ, քիւսթահլըգ վէ թէքէպպիւր միւշահէտէ օ. լունտու։ Պատէհու, աչընտա ասարը թէհաքքիւմ ու զուրուր մէշհուտ, վէ տուտագլարընտա տահի ալէահմի իսթիհզար ու իսթիխֆաֆ մէվճուտ օլտըղը հալտէ, քիւ. րէի մէզքիւրէյէ տահա զիյատէ եագլաչըպ էլինի գուվ. վալըն (բևւեու) իւզէրինէ գօյտու...։

Պու ատէմին՝ պէօյլէ գուվվէթլիճէ քիւրէի մէզքիւ. րէյի թուվմասընը, վէ հարէքէթի ամիրանէ վէ միւթէ. հաքքիմանէսինի կէօրէնլէր, մէրգումըն՝ պու քիւրէյէ հիւքմ իտիյօր զաննըլլա իֆթիխար իթմէքտէ պուլընտըղընա, վէ մէզքիւր քիւրէյի եօգարըտան աչաղըյա տօղրու կէօղտէն մէզքիւր քիւրէյի եօգարըտան աչաղըյա տօղրու կէօղտէն կէչիրիպ էլինի տէ պիր թամըր քիւսթահանէ իլէ իւզէրի. նէ գօյմասը իսէ՝ պու սէպէպտէն նէչէթ իթմիշ օլտըղընա գանատթ հասըլ իտէրլէր իտի։

Չէհրէմինտէ թէպէտիւմ ալէամէթի կէօրիւնմէյօր. տու. կէնիշ ալընը տէհչէթպախշ պիր սուրէթտէ պուրուշ. մըշ վէ կէօզլէրի տահի թէհտիտքեարանէ պիր հալ քէսպ իթմիշ իտի։ Էկէր պիր բէսսամ, զուրուր վէ թէհաքքիւմ չէյթանընընը թէրսիմ իթմէք իսթէսէ, պունտան տահա գօրգունճ, տահա հէվլնաք պիր նումունէ իմթիխապ իտէմէզ իտի։

Բօտէն ավտէթ իտիպ օտայա կիրինճէ, էֆէնտիսինին չէհրէսի էվվէլքի հալինի քէսպ իթտի։

Բօտէն՝ թուվմըշ օլտըղը մէքթուպլարը կէօսթէրէ. րէք.

— Բօսթա միւվէզզիի իմիշ... լաքին Տիւնքէրքտէն պիր չէյ եօգ. – տէտի։

Էֆէնտիսի . – Պիր չէյ եօդ մը . – տէյու հայդըրտը գտան սօնրա , չէհրէմինտէ էօյլէ պիր ասարը հէյէճան վէ ըղտըրապ նիւմայան օլտու քի , պիր ազ էվվէլքի միւթէհաքքիմանէ վէ մաղրուրանէ քիսվէթիյլէ մուգայէսէ իտիլտիքտէ , բէք ղարիպ պիր թէննագուղ հասըլ օլըյօրտու :

Մէրդում՝ չիտտէթլի պիր ազապը տէրուննա կիրիֆթար օլմըշճասընա, սըրր քեաթիպինէ խիթապէն .

— Վալիտէմտէն հիչ պիր խապէր եօդ հա՛ . . . էօյլէ իսէ տահա օթուղ ալթը սաաթ գատար ըղտըրապ չէքմէլի . – տէտի :

Բօտէն . – Ջաննըմա կէօրէ , էկէր մատամ բրէնտէսին վէրէճէք ֆէննա խապէրլէրի օլսա իտի , չիմտիյէ գատար չօգտան եազար ըտը . պինապէրին՝ իհթիմալ քի , վալիտէնիզին էյիլիյի տէվամ իտիյօր . . . :

Էֆէնտիսի . – Շիւպհէսիզ հադգըն վար , Բօտէն . լաքին չի՛ չարէ . . . գալպիմ բահաթ տէյիլ քի . . . : Էկէր եարընքի կիւն տէ էՀՀիյէթ պախշ խապէրլէր ալամազսամ, բրէնտէսին մէմլէքէթինէ կիտէճէյիմ . . . : Էօ՛ֆ , վալիտէմին սօն պէհարը կէչիրմէք իչուն մէղքիւր մէմլէքէթէ կիթմէսի տէ նէ՛րէտէն չըգտը . . . գօրգարըմ՛քի, Տիւնքերք հավալինին հավասը քէնտիսինէ կէլմէզ . . . : (Պիր տագըճաճըգ սիւքիւթտէն սօնրա , թէքրար կէղինմէյէ պաշլայարագ .) Հէր նէ հալ իսէ . . . պագ չու մէքթուպլար նէ՛րէտէն կէլիյօրլար . . . :

Բօտէն . – (Մէքթուպլարըն տամղալարընը մուայէնէ իթտիքտէն սօնրա .) Տէօրթ մէքթուպտան իչխի Ֆրէնճա մէսէլէսինէ տահր տիր . . . :

Բօտէնին էֆէնտիսի , պու մէսէլէի մուհիմմէյէ սօն տէրէճէ հասրը էհէմմիյէթի իթմէքտէ օլտըղընը մուլին պիր թավր կէօսթէրէրէք .

— Շիւքիւրլէր օլսուն եա՛ Բապպի . . . Ալլահ վէրէ տէ խապէրլէր խայրիլը օլայրտը . – տէտի :

Բօտէն . – Մէքթուպլարտան պիրիսի՝ Զարլսթաունտան կէլմիշ օլուպ , պէսպէչլի վախղիյէ կիթմիշ օլան բահիպ Գարբիէլէ տահր տիր . տիկերի իսէ՝ Պաթավիատան կէլմիշ օլմաղլա , շիւպհէսիզ քի Հինտի ճալմայա միւթէալլիղ տիր : Եու տահի Լիբէրէյտան օլմալը տըր . հայվանաթը վահշիյէ զարիպի Մորոք՝ ալտըղը էմրլէր մուճիպինճէ , հիչ պիր կէօնա շիւպհէ վէ մէսուլիյէթի տա՛ի օլմագտըղըն , ժէնէրալ Սիմոնըն գըղլարընը սէյահաթլարընտան մէն՝ իթմէյէ մուվաֆֆագ օլմըշ օլտըղընը տիւնքի մէքթուպընտա իչար իթմիշ իտի . պու մէքթուպլայա տա պէսպէչլի տիւնքի իֆտատաթընը թէէքիտ իտիյօր . . . :

Բօտէնին էֆէնտիսի՝ ժէնէրալ Սիմոնըն իսմինի իչիտիր իչիթմէղ , ալընտան սիյահ պիր պուլութ կէչտի :

2

Է Վ. Ա Մ Ի Ր (1)

Բօտէնին էֆէնտիսի՝ ժէնէրալ Սիմոն իսմինին վէ եա խաթըրէսինին թէվֆիտ իլէտիյի ըղտըրապ ու հէյէճանը թէնգին իթտիքտէն սօնրա , սըրր քեաթիպինէ խիթապէն .

---

(1) Ֆրանսա էեալէթինտէքի ժէղիւթ Նէմիյէթլերի՝ Բարիստէքի Նէմիյէթլերէ տահմա մուխապէրէ իտէրլեր . մէզքիւր Նէմիյէթլեր՝ Բօմատա իգամէթ իտէն ժէղիւթ ժէնէրալլայա տահի տօղրուտան տօղրույա իթթիլաթտա պուլունըրլար : ժէղիւթլերին՝ պու գատար զայուրանէ , միւթէնէվվի վէ չայանը հայրէթ տէրէՆէտէ միւքէմմէլ օլան մուխապէրաթքնտան մագ-

—Լիբսիքատան, Զարլսթաունատան վէ Պաթավիատան կէլէն մէքթուպլարը աչմա. անլէրին հավի օլտըղը ախպար ու մալիւմաթ չիմտի քէնտիլիլինտէն սըրայա կիրէճէք տիր. հէմ տէ իքի տէֆա վագիթ ղախպ իթմէքտէն գուրթըլմըշ օլուրուզ. – տէտի:

Սըրր քհաթիպի իսթիյղահը մատտէ իտիյօրմըշ կիպի էֆէնտիսինին եւուզիւնէ պագտը. էֆէնտիսի իսէ՝ սէօզիւնտէ տէվամ կէօսթէրէրէք.

— Մէ-ե-ը-ը՛ մէսէլէսինէ տաիր օլան թաֆսիլաթը իքմալ իթտի՞ն մի:

Բօտէն. – Իչթէ էֆէնտիմ... Հուրուֆաթը մէրմուղէյէ թահվիլինի տէ պիթիրմէք իւզէրէ իտիմ:

Էֆէնտիսի. – Օգու պագայըմ, վէ պու իչ մէքթուպըն հավի օլտըղը մալիւմաթը ճէտիտէյի տէ՝ վուգուաթըն սըրասընա կէօրէ իւզէրինէ իլավէ էթ:

Բօտէն. – Պաշ իւսթիւնէ էֆէնտիմ, հէմ պու սուբէթլէ տէ մալիւմաթը մէզքիւրէ եէրլի եէրինէ կէչմիշ օլար:

Էֆէնտիսի. – Դալէմէ ալտըղըն թաֆսիլաթըն տէրճէճի քիֆայէտէ աչըգ վէ մուսաարրահ օլուպ օլմատըղընը անլամագ իսթէրիմ. զիրա, էլպէթթէ խաթըրլայօրսըն քի, թաֆսիլաթը մէզքիւրէնին կէօնտէրիլճէճի զաթ հէր չէյի պիլմէմէլի տիր:

Բօտէն. – Էվվէթ, խաթըրլայօրում վէ նօթայը տա օ սուբէթլէ թանղիմ էյլէմիշիմ տիր...:

Էֆէնտիսի. – Էօյլէ իսէ օգու պագայըմ:

Մ. Բօտէն զիյրտէքի սէօզլէրի աղըր աղըր օգումագա պաչլատը:

«Պունտան եիւզ էլլի սէնէ մուգատտէմ, բրօթէսթան մէզհէպինտէ օլան պիր ֆըրանսըզ ֆամիլեասը, բրօ-

սուրսըզ տըր: Պիր չախս հագգընտա մալիւմաթ ալմագ իսթէնիլտիքտէ, պու տէֆթէրլէր աչըլըր վէ չախսը մէրգումըն ահվալի, ախլագը, թատիաթը, էվսաֆը, նէգայիի, թէրթիպաթը, մէգասիտի, խանէտանը, ահբապասը, վէ էն խաֆի միւնասէպաթ ու միւթէալիգաթը հագգընտա պիլէ մալիւմաթ իսթիհսալ օլընագիլիր: Թէքմիլ տիւնեայը չամիլ օլան պու ճէսիմ զապըթա տէֆթէրլէրինին՝ պիր ճէմիյէթէ պախշ իթտիկի թէֆէվվիւգ վէ իգթիտար միւհթաճը իլգահ պիր քէյֆիյէ՞թ մի տիր: Գույուտաթը մէզքիւրէ հագգընտա արզ իթտիկիմ մալիւմաթ, խաֆիֆմէչրէպանէ վէ եա թասնիաթ գապիլինտէն զանն օլունմասըն. մէզքիւր տէֆթէրլէրի ըէյ իւլ այն կէօրմիւշ վէ ժէղիւիթլէրի միւքէմմէլէն թանըմագտա պուլունմըշ օլան պիր զաթտան ալմըշըմ տըր: Ինսանըն էն էտնա հարէքեաթը հագգընտա պիլէ պու տէրճէճ մէհարէթլէ մալիւմաթ ալան պիր ճէմիյէթ ազասընը գօլայլըգլա խանէսինէ գապուլ իտէն ֆամիլեալար իչուն, սէօյլէտիքլէրիմ՝ շայանը միւլահազա մէսաիլտէն տիր: (Տար իւլ ֆիւնուն ազասընտան, Լիվըրփ. – Հէյնէթի րուհանիյէտ հագգընտաքի մէքթուպլարընտան:)

թէսթանլարըն հուրրիյեէթի քեամիլէսինի թէէմին իաէն նանթ ֆէրմանընըն գարիպէն նագղ իտիլէճէյինի քէշֆ իտերէք, մուգատտաս տինիմիզին տիւշմէնլէրինտէն պիրի օլան իշպու մէզհէպ սալիքլէրինէ գարշը իճրա իտիլէճէք չիտայիտտէն գուրթըլմադ ֆիքրինէ, Ֆրանսատտան մէմալիքի էճնէպիյեէյէ հիճրէթ իյլէմիշ իտի։

«Իշպու ֆամիլեա ազասընտան պաղըլարը էվվելա Հոլլանտայա վէ պատէհու Հոլլանտա միւսթէմլէքեաթը-նա, պաղըլարը տախի Լէհիսթանա, Ալմանեայա, Ինկիլթէրրայա վէ Ամէրիգայա իլթիճա իթմիշլէր իտի։ Շիմտի իսէ՝ պու ֆամիլեատտան եալընըզ Լէտտի քիչի գալմըշ օլաը-ղը թէհագգուգ իթմիշ օլուպ, պունլար տա, թալինն պիր իայլը ինգըլապաթը ղարիպէսինտէն կէչմիշ տիրլէր, ղիրա պու կիւնքի կիւնտէ պու ֆամիլեանըն ախլաֆ ու ահֆա-տը հիւքմտարլըգտան թա սէնաթքեարլըղա գատար մէրա-թիպի պէչէրիյեէնին հէման հէր տէրէճէսինէ միւնթէսիպ պուլունըյօրլար։

«Ծօղրուտան տօղրույա վէ եա պիլ վասըթա օլան ախ-լաֆի չունչար տըր.

ՎԱԼԻՏԷ ՍԻԼՍԻԼԷՍԻ

«Մատմուազէլ Բօշ վէ Պլանշ Սէմն, ղայրը պալիղ։

«(Ժէնէրալ Սիմոն՝ վարշավիատա պու ֆամիլեանըն ախլաֆընտան օլան պիր գըզ իլէ թէղէվվիւճ իթմիշ տիր)։

«Մ. Ֆըռանսուա Հուրէ, Բարիս գուրպինտէ Բլէսի գա-րիյեսինտէ ֆապրիգա սահիպի։

«Բրէնս ձուլ, Մօնտի հիւքմտարը Ֆռանսուէին օղլու։

«(Ֆռանգա-Սինկ, 1802 սէնէսինտէ, պու ֆամիլեանըն ախլաֆընտան օլան պիր գըզ իլէ թէղէվվիւճ իթմիշ տիր քի, օ վագթըլար Հոլլանտա միւսթէմլէքեաթընտան օլան ձալա ատասընտա Ռաթավիա չէհրինտէ իդամէթ իթմէք-տէ իտիլէր)։

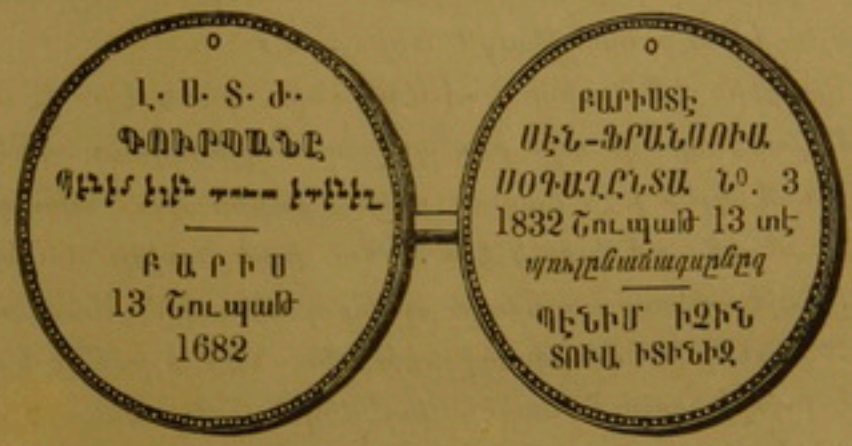
ԲԷՏԷՐ ՍԻԼՍԻԼԷՍԻ

«Մ. ժ-ո Բէռնըքօն, լագապը Դուշ-Թու-Նիւ (1), սէ-նաթքեար։

«Մատմուազէլ Ադրիէն տը Դ-ըռուվէլ, գօնթ տը Բէռնը-քօնըն (Տիւգ տը Դարտօվիլ) գըզը։

«Դ-ըռվիլ Բէռնըքօն, մէմալիքի էճնէպիյեէտէ վաիզլիք իտէն բահիպ։

«Իշպու ֆամիլեա ազասընըն հէր պիրի, թունճատան մամուլ պիրէր միտալեայա մալիք տիրլէր վէ եա օլաճագ-լար. պու միտալեանըն իւզէրինտէ իսէ, պիյրտէքի սէօզլէր մահքիւք տիր։



«Ու քէլիմաթ իլէ թարիխ կէօսթէրիր քի, ժէղքիւր ֆամիլեա ազասընըն՝ 1832 սէնէսի չուպաթընըն 13 իւնտէ Բարիստէ պուլունմասը պէօյիւք մէնֆաաթլարը միւսթէլ-զիմ տիր. լաքին վէքիլ վէ եա մուրախխաս վասըթասը յա օլմայըպ, իլլա պալիղ օլսուն, ղայրը պալիղ օլսուն, միւթէէհհիլ օլսուն օլմասըն, Պինճաթ հազրը պուլունա-ճագ տըր։

«Տիկէր ճիհէթտէն իսէ, բահիպ Գաբրիէլ Բէռնը-քօնտան պաշգա, պու ֆամիլեա ազասընըն չուպաթ 13

(1) Զըպլագ եաթան։

տէ Բարիստէ պուլընմամասը, պաշգալարը իչուն «դէմ մէնֆաաթլարը միսաթէլղիմ տիր։

« Գինաէն ալէյհ, պիր պուչուգ գարն (դար) մուդաատէմ, մէզքիւր ֆամիլեա ազասընա թային օլընան մահալը միւլագաթաա, եալընըզ րահիպ Գաբրիէլին հաղըր պուլընմասը իչուն հէր տիւրլիւ ֆէտագէարլըզը իճրա իթմէլի տիր։ Ֆամիլեանըն տիկէր ալթը ազասընը եէվմի մուայեէնատ Բարիստէ պուլունմագտան, վէ եահսօտ Բարիսէ կիթմէքատ մէն' իչուն, չիմոիյէ գաատար բէք չօգ թէճրիւպէլէր իտիլմիչ տիր. հալ պու քի նէթայիճի միւհթէմիլէսի սէպէպիյլէ, ղէմանէմիզին էն մուհիմմ մէսաիլինատէն մաատուտ օլան պու մէսէլէնին հիւանի մուվաֆֆագիյէթինի թէէմին իչուն տահա պիր խայլը թէճրիւպէլէր իթմէք մուգթազի տիր . . . ։ »

Բօաէնին էֆէնտիսի. – (Մէօզիւնիւ քէսէրէք վէ միւթէէմիլանէ պիր թավը ըլա պաշընը սալլայարագ.) Մէօյլէտիյին սէօզլէր բէք տօղրու տըր. լաքին չու պիր գաչ սաթըր սէօզիւ տէ իլավէ էթ. «Գու իչին նախլի մուվաֆֆագիյէթ օլմասը յլա հասըլ օլաճագ մէնաֆի' հիսապսըզ տըր. սաէմի մուվաֆֆագիյէթինին նէթայիճինի իսէ, քիմնէ իսթիխրաճա ճէսարէթ իտէմէզ . . . ։ Էլ հասըլ, պու շէյ պիզիմ իչուն հայաթ վէ մէմաթ մէսէլէսի տիր. իմտի մագսէտի մուհթաախիզէնախլ օլապիլմէք իչուն, տախրիճի իգթիտար տախիլինատէ օլան թէտապիր վէ վէսաիճին քէաֆֆէսինի տէ իսթիմալ իտիպ, հիչ պիր շէյտէն կէրի տուրմամալը, վէ ֆագաթ թէշէպպիւսաթը վագըամըզը քէմալը մէհարէթլէ իճրա իտէրէք, մագսէտ վէ նիյէթիմիզի խաբրինճ սըղտըրմամալըյըզ . . . ։ »

Բօաէն. – (Էֆէնտիսինին պու սէօզլէրինի գայտ ու իլավէ իթտիքատէն սոնրա.) Եաղտըմ, էֆէնտիմ։

Էֆէնտիսի. – Էօյլէ իսէ տէվամ էյթ. – տէտի։

« Մէվզուը պահսըմըզ օլան մէսէլէնին հիւանի մուվաֆֆագիյէթինի թէսհիլ վէ եա թէէմին իչուն, մէզքիւր ֆամիլեանըն ահալիսը օլան նէտի քիչի հաղըընտա պաղը խուսուսի վէ կիզլի թաֆսիլաթ վիրմէքլիյիմիզ իճապ իտէր։

« Իշպու մալիումաթ վէ թաֆսիլաթըն սըհհաթը թէէմին իտիլէճէյի կիպի, լէտ էլ հաճէ, ղայէթ մուտագդիգանէ պիր սուրէթտէ իքմալ տահի օլունաճագ տըր. զիրա, չիմոիյէ գաատար իսթիհսալ օլունան թաֆսիլաթ ասբաընտա, պաղէն նէքտիկէրինէ մուղայիր չէյլէր պուլընտըղընտան, ղայէթ մուֆտասալ մալիումաթը հավի պիր չօգ էվրագ էլտէ իտիլմիչ տիր։

« Թաֆսիլաթը աթիյէ՝ հէր պիր շահս սըրասըլա զիքր օլունաճագ, վէ անճագ պու կիւնէ գաատար իթմամ օլունապիլէն վուգուաթտան պահս իտիլէճէք տիր։ »

ԹՈՓՈՒԼՔ Ն⁰ 1.

« Մաֆտուֆէլ Բուլ վէ Գընդ Սիմն. – Թագրիպէն օն պէշ ճաչընտա էքիզ հէմշիրէլէր տիր. չէհրէլէրի զայէթ տիւպէր օլուպ, նէքտիկէրինէ օ գաատար միւշապիհ տիրլէր քի, պիրինի տիկէրինտէն թէֆրիք իթմէք միւշքիլ օլուր. – Խըլդաթէն հալիմ վէ գօրդագ ըսալար տա, ֆիքրլէրի թահսիլըն թէհլիճէ միւսթահտտ տիր։ Սիպէրիատա, տիրայէթ ու ղէքճավէթ սահիպի օլան վէ Ալլահտան պաշգա պիր շէյ իթիգատ իթմէյէն պիր վալիտէյնին աղուչընտա թէրպիյէ կէօրմիւչ օլտըղլարընտան, մուգատտէս տինիմիզին ահքամընտան քիւլլիյէն պի խապէր տիրլէր։

« Ժէնէրալ Սիմն՝ պու չօճուգլարըն վէլատէթինտէն էվվել՝ զէվճէսինտէն այրըլմըչ օլտըղընտան, իքի գըղը պուլընտըղընը հալէա պիլմէզ։

« Վալիտէլէրինի, մուգատտէմա պուլընտըղը մէնֆաատան տահա ուզագ պիր մէնֆայա սիւրտիւրէրէք, պու դըղլարըն՝ չուտաթըն 13 իւնտէ Բարիստէ պուլընմասը մէն' իտիլմիչ զանն օլունըյօրտու. հալ պու քի վալիտէլէրի՝

գօլէրատան պիրտէն պիրէ վէֆաթ իթմիշ օլտըղընատան, մուհիպպի ադիղիմիզ օլան Սիպէրիա վալիսի, շայանը թէէսուֆ պիր խաթա սէմէրէսի օլարագ, սիւրկիւն էմրի եաւըզ ժէնէրալ Սիմոնըն զէվճէսինին շախսընա մունհասըր տըր զաննըյլա, պու կէնճ գըզլարըն պիր իսթիեար ասքէր տէլալէթիյլէ Ֆրանսայա ավտէթինէ միւսաատ կէօսթէրմիշ տիր։

«Պու ասքէր՝ գահրամանն, սաատըգ վէ սէպաթքեար պիր ատէմ օլուպ, ընհլէէլէ իւնվանըյլա իշարէթ օլընմըշ տըր։

«Ժէնէրալ Սիմոնըն գըզլարը՝ զարարսըզ մախլուգլար տըր. իւմիտ օլունուր քի, պու սաաթտա Լիբախքա ճիվարընտա թէվգիֆ իտիլմիշլէր տիր։»

Բօտէնին էֆէնտիսի, մէրգումըն օգումասընը գաթ՝ իտէրէք.

— Պիր ազ էվվէլ Լիբախքատան վարիտ օլան մէքթուպը օգու քի, պու մալիումաթը իքմալ իտէպիլէսին։

Բօտէն՝ էֆէնտիսինին էմրինէ իթաաթլա մէքթուպը օգուլընճա, քէմալը մէսէրրէֆլէ.

— Իշլէր բէք եօլընտա ճէրէյան իտիյօր. իքի գըզճըղազ իլէ ըհտիյէլէրի օլան ասքէր՝ կիճէլէյին Ֆոքշան-Ղլան միւսաֆիրխանէսինտէն գաչմազա մունվաֆֆագ օլմուշլար ըսատա, Մոքէրն գարիյէսինտէն պիր ֆէրսախ գատար մէսաֆէտէ, իւչիւ տախի թէվգիֆ իտիլէրէք Լիբախքայա նագլ իտիլմիշլէր, վէ օրատա սէրսէրիլիք թէօհմէթիյլէ հապս օլունմըշլար տըր։ Պունտան պաշգա, գըզլարա ըհտիյէրլիք իտէն ասքէր տախի, ըսեռան, հաքիմ տէօյմէք վէ միւմանէյէհի պիր օտաատա հապս իթմէք թէօհմէթլէրիյլէ իթհամ իտիլմիշ վէ ճիւրմի տախի մէրթէպէի սիւպութէ չըգմըշ տըր։

Էֆէնտիսի. — Մէճպուն օլսուն. Ալմանլարըն ուսուլը մուհաքէմէսինին ուզուն սիւրմէսինէ նազարէն, չուպաթըն

13 իւնտէ իքի գըզըն պուրատա պուլընամայաճաղընա էմին օլասիլիրիզ. պունտան մատատա, պու մուհաքէմէնին միւմքինի մէրթէպէ ուզամասը իշուն, էլտէն կէլէնի տիրիտ իթմէմէլիյիզ։ Շու սօն վուգուաթը տախի, հաշիյէ սուբէթիյլէ, թաֆսիլաթընա իլավէ էթ...։

Սըրր քեաթիպի, պու էմրէ տախի իթաաթ կէօսթէրէք, Մորոք թարաֆընտան վարիտ օլան մէքթուպըն խիւլասատի միւնտէրիճաթընը, թաֆսիլաթը մէպսութէյէ զամմ ու իլավէ իյլէյիպ.

— Եաղըտար, էֆէնտիմ. — տէտի։

Էֆէնտիսի. — Էօյլէ իսէ տէվամ է՛թ. — տէյու ճէվապ վէրտի։

Թ-ֆ-ն-ք № 2.

«Մ. Ֆրանսա Հ-ւրէ, Բ-ղն- ֆ-ւրդինէ Բլէ-ի ֆ-ղէֆ- --հղէ. — Մէպաթքեար, զէնկին, ադիլ, զէքի, զայուր, մուսթագիմ վէ թէրպիյէլի պիր զաթ տըր։ — Ֆապրիգասընըն իշճիլէրի քէնտիսինի բէրէքաթիշ իտէրճէսինէ սէվէրէէր. չունքի մէրգումանըն սաատէթի հալի իշուն իհթիյաաթը ատիտէ վէ ճէտիտէյէ մուվաֆֆագ օլապիլմիշ տիր։ — Մուգատտես տինիմիզին վէզաիֆ ու ահքամընը գաթան իյֆա իթմէզ. պունըն իշուն զ-յէր ընհլէէլէ պիր ատէմ տէյու իշարէթ օլունմըշ տըր։ — Սաիր էրպապը սէնաթ, մէրգում հագգընտա հասէտ իտէրէէր վէ քէնտիսինի չէքմէզլէր. պունլար միհմանընտա էն չիտտէթլի բագիտի Մ. պարոն Թրիբոյ տըր. պինապէրին, սէնաթքեարանըն շու հըսսը բէգապէթ ու տատավէթլէրինի բէք գօլայլըգլա քէնտի ալէյհինէ չէվիրէպիլիրիզ։ — Էկէր մագսէտ վիսուլ իշուն, թէտապիրի սաիրէյէ տախի միւրաճաաթ իթմէք լազըմ կէլսէ, քէնտի հագգընտա կապըլմըշ օլան քէսրէթլի էվրագը կէօզտէն կէչիրէրէք էլպէթթէ պիր վաըթա պուլապիլիրիզ։ — Պու ատէմ միւտաէթի մէսի-

տէտէն պէրու իշարէթ իտիլմիշ օլուպ , ահվալ ու հարէ-
քեաթը տահմա իէֆիյէն թէտգիգ օլընմագտա տըր :

« Մէ-ը-ը մէսէլէսինէ կէլինճէ , մէրգում էօյլէ պիր
ուսթալըգլա իգիալ իտիլմիշ, վէ էթրաֆընտա էօյլէ տու-
զագլար գուրուլմըշ տըր քի , մէզքիւր միտալեալարըն միւս-
թէլգիմ օլաճաղը մէնաֆիին էհէմմիյեէթինի շիմտիյէ գա-
տար անլայամամըշ տըր : Պունտան գաթը նազար , քէնտի-
սինին իտապէրի օլմագտըղըն , էթրաֆընտա տահմա ճասուս-
լար պուլունտուրուլմագտա վէ էն էտնա հարէքեաթը պիլէ
թէճէսսիւս իտիլմէքտէ տիր : - Էն ազիլ տօսթլարընտան
պիրիսի , քէնտիսինին ահվալ ու հարէքեաթընը կէօզէթ-
մէքտէ օլտուղընտան , մէրգում վասըթսըզլա էն իտափի
էֆքեար ու նիյաթընա պիլէ մութթալի օլապիլիրիզ : »

Թ-ֆ-է-ր ն՝ 3.

« Բէյ-ճ-ղ . - Օն սէքիզ կաչընտա պիր տէլի գան-
լը տըր . թապ'ան ճէսուր վէ ալիճէնապ , ֆիլքրէն մաղ-
րուր , մուսթագիլ վէ վահչէթքէրվէզ պիրիսի տիր : - Մէ-
նէրալ Սիմինն մուհիպպի սաոըգը տըր . չունքի մի-
մահլէյհ ժէնէրալ՝ պու տէլի գանլընըն բէտէրի օլան Ֆ-
ֆ-Սինն Հինտիսթանտա Ինկիլիզլերէ գարշը իթմիշ օլտը-
ղը մուհարէպէտէ , սաոաքիրինի գօմանտա իթմիշ տիր : -
Ձալմատան պահա իտիչմիշ , սըրճ պիր խաթըրէտէն ի-
պարէթ տիր . չունքի վալիտէսի՝ հէնուզ կէնճլիք ճաղըն-
տա իքէն վէֆաթ իթմիշ , վէ պու սըրատա էպէվէյնի Պա-
թավիատա պէր հաեաթ պուլունմըշ տըր : Հալ պու քի ,
պունլար տահի վէֆաթ իթտիքտէ, միրասլարը նէ ձալմա-
վէ նէ տէ բէտէրի թարաֆընտան թալէպ իտիլմէմիշ օլտը-
ղընտան , ձալմանըն վալիտէսինին միրասըլա ճիհէթի թէ-
ալլիւգի պուլընան միտալեայը էլտէ իտէրէք, նէ կիսի մէն-
ֆաաթլարա նաիլ օլաճագլարընը հէր իքիսի տէ պիլմէգ-
լէր : »

Բօտէնին էֆէնտիսի սէօզիւնիւ գաթ' իտէրէք .

— Պաթավիատան կէլէն մէքթուպը օգու քի , ձալ-
մա հագգընտա եաղմըշ օլտըղըն թաֆսիլաթը իքմալ ի-
տէսին . - տէտի :

Բօտէն . - (Մէքթուպը օգուտըգտան սօնրա .) Իչթէ
պիր էյի խապէր տահա . . . Պաթավիատա թիճարէթլէ
մէչղուլ օլուպ , Բոնտիչէրիտէքի մէքթէպիմիզտէ թահսիլ
կէօրմիւշ օլան Մ. Ժօզիւէ Վան Տաէլ , Կալկաթա մուհապի-
տէն խապէր ալմըշ քի , ձալմանըն բէտէրի՝ ահիրէն Ինկի-
լիզլէրէ գարշը իթմիշ օլտըղը մուհարէպէ էնտասընտա ու-
րուլուպ վէֆաթ իթմիշ , վէ ձալմա տահի բէտէրինին թահ-
թը հիւքմտարիսինտէն մահրում իտիլէրէք , մուվագգա-
թէն Հինտիսթան գալալարընտան պիրինէ կէօտէրիլմիշ
տիր :

Էֆէնտիսի . - Շիմտի թըչրինի էվվէլին էվահըրընտա
պուլունըյօրըզ . իմտի , բրէնս ձալմանըն սէպիլի թահսիլ-
յէ օլունուպ տա Հինտիսթանտան հարէքեթի իտէճէյի թէս-
լիմ օլունտա պիլէ , մէրգում շուպահի այընտա անճագ
Բարիսէ մուվասէլէթի իտէպիլիր . . . :

Բօտէն . - Մ. Ժօզիւէ՝ պու պապտէ իպրաղը սատա-
գաթ ու ֆէտաքեարի իտէմէտիյինտէն տօլայը թէէսսիֆ
իտիյօր . լաքին , քէտֆիֆէի իհթիմալաթ խիլաֆընտա օլա-
բաղ , բրէնս ձալմանըն սէպիլի թահսիլյէ իտիլիր վէ եա
մահպուս պուլընտըղը գալատան ֆիլրարէ մուվաֆֆագ օ-
լուբաա , հիչ շիւպհէ գալմազ քի վալիտէսինին միրասընը
թալէպ իթմէք իւզրէ Պաթավիայա կիտէճէք տիր . չունքի
միմահլէյհ՝ պու կիւնքի կիւնտէ պունտան պաշգա պիր
չէյէ մալիք տէյիլ տիր , Ո վագթ՝ Մ. Ժօզիւէ Վան Տաէ-
լին սատագաթ վէ ֆէտաքեարլըղընա էմնիյէթի իտէպի-
լիրիզ . . . : Լաքին Մ. Ժօզիւէ , պու խըսմէթինէ մուգա-
պիլ , քէնտիսիյլէ մուամէլաթը թիւճճարիյէտէ պու-
լընան ֆապրիգա սահիպի վէ պանքէր Մ. պարօն Թրի-

բօնըն սէրվէթի հագգընտա իլք բօսթա իլէ մալիւմաթը սահիհա վէ մուսաարրահա թալեպ իտիյօր ։

Էֆէնտիսի . – Պու պապաե զայէթ միւպհէմ պիր ճէվապ վէր , չունքի Մ. ժօզիւէ՝ շիմոիյէ գառար պիր զայրէթի ճիւզիյէէտէն պահգա պիր շէյ կէօսթէրմէմիշ տիր ։ Իշպու մալիւմաթը ճէտիտէյի տախի ձալմա հագգընտաքի թաֆթիշլաթա իլալէ էթ . . . ։

Բօտէն՝ իշպու էմրէ իմթիսալէն եաղմադա պահլատը . էֆէնտիսի իսէ՝ պիր գահ սանիյէ գառար սիւքիւթ իմտիքտէն սօնրա , ըզհարը թէաճճիւպ իտէրճէսինէ .

— Մ. ժօզիւէ՝ ձալմանըն բէտէրինին վէֆաթընտան վէ ձալմանըն հապս իտիլմէսինտէն պահս իմտիյի հալտէ , ժէնէրալ Սիմոն հագգընտա հիչ պիր շէյ սէօյլէմէյօր մը . – տէյու սօրտու ։

Բօտէն . – (Եաղմադտա տէվամ կէօսթէրէրէք .) Խա՛յր, հիչ պիր շէյ սէօյլէմէյօր ։

Բօտէնին էֆէնտիսի՝ թէքրար սիւքիւթ իտիպ պիր սուրէթի միւլահաղաքէարանէտէ օտանըն էնտինէ պօյունա կէզինմէյէ պաշլատը ։ Պիր գահ տագըդտա սօնրա , Բօտէն « Պու տա պիթտի . » տէտի ։

Էֆէնտիսի . – Լ՛օյլէ իսէ դրտաթտա տէվամ էթ . – տէյու էմր կելէտի ։

Թ–ֆ–ն–լ–ը Ն՝ 4.

« Մ. ժ–ո Բէննէթ , լ–ֆ–ը Գ–ո–լ–Թ–ո–ն–Նէ– . – Մ. Ֆրանսուա Հարտինին րագիպի օլան Մ. պարոն Թրիբոնըն ֆապրիգասընտա իշճի տիր ։ – Պու ատէմ՝ ճիւնիւն , Թէնպէլ , գավկաճը վէ մուսրիֆ պիրիսի տիր ։ Մէրգում, զէքեավէթտէն քիւլլիյէն մահրում տէյիլ իսէ տէ , Թէնպէլլիք , ըյյ ու իչրէթ վէ սէֆահաթ քէնտիսինի պիւսպիւթիւն չըղըրտան չըգարմըշ տըր ։ – Պիպիմ զայէթ մահիր վէ էմինիյէթլի ճասուսլարըմըզտան պիրի՝ պու իշճինին Սէֆիզ Սո-

լիվէյ նամը վէ Լ– Րէն Պ–ո–ն–լ(1) լագապը իլէ մարուֆ օլան մանուգէսիյլէ իւլֆէթի բէյտա իյլէմիշ, վէ մէզպուրէ վասըթասըյլա ժաք Րէննըբօն իլէ տէ տօսթ օլմըշ տըր ։ Պինաէն ալէյհ, շուպաթըն 13իւնտէ մէրգում իշճիյի Բաբիստէ պուլընմադա մէճպուր իտէն մէնաֆիի ազիմէտէն քէնտիսինի քիւլլիյէն մահրում ատտ իտէպիլմիշ . . . »

Թ–ֆ–ն–լ–ը Ն՝ 5.

« Դ–Բրիել Րէննըբօն , ֆր–ն–չ–ի ենդէպէնտէտ վ–ե–կ–ի էտէն բ–հէդ . – Պունտան էվվէլ զիքրի սէպաթի իտէն իշճիին ուզադ պիր խրըսթը տըր · լագին նէ՛ պէօյլէ պիր խրըսթը օլտըղընը , վէ նէ՛ տէ պէօյլէ պիր խրըսթիլըը պուլունտըղընը պիլմէդ։ Եիւզ իւսթիւնէ պըրագըլմըշ պիր էօքսիւզ օլուպ , Տ–կ–ռէ լագապըյլա մարուֆ օլան պիր ասքէրին Ֆըրանսուազ Պօտուէն նամ զէվճէսի թ ատաֆընտան գապուլ վէ հիմայէ իտիլմիշ տիր ։

« Էկէր , քնաֆթէի իհթիմալաթ խիլաֆընտա օլարագ, պու ասքեր պիր կիւն Բարիսէ կելէճէք օլուրսա , զէվճէսի վասըթասըյլա մէրգում իւզէրինտէ չիտաէթլի պիր նուֆուզ բէյտա օլունապիլիր։ –Պու գառըն՝ ճահիլ, սատէտիլ վէ սօն աէրէճէ տինտար պիր մախլուգ օլտըղընտան, միւտաէթի մէտիտէտէն պէրու իւզէրինտէ նամահտուտ պիր նուֆուզըմըզ վար տըր ։ – Գաբրիել՝ րահիպլիք սիլքինէ տախիլ օլմագտան աշուրի միւթէնէֆֆիր օլմագլա պէրաբէր, պու գառըն վասըթասըյլա գանի օլարագ , մուվաֆագաթ կէօսթէրմիշ տիր ։

« Գաբրիել չիմոի երկիրմի պէշ եաշընտա պիր տէլիգանլը տըր · թաալիաթը տա , չէհրէմ տէ մէլէյհ պէննէր . Ֆէզաիլի ատիտէ վէ խասաիլի նատիտէ իլէ մութթասըֆ

(1) Իշրէթ մէֆթունէմ ։

տըր ։ Հայ՞ա՛ քի , հէնկհամը ռապավէթինտէ , Տակոպէրին օղու Ակրիքօլ իլէ պէօյիւմիւշ տիւր ։ – Պու Ակրիքօլ հէմ շաիր , հէմտէ չալըշդան պիր իշճի օլուպ , Մ. Ֆրանսուա Հարտինին ֆապրիգասընտա չալըշըր . մա մաֆիհ , պիհնի միւսթէհճէն , վէ շայանը նէֆրէթի պիր թագըմ էֆքարը ֆէյլէսօֆանէ իլէ մալամալ տըր ։ – Վալիտէսինի պիր մուհապէթի չէտիտէ իլէ սէվէր։ – Խըզաթէն՝ մուսթադիմ իւլ աթվար , ղայրէթքեար վէ ռատագաթշիար պիր տէլիգանլը իսէ տէ , հրասխյեաթը տինտարանէտէն քիւլլիյէն արի, վէ ահքեամը մէղհէպիյեէտէն պի խապէր տիր ։ – Պու իշճի տէ ղոյէն ըեհլէեէլ տէյու իշարէթի խոխմիշ տիր . պու սէպէպտէն նաչի , Գաբրիել իլէ ատա սըրա կէօրիւշմէսի մուճիպի էնտիչէմիզ օլուրտու . չունքի օ պիչարէյի տախի չըղըրտան չըգարըր տէյու գօրգուլօրտուգ ։

« Գաբրիել պիլէ , էվռաֆը մէմուհէ վէ միւքէմմէլ էյի հաիզ պուլընմադըա պէրապէր , չիւպհէ վէ էնտիչէ վէրմէքտէն իսալի գալմայօր ։ Հաթթա , քէնտիսինէ էֆքեար ու թէրթիպաթըմըզը պիլտիրմէքլիյի թէէխխրէ մէճպուր օլտուգ. զիրա, ճիւղի պիր թէտպիրսիզլիք վէ հանլըղ պիր հարէքէթ , անը տա էն ըեհլէեէլ ատէմլէր սըրասընա կէչիրէպիլիր իտի ։ – Պինաէն ալէյհ , հիչ օլմազսա շուպաթըն 13 իւնէ գատար քէնտիսիյլէ ասն տէրէճէ իհթիրազլա տավրանմալը տըր . զիրա , թէքքար իտէրիզ քի , ՝էբէե ՝էնոչ՝նոե , վէ ՝էբէե եեվդ ռաայեենոե Բոչ՝ոե ըրա-ըէնռաընոա պինիհայէ իւմիտլէր վէ մէնֆաաթլար մէվճուտ տըր ։

« Մէրգում հադդինտա իհթիեաթքեարանէ տավրանմազա մէճպուրիյէթի պուլընմասը սէպէպսիզէ տիր քի, Ա-մէրիգայա վախզիյէ կիթմէսինէ մուվաֆագաթ կէօսթէրիլսի . չունքի քէնտիսի , մէլէքլէրէ մահսուս պիր հիլմ ու միւայէմէթլէ մութթասըֆ պուլընմազլա պէրապէր , ասն տէրէճէ պիր սէպաթ ու ճէսարէթէ վէ սէրսէրիյանէ պիր ֆիքրէ մալիք օլսըղընտան , վախզէրին մուհաֆարալը էօմիւնէ քէնտիսինին տախի իշթիրաք իթմէսինէ միւսաատէ կէօսթէրմէքտէն պաշգա պիր չարէ պուլընմատը ։

« Լաքին , պիզճէ զիհատէսիյլէ գըյմէթտար օլան պիր ատէմին հայաթընը հէր տիւրլիւ թէհլիքէտէն մուհաֆազա իթմէլէրի իչուն , Չարլսթաունտաքի ճէմիյէթի ըէիսլէրինէ էն չէտիտ էվամիր ու թալիմաթ վէրիլտի . իմտի , շուպաթըն 13 իւնտէն պիր վէ նա իքի այ մուգատտէմ Բարիսէ կէօնտէրիճէճքլէր տիր . »

Րօտէնին էֆէնտիսի , մէրգումըն սէօզիւնիւ թէքրար գաթ՝ իտէրէք .

— Շիմտի տէ Չարլսթաունտան կէլէն մէքթուպը օգու քի , պու թաֆսիլաթը տախի իքմալ իտէպիլէսին . – տէտի ։

Րօտէն . – (Մէքթուպը օգուտըգտան սօնրա .) Գաբրիէլին՝ Րօչէօղ (գայալըգը) տաղլարընտան ավտէթի պու կիւն նարըն պէքլէնմէքտէ իմիշ . մէրգում՝ բիւէսաի ճէմիյէթին սէօզլէրինի տինլէմէքսիզին , օրալարա գատար նա՛ նալընըզ վախզիյէ կիթմիշ ։

Էֆէնտիսի . – Ա՜մմա տա թէտպիրսիզլիք հա՛ . . . ։

Րօտէն . – Լաքին հիչ պիր թէհլիքէյէ ուղրամամըշ օլմալը քի , Չարլսթաունա ավտէթ իթմէք իւզրէ օլըղընը խօտ պէ խօտ պիլտիրմիշ տիր . . . ։ Վազը օլան իշարա նաղարէն , պու այըն էվասըթընը կէչիրմէքսիզին , օրայա վասըլ օլուր օլմազ , տէր հալ Ֆրանսայա կէօնտէրիլէճէք տիր ։

Էֆէնտիսի . – Թաֆսիլաթը մէղբիւրէյէ պու մալիւմաթը տախի իլավէ էթ . . . ։

Րօտէն . – (Պիր միւտտէթճիք սօնրա .) Պու տա էռաղընըը ։

Էֆէնտիսի . – Էօյլէ խէ տէվամ էթ . – տէտի ։

Թ-ՖՒԼԸ Ն° 6.

« Մ-ՊՈՈ-ՔԼ Ա.ԴՐԷՆ ՐԷՆՆԸԲՕՆ ԴԸ Գ-ԸՐՒՎԼ. - Գուշ-Թունիս (Չըպլագ Եաթան) լագասըլյա մտուք օլան ժաք Բէննըբօնըն վէ բահիպ Գաբրիել Բէննըբօնըն ուզագ պիր խըսըմը ըսա տա, պէօյլէ պիր խըսըմլըղըն վիճուտընատն գաթան խապէրտար տէյիլ տիր։ - Գարիպէն եիկիրմի պիր եաշընտա օլաճագ տըր։ Ծիւնեանըն էն ճաղիպ, էն տիֆէրիպ չէհրէմինէ, սարըմթրագ օլմագլա պէրապէր, էն նատիտէ պիր հիւան ու ճէմալէ, պայէթ չաեանը թագտիր պիր գուվվէի պինննիյեէյէ վէ քիւլիյէթի պիր սէրվէթ ու սամանա մալիք, վէ պիլ ճիւմլէ ղէվգիյեաթը ճիսմանինիյեէյէ մալ պիր գըզ տըր։ Գու գըզըն թապ'ան հափզ օլտըղը ճիւրէթ վէ քիւսթախլըգ կէօզ էօնիւնէ կէթիրիլմիքտէ, մէզպուրէնին խաթիգպալինատէն գօրգուլուր։

« Գէրէքէթ վէրսին քի, քէնտի իքինճի վասիսի օլան Մ. Թրիբոյ (1829 սէնէսինտէ Գարոն իւնիվանընըը իհրաղ իթմիշ օլուպ, Գարտօվիլ տուգասը օլան միւթէվէֆֆա գաճիթտը Բէննըբօնըն սապէգ մասլահաթկիւզարը) մատմուազէլ Գարտօվիլին խալասընըն մէնաֆիինէ պաղլանմըշ վէ հէման տա անըն հիւքմ ու թէէսիրի թահթընտա պուլունմըշ տըրուշու հալտէ, սէպաթքեար վէ սերպէսթ պէօյիւմիշ օլան պու կէնճ գըզըն սէօյլէմէքտէն իճթինապ իթմէտիյի, վէ պու մէսէլէնին լէհինէ օլարագ գուլլանամատըղըմըզ ղարիպ էֆքեար ու մէգասիտինէ գարշը բէնչէլէշմէք իչուն էհլիյէթլի վէ միւհթէրէմ խալասըյլա Մ. Թրիբոյա իթիմատ իտէպիլիրիզ. չունքի . . . »

Բօտէն տէվամ իտէմէտի. զիրա սօգագ գաբուսընա ուրըլան իքի տարապէ, սէօղիւնիւն տէվամընա մանի օլտու։

Մըրր քեաթիպի տէր հալ այագա գալգըպ, գաբուլը չալան քիմ օլտըղընը անլամագ իւզրէ, տըշարըյա չըգտը. պիր միւտաէթճիք տըշարըտա գալտըգտան սօնրա, էլինտէ իքի մէքթուպ թուրմըշ օլտըղը հալտէ, իչէրիյէ կիրիպ չու սէօղլէրի սէօյլէտի.

— Մատամ բրէնսէս՝ պիր թաթարըն ապիմէթինտէն իսթիֆատէ իտէրէք, պու մէքթուպը կէօնտէրմիշ տիր . . .։

Էֆէնտիսի. - (Բօտէնին սէօղիւնիւ աղրընտա պըրագարագ.) Բրէնսէսին մէքթուպընը պանա վէր . . . չաբուգ օ՛ղ . . . վալիտէմ հադգընտա նիհայէթի խապէր ալըյօրում. - տէտի։

Հալ պու քի, պու մէքթուպըն պիր գաչ սաթրընը օգուր օգումագ, պէնզի սար սարը քէսիլտի, վէ չէհրէմինտէ իսէ տէրին պիր հայրէթի վէ էսէֆէնկիզ պիր մաղմումիյեէթի էսէրի միւշահէտէ իտիլտի։ Պատէհու՝ հէյէճանը գալպինի սէթթը իտէմէյէրէք.

— Վալիտէճկի՛մ . . . ա՛հ, եա՛ Բապպի, վալիտէճկի՛մ . . . - տէյու նիտա իթմէյէ պաշլատը։

Բօտէն, էֆէնտիսինին աճը աճը նիտալարը իւզէրինէ, եէրինտէն գալգարագ թէլաշլը պիր թաւը ըտա.

— Նէ՞, պիր ֆէլաքէթի մի վուգու պուլմըշ. - տէյու սորտու։

Էֆէնտիսի. - (Պիր թաւըը նէվմիտանէ իչէ.) Վալիտէմին քէսպի իֆագաթ իթմէսի մէյէր էսասըզ պիր շէյ իմիշ. թէքրար վէխիմ պիր հալէ կիրիֆթար օլմուշ. մա մաֆիհ, հէքիմ՝ պէնիմ հուզուրըմ պէյքի քէնտիսինի գուրթարըր իւմիտինտէ պուլընըյօրմըշ. չունքի պիրա ֆասըլա պէնի չաղըրըյօր, վէ սասյիչի գալպլէ էօլմէք իչուն պէնի պիր տէֆա տահա կէօրմէք արզուսընտա պուլընըյօրմըշ։ Ա՛հ, վալիտէմին պու սօն արզուսը մուգատտա տիր . . . պու արզույա մուվաֆֆագաթ իթմէմէք,

վալիտէմին ճանըննա գաստ իթմէք տէմէք տիր . . . : Ալլահ վէրէ տէ՛ վագթընտա ևէթիշէպիլէ իտիմ . . . զիրա պուրատան բրէնտէսին մէմլէքէթինէ կիտէպիլմէք իչուն , կիճէ կիւնտուզ ևիւրիւյէրէք թամ իչի կիւն լազըմ տըր :

Բօտէն . – (Էլլէրինի պիրի պիրինէ գավուշտըրարադ վէ կէօզլէրինի տէ ռէմայա տօղրու գալտըրարադ .) Ա՛հ , ևա՛ Բապպի . . . պու նէ՛ ֆէլաքէթ . . . :

Էֆէնտիսի իսէ՝ չանը քէմալը չիտոէթլէ չալըշ իչէրիյէ կիրէն պիր իսթիևար իստամէթճիյէ իսթիապէն .

— Զաբուդ սէյահաթ արապասընը հազըրլայընըզ վէ պանա լազըմ օլան շէյլէրի տէ արապանըն սանտըղընա գօյընըզ . գաբուճը տախի տէրհալ պիր արապայա պինսին վէ բօսթա պարկիրլէրինի կէթիրմէյէ կիթսին . . . : Պիր սահաթա գատար պէհէմէհալ ևօլա չըգմադ լազըմ տըր . – տէտի :

Ինտամէթճի , պու էմրի ալտըդտան սօնրա , ալէլ ացէլէ արշարըյա չըգտը :

Բօտէնին էֆէնտիսի , տէրեան հիւշն ու մահթէմ միսմիտաղրադ օլարադ , պիր սանտալիէ իւզէրինէ տիւշտիւ վէ ևիւզիւնիւ էլլէրի իչինէ ալարադ .

— Վ՛ալիտէճիյի՛մ . . . ա՛հ . . . վալիտէճիյի՛մ . . . արթըգ սէնի կէ՛օրմէյէճէէք միյիմ . . . պու բէ՛ք տէհշէթլի շէյ տիր . – տէյու հայդըրմադա պաշլատը :

Մէրդումըն պու քէտէրի՝ սամիմի վէ հագիգի իտի . զիրա պու ատէմ վալիտէսինի տէրէճէյի նիհայէտէ սէվէր իտի . մուհապպէթի ֆէրզէնտանէ կիսի պիր հըսսը մանէվի՝ էօմրիւնիւն էքսէրիյա միւճրիմանէ օլան ինգիլապաթընտան խալէլտար օլմադըղըն կէչէպիլմիշ իտի . . . :

Պիր գաչ տագըդա սօնրա , Բօտէն էլինէ թուֆմագտա օլտըղը իչինճի մէքթուպը տախի էֆէնտիսինէ կէօնդէրմէյէ ճէսարէթ իտէրէք .

— Պու մէքթուպ տախի Մ. Տիւբլէսի թարաֆընտան

կէօնտէրիլմիշ վէ բէք մուհիմմ , բէք միսթաճէլ պիր շէյ իմիշ . . . – տէտի :

Էֆէնտիսի . – Նէ օլտըղընը անլա տա ճէվապընը վէր . զիրա պէնիմ ադըմ պաշըմտա տէյիլ տիր . . . :

Բօտէն . – (Մէքթուպը էֆէնտիսինէ թադտիմ իտէրէք .) Մահրէմանէ ևազըմընդ պիր մէքթուպ տըր , էֆէնտիմ . պինաէն ալէյհ , զարֆընըն իւզէրինտէքի իչարէթտէն տախի միսթէպան օլտըղը վէճհիլէ , պու մէքթուպը աչմադա սէլահիյէթիմ ևօգ տուր . – տէտի :

Բօտէնին էֆէնտիսի պու իչարէթի կէօրտիւքտէ , ևիւզինտէ նագասպիլի թարիֆ պիր խէվֆ ու իհթիրամ էսէրի միւշահէտէ օլունտու , վէ էլլէրի տիթրէմէքտէ օլտըղը հալտէ մէքթուպը մէօհրիւնիւ աէօքտու :

Պու մէքթուպտա շու սէօզլէր ևազըմընդ ըտը .

« Հէր պիր իչի թամամլ իտէրէք . . . պիր տագըդա պիլէ ֆէվվթ իթմէքսիզին . . . հարէքէթ իտիպ պուրայա կէլ . . . Մ. Տիւբլէսի սէնինլէ եէրինէ կէչճէք տիր . քէնտիսինէ պէօյլէ էմր իտիլմիշ տիր . . . : »

Մէրդում , պու մէքթուպըն միւնտէրիճաթընը օգուչընճա , պահրը մէհուսիյէթէ վարարադ .

— Եա՛ Բապպի . . . վալիտէմի պիր տահա կէօրմէքսիզին գալդըպ կիթմէ՛ք . . . լաքին պու բէք տէհշէթլի շէյ . . . միսքինսիզ տիր . . . պէքի տէ անընն հայաթընա գատ իթմէք տիր . . . էվվէ՛լ . . . քէնտիսինի գաթլ իթմէք կիպի պիր խըյանէթ . . . պիր ճինայէթ տէմէք տիր . – տէտի :

Պու սէօզլէրի սէօյլէտիյի վաղթ , կէօզլէրի պիճճէսատուֆ , ուֆադ ուֆադ գըրմըզը խաչ իչարէթլէրինի հավի օլան քիւրէի մուսաթթահայա աթֆ օլունտու :

Պունը կէօրիւր կէօրմէզ , գալտինտէ պիր թէպէտիւլի նակէհանի զուհուր իյլէտի . զանն իտէրսին քի , օ տէրէճէ ըզհարը թէէսսիւր ու թէէլլիւմ իթտիյինտէն տօ-ևայը , նատիմ վէ բէչիման օլտու . չէհրէսի՝ հէրնէ գատար

հիւղն ու քէտէրտէն խալի գալմասը իսէ ատ , րէֆիթ է րէֆ-
թէ էսկի սիւքիւնէթ ու մէթանէթինի պուլատու . . . , Պու
ուղուբատ մէքթուպը սըրր քեամթիպինէ վէրտի վէ թա
ճիկէրինտէն չըգմըշ օլան պիր ահը տէրուննը թէնքին ի-
տէրէք .

— Սըրա նուժէրօսըյա սագլայը վէր . – տէտի ։

Բօտէն մէքթուպը ալըպ իւղէրինէ պիր նուժէրօ կապ-
տըգտան սօնրա , խուսուսի պիր մահֆազա իչինէ դօյտու ։
Լ֊ֆէննտիսի իսէ՝ պիր միւտաւէթճիք սիւքիւթ տուրտըգ-
տան սօնրա .

— Պունտան պէօյլէ Մ. Տիւրէնհայնին էվամիրինէ կէօ-
րէ հարէքէթի իտէճէքսին վէ անընլա պէրապեր չալըշա-
ճագընն . Դ֊ա֊ք֊ը֊ր մէսէլէսինէ մահասուս օլարագ գա-
լէմէ ալտըղըն թաֆհիլաթը քէննտիսինէ թէսլիմ իտէճէք-
սին . միւմանիէյհ , քիմէ կէօնտէրիլէճէյինի պիլիր ։ Ցէմին-
ճէք Պաթավիատան , Լիբսիքատան , վէ Զարլսթաունա-
տան վարիտ օլան մէքթուպլարա սէօյլէտիյիմ մէալտէ ճէ-
վապ վէրէճէքսին ։ Ժէնէրալ Սիմոնըն գըզլարընը Լիբսիքա-
տա ալըգօյմագ իչուն թէտապիրի լազըմէյի իճրա իթմէք,
Գաբրիէլին Բարիսէ ավտէթինի թէսրի՝ իլլէմէք , վէ քեաֆ-
ֆէի իհթիմալաթ խարիճինտէ օլարագ բրէնս ձալմա Պա-
թավիայա կիտէճէք օլուբատ , միւմանիէյհի օրատտա ալը-
գօյմագ իչուն, Մ. Ժօզիւէ վան Տաէլին գայրէթ վէ սատա-
գաթընա իթիմատ իտիլմէքտէ օլարընը մէրգումա պիլ-
տիրմէք մուգթազի տիր . – տէտի ։

Պու ատէմ, հալէթի նէզ՚է կէլմիշ օլան վալիտէսինին
քէննտիսինի էանընա չաղըրտրը պիր սատթատա պիլէ պու
տէրճէճ սօղուգ գանլըլըգ կէօսթէրմէքտէ օլուպ , պիր
աղ սօնրա , օտատան չըգարը վէ քէննտի տափրէսինէ չէ-
քիլտի ։

Բօտէն իսէ՝ քէննտիսինէ էմր օլընան ճէվապլարը հու-
լուճաթը մէրմուզէյէ թահվիլ իթմէքլէ մէշղուլ օլտու։

Իւշ չարեէք սատթ սօնրա , բօսթա պարկիրէրինին
չընղըրատ աէտալարը իչիտիլմէյէ պաշլատը ։ Իսթիեաթ
խըամէթճի , քէմալը իհթիեաթլա գաբուլը ուրտըգտան
սօնրա իչէրիյէ կիրէրէք .

— Ա֊րատպա գօչուլմըշ տըր , է֊ֆէննտիմ . – տէտի ։

Բօտէն պաշըյլա պիր իշարէթ իտիպ իսթիեաթ խըտ-
մէթճի տրշարըյա չըգտը . քէննտիսի տախի է֊ֆէննտիսինին
տա՚իրէսինէ կիտիպ գաբուլը եամաշճա ուրտըգտան սօն-
րա , քէյֆիյէթի անլատը ։

Լ֊ֆէննտիսի՝ սէյահաթ արապատընն գօչուլմըշ օլտը-
ղընը Բօտէնտէն անլայընճա, օտատընտան չըգտը . չէհրէսի
էկէրչի տափմա թէմքինլի վէ ֆիլթուրսըզ ըտը ըսա տա ,
տէհղիթպախշ պիր սուրէթտէ սարարմըշ ըտը . էլինտէ տախի
պիր մէքթուպ թուրմատգտա օլուպ , Բօտէնէ խիթապէն .

— Պու մէքթուպ վալիտէմէ կիտէճէք . . . չիմտի պիր
թաթար վասըթատըյա կէօնտէր . – տէտի ։

Բօտէն . – Պաշ իւսթունէ , է֊ֆէննտիմ . . . ։

Լ֊ֆէննտիսի . – Լիբսիքա , Պաթավիա վէ Զարլսթաունա
կիտէճէք իւշ մէքթուպը տախի պու կիւն պէհէմէհալ հէր
վագթի բօսթա իլէ կէօնտէրմէլիսին . իչիտի՚յօրմըսըն . . .
նէ տէրէճէ էհէմմիյէթլի օլատուգլարընը սէօյլէմէյէ հա-
ճէթ եօգ տըր ։

Պու ատէմին սօն սէօզլէրի պուննլար օլտու ։ Մէրգում՝
պիրտէն պիրէ իսթիհսալ իթմէյի էվամիրի պի րահմանէ
պիր իթաաթլա իճրա իտէրէք , նիհայէթ վալիտէսինի պիր
տահա կէօրմէքսիզին մուֆարագաթ իտիյօրտու ։

Սըրր քեամթիպի՝ է֊ֆէննտիսինի իհթիրամքեարանէ պիր
սուրէթտէ արապասընա գատար թէշէի՝ իլլէտի ։

Ա֊րապաճը է֊յէրին իւղէրինտէն արգասընա տէօնէրէք .

— Հա՞նկը թարաֆա . . . է֊ֆէ՚նտի . – տէ֊յու սօրտու ։

Բօտէնին է֊ֆէննտիսի՝ ընղըրըղա միւշապիհ օլան պիր
ահը տէրուն չէքմէքտէն քէննտիսինի մէն՚ իտէմէ֊յիպ .

—ԻԹԱԼԻՈՒ . – տէյու ճէվապ վէրտի :

. . . . . .

Բօտէն՝ էֆէնտիսինի քէմալը իհթիրամ վէ թէվաղու իլէ սէլամլատըգտան սօնրա , արապանըն սիւրաթլա հա-րէքէթ իթտիլինի կէօրիւնճէ , ումուղլարընը պիր թավըը իսթիհգար իլէ գալտըրտը , վէ պատէհու սօղուդ վէ չըպ-լագ օլան պէօյիւք սալոյա ավտէթ իյլէտի :

Պու ատէմին թավըը , չէքլ ու չէմանիլի վէ հարէքէա-թը թէպէտտիւլ իթմիշ իտի : Ձանն իտէրսին քի պիրտէն պիրէ պէօյիւմիւշ օլուպ , պիր ազ էվվէլ պիր ինգլէյատը զէլիլանէ իլէ հարէքէթի իտէն օ ինսան մաքինասը տէյիլ իտի . սիմանի խուշունէթինիւմասը վէ նազարը շիտտէթտի-սարը պիրտէն պիրէ ճանլանըպ պիր տէսիսէի չէյթանէթ քեարանէ իլէ բարլամաղա պաշլատը : Ինճէ վէ ըէնկսիզ տուտագլարընտա իսէ պիր խանտէի միւսթէհզիյանէ միւ-շահէտէ օլունուպ , մէյհթի եիւզիւնէ միւշապհո օլան չէհրէսինտէ տախի ասարը մէճպուրիյէթի վէ խօշնուտինիւ-մահան օլտու :

Պատէհու , քիւրէի մուսաթթահանըն գարշըսընտա թէվագգուֆ իտիպ , պիր ազ էվվէլ էֆէնտիսինին իթտիլի կիպի , քէնտիսի տախի քէմալը սիւքիւթ վէ տըգգաթլա քիւրէի մէզքիւրէյէ պագմաղա պաշլատը . . . : Պու սու-րէթլէ պիր միւտաէթ տուրտըգտան սօնրա , քիւրէնին իւ-զէրինէ էյիլիպ վէ անը գօլլարը արասընա ալըպ պիր գաչ տագըգա գատար իրլան կէօզլէրինէ միւշապհո օլան կէօզ-լէրիյլէ անը էյիճէ թէտգիգ իյլէտի . պատէհու , բարմագ-լարընը սաթհը իւզէրինտէ կէզտիրիպ եասը վէ քիրլի թըր-նագլարըյլա տա գըրմըզը խաչ իշարէթլէրինի հավէ օլան իւչ նօգթայա այրը այրը ուրտու :

Եէքտիկէրինտէն զայէթ ուզագ մահալլէրտէ վագը օլան իշպու նօգթալարըն հէր պիրիսինի պու սուրէթլէ ի-շարէթ իթմէքլէ պէրապէր , եիւքսէք սէտա իլէ տախի . –

«Վիքսի՛քա . . . Զարըսթա՛ուն . . . Պաթա՛վիա» տէյու իամլէրինի վէրմէքտէ , վէ տուտագլարընտա իսէ՝ ճէհէննէմի պիր թէպէսիւմ բարլամագտա ըտը :

Պիր ազ կէչինճէ , տէրհաի թըֆէքքիւրաթ ու միւլա-հաղաթա տալարագ սիւքիւթ իյլէտի :

Պու ուֆագ թէֆէք , իհթիհար , նաքէս , բէժմիւր-տէ գըյաֆէթլի վէ էօլիւ չէհրէլի ատէմ , քիւրէի մէզքիւ-րէնին իւզէրինտէ պու սուրէթլէ սիւրիւքլէնտիյի սըրատա , էֆէնտիսինտէն տահա տէհլիլի , տահա գօրգունճ կէօ-րիւնիւյօրտու : Հաթթա էֆէնտիսի , մաղրուրանէ պիր թավը ըլա այագ իւզէրինտէ տուրըպ քիպր ու ազամէթ , վէ քիւսթահյըգ սահիլասըյլա էլինի , թահթը թէհնաքքիւմինէ ալմագ իսթէյօր կիպի կէօրիւնտիւյիւ քիւրէի մուսաթ-թահանըն իւզէրինէ գօյտըղը սըրատա , տիւնեատա էն միւտհիշ , էն գօրգունճ պիր ատէմ սայըլմա՞զ մը ըտը :

Բօտէնին էֆէնտիսի՝ չիքեարընըն պաշը ուճընտա տուրմագլա պէրապէր , բէք պիյատէ եիւքսէքտէն ուչտըղը ճիհէթլէ , պագէն չիքեարընը գաչըրան պիր գարթալ գու-շընա միւշապհո իսէ , Բօտէն տախի , գարանլըգ արասըն-տա չիքեարընըն արգասը սըրա տօլաշարագ , նիհայէթ իվ էմր իւզէրինէ չէօմէլիպ բարչա բարչա իտէն պիր եըլանտա պէնզէր իտի :

Բօտէն՝ պիր գաչ տագըգա սօնրա , էլլէրինի օղուշ-տըրարագ եաղը մասասընըն եանընա կիթտի , վէ էֆէն-տիսինին տախի մէճհուլը պուլընան պիր խուտուսի բումու-ղաթ ըլա ավթիտէքի մէքթուպը եաղտը .

Բարիս , սապահըն սաաթ $9^3/_4$

« Կիթտի . . . լաքին ՆԷԷԿՕՕՔ ԷՐՏ . . . :

« Հալէթի նէղ՛տէ պուլընան վալիտէսի քէնտիսինի եանընա չաղըրըյօրտու . իշարաթը վագըտա նազարէն ,

քէնտի հուզուըլյա պէլքի տէ մէզպուրէյի գուրթարա-պիլէճէքտի . . . պու սէպէպտէն նաչի . « Վալիտէմին նէզ-տինէ կիթմէմէ՛ք մի . . . խա՛յր , խա՛յր . . . օլամազ . . . պու չէյ վալիտէմին ճանըննա գաստ իթմէք տէմէք տիր . » – տէ-յու հայդըրտը

« Մա հաղա կիթտի . . . լաքին ընէէոոէ էրտէ . . :

« Պէն քէնտիսինի տահմա թէճէասիւս իտիյօրըմ . . . :

« Պու սաթըլար՝ քէնտիսիյլէ պիրլիքտէ ւօ՞յա մու-վաասէլէթ իտէճէք տիր . . . : »

« Չէյ . – Գարտինալ-Բրէնսէ սէօյլէյինիզ քի , պանա էճնիյէէթ իտէպիլիր . լաքին պէն տէ , քէնտիսինին գիմիչէն պանա խըտմէթ իթմէսինէ պէքլէյօրում : Զաթէն էլտէ իթմիչ օլտըղը օն եէտի գուրա պու կիւն եարըն պանա գահտէլի օլապիլիր . . . պինաէէրին՝ թարաֆտարլարը-նըն մըդտարընը արթըրմագ իչուն սարփը ղայրէթ իթմէսի լազըմէտէն տիր : »

Բօտէն՝ պու մէքթուպը տիւրտիւքտէն վէ մէօհրլէ-տիքտէն սօնրա , ճէպինէ գօյտու :

Պու սըրատա սաաթ օնու ուրտու : Պու սաաթ՝ Մ. Բօտէնին գահվէ ալթը իթմէք վագթը օլտըղընատան , մա-սա իւզէրինտէքի քեաղըտլարընը թօքլայըպ տիւղէլթտիք-տէն սօնրա , պիր չէքմէճէ իչինէ գօյտու վէ անախթարը-նը տախի ալտը . պատէհու , եաղլը վէ էսկի շապգասընը տիրսէյինլէ թէմիղլէյիպ , պիր գաչ եէրինտէն եամա լը չէմնիյէէսինի տէ էլինէ ալտըգտան սօնրա տըշարըյա չըգտը :

. . . . . .

Մէրգուման իչի շախս , պու մէճհուլ ինղիլապճա տէ-բունինտէ , վագթըյլա նէֆ՛ իտիլմիչ օլան պիր ֆամիլեանըն եէտի նէֆէր ազասընա գարշը տէհչէթէնկիզ տուղագլար

գուրտըղլարը էանատէ , բէրտէի խաֆյա ալթընտա մէ-թուր պիր համի տախի քէնտի ֆամիլեասը օլան պու ֆա-միլեայը թէսահուպ վէ հիմայէ իթմէքլիյի տուշունիյօր-տու :

3

Խ Ա Թ Ի Մ Է

Մէվգը՝ եապանի վէ վահչէթնիւմա իտի . . . :

Ղայէթ ճէսիմ գայալըգլարլա մէսթուր եիւքսէք պիր թէբէտէ պուլընըյօրըղ . պու գայալըգլարըն օրթասընտան տախի սօն պէհարըն թէէսիրիյլէ եաբրագլարը սարարըպ սօլմուշ օլան գայըն վէ մէշէ աղաճլարը սէրփիրագ օլմուշ ըտը :

Ա.ֆիթապը ալէմթապ՝ հէնուղ ղուրուպ իթմիչ օ-լուպ , էթրաֆը ափագտա պըրագմըշ օլտըղը էչիտի պէ-րինթար , պու միւրթէֆի աղաճլարա աքսէնտաղ օլմըշ ըտը . պիր հալտէ քի , իչպու մէնզարէյի հայրէթ պախչայը թէմաչայէ տալան պիր քիմսէ , գըզըլ պիր եանկընըն գըղըլճըմլարըյլա եանըյօր տէյու զանն իտէր իտի :

Մէգքիւր եիւքսէք թէբէտէն էթրաֆա աթֆը նիկեահ իտիլտիքտէ , տէրին , մահսուլտար վէ ագչամ՛ վագթը ուֆուգտա նիւմաեան օլան էպխիրէյի խաֆիֆէ իլէ մէս-թուր պիր վատի (հովիտ) կէօրիւլիւր իտի . . . : Բէնկեա-րէնկ չիմէնզարլար , էշճարը միւթէֆիֆէտէն միւթէշէքքիլ օրմանճըգլար , օղղուն պաշագլարտան արի թարլալար պի-րի պիրինէ գարըշմըշլար վէ պունլարըն հէյեէթի մէճ-

մուսաընեն գոյու ըէնկի իսէ, գուպպէի ասիւմանընեն մախմի պէրրագլըղլա մուպայիկ տիւշմիւշ իսի։

Իշպու վատինին պաղը եէրլէրինաէ, քիւլ ըէնկի վէ ևա գարա թաչլարլա ինչա իտիլմիշ չան գուլէլէրինին սիմ. րի թէրէլէրի կէօրիւնիւյօրտու. չիմալտան զարպա կիտէն ուզուն թարիգին իչի թարաֆընտա տախի, տաղընըգ պիր հալտէ միւթէատտիտ գարիյէլէր մէվճուտ ընը։

Վագթը իսթիրահաթ կէլմիշ չաթմըշ ընը. հէր պիր գուլիպէնին ճամլարը՝ քէօյլու օճաղընտա չաթըրտամագտա օլան ամէչկին ղըյտի լաթիֆի իլէ թէնվիր օլունարագ, գաբանլըղըն վէ ևաբրագլարըն արաստընտան գըղըլճըմլար տաչլաճաղը վէ հէր օճագտան տախի, տիւման ևըղընթըլարը տըշարըյա չըգարագ աղըր աղըր սէմայա տօղրու սուուտ իտէճէյի զէման ընը։

Հալ պու քի, պու մէմլէքէթտէքի պիլճիւմլէ օճագլար զանն իտէրսին քի սէօնմիւշ վէ խանէլէրի իսքեանտան խալի պուլունմըշ ընը. պու սաաթտա, հէր թարաֆտա հայաթ էսէրի միւշահէտէ օլունմագ լազըմ կէլիրքէն, պու հալ ինսանընն հայրէթ վէ թէաճճիւպինի մուճիպ օլմաղ մը իտի։

Տահա զարիպի վէ տահա տէհլիլիտի շու իտի քի, պիւթիւն չան գուլէլէրի հապին վէ մահէմիճաք պիր սուրէթտէ չալընմագտա ընըլար...։

Ֆաալիյէթի, հարէքէթի վէ հայաթ տէնիլէն շէյլէր՝ ևալընըղ ուղագլարտա գատար թանրինէնտաղ օլան մէզքիր չանլարըն սէտտի տէհլիքէտտասընա մունհասըր գալմըշ ընը։

Լաքին, պիր աղ էվվէլ զուլմէթ ու սիւքիւնէթ իչինտէ պուլունան պու գարիյէլէրտէ պիրտէն պիրէ ըշըգլար քաըլամադըգտա պաչլատը...։ Պու ըշըգլար քէօյլու օճագլարընտա չաթըրտամագտա օլան ամէչկին գըղըլ շէօլէլէրի օլմայընչ, իլլա, ագշամլարը չօպանլար թարաֆընտան ևագըղընչ ուֆուգտաքի գօյու սիս արաստընտա մէչհուտ օլան ամէչ կիպի գըրմըղըմընը պիր շէյ իտի...։

Պունտան մաատա, պու ըշըգլար հարէքէթսիզ տէյիլ իտիլէր. զանն իտէրսին քի եիւրիւյօրլար... վէ հաթթա հէր պիր քիլիսէնին գապրիսթանընտա տօղրու հարէքէթ իտիճօրլար ընը։

Պու սըրտտա, չանլարըն մահէմմէնկիզ վէ հաղին սէտտալարը իչթիտտատ իլլէտի. հալա պունլարըն տարէպաթը միւքէրրէրէսինին թէէսիրիյլէ զանն իտէրսին քի ինլէյօրտու. արա սըրա տախի, իսթիրահաթը բուհ իչուն գրաաթ օլունան նէչիտէլէրին միւէսսիր սէտտալարը թէրէնին թա զիրվէսինէ գատար ագս իտիյօրտու։

Լաքին պու գատար ճէնաղէ ալայընըն սէպէպի աճապա նէ՞ իտի...։

Հէր կիւնըն իչթիղալաթը միւէլլիմէյի միւթէագըպ թէրէննիւմ իտիլէն թաթը վէ բուհբէրվէր նազմէլէրէ մուգաբիլ, պէօյլէ պիր թագըմ մահէմիճաք վէ տէհլիքէթենկիզ նէչիտէլէրէ մէսաքէն օլան պու խարապիյէթի օվասը նէ՞րէսի իտի...։

Իսթիրահաթը լէյլիյէ՝ իսթիրահաթը էպէտիյէէյ մունգալիպ օլմուշ օլան պու ֆէլաքէթի ևուվասը նա՞սըլ ևէր իտի...։

Ինվէ՛թ... էօլէթի օճաղը ըթլագընա սէզա օլան պու վատի նա՞սըլ շէյ իտի քի, հէր պիր գարիյէսինտէ պիր չօգ էօլիւլէրէ պիր անտէ աղլանըյօր վէ այնը կիճէտէ, հաթթա այնը սաաթտա կէօմիւլիյօրտու։

Հէյհա՛թ... էճէլ օ գատար սիւրաթլը, օ գատար քէսրէթլի վէ օ գատար հէվէննկիզ իտի քի, էօլէնլէրի կէօմմէք իչուն, սաղ գալանլար անճագ բիֆայէթի իտիյօրլար ընը...։ Զավալլը ատէմլէր, կիւնտիւզլէրի թագաթֆէրսա պիր սուրէթտէ թօղրագլա ուղրաչըրլար վէ ագշամլա-

րը տախի, իչէրինտէն ավետէթ իթտիքտէն ասնրա, թարլա-
ւարտա սաչրլան պուղտայ տանէլէրի կիպի խադը հէլաքա
կիրէճէք օլան պիրատէրլէրինի տէքին իթմէք իչուն պի-
րեր մէղար գաղըրլար ըտը :

Լաքին պու գատար խարտապկյեէթէ տիւշար օլան ա-
լընըզ պու վատի տէյիլ իտի : Լանէթլի սէնէլէր զարփըն-
տա, բէք չօգ գարկյելէրտէ, գատապալարտա, չէհր-
լէրտէ, վատի մէմլէքէթլէրտէ, պու վատիտէ օլտըղը կի-
պի, օճադլար սէօնմիւշ վէ խանէլէր խաքեանտան խալի
գալմըշ ըտը ... նէս ու մահթէմ, զէվգ ու մէսէրրէթ ևէ-
րինի թուրթմըշ, վէ շէնլիք վէ շէհրի այնի մագամընա ա-
խի չանլարըն հազին սէտալարը գահմ օլմուշ ըտը ... :
Էվվէթ, պիր կիւնտէ միւթէաատիտ էօլէնլէր իւղերինէ
աղլամըշլար վէ կինճէլէրի տախի մաշալալարըն մէնհուս զը-
յասըլա կէօմիւշլէր իտի ... : Զունքի, պու լանէթլի սէ-
նէլէր զարփընտա, տէհշէթաւէր պիր ևօլճու՝ քիւրէի ար-
զը, պիր գուրթպտան տիկէրինէ, Հինտիսթան վէ Ասիա
գըթալարընտան թա Սիպէրիա պուղլարընա, վէ Սիպէ-
րիա պուղլարընտան տախի Պահրը մուհիթին Ճրանտա սէ-
վահիլինէ գատար սէյահաթ իլլէմիշ իտի :

Ի՛ճէլ կիպի նագապկի իտրաք, էպէտկյեէթ կիպի
թիղրէֆթար, թագտիրի նէզտան կիպի պի էման վէ զա-
զաղը Իլահի կիպի տէհշէթֆիէրմա օլան պու ևօլճու ...
ՓՕԼԻՐՈ՛ իտի ... :

. . . . . .

Զանլարըն վէ տէֆնի էմիլաթա մահսուս օլարագ թէ-
րէննիւմ իտիլէն նագմէլէրին սէտալարը պիր ավազէի ճան-
ղըրաշ կիպի վատի մէգբուրըն ուղագ մահալլէրինտէն
թէրէննին թա զիրվէսինէ գատար աքս իտէյօրտու ... :
Ձէնագէ ալայընա մահսուս օլան մաշալալարըն ընդդը տա-
խի, ուֆուգտաքի գօյու սիս արտասընտան կէչէրէք ուղագ-
տան ուղաղա նիւմայան օլմագտա ըտը :



Շէմսին պատէլ զուրուպ ուֆուգտա պէրագաբղը
զէյան զահիք, հալէա տէվամ իտիյօրտու : Պու սահաթ օ
գատար հէվէնաք պիր սահաթ ըտը քի, էն զահիր ճիտա-
լէր պիլէ միւպհէմ, նագապկի իտրաք վէ խայալի պիր
սուրէթ քէսպ իտիյօրտու ... :

Պու սըրատա, թէրէննին թաշլըգը վէ աքսը սէտա-
յա միւսթահտտ օլան թօբրաղը՝ աղբը, ևէքտիկէրինէ միւ-
սաւի վէ մէթին պիր այագ սէտասընըն թէէսիրիլէ պիր-
տէն պիրէ էօթմէյէ պաշլայըպ, աղաճլարըն սիյահ վէ ճէ-
սիմ քիւթիւքլէրի արտասընտան պիր տահմ կէչտի : Մէր-
գումըն պօյու ևիւքսէք, վէ պաշը՝ կէօյսիւ իւղերինէ մա-
իլ օլուպ, չէհրէսինտէ տախի էսաէթ ու նէճապէթ, լէ-

թաֆէթ ու մուլայէմէթ վէ տէրտ ու միննէթ ալէահիմի մէշհուտ ըտը. պիրի պիրինէ մէրպուէթ օլան գաշլարը ի-սէ, պիր գուլագ թօզունտան տիկէրինէ գատար ուզան-մըշ օլտըղընտան, զանն իտէրսին քի աղընտա մուսիպէ-թէննկիշ պիր չըղըր չէքիլմիշ իտի . . . :

Պու ատէմ՝ իլանը մէմաթ իթմէք իւզրէ ուրը-լան չանլարըն հաղին սէոտալարընը կիւյա իչիթմէյօր-տու . . . : Մա մաֆիհ, իքի կիւն էվվէլ ասայիշ, սաա-տէթ, սբհհաթ ու մէսէրրէթ հիւքմֆէրմա պուլընան, վէ չիմտի իսէ քէնտէի սիւրիւնէթ ու խարապէյէէթէ կի-րիֆթար օլմուշ օլան պու գարիյէլէրտէն քէնտիսի կէչմիշ իտի :

Ս էյտահը մէրգում, եօլունա տէվամ իթմէքտէ պէ-րապէր աթիտէքի միւլահազաթտա պուլունույօրտու .

« Շուպաթըն 13 իւ թէգարրուպ իտիյօր . սէվկիլի հէմ-շիրէմին ախշաֆը օլուպ, խանէտանըհզըն սօնընճը չիւա-լէրի տէմէք օլան խըսըմլարըմըն, Բարիտաէ թէճէմմու իթմէյէ մէճպուր օլտըգլարը կիւնէր կէլիպ չաթմագտա տը . . . :

« Հայֆա՛ քի, օն սէքիզ գարնտան (դար) պէրու, մուհաճէրէթլէրինտէ, սիւրկիւնլէրինտէ, մէղհէպ վէ պաթթ վէ նամ թէպտիլլէրինտէ, մուհապպէթ տաիգաստյա թագիպ իթմիշ օլտըղըմ պու խանէտան աղասը, պուն-տան եիւզ էլլի սէնէ ճուգատտէմ, իչինճիւ տէֆտա օ-լարագ իճրա իտիլէն զուլմ ու թէաատի սէպէպիյլէ տիճճարանըն տէօրթ էթրաֆընա տաղըլտը . . . :

« Օ՛հ, պէնիմ կիպի ֆագիր պիր սէնաթքեարը (1)

(1) Պիր իթիգատը գատիմ նազարէն, Սէրսէրի եահուտի Գուտսը չէրիֆտէ ֆագիր պիր գունտուրաճը ըմըշ: Հազրէթի Իսա, սաիպի ումուզընտա օլտըղը հալտէ, պու սէնաթքեարըն տիւքքեանը էօնիւնտէն կէչմիյի սըրատա, գարու էօնիւնտէ

հէմչիրէսինտէն միւթէվէլլիտ օլան պու ֆամիլեա՝ նէ՛ գատար մէղէլլէթլէրէ, մէշքուքիյէթլէրէ, ֆագր ու սէֆալէթլէրէ կիրիֆթար վէ նէ՛ գատար ազամէթլէրէ, չէօհրէթլէրէ վէ չան ու չէրէֆլէրէ մազհար օլակէլմիշ տիր . . . :

« Նէ՛ գատար ճինայաթ իլէ լէքէլէնմիշ վէ ֆագաթ նէ՛ գատար ֆէզալիլ իլէ տէ քէսպի ֆահիր իլլէմիշ տիր . . : Եալընըզ պու ֆամիլեանըն թարիխի՝ պիւթիւն նէվվի պէ-չէրին թարիխի տէմէք տիր :

« Հէմչիրէմին գանը՝ ֆագիրին, գէնկինին, հայտու-տըն, ագիլին, մէճնունըն, գօրգաղըն, ճէսուրըն, տինտա-րըն վէ տինտիգին տամարլարընտան կէչէրէք, վէ գիւրիյ-նէթտէն գիւրիյնէթէ ինթիգալ իտէրէք, թա պու կիւ-նէ գատար կէլէպիլմիշ տիր :

« Պու ֆամիլեատան չիմտի քիմսէ՞ր գալմըշ տըր :

« եէտի նէֆէր ազա . . . :

« Նէֆ՛ իտիլմիշ պիր վալիտէ իլէ պիր բէտէրին սէմէ-րէի մուհապպէթի օլան իքի էօքսիւզ գըզճըղազ. – Թախ-թը հիւքմտարիտէն մահրում իտիլմիշ պիր բրէնս. – Պիր պիչարէ բահիպ. – Օրթա հալլը պիր ատէմ. – Պէօյիւք պիր իւնվան իլէ պէօյիւք պիր սէրվէթէ մալիքէ պիր կէնճ գըզ. – Իտիլտսան քէլտ՝ պիր սէնաթքեար :

« Խանէտանըմըզըն ֆէզալիլ, չէճտաթը, մէղէլլէթի, սէֆալէթի վէ զարուրէթի քեամիլէն պուննլարա մուննա-սըր գալմըշ տըր . . . :

« Թալիի նուհուսէթմէէտարըն քէնտիլէրինի աթմըշ

պուլընան պիր թաշ գանարէ իւզէրինտէ ազաճըգ բահաթլան-մագ իսթէմիշ. Սէրսէրի եահուտ իսէ Հազրէթի Իսայը եիթէ-մագ իսթէմիշ. Սէրսէրի եահուտ իսէ Հազրէթի Իսայը եիթէ-րէք սէրթ պիր թաւըր ըլա. « եիհրի՛հ . . . եիհրի՛հ . . . » տէ-րէք սէրթ պիր թաւըր ըլա. « եիհրի՛հ . . . եիհրի՛հ . . . » տէ-տիքտէ, Հազրէթի Իսա տահի միւքէտտէրանէ պիր թաւըր իլէ. « Ա՛խ տէ գըյամէթ կիւնինէ գատար եիւրիւյէճէքսին . . . » տէ-յու լանէթ իթմիշ տիր :

օլտըղը մէմլէքէթլէր Սիպէրիա ... Հինտիսթան ... Ամէրիգա ... Ֆրանսա կիպի մահալլէր տիր։

« Ագրապատան պիրի թէհլիքէտէ օլտըղը զէման, սէվգի թապիաթ պէնի տէրհալ խապէրտար իտէր ...։ Ո հալտէ, չիմալտան ճէնուպա ... չարգտան զարպա չիթապան օլարագ անլէրին եանընա կիտէրիմ. տիւն, գութպը չիմալինին պուզլարը իւզէրինտէ, պու կիւն, մինթագաի միւթէհիլէտէ (բարեխառն գօտի), եարըն տախի մինթագաի հարրէնին (այրեցեալ գօտի) հարարէթի աթէզպարը ալթընտա պուլունըրըմ. լաքին, հայֆա՛ քի, քէնտիլէրինի թախլիս իտէպիլէճէյիմ պիր սըրատա, կէօրիւնմէզ պիր էլ պէնի եիթի վէրիր, պիր կիրտասը նակէհանի պէնի սիւրիւքլէյիպ կէօթիւրիւր վէ.

« — Եիհրի՛հ ... Եիհրի՛հ ... - տէյու հայգըրըր։

« — Հիչ օլմազտա վազիֆէմի իքմալ իտէյիմ ...։

« — Եիհրի՛հ ...։

« — Եալընըզ պիր սաաթ ... պիր սաաթճըգ օլսուն պէնի րահաթ պըրագ ...։

« — Եիհրի՛հ ...։

« — Էյվա՛հ, սէվտիքլէրիմի վէրթաի հէլաք քէնտրընտա պըրագըյօրում ...։

« — Եիհրի՛հ ... Եիհրի՛հ ...։

« Իչթէ միւճադաթըմ պունլար տըր ...։ Էկէր պու միւճադաթ տահա չէտիտ իսէ, գապահաթըմ տահա զիյատէ պէօյիւք տիւր տէմէք օլուր ...։ Ֆագր ու զարուրէթէ, սէֆալէթ ու մահրումիյէէթէ այըշմըշ պիր սէնաթքեար ըտըմ. լաքին հիւքմի գազա պէնի պէտհույ իլէտի ...։

« Ա՛հ, պէն՝ միւքէտտէր, վէ մէհուս պիր հալտէ չալըշմագտա վէ լաքին կէօզ նուրը տէօքմէքըէ պէրապէր, էվլատ ու այալըմը բէնչէի զարուրէթտէն գուրթարամամագտա օլտըղըմ կիւնէ լանէթլէ՛ր օլսուն, Ո կիւնիւ,

Հազրէթի Իսա գաբուրըն էօնիւնտէն կէչտի, վէ հագարաթա հէտէֆ օլմուշ, տարպէլէր ալթընտա էղիլմիշ, վէ աղըր սալիպինի (խաչ) տէ ումուզընտա թաշըմագտա պուլընմըշ օլտըղը հալտէ, գաբուրըն էօնիւնտէքի թաշ գանաբէ իւզէրինտէ ազաճըգ տիւնէնմէք իսթէտի ...։ Ալընընտան չէշմէ կիպի թէր ագմագտա վէ այագլարընտան տախի գանլար ֆըշգըրմագտա օլտըղընտան, օ տէրէճէ թապ ու թիւվանտան տիւշմիւշ իտի քի, այագտա տուրմազա պիլէ մէճալի գալմամըշ ըտը. պու սըրատա, սօն տէրէճէ լաթիֆ պիր միւլայէմէթլէ պանա խիթապէն. « Ըզտըրտապ չիքիյօրըմ. ... » տէտի։ - Պունըն իւզէրինէ, քէմալը հիտտէթ ու ղազապլա քէնտիսինի եիթերէք. « Պէն տէ ըզտըրտապ չէքիյօրըմ, ամմա հիչ քիմսէ գուլագ ասմայօր. հիչ քիմսէ իմտաադըմա կէլմիյօր ...։ Մէրհամէթ կէօրմէյէն տէ մէրհամէթսիզ օլուր ... Հայտի ...՝ Եիհրի՛հ ... Եիհրի՛հ ... » ճէվապընը վէրմիշ իտիմ։

« Ո զէման Հազրէթի Իսա՝ դայէթ ճանիքըրաշ պիր ահ չէքէրէք. « Սէն տէ եէվմի սէլամէթինէ գաատար եհուդիյէճէքսին. ձէննաթը Հագգ պէօյլէ միւրատ իտիյօր. » տէմիշ իտի։

« Իչթէ օ տագըգատան իթիպարէն միւճադաթըմ պաշլատը ...։ Պիր ազ սօնրա, կէօզլէրիմ նուրը հագըգաթա աչըլտը ... էվվէթ, պիր ազ սօնրա, բէչիման տախի օլտուս. չէֆագաթ ու մէրհամէթ տույդուլարընընէ օլտըգլարընը անլատըմ վէ թէքմիլ ալէմի պէչէրիյէէթին գանունը օլմագ լազըմ կէլէն չու իքի քէլիմէնին մանասընը ֆէհմ իտէպիլտիմ.

ԵԷՓՏԻԿԷՐԻՆԻՉԻ ՍԷՎԻՆԻՉ

« Լաքին հէյհա՛թ ... գարնլարտան պէրի, մագհալըը աֆվ օլմագ ֆիկրինէյէ, պու մանէվի սէօզլէրտէ ճէսարէթ ու ալէյաղէթ արայարագ, զազապ ու հասէտլէ մէմ-

լու պուլընան պիր չօգ գալպէրի մուհապպէթ տույդուսույա տօլտուրտում. պիր չօգ գալպէրտէ տէ զուլմ ու թէաստիտէն իճթինապ իթմէք կիպի մուգաուտէս պիր հըսսը ույանտըրտում. էյվա՛հ... եէվմի մէրհամէթ հէնուզ կէլմէտի...:

« Հազրէթի Ռասո՛ հիւպութըյլա (անկումն) էվլատ ու ահֆատընը տիւչարը սէֆալէթի իթմիշ օլտըղը կիպի, պէն տէ սէնաթքեար օլտըղմտան, զանն իտէրսին քի պիլճիւմլէ սէնաթքեարանը մէսաիպի էպէտիյեէյէ կիրիֆթար իյլէտիմ. պէնիմ կիւնահլարըմըն ճէպպի սէզասընը օ պիչարէլէր տէ չէքիյօրլար. չունքի, պին սէքիզ եիւզ սէնէտէն պէրու, եալընըզ անլէր սէլամէթ պուլամտըլար:

« Էվվէ՛թ, պին սէքիզ եիւզ սէնէտէն պէրու տըր քի, իդթիտար վէ սէրվէթի սահիպի օլանլար, տիւչարը ըզտըրտապ օլմուշ օլտըղը հալտէ, րէճա վէ նիյազ իտէն Հազրէթի Իսայա պէնիմ իթթիյիմ կիպի, սէնաթքեարանը էհալիյէ խիթապէն, « եիհրի՛հ... եիհրի՛հ... եիհրի՛հ... » տէյօրլար:

« Պու էհալի տախ՝ Հազրէթի Իսա կիպի միհնէթ ու մէշագդաթ այթընտա էդիլմիշ վէ զարուրէթ սալիպինի ումուզընա ալմըշ օլտըղը հալտէ, զայէթ աճը պիր սէտա իլէ չու սէօղլէրի սէօյլէմէքտէ տիր:

« — Ա՛հ, մէրհամէ՛թ... մէրհամէ՛թ իտինիզ... պիր զաշ տագըզաճըզ բահաթ եիւզիւ կէօսթէրինիզ... պի թապ ու ֆիւման գալտըզ...:

« — եիհրի՛հ...:

« — Լաքին, պու միհնէթ ու մէշագդաթտան մահվ օլուբսաղ, էվլատ ու այալըմըզընը վէ իհթիեար վալիտէլէրիմիզին հալի նէ՞ըէյէ կիտէր:

« — եիհրի՛հ... եիհրի՛հ...:

« Իչթէ պուննճա սաղլարտան պէրու տըր քի, կէրէք

սէնաթքեարանը էհալի վէ կէրէք պէն՝ եիւրիւյօր վէ սոն տէրէճէ ըզտըրապ չէքիյօրըզ. լաքին մէրհամէթի պիր սէտանընը « ԱՐԹԸԳ ԷԼՂԻՐԻՐ... » տէտիյինի հէնուզ իչտէմէմիք:

« Էյ վա՛հ... պէնիմ միւճադաթըմ իչթէ պու տըր. պու միւճադաթ նիհայէթսիզ վէ իչի գաթ տըր. չունքի, պիր թագըմ էվլատը էհալիյի զարուրէթ ու սէֆալէթէ, վէ պիր խայըր միւէյյիմ վէ թէհամմիւլսուզ խըսէմանա տիւչար օլմուշ կէօրէրէք, ինսանիյէթէ նամընա մուզտարըպ օլույօրըմ:

« Սէվկիյի հէմշիրէմին ախպաճընա, եանի պէնիմ քէնտի ագրապամա տախմա մուավէնէթ իթմէյէ գուտրէթեապ օլամտըղըմ իչուն, խանէտանըմ նամընա տախի ըզտըրապ չէքիյօրըմ:

« Լաքին պու ըզտըրապ ու թէէյյիւմ թագաթ ու իդթիտարըմընն ֆէվգինտէ օլտըղը, վէ ագրապամտան պիրի թէհլիքէյէ տիւչար օլմագլա պէրապէր, քէնտիսինի գուրթարմագտան աճիզ գալտըղըմ սըրատա, ֆիքրիմ տիւնեանընն պիր ուճընտան տիկէրինէ գատար տօլաչապագ, պէնիմ կիպի լանէթզէտէ օլան օ գատընը վէ թապիրի տիկէրէ՝ պէնիմ կիպի եէվմի սէլամէթինէ գատար եիւրիւյէճէք օլան օ գրալիչա գըզընը (1) պուլմագա կիտէր...:

« Հալ պու քի, իքի սէյյարէ՝ (մոլորակ) հարէքէթի տէվրիյեէլէրինի իճրա խէրէք եիւզ սէնէտէ պիր տէֆա թէգարրուզ իթթիֆաքէրի կիպի, պէն տէ պու գատընա եիւզ սէնէտէ անճագ պիր քէրրէ բասթ կէլէպիլիրիմ.

(1) Րիվայէթի գատիմէյէ նազարէն, Հերովդիադա՝ Ս. Յովհաննէս Մկրտիչին գաթլընը թալեպ իթմիշ օլմասընտան տօլայը, գըյամէթ կիւնիւնէ գատար սէրսէրիյանէ կէզմէյէ մահքիւմ օլմըշ տըր:



պու թէսատուՃ տէ Հաղրէթի Իսանըն իչքէնճէլէրինին մէնհուս հաՃիթասը վադը օլուր ։

«ՑէհչէթԼի խաթըրէլէը վէ նիհայէթսիզ քէտէրլէրուէ ճարի օլան պու միւլագաթատան սոնրա, պիրի պիրիմիզտէն այրըլըը վէ էպէտիյեէթին սէրսէրի քէվքէպլէրի կիպլի ուճը պուճաղը պուլընմադ օլան Եօլըմըզա տէվամ իտաէրիզ։

«Պէնիմ կիպլի «իչթէ պիր գարն տահա կէչտի» տէյէրէք, հէր պիր գարընըն խիթաՄընը կէօրմէքտէ օլան պու գատըն տոախի, տիւնեանընն պիր ուճընտան տիկէրինէ գատար տօլաշարագ էՃքեար ու նիյաթըմա ճէվապ վէրըը ...։

«Պէնիմ հալը Եէսիչթիմալըմա իչթիրաք իթԺէքտէ օլան ԺէզպուրէՀ գատըն՝ պունճա ասըլարտան պէրու Եէքեանէ Ժէտարը թէսէլլիմ օլան պիր ԺէնՃաաթա տահի միւշարէքէթ իթԺէք իսթէմիշ տիր ... ։ Ամվկիվի հէմՇիրէՃիյիմին էվլատ ու ախլաՃըընը օ տա սէվէր ... հիմայէ վէ վիգայէ իտէր ... ։ Օ տա անլէր իչուն չարգտան ղարպա, չիմալտան ճէՆուպա գօչար ... ։

«Լաքին, էսէՃա՛ քի, կէօրունմէդ պիր էլ անը տահի սէվդ իտէր ... կիրտասը պէլա, Ժէզպուրէյի տահի սիւրիւքլէյիպ կէօԹիւրիւր վէ ...

«— Եիւրի՛ ... տէյու հայգըրըը ։

«— Հիչ օլմազա վազիՃէմի իքմալ իտէյիմ ... ։

«— Եիւրի՛ ... ։

«— Եալընըզ պիր սաաթ ... պիր սաաթճըգ օլսուն պէնի րահաթ պըրագ ։

«— Եիւրի՛ ... ։

«— Էյվա՛Հ, սէվտիքլէրիմի վէրԹահ հէլաք քէնարընտա պըրագըյօրըմ ... ։

«— Եիւրի՛ ... Եիւրի՛ ... »

. . . . . .

Պու ատէմ՛ պու ժիսիլլու ժիւլահաղաթ տէրեասընա տալմըշ օլարադ Թէրե իւղէրինտէն Եիւրիւտիւյիւ սըրատա, օ վագԹա գատար խաՃիՃ խաՃիՃ վէզան օլան ագշամ րուզկեարը քէսպի չիտտէԹ իլլէտի. արա սըրա պուլութլարտա բարլաեան չիմՇէքլէը, վէ տէրին վէ ուզուն չաթըրտը սէտալարը գարիպէն պիր պօրա զուհուր իտէճէյինի իյմա իտիյօրտու ։

Նակէհան, կիւլմէյէ վէ աղլամաղա արԹըզ գուտրէԹի պուլընմայան պու լանէԹզէտէ վէ ֆելաքէԹտիտ Եօլճու սարսըլտը, Ֆէնտիսինէ ճիսմանի աղրըլարըն պիր կէօնա Թէէսիրի օլամադ իտի իսէ տէ, զալիմ պիր վէճա՝

հըսս խոխյօրմըշ կիպի էլլինի եիւրէյինին իւղէրինէ գօյտու վէ պատէհու .

— Ա՛հ , անլայօրըմ . . . հըսս խոխյօրըմ . . . պու սաաթտա , սէվկիլի հէմշիրէճիյիմին էվլատընտան պիր գաչը տիւչարը ըզտըրսաղ օլույօրլար . պաղըլարը տա Հինտիսթան չէօլլէրինտէ , Ա.մէրիգատա , վէ Ա.լմանիատա ղայէթ պէօյիւք թէհլիքէլէրտէ պուլունըյօրլար : Գավաղալար եէնիտէն պաչլայօր վէ աղրաղ ու նէֆհանկյեէթ տույդուլարը եէնիտէն զալեանէ կէլիյօր . . . : Էյ պէնիմ սէսիմի իչիտէն վէ պէնիմ կիպի սէրսէրի վէ լանէթլի օլան Հէրովդիադա , անլէրի մուհաֆիզա խուսուսընտա պանա խոտատ էյլէ . . . : Պհաշքի պու րէճալարըմ՝ չու սաաթտա պուլընմադտա օլտըղըն Ա.մէրիգա սահրալարընա գատար աքս իտէ իտի տէ , վագթըյլա եէթիչէպիլէ իտիք . – տէտի :

Պու էօնատէ , խարիդ իւլ ատէ պիր վագըտա զուհուր էթտի :

Զուլմէթի լէյլ օրթալըղը իսթիլա էյլէմիչ իտի : Պու ատէմ կէրի տէօնմէք իչուն պիր հարէքէթի սէրիտա իճրա էյլէտի իտէ տէ , ճանքի պիր գուվվէի մանէվիյեէ մէրգումը եօլունտան մէն՝ իտիպ աքսի ճիհէթինէ տօղրու սէվգ էյլէտի :

Պու սըրատտա , չիտատէթլի պիր ֆուրթունա իճրատի հիւքմէ պաչլատը : Ադաճլարը տէվիրէն վէ գայալըգլարը տախի եէրինտէն սարսան գասըրղալարտան պիրիսի , սագա սիւրաթընա միւսավի պիր սիւրաթլա տաղըն իւղէրինտէն կէչտի :

Պունըն իւղէրինէ , գասըրղանըն ինիլթի վէ կիւրիւլթիւլէրի վէ չիմշէքլէրին ըչըղը արաաբնտա , աղնընտա սիյահ պիր չըղկը չէքիլմիչ օլան եօլճունըն քէմալը սիւրաթլա թէբէտէն ինմէքտէ , վէ պօրանըն չիտատէթիյլէ էյիլէն աղաճլարըն վէ գայալըգլարըն արաաբնտան կէչմէքտէ օլ-

տըղը միւշահէտէ իտիլտի : Պու ատէմին հարէքէթի վէ ըէֆթարը՝ աղըր , սաքինանէ վէ մէթին օլմայըպ , իլլա , ղայրը մունթազամ վէ սիւրաթլը ըտը . զանն իտէրսին քի , մուգավէմէթի ղայրը գապիլ պիր գուվվէի ճիխպէ բիլտասը-նա բաղմէն քէնտիսինի սիւրիւքլէմէքտէ վէ եախօտ տէհչէթլի պիր գասըրղա գարըպ կէօթիւրմէքտէ իտի :

Պիչարէ ատէմ՝ էլլէրինի միւսթէհիյանէ պիր սուրէթտէ սէմայա տօղրու գալտըրտը ըսա տա , պու հարէքէթի տախի սէմէրէսիզ գալտը . չունքի չօգ կէչմէքսիզին պուլմէթի լէյլ արաաբնտա վէ ֆուրթունանըն ինիլթիլէրի իչինտէ կէօզտէն նիհան օլտու :



ԻՋԻՒՆՃԻՒ ԳԼՈՄ

ՊՕՂՔՃՔԼԱՐ

1

Ա ԺՈՒՐԱ

Մ. Բատէն՝ Բարիատէ Միլիէօ-տէզ-Իւրսէն սօգաղընտա վագը իգամէթկեահը տէրունիւնատէն միւխթէլիֆ մահալլերէ մէքթուպլար իրսալ իթտիւլ, վէ ժէնէրալ Սիմոնըն գըզլարը տախի Ծոքոն-Գլան միւսաֆիրխանէսինատէն ֆիրար իթտիքատէն սօնրա, Տակոպէր իլէ պէրապէր Լիբսիքատա հապս ու թէվգիֆ օլընտըգլարը էնսատէ, տիւնեանըն տիկէր պիր ուճընտա, Ասիա գըթասընըն ճավա առասընտա, Մ. Բատէնին մուխպիրլէրինատէն պիրի օլան Մ. ժօզիւէ Վանտաէլին իգամէթ իթմէքտէ օլտըղը Պաթավիա շէհրի գուրպինատէ գիքրի սէպգաթ իտէն էշխասըն մէնաֆիինէ միւթէալիգ պաշգա մուհիմմ վագըալար ճէրէյան իթմէքտէ իտի։

Ճավա առասը, կիւզել վէ ֆագաթ մուսթէթէնկիլ պիր մէմլէքէթ տիր. օրատա, էն լաթիֆ վէ էն հայրէթէֆզա չիչէքլէրին ևաբրագլարը ալթընտա էն տէհշէթլի եըլանլար վէ էն զիյատէ նաղարրուպա միլլէթլէրտէ էն միւհիւք զէհրլէր մէվճուտ տըր. օրատա, կէօյկէսի ինսանը թէլէֆ իտեր պիր չօգ միւքէլլէֆ աղաճլար պուլընտըղը կիսի, չիքեարընըն ույգուսընը ուղաթմագ իչուն էթրաֆընա լաթիֆ վէ խօշ պիր հավա նէշը իտերէք պիչարէնին գանընը իչէն իրի կիճէ գուշլարը տախի էքսիք տէյիլ տիր։

էն խաֆիֆ եէլքազէլէր պիրէ պու ճանվէրլէրին միւշքպուլ գանատլարընըն սիւրաթը ֆէվգ էլ ատէսինէ չընգըշամազ։

1831 սէնէսինին թընչրիյնի էվվել այը խիթամ պուլմագ իւզէրէ իտի։

Ի՞յլէ վագթը օլուպ, մինթագաի հարրէքնին չիտատէթլի կիւնէշէ գօյու մահ րէնկինտէքի գուպպէտէ ասիւմանատան նէշը էյլէտիյի էշիահ աթէշպար իլէ քհաֆիֆէի մախլուգաթը թէլէֆ իթմէք բատատէլէրինէ կէլմիշ իտի։

Եէշիլ չինի գատար չաշաատար օլան աղաճլարըն մահիմի կէօյկէսի ալթընտա, պիր նէվ քէօչք մէսապէսինատէ օլուպ, թօբրագա տալտըրըլմըշ հինտ գամբշլարը իւզէրինէ սաղտան հասըրլար վագ իտէրէք եաբըլմըշ օլան պիր Ա-ժուբա միւշահէտէ օլունմագտա իտի։

Ի՞թրաֆընտաքի ղարիպ ղարիպ աղաճլար՝ պիր եէրատէ եուվարլագ վէ քէմէրվարի, տիկէր թարաֆտա եիւքսէք վէ սիվրի օլուպ, պիր աղ պէրիտէ տախի չէմնիյէ կիսի չիչէքլէր աչմըշ ըտըլար. ֆագաթ պունլար օ գատար եաբրագլը, վէ պիրի պիրինէ օ գատար միւսապգ ըտըլարքի, եաղմուր՝ անլէր տէրունինէ կէչէմէղ իտի։

Հավանըն ճէհէննէմի հարարէթինէ բաղմէն, տահմա նէյինաք վէ չամուրլու օլան թօբրագ, ֆէվգ էլ ատէ պիր գուվվէթ ինսանիյէտ սայէսինատ նէշվ ու նիւմա պուլմըշ օլան վէ Ա-ժուբանըն տամընա գատար չընգարագ, անը պիր գուշ եուվասը կիսի եէչիլիքլէր արասընտա սէթը իթմիշ պուլընան պիր չօգ գայա սարմաշընգլարը, էյրէլթի օթլարը վէ սաղ եըղընթընգլարը իլէ մուհաթ ըտը։

Սըճագ սուտան չընգան պուղուլար կիսի բութուպէթլի պուխարլարը հավի վէ սէրթ գօղուլարլա մալամալ օլան իշպու հավայը թէնէֆֆիւս իտերէք ինսան պօղուլմագ բատատէսինէ կէլիր իտի. Չունքի, թարչըն, զէնճէֆիլ վէ էմնալի կիսի պիր թագըմ ըթըրկյաթի գօղուլարը, մէղքիւր աղաճլարըն աղըր գօղուլարընա գարը-

չարագ օրթալըղա քէսկին պիր հավա նէչը իտիյօրտու ։

Պիր մէվզ աղաճընըն կէնիշ եաբրագլարը Ա.ժուբանըն տամընը սէթը իլլէմիշ , վէ պիր ուճընտա բէնճէրէ եէրինէ ուֆագ պիր տէլիք պուլընմադտա օլուպ , ըլան նէվինտէն օլան հայվանլարըն վէ ղէհրի պէօճէլլէրին իչէրիյէ կիրմէսինի մէն՝ իչուն , մէղքիւր բէնճէրէ յէ նէպատ թաթտան էօրիւլմիւշ ղայէթ ինճէ պիր բէրաէ ասըլմըշ ըտը ։

Գուրու պիր աղաճըն պիր թարաֆա մանկ օլան քիւթիւյիւ , մէղքիւր աղաճլար օրթասընտան սէրֆիրագ օլմուշ վէ թէքէսի տախի Ա.ժուբանըն տամընա գատար եէթիշմիշ իտի . պու աղաճըն ալիյահ վէ եօսունլու օլան դասպուղընըն հէր պիր չաթալաղընտան էնվահ հայրէթէֆդա չիչէքլէր ֆըրլամըշ օլմաղըա , պիր քէրէնէ յին գանատլարը օ գատար ինճէ , օ գատար բարլագ վէ գաթիֆէ միսէլու ալիյահ տէյիկ իտի . ատա սըրա թէքայեիւլ իտիլէն պիր թադըմ մէճհուլ գուշտար , ինճէ վէ եաբրագտան արի օլան սաբտարը իւղէրինտէ ուչաճագ գանն օլունան մէղքիւր գանատլը չիչէքլէր գատար ղարագէթնիւմա օլմաղ ըտը ։

Եէքնաղատա եըլան գանն օլընան ուղուն վէ եուվարլագ ֆրէնկ ինճիրի աղաճլարը՝ մէղքիւր գուրու աղաճքիւթիւյիւնէ սաբտըմըշ օլտըգլարընտան, կիւմիւշ կիպի պէյագ վէ պուն կիպի բարլագ օլան իրի չիչէք սալգըմըշարընը աշաղըյա սարդմագտա վէ պու չիչէքլէրտէն տախի ղայէթ քէսկին պիր վանիլեա գոգուսը եայըլմագտա ըտը ։

Պիր տէյնէք գալընըղընտա վէ պէշ պիթը բարմագ թուվինտէ օլան ուֆագ պիր եըլան , իչպու խոշպուշ չիչէքլէրտէն պիրխինտէ պիւքիւլմիւշ եաթմըշ օլուպ , ատա սըրա տախի եատը պաշընը նըսֆէն տըշարըյա ուղաթմագտա ըտը ։

Ա.ժուբանըն օրթասընտա վագը պիր հասըր իւղէրինտէ , պիր տէլիգանըը եաթմըշ օլուպ , մըչըլ մըչըլ ույույօրտու ։



Նիւղինէն չէֆֆաֆ վէ ալթուն բէնկինտէքի օղլունըղընը կէօրէն՝ իւղէրինէ կիւնէշին պիր շիւտսը ուրմըշ օլան պիր պագըր սանէմ զանն իտէր իտի . հալ ու վաղիյէթի՝ սատէ վէ լէթաֆէթի օլուպ , պաշընը տախի գօլունըն իւղէրինէ տայաթմըշ վէ նիմ օ պիր թարաֆա չէվիրմիշ իտի . պէյագ տիւպէնտատէն մամուլ կէնիշ անթէրիսինին եագատը աչըլմըշ վէ ուղուն գօլտարը եօգարըյա սըրըլմըշ օլտըգընտան , կէօյսիւ վէ գօլտարը կէօրիւնիւյօրտու քի , պուն լարըն լէթաֆէթ ու թարավէթի մէշհուր Անթինոսը (1) անտըրըր ըտը ։ Էլպիսէօինին պէյագլըգըյա

(1) Դայէթ կիւզէլ պիր տէլիգանըը օլուպ , Բօսֆորըսարըն Ադրիանոս նամ իմբէրաթօրընըն ատվկիտոսի իտի . միլատըն 152 թարիխինտէ իմբէրաթօր իլէ պիրլիքտէ Մ.ըսըրա պիլ ադիմէ , կէ-

քիւլսկէն մուղայիր տիւշէն ալթուն ըէնկինտէքի տէրիսինէ պագըլընճա, մէրմէր՝ օ գատար տիւղ, վէ բարլագ օլմատըղը հիւքմ օլունըր ըտը։

Կէնիշ վէ չըգընտըլը կէօյսիւ իւղէրինտէ տէրին պիր Եարա էսէրի մէշհուտ օլուպ, պու Եարա իսէ ժէնէրալ Սիմոնըն հայաթընը միւտաֆաա էթմէսի սըրատա ալմըշ օլտըղը ճէրիհա էսէրի իտի։ Մէրգումըն պօյնընտա Ռօզ վէ Պլանշըն մալիք օլտըգլարը միտալեա կիպի ուճագ պիր միտալեա պուլունմագտա ըտը։ Իչթէ պու տէլիգանլը Հինտի ձալմա քէնտիսի իտի։

Նիւղիւնտէ՝ էսէրի նէճապէթ վէ ասն տէրէճէ պիր հիւան ու լէթաֆէթ Նիւմայան օլուպ, սիյահ սաչլարը իսէ՝ աչընընըն իւղէրինտէ իքիյէ պէօլունմիւշ վէ կէլինի կիւղել ումուպլարընա գատար հայրըմըշ ըտը. պայէթ ինճէ վէ քէմէրվարի գաչլարը, թիւյսիւպ Եանագլարընա սայէսաղ օլան ուղուն քիրպիքլերի կիպի գօյու սիյահ ըէնկինտէ իտի. գան կիպի գըբ գըրմըզը օլան տուտագլարը իսէ, նըսֆէն աչըգ գալմըշ օլտըղընտան, գըսըլմըշ պիր նէֆէս չըգմագտա, վէ ույգուսը տախի աղըր վէ ըզտըրապլը կէօրիւնմէքտէ իտի. չունքի հարարէթի չէմն կիթթիքճէ տէրէճէսինի արթըրըյօր վէ ինսանը պօղմագ բատտէլէրինէ կէթիրիյօրտու։

Տըշարըտա պայէթ տէրին պիր սուսուգ հիւքմֆէրմա օլուպ, բուղկեարըն էսէրի պիլէ եօգտու։ Լաքին, չէնտ տագըգա սօնրա, թօքրաղը գաբլամըշ օլան սաղլար

հըսա օլընմայաճագ գատար խաֆիֆ պիր սուրէթլէ սարսըլմագա պաչլատըլար. զանն իտէրսին քի, աղըր աղըր սիւրիւքլէնէն պիր ճիամ՝ անլէրին քէօքիւնէ տօգունարագ թահրիք իտիյօրտու. լաքին, պու խաֆիֆ հարէքէթ տէ արա սըրա քէսիլմէքտէ վէ հէր թարաֆ եինէ հարէքէթսիզ պիր հալէ կէլմէքտէ իտի։

Պիր գաչ տէֆա պու սուրէթլէ կեահ խըշըրտը վէ կեահ տախի սիւքիւնէթ եէքտիկէրինի թէագուպ իթտիքտէն սօնրա, գուրումըշ աղաճ քիւթիւյիւնտէն պիր աղուզագտա, սաղլար արասընտա պիր ինսան պաչը նիւմայան օլտու։

Պու ատէմին չէհրէմի եէչիլիմսի թուճճ ըէնկինտէ օլուպ ղայէթլէ տէհչէթէնկիզ իտի. ուղուն սիյահ սաչլարը պաչընըն էթրաֆընա սարըլմըշ, վէ կէօղէրի տախի տէհչէթլէ բարլամագտա պուլունմըշ ըտը. չէքլ ու չէմախլի իսէ, զէքեավէթի ֆէվգ էլ ատէսինէ տալլ օլաճիլիր իտի։

Մէրգում՝ սօլուղընը թութարագ պիր միւտաֆէճիք հարէքէթսիզ տուրտըգտան սօնրա, էլլէրի վէ տիզլէրի իլէ թէքրար իլէրիլէյէրէք, վէ էտնա պիր ֆըսըլտը իչիտիլմէյէճէք գատար եավաչ պիր սուրէթտէ նէպաթաթընն եաբրագլարընը թութընարագ, սօն տէրէճէ պիր իհթիյաճլա գուրու վէ պիր թարաֆա մէյլ իթմիշ օլան, վէ թէբէսի տախի Ա֊ժուբանըն տամընա տօգընմագտա պուլունան աղաճ քիւթիւյիւնէ եանաչտը։

Պու ատէմ՝ Մալայ ճինսինէ վէ Պօղճըլար ֆըրգասընա մէնսուպ ըտը. պիր գաչ տագըգա գատար գուլագ վէրիպ էթրաֆընը տինլէտիքտէն սօնրա, չալըշըգ արասընտան պիւս պիւթիւն տըշարըյա չըգտը. ըէնկեամիշ պիր գուշագ վասըթասըյլա պէլինէ սըգմագտա օլան պիր պէյաչ տիզլիքտէն մաատա հիչ պիր չէյ կէյինմէմիշ, վէ թուճճ ըէնկինտէ վէ սինիրլի օլան աղաի վիճուտընը տախի եաղլամըշ ըտը։

րէք գազաէն օլսուն վէ կէրէք իսթէրսաթօրա օլան ուպուտիյնէթ սախիպասըյլա պուլունսուն, Նիլ նէհրինէ տիւշիւպ պօղուլտու. պունըն իւղէրինէ Ադրիանոս՝ բէք զիյատէ տիւշտը էէս ու ֆիւթուր օլարագ, մէրգումըն իսմիյլէ Անթինուբօլիս վէ եա Անթինօպ շէհրինի եաբատըրըպ պիր չօգ միտալեպար վէ սանէմլէր իլէ տէ նամընը իպգա իթմէք իսթէտի։ Պունըսրատան էն մէշհուրլարը Վատիկան վէ Գաբիթօլ միւզէէրինէ պուլունուր։

Մէրգում, Աժուբանըն օ պիր ճիհէթինտէն գուրու ա-
զաճ քիւթիւյիւնէ ուզանարագ, պու աղաճըն գալընըզը
վէ իւզէրինէ սարըլմըշ օլան սարմաշըգ եաբրագլարը իլէ
քէնտիսինի սէթը իթտիքատէն սօնրա, քէմալը իհթիյաթ
վէ սիւքիւնէթլէ եօգարըյա թըրմանմագա պաշլաաը։ Օ-
նուրդա քէմիքլէրինին տալղալանմասընա, վէ հարէքեաթը-
նըն չէվիքլիք վէ ճէսարէթինէ նազարէն, չիքեարընը կէօ-
ղէթմէքտէ օլան պիր գաբլանըն հիյլէքեարանէ հարէքէ-
թի խաթըրա կէլիր իտի։

Մէրգում՝ հիչ քիմսէտէն կէօրիւնմէքսիզին, մէգքիւր
քէօչքիւն տամըյլա հէման տա միւսաւիի պուլընան աղաճըն
թէբէսինէ չըգարագ, պալէատէ թարիֆ օլունան ուֆագ
բէնճէրէտէն անճագ պիր գատէմ գատար ուզագտա պու-
լունտու։ Օ սրրատա, պաշընը քէմալը պասիրէթլէ ուզա-
թըզ բէնճէրէտէն իչէրիյէ պագտը վէ Աժուբանըն իչէրի-
սինէ կիրէպիլմէք վէսաիթինի պուլմագ իչուն օրասընը
էյիճէ թէտիկ էյլէտի։

Ձալմանըն մըչըլ մըչըլ ույումագտա օլտըղընը կէօ-
րիւնճէ, Ղօղրճընըն շաշաատար կէօղէրի պիր գաթ տա-
հա բարլամաղա պաշլաաը. սինիրլի սաէմլէրէ մախսուս
օլան վահչիյանէ պիր թէպէասիմ, աղղընըն իչի ուճընը
եանագլարընա տօղրու չէքմիշ օլտըղընտան, տէթէյէ կի-
պի էյէլէնմիշ վէ բարլագ սիեահ պիր ըէնկէ պօյանմըշ
իչի սըրա չիրքին տիչլէրի, մէյտանա չըգտը։

Ձալմա իսէ, էօյլէ պիր սուրէթլէ եաթմըշ վէ Աժու-
բանըն տրշարըտան իչէրիյէ տօղրու աչըլան գաբուսընա
օ գատար եագըն պուլընմըշ ըտը քի, էկէր պիրիսի գա-
բույը աչմագ իւզրէ ճիւզի պիր հարէքէթ իճրա իթսէ,
տէրհալ ուեանաճաղը աչիքեար ըտը։

Ղօղրճը, աղաճըն քիւթիւյիւ արդասընտա կիղէն-
միշ օլտըղը հալտէ, քէօչկիւն իչէրիսինի տահա գիյատէ
տրդգաթըա մուայէնէ իթմէք իսթէյիդ, պիր աղ տահա

էյիլտի, վէ տայանաճագ պիր եէր պուլապիլմէք իչուն,
էլինի՝ բէնճէրէ մագամընա գաիմ օլան տէղիյին քէնա-
րընա գօյատու. հալ պու քի մէրգումըն պու հարէքէթի,
ֆրէնկ ինճիրի աղաճընըն պէօյիւք չինէյինի սարսմըշ օ-
տրղընտան, իչինէ պիւքիւլիւդ եաթմըշ օլան ուֆագ
եըլան տրշարըյա ֆըրըլանըդ տէրհալ Ղօղրճընըն պիղէյի-
նէ սարըլտը։

Մէրգում՝ եըլանըն պու հիւճիւմի նակէհանիսինտէն
իւրքէրէք, եա ըղտըրտագ վէ եա տէհշէթ սաիդասըյա,
խաֆիֆճէ պաղըրտը իսէտէ, պիրտէն պիրէ կէրի չէքիլտիյի
սրրատա ձալմանըն սարսրլտրղընը կէօրտիւ։ Ցիլհագըդա
կէնճ Հինտի, էվվէլքի կիպի եաթմըշ օլմագլա պէրապէր,
կէօղէրինի նըսֆէն աչըդ, պաշընը քիւչիւք բէնճէրէյէ
տօղրու չէվիրտի վէ զայէթ տէրին պիր սուրէթտէ նէֆէս
ալմագա պաշլաաը. չունքի Աժուբանըն նէմինագ եէշիլիք-
լէրտէն միւթէշէքքիլ տամը ալթընտա պիրիքմիշ օլան չիտ-
տէթի հարարէթ՝ թէհամիւլ օլընմագ պիր տէրէճէյէ կէլ-
միշ իտի։

Ձալմա հէնուզ հարէքէթի իթմիշ իրէն, աղաճըն ար-
դասընտան ճէննէթի գուշընըն ուչտրղը սրրատա չըգար-
տրղը գրսա վէ քէսկին սէտայա միւշապիհ պիր շէյ ի-
չիտիլտի. հէման տա սիւյլիւն գուշընըն սէօնէ անտրրըր
օլան պու սէտա, պիր ազ սօնրա պիր գաչ տէֆա տահա
թէքէրրիւր իլլէտի իսէ տէ, մէգքիւր գուշ կիւյա եիրագ-
լանըդյօրմըշ կիպի, եավաչ եավաչ քէսպի զաաֆ իթմէյէ
պաշլաաը։

Ձալմա՝ քէնտիսինի ույգուտան ույանտրրմըշ օլան իչ-
պու սէտանըն նէ օլտըղընը կիւյա անլամըշ կիպի, պա-
շընը տայաթմըշ օլտըղը գօլընը պիր ազ ուզաթտը վէ
վազիյէթինի ապա թէպտիլ իթմէքսիզին եինէ ույգույա
տալտը։

Պիր գաչ տագրգա գաատար տէրին պիր սուալուգ

հիւքմֆէրմա օլուպ, հէր չէյ թէքրար հարէքէթտէն տուր օլտու։

Պօղճը, պիր գուշըն սէտասընը թագլիա իթմէք խուսընտաքի մէհարէթի սայէսինտէ, երլանըն սօգմասընտան տօլայը հըսս իթտիյի ըզտըրտալըն թէէսիրիյլէ չըգարտըղը սէտայը թամիր կալէմիշ իտի։

Ձալմանըն թէքրար ույգույա տալմըշ օլտըղընը անլամագ իչուն, պաշընը իչէրիյէ տօղրու ուղաթտըգտա, կէնճ Հինտլինին մըշըլ մըշըլ ույումագտա օլտըղընը կէօրտու։ Հէր նէ գատար երլանըն սօգմասըյլա սօլ էլի էբէյիճէ չիշմիշ իտի իսէ տէ, խապիսի մէրգում պունա էհմմիյէթի պիլէ վէրմէքսիզին քէմալը իհթիյաթ վէ պասիրէթլէ աղաճտան աշաղըյա ինիպ սաղլըգլար արասընտա կիղլէնտի։

Թամ պու սըրատա, թէք բէրտէլի պիր նաղմէնին հիւջնէննկիզ սէտասը իչիտիլտի։ Պօղճը՝ տէրհալ այաղա գալգըպ տուրտու վէ էթրաֆընը տինլէտիքտէն սօնրա չէհրէսինտէ հայրէթ ու ղազապ ալէահիմի միւշահէտէ օլունտու։ Մէգքիւր նաղմէնին սէտասը եավաչ եավաչ Ա-ժուբայա թէգարրուպ իտիյօրտու։

Պիր գաչ սանիյէ սօնրա, Հինտլինին պիրի օրմանըն աղաճտան խալի օլան թարաֆընտան կէչէրէք Պօղճընըն սագլանմըշ օլտըղը թարաֆա տօղրու կէլմէյէ պաչլատը։ Պունըն իւզէրինէ Պօղճը, պէլինէ սարմըշ օլտըղը ճնճէ վէ ուզուն պիր իբի չըգարտը քի, պունըն պիր ուճընտա եումուրթա չէքլ ու հաճմինտէ պիր գուրշուն բարչտասը վարըտը. իչպու իբին տիկէր ուճընը տախի սաղ պիլէյինէ պաղըտտըգտան սօնրա թէքրար էթրաֆընը տինլէտի, վէ իբի օթլար արասընտան սիւրիւնէրէք, լաթիֆ վէ հաղին նաղմէսինի տէվամ իտիպ եավաչ եավաչ իլէրիլէմէքտէ օլան Հինտլիյէ տօղրու կիթմէյէ պաչլատը։

Պու Հինտլի անճագ եիկիրմի եաչընտա պիր տէլի գան-



Մ. ԺՈՂՈՒՔ ՎԱՆ ՏԱԻԶ

լը օլուպ, ձալմանըն քէօլէպի իտի. մէրգումն չէհրէպի տա-
խի թուռնճ ըէնկինտէ օլուպ, մսի բամուգտան մնամուլ պիր
անթէրի կկինմիշ, պէլինէ ըէնկեամիզ պիր գուշագ պաղ-
լամըշ, պաշընա քիւչիւք վէ գըրմըզը պիր սարըգ սարմըշ
վէ գուլագլարըյլա գօլլարընա տախի կիւմիւշ հալգալար
վէ պիլէզիքլեր կէչիրմիշ իտի . . .

Մէրգումմ, կիւնէշին հարարէթի ֆէվգ էլ առէպի
էնտազընտա, խատը նուշինէ տալմըշ օլան էֆէնտիսինէ
պիր մէքթուպ կէթիրիյօրտու։ Ֆէնտի խզամէթ իթտիյի
խանէ իսէ, Ա.Ժուբատան էրէյիճէ ուզագ պիր մահալտէ
պուլունմազտա ըար։

Պու առվի գանը, ևօլըն իքինէ այրըլարըզը նօգթայա
կէլինճէ, անճագ գըրգ առըմ գատար ուզագտա պուլը-
նան Ա.Ժուբայա տօպրու պիրա թէրէտաիւտա մուխթէվէճճիհ
օլտու։

Գանատարը աշըլընճա, ալթըտան սէքիզ բարմագ
թուլինտէ կէօրիւնէն վէ մահմնի պիր զէմին իւզէրինէ ալ-
թուն ըէնկինտէ իքի ատէտ ամուտի չըզկըլար պուլընան
ձավա քերէնէքլէրինտէն պիրիսի, Եարըտատան Եարըդա
ուչըմագտա օլտըզը արըտտա, կէնճ Հինտիներն պուլընը-
զը մահալ դուրպինտէքի գօգուրտու չիչէքլէրտէն պիրինէ
գօնտու։ Ձալմանըն քէօլէպի՝ նաղմէսինի պիրտէն պիրէ
քէսերէք օրտտա թէվազգուֆ իլլէպի վէ էվվէլի էմիրտէ
այաղընը, վէ մուահահարէն տէ գօլընը իհթիեաճքեարանէ
պիր սուրէթտէ ուզաճըզ քերէնէյի թուխթը։

Պու էանատէ, պիչարէ Հինտի, Ֆօղրճընըն տէհչէթէն-
կիզ չէհրէսինի կէօրտու քի, էօնիւնտէ տիքիլիզ սուրմըշ
ըար. պիր սագան թաչը աֆթըտըզը արըտտա բէյտա օլան
սէտայա մուչտագիհ պիր ֆըսըլտը իչիհիլի վէ պունը մու-
թէապըզ՝ ոօն տէրէճէ պիր մէհարէթլէ աֆթըլան պիր
իրին պօղաղընտան իւչ տէֆա տէօնիւպ սարըտտըզընը
հըտա իլլէտի. իրին ուճունտագի գուրշուն բարչտաը տա-

խի , քէմալը չիտաէթլէ զավալլը տէլիդանլընըն գաֆա-
սընա ուրըլաը :

Պու հիւճում՝ օ գաատար նակէհանի վէ օ գաատար մահիրանէ պիր սուրէթաէ իճրա օլընմըշ ըաը քի , ճալմա-
նըն քէօլէսի պաղըրմաղա , վէ նա ճիւղի պիր ինիլթի սէ-
տաար չըգարմաղա պիլէ վագթ պուլամաաը : Պօղճը՝ իրտէն քէմէնտի պիր տէֆա տահա սիլքիպ չէքտիքտէ , քէօլէնին թուռնճ ըէնկինտաէքի չէհրէսի սիյահ վէ գըրմըզը պիր ըէնկէ պօյանտը վէ գօլլարը իւզէրինէ տիւշիւ վէրտի Պօղճը՝ մէրգումը պիւս պիւթիւն եէրէ տէվիրտիքտէն սոնրա , իրի էօյլէ պիր չիտաէթլէ սըգտը քի , Հինտի-
նին տէրիսինտէն գան ֆըշգըրմաղա պաշլաաը . . . : Պիչա-
ըէ տէլի գանը՝ սինիր չէքիլմէսի կիպի պաղը հարէքէթ-
լէը իպրաղ իթտիքտէն սոնրա , հէր չէյ խիթամ պուլ-
տու . չունքի ձալմանըն քէօլէսի լուհընը թէօլիմ խյլէմիշ իտի :

Իշպու սիւրաթը վէ ֆագաթ տէհչէթնաք էօլիմ էանաընտա , գաթիլի մէրգումՙ չիքտաըը էօնիւնտէ տիզ չէօքմիշ վէ աթէչֆիշան կէօզլէրինի տէ մէրգումընն եիւ-
ղիւնէ աթֆ խյլէմիշ օլաըղը հալտէ , պիչարէնին էն խաա-
ֆիֆ հարէքտաթընը սէյր ու թէմաշա իթմէքտէ վէ զանն խտէրսին քի ղայէթ վահչիյանէ պիր մահզուզիյէթ հըսս խյլէմէքտէ իտի . . . պուրուն տէլիքլերի այըլըպ եաՀյըլմադտա , վէ գուլաղ թօզլարըյլա պօղաղընըն տա-
մարլաըը տահի չիշմէքտէ իտի : Պիր աղ էվվել , ճալ-
մայը ույգունտա կէօրտիւյիւ զէման , տուտագլարընը եա-
նագլարընա տօղրու չէքմիշ օլան օ միւտհիշ թէպէսիւմՙ չէնէ սինիրլէրինին հարէքէթի սէպէպիյլէ պիրի պիրինէ չարըմադտա օլան սիյահ վէ սիվրի տիշլէրինի թէքրար մէյտանէ չըգարտը :

Պիր աղ տահա կէչինճէ , գօլլարընը խաշվարի պիր սուրէթաէ սօլումադտա օլան կէօյտունէ տայաթըպ ալընընը

էյտի , վէ պիր նէվՙ տուայա միւշապիհ օլան պաղը էա-
բարի սէօզլէը մըրըլտանտարդտան սոնրա , կէօզլէրինի թէք-
րար քէօլէնին ճէսէտինէ տիքէրէք վահչիյանէ պիր նաղար-
լա թէտիկ իթմէյէ պաշլաաը :

Պաղիթէթէն իւզէրինէ սալտրըպ եագալամըշ օլաու-
ղու շիքեաըընը եէմէդտէն էվվէլ անը սէյր խտէն սըրթ-
լան (բորունի) վէ դարլան քէտիսի , պու աաէմ գաատար մէրհամէթսիզ վէ խաունխաար օլամադ ըաը :

Խաալսի մէրգումՙ վաղիֆէսինին թէմամէն իճրա ի-
տիմէմիշ օլաըղընը տէրխաթըը խտինճէ , իշպու մէնզարէի տէհչէթէֆդտան այրըլմաղա մէճպուր օլաու : Իմտի , ի-
րինի քէօլէնին պօյնընտան չըգարըպ թէքրար պէրինէ սար-
տըգտան սոնրա , ճէսէտինի տահի եօլ խարիճինէ չէքէրէք վէ գուլագլարըյլա գօլլարընտաքի կիւմիշ հալգալարընը աչըրմաղա պիլէ պագմայարադ , եէքտիկէրէ միւլաըգ օ-
լան սագլըգլար արտաքնտա սագլաաը . պատէհու , գար-
նը վէ տիգլերի իւզէրինտէ սիւրինէրէք ճալմանըն եաթ-
մըշ օլաըղը քէօչքէ տօղրու իլէրիլէմէյէ պաշլաաը . պու քէօչք , պալէատէ թաավիր խտիտիյի վէճհլէ , հինտ գա-
մըշլարը իւզէրինէ հասըրլար վաղ իտէրէք եարըմըշ ըաը :

Մէրգումՙ էթրաֆընը քէմալը սըգդաթլա պիր տէ-
ֆա տահա տինլէտիքտէն սոնրա , պէլինտէն , աղընա պիր մէվզ եարըդալը սարըլմըշ օլան ղայէթ քէսկին վէ սիվրի պիր պուչաղ չըգարըպ , հասըրլարտան պիրինին օր-
թասընտա իւչ գաատմ թուլինտէ պիր տէլիք աչաը : Պօ-
ղընը , պու հարէքէթինի օ գաատար մահիրանէ պիր չէվիք-
լէրէ իճրա իթմիշ խտի քի , ճամ քէտմէք իչուն խտխտնալ օլընան էլմաս բարչասընըն չըգարտըը կըճըրթը գաատար սէս չըգմամըշ ըաը :

Պօղճը՝ իչերիյէ կիրմէք իւզրէ աչմըշ օլաըղը պու-

*տէլիքտէն, ձալմանըն տէրին պիր ույդույա տալմըշ օլա-
րագ հալէա ույուտմագաա օլտրպընը կէօրիւնճէ, ինանըլ-
մագ պիր ճէսարէթլէ Աժուբանըն իչէրիսինէ կիրտի։*

2

Թ Է Վ Շ Ի Մ

*Օ գէմինա գատար պէրրագ մակ բէնկինտէ օլան գուա-
պէի ասիւման՝ եավաշ եավաշ մակիչ չալար եէչիլ պիր
բէնկէ պօյանըրագ, գուրար չէմն տախի գըրմըզըմաը պիր պու-
խար եըղընթըրար ալթընաա մէսթուր գալտը։*

*Իչագու զարիպ զըյա՝ գուրար չէմնէ միւնաքիս օլան
էշեանըն քեաֆքէէսինի տէ, ճաճայիպ պիր սուրէթտէ իրայէ
խոյօրաու. պու հալը զարտապէթիչթիմալ հագդընաա
պիր ֆիքրի մախաուս թէչքիլ իթմէք իչուն, պագըր թօ-
զու իչէ սըվալանմըշ օլան պիր ճամ արտասընտան թարյա
վէ եէչիլմէքտէրէ պագըրըպ տա մէչհուտ օլան մէնզարէ
թէտավուր օլունմագը տըր։*

*Պու իգլիմէրտէ էքսէրիյա զուհուրճաֆթէ օլան պու
կիպի ալաիմի հավա՝ հարարէթին չիտտէթինէ մունզամմ օ-
լընճա, պիր ֆուրթընանըն գարիպէն զուհուր իտէճէյինի
կյմա իտէր։*

*Ադա սըրա կէչիճի պիր քիւքիւրա գօգուսը հըսս օ-
լունըյօրաու։ Վագթ վագթ տախի, ադաճլարըն եարրագ-
լարը, կիւյա պիր ճէրէյանը էլէքթրիտի (էլեկտրական հո-
սանք) վաորթտասըլա իհթիչագէ կէլէրէք, տալլարը իւ-
ղէրինտէ տիթրէմէքտէ, վէ պունը միւթէադըպ տէրին*

*պիր սիւբիւնէթ վէ հագին պիր հարէքէթսիզլիք օրթալըղը
թէքրար գաբլամագաա ըտը։*

*Համանըն հարարէթ ու սրդլէթի՝ գայէթ ադըր վէ
քեակին գօգուլարլա պիրլէշէրէք, պիւա պիւթիւն թէ-
համմիւլ օլընամայաճագ պիր հալէ կէլմիշ իտի. սինիրլէ-
րի կէվշէմիճի պիր ույդույա տալմըշ օլան ձալմանըն ալ-
նընտա իրի իրի թէր տանէլէրի տիզլմիշ օլուպ, չու հա-
լէ նագարէն՝ ույդու քէնտիսի իչուն պիր իսթիրահաթ տէ-
յիլ, պէլքի ադըր պիր ըղտըրագ օլտրղը հիւքմ օլընապի-
լիր իտի։*

*Գօղընճը՝ երյան կիպի Աժուբատան իչէրիյէ կիրէրէք
վէ գարընը իւղէրինտէ սիւրիւքլէնէրէք ձալմանըն եաթմըշ
օլտրղը հասըրա գատար եագլաշար, վէ միւմքինի մէրթէ-
պէ աղ եէր թուխմագ իչուն, եէրտէ եամ եասը օլարագ
պիւգիւլտիւ գալտը։*

*Գու մէնզարէ, սուրէթի խաֆիյէտէ վէ գայէթ տէ-
րին պիր սիւբիւնէթ ադատընտա ճէրէյան իթմէյի ճիհէթ-
լէ, բէք գարիպ վէ բէք տէհչէթնաք ըտը։*

*Ձալմանըն հայաթը՝ Գօղընճընըն էլինտէ իտի...։
Մէրգում իտէ՝ օլտրղը եէրտէ պիւքիւլիւպ գալմըշ, էլ-
լէրի վէ տիզլէրի իւղէրինէ տայանմըշ, պօյնընը իչէրիյէ
տօղրու ուղաթմըշ վէ կէօղլէրինի տէ տիքմիշ օլտրղը հալ-
տէ, մնհգուս օլան պիր ճանվէր կիպի հարէքէթսիզ
տուրըյօրաու ...։ Եալընըզ չէնէ սինիրլէրինին խաֆիֆ
խաֆիֆ հարէքէթէ կէլմէսինտէն՝ թուռճ բէնկինտէքի սի-
մաը աղ պուչուգ տիթրէմէքտէ իտի։*

*Լաքին չօգ կէչմէքսիզին, գալպինտէ վուգու պուլան
մուհարէպէի չէտտէյի, չէհրէսինտէքի ալաիմի մէշո՛ւմ
իպրագ իչէտի. չունքի պիր աղ էվվէլ ախրէթէ կէօն-
տէրմիշ օլտրղը տէլիֆանլընըն վէֆաթընըա պիր գաթ
տահա ալէվլէնմիշ օլան ճինայէթի արզուսը պիր թարաֆ-
տան քէնտիսինի թահրիք իթմէքտէ, վէ տիկէր ճինէթ-

տէն իսէ՝ ձալմանըն հայաթըննա գասա իմ մէմէք իչուն վէրիլէն էմի, քէնաիսինի պու արզուի խուներիզանէտէն մէն իլլէմէքաէ իսի . մա մաֆիհ, Աժուբայա գասար կէլիպ կիրմէսի , պիչարէ Հինալի իչուն հէլաքասան տահա տէհշէթլի պիր սէպէպտէն նէշէթ իմ մէմէրիշ մի իսի . . . :

Կէօղէրի նուրը վահշէթլէ բարլասադաս օլան Ֆողըճը՝ եալընըզ սօլ էլինէ տայանարագ , իբի տէֆա սաղ էլինի պէլինաէքի իրին ուճընա կէօմիւրտիւ իսէ տէ , իբի տէֆասընտա տահի կէրիչէ չէքսի . չունքի գաֆէլ իմ մէք հէվվէսի՝ հէր տահմ թահմը հիւքմիւնտէ պուլընաըղը պիր իրատէի միւճահիրէչէ մաղլուպ օլուչօրտու :

Մա մաֆիհ, ինսան պօղմագ խուսուսընտաքի մէչէլանը վահշիյանէսի , ճիննէթի մէրհէպէսինէ վարմըշ օլմալը ըսբքի , ուղուն ուզատի թէրէտտիւտ կէօսթէրմէքճէ , զայէթ գըչմէթտար պիր վազիֆ զահմ խուչօրտու . . . : Պունտան պաշգա , գումվէթի , մէհարէթի վէ ճէսարէթի մալիւմ վէ միւաէլլէմ օլան ձալմա , տագըզատան տագըզայա ուչանապիլիր , վէ հէր նէ գասար սիլահօրզ պուլընմագտա բսա տա , Ֆողըճըչա տէհշէթլի պիր տիւշմէն օլապիլիր իսի :

Ֆողըճը, նիհայէթ արզը թէսլիմիյէթի իտիպ գալպինտէն չըգան տէրին պիր ընչգըրըղը թէսբին իմ տիքտէն սօնրա , վազիֆէսինի պէզ զարուր իճրայէ գօյուլտու . գարինի քիրամքն իլէրիտէ անլայաճադը վէճհէչ, չու վազիֆէչի իչճա իմ մէք խուսուսը քէնաիսինտէն մահտասը իչուն մուհալ գապիլինտէն իսի . . . :

Ձալմա , եիւղիւնիւ սօլ թարաֆա տօղրու չէվիրմիշ վէ պաշընը տահի գօլընա տայամընշ օլարզընտան , չայէտ պիրի թէսատիւֆ ուչանաճադ օլուրսա , նագարը տըզգահը պիրտէն պիրէ Ֆողըճընըն իւզէրինէ տիւշմէսին իչուն, իմամիտահի էմրտէ, ուչանարըմագտըզըն եիւղիւնիւ սաղ թարաֆա էանի գարուչա տօղրու չէվիրմէչէ քէնաիսինի մէճպուր գըլ-

մագ լազըմ ըսը . զիրա իսապիսի մէրգում՝ վազիֆէսինի հիւանի իմիմատա վար տըրմագ իչուն , էրէչիճէ զէմանն Աժուբանըն իչէրիսինտէ գալատագ ըսը :

Գուպպէի սէմա էամաշ էամաշ պէչայրանմագա պաշլայրագ , հարարէքի չէմա իսէ սօն տէրէճէչէ վարմըշ օլտըրնատան , ձալմանըն ուչուշըգլըգընը պիր գաֆ տահա արմըրմագա վէ Ֆողըճընըն նիչաֆ ու թէրիմիսպաֆընը քէմալը մուվաֆֆագիչէքի մէմգըն իճրայա գօյմագա հէր չէչ միւսաիսա իսի . . . : Ձանէչէրի մէրգում, ձալմանըն էանընտա տիզ չէօքիւպ , էումուշագ վէ եադլը բարմագլարընըն ուճըչա կէնճ Հինալինին աչընը , գուլագ թօզլարընը վէ կէօզ գարագլարընը օղուշըրմագա պաշչաար. լաքին պու հարէքէքինի օ գասար իսաֆիֆ վէ տըգգաֆլըճա իճրա իսիչօրտու քի , իբիսինին տէրհսի անճագ պիրի պիրինէ սիւրիւնիչօրտու . . . :

Պու պիր նէմ՝ էֆտանճըլըգը պիր գաշ տագըգա գասար տէվամ իմ տիքտէն սօնրա , ձալմանըն աչընտա թէրաիմ իմ մէրհ օլան թէր տանէչէրի պիր գաֆ տահա չօղալտը , վէ կէօյսիւնտէն պօղուգ պիր ահ չըգտըգտան սօնրա, եիւղիւնիւն սինիրչէրի իբի իչ տէֆա տիմիրէտի. չունքի Ֆողըճընըն էամաշ էամաշ օմաչտնաը, քէնաիսինի հէր նէ գասար ուչանտըրմայօր իսէ տէ , նագաչիլի թարիֆ պիր բահաթսըզլըգը մուճիպ օլմագտան տա խալի գալմայօր իսի . . . :

Ֆողըճը՝ մուզտաարըպանէ պիր նագարըա ձալմայա պագմագըա պէրապէր , օ տէրէճէ սիւբիւնէքի վէ մէհարէթէչէ ամէլիսաֆընա տէվամ խուչօրտու քի ,ձալմա հէր նէ գասար ուչանմաագ ըսա տա , նէ օլտըղընը անլայամտըրըղը իչպու միւպհէմ վէ ֆագաֆի մուաճճիզ հալէ արթըզ թէհամմիսլ իսէմէչիպ , կիւչա քէնաիսինի պիհուզուր իսէն պիր սինէք վէ եա պիր պէօճէչի տէֆ՝ իմմէք խաթէչօրմըշ կիպի , սաղ էլինի մաքինաչարի պիր սու-

բեմեան եւ ուղիւնէ կէօթիւրեաւ. Հալ պու քի էլի ֆէվդ էլ աաէ ապրըլաշմըշ վէ աաէթա գուվվէթաէն ալուշմուշ օլաբըլընաան, պիրուհ պիր ճէաէա կիսի կէօյսիւնիւն իւ պէրինէ ալուշաւ . . . .

Գօղըճը՝ իչպու էմնարէաէն, մնգաաաըններըն գարիպ իւլ Հուաաւլ օլաբըլընը անլայարագ, եվինէ այնը սիւրաթի վէ ժէհարէթլէ ճալմաներն այնընը, գուլագ թօղլարընը վէ կէօզ գարագլարընը օղուշարբմաղա պաշլաաը:

Ճալմա իսէ՝ գայէթ ապրը պիր ույգունէն ույուշուգ ւլըղը այթընաա էգիլմիշ վէ քէնաիսինէ գաիպ իսթէգ բաաաէլէրինէ կէլմիշ օլաւ, էլինի եիւղիւնէ կէօթիւրմէյէ աէ գուվվէթ ու իգթիսարը պուլունմաաբըլընաան, պաչընը մնգրինաագարի պիր սաւրէթաէ չէվիրաի իսէ աէ, ապ ուժունգը իւղէրինէ ալուշիւգ գաղաը. պիչաղէ աէի գանլը վաղիչէթինի պու սաւրէթլէ թէգպիկ իաէրէգ, ալուչաը օլաբըլը բահաթաբուլըգաան գանն իաէրսինն գվ գուրթըլմագ իսթէմիշ իսի:

Իչպու նէթիճէի իգթիսաիկէէյի էլաէ իթաիքաէն աանըա, Գօղըճը՝ քէմնալը աէրպէթթի իւլէ իճրաի մնաաւլէյէ միւսաւաաթ լյլէաի. չէօյլէ քի, Ճալմաներն ագաճըգ գաթ' իսիմիշ օլան ույգուաընը միւմքինի մէրթէգսէ աէրինէլէթմէգ իսթէյէրէգ, վէ պալէաաէ թաւրիֆ օլունան պէօյլուգ կիճէ գուշընա պէնգէմէյէ չալըշաւագ, ֆգի էլէրինի եէլագէ կիսի ալուրաթլա թահրիգ իթմէյէ վէ կէնճ Հինաւլինէն հաբաւէթլի եիւղիւնիւ աէրինէլէթմէյէ պաչլաաը . . . .

Ճալմա՝ բնաանը թէլէֆ իթմէգ աէրէճէաինէ կէլմիշ օլան ճէՀէննէմի հաբաւէթի էանաաընաա, պու ֆէվդ էլ մէ'մնալ աէրինէլիկի Հըաա իաինճէ, եիւղիւնաէ պիրսէն պիրէ խօշնաւաի վէ պէչաչէթի աաաըը կէօրիւլաւիւ. կէօյսիւ գաագաըըգ, նիմ աչըգ օլան աուաաագլաըըլյա աա մէգքիւր աէրինն Հավայը քէմնալը իչթիեաղլա թէնէֆֆիւա իլէաի, վէ պիր ագ էվվէլքի բահաթաչգաըըգ, իչպու լա-

թիֆ բաագկաարընն թէէսիրկէյէ միւլայիմնէնէրէգ թէգքրար խաագը գաֆկէթէ աալաը:

Նակէհան, գայէթ սիւրաթլը պիր չիմշէգ բաղլայաագ, Աժաւրանընն աաամընը թէնէվիր իլլէաի. Գօղըճը՝ կէօգ կիւրէմէսի սէաաաընաան կէնճ Հինաւլի պիրաէն պիրէ ուլյանընը գօղգուաըլյա, վաղիֆէաինի իբմալէ իսթիճալ կէօաթէբաի:

Ճալմա, սրրի իւսթիւ եաթմիշ, պաչընը ոաղ ուժաւգը իւղէրինէ էյմիշ վէ ոօլ գօլունը աաթի իլէրիյէ ուգաթմիշ ըաը. Գօղըճը, մէրգուժընն ոօլ թաագիքընաա աուրմիշ օլաբըլը Հալաէ, էլլէրինի եէլագէ կիսի թաՀրիգ իթմէբաէն եաաէաչ եաաէաչ ֆէբաղաթի իթաիքաէն ոաներա, Ճալմաներն ոօլ գօլընը սէթմէ իսէն պէյաղ սիւլէյմաաէն մաաիուլ ուգուն վէ կէնիչ գօլլագը իճաընըլմայաճաղ պիր սիւրաթլա սէրաէյինէ գաագար սրղաաը:

Գու մնուաաիէէյի պիթիրաիքաէն ոաներա, սիգկիյինէն ճէպինաէն ուֆագ պագըը պիր գութու չըգարըգ, պուընն իչինաէն գայէթ ինճէ վէ սիմրի պիր իյնէ իլէ սիյաՀրմնը պիր քէօգ բարչաագ ալաբգաան ոաներա, իյնէյի պիր գաչ սէֆա մէգքիւր քէօգ բարչաագընա պաթիբրաագ քի, Հէր սէֆաագընաա տաթի պէյաղ վէ եարըչգան պիր սու չըգըյօրաու:

Գօղըճը՝ իյնէնէն մէգքիւր սու իլէ էրէյիճէ ըալանմըշ օլաբըլընը կէօրիւնճէ, էյիլաի վէ եէնաէաէն սէրինլէգ վէրմէէ իչուն ճալմաներն գօլընըն ալի թաագիքընը եավաչճաճըգ իւֆիչէմէյէ պաչլաաը. պաաէՀու էլինաէգի իյնէ վաագթաագըյա, ույումագաա օլան կէնճՀինաւլինէն սէրինի իւղէրինաէ կէօրիւլմէյէճէգ գաագար ուֆագ պագը կիպի վէ Հէգմէթի իչարէթլէր չըգաը:

Իչպու աամէլիյաթ՝ օ գաագար սիւրաթ վէ Հինէրլէ իճրա իսիմիշ իսի քի, ճալմա աէրինի իւղէրինաէ ճիւղ պիր պագըգ պիլէ Հըաա իթմէաի:

Զօգ կէշմէքսիղին, Գօղըճընըն չըգմըշ օլըղը ալախ-
մի մէրմուգ, աչըգ կիւլ բէնկինաէ վէ սաչ գալընըղընաա
օլարագ կէօրունմէյէ պաչլաաը. իղնէնին իւզէրինաէքի սու
օ աէրէճէ ֆէնէրըղի խոր քի, եամաչ եամաչ աէրիսինին
իչինէ նուֆուզ խաէրէք, պիր գաչ սաաթ սօնրա մօրա չա-
ղար գըրմըզը պիր բէնկ բէյտա խաէճէք վէ հէմեն սա
կէօրիւլմէյէճէք աէրէճէաէ օլան իշարաթի վէ եա հուբու-
ֆաթը մէգդիւրէ պիւս պիւթիւն մէյտանա չըղաճագ ըտը:

Գօղըճը՝ վաղիֆէ վէ մէմուրիյէթինին մուվաֆֆագիյ-
էթի ֆաամիլ իլէ իչմալ խոփ, ույգուսա գուրընան Հինա-
լի իւզէրինէ աէ սօն պիր նաղարը վահչէֆաթսար սաղըը
տըգսան սօնրա, եինէ էվվէլքի կիպի սիւրիւնէրէք հա-
սըրըն իւզէրինաէն ուզագլաչը, վէ Ա֊ժուբայա տաճիլ օլ-
մագ իւզրէ աչմըշ օլըղը աէլիքաէն ատշարըյա չըգար.
պաաէհու հիչ պիր շիւպհէյէ մահալ պըրագմամագ իչուն,
աէլիյին իչի ուճլարընը տաճի պիրի պիրինէ ըտաֆի իֆ-
աիքաէն սօնրա, շիմշէք ուզագտան ուզագա բարըսմագա
պաչլաաըղը սըրաաա կէօզաէն նիհան օլաաւ: (1)

(1) Սէյհահը մէչհուր վֆիֆթօր ժաքոճն՝ Հինաիֆաան հագ-
դընաագի մէքֆուլարընաա, Հինալիչէրին ճէաարէթ վէ մէհարէ-
թինաէն պահա իֆտիկի սըրաաա, աֆիսէճքի մալիւմաթը վէրմիչ
սիր. « Գուընար, էն սէրին խէնաէքչէրաէն, չուգուրըաըտան վէ
տահա պիր չօգ սոդա եէրչէրաէն քէմագը հիւնէրչէ սիւրիւնիւդ
կէչէրչէր. հայվանաֆտան բէք չօղընըն սէտագարընը ֆագիա
խուսուսընաագի մէհարէթչէրի էճնաըղդ սըդ ոէնիչ պիչիր, Տըգ-
դաֆթըգըղ աէմիրէսի օլարագ, պիր կէօնա չօղրաճա հարէքէթաէ
պուլընաըղդարընաա, հասըչ օլաճագ մագաղրաաթը տէֆ՛ու ֆա-
միր իչուն միւֆթէչիի գուչլարըն, ճանավէրչէրին, վէ հաֆթա ու-
զագտան ուզագա հայգըրմագտա օլան հայվանդարըն ավագէչէրի-
նի պիչ ֆագիա իտէպիչիրչէր: Ույգուտան ուչանագրմագտա-
ղըն, իննաանըն իւզէրինաէ պիր ֆագըմ զարիպ զարիպ ամչի-
նաէ ֆէգրա իֆտիչէ մուգֆէէտիր օլըղդարը կիպի, իննաանըն վի-
ճաուրընա վէ պիչճիւմիչ ագաի պէտէնինէէտ մէնֆաաաթը չահսխ-

3

ԳԱԶԱԳՈՂ

Ատագահրի ֆաւրմանընա էրէչիճէ միւատէֆաէն պէրա-
պէյնէնմիշ իսի: Կիւնէչ զաւրտ իչմէչէ իւզէրէ օլաաւ,
Գօղըճը՝ ձագմանընըն բէօչրինէ կիրպիչտաէն վէ ույգունագտա
օլարդը սըրաաա պիչարէնին գօլա իւզէրինաէ պաղը էս-
բարի իշարաթի ֆէվգիլաէ ճաէչիաաէն պէրաա պիր գաչ սաաթ
կէչմիչ իսի:

եէչէրինէ ույգագտագ հէր տիւրլու հարէքէթի ու վագիֆէթի վէրէ-
պիկիրէր: »

Գօճէթ էտաւատա սը Վատրան տաճի, Հինաիֆաանաան պահ-
օլան էաէրէ պինագիրինաէ, Հինալիչէրին մէհարէթ ու ճէտարէթի
հագդընաա պէր վէճհի աֆի եամըշ սըր. « Գուընար, իննաանըն
ույգուսընը գաֆաան իրնալ իֆտիքոիֆին, ատյիչ եալընըղ էլպի-
սէնին, Հաֆթա սաթրըղդ եաֆտիչ օլըղդը չարչըպի պիչ աչը-
րըղդ կէօֆթուրուրչէր. պաա ատյէնէիքչէրիմ՝ լաֆթիֆէ եօլու չէյ-
չէր օլնայըղդ, իրնա հագդըդ աֆը հագտաչն իսարէթի սիր. պիր Հինա-
լինին հարէքաաֆը իրնագը իրնագըյա պիր եըղանըն հարէքաա-
իրնը անաըրըր. մէսէլա, չաաըրընըղըն գաւուրըրը էօնինաէ
պիրչէր իրնամէֆի եաֆըրըղդ սիգ ատ պիր ֆաւրաֆընաա ույգու-
յընըղդ. Հինագի սիգի ույնագ ֆէտաաէուրընաա պուլունընճա, կի-
լիպ ապչաըրաաա, գաւրանըղդ արաաընաա վէ հէր պիրինիգին ֆէ-
նէֆֆիւսինին իչինէ պիչիճէէ պիր քէօչէ չէօմէչիր. ույգու-
մագտա օլաըղդընըղդա գանի օլըղդա, չիքաաըր հագդընաա
էմին օլուգ, միւնասիպ վագֆա ճունէֆաըրընէ օրաաա տու-
բուր. Ֆիքրաաֆը էլտէ խոխնէչ, պուլընաըղդը մահալտէն գըլ
բուր պըրըճայարագ, չաաըրըն պէգի իւզէրինաէ պիր
պէլիք աչար քի, պաա ատլիք քէնագոխինին իչէրիչէ կիրմէպի իչուն
պէլիք վէ վաֆի սիր. պիր միւատէֆէճլիք էֆրաֆիըն ոինդէ-

Պիր խայլը սրգ ապաճլարլա մուհամի օլան ուզուն պիր եօլուն օրմանլընան ֆէվգ էլ առէ սիւրամէլա պիր սիւվարի իլէրիլէյօրաու ։

Ապաճլարըն եէշիլ եարլադլարընան միւթէշէքքիլ օլան գուպպէ ալմընաա , պինէրճէ գուշլար , կէրէք լամիֆնադմէլէրինլէ վէ կէրէք սիւրլիւ սիւրլիւ օյունլարըլա թապխամըն ապշամ վազմընա մնախաուա օլան լէմաֆիէմ ու իհթիյաճընը իլան իմմէքառէ , վէ եէշիլ վէ գըրմըզը բաբաղանլար տախ՝ չէնկէլ կիպի էյրի կակալարըլա գըրմըզը ապատխա ապաճլարընըն թէրէհինէ չըգմազտա ըարլար . պայնու վէ գուլլուղը ոօնուգ ալմըն բէնկինառէ օլան լաճիվէրա իրի գուշլար իսէ , սիյահ գամֆիֆէ բէնկին-

ախբաէն ասնրա , մէգբիւր ատլէքառէն իշէրինէ կիրէր իսէ առէ , պիր գուա տանէսինին ատինի պիւէ չըգարմազ ։

« Մէրգուշըն թէքմիլ վիճուտը եապլանմըշ վէ անասան ասզմա չէր չըպլազ պուլունմըշ սրր , պայնընաան քէսկին պիր խանչէր տամըշ օլան պու Հինդի , եամֆապընընաան կանընտա սիւ չէօքիւզ միւհրինի մէրթէվէ ապ եէր թուխառն իշուն ասն ատրէճէ պիր ասզուգ գանլըըգլա չարշէպինիզի ուֆագ ուֆագ պիւքէր · պու մուամիլէյի պիֆիրսիւքառէն ասնրա , եամֆապըն օ պիր թաթաֆրնա կէշիկ , ույուշան հէր քիմ իսէ եամաշ եամաշ կըճըգլամֆմազա պաշլար · պու Հարէքէթինառէն մնագաէ , քէնտիլկինառէն կէրի չէքիլմէյէ վէ նիհայէթ պիւքիւլիւշ չարշէպի արգասընաա պէրագարագ օ պիր թաթաֆա ատօռմէյէ ույուշանը մէճպուր գըլընգտան իպարէթ սրր ։

« Շայէա ույանըգ տա իլըրըգը ատրատաֆ իմմէյէ թէշէպիւս իսէճէք օլուրսանըզ , գայար պիր ճիսմինէն պաշգա պիր շէյ պուլսանգարընըզ . չունքի մէրգուշըն վիճուտը եապլանմըշ օլտըրընաան , եըլան պալըգը միսիլու էլինիզգէն գաչար . էկէր թուխմազա մուվաֆֆագ տախ օլսանըզ , նէթիճէսի բէք ատշէկէլի օլուր . պիրա Հինդիլինէն պայնընաան ասըլը օլան իսանչէր թա ճիկէրկէճահընըզա ասըլսանըզ , սիզ գանլար իչինառէ միւլկինա՝ օլարագ էէրէ ատվրիլմէկինիզ սըրտաա , գաֆիլի մէրգուշ տախ նապէտիա օլուր ։»

առէ օլան վէ գուշլալ պէնէգլէրի Հավի պուլընան ֆիլօբիա գուշլարընը թագիպ իմմէքառէ , վէ ալախի ատնա (Ֆրանի գօտի) կիպի բէնկէտամիզ առա կէօկէրճինլէրի տախ պիւմրիւա , գըրմըզը , սարը վէ կէօբ եագուտ բէնկէրիլէ միւպէյէճէն օլան ճէնճէմ գուշլարը իլէ պէրաբար Նագմէսագ օրնագտա ըարլար ։

Իրի թարաֆը ապաճլըգը օլան մէգբիւր թարիգ՝ պիր ագ եիւքառճէ օլարըլընաան , ուֆագ պիր կէօչէ Նագըր պուլունլույօրաու քի , պունըն իւգէրինառէ հինա խուրմաար վէ գըրմըզ կիպի ապաճլարըն եէշիլ կէօկէլէրի ուրմըշըարպու կէօրիւն առյը , բարիա , սաճ վէ պէրրագ օլուգ , իչինառէ տախ գըրմըզը գանառալը լաճիվէրա վէ կիւմիւշ բէնկինառէ միւթէսառիֆ պալըգլար կէօրիւնմէքառէ իտի իսէ առէ , պու Հայվանճըգլար օ գառար Հարէքէթինգ ատկէր քի , կէօրէն՝ մնախնի պիր պիլգար իւգէրինառէ գարլաան եալարըգլար գանն իսէր իտի ։ Զունքի պունըար՝ կիւնէշին գըչախ լամֆիֆի ապաէնառագ օրնըշ օլան առյրն տախ Հրնա չըգարագ , գանն իսէրտին քի անրն Հարարէթինլէ նէշէնառագ օրնագտա ըարլար ։

Պինէրճէ ուֆագ ուֆագ պէօճէգլէր՝ միճէմհէրտան միսիլու բարլագ գանառալարըլա մէգբիւր շէֆֆաֆ առյրն իւգէրինառէ ուշուշուգ վրգրլառմագտա , վէ կէօրիւն քէնառրընառաքի նէգաթաճրն վէ չիշէգլէրին բէնկէրէն տախ առյա աքարէգիր օրնագտա ըար ։

Թապխամըն ապամէմ ու լէմաֆիէմինի թէշքիլ իառէն իշուգ մէնգարէի Հայրէթգախշայը Հագգրլա Նագշ ու թառիր իմմէքառէն գալ ու գալէմ ացիգ գալրը . Համթա , պունգարրն հէյհէթի մէճմուառ օ գառար լամֆիֆ տախ քի , եօլրն օրմանընան կէրիէքառէ օլան կէնճ վէ կիւգէլ սիւվարինին Հիւան ու գարաֆէթինի պիր գամ առՀա արմըրըյօրաու ։ Գու սիւվարի իսէ ճանլու քէնտոտի խախ , Գիչարէ առլիգանլը , Գօզրճընըն՝ քէնտի սօլ գօլու

իւղերինաէ նագ ապիլի իզալէ պոպը իշարամի չըզմըշ օլոր-
ղընը հէնաղ կէօրմէմիշ իտի ։

Բափիզ օլըղը ձամա գըսրաղը՝ օրմա պօյլու , գա-
ղի իւլ պիննէնէ վէ ամէչմիդաճ պիր հայման պլուպ, բէն-
կի տաճի սիմանյան ըալ. էյէր նէրինէ աէ, գըսրըղը վէ տար
պիր խալը բարչաը պու ղընմագ տա ըալը ձամանա՝ ալմընաա.



քի գըսրաղըն սըհրայըշլարընը ույն՝ իմ ույէք իւդրէ, չէլիքաէն
քիչիւք պիր կէմ խամխամալ խաէր իտի քի, պու կէմին գըր-
մըղը իրէքաէն էօրիւլմիշ օլան տիզկինլէրի իրլիք կիտի
խաֆիֆ իտի ։

Ամինաա Պարմաճնան նամըլա ույշուր օլուպ, Մի-
նէրմա նամ իլահէյէ թոխոխ խոխլմիշ պու ղընան պու-

խանէնին տիրէքլէրի իւղերինաէքի չայանը հայրէմ սիվա-
րիլէրին հիշ պիրիտի , պու կէնճ Հինտի գատար նէճիպ վէ
ազամէմլի պիր թահրա մալիք ատլիլ խոխլէր . չունքի
մէրգումլէն գայէմ ճալիպի տըրգամ սիմաը պուրուպ
իմմէք իւղրէ օլան կիւնէշին ազղուն չիւալէրիլէ թէն-
վիր օլունարագ , մէտուհիյէմ ու պէշաշէմ նուրըլլա
բարլամագտա ըալը . կէօզլէրինաէ ալահի մէսէրըմ նիւ-
մայան օլմագտա , վէ պուրուն ատլիքլէրի իլէ տուտագլա-
րը աշըմըշ օլուպ , չիշէքլէրին հայամ ձախշ զօղուլարըլա
գալըշմըշ օլան բիւդիկաըը սօն ատրէճէ պիր իմմիհադա
թէնէֆֆիւս իմմէքաէ իտի . գիրա ադաճլար վէ չիշէրլէր
ֆուրմընայը թադիպ իմմիշ օլան նադմուրաան հէնաղ
ըալաք վէ նէճինաք ըալըար ։

Բում ատրըս շընա միշաալիհ օլան կիւվէղ բէնկինաէ
պիր չադդա՝ ձամանընն սիյահ սաչլարընը ատրր իմմիշ օ-
մագա , ալմաան բէնկինաէքի չէհրէմինէ տահա գիյաաէ
լէմաճէմ պահիշ իլլէմիշ իտի . պօյնու պիրմիշն պիրմիշն
չըալագ օլուպ , պէյազ տիւլպէնտաէն մամուլ պիր ան-
թէրի կիյինմիշ վէ պէվինէ տէ գըսրըղը պիր գուշագ պադ-
լամըշ ըալը ։ Պէյազ գումաշտան ճարըլմըշ օլան կէնիշ
պիր տիզլիք՝ չըալագ վէ բարլագ պաճագլարընը ճարը
ճարըյա մէյտանա չըգարմըշ , վէ պունլարընն հէյկէ-
թի իսէ՝ սինիրլի պալարըլարըյա խաֆիֆճէ սըդմագ-
տա օլըղը գըսրաղըն սիյահ պէօյուլէրինաէ զանն իտէր-
սին քի նագշ օլունմըշ ըալը՝ Ւօզէնկիսի պուլունմայըպ, ճա-
լընըշ ուֆագ վէ տար այագլարընա գըսրըղը սախթիյան-
տան մամուլ չարըգլար կէչիրմիշ իտի ։

Լֆքճարընտաքի հիստէթ ու չիտաէթ , գըսրաղընըն
հարէքէթ վէ ըէֆֆարընտան անլաշըլմագտա ըալը . գիրա
պու սէյր ու հարէքէթ՝ կիտահ միսթէհյէճ պիր գուվվէթ
միսթէհսայիլէ կիտի քիսմէթահանէ , կիտահ տախի էվհամը
մէճնունանէյի թադիպ խանէն միւլահազաթը ճիտահյինէ

կիսկի սաքինանէ վէ միւթէահիտանէ իսի։ Իշպու սէյր ու սէյահաթա պագըլընճա, ձալմանըն էն էտնա հարէքաթը պիւէ միւթէազիմանէ, իսթիղլալպէրվէրանէ վէ ֆագաթ ազ պուչուգ վահչիյանէ պիր իհթիշամ իլէ մէճու օլաբղը կէօրիւլիւբ իսի։

Ձալմա՝ բէտէրինին թախմը հիւքմարիսինատէն ինկիլիզէր մարիֆէթիլէ մահտուտ իահվիշ, վէ բէտէրի էնճա մուհարէպէտ սկսահպէտէսի օլարագ վէֆաթ իթթիքաէն սոնրա, էվվէլի էմրաե տէվէլէթ էսերի կիսկի հապս իահվէրէք մուահիսարէն ատ սէպիյլի թահվիյէ օլընմըշ բաբպուլարը օգուլանըլարըմըզըն մալիւմի օլմագ կէրէք տիր. նէմէ քիմ Մ. Ժողիւ վան Տաէլ Պաթաւիաանան եաղմըշ օլաբղը պիր մէքթուպընաե Մ. Բօռէնէ պիլտիրմիշ իսի։

Կէնճ Հինտի իսէ, մահպուսիյէթատէն գուրթուլուր գուրթուլմագ, քէնտի հապսհանէսի ճիվարընաան պիր անայրըլմըշ օլմայան ժէնէրալ Սիմոն իլէ պէրաբէր Հինտիսթանը թէրք պիրէ, վահտեսինին թէվէլլիւա իթմիշ օլաբղը չէհրէ եանի Պաթաւիայա կէլմիշ, վէ մէզպուրէնին թէրք իլէհիյի ճիւզի միրաաբ էլտէ իթմէք ազմինէ տիւշմիշ իսի։

Բէտէրինին՝ միւտաէթի մէտիսէտէն պէրու թէնէզիւլ իսիբ տէ ալմամըշ վէ եա ալմագա ունութմըշ օլաբղը չու միրաա իչինտէ, պիր թագըմ մուհիմմ քեագըլալար իլէ պէրաբէր, Լօզ վէ Գլանչըն թաչըմագտաա օլաբգլարը միտալեայա միւշապիհ պիր միտալեա պուլընմուշ բաբ։

Ժէնէրալ Սիմոն՝ պու քէշֆտէն տօլայը հէմ միւթէաճճիբ վէ հէմ տէ մէաթուբ օլաու, չունքի պու քէյֆիյէթի՝ քէնտի զէվճէսիյլէ ձալմանըն վահտեսի արաաբընաա պիր ագրապալագ բաբըթաաբ թէէսիա իթմէքլէ պէրաբէր, կէնճ Հինտի իչուն իսթիղպալտէ պէօյուք մէնֆաաթլար թէէմին իլէհմէքտէ իսի։ Ժէնէրալ Սիմոն պագը իչէրինի թէավիյէ զըմընաա ձալմայը Պաթաւիաաա պըրագըպ քէնտիսի տաճի Սումաթրա աաաաբընա կիսկի։ օրաաա

աօղրուաան աօղրույա վէ սէրիէն Էվրօբայա կիսէճէք պիր սէֆինէ պուլապիլէճէյինի սէօյլէմիշլէր իսի։ քէնտիսինին պիր ան էվվէլ Բաթիսէ կիսկի մուգթագի օլաբղը կիսկի, 1832 չուպաթըն 13 իւնտէ կէնճ Հինտինին տաճի Բաթիստէ պուլընմասը իճապ իսիյօրաու։ Էկէր ժէնէրալ Սիմոն մէզքուր աաաաա Էվրօբայա կիսէճէք պիր սէֆինէ պուլապիլսէ իսի, տէրհալ Պաթաւիայա ալտէթ իսիպ ձալմայը տաճի պէրաբէր կէօթիւրէճէքտի։ Ձալմա իսէ՝ ժէնէրալըն ալտէթինէ իհթիղալ իթմէքտէ օլաբղընաան, միւտաիէյինին Սումաթրաաան վաբօր իլէ կէլտիյինի կէօրէպիլմէք իւմիտիյլէ չօգ տէֆա Պաթաւիա իրհիթընա կիսէր իսի։

Պուլաճըգտաա Բաճա-Սինկին օղլու ձալմանըն չօճուգլըղը վէ կէնճլիյի հապգընաա պագը մալիւմաթ վէրմէք իգթիզա իսէր։

Ձալմա՝ հէյուզ քիչիք իքէն, վահտեսինի զահիգ իթմիշ օլաբղընաան, ատտէ վէ ֆագաթ զայէթ մուհաթարալը պիր էօմրէ ալաբմըշ վէ չօճուգլուգ դէմանընաան պէրու, գալան ավճըլարգլարընաա բէտէրինէ բէֆագաթ իլէհմիշ իսի. սինին չէպապէթէ գատէմ պաաար պուսմագ, վաթանընը մուհաֆագա իթմէք իւզրէ էն տէհչէթլի վէ խունրիզանէ մուհարէպաթա պիրէ կիրիշմէքտէն կէրի տուրմամըշ ըսաբ։

Վահտեսինին վէֆաթընաան պէրու, օրմանըար վէ տապլար արաաբընաա պու տուրէթլէ էվգաթկիւզար օլաբղը վէ լանէնգաթի մուհարէպէ կէօրէրէք, քէնտիսինին մէթանէթբէրվէր վէ ֆագաթ տատէտիյանէ թաակիյաթը նինէ էվվէլքի հալինտէ գալմըշ ըսաբ։ Քէնտիսինէ վէրիլմէքտէ օլան Ա. Էֆֆէնտի լագաալընա պիհագին չայէթթէ պիր տէլիգանլը իսի։ Հաթթա Բաճա-Սինկին օղլու օրուգ, նէտէպէն տաճի տաբլգատէ իտուլինտէն հագիգի պիր բրէնա իսի քի, պու խուսուս նէվատըրտան տայըլըր։ Միւտէթի

մահպանչնէթինաէ, հախզ օլորդը վադար ու ազամէթ ապէօնաէ, ինկիլիզ զընտանճըլարընը պիւէ գօրդումըզ ըտը։ Պու մուսաէթ զարճընսա պիր կէօնա չիքնայէթ վէ նա թէատրաէ պուլընմայըզ, տուշար օլորդը վահչիյանէ մուամէլէյէ գարշը, ապիլին թախսիյէ օլունընճայա գատար, միւթէազզիմանէ վէ լաքին մահզունանէ պիր սուքութէն պաշգա պիր շէյ կէօսթէրմէմիշ իտի։

Ձալմա, օ վադթա գատար մուհարիպլիք վէ պէտիվինէթի էօմիւնէ ալընմըշ օլուպ, պիր գաչ այ անճադ պու հալէտէն այրընմըշ օլորդընսան, ալէմի մէտէնիյէթինէ ուսուլ վէ մուգթէզիյաթընսան գաթան խապէրսար օլ յիւէ իտի. պունընլա պէրապէր, մէգըմուր ալէմին ատամ ու մէրասիմինէ ալընմադ իչուն լազըմ օլան խատասըզլարսան մահրում այրընմադ ըտը ըսատա, չի շարճ քի կէչիրմիշ օլորդը էօմր քէնարընան պու հալէ կէթիրմիշ իտի. մէգաւմ իթիգատ իլլէ օնիյի շէյլէրէն ապա կէրի աէօնմէյէճէք աէրէճէատ մուանիսա, հայաթընը գուրթան իսէճէք գատար ֆէատաքար, քէօր քէօրընէ հէր շէյէ ինանադ մէրթէպէտ էմնիյէթի, վէ քէնարի նէֆսինի ունութաճադ գատար տանի խայրխահ իտի. մա հալա, քէնարի հոգընսա քիւֆրանը նիյմէթտէ, եալանճընըգատա վէ նա իսլյանէթտէ պուլընանըզատա գարշը սօն աէրէճէ բիգամէօրդ ըտը. պիր խանընին վէ նա պիր խատասին հայաթը քէնարի ինանմադ ապա էհէմմիյէթի հայիզ օլամադ ըտը. չունքի քէնարի իթիգատը գամիսինճէ, էկէր քէնարի տանի պիր իսլյանէթ վէ նա խատասէթտէ պուլունաճադ օլուրսա, հայաթընը իսդէթ վէրմէրլէ անճադ գուրթուլապիլիր իտի։ Ինչատան քէլամ, Ձալմա խատանըն միւքէմմէլէյի հայիզ պիր աէլի գանը իտի։ Պինաէն ալէյհ, պէօյլէ պիր հալէ ալընմըշ օլան պիր ատէմ՝ Բարխա ճէմիյէթի կիսալ պիր ճէմիյէթին ատամը, հիսապամը, բիյաքատըլընը, եալանճըլընը, հիյէլ ու տէսանիսի վէ թէատրալիի

իհթիյաճքնատրանէսի իլէ թէալլիգ ըէյտա իտէճէք օլուրսա, ահվալի շայանը թէատրիգ ատէմիէր սըրատընա կէչմէզ մի։

Պիզ պու թախմինի գատաէն տէրմիյան իտիյօրըզ. չունքի Ֆրանսայա կիթմէք խուսուսը գարարկիր օլալըտան պէրու, Ձալմա՝ Բարխատէ պուլունմադատան պաշգա պիր շէյի տիւշիւնմէյօրտու. էվվէլ՛թ, Բարխատէ պուլընմադա ասն տէրէճէ թէմայիւլ կէօսթէրիյօրտու. գիրա պու շէհր՝ ալթունատան պիր մէմլէքէթ օլուպ, անըն էվսաֆը տիլգէրիպանէսի հադդընտա Ասիատա պիւէ պիր չօգ շայանը հայրէթ վագըալար հիքմայէ օլընմադտա տըր։

Կէնճ Հինսիլինին գիհնինի էն չօգ իչղալ իտէն շէյ, մէտէնիյէթէ ալէմի բայիթախթընըն տարաթ ու իհթիչամընը պիր գաթ տահա արթըրան, վէ հէր պիրինի պիրէր լէթաֆէթ ու մէլահէթ իլահէսի սայըլան օ ճադիպէյի վէ նատիտէ Բարխա չիչէքլէրի... Եանի Ֆրանսըզ գարընլարը ըտը։

Ձալմա, աթէչի աչգ ու մուհասապէթլէ եանմադտա օլան գալպինին չարընթընըլարընը պիր գաթ տահա թէզեհիտ իտէն, վէ էնվահի ընկիլաբէնկ վէ բայիհատար չիչէքլէրլէ մուհաթ օլան պէօյլէ պիր կիւզել ագշամ տա, պու տիլրուպա մահլուգլարը թէհայիւլ իթմէքտէ վէ պունլարընն հէր պիրինինէ պիրէր մէվհումաուրէթ վէրմէքտէ իտի։

Ձէատուր տէլի գանը, կիթմէքտէ օլորդը եօլուն միւնթէհասընտա, ադաճլարընն եէքտիկէրէ միւլասագ օլան տահրէվի գուպապէլէրի ալթընտա, կիւնէչին ալթուն ընկինտէքի չիւալէրի արտասընտա, մէգըմուր շայանը բէրէքաթիչ վէ չէհվէթէնկիզ մահլուգլարընն կէչիպ տէօնմէքտէ օլորդլարընը, վէ պէյազլար կիյինմիչ օլան պու խայալլար կիւլընէնկ բարմադլարընըն ուճըյտա պիրէր պուտէ թագիմ իթմէքլէ պէրապէր, լաթիֆ լաթիֆ կիւլիւմսէմէքտէ պուլընտրգլարընը զանն իտիյօրտու։

Ձալմա, պու ժէնգարէի ժէվհուժէյի թէմաշայէ ատ-
լարագ վէ պիր գաչ ատգըդատան պէրու գալմինի թէհ-
լիճ իթմէքըտէ օլան պու սէվտաքէարանէ ըզարըրագաթա
արթըզ թագաթկիւզար օլանձյարագ, խարիզ իւլ ատէ պիր
հըրս սախգասըլյա չիտաէթլի վէ պիր ազ ատա վահչիյանէ
պիր նիտա ատարըրար. լաքին պու նիտա օ տէրէճէ
չիտաէթլէ վագը օլմուշ ըտար քի, ալթընտաքի ճէսուր
գըսրագ պիրտէն պիրէ եօգարըյա սըշրատը . . . :

Պու սըրատա, կիւնէշին պիր բարլագ շէօլէսի, ադաճ-
լըգը եօլուն եարրագլարյա ժէսթուր օլան քէժէրինտէն
կէշէրէք ձալմաներն իւզէրինէ ապս իթմիշ խոխ . . . :

Զէնտ ատգըդատան պէրու, տար պիր կէշիտէն տի-
կէր պիր ատէմ իչէրիչէժէքտէ խոխ քի, պու կէշիտին ու-
ճու ձալմաներն պուլընտըգը թարիխ իչէ պիրլէշէրէք պիր
քէօշէ թէշքիլ իսխյօրտու: Պու ատէմ՝ պիր ազ վագթ
կէօլկէլէր արատընտա տուրուպ հայրան հայրան ձալմայը
սէյր իթժէյէ պաշլատը :

Ցիլ վագը, կիւնէշին նէշր իչէչխի զըյախ պէրինթար
ալթընտա, պէյազ վէ միւթէժէվվիճ պիր անթէրի կկին-
միշ օլան, վէ քէմալը պէշաչէթլէ սկյահ վէ ճէսուր գըս-
բաղընտա պինմիշ պուլընան ժէրգումի կիւզել վէ գահրա-
ման տէլի գանլըյը կէօրմէք բէք գիյատէ հայրէթէգվա
պիր ժէնգարէ խոխ. ալթընտաքի գըսրագ իսէ՝ գըրմըզը
եուլարընը քէօրիւչէրէկ ըզատթմագտա, վէ ուզուն գու-
բուզը իչէ պոյնունէն սկյահ եէչէսի ագշամ բուգկեատըն-
էն թէէսէրկիլէ տատղալանմագտա ըտար :

Լաքին, ինսաներն հէր տիւրլու էժէլ վէ արզուսը-
նը պիր հըսաբ զարիսագ թագիսագ իչէչխի կկոլի, ձալմա տա-
խի պիր թագըմ միւհաճաթը խայալկինէ իչէ սէրմէսթ
վէ բէրմէբտէ օլորգը էնտատէ, նագատկիլի թարիվ պիր
մահզունկյեէթի լաթիվէ հըսս իչէչխի, վէ եուլարընը՝
ալթընտաքի իթտաթքեար հայվաններն պոյնընա աթարագ

էլէէրինի տէ նէմինաք օլան կէօղէրինէ կէօթիւրտու :

Գրտրագ տէրհալ տուրուպ զայէթ ուզուն պոյնունա
ուզաթտը վէ պաչընը տախի օրմանըտար արատընտան կէչ-
ժէքտէ օլան ատէմէ տօղրու չէվիրտի :

Շախտը ժէճհուլ, գաչագճը Մահալ նամըյլա մարուֆ
պիր ատէմ օլուպ, հէմման տա էվրօբալը կէմիճիլէրինէ
պէնզէժէքտէ իսի : Պէյազ գումաչտան մամուլ պիր չա-
քէթ իլէ պիր բանթալօն կիյինմիշ օլուպ, պէլինէտէ գըր-
մըզը վէ էնլի պիր գուչագ պաղլամըշ վէ պաչընտատա գա-
յէթ եատը պիր հատըր չապգա գոյմըշ ըտար : Զէհրէսի էա-
մէր վէ նազարը տրգգաթը ճաիկ օլուպ, քէնտախի հէր նէ
գատար գըրգ եաչընտա իսէ տէ, ադագալը եօգատու :

Պիր ատգըգա զարիֆընտա, Մահալ կէնճ Հինտիներն
եանընտա կէչիպ էլինի իհթիրամքեարանէ պիր ատրէթտէ
չապգատընտա կէօթիւրտիւրտէն ոճնրա, էրէյիճէ տօղուգ
պիր թէլաֆֆուզ իլէ ֆրանսըզճա .

—Բրէնտա ձալմա սի՞զ միսինիզ. – տէյտու տօրտու :

Ձալմա . – Նէ՞ իսթէյօրսուն :

Մահալ . – սիզ հիւքմատար Բաճա-Սինկին օղլո՞ւ մը
սընըզ :

Ձալմա . – Թէքրար սէօյլէյօրըմ, նէ՞ իսթէյօրսուն :

Մահալ . – Ժէնէրալ Սիմոնըն ատսթու . . .

Ձալմա . – (Մահալըն սէօզունու քէսէրէք .) Ժէնէրալ
Սիմո՞ն մը . . . :

Մահալ . – Միւսիսիլէյհին Սուլթանթրատան ալտէթի-
նէ հինթիզար իտէլիտէն պէրու, քէնտախինի հէր ագշամ
գարշըլամագա կկիթժէյի ատէթ իթմիշ օլաբզընըզատան,
պու ագշամ տախի միւսիսիլէյհի իսթիդգալէ կկոխյօրըզ-
նըզ, տէյիլ մի . . . :

Ձալմա . – (Թէաճճիւպ վէ ժէրագատան նայի գաչագ-
ճընըն եիւգունէ պագարագ.) Էվվէլ՛թ . . . լաքին սէն պու-
լարը նէ՞ բէտէն պիսիյօրսուն . . . :

Մահալ. – Ժէնէրալ Սիմոն պու կիւն հարքն վաթար ըլա Պաթավիայա կէլէճէք տիր։

Ձալմա. – սէն անքն թարաֆընտա՞ն մը կէլիյօրսուն . . . ։

Մահալ. – (Շիւպհէլի պիր թաւր ըլա.) Պէլքի . . . լաքին տօղրու սէօյլէյինիզ . . . սիզ հադըգաթէն հիւքմտար Ֆռանգա-Սինկին օղլո՞ւ մընընըզ։

Ձալմա. – Էվվէ՛թ . . . Ֆռանգա-Սինկին օղլուչըմ . . . ։ Ցագաթի սէն ժէնէրալ Սիմոնը նէ՞րէտէ կէօրտիւն։

Մահալ. – (Շիւպհէլի պիր նաղարըա հալէա Ձալմայա պագարագ.) Մատամ քի սիզ հիւքմտար Ֆռանգա-Սինկին օղլու սընընըզ, լագապընը՞զ նէ տիր . . . ։

Ձալմա. – Բէտէրիմէ Ալէքսանտըն Բեռեզն տէրլէր իտի։

Պիչարէ տէլիգանլը պու սէօզիւ սէօյլէտիյի սըրատա, գալպինտէ պիր թագըմ կէչմիշ խաթըրէլէր ույանմըշ օղլընտան, եիւզիւնտէ ասարը մահզունիյէթի կէօրիւլտիւ։

Պու սէօզ իւզէրինէ Մահալ՝ տէլի գանլընըն հադըգաթէն Ձալմա օլտըղընա գանի օլմազա պաշլատը. լաքին, պէսպէլլի տահա զիյատէ էմին օլմագ իսթէտիյի իչուն.

— Իյի կիւն էվվէլ, ժէնէրալ Սիմոնըն Սուսանթրատան եազմըշ օլտըղը պիր մէքթուպը ալմըշ օլմալը սընըզ։

Ձալմա. – Էվվէ՛թ . . . լաքին պու սիւալլէրի նէ՞ իչուն իրատ իտիյօրսուն . . . ։

Մահալ. – Սիզին Ֆռանգա-Սինկին օղլու օլտըղընըզա էմին օլուպ, պատէհու ալմըշ օլտըղըմ էմրլէրի իճրա իլլէմէք իչուն . . . ։

Ձալմա. – Պու էմրլէրի նէ՞րէտէն ալտըն։

Մահալ. – Ժէնէրալ Սիմոնտան . . . ։

Ձալմա. – Լաքին քէնտիսի՞ նէրէտէ։

Մահալ. – Սիզին հադըգաթէն բրէնս Ձալմա օլտըղընըզա տաիր էլիմտէ պիր իսպաթ պուլընըբնճա, հէր չէյի

սէօյլէյէճէյիմ։ Ինչ հադըգա, սիզին գըրմըզը տիզկինլի պիր սիյահ գըսրատա պինտիյինիզի պանա խապէր վէրտիլէր . . . իսէ տէ . . . ։

Ձալմա. – Վալիտէյին իւզէրինէ եէմին իտէրիմ քի, պէն հիւքմտար Ֆռանգա-Սինկին օղլու վէ ժէնէրալ Սիմոնըն մահրէմի էօրարը բրէնս Ձալմայըմ . . . չիմտի սէօյլէյէճէ՞ք միսին . . . ։

Մահալ. – Էկէր ժէնէրալ Սիմոնըն ախիրէն Սուսանթրատան եազմըշ օլտըղը մէքթուպտաքի մահթալու՝ քեաղըտըն նէտէն իպարէթի օլտըղընը պանա սէօյլէյէպիլէճէք օլուրսանըզ . . . հէր չէյի արզ իտէրիմ . . . ։

Ձալմա. – Ֆրանսըզ զաղէթասընտան պիր ֆըգրա իտի . . . ։

Մահալ. – Էյի պու զաղէթա ժէնէրալ հադգընտա էյի՞ եօգսա քէօթիւ խապէրլէրի հավի իտի։

Ձալմա. – Էյի խապէրլէրի հավի իտի. չունքի իմբէրաթօրտան ալմըշ օլտըղը իւնվան վէ բութպէնին՝ քենտի զայպուպէթի էանասընտա, հիւքիւմէթ թարաֆընտան գապուլ իտիլմիշ օլտըղընը, վէ քենտիսի կիպի նէֆ՝ իտիլմիշ օլան սիլահ արգատաշլարընա տահի պու եօլտա մուամէլէ օլընմըշ իտուլինի եազմըշ ըտը։

Մահալ. – (Պիր տագըգա գատար թէֆէքքիւր իթտիքտէն սոնրա.) Ո հալտէ սիզին սահիհէն բրէնս Ձալմա օլտըղընըզա գանատաթ հասըլ իլլէտիմ. պինաէն ալէյհ, հէր չէյի արզ իթմէյէ գօրգու բէրվամ գալմատը . . . ։ Ժէնէրալ Սիմոն, պու կիճէ պիր սէֆինէ իլէ Ձավայա մուվասէլէթի իլլէտի . . . լաքին տէնիզ գըյըսընըն իստիզ պիր մահալինէ չըգտը . . . ։

Ձալմա. – Իստիզ պիր մահալինէ՞ մի չըգտը . . . ։

Մահալ. – Էվվէ՛թ . . . չունքի քէնտիսինի կիզլէմէյէ ժէճպուր պուլունըյօր . . . ։

Ձալմա. – (Տիւշարը հայրէթի օլարագ.) Ժէնէրալ Սի-

մո՞ն մը . . . լաքին նէ՛ իշուն կիզլէնամէ յէ մէճպուր օլաճագ ։

Մահալ . – Պիլմէյօրըմ . . . ։

Ձալմա . – (Ինտիչէ վէ վէսվէսէտէն պէնզի սար սարը քէօխլերէք ։) Ֆագաթ քէնտիսի՛ նէրէտէ ։

Մահալ . – Պուրատան իչ ֆէրսախ մէսաֆէտէ . . . տէ. նիզ գըյըսը գուրպինաէ . . . Զանտի խարապալարընտա . . . ։

Ձալմա . – (Զէհրէօինաէքի ըզտըրրապ վէ էնտիչէ ասա. րը կիթտիքճէ թէզաեիւտ պուլարագ ։) Ժէնէրալ Սիմո՛ն . . . կիզլէնամէ յէ մէճպուր օլսուն հա՛ . . . ։

Մահալ . – (Խարարի պիր թաւը կէօսթէրէրէք ։) Սէօ. զիւմիւն սրհհաթընտան բէք տէ էմին տէ յիլ խէմ տէ ։ զանն իտէրիմ քի պու աուրէթլէ հարէքէթ իթմէսի Սու. մանթրա ատասընտա կիրիշմիշ օլտըղը պիր տուէլլօտան նա. չի պիր . . . ։

Ձալմա . – Պիր տուէ՛լլօ մը . . . պու տուէլլոյը քիմի՛ իլէ իթմիշ . . . ։

Մահալ . – Պիլմէյօրըմ . հաթթա սէօզիւմիւն սրհհա. թընտան տախի էմին տէ յիլ իմ . լաքին սիզ Զանտի խա. րապալարընը պիլի՛յօր մընընըզ . . . ։

Ձալմա . – Էվէ՛թ ։

Մահալ . – Էօյլէ խէ պիլմիշ օլընըզ քի ժէնէրալ սիզի օրատա պէքլիյօր . զաթէն պու սէօզիւ սիզէ սէօյլէմէք ի. չուն պէնի պուրայա կէօնտէրտի . . . ։

Ձալմա . – Սէն Սուանթրատան անընկա պէրապէ՛ր մի կէլտին ։

Մահալ . – Պէն , քէնտիսինի կէթիրէն , վէ պու կիճէ իսիզ գէյէյա չըգարան քիւչիւք գաչագճը սէֆինէ. սինին գըլաղուզը ըտրմ , ժէնէրալ՝ սիզին հէր կիւն Պա. թաւիա ըրնթընտա , Մօլ թարիգի իւզերինաէ քէնտիսինի պէքլէյէճէ յինիզի պիլիր իտի . պինաէն ալէյհ , պէն տէ պու եօլ իւզերինաէ սիզէ թէսատուֆ իտէճէյիմի անկա. մըզ ըտրմ . . . ։ Քէնտիսինաէն ախիրէն ալմըշ օլտըղընըզ

ժէքթուպ հադդընտա պանա մալիւմաթ վէրմէքտէն մագսէտի , քէնտի թարաֆընտան կէօնտէրիլմիշ օլտըղըմը իսպաթի ու թաստիգ իտէպիլմէքտէն իպարէթ իտի . հաթ. թա սիզէ պիր ժէքթուպ եազմագա մուդթէտիր օլա իտի , եազաճագտը ։

Ձալմա . – Կիզլէնամէ յէ նէտէն մէճպուր օլտըղընը սա. նա սէօյլէմէտի մի . . . ։

Մահալ . – Խա՛յր . . . պու պապաէ հիչ պիր շէյ սէօյ. լէմէտի . . . եազընըզ պիր գաչ լագըրտըրընտան պիր տուէլլօ սէպէպսիզ օլտըղընը չագըրմ . . . ։

Ձալմա , ժէնէրալ Սիմոնըն ճէսարէթի ու թապիաթը. նը բէք ալէա թանըտըղը ճիհէթլէ , գաչագճընըն չիւպ. հէլէրինի էբէյլիճէ շայանը էմնիյէթի կէօրտիւ . իմոի , պիր տագըղա գատար սաքիթ տուրտըգտան սօնրա Մահալա խիթապէն .

— Պարկիրիմի խանէմէ կէօթիւրմէքլիյի տէրէօտէ իտէպիլի՛ր մի սին . . . , Խանէմ շէհր խարիճինաէ , ճամիի ճէտիա գուրպինաէ , շու ուզագտան կէօրիւլէն աղաճլա. րըն արաընտա պուլընմագտա տրը ։ Զանտի տաղընտան պարկիրէճ չըգմագ պէնի իզաճ իտէճէք . այագլա տահա չաբուգ կիտէպիլիրիմ . – տէտի ։

Մահալ . – Պէն սիզին իգամէթկեահընըզը պիլիրիմ . ժէնէրալ Սիմոն պանա թարիֆ իթմիշ իտի . . . էկէր սիզի պուրատա պուլմամըշ օլսա ըտրմ , օրայա կէլէճէքտիմ . . . ։ Հայտի՛ . . . շու գըսրաղը վէրինիզ տէ կէօթիւրէյիմ . . ։

Ձալմա , տէրհալ հայվանտան աշաղըյա ամթալըպ , եուլարընն ուճունը Մահալա ֆըրլամթոը վէ պէլինտէքի գուշաղընըն պիր ուճընտան տախի իրէքտէն մամուլ ու. ֆագ պիր քիսէ չըգարըպ գաչագճըյա ուզամթոըգտան սօնրա .

— Սէն , հէյ սատագամթ վէ հէյ տէ իթաաթ կէօս. թէրտին . պինաէն ալէյհ , շու քիսէճիկի սանա վէրիյօրըմ

. . . պու միւքեաֆեաթա միւսթահադդ սըն . . . կէրչի խըտ-
մէթինէ մուդաֆիլ աղ իսէ տէ . . . պունտան ղիյաաէ
բարամ եօգ սըր . – տէտի ։

Գաչագճը՝ մադամը իհթիրամ վէ թէչէք քիւրտէ է-
յիլէրէք ։

— Քաճա-Սինկ՝ Ալէքսանդրը Բէօյիւք լազ ապըյըս պի
հադդին թալգիպ իտիլմիչ իմիշ. – տէտի , վէ ձալմանըն
գըսրաղընըն եուլարընտան թուքուպ Պաթավիայա տօղ-
րու թէվէճճիւհ էյլէտի ։

Կէնճ Հինտի տախի օրմանըն արասընա կիրէրէք վէ
սիւրաթլա եիւրիւյէրէք Զանտի խարապալարընըն վադը
օլտըղը տաղա տօղրու կիթմէյէ պաչլատը . չունքի մէզ-
քիւր մահալէ կիճէտէն էվվէլ վասըլ օլամազ ըտը ։

4

Մ. ԺՕՂԻՒԷ ՎԱՆ ՏԱԷԼ

Մ. Ժօղիւէ վան Տաէլ, Հոլանտացը պիր թաճիր վէ
Մ. Բօտէնին մուխպիրի օլուպ , ճավա ատասընըն բայը-
թախթը օլան Պաթավիա չէհրինտէ թէվէլլիւտ իթմիչ իտի։

Կէնճլիյի ղէմանընտա , էպէվէյնի՝ թալիմ ու թէր-
պիյէ գըմընտա քէնտիսինի Բոնտիչէրի չէհրինէ կէօն-
տէրմիչ , վէ Ժէղիւիթ ճէմիյէթինէ մէնսուպ օլան
վէ միւտաէթի մէտիտէտէն պէրու չէհրի մէզքիւրտէ թէ-
էսիս իտիլմիչ պուլընան մէչհուր պիր բուհպան մէքթէ-
պինէ իտխալ էյլէմիչ իտի ։ Օրատա մէրգում՝ ֆրէ ֆոլը
ֆէնըրը վէ եա ֆիռանչ ֆռավէն նամըյլա Ժէղիւիթ ճէմիյէ-
թինէ ազա գապուլ օլունմուչ ըտը ։

Մ. Ժօղիւէ՝ սօն տէրէճէ միւսթադիմ իւլ աթվար ,
ումուրը թիւճճարիյէսինէ ֆէվգ էլ ատէ մուգայիէտ ,
սօղուգ գանըը , միւտէպպիր վէ իհթիեաթը պիր ատէմ
օլուպ , մէհարէթ ու ղէբեավէթի չայանը հայրէթ տէրէ-
ճէտէ իտի . մուամէլաթը ճարիյէսինին հէման քեաֆ-
ֆէսինտէ տէ մուվաֆֆագ օլուրտու . չունքի գուվվէթ-
լի պիր համի , քէնտի թիճարէթի իչլէրինճէ հիւնի թէ-
էսիրի օլապիլէճէք հէր տիւրլիւ մալիւմաթ վէ վուգու-
աթը վագիֆ ու ղէմանըյլա քէնտիսինէ պիլտիրիր իտի ։
Բոնտիչէրիտէքի րուհպան ճէմիյէթի , մէրգումըն վարի-
տաթը թիւճճարիյէսինէ հըսսէմէնտ իտի . զիրա մէզքիւր
մէմլէքէթտէ ժէղիւիթլէրին մալիք օլտըղը միւթէաատիտ
էմլաքը վասիանըն հասըլաթընը իխրաճ վէ միւպատէլէ
խուսուսլարը անըն մարիֆէթիյլէ իճրա օլունուր ըտը ։

Մ. Ժօղիւէ Վան Տաէլ՝ աղ սէօյլէր , վէ ֆագաթ չօգ
տինլէր , հիչ պիր վագիֆ միւճաատէյէ կիրիչմէզ , վէ սօն
տէրէճէ թէրպիյէլի վէ նէզաքէթլի պիր ատէմ իտի ։ Մէր-
դում , սախավէթի տէնիլէն հըսսը ալիտէն մահրում օլմազլա
պէրապէր , վէրտիյի չէյի տէ սէյէրէք վէ վագիֆը իհթիյաճ-
տա վէրիր իտի ։ Մ. Ժօղիւէ , հէր նէ գատար միւտտէթի
էօմրինտէ հիւնի թէվէճճիւհ գազանտամընը ըսա տա ,
հէր պիր թէչէպպիւսինտէ իհթիյաճա ըհտիյէթ իհթի-
յի ճիհէթլէ , միւթէաակիպ ատէմլէրին մազհար օլակէլ-
տիքլէրի իհթիրամը պարիտանէյէ քէնտիսի տէ մազհար օ-
լուր ըտը . հաթթա միւսթէմլէքաթ խայդընըն սէրպէս-
թանէ վէ սէֆիհանէ ահվալ ու հարաքաթընա իմթիսալ
իտէճէք եէրտէ , զայէթ պէօյուք պիր ինթիզամ իլէ եաշա-
մագտա տըր կիպի կէօրունուր , վէ զահիրի հալի օ տէրէ-
ճէ զարապէթնէումա իտի քի , հէր քիմէ թէսաատիֆ իտէ-
ճէք օլսա , անը հիւրմէթ ու րիայէթէ մէճպուր գըլար
ըտը ։

Ճալմա , ժէնէրալ Սիմոնը պուլապիլմէք իւզրէ Զան-

տի խարապալարընա կիթոխի սըրատա, Պաթավիատա տախի աթիտէքի վագըա կիւղերան իթմէքտէ իտի։

Մ. Ժօղիւէ, պիր գաչ տագըդատան պէրու, քէնտի տախրէսինէ չէքիլմիշ իտի. պու օտատա, պիր թագըմ մուդավա մահֆազալար ըլա տօլու տօլապլար, վէ ևաղը մասալարընըն իւղէրինտէ տախի պէօյիւք սանտըդ տէֆթէրլէրի պուլընմագատա ըտը։ Պինանըն ղէմին գաթընատա վագը օլան իշպու տախրէնին եէքևանէ բէնճէրէսի, թէնճա պիր հավլիյէ նաղըը օլուպ, խարիճէն տախի տէմիր բարմագլըգլար ըլա միւհքէմճէ իհանթա իտիլմիշ իտի. Ճավա իդլիմինին հարաբէթի չէտիտէսի սէպէպիյլէ, մէզքիւր բէնճէրէյէ ճամ եէրինէ միւթէհարրիք պիր բանճուր գօնուլմըշ ըտը։

Մ. Ժօղիւէ, ճամատան պիր ֆէնար տէրուննինէ մէվղու օլան մումը ևաղը մասասը իւղէրինէ գօյտըդտան սօնրա, չալար սաաթա պագարագ.

— Ծաաթ տօգուղ պուչուգ... Մահալ չիմտի նէրէտէ իսէ կէլիր.– տէտի։

Պու սէօզիւ միւթէագըպ, օտատան տըշարըյա չըգտը վէ պիր թէննէֆֆիւս օտասընատան կէչտիքտէն սօնրա, Հոլլանտա ուսուլինտէ իրի պաշը չիվիլէրլէ մընխլանմըշ պիր իքինճի գաբուլը աչտը, վէ խանէ խալգընա տուլումանագ իւղրէ, քէմալը իհթիյաճլա հավլիյէ չըգտըդտան սօնրա, ուճը սիվրի տէմիրլէրլէ մահտուտ թագրիպէն ալթը գատէմ իրթիֆաինտէ պէօյիւք պիր գաբու գանատընըն կիզլի սիւրմէսինի չէքտի։ Պատէհու պու գաբուլը աչըգ պըրագարագ վէ արդասընատա պուլընան սաիր գաբուլարը տախի պիրի պիրինի միւթէագըպէն գաբայարագ, թէքրար քէնտի տախրէսինէ ավտէթ իլլէտի։

Մ. Ժօղիւէ, օտասընա կիրտիքտէն սօնրա, ևաղը մասասընըն պաշընատա օթուրատու, վէ պիր չէքմէճէնին իքինճի գաթընատան ուղուն պիր մէքթուպ, վէ տահա տօղրու-

սու խայլը ղէմանատան պէրու պաշլամըշ վէ կիւնտէն կիւնէ ևազմագատա պուլունմըշ օլտըղը պիր լայիհայը տըշարըյա չըգարտը։ Զաթէն մալիւմ տիւր քի Բարիստէ Միլլէօ-տէղ-Իւրսէն սօգայընատա, Մ. Բօտէնէ կէօնտէրիլմիշ օլան մէքթուպ, ձալմանըն սէպիյլի թախլիյէ օլունմասընատան, վէ Պաթավիայա մուվասէլէթ իթմէքինտէն էվվէլ ևաղըլմըշ ըտը։

Իշպու լայիհա տախի Մ. Բօտէնէ կէօնտէրիլէճէք իտի։ Մ. Ժօղիւէ՝ մէզքիւր լայիհայը պէր վէճհի աթի տէվամ իյլէտի.

«Իվվէլճէ իշար իթմիշ օլտըղըմ կիպի, ժէնէրալ Սիմոնըն մուխալիրի օլմագա մուվաֆֆագ օլմուշ օլտըղմտան, միամիլէյհին մէքթուպլարընը էվվէլա աչըպ օգումագատա, վէ պատէհու իհթիմամը թամամ իլէ մէօհրլէյէրէք էլ փեդեդէ կիպի ձալմանըն եէտինէ իյսալ իթմէքտէ իտիմ. պինաէն ալէյհ, ախիրէն ևազմըշ օլտըղը մէքթուպլարը տախի էլտէ իտիպ, մէալի միւնտէրիճաթընատան ժէնէրալ Սիմոնըն ավտէթ իտէճէյինի անլայարագ, թէչէպպիւսաթը վագըամը խարիճէ սըղտըրմագաբզըն, պու պապտէ թէտապիրի լազըմէյի իթթիխազ իթմէյէ մէճպուր օլտում, վէ պու սուրէթլէ ալէմի պէչէրիյեէյէ թագտիր ու թահսինէ շայան պիր խըտմէթտէ պուլընտըմ։ Պու սօն սէպէպ վէ խուսուսըյլա եէնի պիր թէհլիքէյէ տիւչար օլմագլըգ գօրգուսը, պէօյլէ հարէքէթի իթմէյէ պէնի մէճպուր իյլէտի։

«Ր՝ե-յՐէբ նամ վաթօր տիւնքի կիւն պուբայա վասըլ օլտու վէ ևասընքի կիւն էօյլէ վագթը տա հարէքէթի իտէճէք տիր։ Պու վաթօր Իվրօբայա կիթմէք իւղրէ պահրը Ա.Ամէրիտէն կէչէր վէ ևօլճըլարը Սիւէյչ գանալընա չըգարըր. պունլար օրատան Իսկէնտերիյէյէ կիթա տիքտէն սօնրա տիպաւնլար Իտալիա Թրաբիսէն Ֆրանսայա ազիմէթ իթտիլէր։ կէր պիր վաթօրա բաքիսէն Ֆրանսայա ազիմէթ իթտիլէր։

«Պու սիւրաթլը ևօլճըլըղըն իճրասը եէտի սէքիզ հաֆթայա միւհթաճ ատը։ Շիմտի թըչրինի էվվէլճն էվա-

խըրընտա պուլընտըղըմըզ ճիհէթլէ, բրէնս ձալմա քնա-
նունը սանինին իպթիտալարընա տօղրու Ֆրանսայա մու-
վասէլէթ իտէպիլիր իտի. իմտի, սէպէպի պէնճէ մէճ-
հուլ օլան վէ ֆագաթ քէմալը սատագաթլա իթա-
աթ իթմէքլիյիմ լազըմ կէլէն էմրինիղ մուճիպինճէ,
ձալմանըն սէյահաթընը կէրիյէ պըրագմագ միւգթադի ի-
տի. զիրա, իշարաթը վագըանըզա նազարէն, էկէր պու
կէնճ Հինտի չուպաթըն 13 իւնատէն էվվել Բարիսէ մու-
վասէլէթ իտէճէք օլուրսա իտի, ձէդյէնին էն պէօյուք վէ
էն մուհիմմ մէնաֆիինատէն պիրի թէհլիքէյէ տիւշար օլա-
ճագտը. պինաէն ալէյհ միւմանիէյհին հօլճըլըղընը թէէ-
խիր իթմէք իշուն լազըմ կէլէն թէատապիրի իհթիհաթ-
քեարանէյի իթիհադ իլլէտիմ: Իւմիա իթտիյիմ վէճհ
իլէ, էկէր թէատապիրի մէզքիւրէ սայէսինտէ, Ռէյնէր վա-
բօրը իլէ ապիմէթինի մէն' իթմէյէ մուվաֆֆագ օլուր-
սամ, նիսան այընտան էվվել Բարիսէ մուվասէլէթի տաիրէ
իմքեան խարիճինտէ գալըը. չունքի Ֆրանսայա տօղրու-
տան տօղրույա պու սէյահաթը իճրա իթմէք իշուն Ռէյ-
նէրտէն պայդա վաբօր հօգ տուր. սաիր սէֆինէլէր տէօրթ
պէշ այ զարֆընտա անճագ Իվրօբայա վասըլ օլապիլիրլէր:

«Բրէնս ձալմայը ալըդօյմագ իշուն թէչէպպիւս իթ-
միշ օլտըղըմ թէատապիրի իյղահ իթմէզտէն էվվել, պագը
վէգայիի մուհիմմէ հագդընտա սիզե մալիւմաթ վէրմէքլիյի
միւնասիպ ատտ իտէրիմ. չունքի թէատապիրի մէզքիւրէնին
հիւանի նէթիճէ՞ մի, հօգսա սուի նէթիճէ՞ մի հասըլ իլլէ-
միշ օլտըղընա տաիր հէնուզ հիչ պիր խապէր ալամամը-
ղըմ տըր:

«Պու կիւնլէրտէ, Ինկիլթէրրանըդն Հինտիսթան միւս-
թէմլէքաթընտա, պիր ճէմիյէթի խաֆիյէ զուհուր իյ-
լէտի քի, պունըն աղասը նէքտիկէրինի Ջէնէ Խ-ոյ Ֆ-ըընդ-ը-
ը-ըը վէ Կա Ջ-ան-էկ-ը թէամիյէ իտիյօրլար. պու քէլիմէ իսկ
Պօղճ մանասընը միւֆիտ տիր:

«Պու գաթիլլէր գան տէօքմէզլէր. էլլէրինէ կէչէն
աէմլէրի, սօյմագ իշուն տէյիլ, իլլա Պ-ռէ-ձէ նամ ճէ-
հէննէմի մապուտըն գավանիյն ու գավահտինէ իթա-
աթ իթմէք վէ հինատն էօլտուրմէք խուսուսընտաքի ահա-
լարընը թուխմագ իշուն տէրհալ պօղարլար:

«Իշպու ֆըրգահ միւտհիշէ հագդընտա սիզե պիր ֆիքը
վերէպիլմէք իշուն, միրալայ Սլիմէնին բաբօրթօսու մու-
գաուտէմէհինին պիր գաչ սաթրընը պուրաճրգտա զիքր
ու պէյան էյլէրիմ: Միւմանիէյհ միրալայ՝ պու ճէմիյէթ
ազասընը խայլը զէման թագիպ իտէրէք չայանը էհէմմիյ-
էթի պիր բաբօրթօ թանզիմ էյլէմիշ տիր քի, պունտան
էքի այ մուգաուտէմ նէչը օլունտու: Մէզքիւր բաբօրթօ-
նըն պիր գըսմը պէր վէճհի աթի նագլ օլունուր.

«1822 սէնէսինտէն 1824 սէնէսինէ գատար կիւզէ-
«րան իտէն էքի սէնէ զարֆընտա, Ներսինկբուր վիլայէ-
«թինին հաքիմլիք վէ վալիլիք մէմուրիյէթլէրի էօհտէմ
«տէ պուլընմագտա էքէն, ատի պիր խապիս թարաֆըն-
«տան պիր գաթլ վէ Կա պիր ֆիհիի սըրգաթ վուգու
«պուլուր պուլմազ, տէրհալ խապէր ալըր ըտրմ. պինա-
«պէրին, մահքէմէյի ատիյէէտէն անճագ տէօրթ եիւզ
«մէթրօ մէսաֆէտէ վագը օլան Ֆիւնտէլի գարիյէսինտէ,
«գաթիլլէյի վէրասէթ թարիգիյլէ սէնաթ իթթիհադ իթ-
«միշ օլան պիր սիւրիւ ճանիլէր սաբին օլտըգլարընը, վէ
«մահալը իգամէթիտէն պիր կիւնլիւք եօլ ուզագտա պու-
«լունան Մ ընտըսուր գարիյէսինին կիւզէլ գօրուլըգլարը՝
«պիւթիւն Հինտիսթան ճինայաթընըն էն տէհլիլի պիր
«մահալի օլմըշ իտուլինի, վէ Ջէնէ Խ-ոյ Ֆ-ըընդ-ը-ը-ըը-
«Կանի Պօղճ-ը-ը Ֆըրգասընա մէհնուպ միւթէատտիտ չէ-
«թէլէր հէր սէնէ Հինտիսթան վէ Տէքան թարաֆլարըն-
«տան կէլէրէք, իճրաի այինի իտէրճէսինէ մէզքիւր աղաճ-
«լար այթընտա թէճէմմիւ իթտիքլէրինի, վէ էթրաֆտաքի
«եօլլար իւզէրինտէ քէնտի նէֆրէթպահշ ահալարընը մէվ-

« գըի իճրայէ գօյմագտա, եանի ատէմ պօղազլամագտա
« օլտըգլարընը Հինտլինին պիրի պանա կէլիպ տէ խապէր
« վէրէճէք օլսա իտի, մէրգումը՝ չունըն պունըն տիւղմէ-
« լէրինէ գաբըլարագ գօրդմըշ պիր ահմագ եէրինէ գօյա-
« ճագ իտիմ: Հալ պու քի պու րիվայեթ՝ հագըգաթը
« հալտէն իպարէթ իտիշ. պինըէրճէ եօլճըլար հէր սէնէ
« Մընտըսուր օրմանլարընտա թէէֆֆի իտիլիպ տէֆին օլու-
« նըյօրլար ըմըշ: Պէն, մէզքիւր վիլայէթին հաքիմի մու-
« լագը օլտըղըմ սըրատա, պիր գաթիլ գապըէսի պուր-
« նըմըն թա ալթընտա եաշամագտա վէ մուամէլաթը ճի-
« նայէթքեարանէսինի Բունահ վէ Հայտէրապատ չէհրլէ-
« րինէ գատար թէմամտա իթմէքտէ իտի: Պօղճըլարըն րէ-
« իսլէրինտէն պիրիսի, մէզքիւր ճէմիյէթին էօրարընը մէյ-
« տանա չըգարարագ վէ րիւֆէգասընտան պագըլարընը
« զամանազլայարագ, չատըրըմըն ալթընտաքի թօրրագտան
« օն իւչ ճէսէտ չըգարմըշ վէ էթրաֆտաքի թօրրագտան
« տախի տահա հատտսըզ հիսապսըզ ճէսէտլէր չըգարմագ-
« լըզը թէահհիւտ իլլէմիշ տիր քի, պու խուսուսը էօմրիւմ
« օլտըգճա ունութմայաճաղըմ: (1) »

« Միրալայ Օլիմէնին չու պիր գաչ սէօզլէրի՝ գավա-
նիյնի, վէզայիֆի վէ ատաթը պիլ ճիւմլէ գավահտի ի-
լահիյէ վէ պէշէրիյէնին խարիճինտէ օլան պու տէհզիթ-
լի ճէմիյէթի հագգընտա պիր ֆիքր հասըլ իթտիրէպի-
լիր: Մէզքիւր ճէմիյէթի ազասը՝ հայաթլարընը թէհլիքէ-
յէ իլգա իտէճէք տէրէճէտէ պիրի պիրինէ ֆէտաքար
օլտըգլարը կիպի քէնտիլէրինի, մապուտլարընըն վէքիլլէրի
տէյու թէամիյէ իտէն րէիսլէրինէ տէ քէօր քէօրիւնէ ի-
թտաթի իտէրլէր:

« Ֆէնտի ֆըրգալարընա մէնսուպ օլմայանլարը տիւշ-

(1) Պու բաբօրթօ՝ 1831 սէնէսինտէ, Ինկիլթէրրանըն Հինտստանի միւսթէմլէքաթը հագգընտա Մ. գօնթ Էտուարտ որ վարրօնըն նէչր իլէտիկի էսէրի պէ նագլրտէն մուգթէտիս տիր:

մէն սայարլար. պունտան մատտա, պիր սիւրիւ գաթիլ-
լէրտէն իպարէթ օլան պու մէղհէպ սալիքլէրի, հէր եան-
տան միւնթէհիպ (աշակերտ) պուլմագ իւմիտիյլէ Հինտս-
թանըն հէր ճիհէթինէ կիթմէքտէ վէ մէղհէպի մէքրուհ-
լարընը նէչր իտիպ զանն իտէրսին քի պիւթիւն Հինտս-
թան մէմալիքինի իսթիլա իթմէքտէ տիրլէր:

« Պունլարըն րէիսլէրինտէն իւչիւ վէ միւնթէհիպլէ-
րինտէն պիրիսի, Ինկիլիզ վալիսինին թագիպաթը սէպաթ-
քեարանէսինտէն գուրթուլմագ ֆիքրիյլէ, Հինտստանըն
միւնթէհի չիմալընտան, ճէզիրէմիզէ եագըն օլան Մա-
լաքա պօղազընա գատար վասըլ օլտըլար:

« Մէզքիւր ճէմիյէթէ մէնսուպ օլան վէ աղ չօգ գուր-
սանլըղա տա աշնա պուլընան Մահալ նամընտա պիր գա-
չագճը, անլէրի սէֆինէսինէ այըպ պուրայա կէթիրմիշ
տիր. խապիսանըը մէրգուման՝ պուրատա պուլընտըգլարը
միւտտէթճէ քէնտիլէրինի էճինիյէթի ալթընտա զանն իտի-
յօրլար. զիրա, գաչագճընըն տէլալէթիյլէ, սըգ պիր օր-
ման արասընա իլթիճա իթմիշլէր տիր քի, մէզքիւր օր-
մանտա պուլունան խարապ պութխանէլէրին պօտուրում-
լարընտա կիզլենէպիլիրլէր:

« Պու գաթիլլէրին հէր իւչիւ տախի սօն տէրէճէ ապա
ու զէքեավէթէ մալիք տիրլէր. հէլէ անլէր միյանընտա
Ֆ-չէհ- նամընտա պիրիսի պուլընմագտա տըր քի, ֆէվգ էլ
ատէ ճէսարէթ ու չէճաաթա մալիք, վէ էվաֆը ալիյէ
վէ միւքէմմէլէ իլէ մուԹթասըֆ պիր քիմսէ օլտըղընտան,
զայէթ տէհզիթլի ատէմլէրտէն մատտուտ տըր:

« Պու ատէմ մէլէզ տիր, եանի պէյազ պիր ատէմ
իլէ Հինտլի պիր գատընտան տօղմըշ տըր. մէրգում՝ Ի-
րօթա թիճարէթխանէլէրի պուլընան չէհրլէրտէ խայլը վա-
զըթլար իգամէթ իթմիշ օլտըղընտան, ինկիլիզճէ վէ ֆը-
րանսըզճա լիսանլարընը բէք կիւզէլ թէքէլլիւմ խո-
յօր: Տիկէր իքի արգատաշընտան պիրիսի Զէնճի, տիկէրի

Հինալի վէ միւնթէսիպ իսէ Մալայ տըր։

«Գաշագճը Մահալ, պու ճանիլէրի հիւքիւմէթէ թէսլիմ իթտիյինտէ, պէօյիւճէք պիր միւքեաֆաթա մաղհար օլապիլէճէյինի տիւշիւնէրէք, վէ ճէզիրէմիզ վալիսի իւղէրինտէ ֆէվգ էլ ատէ նուֆուզը պուլընան պիր գատըն իլէ պէնիմ իւլֆէթիմ օլտըղընը հէր քէս կիսի մէրգումտ տախի պիլտիյինտէն, իբի կիւն էվվէլ պանա միւրաճաաթ վէ պաղը չարթլար ըլա մէրգումանը թէսլիմ իթմէքլիյի թէքլիֆ իյլէտի . . . ։ Շէրաիթի մէզքիւրէ շունլարտան իպարէթ տիր. էվվէլէն՝ էբէյիճէ քիւլլիյէթլի պիր մէպլաղ, սանիյէն՝ Պօղճըլարըն ինթիգամը վահշիյանէսինտէն գաչըպ գուրթուլմագ իւզրէ, էվրօբա վէ եահօտ Ամէրիգաեա կիտէճէք պիր սէֆինէտէ քէնտիսի իչուն պիր եէր։

«Պու վահշի գաթիլլէրի բէնչէյի ատալէթէ թէսլիմ իթմէք ֆըրսաթընը էլտէն գաչըրմագ իսթէմէյէրէք, Մահալն թէքլիֆինի մա էլ մէճպուրիյէտ գապուլ, վէ վալինին նէզտինէ կիտէրէք պու իշի թէսվիյէ իտէճէյիմի տէ վատ իյլէտիմ. ֆագաթ, պէն տախի ճալմայա միւթէալլիգ քէնտիսինէ պաղը զարարսըզ չարթլար արզ իթտիմ քի, մէրգում տէր հալ մուվաֆագաթ կէօսթէրտի. էկէր իթթիֆագ իթտիյիմ թէտապիրին հիւքմի նէթիճէ հասըլ իթմիշ օլտըղընը խապէր ալաճագ օլուրսամ, շէրաիթի մէզքիւրէ հագգընտա ուզուն ուզատիյէ պահս իտէրիմ։ Մահալ չիմտի նէրէտէ իսէ կէլիյօր։

«Շիմտիյիք, մէրգում գաչագճըյա տախի պիր եէր թուիմըզ օլտըղըմ Ր[illegible]վէ վաքօրըյլա եարըն էվրօբայա կէօնտէրիլէճէք օլան մէքթուպլարը գաբամազտան էվվէլ պաշգա պիր մուհիմմ մատտէ հագգընտա պիր գաչ սէօզ սէօյլէմէք իսթէրիմ.

«Սօնընճը մէքթուպումտա, Ֆռանսա-Սինկին վէֆաթընը վէ ձալմանըն Ինկիլիզէր թարաֆընտան հապս օլընմըշ իտուգինի իշար իթտիքտէն սօնրա, կալկաթաա տա-

խի պիր թիճարէթխանէյի պուլընան վէ Բարիտէ սաքին օլան պանըէր վէ ֆապրիգաճը Մ. Պարօն Թրիբոնըն իգթիտարը մալխի վէ սէրվէթի հագգընտա պաղը մալխումսի թալէպ իթմիշ իտիմ. էկէր մուախարէն ալմըշ օլտըղմ խապէրլէր տօղրու իսէ, մալխումաթը մաթլուպէյէ հաճէթի գալմամըշ տըր. պինաէն ալէյհ՝ սիղտէ իճապը հալէ կէօրէ հարէքէթի իտէպիլիրսինիզ։

«Միւմաիլէյհին կալկաթաաբի թիճարէթխանէյի պանա վէ Բոնտիչէրիտէքի շիւրէքտամըզա էբէյիճէ քիւլլիյէթլի պիր մէպլաղ պօրճլու տըր. հալ պու քի, բիվայէթէ նազարէն, Մ. Թրիբոնըն ումուրը թիճարիյէյի բէք զիյատէ թէհլիքէյէ տիւշար օլմըշ տըր. գիրա Մ. Ֆրանսուա Հարտի նամըյլա պէնամ օլան զէնկին ֆապրիգաճընըն խայլը զէմանտան պէրու թէէխս իթմիշ օլաքը ֆապրիգայը, պիրահմանէ պիր բէգապէթլէ պաթըրմագ ֆիբրիյլէ նէյնի պիր ֆապրիգա այմագ իսթէմիշ տիր։

«Թէէմին իտիլտիյինէ կէօրէ, Մ. Թրիբոյ պու թէշէպիւսիւնտէ պէօյիւք պիր սէրմայէ պաթըրմըշ, վէ կերչի Մ. Ֆրանսուա Հարտիյէ չօգ զիյան վէրմիշ իսէտէ, սէրվէթի մէվճուտիյինի հէման քեամիլէն մուխաթարայա տիւշիւրմիւշ տիր. իմտի, էկէր Մ. Թրիբոյ ըզհարը իֆլաս իտէճէք օլուրսա, պու ֆէլաքէթին պիր ուճու պիզէ տօդունաճագ, վէ պիզիմ մէնաֆիիմիզի տէ զիյատէյիլէ բահնէտար իտէճէք տիր. չունքի կերէք պանա վէ կերէք պիզիմքիլէրէ պիր չօգ մէպլաղ պօրճլու տըր . . ։

«Պինաէն ալէյհ, եէտինիզտէ պուլընան թէտապիրի ատիտէ վէ վէսաիթի չէտիտէյէ պիրթէչէպիւս, Մ. Թրիբոնըն ըէգապէթ ու մուսապագաթըյլա զաթէն խայլը զիյանլարա ուղրամըշ օլան Մ. Հարտինին իթիպարը մալխինի գըրմագլըզընըզ, վէ միւմաիլէյհին մուամէլաթը թիճարիյէյինի քիւլլիյէն իխլալ իտէրէք պաթըրմագա չալըշմագլըզընըզ մէրճու տըր։

« Էկէր չու թէրթիպլի աճիղանէմ, մէվգըլի ֆիլիզ վազ օլունուպ տա նէթիճէսի խայրըը օլուրսա, Մ. Թրիբոյ միւտէթի գալիլէ զարֆընտա զարար վէ պլյանընըը գաղանաճագ վէ բագիպլինին մահվ օլմասըյլա, սաատէթի աթիյէսինի թէէմին խաէրէք պիդէ օլան պօրճընը տախի էօտէյէպլէճէք տիր։

« Մաթլուպաթըմըզը էլտէ խաէպլիմէք իչուն, պէօյլէ պիր թէտպիր իսթիմալինէ մէճպուր օլմագըզըմըզ հէր նէ գատար չայանը թէէսսիւֆ պիր չէյ խսէտէ, չի չարէքի, զէմանէմիզտէ, ինսան քէնտի ալէյհինտէ իսթիմալ օլչէնան սիլահլարը պազը քէրրէ քէնտիսի տէ իսթիմալէ հագգը օլըյօր։ Էկէր, ինսանլարըն հադդսըզլըգլարընա, քէօթիւլիւքլէրինէ վէ սուի մուամէլաթընա գարշը բէնզէլէշմէք իչուն պու սուրէթլէ հարէքէթէ մէճպուրիյէթէ հասըլ օլմըշ բսա, պու մէճպուրիյէթէ քէմալը սապը ու սիւքիւնէթլէ գաթլանմալըյըզ։ զիրա պիզիմ աէրվէթի տիւնեայը մուհաֆազայա օլան արզումըզ՝ ձէնապը Հագդըն իլաի չան ու չէրէֆինէ խատիմ օլմագ նիյէթիյլէ օլտըզը հալտէ, պու սէրվէթին տիւշմէնլէը էլինտէ մուճիպի խարապիյէթի ու բէզալէթի պիր թագըմ թէհլիքէլի վասըթալար օլապիլէճէյինի տիւշունմէլիյիզ։

« Իշպու թէքլիֆ ատի պիր թէքլիֆտէն իպարէթ տիր. մէզքիւր մաթլուպաթը թահսիլ զըմընտա քէնտի թարաքմտան պիր թէչէպպիւստէ պուլընմագ տախի մհմքին օլսա իտի, եինէ պիր չէյ եաբմայաճագտըմ. պէրա իրատէ քէնտի էլիմտէ տէյիլ տիր... թէքմիլ սէրվէթիմ քէօր քէօրիւնէ իթաաթ իթմէքլիյի վատ իլէմիշ օլաըզըմ ատէմլէրէ ա՛իտ օլտըզը կիպի, իրատէմ տախի անլէրէ բաճի՛ տիր։ »

Պու էնատէ խարիճտէն խաֆիֆ պիր կիւրիւլթիւ լիչիսիպ Մ. ժօզիւէնին լայիհասընը գաթ՝ վէ նազարը տըգգաթընը ճէլպ իլէտի։ Տէրհալ եէրինտէն սըչրայըպ այագա գալգտը վէ բէնճէրէյէ տօղրու չիթապան օլտու։

Բանճուրըն գանատլարընտան պիրինէ, տըչարըտան իչ տէֆա եամաչճաճըգ ուրտըլար։

Մ. ժօզիւէ այչագ պիր սէտա իլէ.

— Սէ՞ն միսին, Մա՛հալ. — տէյու սիւալ իլէտի։

Մահալ. — (Ֆէզալիք այչագ սէտա իլէ.) Էվվէ՛թ, պէն իմ։

ժօզիւէ. — Մալա՞յ նէ եաբտը։

Մահալ. — Մուվաֆֆագ օլտու...։

ժօզիւէ. — (Սօն տէրէճէ մէՇուունիյէթլէ.) Սահի՞ հ մի սէօյլէյօրսուն... պու պապատէ էմի՞ն միսին։

Մահալ. — Էմին օլմագ տա սէօղ միւ...։ Տիւնեատա Մալայ կիպի մահիր պիր չէյթան թէսաւվուր օլընապլի՞ր մի։

ժօզիւէ. — Ճալմա՞ նէ օլտու։

Մահալ. — ժէնէրալ Սիմոնըն սօն մէքթուպընըն պիր գաչ սաթրընը զիբր իլէտիյիմտէ, հագգագէթէն ժէնէրալ թարաֆընտան կէլմիշ օլտըզմա վէ Զանտի խարապալարընտա քէնտիսինի պուլապիլէճէյինէ ինանտը։

ժօզիւէ. — Տէմէք տիր քի չու սաաթտա ճալմա...։

Մահալ. — Զանտի խարապալարընտա տըր. օրատա, սիյահ Զէնճիտէն, Մէլէզտէն վէ Հինտիտէն պաշգա քիմսէյի պուլամայաճագ տըր. մէրգուման իչ քիչի, ճալմա ույգուտա իքէն գօլընտա պազը իշարաթ չըզմըշ օլան Մալայ իլէ պիրլէշէճէքլէր տիր։

ժօզիւէ. — Նէր ալթընտաքի կէչիտի կիտիպ կէօրտի՞ն միւ։

Մահալ. — Տիւն օրատա իտիմ... սանէմին (արձան) այագ թաչլարընտան պիրիսի քէնտի իւզէրինէ տէօնէրէք այըլըյօր... նէբտիւսան կէնիշ տիր... քիֆայէթ իտէր։

ժօզիւէ. — Գօղճըլար սէնտէն ասլա չիւպհէ իմիմէ-ժօղլար մը...։

Մահալ. – Ալա՛ . . . քէնտիլէրինի պու սապահ եինէ կէօրտիւմ. . . պու ադշամ տախի Մալայ՝ Զանտի խարապալարընա կիթմէզտէն էվվէլ կէլիպ հէր շէյի պանա նագլ իթտի. զիրա մէրգում՝ մահալը մէղրիւբ կիւնտիւզիւն կիթմէյէ ճէսարէթի իտէմէյէրէք չալըշըգլար արասընա կիղլէնմիշ իտի:

Ժօղիւէ. –Մա՛հալ, էկէր պու սէօղլէրին ոօղրու ըսա, էկէր հէր շէյտէ մուսաֆիֆադ օլմըշ ըսան, հէմ մաղհարը աֆիվ օլաճագ, հէմտէ պէօյիւք պիր միւքաֆաթ ալաճագսըն: Ռէֆիէ վաքօրընտա եէրին գաթէն հաղըրլանմըշ տըր. եարըն հարէքէթի իտէճէք օղուրսան, րէիսլէրինին ինթիգամընը ալմագ իչուն սէնի պուրալարա գատար թագիպ իտէճէք օլան Ոօղրճըլարըն էլինտէն եագայը սըյըրմըշ օլուրսուն. ձէնտալը Հադգ, պու ճանիլէրի բէնչէի ատալէթէ թէօլիմ իթմէք իչուն, սէնի ինթիխապ իթմիշ իսիշ: չիւպհէսիզ քի ինայէթի Բապպանիչէօինէ տէ մաղհար օլաճագսընը . . . : Հայտի՛ օղլում, կիթ վալինին գօնաղը գաբուսընտա պէնի պէքլէ . . . պէն սէնի վալիյէ թագտիմ իտերիմ. պու մէսէլէ օ տէրէճէ մուհիմմ պիր մէսէլէ տիր քի, միւմանիլէյհի կէճէլէյինն ույգուտան ույանտըրմագա թէրէտտիւտ իտէմէմ. . . : Հայտի չաբուդ կիթ, պէն տէ չիմ տի կէլիյօրըմ. – տէտի:

Մահալ՝ սիւրաթլա եօլա տիւզէլտիքտէն ասնրա, խանէ տէրուինինի եէնիտէն սիւքիւթ իսթիլա իլլէտի:

Մ. ժօղիւէ տէրհալ եաղը մնասաբնա ամտէթ իտիպ, լայիհասընա շու սէօղլէրի տէ իլավէ իլլէտի.

«Հէր նէ տախի օլսա, ձալմանըն Պաթավիատան հարէքէթի իթմէսի վէ կէլէճէք շուպաթըն 13 իւնտէ Բարիտէ պուլընմասը տախրէի իմքան խարիճինէ չըգմըշ սըր . . . : Պու պապտէ էմին վէ մութմէյին օլապիլիրսինիզ . . . :

«Լվվէլտէն հըսա իթմիշ օլաբղըմ վէճհէյ, պու կիճէյի այագ իւզէրինտէ կէչիրէճէյիմ. չիմտի վալինին խանէ-

սինէ կիտիյօրըմ. . . եարըն, Ռէյթէ վաքօրըյա Լվրօթայա կէճտէրիլէճէք օլան պու լայիհամա պագը սէօղլէր տահա իլավէ իտէճէյիմ:»

Մ. ժօղիւէ, եաղը մնասաբնը գաբատըգտան ասնրա, չանը շիտտէթլէ չէքտի վէ վալինին գօնաղընա կիթմէք իւզրէ տէրագատ տըշարըյա չըգտը: Խանէ խաղը, կիճէնին պիր նըսֆընտա մէրգումընն ալէլ ատէլէ տըշարըյա չըգմասընը կէօրէրէք, տիւչարը թէճաճիւպ վէ հայրէթի օլտըղար:

Պուրասընը հիքմայէ իթտիքտէն ասնրա, գարինին քիտամը Զանտի խարապալարընա նագլ իտէլիմ:

5

ԶԱՆՏԻ ԽԱՐԱՊԱԼԱՐԸ

Պօղճընըն՝ ձալմա հադգընտաքի թէսավվուրաթ ու թէրթիպաթընը մէվգըի իճրայա գօյմասընա րէք դիճատ խըտամէթ իթմիշ օլան կիւնտիւզքի ֆուրթունայը, սաքին վէ պէրրագ պիր կիթճ թագիպ իլլէմիշ իտի:

Գուրսը գամըր (սկաւառակ լուսնի), Պաթավիատան իչ ֆէրահա մէսաֆէտէ, սըգ պիր օրմանըն աղաճլարըյա մուհաթ պիր թէրէչինն իւզէրինտէ վագը խարապալար արգասընտան եավաշ եավաշ բունիւմաի ղուհուր օլմագտա ընը:

Ձէսիմ գայալար, միրուրը զէմանլա եըգըլմըշ օլան եիւքսէք տիվարըլար, վէ եապանի նէպաթաթի իլէ մէսթուր վէ քէմէրլէրլէ միւդէյհէն սալալար, ուֆուգըն միճթէհասընտա ասիւմանըն պէրրագ մախսիլէ գարըշմըշ

օլան զբեաի գամէը իանէսիլլէ պէտահաթէն կէօրիւնմէք-
սէ իտիլէը ։

Մահթապըն սօլուն չիւալէրի, մէզքիւր սալալարտան պիրինին չաթլաղընտան իչէրիյէ կիրէրէք , գօճա պիր նէր-
միւսանըն էթէյինտէ մէվզու իբի ատէտ ճէսիմ սանէմլէ-
րի թէնվիր իթմէքտէ իտի. պու նէրմիւսանըն նըզըգ պա-
սամագլարը իսէ՝ օթլար , եօսունլար վէ չալըզըգլար ալ-
թընտա հէմեն քեամիլէն կէօզաէն նիհան օլմըշ ըտըլար ։
Պու սանէմլէրտէն պիրիսի՝ օրթատան գըրըլմըշ օլտուրըն-
տան , տէօքիւնթիւլէրի էթրաֆտա եայըլմըշ վէ տիկէրի ի-
սէ հէյեթի ասլիյեէսի իւզրէ գալմըշ օլմաղլա , ինսանըն
ատէթա խէվֆ ու տէհշէթինի մուճիպ օլմագտա պուլըն-
մըշ ըտը . . . ։

Պու սանէմ՝ ճէսիմ իւշ չէքլ , հէյաթէթի վէ վահյի չէհրէլի պիր ատէմ սուրէթինի իրայէ իթմէքտէ օլուպ , եաըընըզ պաշը իւչ գատէմ իրթիֆաինտէ իտիւ Ֆիւլ ըչն-
կինտէքի չէհրէսի իւզէրինտէ սիյահ վէ բարըտ թաշտան մամուլ իբի կէօզ պէպէյի կէօրիւնմէքտէ իտի . աղըզ կէնիշ , տէրինի վէ ֆէվգ էլ ատէ աչըլմըշ օլուպ, տուտագ-
լարը արաաընտա եըլան նէվինտէն հայվանլար եուվա եաթմըշ վէ մահթապըն ըշըղըյա պու հայվանլարըն գա-
րընճա կիպի գայնամագտա օլտուգլարը կէօրիւնմէքտէ պուլընմըշ ըտը . . . ։

Բումուզաթ նէվինտէն թէզեինաթ իլէ մէսթուր էնի պիր գուշագ, մէզքիւր սանէմին պէլինի իհաթա իլէմիշ վէ սաղ թարաֆընտան տախի ուզուն պիր գըլըճ սարըմըշ ըտը ։ Պու գօճա սանէմ, ուզաթմըշ օլտուրը տէօրթ էլինէ պիր Ֆիլ պաշը , պիւքիւլմիւշ պիր եըլան, պիր ինսան գա-
Ֆտասը վէ պալըգճըլ գուշընա միւշապիհ պիր գուշ թութ-
մըշ ըտը ։

Զըյահ գամէը պու սանէմէ եան թարաֆտան աքս իթմիշ օլտուրընտան , չէհրէսինին եարըսը տահա զիյատէ

զըյատաը օլմուշ , վէ թէմաշահ տէհշէթաթախշասը պիր գաթ տահա քէսպի ղարտպէթ իլէմիշ իտի ։

Խարտպալարըն պագը եէրլէրինտէ , եըգըգ թուղա տիվարլար արտասընտա , քէմալը մէհարէթլէ օյուլմուշ պիր թագըմ գատարթմա թաշլարըա միւզէյէն թատվիրլէր կէօրիւնմէքտէ օլուպ , պունլարտան էն սաղլամ գալմըշ օլան պիրիսի , պաշը ֆիլէ վէ գանատարը տախի կիճէ գուշընա միւշապիհ օլան վէ պիր չօճուգ եուրթմագտա պուլընան պիր ատէմ իտի ։

Գօյու եէշիլ ըէնկինտէ սըգ աղաճարըա մուհաթ վէ հիքմէթլի իշարէթլէրլէ մէսթուր օլան պու խարտպալարը , կիճէնէն տէրին պիր սիւքիւնէթի էտնասընտա , վէ մահ-
թապըն պայդըն չիւալէրիյլէ կէօրէն պիր քիմսէ , նագա-
պիլի թարիֆ պիր տէհշէթէ տիւշար օլուր ըտը ։

Ձամա ատասընըն մաագուտարընտան պիրիսինէ իհտա իտիլմիշ օլան պու էսկի պուրթխանէնին պիր տիվարը էօ-
նինտէ , թաշ վէ թուղա տէօքիւնթիւլէրիյլէ ինշա իտիլ-
միշ պիր գուլիպէ պուլընմագտա ըտը . պու գուլիպէնին սաղտարըա էօրիւլմիւշ օլան գաբուսը աչըգ օլտուրը ճիհէթ-
լէ , արաըտընտան գըզըլ պիր ըշըգ ինթիշար իթմէքտէ , վէ պիւթիւն արագիյի գաբլամըշ օլան եիւքսէք օթլարա գատար ագս իլլէմէքտէ իտի ։

Պու գուլիպէ , ֆիլիլի հինտիսթան ճէվիզի թէլլէրին-
տէն եարըլմըշ վէ խուրմա եաղընա պաթըրըլմըշ պիր թօբ-
րագ գանատվասըյա թէնվիր իտիլմիշ օլուպ , տէ-
բունինտէ տախի իւչ քիշի պուլընմագտա ըտը ։

Պունլարտան պիրինճիսի , թագրիպէն գըրդ եաշընա օլուպ , էվրօբա գըյաֆէթինտէ վէ ֆագաթ էսկի լի-
պասլար կիյինմիշ իտի . չէհրէսինին սօլուգ վէ պէյազ րէնկի՝ քէնտիսինին Մէլէգ օլտուրընը , եանի պէյազ պիր ատէմ իլէ Հինտի պիր գատընտան տօղմըշ պուլընտուրընը կէօսթէրմէքտէ իտի ։

Իբինճիսի՝ իրի եարը վէ գուվվէթլի պիր Զէննճի օլուպ, տուտագլարը գալըն, ումուղլարը կէնիշ վէ պաճագլարը տախի գայէթ զաիֆ իտի. գըվըրճըդ սաչլարը աղարմաղա եիւզ թուքմուշ օլան պու աաէմին վիճուտը, պիր թագըմ բաչավրա բարչալարըլմա մէսթուր օլուպ, Հինտլինին եանընտա այագ իւզէրինտէ տուրմըշ ըտը։

Իւչիւնճիսիս իսէ՝ գուվվագէնին պիր քէօչէսինտէ, պիր հասըր բարչասը իւզէրինտէ եայըլմըշ ույուշօրտու։

Պու իւշ քիշի, Պօղճըլարըն ըէիսլէրի օլուպ, Հինտիսթան տախխինտէ հիւքիւմէթին թագիպաթընտան գաչմըշ, վէ գաչագճը Մահալըն տէլալէթիյլէ ձավա ատասընա իլթիճա իթմիշ իտիլէր։

Պիր սիւրիւ գաթիվլէրտէն միւթէշէբքիլ օլան պու ճէմիյէթին էն տէհշէթլի ըէիսլէրինտէն պիրիսի, եանի Զաբէնկա նամընտագի օլան Մէլէզ.

— Մալայ հէնուզ կէլմէտի, պէլքի տէ էմրլէրիմիզի իճրա իտէր իքէն, ձալմա թարաֆընտան թէլէֆ իտիլմիշ տիր. — տէտի։

Զէննգի, — Պու սապահքի Ֆուրթունա պիւթիւն եըլանըլարը վէ տէհշէթլի հայվանըլարը եէր ալթընտան տըշարըյա չըգարմըշ օլտըղընտան, գապիլ տիր քի Մալայը ըսըրմըշ օլսունլար... վէ շու սաաթտա մէրգումըն վիճուտը եըլանըլար եուվասը օլմուշ պուլունսուն։

Զաբէնկա. — (Միւքէտտէրանէ պիր սուրէթտէ.) Ձէնէ Ե՜յբա իսըմէթ իթմէք իչուն, ճէսուրանէ տավրանմալը վէ էօվիւմիւ տախնա հիչէ սայմալը տըր...։

Զէննճի. — Էօլտիւրմէ յէ տէ ղայրէթ իթմէլի տիր...։

Պու էսնատէ, պօղուգ պիր սէս իլէ պաղը գարմա գարըշըդ սէօղլէր իչիտիլիպ, մէրգումանըն նազարը տըգգաթընը ճէլզ իլէմիշ օլտըղընտան, հէր իքիսի տէ պաշլարընը ույումագտա օլան աաէմէ տօղրու չէվիրտիլէր։

Պու իւչիւնճիւ շախա, անճագ օթուղ եաչընտա պիր

տէլի գանը ըտը. չէհրէսի թիւյիւզ վէ թունճ բէնկինտէ օլուպ, գապա գումաշտան պիր լիպաս կիյինմիշ վէ պաշընա տա սարը վէ սիյահ չըգկընը քիւչիւք պիր սարըգ սարմըշ ըտը քի, պունլար քէնտիսինին սալ Հինտիսթանը օլտըղընը կէօսթէրմէքտէ իտիլէր. մէրգումըն ույգուսը տէհշէթսախշ բուլյալարըա զանն իտէրսին քի իվալ օլընմագտա ըտը. տէհշէթինտէն պուրուշմըշ օլան չէհրէսինի քէսրէթլի պիր թէր գաբլամըշ օլուպ, արա սըրա քէսիք պիր սէտա իլէ սայըգլամագտա վէ պիւթիւն վիճուտը տախի սինի տիթրէտիշլէրինէ սարսընմագտա ըտը։

Ֆարէնկա. — (Զէննճիյէ միւթէվէճճիհէն.) Տախնա օ բույա... տախնա օ աաէմին խաթընրէսի. — տէտի։

Զէննճի. — Հա՞նկը աաէմին։

Ֆարէնկա. — Խաթընըա՞օր մընըն... պունտան պէշ սէնէ մուգաաաէմ, Հինտլիլէրին ճէլլատը մէսապէսինտէ օլան միրալայ Ֆէննըտի, պէրապէրինտէ եիկիրմի պարկիր, տէօրթ ֆիլ վէ էլլի խընամէթքեար օլտըղը հալտէ, Դանգէս նէհրի քէննարընտա գաբլան ավլամագա կէլմիշ իտի։

Զէննճի. — Էվվէ՛թ, էվվէ՛թ, խաթընըլայօրըմ. պիզ իչիմիզտէ, ինսան ավճընլարը օլտըղընմըզտան, օ կինիս միրալայըն ավճընըղընտան տահա էյի պիր ավճընըգ իթտիր (Միւհթէշկիյանէ պիր սուրէթտէ կիւլիւմսէյէրէք.) Ֆէննըտի՝ պէրապէրինտէ պարկիրէր, ֆիլլէր վէ միւթէատտիտ խըսըմէթքեարլար պուլընտըղը հալտէ պիրէ, գաբլանընը թուքմամտը ըտա տա, պիզ քէնտի գաբլանըմըզը ավլայագիրտիք..., Էվվէ՛թ, ինսան չէքինտէ գաբլան տէմէք օլան միրալայ Ֆէննըտի, տուղաղըմըզա տիւշտիւ վէ Ձէնէ Ե՜յբ գաբընտաշլարը պու նատիտէ չինքատրը մապուտարընա, եանի Պոհվանիյէ իհտա իլէտիրէր՝

Ֆարէնկա. — Էլպէթթէ խաթընընտա տըր քի, Ֆէննընտին պօղաղընա կէչիրմիշ օլտըղըմըզ իրի ոն տէֆա ընտինին պօղաղընա կէչիրմիշ օլտըղըմըզ սըրատա, պիրտէն պիրէ պիր եօլճու կէօրտըղըմըզ սըրատա, պիրտէն պիրէ պիր եօլճու կէօր-

տիւք . մէրգում հօլճու պիղիմ պու հարէքէթիմիղին ֆաբ-
գընա վարմըշ օլտըղընտան անը տախի էօլտիւրմէյէ մէճ-
պուր օլտուգ . . . : (Էվվէլ ույումադտա օլան Հինտիյի
կէօսթէրէբէք .) Իչմէ պու հօլճունըն գամըլ օլունմասը-
նըն խաթըրէսի օ վագիտան պէրու պիղիմ արդատաշը
բույաընտա իշղալ իտիյօր . . . :

Ջէնճի . – (Մանիաար պիր սուրէթտէ Ֆարէնկանըն
հիւղիւնէ պագարագ .) Ույանըգ օլտըղը գէմինտա իշղալ
իտիյօր . – տէտի :

Պու էնատէ , Հինտիի բույանըն ըղտըրապատը թէ-
էսիրիյլէ թէքրար սայըգլամադա պաշլամըշ օլտըղընտան ,
Ֆարէնկա մէրգումը կէօսթէրէբէք .

—Տինլէ՛ , տինլէ՛ , էօլմէք վէ հա պիղիմ իլէ պիրլիք-
տէ Ֆէնէ Խոչա խըտմէթ իթմէկ խուսուսլարընտան պի-
րինի թէրճիհ իթմէսինի հօլճույա թէքլիֆ իթտիյիմիզտէ ,
մէրգումըն վէրտիյի ճէվապլարը թէքրարլայօր . . . հօլճու-
նուն սէօզլէրի , պիչարէնին գէննինէ օ տէրէճէ թէէսիր
իթմիշ քի , տահմա անլէրլէ մէշղուլ տըր . – տէտի :

Ֆիլմագը , Հինտիի եիւքսէք վէ պօղուգ պիր սէտա
իլէ պիր նէվ՛ մուհավէրէ իթմէքտէ վէ պու մուհավէրէնին
սիւալլէրինի տէ , ճէվապլարընը սա քէնտիսի իրսա իլլէ-
մէքտէ իտի . նակէհանի պիր սուրէթտէ արա սըրա սիւ-
քիւթ իթմէքլէ պէրապէր , քէսիք պիր սէտա իլէ .

« —հօլճո՛ւ , պիր գուլագ թօղունտան տիկէրինէ գա-
տար ուզանմըշ օլան պու սիյահ չըղկը նէ՞ տիր . . . պու
չըղկը ուղուրսըզ պիր նիշանէ օլմալը տըր . պագըշըն նէ՞
իչուն էճէլ գատար հիւզնէննկիզ տիր . . . : Ճճապա պի-
րինին բէնէյի գահրընա գուրպա՞ն մը օլտուն . . . էկեր
էօյլէ իսէ պիղիմիէ պէրապէր կէ՛լ . . . Ոոհվանի՝ աէնին կիպի
մաղլումիարըն ինթիգամընը ալը . . . : Ճճապա ըղտըրա՞պ
մը չէքտին . . . :

« —էվվէ՛լ , չօգ ըղտըրապ չէքտիմ . . . :

« —Նէ՞ գատար գէմինտան պէրու . . . :

« —Խայըը գէմինտան պէրու . . . :

« —Իլան չէքի՞յօր մընըն :

« —Իվվէլթ՛ , տահմա . . . :

« —Սէնի տիւշարը ըղտըրապ իտէն քիմսէյէ նէ՞ սու-
րէթլէ մուգապէլէ իթմէք իսթէրսին :

« —Մէրհամէթլէ . . .

« —Տարպէյէ գարշը տարպէ ինտիրմէք , եանի քէմ-
լիյէ գարշը քէմլիք իթմէք իսթէմէ՞զ միսին ,

—Խա՛յր , ատավէթէ գարշը մուհափազէթ կէօսթէր-
մէք իսթէրիմ :

« — Իօյլէ իսէ սէն քի՞մ սին քի քէմլիյէ գարշը էյի-
լիք իթմէք իսթիյօրսուն :

« —Պէն օ ատէմիմ քի սէվէր , ըղտըրապ չէքէր վէ
լաբին աֆվ իտեր : »

Ջէնճի . – (Ֆարէնկայա մուխթէվէճճիհէն .) Իչիտի՞յօր
մընը , պիրա՛տէր , հօլճունըն էօլմէզտէն էվվէլ սէօյլէ-
տիյի սէօզլէրի նասըլ խաթըրընտա սագլամըշ :

Ֆարէնկա . – Բույա զիհնինի հալէտա իշղալ իտիյօր
. . . տինլէյիվէր , էլան սայըգլայօր . . . չէհրէսի տէ նէ՞
գատար սօղմըշ . – տէտի :

Հինտիի իսէ , տահմի սուրէթտէ բույանըն թէէսիրի
թահթընտա պուլընտըղընտան , իֆտատաթընա պէր վէճհի
աֆի տէվամ էյլէտի .

« — հօլճո՛ւ , պիղ իւչ քիշիղ , հէր իւչիմիւզ տէ
ճէսուր վէ մէթանէթքտար ատէմլէրիղ . էօլիմ պիղիմ է-
լիմիզտէ տիր . Ֆէնէ Խոչ ուղրունա տէմինճէք պիրիսինի
ֆէտտա իթտիյիմիզի կէօրտիւն . իմտի եա՛ պիղիմ ճէմիյէէ-
թէ տահիլ օլ . . . վէ եահօ՛տ էօ՛լ . . . էօ՛լ . . . էօ՛լ
. . . : Օ՛ֆ , պու նէ՞ պագըշ . . . ըէճա իտէրիմ . . . եաբ-
մա . . . պանա էօյլէ պագմա՛ . . . : »

Պու սէօզլէրի միւթէագըզ , Հինտի , կիւյա քէնտի-

սինէ թէգարրուպ իտէն պիր չէյի եիթիվէրմէք իսթէյօր. մըշ կիպի, նակէհանի պիր հարէքէթ իճրա իտէրէք ու. յանտը, վէ էլինի թէրլէմիշ օլան աշընընա կէօթիւրէրէք չաշդըն չաշդըն էթրաֆընա պագմադա պաշլատը։

Ֆարէննկա մէրգումըն ույանտըղընը կէօրիւնճէ, իս. թիհզաքեարանէ պիր թավր ըլա.

— Պիրատէր... եի՞նէ մի օ բույա. տօղրուսու պիր գահրաման ինսան ավճըսը իչուն պու գաֆա զահիճէ տիր ...։ Լաքին պէրէքէթ վէրսին քի, գալսին վէ գօլլարըն գուվվէթլի տիր. – տէտի։

Հինալի, էլէէրինի աշընընա տաեաթմըշ օլտըղը հալ. տէ, պիր միւտատէթճիք սաքիթ տուրտըգտան սօնրա.

— Էրէյիճէ զէմանտան պէրու տըր քի, պու եօլճու հադդընտա բույա կէօրմէմիշ իտիմ. – տէտի։

Ֆարէննկա. (Մադամը իսթիհզատա ումումղլարընը գալտըրարագ.) Հէրիֆի էօզտի՞ւրմէտիք մի... իչի պոյ. նընա կէչիրէն սէն տէյի՞լ մի իտին։

Հինալի. – (Ցիթրէյէրէք.) Էվվէ՛թ, պէն իտիմ...։

Զէննճի. – Միրալայ Քէննըտինին չուգուրը եանընտա մէրգում իչուն տախի պիր չուգուր աչմատըգ մը. Ինկի. լիզ ճէլլատընա իթտիյիմիշ կիպի, անը տա գումշը վէ սապէրգլար ալթընտա կէ՞օմմէտիք մի։

Հինալի. – (Եինէ տիթրէյէրէք.) Էվվէ՛թ, չուգուրը գաղտըգ վէ կէօմտիւք. Հալ պու քի, պունտան պիր սէ. նէ մուգաատէմ, պիր ադչամ իւզէրի, Պոմպայ չէ հրի գա. բուսընտա տուրմըշ գարընտաչլարըմըզտան պիրինի պէք. լէյօրտում. կիւնէչ՝ քիչիւք թէրէնին չարդ թարաֆընտա վագը պուխանէնին արգասընտան դուրուպ իթմէք իւզէ. րէ իտի. պունլարըն քեաֆֆէսի հալէա կէօղիւմիւն էօնիւն. տէ տիր. պէն լսէ պիր ինճիր ադաճը ալթընտա օթուր. մըշ ըտըմ... նակէհան, աղըր, սաքինանէ վէ մէթին պիր այագ սէտասը իչիթտիմ. պաչըմը օ եանա տօղրու չէվիր.



ՑԱՐԻՆԱ

տիլիմտե , կէօրտիւմ քի , եօլճու չէհրին գաբուսընտան տը-
չարըյա չըգըյօրտու :

Ջէնճի . – Խայա՛լ . . . եինէ խայա՛լ . . . :

Ցարէնկա . – Էվվէ՛թ , խայալ վէ եախօտ միւպհէմ
պիր միւշապէհէթ . . . :

Հինտի . – Ալընընտա ուզանմըշ օլան սիյահ չըգկըյը
կէօրտիւյիւմտե , տէրհալ թանըտըմ . . . թա քէնտիսի ի-
տի . տէհշէթիմտէն էօլիւ կիպի սօլտում· կէօզլէրիմի՝
տիվանէլէրի անտըրաճագ սուրէթտե այմըշ ըտըմ . մէր-
գում պէնի կէօրիւնճէ տուրտու վէ սաքինանէ վէ ֆա-
գաթ մահզունանէ պագըչընը պանա աթֆ էյլէտի . . . : Պէն
իսէ , քէնտիմի զապթ իտէմէյէրէք . « Ֆէնտիսի՛ տիր . . . »
տէյու հայդըրտըմ: Մէրգում տախի քէնտի լաթիֆ սէտա-
սըյլա . «էվվէ՛թ , պէն իմ . . . սէնին թէլէֆ իթտիյին ատէմ-
լէրին քեաֆֆէսի տե պէնիմ կիպի տիրիլիրլէր» ճէվապընը
վէրտիքտէն սօնրա , բարմաղըյլա սէմայը կէօսթէրտի :
Պատէհու իֆատաթընա չու եօլտա տէվամ էյլէտի . « Նէ՞
իչուն ատէմ էօլտիւրիւյօրսուն . տինլէ քի սէօյլէյիմ . . .
պէն ձավատան կէլէյօրըմ վէ տիւնեանըն տիկեր պիր ու-
ճընա , եանի տահմա պուզլարըա մուհաթ պուլընան պիր
մէմլէքէթէ կիտիյօրըմ . . . : Օրատա տա , պուրատա տա ,
չիտէթի հարարէթլէ եանմագ տա օլան պիր մէմլէքէթտե
տե , պուզտան տօնմըշ օլան պիր մահալտե տե , պէն պէն իմ
. . . : Իչթէ , սէնին բէնչէի գահրընա ուզրայան ատէմլէրին
բուհը , կէրէք պու տիւնեատա վէ կէրէք սէմատա օլսուն,
կէրէք պու զարֆ տէրունինտե վէ կէրէք պաչգա պիր գա-
լըպ իչինտե պուլունսուն տահմա բուհ տըր . . . ասլա տէ-
յիշմէզ վէ սէն օնա հիչ պիր շէյ եաբամազսըն : Էօյլէ իսէ
նէ՞ իչուն ատէմ էօլտիւրիւյօրսուն . . . » Պու սէօզլէրի իրատ
իթտիքտէն սօնրա , միւքէտտէրանէ պիր սուրէթտե պա-
չընը սալըյարագ , կէչտի կիթտի . . . հարէքէթի՝ տահմա
սաքինանէ վէ աընը տահմա էյլիշիչ իտի . պու սուրէթլէ

պուԹխանէնին վագը օլտըղը Թէբէտէն եօգարըյա չըգտը։ Պէն իսէ՝ օլտըղըմ եէրտէն գըմըլտամադըղըն կէօղէրիմիէ մէրգումը Թագիպ իտիյօրտում։ Կիւնէչին զուրուպ իմ-մէքտէ օլտրղը սըրտատա, Թէբէնին զիրվէհինտէ տուրտու. պօյու՝ գուպպէի ասիւման իւղէրինտէ զանն իտէրտին քի նագյ իտիլտի վէ պատէհու նագէտիտա օլտու։ (Տիմըբ յէրէք.) Օ՛հ, պէն պիլիյօրում, Թա քէնտիսի իտի... (Պիր միւտտէԹ սաքիԹ տուրտըգտան սօնրա.) Էվվէ՛Թ, քէնտիսի իտի. – տէտի։

Հինտլինին հիքեայէի վագըտտը գաԹան տէյիմէմիչ չունքի մէրգում պու վագըտի դարիպէտէն բէք չօգ տէ-ֆալար արգատաշլարընա պահս իլլէմիչ իտի։ Հինտլինին միւԹէմատիյէն այնը սուրէԹլէ նագլ իտիչի վէ պու պապ-տէքի իմիդատտը գավիսի, նիհայէԹ իւլ էմր արգատաշ-լարընն նագարը տըդգաԹը ճէլպ իլլէյիպ, զահիրի հալ-տէ պէշէրիյէէԹին ֆէվգինտէ կիպի կէօրիւնէն իչպու վա-գըտտա, պիր սէպէպ պուլմագ մէճպուրիյէէԹինէ տիւշ-տիւլէր։

Ֆարէնկա՝ պիր միւտտէԹճիք տիւչիւնտիւքտէն սօն-րա։

—Գապիլ տիր քի, իբին պիւքիւմիւ եօլճուն-ըն պոյ-նընը լայըգըյլա սըգմամըշ, վէ հէնուզ պէրհայաԹ իբէն տէֆն իտիլէրէք, չուգուրը գարըայան սազըգլարտան նու-ֆուզ իտէն հավանըն Թէէսիրիլլէ տիրիլմիչ տիր. – տէտի։

Հինտլի. – (Պաչընը սալայարագ.) Խա՛յր խա՛յր, ֆ ա-տէմ պիզիմ ճինտիմիզտէն տէյիլ տիր...։

Ֆարէնկա. – Նէ՞ տէմէք իտԹիյօրտուն... անլայա-մայօրըմ։

Հինտլի. – Պէն պիլիյօրըմ...։

Ֆարէնկա. – սէն պիլի՞յօրսընըզ...։

Հինտլի. – (Նիւքսէք սէտտա իլէ.) Պէնի տինլէյինիզ. պուննճա ասրլարտան պէրու Ոհովանիյէ հիւանիւ իսրտմէԹ

իտէն ատէմլէրին ֆէտտա իմմիչ օլտըղլարը գուրպանլար, պու տէհչէԹավէր եօլճունըն էանտի միրուրընտա արտըն-տա պըրտագտըղը հատտտըղ հիսապտըղ էօլիւլէրին վէ էօլմէք բատտէսինէ կէլմիչ օլանլարըն ատէտինէ նիսապէԹ-լէ, հիչ հիւքմիւնտէ տիր։

Ջէնճի վէ Ֆարէնկա. – Պու ատէմ՞ն մի...։

Հինտլի. – (Ա.րգատաշլարընը միւչարը հայրէԹ իտէճէք պիր իմմինան գալպ իլէ.) Էվվէ՛Թ, պու ատէմին... պէնի պիր ազ տահա տինլէյէճէք օլուրտանըզ, տէհչէԹէ կիրիֆԹար օլաճագտընըզ։ Պէն Պոմպայ չէհրի գարուսըն-տա պու եօլճույա բատԹ կէլտիյիմ զէմտան, ճավատան կէլ-տիյինի վէ Շիմալա տօղրու կիմմէքտէ օլտըղընը պանա սէօյլէմիչ իտի...։ Թամ իրմէէտի կիւնիւ իտի քի գօլէ-րա Պոմպայ չէհրինտէ իճրատի հիւքմէ պաշլայըպ, պիր չօգ խարապկիսէԹ իյգա իլլէտի, վէ պիր միւտտէԹ սօնրա, Ալլահըն պէչատը ըմԹագընտա սէզա օլան պու իլլէԹի միւտ-հիչէնին, իպԹիտտա պուրատտա եանի ճավատտա զուհուր իմ-միչ օլտըղը խատպէր ալընտը։

Ջէնճի. – Սահիհ տիր։

Հինտլի. – Տահա տինլէյինիզ. եօլճու, Շիմալէ տօղ-րու... տահիմ պուղլարըլա մէսԹուր օլան պիր մէմլէքէ-Թէ կիմմէքտէ օլտըղընը սէօյլէմիչ իտի...։ Գօլէրա տահի քէղալիք Շիմալա տօղրու կիմտի, վէ Մասքաթ-տան, Իսֆահանտտան, Դավրէժտէն, վէ Թիֆլիստէն կէչէ-րէք Սիպէրիայա վասըլ օլտու...։

Ֆարէնկա. – (ՄիւԹէֆէքքիրանէ պիր Թարըտտա.) Էվ-վէ՛Թ, տօղրու տըր...։

Հինտլի. – Գօլէրա տահի, ինսան կիպի՝ կիւնտէ եա-լընըզ պէշ ալԹը ֆէրսախ մէսաֆէ գաձ՝ իտիյօրտու...։ Իքի մահալտէ պիրտէն ասլա զուհուր իմմինի եօգտու. տահմա պիր ինսան եիւրիւյիւչիւ կիպի, աղըր աղըր վէ պիրի պիրինէ միւսավի ատըմլարըլա իլէրիլէ յօրտու։

Պու ղարիպ գըլյաս իւզէրինէ , Հինտլինին իչի արգա. տաչը հայրէթլէ պիրի պիրինէ պագըշտըլար, Պիր գաչ տա. գըգա սիւքիւթտէն սօնրա , Զէննճի , տիւշտըր խէվճ ու տէհչէթ օլմըշճասընա Հինտլիյէ խիթապէն տէտի քի .

— Էյ սէն զանն իտիյօրսուն քի պու աատմ . . . ;

Հինտլի . – (Սէօզիւնիւ քէսէրէք .) Պէն զանն իտիյ. ըրմ քի թէլէճ իթմիշ օլտըղըմըդ պու աատմ՝ պիր գուվ. վէի մանէվիյէէնին իանէթիյլէ տիրիլէրէք , պու տէհչէթի պէլայը տիւնեայա կէթիրմէքլիյի . . . վէ հէր կէշտիյի եէր. լէրէ էօլիւմ սաչմագլըղը, եինէ օ գուվվէթին էմրիյլէ տէ. րէօտէ իթմիշ վէ ֆագաթ քէնտիսի բէնչէի էճէլէ ասլա տիւշար օլմամագտա պուլունմըշ տըր . . . ; (Խէլէճանը գալպ իլէ .) Խաթըրլայ՞օր մըսընըզ . . . պու միւտհիշ եօլ. ճու ճաւատան կէշտի , գօլէրա ճաւատա իճրաի հիւքմէ պաչլատը . Պօմպայտան միրուր իթտի , գօլէրա Պօմպայը տա խարապ ու պէրպատ իյլէտի . Շիմալա տօղրու միւթէ. վէճճիհ օլտու , գօլէրա օրասընը տախի թար ու մար իյ. լէտի . . . ;

Պու սէօզիւ սէօյլէտիքտէն սօնրա , Հինտլի կէօզլէրինի եէնիտէն գաբայըպ տէրին պիր տալդընըղա տիւշտու ; Զէննճի իլէ ֆարէնկա իսէ միւքէտտէրանէ պիր հայրէթէ կիրիֆթար օլտըլար ;

Գօլէրա հագգընտա Հինտլինին սէօյլէտիքլէրի սէօզ. լէր այնը հագըգաթ ըտը . պու տէհչէթէնկիզ իյլէթ , Հինտլինին իֆտատէի վագըտտը վէճճէ , կիւնտէ եալընըզ պէշ ալթը ֆէրսախ մէսաֆէ գաթ՝ իտէր վէ պիր անտէ ի. քի մահալտէ ասլա զուհուր իթմէզ իտի ; Էկէր պիր քիմ. սէ , չար էթրաֆը քեահինաթը տօլաշան պու աֆէթին սա. քինանէ վէ աղըր եիւրիւյիւշինու , 1831 սէնէսինտէ թան. պիմ՝ օլընան խարիթալարտա թէտգիգ իտէճէք օլուրտա , պիր հինսանըն սէ,յահաթընտա մէչհուտ օլան պիլճիւմլէ հին. թիզամընըզըղը, ղարախպի, վէ թէսաատիւֆաթը քէմալը հայ.

րէթլէ այնէն կէօրէճէք իտի ; Պու թարաֆտան կէչէճէք եէրտէ օ պիր ճիհէթտէն կէչէր . . . պիր մէմլէքէթտէ պիր է,յալէթ . . . պիր է,յալէթտէ պիր չէհր . . . պիր չէհրտէ պիր մահալլէ . . . պիր մահալլէտէ պիր սօղագ . . . պիր սօղագտա պիր խանէ հինթիխապ իտէր . . . հաթթա ա. րամ վէ իսթիրահաթ իտէճէք մահալլէր արար . . . վէ պա. տէհու թէքրար ադըր , հաքիմանէ վէ տէհչէթէնկիզ եիւ. րիւրիւշինու տէվամ իտէր իտի ;

Հինտլինին սէօզլէրի , պու ղարախպի միւտհիշէյի նագլ ու թասվիր իտէրէք , խըլգաթէն վահշի օլան վէ պիր թա. գըմ գօլդունճ մէզհէպլէրէ հինանարագ , հըսսը խունրի. ղանէյի ճիննէթի մէրթէպէսինէ վարտըրմըշ պուլունան Զէն. ճի վէ Ֆարէնկա իւզէրինէ ադիմ պիր թէէսիրի մուճիպ օ. լաճաղը աչիքտար ըտը ;

Էվվէ՛թ . . . գարինի սիւպութ օլան պիր մատտէ տիր քի , Հինտոսթանտա պու ՆէՖրէթպախչ ճէմիյէէթին միւն. թէսիպլէրի հէման տախմա , սէպէպսիզ վէ աղրազը չախ. սիյէէտէն արի օլարագ , աատմ էօլտուրմէքտէ իտիլէր . . . պու մուամէլէի ճիննայէթքեարանէլէրի իսէ էօլտուր. միշ օլմագ . . . գաթլը հինսանա օլան մէյէլանը վահշի. յանէլէրինի թէսքին իթմէք . . . հայաթը մէմնուա թագ. լիպ իյլէմէք . . . վէ իսթինթագլարընտան պիրինտէ սէօյ. լէմիշ օլտըգլարը կիպի , պիր դէչ հայ-ըը բ-հ-ըչ դէչ ֆէ-է-ր բ-հվէ եըմ-է իչուն իտի ;

Հինսանըն ֆիքրի , պու ահվալը միւտհիշէնին էսպա. պընը թէհարրի իթմէյէ գալգըշաճագ օլուրսա , տիւշա. ըը հայրէթ օլուր գալըը . . . ; Ա.ճապա նէ կիպի վու. ղուաթըն թէագուպըյա տըր քի , հինսանլար էճէլէ խըտ. մէթ իթմէք արզուսընա տիւշմիւշլէր տիր . . . ; Հիչ շիպ. հէ եօգ քի , պէօյլէ պիր մէզհէպ՝ անճագ վէ անճագ Հինտոսթան կիպի էսարէթէ մահքիմ օլմուչ օլան վէ հին. սանլարըն քէնտի հէմճինսլէրի թարաֆընտան պի բահ-

մանէ մուամէլէլեր կէօրմէքտէ պուլունան մէմլէքէթլէր տէ ԲԷԲՏԷԸ ՏՈԻՏԻՒՒ . . . Պէօյլէ պիր մէզհէպ . . . զուլմ վէ թէաատի ալթընտա էզիլմիշ օլան ինսանլըկլէթին պիր նէվ՝ մուգապէլէնի առավէթքեարանէնի աէյլ՚ի մի տիր։ Պէլճի տէ, պիտայէթի, ասըլսըրըն բէրաէի զուլմէթի ալթընտա մէճհուլ գալմըշ օլան պու ճէմիյէթի, Հինտիս. թան տախիլինտէ, էսարէթին զուլմ ու իսթիսթատատա գարշը եէքթանէ պիր վասըթի իթիրազը օլմագ իւղրէ պու անէ գատար տէվամ իտէկլէմիշ տիր։ Խիւլասաի քէլամ, գապըլ տիր տէ քի, ձէննալը Հագգ՝ սըրը ու հիքմէթի անլաշըլմաձ օլան իրաատէի Բապպանիյէէսիյլէ, գաբլանլարը, եըլանլարը եարաթմըշ օլըղը կիպի, պու ֆանէքարլարը (Պօղճը) տախի խալգ իյլէմիշ տիր . . .։

Պու ճէմիյէթին էն գիյատէ շայանը տըգգաթ չէյլէրինտէն պիրի տէ, ադաի մէվճուտէսինի եէկտիկէրէ կիգրապթ, վէ ֆագաթ սաիր ինսանլարտան թէֆրիգ իտէն լի վէ զարիպ պիր րապըթա տըր. պու մէզհէպ սալիքլերի պէյնինտէ խուսուսի գանունլար, խուսուսի ատէթլէր վէ ուսուլլար վար տըր. պիրի պիրինէ սօն տէրէճէ ֆէտաքէար վէ մույին տիրլէր. լաքին քէնտիլէրի իչուն նէ՛ վաթան, վէ նէ՛ տէ խանէտան վար տըր . . . եալընըզ մէճհուլ պիր գուվվէթէ թապի օլուպ, պու գուվվէթին էվամիր ու նէվահիսինէ քէօր քէօրինէ իթաաթ իտէրլէր վէ քէնտի թապիրաթը վահչիյանէլէրինճէ ինսանլարը բոհուշ ֆէնֆէ ըոհվե իթմէք իչուն, մէզքուր գուվվէթի նամընա սիւնէնէնլէն հէր թարաֆընա տաղըլըրլար . . .։

. . . . . .

Իւչ Պօղճըլար պիր գաչ տագըգա գատար տէրին պիր սիւքիւնէթտէ գալտըլար։

Խարիճտէ իսէ, մահթապ՝ խարապալարըն տէհչէթնիւմա եըղընթըլարը իւզէրինէ պէյագ պիր ըշըգ վէ մահմի կէօրէկլէր սալմագտա վէ եըլտըզլար գուպպէի մինա-

ֆամը աէմսատա չէօլէնէսար օլմագտա ըտը. արա սըրա տախի խաֆիֆ վէ լաթիֆ պիր րուզկեար՝ մէվզ վէ խուրմա աղաճլարընըն բարլագ եաբրագլարընը իհթիզազէ կէթիրմէքտէ իտի։

Պալէատէ զիքրի սէպէպ իտէն քէմէրլի՝ սալալատան պիրինին սօլ թարաֆընտա վագը սանէմ՝ օթլար, եօսունլար վէ չալըլար ալթընտա մէսթուր օլան տէօչէմէ թաչլարը իւզէրինէ մէվզու ըտը։

Նակէհան, մէզքուր տէօչէմէ թաչլարընտան պիրինի աէսասիզճէ աչագը ինմէյէ պաչլայըպ, բէյտա օլան չուգուրըն իչինտէն իւնիֆօրմալը պիր ատէմ եարը պէլինէ գատար զուհուր իթտի վէ քէմալը տըգգաթ ու իթինա իլէ տէօրթ էթրաֆընը թէֆթիչ իթմէյէ պաչլատը։

Գուլիպէնին տէրուննինի թէնվիր իթմէքտէ օլան թօրրագ դանտիլին զըյասը, տըշարըտագի եիւքսէք օթլարա գատար աքս իթմիչ օլտըղընը կէօրիւնճէ, արգասընա տէօնիւպ պիր իչարէթ իթտի, վէ տէրհալ քէնտիի իլէ իքի նէֆէր ասքէր՝ եէր ալթընտագի նէրտիւպանըն սօն պասամագլարընը քէմալը սիւքիւն ու իհթիեաթլա չըգարագ խարապալար իչինէ կիրտիլէր։

Մէրգումանըն միւթէհարրիք կէօլկէլէրի, մահթապըն զըյասըյլա պիր գաչ տագըգա գատար կէօրիւնտիւքտէն սօնրա, եըգըգ տիվարլար արգասընտան պիւթիւն պիւթիւն նապէտիտ օլտուլար։

Աչըլմըշ օլան տէօչէմէ թաչը էսկի եէրինի պուլտուղը սըրատա, մէզքուր բուսու տէրուննինտէ պէլլէմէքտէ օլան միւթէաատիտ ասքէրլէրին պաչլարը նիւմայան օլտու։

Մէլէզ, Հինտի վէ Չէննճի, գուլիպէտէ, միւթէֆէքքիրանէ պիր սուրէթտէ օթուրմըշ օլտուգլարընտան, հիչ պիր չէյ կէօրէմէտիկլէր։

6

ԲՈՒՍՈՒ

Ֆարէնկա, գօլէրանըն տէհշէթլի եւրուպուշու հագդընտա Հինտիներն սէօզլէրինտէն տուշար օլտըղը թէէսիրաթը պէսպէյլի տէֆ' իթմէք իսթէյէրէք, պիրտէն պիրէ մուհավէրէյի տէյիշտիրտի։ Կէօզլէրի աթէշի վահշէթլէ բարլամագտա, վէ չէհրէսինտէ տախի տէհշէթլի պիր հէյէճան ալամէթի մէշհուտ օլմագտա օլտըղը հալտէ.

— Պիրա՛տէրլէր... Ռոհվանի, պիզիմ կիպի ինսան ավճըլարընը տախմա մուհաֆազա իտէճէք տիր. ճէսո՛ւր օլունըղ... ասլա գօրգմայընըղ... տիւնեա ղայէթ պէօյիւք տուր... պիզիմ իչուն հէր եէրտէ ավլար պուլունուր... Ինկիլիզլէր, Ֆրանսըզլար իչ ըխալէրինի՝ Հինտիսթանը թէրքէ մէճպուր իթտիլէր. Ֆագաթ նէ՞ պէխա վար. էլվէրիր քի տիկէր գարընտաշլարընըղ օրտաա տըրըլար... պունլար՝ զէհրնաք վէ միւհլիք սիյահ ագրէպլէր կիպի, միլթէաստիտ վէ տէհշէթէնկիզ տիրլէր. սիրկիւն՝ պիզիմ տախրէի իգթիտարընըղը թէվհի՛ վէ իճրաի հիւքմ իտէճէյիմիզ մահալլէրի թէքսիր իթմէքտէ տիր... (Հինտլիյէ խոթագպէն.) Պիրա՛տէր, Ամէրիգա սէնին տիր... (Ֆրանսըզ վիլթէվէճհիհէն.) Ռֆրիգա տա սէնին տիր. պիրա՛տէրլէր, էվրօբա տա պէնիմ տիր...; Նէրէտէ ինսան մէշհուտ, օրտաա ճէլլատ վէ գուրպան մէվճուտ տուր... Նէրէտէ գուրպան մէվճուտ, օրտաա հրասխյեաթը ատավէթքեարանէ իլէ մէմլու գալպլէր վար տըր. պիզիմ վազիֆէմիզ, պու հրասխյեաթը ատավէթքեարանէյի՝ ինթիգամ աթէշկյէ ալէվլէնտիրմէք

տիր. պիզիմ մէմուրիյէթիմիզ՝ ճէսարէթինտէն, սատագաթընտան վէ ֆէտագքարլըղընտան իսթիֆատէ օլունապիլէճէք ատէմլէրի, պիր թագըմ հիյէլ ու տէսահա, վէ իղֆալաթ ու մէվահիտ իլէ, արամըզա ալմագտան վէ Ռոհվանիյէ էսիր իթմէքտէն իպարէթ տիր։ Ֆէնտի միյանէմիզտէ վէ քէնտի նէֆսիմիզ իչուն չալըշմալը վէ ֆէտագքարլըգ վէ սատագաթ խուսուսլարընտա եէքտիկերիմիզէ ըէգապէթ իթմէկլիյիզ. պիրի պիրիմիզէ մուչին, վէ մուավին օլուպ, տահմա ճէսարէթ վէրմէկլիյիզ։ Պիզիմ ճէմիյէթտէն օլմայանլարընը քեաֆֆէսի գուրպանըմըզ օլսունլար. հէր քէստէն այրըլալըմ. հէր քէսին ալէյհինտէ պուլընալըմ։ Պիզիմ իչուն նէ՛ վաթան, նէ՛ տէ խանէտան վար տըր. խանէտանըմըզ, գարընտաշլարըմըզ, վաթանըմըզ ըսա... ուժում տիւնեա տըր. – տէտի։

Պու պէլաղէթի վահշէթալուտ՝ կէրէք Չէնճիյէ վէ կէրէք Հինտլիյէ ասն տէրէճէ թէէսիր իթմիչ իտի. քէնտիլէրի պու ճէմիյէէթի միւտհիշէնին էն մէշհուր վէ էն մահիր րէիսլէրինտէն մատուտ օլմագլա պէրապէր, զէքավէթ վէ ֆէթհանէթճէ քէնտիլէրինէ ֆահիգ օլան Ֆարէնկանըն հէման տահմա թահթը հիւքմիւնտէ պուլունըյօրլար ըտը։

Հինտի. – (Ֆարէնկանըն խէլէճանընա իչթիրագ իտէրէք.) Էվվէ՛թ, հագգըն վար, պիրա՛տէր. տիւնեա պիզիմ տիր...; Պուրատա, եանի ձավատա տախի մէզհէպիմիզին էսէրինի պըրագալըմ...; Մուֆարագաթըմըզտան էվվէլ պու ճէզիրէտէ տախի Ֆրանսըզը թէէսիս իտէլիմ. պուրատա ֆագր ու սէֆալէթ տէրէճէյի նիհայէյէ վարմըշ օլտըղընտան, մէզհէպիմիզ բէք չաբուգ թէվէսսիւ վէ թէրագգը իտէճէք տիր. Հոլլանտալըլար տախի հարիսլիք վէ զուլմքեարլըք ճիհէթլէրինճէ, Ինկիլիզլէրտէն աշաղըյա գալմազլար...; Պիրա՛տէրլէր, պէն պու ատանըն պաթագլըգը բիրինճ թարլալարընտա էօյլէ ա-

տէմլէր կէօրտիւմ քի , օրալարտա չալըշմագ՝ էճէլէ գարչը բէնչէլէչմէք տիմէք օլտըղը հալտէ , ֆագր ու զարուրէթ իլճաաթըյլա չալըշըպ չապալամագտա վէ ճիւմլէսի տէ էօլիւ կիպի սարարմըշ պուլընմագտա ըտըլար . պաղըլարը տա խասթէլիքտէն , եօրղունլըգտան վէ աճլըգտան պիթապ ու թիւվան գալմըշ օլտըգլարընտան , պիր տահա այագա գալգմամագ իւզրէ եէրէ սէրիլմիշ իտիլէր . . . Պինաէն ալէյհ , Ձէնէ Խ-ոչ պու մէմլէքէթտէ խայլը թէրագգը իտէճէք տիր :

Ֆարէնկա . – Կէչէն ագշամ , կէօլիւն քէնարընտա , պիր ճէսիմ գայանըն արգասընտա օթուրմըշ ըտըմ . օրայա պիր կէնճ գատըն կէլտի . Նահիֆ վէ կիւնէչին հարարէթինտէն Հանմըշ օլան վիճուտը պիր գաչ բաչավրա բարչալարըյլա մէսթուր պուլունըյօրտու . գօլլարը արասընտա տախտ ուֆագ պիր չօճուգ թութմագտա օլուպ , քէմալը մուհապպէթլէ պաղրընա պասմագտա վէ հէօնկիւր հէօնկիւր աղլամագտա ըտը : Պիր ազ սօնրա , չօճուգըն Հիւգիւնիւ իչտէքա պուս իտիպ . « Պարի սէն բէտէրին կիպի պէտապահթ օլմայասըն » տէյէրէք կէօլէ աթտը : Չօճուգ իսէ աճը աճը հայգըրարագ սույըն իչինտէ նապէտիտ օլտու . գամըշլար արասընտա կիպլէնմիշ օլան թիմսահլար (կոկորդիլոս) , չօճուգըն պու ավազէսինի իչիտիր իչիթմէզ , տէրհալ կէօլէ աթըլտըլար . . . Պիրա՛տէրլէր , պուրատա վալիտէլէր , էվլատլարընըն միւսթագպէլտէ տիւշար օլաճագլարը սէֆալէթի նագարը տըգդաթա ալարագ վէ ճիկէրբարէլէրինի ածըյարագ թէլէֆ իտէյօրլար . պինաէն ալէյհ , Ձէնէ Խ-ոչ պու մէմլէքէթտէ խայլը թէրագգը իտէճէք տիր :

Զէննկի . – Ոու սապահ , պիր սիյահ քէօչէյի , գըրպաճ իլէ էօլտուրէճէք տէրէճէտէ տէօյտուքլէրի սըրատա , Պաթավիատա թագըրլիք իտէն պիր քիւչիւք իսթիւար չէհրէ կիթմէք իւզրէ քէօյտէքի խանէսինտէն կէլիյօրտու . մէրգում իսթիւար , թախթը ըչվանը տէրունինտէն գայտըզ պիր սուլէթտէ հայրլմըշ գալմըշ օլուպ , Խ-քի կէնճ գըզճըղաղըն թալթիֆտը մահզունանէսիյլէ նէչէհապ օլմագտա իտի : Ոու ատէմին հարէմլիսի , էպէվէ ինինին քէմալը ֆագր ու սէֆալէթլէրինտէն նայի սաթմըշ օլտըգլարը պու կիպի գըզլարըտա մալտամալ տըր : Ինչիւք իսթիւար ըտա Խ-քի կէնճ գըզճըղաղըն օթուրմըշ օլտըգլարը թախթը րչվան , կէնճ վէ պագուզու ծն Խ-քի նէֆէր տէլիգանլը թարաֆընտան նագլ իտիլմէքտէ իտի : Պիրա՛տէրլէր , պուրատա էօյլէ վալիտէլէր վար տըր քի , ֆագր ու զարուրէթ սէպէպսիյլէ գըզլարընը սաթըյօրլար . վէ էօյլէ պէտապախթ էսիրլէր մէվճուտ տըր քի , գըրպաճ տարպէլէրի ալընտա հէլաք օլույօրլար . Հաթթա պիր թագըմ ատմլէր տէ մէչհուտ տըր քի , սախ հէմճինալէրինի Հիւք հայվանը կիպի սիւրմէքտէ տիրլէր . պինաէն ալէյհ , Ձէնէ Խ-ոչ պու մէմլէքէթտէ խայլը թէրագգը իտէճէք տիր :

Ֆարէնկա . – Հալընըզ պու մէմլէքէթտէ տէյիլ , իլա մէզալիմ ու թէասսույաթ , սէֆալէթ ու զարուրէթ , ֆէսատը ախլագ ու էսարէթ կիպի չէյլէրին պուլընտըղը հէր պիր մահալտէ թէրագգը իտէճէք տիր . . . :

Հինալի . – Դաչագճը Մահալըն նասիհաթը վէճճ իւզրէ , Ալլահ վէրէ տէ ձալմայը տախտ արամըզդա ալմագա վէ ճէմիյէթիմիզէ իտխալ իթմէյէ մուվաֆֆագ օլսա իտիք . օ զէման ձավայա կէլմէմիզ իբդի ճիհէթլէ ֆախտէյի օլմուշ օլուր . Չունքի պուրատան մուֆարագաթ իթմէզդէն էվվէլ , ինսանլարտան նէֆրէթ իթմէյէ բէք չօգ սէպէպլէրի պուլունան մէրգում ճէսուր տէլիգանլըյը տախտ , պիզիմ արամըզդա ալմըշ օլաճաղըզ :

Ֆարէնկա . – Ձալմա չիմտի պուրայա կէլէճէք . . . իմտի հըսսիյաթը աատավէթքեարանէսինի տահա զիյատէ թահրիք ու թէհլիճ իթմէյէ չալըշալըմ :

Հինալի . – Բէտէրինին մագթուլէն վէֆաթընը , պրապասընըն գըլըճա գուրպան կիթմէսինի , քէնախսինին

հապս ու թէվգըճ օլունմասընը իմթաւ իտէլիմ . . . :

Ֆարէնկա . – Լվվէ՛թ , էվվէ՛թ . գալպինտէ զարազ ու ատավէթ աթէչի պիր տէֆա ալէվլէնինճէ , պիզիյլէ նասըլ իլթիհադ իտէճէյինի կէօրէճէքսինիզ . . . :

Ջէնտ տագըդատան պէրու միլթէֆէքքիրանէ պիր սուրէթտէ սաքիթ տուրմըշ օլան Ջէնճի , պիրտէն պիրդ քէլամա աղազլէ տէտի քի .

— Պիրա՛տէրլէր . . . էկէր գաչագճը Մահալ պիզի ալտաթաճագ օլուրսա . . . :

Հինտլի . – (Հէմեն տա զազապնաք պիր թաւր ըլա .) Մահա՛լ մը . . . քէնտի սէֆինէսինտէ պիզի մուհաֆազա իթմիշ վէ Հինտիսթանտան ֆիրարըմըզը թէսհիլ իյլէմիշ օլտըղը հալտէ , պէօյլէ պիր շէյ եարապիլիր մի . խա՛յր տօսթում , խա՛յր , պէօյլէ շէյ եարմազ վէ եարամազ . հաթթա գարիպէն քէնտի գօմանտասը թահթընա կիրճէճէք օլան կօէլէթի կէմիսիյլէ պիզի Պոմպայ շէհրինէ կէօթիւրմէյճէք մի տիր . շէհրի մէզքիւրտէ իսկ Աֆրիգայա , Էվրօբայա վէ Ամէրիգայա կիտէճէք սէֆինէլէր պուլապիլէճէյիզ :

Ֆարէնկա . – Մահալ պիզի հիւքիւմէթէ թէսլիմ իտէրսէ էլինէ նէ՞ կէչէր . պիլմի՞զ մի քի , պէօյլէ պիր թէշէպպիւստէ պուլունաճագ օլսա , Պոհվանի էվլատընըն բէնչէի ինթիգամընտան գուրթուլամազ :

Ջէնճի . – Մահալ՝ ձալմայը պիր թագըմ հէյէ ու տէսաիսէ ալտաթարագ պու ագշամ պուրայա կէօնտէրմէքլիյի վատ ինթմէտի մի . . . պու տէլիգանլը պիր տէֆա արամըզա կիրինճէ . . . ճէմիյէէթիմիզէ տախիլ օլմազա մէճպուր օլաճագ տըր :

Ֆարէնկա . – Էյի ամմա . « Մալայա էմր իտինիզ տէ ձալմանըն Աֆուբասընա կիտիպ , ույգուտա իքէն իչէրիյէ կիրսին վէ մէրգումը էօլտիւրէճէք եէրտէ գօլունա Պոհվանինին իսմինի չըզսըն . » տէյէն տէ եինէ գաչագճը Մահալ տէյի՞լ մի իտի . ձալմա պու մուամէլէմիզտէն , գարընտաչլարըմըզըն նէ տէրէճէ ճէսաբէթ , մէհարէթ վէ իթաաթ ահիպի օլտըգլարընը միւլահազա իտէրէք , պէօյլէ ատէմ լէրտէն նէլէ՛ր ումըլապիլէճէյինի , վէ նէ տէրէճէ գօրգմազ լազըմ կէլէճէյինի տէրհալ քէստիրէճէք տիր . . . , իմտի , կէրէք հայրէթ վէ կէրէք տէհչէթ սահիգաբյլա պիզիյլէ իլթիհադ իթմէյէ մէճպուր օլաճագ տըր :

Ջէնճի . – ձալմա , ինսանլարտան նէֆրէթ իտէճէք պին տիւրլիւ սէպէպլէրի պուլընմասընա բաղմէն , ճէմիյէէթիմիզէ տախիլ օլմազ իսթէմէզսէ . . . :

Ֆարէնկա . – (Թէհտիտքեարանէ պիր թաւր ըլա .) Ո զէման Պոհվանի անըն պախթընը տախի թային իտէճէք տիր . պէն պու պապտէ եարաճաղըմը գարարլաշտըրմըշըմ տըր . . . :

Ջէնճի . – Լաքին Մալայ՝ ձալմայը ույգուսընտա պատըրապիլէճէ՞ք մի պագալըմ . . . :

Ֆարէնկա . – Շիւ պհէսիզ . տիւնեատա Մալայ գատար ճէսուր , չէվիք , վէ մահիր պիր ատէմ թէսավվուր օլընապիլի՞ր մի : Պու տէլի գանը պիր տէֆա տա , եավրուսընը էմղերմէքտէ օլան պիր սիյահ բարսըն ինինէ կիրիպ , վաւիտէսինի էօլտիւրմիշ , վէ եավրուսընը տախի աչըրըպ մուախախարէն էվրօբայը պիր գաբուտանա սալմըշ տըր :

Պու էանատէ Հինտլի , կիճէնին վէ օրմանլարըն սիւքիւնէթի ֆէվգ էլ ատէսի արատընտա զարիպ պիր սէտա իչիթմիշ օլտըղընտան , էթրաֆա գուլագ վէրէրէք .

— Մալայ մուվաֆֆագ օլմուշ . – տէյու հայգըրտը :

Ջէնճի . – (Բէզալիք գուլագ վէրէրէք .) Էվվէ՛թ , էվվէ՛թ . պու սէտա՝ ագ պապա գուշընըն չիքեարընը եագալայըպ կէօթիւրիւր իքէն չըգարտըղը սէտա տըր . գագալընտաչլարըմըզ պու իչարէթլէ չիքեարլարընը եագալամըշ օլտըգլարընը իչմա իտէրլէր :

Ջէնճի պու սէօզիւնիւ հէնուզ պիթիրմիշ իքէն՝ Մա-

լայ գուլիպէանէն իջերիյէ կիլուի. մէրդումի ալաճա բլնկլի վէ բամուգաան մնամուլ պէօյլուք պիր մանթօյա պիւրինմուշ իտի։

Ջէնճի, մէրդումը կէօրիւնճէ, էնտիչէ վէ վէսվէսէյի մուլին պիր ատա իլէ.

—Նէ՞ եարաբըն պագալըմ, մուվաֆֆագ օլսո՞ւն մը,- տէյու սորտու։

Մալայ.- (Մաղրուրանէ պիր աուբէմաէ.) Ճալմա, էօմիւր օլուրգա ՅՈՒՆԻՔ Ե-ՅՉ նիշանէսինի թաշըեաճագ տըր։ Ամուբասընա գատար վասըլ օլմագ իչուն... էօյլումին իզերինէ պուլընան պիր ատլի գանըլյը Գոհվանիյէ գուպան իթմէյէ մէճպուր օլտում. մէրդումըն նաչըները տախի Ամուբա գուրպինէ չալը չըրըլար արասընտա կիղէտիմ.... Լաքին Ճալմա... պիղիմ ալամէթի մախտուտէվիզի չու սաաթտա համիլ պուլընմագտա տըր։ Գաչագը Մահալ պու խուտուտ էն էվվէլ տուրմըշ։

Հինտի.- (Մալայըն մէհաբէթինտէն միթէհայիր օլարագ.) Էյ Ճալմա ույգուտան ույանընտա՞ն մը...։

Մալայ.- (Բէմալը սիւքիւնէթլէ.) Նէ՞ կէզէր. էկէր ույանմըշ օլսա իտի, պէնի չիմսիյէ գատար չօգտան ճէհէննէմէ կէօնտէրիր իտի... պիրա քէնտի հայաթընա գատա իթմէմէյէ մէճպուր ըտըմ։

Գարէնիկա.- Էվվէլթ, տօղրու սըր. անըն հայաթը մէմնաթընտան տահա գիյատէ պիղէ գախտէրի սիր. (Մալայա միւթէվէճճիհէն.) Պիրա՛տէր, ոէն, ՅՈՒՆԻՔ Ե-ՅՉ ուգուրընա հայաթընը թէհլիքէյէ գօյարտագ, տիւնքի կիւն պիղիմ եարըտըլմըշ վէ եարըն տախի եարաճապըմըզ չէյի եարմըշ օլտուն.... Գու կիւն իթտատթ իտերսէն, պաշգա պիր կիւն տէ էմր իտէճէքսին։

Մալայ.- Հէբիմիզ տէ Գոհվանինին էվլատըլըզ. պաշգա եարաճագ պիր շէյ վա՞ր մը. էմր իտինիզ, իճրասընա հազըր ըմ։

Մալայ, պու սէօղլէրի սէօյլէտիյի սըրատա, եւզինէ գուլիպէնին գարուսընա տօղրու չէվիրմիշ օլտըղընտան, պիրտէն պիրէ եավաշ սէտա իլէ.

— Իչթէ ճալմա կէլիյօր... գուլիպէնին գարուսընա թէգարրուպ իտիյօր... Մահալ պիղի ալտամմամըշ- սէտի։

Գարէնիկա.- Կէլիյօր մը... էօյլէ իսէ պէնի չիմսիյէ կէօրմէմին. սիզ քէնտիսինի իգնա իթմէյէ չալըշընըզ... էկէր բուի րիզա կէօսթէրմէզսէ... էկէր մուխալէֆէթի իտերսէ... օ հալտէ պէն եարաճապըմը պիլիրիմ.- տէյէրէք գուլիպէնին գարանըլդ պիր քէօչէսինտէ, պիր հասըր բարչասը ալթընտա սագլանտը։

Մէլէզ Գարէնիկա, պու սէօղլէրի պիթիրիպ հասըրըն ալթընտա հէնուզ կիրմիշ իքէն, Ճալմա գուլիպէնին գարուսընա եանաչտը։

Ճալմա, պու պէտա չէհրէ վէ հէյապէթլի սահմլէրի կէօրիւր կէօրմէզ, տիւչարը հայրէթ վէ էնտիչէ օլարագ պիր գաչ սաթըմ կէրիլէտի։ Պիչարէ տէհիգանը, պու իչ չահսընը՝ Ֆո-էկ-ուլ-ուր եանի Գոլֆ ֆըրգասընա մէնսուպ պիր թագըմ ճանիլէրտէն իպարէթ օլտըղընը պիլմէտիյի, վէ ֆագաթ պու մէմլէքէթտէ միւսաֆիրխանէ պուլընմասըղընտան, եօլճուլար կիճէլէրի եա՛ չատըր ալթընտա վէ եա՛ բասթ կէլտիրլէրի խարապալար տէրունինտէ կէչիրտիքլէրինի տուրմըշ օլտըղը ճիհէթլէ, պիր աղ քէսպի իթմինան խոխպ, իլէրիյէ տօղրու պիր սաըմ աթտը։

Իպթիսամի էմրտէ կիրիֆթար օլտըղը հայրէթ ու վէսվէսէ կէչինճէ, պու սահմլէրտէն պիրինին թուճճ բէնկինտէքի չէհրէմինտէն վէ էսվապընտան Հինտի օլտըղընը անլայարագ, անա իսթասիօն Հինա լիսանըլյա։

— Պուրատա պիր էվրօբալը... պիր Ֆրանսըզ պէնի պէքլէյէճէքտի... աճապա նէ՞րէտէ.- տէյու սորտու։

Հինտի, ասլա թէրէտտիւտ իթմէքսիզին։

— Աբատըղընըզ Ֆրանսըզ տահա կէլմէտի . Ֆագաթ չիմտի ներէտէ իսէ կէլիր . – ճէվապընը վէրտի ։

Հինտի՝ ձալմայը տուզագա տիւշիւրմէք իշուն Մահալըն գուլլանմըշ օլտըղը թէատիրի տէլիգանլընըն սիւալինտէն անլայարագ , պու առյէտէ միւմքինի մէրմէպէ վագթ գաղանմագ իսթէմէքտէ իտի ։

Ձալմա իսէ թէքրար քէլամս ադագլէ .

— Սէն պու Ֆրանսըղը Թանըյօր մըսըն . – տէյու օրտու ։

Հինտի . – Պուրատա պուլընմամըղը սիզէ իմտիյի կիպի պիզէ տէ Թամսիյէ իլլէտի . իմտի պիզ տէ քէնտիսինի պէքլիյօրըզ ։

Ձալմա . – (կիմտիքճէ հայրէթի արթարագ .) Նէ՞ սէպէպտէն տօլայը . . . ։

Հինտի . – Պուրայա կէլիրսէ , անլարընըզ . . . ։

Ձալմա . – Պուրատա պուլընմանըղը ժէնէրալ Սիմո՞ն մը Թամսիյէ իլլէտի ։

Հինտի . – Էվէ՛թ , ժէնէրալ Սիմոն Թամսիյէ իլլէտի . – տէտի ։

Հինտինին պու ճէվապը իւզէրինէ գուլիպէ տէրունի. նի պիր տագըդաճըզ սիւքիւթ իսթիյա իլլէտի ։

Ձալմա, առէթա մուամմա նէվինտէն օլան պու վագըտի զարիպէյի հալը ու իյզահ իմմէյէ չալըշմագտա ըտը ըսա տա , հիչ պիր մանա պուլամամագտա ըտը ։

Պու սբրատա , իչի Պօղըճընըն պիր սիւքիւթի միքէտաէրանէ իլէ պիրի պիրինէ պագըշմագտա օլտըղլարընը Ձալմա կէօրմիւշ օլտըղընտան , պու խուսուս տահա պիյատէ վէսվէսէ վէ Թէաճճիւպինի մուճիպ օլուպ , չիւպհէլի պիր Թավը ըլա Հինտիյէ խիթապէն .

— Էյ սի՞զ քիմ սինիզ . – տէյու սիւալ իմտի ։

Հինտի . – Պիզ քի՞մ միյիզ . էկէր սէն պիզիմ օլմագ իսթէրսէն . . . պիզ տէ սէնին իզ . . . ։

Ձալմա . – Խա՛յր , պէնիմ սիզէ իհթիեաճըմ օլմատըղը կիպի , սիզին տէ պանա իհթիեաճընըզ եօգ տուր . . . ։

Հինտի . – Ֆի՞մ պիլիր ։

Ձալմա . – Պէն . . . պիլիրիմ . . . ։

Հինտի . – Եանըլըյօրսուն . . . Ինկիլիզլէր բէտէրինի էօլտիւրտիւլէր . . . բէտէրին հիւքմտար ըտը տէյի՛լ մի . . . սէնի էսիր կիպի հապս իմտիլէր . . . օլանճա վարիյէթինի տէ զապթ իյլէտիլէր . . . էլինտէ չիմտի նէ՞ գալտը . . . ։

Պու խաթըրէի քէտէրպաչա իւզէրինէ Ձալմանըն չէհրէսի սօլտու . պիւթիւն վիճուտը տիթրէմէքտէ վէ տուտագլարընտա տախի աճը պիր Թէպէսիւմ նիւմայան օլմագտա ըտը ։

Հինտի սէօզիւնտէ չու հօլտա տէվամ իյլէտի .

— Բէտէրին ատիլ , գահրաման պիր հիւքմտար վէ Թէպատսընըն սէվկիլիսի իտի . քէնտիսինի Ալէքսանտր Բէպէէ տէյու հատ իտէրլէր իտի քի , պու լագապա պի հագգին չայէսինէ օլմուշտը . . . Իմտի, բէտէրինէ իտիլէն ճէվր ու զուլմը ինթիգամը՞զ մը պըրագաճագտըն . . . գալկինտէ ալէվլէնմիշ օլան զարազ վէ ատավէթ աթէչի սէօնիպ մա՞հվ մը օլաճագ ։

Ձալմա . – Պէնիմ բէտէրիմ մուհարէպէ մէյտանընտա էօլտու . պէն էնանա մուհարէպէտէ Ինկիլիզլէրտէն չօղընը Թէլէֆ իտէրէք անըն ինթիգամընը ալտըմ . . . Շիմտի բէտէրիմին մագամընա գաիմ օլմըշ օլան վէ անըն ուղրունա մուհարէպէ իմմիշ պուլընան ատէմ պանա տէտի քի , բէտէրիմին մէմլէքէթինի էլէ կէչիրմէք իչուն Ինկիլիզլէրլէ ուղրաշմագ պուննտան պէօյլէ տիվանէլիք սայըլըր : Պունտան պաշգա Ինկիլիզլէր պէնի սալը վէրտիքլէրի զէմանն , պիր տահա Հինտիսթան Թօբրաղընա այագ պասմայաճաղըմը հէմին իմմիշ օլտըղըմտան , պու հէմինի ասլա նագզ իմմէմ վէ իտէմէմ :

Հինտի . – Ֆագաթ սէնի բէրիչան իտէնլէր , էսիր կի-

պի հապալարտա չիւրիտէնլէր, վէ բէտէրինի գաթլ ու թէլէֆ իլլէյէնլէր . . . ինսան տէյինլ մի տիլլէր. իմոի պաշգա ինսանլարտան ինթիգամլընը ալտապիլիրսին . . . նէ՞ օլուր . . . ատավէթինին աթէշի սահր ինսանլար իւղերինէ տէօքիւլսիւն վէ անլէրի մահվ ու պէրպատ իլլէսին :

Ձալմա . – Ինսանլարտան ինթիգամ ալմադա պէնի թէչվիգ իտիյօրսըն ամմա, աէնին տէ ինսան օլտըղընը ունութ՞յօր մըսըն . . . :

Հինտի . – Պէն վէ գարընտաշլարըմ ինսանլարըն քեաֆֆէսինէ ֆահիգ իզ . . . : Պիզ՝ սահր ինսանլար իշուն, օրմանլար ատասընտա վահշի հայվանլարը թադիպ իտէն ավճլար մէսապէսինտէ իզ . . . : Սէն տէ պիզիմ կիպի ինսանլարըն քեաֆֆէսինէ ֆահիգ օլմագ իսթէ՞ր միսին. հագդընտա իտիլմիշ օլան տուի մուամէլաթըն ինթիգամլընը ալմագ վէ գալապինտէքի հըսսիյեաթը զարարգեատանէ պի պիր կէօնա միճագաթա տուշար օլմագօլզըն մէվգըի ֆիկիէ գօյմագ իսթէ՞ր միսին :

Ձալմա . – Սէնին աէօգլէրին կիթտիքճէ անլաշըլմագ օլըյօր . պէնիմ գալապիմտէ քին ու զարագ, պուզ ու ատավէթ տէնիլէն չէյլէրին էսէրի պիլէ եօգ տուր . էկէր տուշմէնիմ պանա լայըգ պիր քիմսէ իսէ, գըզըլ գանլարըմ ագընճայա գատար անընա բէնէլէէիրիմ . լայըգ տէյիլ իսէ, իսթիհգար իտէրիմ . . : Պինապէրին, նէ՛ ճէսուրլար վէ նէ՛ տէ գօրգագլար ալէյհինտէ պիր կէօնա քին ու զարագըմ՛ եօգ տըր . – տէտի :

Պու էսնատէ Ջէնճի, պիր հարէքէթի սէրիա իճրասըլյա գարուլը կէօսթէրէրէք .

— Ա՛հ, թուխթուզո՛ւք . . . իչիմիզ պիթտի . – տէյու հայդըրտը :

Ձալմա վէ Հինտի իսէ, մուհավէրէ իտէ իտէ գարու էօնիւնտէն ուզագլաշմըշ, վէ գուլպէնին պիր քէօչէսինէ գատար կէլմիշ իտիլէր :

Ո վագթա գատար Ձալմայա կէօրիւնմէմիշ օլան Ֆաբրէնկա, Ջէնճինին հայգըրըշընը իչիտիր իչթիմէզ, հասըր բարչասընը պիր եանա ֆըրըլաթըպ սըչրատը վէ խանչէրլինի էլինէ ալըպ, պիր համլատա գուտուրմուշ պիր գաբան կիպի տըշարըյա ֆըրըլանտը . նահէհան, պիր ասքէր գօրտօնընըն քէմալը իհթիեաթլա քէնտիսինէ տօղրու իլէրմէքտէ օլտըղընը կէօրիւնճէ, անլէրտէն պիրինէ միհրիլէմէքտէ օլտըղընը կէօրիւնճէ, վէ տիկէր իքի նէֆէրի տահա տէվիրտիքտէն սօնրա, խարապալար արասընտա նապէտիտ օլտու :

Գաթիլի մէրգում, պու հարէքէթի քիսմաթսանէսինի օ տէրէճէ սիւրաթլա իճրա իթմիշ իտի քի, Ձալմա՝ Ջէնճինին պաղըրմասընըն սէպէպինի անլամագ իշուն արգասընա տէօնտիւլիւ սըրատա, մէրգում չօգտան նապէտիտ օլմուշ ըտը :

Ո էսնատէ Ձալմա իլէ Պօղըճըլար, ասքէրլէրին՝ գուլպէ էօնիւնտէ տուրմըշ օլտըգլարը հալտէ, թիւֆէնքլէրինին ուճընը քէնտիլէրինէ թէվճիհ իթմիշ օլտըգլարընը, վէ պագըլարը տախի Ֆարէնկանըն արգասը սըրա գօչուշմագտա պուլընտըգլարընը կէօրտիւլէր :

Ջէնճի, Մալայ վէ Հինտի, մուգավէմէթ իթմէք տարէի իմքան խարիճինտէ օլտըղընը անլայարագ, ալէլ ասէլէ պիր գաչ սէօզ թէաթի իթտիքտէն սօնրա, ասքէրլէրին էլլէրինտէ պուլընան իրլէրէ տօղրու գօլլարընը ուզաթտըլար :

Պու սըրատա, միւֆրէզէի մէգքիւրէյէ գօմանտա իտէն Հօլլանտալը եիւզ պաշը գուլպէտէն իչէրիյէ կիրտի,

Իչ Ֆանէկարը սըգը սըգըյա պաղլամագտա օլան ասաքիրէ Ձալմայը տախի կէօսթէրէրէք .

— Պունը ունութտընը՞զ մը . – տէտի :

Իսթիեաը պիր չավուշ . – Հէր քէս նէօպէթիլէ, է-

ֆէնաիմ. անըն տա սրբասը. կելիր, անը տա պաղլայաճաղըզ. – տէյու ճէվապ վէրտի։

Ձալմա իսէ, հայրէթի վէ թէաճճիւպինտէն թաշ քէսիլմիշ գալմըշ օլուպ, էթրաֆընտա կիւզէրան իտէն հալէրտէն հիչ պիր շէյ անլայամանագտա ըսը. հալ պու քի չավուշ իլէ իքի ասքէրին՝ էլէրինտէ իրլէր պուլընաըղը հալտէ, քէնաիսինէ տօղրու կելմէքտէ օլտըգլարընը կէօրիւնճէ, քէմալը խըշմ ու ղաղապլա անլերի նէթիվէրտի վէ քէնաիսի տէ գաբույա տօղրու իլէրիլէմէյէ պաշլատը. եիւզ պաշը գաբունըն էօնիւնտէ պուլունըյօրտու։

Ասքէրլէր, ձալմանըն տախի էօթէքիլէր կիպի արղը թէալիմիւլէթի իտէճէյինի զանն իմմէքտէ օլտըգլարընտան, պու մուխալէֆէթի կէօրտիւքլէրինտէ ֆէվգ էլ տատ միւթէաճճիպ օլաբլար, վէ Փաճա-Սինկին օղլընըն սրֆաթընտաքի վագար ու նէճապէթի քէնաիլէրինի պիլա նիսպիտար տիւշարը հայրէթի իտիպ պիր գաչ ատըմ գաատար կէրիյէ չէքիլտիլէր։

Ձալմա, Հօլլանտանըն Հինտիսթան միսիթէմինէքնաթընտա միւտաէթի մէտիտէտէն պէրու խըտմէթի իմմիշ օլուպ, Հինտ լիսանընա էբէյիճէ աշնա պուլընան եիւզ պաշըյա խիթապէն.

— Նէ՞ իշուն պէնի պու ատէմլէր կիպի պաղլամագ խոթէյօրընըզ. – տէտի։

Եիւզ պաշը. – Նէ՞ իշուն մը պաղլամագ խոթէյօրըզ. պէնի ալչա՛գ պէնի, պու տէհչէթլի գամիլլէր կիրուհընա պէնինտէ իչթիրագըն պուլընաըղը իշուն, անլատըն մը չիմտի. (Մայէմինտէքի ասքէրլէրէ խիթապէն Հօլլանտա լիսանըյլա.) Սիզ տէ պու չաբագընտան գօրգըյօր մըընըզ, պաղլատանը՞զ ա՛. պաշդա պիր իր տէ պօյնը՞ը սըգընճայա գաատար, պիլէքլէրինին իրինի էյիճէ սըգընըզ։

Ձալմա. – (Եիւզ պաշընըն հայրէթինի մուճիպ օլաճադ պիր վագար վէ ֆիւթուրսըզ պիր չէհրէ իլէ.) եանըլըյօրսընըզ, էֆէնտիմ. պէնիմ պուրայա կէլտիյիմ անճագ պիր չարեէք սաաթ օլտու... պու ատէմլէրի ասլա թանըմամ... պէն պուրատա պիր ֆրանսըզ պուլմագ իւմիտիյլէ կէլմիշիմ տիր։

Եիւզ պաշը. – Ա՛ճայի՛պ... պէն տէ պունլար կիպի ֆանսէկար տէյի՛լ միսին, պու դույրուգլու ֆալանը քիմ՞ եուխթուրրաճագտըն։

Ձալմա, պու սէօզլէրի օ գաատար սաֆիտիլանէ պիր տէհչէթլէ իրաա իլլէմիշ իտի քի, եիւզ պաշը՝ Փաճա-Սինկին օղլընը պաղլամագ իւզրէ թէքրար իլէրիլէմէքտէ օլան ասքէրլէրի պիր իշարէթլէ տուրտուրթտը։

Ձալմա իսէ իֆտաէսինէ չու եօլտա տէվամ իլլէտի.

— Պու ատէմլէր օ տէհչէթլի ճէմիյէթինի էրքանընտան օլտըգլարը հալտէ, պէնի տէ անլէրէ չէրիքի թէօհմէթ ատա իտիճօրսընըզ հա՛... էօյլէ իսէ արթըգ միսաթէրիհ օլտու՛։

Փաճա-Սինկին օղլու պու սօն սէօզլէրի իրաա իթտիյի սրտատա, միսաթէհզիյանէ պիր թէպէսսումէ ումաղլարընը գալարտը։

Եիւզ պաշը. – Եալընըզ միսաթէրիհ օլտու՛ տէմէք քիֆայէթ իմմէզ. պիրդէ վէրիլմիշ օլան մալիսմաթ սայէսինտէ, Ջանտէկարլարը նէ կիպի ալամէթլէրլէ թանընտաճադըմըզը պիլիյօրըզ։

Ձալմա. – Թէքրար իտէրիմ քի, պէն պու մէքրուհ գամիլլէրտէն սօն տէրէճէ նէֆրէթի իտէրիմ... պուրայա կէլտիյիմին տէպէպի իսէ...։

Չէնճի՝ ձալմանըն սէօզունու քէսէրէք, պիր մէսէրէթի վահչիյանէ իլէ եիւզ պաշըյա խիթապէն.

— Ի՛ֆէնտիմ, սէօյլէտիյինիզ բէք տօղրու տըր. Ֆէնի Ե՞չ էվլատլարը, թէնէզէրինտէ նագշ իտիլմիշ օլան պիր ալամէթի ֆարիգա սայէսինտէ պիրի պիրինի թանըըլար . . . Պիզիմ ասն սաաթըմըզ կէլմիշ չաթմըշ օլտըղըն. տան, պօյնըմըզը իբէ թէսլիմ իտէճէյիմիզի պիլիյօրըզ . . . Ֆէնի Ե՞չ ա խըտմէթի իթմէյէնլէրին պօյնընը պիզ տէ չօգ տէֆալար քէմէնտէ սըգմըշըզ տըր . . . Էվվէլի էմիտէ պիզիմ գօլըմըզա, վէ պատէհու պու տէլիգանլընըն գօ. լընա պագ. – տէտի։

Եիւզ պաշը պու սէօզլէրին մանաարնը էյիճէ իհա. թա իտէմէյէրէք, ճալմայա միւթէվէճճիհէն.

— Շիմտի թահգիգ իտէճէյիմիզ վէճճէյէ, էկէր Ջէն. ճինին տէտիյի կիպի գօլընտա օ ալամէթի մախսուսէ. յի համիլ տէյիլ իսէն, էկէր պուրատա պուլընտըղընըն էսպապընը գանաաթ հասըլ իթտիրէճէք սուրէթտէ յղաճ իտէպիլէճէք օլուրսան, իբի սաաթա վարմազ. տան էվվէլ սէպիյինին թախլիյէ օլունաճագ տըր. – տէտի։

Ջէնճի. – (Թէքրար եիւզ պաշըյա խիթապէն.) Պէ. նիմ տէտիյիմի անլայամտաըրընըզ էֆէնտիմ. . . տէմէք իս. թիյօրըմ քի բրէնա ձալմա տախի պիզիմ ֆըրգամըզա մէն. սուպ տըր. հաթթա սօլ գօլընտա Պոհվանինին իամի նագշ իտիլմիշ տիր . . .։

Մալայ. – Էվվէ՛լ, օ տա պիզիմ կիպի Ֆէնի Ե՞չ էվ. լատընտան տըր։

Հինտլի. – Եանի պիզիմ կիպի Ֆանտէկար տըր . . .։

Թապխանը մէրգուման, ձալմա՝ քէնտիէրինին Պօ. ղընճըլար ֆըրգատընա մէնսուպ օլտըգլարընը իչինթիյի զէման, տէհչէթ ու նէֆրէթ կէօսթէրմիշ օլտըղընտան էօֆքէլէնէրէք, Ֆաճա-Սինկին օղլու տախի քէնտի ճէմիյ. էթլէրինտէն իտուչինի ինանտըրմագլըղը պէօյուք պիր չէրէֆ ու սաատէթ ատտ իթմէքտէ իտիլէր։

Եիւզ պաշը Պօղընճըլարըն իթմինանպախչ սէօզլէրին. տէն գանի օլարագ, ձալմայա խիթապէն.

— Տէ՛ պագալըմ, պունլարա՞ նէ ճէվապ վէրէճէք սին. – տէտի։

Ֆաճա Սինկին օղլու, իսթիհզաքէարանէ պիր սու. րէթտէ ումուզլարընը գալտըրտը, վէ սաղ էլիլլէ տէ ան. թէրիճինին ուզուն վէ կէնիչ գօլլարընը էօգարըյա սը. ղայարագ սօլ գօլունը աչըպ կէօսթէրտի։

Եիւզ պաշը գօլընըն իւզէրինէ տըգգաթլը պիր նա. զար սալտըրտըղընտա.

— Պու նէ՛ քիւսթախլըգ. – տէյու Հայգըրտը։

Ֆիլ Հագըգա, պիլէյինին տիկէր թարաֆընտա, գան տամարընըն պիր ազ աշաղըսընտա, գօյու գըրմըզը պիր րէնկտէ վէ Հինտ Հուրուֆաթըյլա Պոհվանինին իամի նա. զըլմըշ ըտը,

Եիւզ պաշը պունը կէօրիւնճէ Մալայըն նանընա գօչ. տը վէ անըն գօլընտա տախի այնը իամի վէ այնը ալամէթ. լէրի նազըլմըշ պուլտու. պունընլա տա իգթիֆա իթմէ. կիպ, Ջէնճինին վէ Հինտլինին գօլլարընը տա մուայէնէ իյ. լէտի իսէ տէ, այնը Հուրուֆաթ վէ ալամի անլէրին տա. խի համիլ օլտըգլարընը կէօրիւնճէ արթըգ հիչ չիւպհէսի գալմատը։

Պունըն իւզէրինէ քէմալը հիտտէթ ու ղազապլա ձալ. մայա տօղրու իլէրիլէյէրէք.

— Ալչա՛գ, սէն արգատաշլարընտան տահա զիյատէ մուճիպի տէհչէթ պիր գաթիլ իմիշսին։ (Ասքէրլէրէ խի. թապէն.) Եու չաբգընը տա հայասըզ պիր ճանի միսիլլու պաղլայընըզ։ Էվվէ՛լ, պու էօյլէ պիր հայասըզ տըր քի, մէզարընըն քէնարընտա պիլէ եալան սէօյլէյօր. լաքին պիլմիշ օլսուն քի իտամ ճէզասը չօգ կէճիքմէյէճէք տիր. – տէտի։

Ձալմա իսէ՝ տէհչէթ ու հայրէթին սօն տէրէճէսինէ

վարմըշ օլուպ, պիր գաչ տագըդատան պէրու, կէօղէրինի գօլընատաքի հիքմէթի եաղըլատա տէքմիշ օլտըղընատան, նէ պիր սէօզ սէօյլէմէյէ վէ նէ՛ տէ պիր հարէքէթի իճրա իթմէյէ մուդիէտիր օլամայօրտու. դիհնինի պիր թագըմ միւհահադաթլա եօրմադատա վէ ֆադաթ պու անլաշըլմադ վագըայա պիր մանա պուլամամադատա ըտը:

Ենուդ պաշը միւթէհէվվիրանէ պիր թամըր իլէ թէքրար ձալմայա խիթապէն.

— Պու իշարէթի տէ ինքիլարա ճէսարէթի իտէպիլէճէ՞քմիսին. – տէյու սորտու:

Ձալմա. – (Մէհուսիյէթլէ պաշընը ասլայարադ.) կէօրտիւիւմ չէյի նա՞սըլ ինքիլար իտէպիլիրիմ... իչիթ ... կէօղիւմիւն էօնիւնատ տուրմըշ ...:

Ենուդ պաշը. – Պէրէքէթի վէրմէն քի պու տէֆա ինքիլար իտէմէտէն. (Ասքէրլէրէ խիթապէն.) Պադատանըդ ա՛, կէրէք պունըն վէ կէրէք արդատաշլարընըն իւղէրինէ իճրաի նագարէթի իտինիդ... պունլարատան սոդ մէտուլընըդ, պիլմիշ օլուն ...:

Ձալմա, էթրաֆընատա ճէրէհան իտէն հալէթի զայիֆ պիր բույա զանն իտէրէք, հիչ պիր մուխայէֆէթտէ պուլընմադընըդըն, քէնտիսինի պադիշահըդ կէօրմէյէրինէ թէհամմիւլիւզար օլտու: Ենուդ պաշը՝ մայէթինտէքի ատաքէրին պիր գըսմըյլա խարապալար տէրտունիտտէ ֆարէնկայը ուղուն միւտտէթ արատը քատ ատա, թէհարրիյէտաթը վագըաը սէմէրէսիդ գալտը. իտտի պիր ատաթ սոնրա, քէնտիսինէն էվվէլ Պաթտավիայա կիթմիշ օլան Ձալմա իլէ Պագըճըյարը պուլմադ իւղրէ Պաթտավիայա միւթէվէճճիհ օլտը:

. . . . . .

Պու վուգուաթտան պիր գաչ սաաթ սոնրա, Մ. Ժողիւէ վան Տաել, Մ. Բօռէնէ խիթապէն եաղըտըդը ուղուն լայիհայը պէր վէճհի աթի իգմալ էյլէտի:

« ... Ա.հվալ ու վուգուաթ էօյլէ պիր մէրքէզտէ ի-

սի քի, պաշգա տիւրլիւ հարէքէթի իտէմէդ իտիմ. մա մաֆիհ հարէքէթի վագըտամ պէօյիւք պիր էյլիք մուգապիլինատ քիւչիւք պիր քէօթիլիւք տիմէք տիր. եանի պէօյիւք պիր էյլիքը հասըլ իթմէք իչուն, ուֆագ պիր ֆէնալըդ իթմէք իճապ իթտի, իւչ գաթիլլէր քէնէնի ատալէթէ թէսիրիմ օլունտուրլար. ձալմանըն մուվագգաթէն հապս իտիլմէսի իտէ, քէնտի մասումիյէթի վէ պէրաէթինի տահա դիյատէ չաչաատտար պիր սուրէթտէ մէյտանա չըգարաճագ տըր:

«Պու ասապահ վալինին նէզտինէ կիտէրէք պիզիմ կէնճ բրէնս լէհինատ պագը սէօզլէր սէօյլէտիմ. տէտիմ քի. «Պու տէհլիէթլի ճանլըլէր պէնիմ սայէսինտէ բէնչէյի հիւքիւ«մէթէ թէսիրիմ իտիլմիշ օլտըգլարընատան, չինանիյէ գատար «տիւչար օլտըղը ֆէլաքէթէդլէր վէ մուխթասարլի պուլընտուղը «էվսաֆը ճէմիլէ վէ միւքէմմէլէ իլէ նագարը չէֆագաթը«ընըդը պինադգին ճալիպ օլան բրէնս ձալմանըն մասումիյէթի «վէ պէրաէթինի զահիրէ չըգարմադա պէնիմ խաթըրըմ «իչուն չալըշմալըսընըդ: Նամուսում իւղէրինէ եէմին իտէրիմ քի, Զանտի խարապալարընատա ֆանտէկալըտ եէրլէշ«միշ օլտըգլարընը խապէր վիրմէք իւղրէ տիւն ալէդ ացէ«լէ պուրայա կէլտիկիմ սըրատա, պիր միւատթէտէն պէ«րու միւնասէպաթը ատսթանէտ պուլընտուղում ժէնէրալ «Միմոնըն էվլատլըղը տախի անլէրլէ պիրլիքտէ պուլընա«ճադը ֆիքրիմտէն պիրէ կէչմէդ իտի: Պինաէն ալէյհ, ձալ«մայը շու թէհլիքէլի վաղիյէթէ տիւշիւրմիւշ օլան էտրարը «հէր հալտէ մէյտանա չըգարմադ ըղընըդ լազըմ տըր. «պէն, ո տէլէգանլընըն պէրաէթի զիմմէթի հագդընատա ո տէրէճէ էմին իմ քի, քէնտիսի իչուն պիր կէօնա «լութֆ մագսէրէթի թալէպ իթմէքլիյի բէվա կէօրմէմ. «Միսմահլէյհ՝ էբէյհէճ ճէսարէթի վէ հայսիյէթի սահիպլի «օլտըղընատան, սատալէթի մէյտանա չըգընճայա գատար, «հապսխանէտտէ պէքլէյէպիլէճէք տիր.»

«Կէօրիւյօրսընըզ քի իֆատաթըմըն քեաֆֆէսի տէ հագըգաթը հալտէն իպարէթ տիր. պու սէօզլէրիմտէ գաթան եալան եօգ տուր. զիրա տիւնեատա հիչ պիր քիմսէ պուլընամազ քի, ճալմանըն մասումիյեէթինէ պէնիմ գատար գանի օլմըշ օլսուն։

«Վալի հազրէթլէրի, իւմիտ իթտիյիմ վէճհ իլէ, կէնճ բրէնսին մասումիյեէթի հագգընտա մանէն քէնտիսի տախ գանի օլմըշ իտուլինի վէ միւմահիլէյհ իլէ ասն տէրէճէ իհթիրամլա տավրանաճաղընը պէյան, վէ ֆագաթ հագգընտա վագը օլան իթհամին պի էասս օլտըղընը իսպաթ իթմէք, վէ նէ կիպի անլաշըլմազ պիր ֆէլաքէթի սահիգասըյլա մէզքիւր ալամէթ ճալմընըն գօլընտա չըղըլմըշ պուլընտըղընը մէյտանա չըգարմագ պիլա մուհաքէմէ միւմքին օլամայաճաղընտան պահսլա, միւգթէզայի ատալէթին տախի իճրասը լազըմէտէն օլտըղընը ըթհան իյլէտի ...։

«Մահքէմէի ատիյեէյէ պու պապտէ մահիւմաթը սահիհա իթա իտէպիլէճէք եէկեանէ ատէմ գաչագճը Մահալ օլտըղընտան, մէրգում տախի պիր սահաթա գատար Գաթավիատան հարէքէթի իտէճէք վէ Ռէյնէ վաբօրըյա Մըսըրա միւթէվէճճիհ օլաճագ տըր։

«Գաչագճը Մահալ մէզքիւր վաբօրտա քիրալամըշ օլտըղըմ մէվգըին սահիպի քէնտիսի իտուլինի իսպաթ իչուն, պէնիմ թարաֆըմտան գաբուտանա պիր մէքթուպճը թէսլիմ իտէճէք, վէ պու ուզուն լայիհամը տախի մէրգում համիլ պուլընաճագ տըր, զիրա, Ռէյնէ պիր սահաթա գատար հարէքէթի իտէճէք օլտըղընտան, Իվրօբայա կիտէճէք մէքթուպլար տիւն ագշամտան թօբլանմըշ, վէ ֆագաթ պէն՝ մէքթուպլարըմը գաբամազտան էվվէլ, վալի իլէ պու սապահ պիր տէֆա կէօրիւշմէք իսթէմիշիմ տիր։

«Իչթէ բրէնս ճալմա պիր այ գատար մէճպուրէն պուրատա գալաճագ, վէ Ռէյնէ վաբօրըյա հարէքէթի իթմէք ֆըրսաթընը էլտէն գաչըրտըգտան սօնրա, կէլէճէք շուպաթըն 13 իւնտէն էվվէլ Ֆրանսատա պուլընամլմէսի մատտէթէն միւմքինսիզ օլաճագ տըր։

«Կէօրիւյօրսընըզ քի ... էմրինիզ մուճիպինճէ, նէտի իգթիտարըմտա պուլընան պիլ ճիւմլէ թէտապիր ու վէսաիթի իթթիխազ իտէրէք ալէլ տմէա հարէքէթի իթտիմ. թէտապիրի մէզքիւրէյի սաիհէ չըդարաճագ օլան նէթիճէի հալտէն պաչդա պիր շէյի բիչի նազարա ալմատըմ. զիրա պու մէսէլէտէ ձէմիյեէթին պի նիհայէ մէնֆաաթլարը պուլընտըղընը պանա պիլտիրմիշ իտինիզ։

«Պիզիմ՝ ամիրլէրէմիզին էլինտէ նէ օլմագլըղըմըզ լազըմ ըսա, պէն տէ սիզին էլինիզտէ էօյլէ եանի պիր ալէթ օլտըմ ... զիրա պիզ, ձէնապը Հագգըն իլաի շան ու շէրէֆի իչուն, ամիրլէրիմիզին էլինտէ էթաթուրք (1) մէսապէսինտէ իզ։ Իթթիֆագ ու իգթիտարըմըզը պաչդալարը ինքեար իտէպիլիրլէր. վագթլար պիզէ մուխալիֆ վէ զայըր միւսաիտ օլապիլիր. լաքին թէպէտտիւլ իտէն եալընըզ ահվալ ու վուգուաթ օլուպ, պիզ գաթան թէպէտտիւլ իթմէյիզ։

«Միյանէմիզտէ իթաաթ ու ճէսարէթ, սըբր ու մէթանէթ, տէսիսէ վէ ճիւրէթ, իթթիհատ վէ ֆէտաքեարլըգ հէր տաիմ հիւքմֆէրմա օլսուն. պիզիմ վաթանըմըզ՝ ումում տիւնեա, խանէտանըմըզ՝ պիրատէրլէրիմիզ, վէ գըբալիշամըզ տախի Բօմա տըր։

Իմզա

Ժ. Վ.»

. . . . . .

(1) Մալիւմ տիր քի, իթաաթը մութլագա մէսճքի՝ ժէզիւիթ ձէմիյեէթինին միհվէրի օլուպ, թարիգաթը մէզքիւրէնին միւէսսիսի օլան Ինեաս տը Լօյօլանըն հիյնի վէֆաթընտա սէօյլէմիշ օլըղը չու տէհզիբաթպախշ սէօզլէրլէ թէֆսիր օլունապիլիր. «ձէմիյեէթին պիլ ճիւմլէ ազասը քէնտի ամիրլէրինին էլինտէ Մէճլիսի Հիւքմիինէտ օլաճագլար տըր։»

Սապահըն սաաթ օն բատտէլէրինտէ, գաշագճը Մահալ՝ իշպու մէմհուր լայիհայը համիլէն Ռէյհէէ վաբօրընա կիլիմէք իւզրէ Մ. ժօզիւէ վան Տաէլին խանէսինտէն հաբէքէթ իթտի։

Լաքին պիր սաաթ սօնրա, գաշագճընըն բուհարզ ճէսէտի, Ֆանաէկարլարըն ուսուլի իւզրէ պօղըլմըշ օլարզ հալտէ, տէնիզ գըյրսընըն պիր իսիզ մահալինտէ, սազլըգլար արասընտա սէթը իտիլմիշ պուլունտու. Մահալ՝ Ռէյհէէ վաբօրընա կիլիմէք իւզրէ սանտալընը պուլմազ նիյէթիյլէ տէնիզ գըյրսընըն օ թարաֆլարընա կիլիմիշ իտի։



Մէգքիւր վաբօրըն հարէքէթինտէն սօնրա, գաշագճընըն ճէսէտի պուլընտըղը սըրատա, Մ. ժօզիւէ վան Տաէլ՝ մէրգումա թէսլիմ էթտիյի ուզուն լայիհայը արաթտըրտը ըսա տա, մէսաի վէ ղայրէթի նէթիճէսիզ գալտը։ Հաթթա Ռէյհէէտէ եօլճու սըֆաթըյլա գապուլ օլընմազ իչուն գաբուտանա թէսլիմ իտէճէյի մէքթուպ տախի պուլընմատը։

Պունտան սոնրա, Ֆարէնկանըն իզինի պուլմազ իւզրէ մէմլէքէթին հէր թարաֆընտա միւքէրրէրէն իճրա իտիլէն թէհարրիյաթ տախի նէթիճէբէզիր օլմայըպ, Պողընըլարըն րէհմի մէշհուրը պիր տահա ճավա ատասընտա կէօրիւլմէզ օլտու։

ՏԷՕՐՏԻՆՃԻՒ ԳԼՈՒՄ

ԳԱՐՏՕՎԻԼԻՆ ԳՕՆԱՂԸ

1

Մ. ՐՕՏԷՆ

Քաճա-Սինկին օղու ձալմա՝ ֆանսէկարլար վէ եա Պօ-ղըճըլար ֆըրգասընա մէնսուպ օլմագ թէօհմէթլիյէ իթ-համ օլունուպ, Պաթավիատա հապս ու թէվգիֆ օլընա-լըտան պէրու իւչ այ կէչմիշ իտի։ 1832 սէնէսի շուպաթ այընըն իպթիտալարընտա, Ֆրանսա տախիլինտէ, Մէն-վալէրի գուրպինտէքի Բիգորտիա սէվահիլինին ճէսիմ վէ եիւքսէք գայալըգլարը իւզէրինտէ վագը Գարտօվիլին գօ-նաղընտա վագըտի աթիյէ կիւզէրան իթմէքտէ իտի։

Սէվահիլի մէզքիւրէ ղայէթ թէհլիքէլի օլուպ, Մանչ տէնիզինտէ սէյրի սէֆահինի տիւչարը մուհաթարա գըլան չիմալը ղարպի բուզկեարլարը, հէման հէր սէնէ նուֆուս վէ համուլէէրիյլէ պիրլիքտէ միւթէաւտիտ կէմիլէր ղարգ ու պէրպատ իտէրլէր։

Գօնաղըն իչէրիսինտէն, կիճէ վագթը պիրտէն պիրի զու-հուր իթմիչ օլան չիտտէթլի ֆուրթունանըն տէհլիքէնկիզ վէլվէլէսի իչիտիլմէքտէ իտի. արա սըրա տախի, թօբ բաթ-լամասընտան հասըլ օլան սէտայը անտըրըր կիւրիւլ-թիւլէր տուչումագտա վէ պու կիւրիւլթիւլէր տէնիզ գը-յըրընտա տախի աքսըէղիր օլմագտա ըտը. չունքի տէնի-զին ադղըն տալկալարը մէզքիւր աթիդ պինանըն էթէչին-տէքի եիւքսէք գայալըգլարա չարբընմագտա ըտը . . .

Սաաթ թախմինէն սապահըն եէտիսի իտի։ Լաքին գօնաղըն զէմին գաթընտա վագը պէօյիւք պիր օտանըն բէնճէրէլէրինտէն հէնուզ չաֆագ կէօրիւնմէչօրտու։ Պու տաիրէ պիր լամբա վասըթասըլա թէնվիր իտիլմիչ օլուպ, տէրունինտէ տախի թագրիպէն ալթմըշ եաչընտա վէ Բի-գարտանըն զէնկին արագի միւսթէճիրլէրի կիպի կէչին-



միչ պիր գաատն, վագթըն բէք երքէն օլմասընա րաղմէն, տիքիչ տիքմէքլէ մէշղուլ պուլունըչօրտու։ Զէհրէսինտէ ասարը սաֆվէթ վէ պէչաչէթ նիւմայան օլան պու գա-տընըն պիր աղ էօթէսինտէ, սինինճէ հէման մէրգումէչէ միւասիվի օլան զէվճի պուլընմագտա օլուպ, օ տա պէօ-յիւք պիր մասա էօնիւնտէ օթուրմըշ օլարագ, պուղտայ

վէ եուլաֆ նումունէլէրինի քիւմէ քիւմէ թագսիմ իթմէքտէ, վէ անլէրի ուջագ թօրպալարա տօլտըրմագտա ըտը։

Սաչլարը պէյազլանմըշ օլան պու աստէմին չէհրէմի՝ ագլը սէլիմինի, զէքեավէթինի, իսթիգամէթինի, վէ քէօյլիլէրէ մախսուս օլան հիյլէպազլըղընը իրայէ իտիյօրտու. մէրգումի նէչիկ չուհաատան եաբըլմըշ գըսա պիր չաքէթ կիյինմիշ օլուպ, սիյահ գաթիֆէ բանթալօնընը տախի, սարը մէչինտէն մամուլ պէօյիւք թօղլըգլար նըսֆէն սէթր իթմէքտէ իտի։

Խարիճտէ հիւքմիէրմա պուլընան տէհչէթլի ֆուրթունա օտա տախիլինտէքի պու մէնզարէի սիւքիւնէթսիզլիկլէրէ աղլայարագ էլէթաֆէթինի զանն իտէրսին քի տահա զիյատէ արթըրըլյօրտու։ Պէյազ մէրմէրտէն մամուլ պէօյիւք պիր չըմինէ տէրունինտէ միւքէմմէլ պիր աթէչ եանմագտա, վէ պունուն լաթիֆ այտընլըղը տախրէնին մուտիանմըշ տէօչէմէ թախթասընա գատար աքսէնտաղ օլմագտա ըտը։

Օտանըն տիվարլարընը գաբլայան խալըլարլա, պէյազ պիր զէմին իւզէրինէ չինի գըրմըզը թասվիրլէրի հալի էսկի իրան գումաշընտան մամուլ բէրտէլէր, վէ գաբուլարընն իւզէրինտէքի վաթոյ նամ նագգաշընն ուսուլի իւզրէ եաբըլմըշ գապարթմալար պիղայէթ ճալիպի տըգգաթ պիր մէնզարէ թէչքիլ իթմէքտէ իտիլէր։

Սէվրը ֆաղֆուրխինտէն մանու՝ պիր չալար սաաթ, կիւլ աղաճընտան մամուլ վէ եէչիլ օյմալար ըլա միւզէյեէն պիր թագըմ էշեակ պէյթիյէ, մէսէլա սանտալիէլէր, գանաբէլէր, մասալար, մէգքիւր օտանըն մէֆրուշաթ վէ թէզեհինաթընը իքմալ իթմէքտէ իտիլէր։

Տիշարըտա իսէ՝ ֆուրթունանըն վէլվէլէի չամաթէթէնկիզի հալէտա տէվամ իթմէք օլուպ, բուզկեար կեահ տէհչէթնաք պիր կիւրիւլթիւ իլէ չըմինէնին իչէրիսինէ կիրմէքտէ վէ կեահ տախի բէնճէրէլէրին չէրչիվէ-

լէրինի քէմալը չիտտէթլէ սարսմագտա ըտը։ Պուղտայ վէ եուլաֆ նումունէլէրինի քիւմէ քիւմէ թագսիմ իթմէքլէ մէչղուլ օլան իսթիեամար ատէմ՝ Մ. Տիւբօն նամբնտա պիր քիմսէ օլուպ, Գարտօվիլ գօնաղը արաղիսինին միւտիրի ումուրը իտի։

Մէրգումըն զէվճէսի օլուպ տիքիշ տիքմէքլէ իչթիղալ իտէն գատըն, պիրտէն պիրէ զէվճինէ խիթապէն.

— Սո՛ւրը Աստուածածին, պու նէ՛ տէհչէթլի հավա. բրէնախս տը Սէն-Տիզիէնին քէհեասը թարաֆընտան պու կիւն մուվասէլէթ իտէճէյի խապէր վէրիլմիշ օլան Մ. Բօտէն՝ կէլէճէք կիւնիւնիւ էյի ինթիխապ իթմէմիշ. - տէտի։

Տիւբօն. - Տօղրուսու, պէն պէօյլէ պիր ֆուրթունա նատիրէն կէօրմիւշիւմ տիւր... Լէկէր Մ. Բօտէն տէնիզին ազընլըղընը հիչ կէօրմէմիշ իսէ, պու կիւն պու մէնզարէյի թէմաչա իտէրէք նէչհապ օլաճագ տըր։

Զէվճէսի. - Էյի ամմա, Մ. Բօտէն նէ՞ եարմագ իչուն պուրայա կէլէճէք տիր։

Տիւբօն. - Պէնտէ պիլմէմ. բրէնախսին քէհեասը, կէօնտէրիլի մէքթուպտա պանա թավսիյէ իլէմիշ քի, Մ. Բօտէնէ պէօյիւք հիւրմէթ ու րիայէթ կէօսթէրէյիմ վէ ամիլլերիմէ իթթիխիմ կիպի քէնտիսինէ տէ իթթաաթ իտէյիմ. իմմի, Մ. Բօտէն՝ բրէնախս թարաֆընտան կէլմիյի ճիհէթլէ, միւմաիլէյհանըն էմրլէրինի պանա թէպլիղ ետճէք վէ պէն տէ թէմամըլյա իճրա իտէճէյիմ։

Զէվճէսի. - Տօղրուսընը իսթէրսէն, Մ. Բօտէն, մատմուազէլ Ատրիէն թարաֆընտան կէլմէլի իտի. չունքի բէտէրի գօնթ տը Գարտօվիլին վէֆաթընտան սօնրա, թէքմիլ արագի քէնտիսինէ գալմըշ տըր։

Տիւբօն. - Էվվէ՛թ. լաքին բրէնախս՝ մէզպուրէնին խաասըլ օլտըղընտան, մատմուազէլ Ատրիէնին իչէրինի տէ բրէնախսին քէհեասը կէօրիւր. պու սէպէպտէն նաչի, կէլէն ատէմ իսթէր բրէնախս, իսթէրսէ մատմուազէլ Ատրի-

էն թարաֆընտան կէլսին , հէբսի պիր տէմէք տիր ։

Ջէվճէսի . – Պէլքի տէ Մ. Բօռէն մէղքիւր արաղիյի սաթուն ալմադ նիյէթինտէ պուլունըյօր . . . լաքին սէքիզ կիւն էվվէլ գօնաղը կէօրմէք իւզրէ Բարիստէն կէլէն չիչման գառըն տախի իչթիրա իթմէյէ հէվվէճքեար կէօրիւնիյօրսուս ։

Պու սէօզ իւզէրինէ Մ. Տիւբօն , իսթիհզաքեարանէ պիր սուրէթտէ կիւլմէյէ պաչլատը ։ Ջէվճէսի՝ Թապ՚ան ղայէթ էյի պիր գառըն օլմադըա պէրապէր , ֆէրասէթ ու զէքեավէթի բէք մահտուտ պիր տաիրէտէ իտի . իմտի գօճաըրընըն կիւլմէսինին սէպէպինի անլամադ իչուն .

— Նէ՞ կիւլիյօրսուն , Տի՛ւբօն . – տէյու սօրտու ։

Տիւբօն . – Օ չիչման վէ իրի եարը գառըրընըն չէհրէտի վէ աթվար ու հարէքեաթը ֆիքրիմէ կէլտիքճէ քէնտիմի կիւլմէքտէն ալամայօրըմ . ղարիպի չուրսաը քի , օ պէտչէհրէ գառըն քէնտիսինի մահամ տը Սէնթ-Գօլոմպ (ադիլ կէօյէրճին) , թէսմիյէ իտիյօր ։ Եա՛ Րապպի . . . էօյլէ պիր սուրաթսըզ գառընտա ադիլիք վէ կէօյէրճինլի՞ք նէ կէղէր . . . ։ Վիճուտի թուլումա պէնզիյօր . ախի սէրհօշ պիր աաէմին սէսինի անտըրըյօր . պիր իսթիհար գումպաճը աչքէրի կիպի աղարմադա եիւղ թուխմըշ պըյըգլարը տա վար տըր . պիր քէրրէ իսրամէթ քեարընա խիթապէն . « Հայտի պագալըմ . . . չիրքին պուտալա . . . » տէտիյինի իչհիթիմ՝ Քէնտիսի պու գառար պիչիմսիզ պիր գառըն օլտըղը հալաէ , Ադիլ կէօյէրճին նամընը թաչըմասը ղարախպաէն տէյի՞լ մի տիր ։

Ջէվճէսի . – Նէ՛ թօհաֆ սէօզլէր սէօյլիյօրսուն , Տի՛ւբօն . պիր ինսան՝ իսմինի քէնտիսի՞ մի ինթիխապ իտէր . . . ։ Պունտան մահտա , էկէր մէղպուրէնին պըյըղը վար ըսա , գապահաթ քէնտիսինի՞ն մի տիր ։

Տիւբօն . – Իվվէ՛թ , Ադիլ կէօյէրճին նամընը թաչըմասընտա գապահաթ քէնտիսինին տիր . նէ՞ , պու իսմ ասլ

քէնտի իսմի՞ տիր տէյու զանն իտիյօրսուն . . . ։ Ա՛հ , պիչարէ Գաթէրինիմ , չու քէօյլու ադըմընա գալտըն կիթտի . . . ։

Ջէվճէսի . – Սէն տէ , պիչարէ Տիւբօնըմ , չու խույընտան վաղ կէչէմէտին կիթտի . տիլինի հիչ զապթ իտէմէյօրսուն . էօթէտէն պէրիտէն , տաղտան պայըրտան պիր չէյ պուլուպ պիր ատէմի ֆասը իտէրսին ։ Օ գառըն ղայէթ չայանը հիւրմէթ պիր գառըն ըսը . . . ։ Պուրայա կէլտիյի զէմանի հէր չէյտէն էվվէլ գօնաղըն իպատէթխանէսինի սօրտու . քէնտիսինէ գաթէն պունտան պահս օլունմըշ ըմըշ . . . ։ Հաթթա մէղքիւր իպատէթխանէյի թէզկին իթմէքճիյի տէ վատ իյլէտի . . . վէ պու քէօյտէ քիմսէ պուլընմատըղընը իսապէր վիրտիյիմտէ , գարիյէմիզ՝ բարատտան մահրում պուլընդըղընտան սօն տէրէճէ միւթէէսսիֆ օլտու ։

Տիւբօն . – Պրադատնա չու պէտչէհրէյի . էվվէ՛թ , սօնրատտան կէօրմէ գառընշարըն իլէ իչի , քէնտիէրինի մանասթըր գառընը վէ եա ասըլզատէ եէրինէ գօյմադ տըր ։

Ջէվճէսի . – մահամ տը Սէնթ-Գօլոմպ ասըլզատէյիթ թասլամադա իհթիեաճը եօք տուր . քէնտի գաթէն ասըլզատէ տիր ։

Տիւբօն . – Ասըլզատէ՞ մի տիր ։

Ջէվճէսի . – Իվվէ՛թ . գօյու գըրմըզը ֆիսթանընը վէ բիսգօբօս էլտիվէնըէրի կիպի մէնէքչէ րէնկինտէ քի էլտիվէնըէրինի քէնտիսինէ նէ կիւզել եագըշտըրմըշ օլտըղընը կէօրմէյի իտին . պունտան պաչգա , շապգասընը պաչընտան չըգարտըղը զէման , եարմա գումրու սայըլարընըն էթրաֆընա էլմահտան մամուլ պիր սաչ պաղը կէչիրմիչ , գուլագլարընա պաչ բարմաղը պէօյուքլիյինտէ էլմաս փուբէլէր թագմըշ վէ հէր պիր բարմաղընա տախի էլմաս եիւզիւքլէր գօյմուշ ըսը ։ Պայաղը պիր գառըն կիւնտիւզ վաղթը օ գառար էլմասլարընա սիւոլէնէպիլի՞ր մի . . . ։

Տիւբօն. – Անլաչըլըը. սէն աաէմինի ըէք էյի թա-
նըյօր ըմըշըն . . . ։

Զէվճէսի. – Լաքին սէօզիւմիւ հէնուզ պիթիրմէմիմ։

Տիւբօն. – Բէք ալէա. սէօյլէ պագալըմ, տահա նէ՞
վար։

Զէվճէսի. – Թէքմիլ մուհալէրէսի, քէնտի խանէսի-
նէ կիտիպ կէլմէքտէ օլան վէ քէնտիսիյլէ իւլֆէթ վէ
միւնասէպէթի պուլընան տուգալար, մարգիլէր, գօնթ-
լար վէ ղայէթ զէնկին աաէմլէր իւղերինէ ճէրէյան խի-
յօրտու. հաթթա, պաղչէ տէրունինտէքի վագիթըյլա
Բրուսիալըլարըն գըամէն իհրագ իթմիշ օլտըգլարը վէ միւ-
թէվէֆֆա գօնթ տախի թամիր իթտիրմէք իսթէմէմիշ
պուլունտուղը քիւչիւք քէօչքիւ կէօրէրէք. «Պու խարա-
պէլեր նէ՞ տիր» տէյու սօրուպ, պէն իսէ. «Մա՛տամ,
օ կէօրտիւյիւնիւզ խարապէլէր միւթթէֆիգլէր զէմանընն-
տա եանմըշ պիր քէօչք տիր.» ճէվապընը վէրտիյիմտէ.
«Ա՛հ, աղիզըմ . . . օ միւթթէֆիգլէր, օ լութֆիքեար
միւթթէֆիգլէր . . . օ սէվկիլի միւթթէֆիգլէր . . . պէնիմ
սէրվէթի ու սամանընմ անլէրին վէ Պուրպոնլարընն զէմա-
նընտա պաշլամըշ տըր.» տէտի։ Օ զէման մէզպուրէնին՝
իսթիլալը քէպիր զէմանընտա Ֆրանսատան մուհաճէրէթ
իթմիշ օլան ասըլզատէկեանտէն պիրիսի օլտըղընա գա-
նաաթ հասըլ իյլէտիմ։

Տիւբօն. – (Ծինէ գահգահա իլէ կիւլէրէք.) Մատամ
տը Սէնթ-Գօլօմպ մը . . . հայ պիչարէ գատըն հայ, նէ
գատար տա պէօն իմիչսին եա՛ . . . ։

Զէվճէսի. – Հէլէ չունա պագ . . . իւչ սէնէ Բարիսատ
տուրմըշ օլտըղըն իչուն, քէնտինի իլէրիտէ նէ օլաճաղընը
անլար պիր ֆալճը՞ մը զանն իտիյօրսուն . . . ։

Տիւբօն. – Գա՛թէրին, չու տիվանէճճ սէօզլէրի գա-
բայը վէր. սօն սօնու նալայըգ սէօզլէր սէօյլէմէյէ պէնի
մէճպուր իտէճէքսին. տիւնեատա էօյլէ չէյլէր վար տըր

քի, սէնին կիպի աֆիֆէ վէ նամուսքեար մախլուգլար պիլ-
մէմէլի տիրլէր։

Զէվճէսի. – Նէ՛ տէմէք իսթէտիյինի անլայամայօրըմ.
սէն տէ հիչ օլմազսա հէր քէսէ ղէպանտիրազլըգ իթ-
մէքտէն վազ կէլ. չունքի մատամ տը Սէնթ-Գօլօմպ պու
արազիյի սաթուն ալըպ տա, սէնի միւտիրլիքտէ իպգա ի-
տէճէք օլուրսա, չօգ մէճմուն օլուրսուն, տէյի՛լմի։

Տիւբօն. – Էվվէ՛թ, տէտիյին տօղրու տըր . . . զիրա
արթըգ իհսթիհարլամազա պաշլատըգ. ազիզըմ Գաթէ-
րին, եիկիրմի սէնէտէն պէրու պուրատա պուլունըյօր ի-
սէք տէ, նամուսքեարլըգ ոէպէպիյլէ, պիզիմ իհսթի-
եարլըգ զէմանըմըզ իչուն հիյլէքեարանէ պիր թէմէթթիւ
էլտէ իթմէմիշիզ տիր. պու եաշըմըզտա պաշգա պիր իշ
արամազ պիզիմ իչուն ղայէթ ադըր կէլմի՞զմի. պէլքի տէ
պաշգա պիր խըտմէթ արամազա գալգըշաճագ օլուրսագ
պուլամայըզ. . . Շուրասը շայանը թէէսսիֆ տիր քի, մատ-
մուազէլ Ա.տրիէնն պու արազիյի սագլամագ իսթէմէյօր . . .
զիրա, զալիպա մէզպուրէ գըզըլըդազ սաթմագ ֆիքրինտէ
իսէտէ, բրէնսէս բուի մուվաֆֆագաթ կէօսթէրմէյօր։

Զէվճէսի. – Լաքին, Տի՛ւբօն, մատմուազէլ Ա.տրիէնին՝
պու կէնճ չաղտա, սէրվէթի մէվճուտէսինի քէյֆէ մա-
պու կէնճ չաղտա, սէրվէթի մէվճուտէսինի քէյֆէ մա-
եէչա իսթիմալ իթմէսի ֆէվգ էլ ատէ պիր շէյ տէյի՛լմիտիր՝

Տիւբօն. – Ասլա՛. մուղայիրի օլարագ ղայէթ սատէ վէ
ղայէթ թասիի պիր քէյֆիյէթ տիր. մատմուազէլ Ա.տ-
րիէնին նէ բէտէրի, նէ տէ վալիտէսի պուլընմատըղըն-
տան, սէրվէթի մէվճուտէսինին սահիպի քէնտիսի տիր.
պունտան պաշգա, մէրգումէ ագըլսըզ պիր շէյ տէ տէյիլ
տիր. համտ օլսուն էբէյիճէ ագլ ու զէքաւէթի վար
տըր։ Խաթըրլա՞յօր մըսըն, պունտան օն սէնէ մուգատ-
տէմ, պիր եազ մէվսիմի, Մ. գօնթ, մէզպուրէյի պուրայա
կէթիրտի. օ նէ՞ հաշարի, օ նէ՞ չէյթան գըզ ըտը. զանն
իտէրսին քի կէօզլէրինտէն աթէշ սըչրայօրտու։

Զէվճէսի . – Հագդըն վար . մաամուազէլ Ատրիէնին պագըշը օ գատար աթէչֆիշան ըտը քի , պու խուսուս սինոնինէ նիսպէթլէ ֆէվգ էլ ատէ պիր շէյ սայըլապիլիր իսի։

Տիւբօն . – Էկէր չէհրէսինտէքի օ մէլահէթ ու լէթաֆէթ հէնուզ պագի իսէ , ղայէթ կիւզէլ պիր գըզճըղազ օլմուշ օլմալը տըր . հէր նէ գատար սաչլարընըն րէնկի պիր ազ աչըգ տիւշմիւշ իտի իսէ տէ , պունըն պիր զարարը օլամազ . լազըմ , սէօզ արամըզտա գալըրն ևա , էկէր նէսէպէն ասըլզատէ տօղմըշ օլմայըպ տա , ատի պիր քէօյլիւ գըզը օլսա իտի , քէնտիսինէ գըզըլ սաչը նամընը վէրմէզլէր իտի ։

Զէվճէսի . – Նի՞նէ մի զէպանտիրազըգ ։

Տիւբօն . – Ալլահ լէթմէսին . . . մաամուազէլ Ատրիէն ալէյհինտէ հիչ պիր քէօթիւ սէօզ սէօյլէյէմէմ . չունքի մէզպուրէնին չէհրէսինտէ կէրէք կիւզէլլիք վէ կէրէք քէրէմքէարլըգ ալէտիմի մէվճուտ տըր . . . ։ Գըզըլ սաչը տէմէքտէն մագսատիմ քէնտիսինի իսթիհզար իթմէք տէյիլ տիր . . . զիրա , մէզպուրէնին սաչլարը ինճէ , բարլագ վէ ալթուն րէնկինտէ օլուպ , գար կիպի պէյազ սիմասընա վէ գարա կէօզլէրինէ օ գատար կիւզէլ ևագըշմըշ ըտը քի , տօղրուսու պաշգա պիր րէնկտէ օլսա իտի , օ տէրէճէ ճալիպի տըգգաթ օլմայաճագտը ։ Իմտի , պիր տիկէրինին կիւզէլլիյինի իսլալ իտէն պու սաչլարընն րէնկի՝ մաամուազէլ Ատրիէնին չէհրէսինէ չիմտի տահա զիյատէ ճազիպէ վէ լէթաֆէթ վէրմիշ օլտըղընտան էմին իմ ։ Շիւպհէսիզ մէզպուրէնին չէհրէսի ատէթա պիր շէյթան չէհրէսի օլմըշ օլմալը տըր ։

Զէվճէսի . – Օրատը էօյլէ . հագիդի պիր շէյթանա պէնզէր իտի . . . տահմա պաղչէտէ գօշար , մուալլիմէսինի դըզըրըր , աղաճլարա թէրմանըր , վէլհասըլ պին տիւրլիւ շէյթանլըգլար իճրա իտէր իտի ։

Տիւբօն . – Պու սէօզլէրինէ տէյէճէք ևօգ . պէն տէ

սէնին կիպի թէսլիմ իտէրիմ քի , մաամուազէլ Ատրիէն ինսան սուրէթինի ալմըշ պիր շէյթան տըր . պունընլա պէրապէր , օ գատար զէքևավէթ ու նէզաքէթէ մալիք վէ խուսուսըյլա օ տէրէճէ խայրխահ պիր գալպ տահիպինատիրէն պուլունուր , տէյի՞լ մի ։

Զէվճէսի . – Էվվէ՛թ , ղայէթ խայրխահ պիր գըզճըղազ օլտըղընը պէն տէ թատիգ իտէրիմ . խաթըրընա կէլի՞օր մը , պիր տէֆա սօգադտա քիչի՛ւք վէ ֆագիր պիր գըզ կէօրմիւշ , վէ շալընը վէ մէրհաօս գումաչընատան մալ մուլ ևէնի ֆիսթանընը չըգարմըշ օնա վէրմիշ վէ քէնտիսի տէ ալթտաքի պէյազ ֆիսթանըյլա վէ գօլլարը չըսլագ օլտըղը հալտէ խանէ՛յէ ավտէթ իյլէմիշ իտի ։

Տիւբօն . – Էվվէթ՛ խաթըրըմա կէլի՞օր . . . գալպի սաֆ վէ մէրհամէթլի իտի սմմա , պաչը՞ . . . ։

Զէվճէսի . – Էվվէ՛թ , պաչը գալպինէ պէնզէմէզ իտի . պաչը քէնտիսինէ պիր կիւն մուզիրը օլաճաղը տա պէտիհի պիր շէյ իտի . չունքի զահիրի հալէ նազարէն Բարիստէ էօյլէ շէյլէր ևարար ըմըշ քի . . . ։

Տիւբօն . – Նէ՞ ևարար ըմըշ . . . ։

Զէվճէսի . – Ա՛հ , տօսթում , սէօյլէմէ՛յէ ճէսարէթի իտէմէյօրըմ . . . ։

Տիւբօն . – Սէօյլէ՛ պագալըմ ճանըմ . . . ճէսարէթի իտէմէյէճէ՛ք նէ՞ վար . . . ։

Զէվճէսի . – (Սէօյլէյէճէյի շէյ քէնտիսինին մուճիպի տէհչէթի օլտըղընը վէ պէօյլէ նամադպուլ հալլէրտէն սօն տէրէճէ միւճթէհինիպ պուլընտըղընը մուլին պիր էնտիչէ վէ թէրէտտիւտլէ ։) Տէյօրլար քի , մաամուազէլ Ատրիէն քիլիսէ գաբուսընա հիչ այագ պատմազ ըմըշ . . . խալտաըրնըն գօնադընտաքի պաղչէնին պիր ուճընտա պիր պուխըրէսթի իպատէթխանէսի վար ըմըշ . . . օրատա ևաք ևալընդ իգամէթի իտէր իմիշ . . . իրտամէթինտէ պիր թագըմ մասքէլի գատընլար գուլլանըր վէ պունլար քէնտիսինի

իլահէ կիպի կիլինտիրիլլեը իմիշ . . . քէնտիսի տաիմի աու. րէթաե իչկի իչէրէք , պիւթիւն կիւն օ գատընլարը թէր. մալար ըմրշ . . . : Հաթթա հէր կիճէ սօմ ալթունտան մա. մուլ պիր ավճը պօրուսու չալար ըմրշ . պիւթիւն պու հալլէր՝ խալասը պիչարէ բրէնսէսին նէ՛ տէրէճէ մուճիպի մէյուսիյէթի ու թէէլլիւմի օլտրդրնը անլայապիլիրսին . . . :

Դարտօվիլ գօնադը արագիսինին միւտիրի, ղէվճէսի. նին պու ղարիպ սէօզլէլինի իչիթտիքաե , թէէքրար գահ. գահա իլէ կիւլմէյէ պաշլայրպ , մէղպուրէնին սէօզիւնիւ գաթ՝ իլէսի : Պու մուամէլէի իսթիհզաքտարանէսի խի. թամ պուլընճա ղէվճէսինէ միւթէվէճճիհէն .

— Ա.զիզ՛մ Դաթէրին , մաամուաղէլ Ա.արիէն հագ. գընտա պու կիւզէլ տիւզմէլէրի սանա քի՛մ նագլ իթ. տի . — տէյու սօրտու :

Դաթէրին . — Րընէնին գարըսը նագլ իթտի . մէրգու. մէ պիր սիւտանա պուլմագ իւզրէ Բարիսէ ազիմէթի իտիպ քէնտի միւթէալլիգաթընտան պիրիսի օլան մաամ կրի. վուայը կէօրմէք իւզրէ Սէն-Տիզիէնին գօնադընա կիթմիչ՝ Մաամ կրիվուա՝ մաամ բրէնսէսին պիրինճի օտա խըտ. մէթքարը օլտրդընը պիլիրսին . . . իչթէ պիւթիւն պու սէօյլէսիյիմ սէօզլէրի քէնտիսինէ օ նագլ իթմիչ . մէղ. պուրէ իտանէ խալգընտան մաաուտ օլտրդը ճիհէթլէ , հէր շէյի կէօրիւպ խապէր ալմասը թապիի տիր . պու սէպէպ. ատն նաչի պու պատպոէքի մալիմոթը . մէվսուգ սայըլա. պիլիր :

Տիւբօն . — Էվէ՛թ . մաամ կրիվուա տէտիյին էսկի մաթա՛լարտան պիրի տիր . վագթըյլա , օ տա աչըգմէշ. րէպլէր կիրուհընտան պիրի իտի իսէտէ , չիմոի հանըմը կիպի տինտարլըգ վէ նամուսքեարլըգ թաալամագտա տըր. պու իսէ չայանը խաթիղրապ պիր շէյ սայըլամազ . չունքի պէօյլէ հանըմտա պէօյլէ տէ խըտմէթքեար եագըլըր . . . Գիղղաթ բրէնսէս պիլէ , վագթըյլա նէ՛ տօլապլար չէվիր.

միշ , նէ՛ իրլէր գըրմըշ տըր. սէն չիմոի օ գատար վագար վէ թէմիրին թաալամաընա գարըլմա . պունտան օն պէշ սէնէ մուգատտէմ էօյլէ պիր չիչէք իտի քի , գօղայանըն պուր. նու տիւշեր իտի : Ա.պպէվիլ չէհրինտէ մուհաֆըզըգ ի. տէն կիւզէլ միրալայը խաթըրըլա՛յօր մըսըն . իխթիլալ զէ. մանընտա Բուսիայա հիճրէթ իտիպ , օրանըն խըտմէթի աս. քէրիյէսինէ կիրմիշ օլան վէ պատէհու Պուրպոնլարըն ֆը. րանսայա ավտէթլէրինտէ, Մաճար սիւվարի ասքէրլէրինէ միրալայ նատպ իտիլմիշ պուլընան տէլիգանլըյը սէն բէք էյի պիլիրսին :

Դաթէրին . — Էվվէ՛թ , էվվէ՛թ , խաթըրըմա կէլիյօր . լաքին , եի՞նէ մի զէպանտիրազլըգա պաչլատըն :

Տիւբօն . — Խա՛յր . հիչ պիր վագթ գապուլ իթմէմ. սէօյլէսիյիմ սէօզլէր հագըգաթը հալտէն իպարէթ տիր . պու միրալայ պիւթիւն զէմանընը բրէնսէսին գօնադընտա կէչիրիր , վէ պու կիւնքի տինտար վէ նամուսքեար բրէնսէս իլէ սօն տէրէճէ իւլֆէթ վէ միւնասէպէթի պուլընտրդընը հէր քէս սէօյլէր իտի . . . : Ա՛հ , օ զէմանլար նէ՛ կիւզէլ զէմանլար ըմրշ . հէր ագշամ Սէն-Տիզիէնին գօնադընտա չէնլիքլէր , ճիւմպիւշլէր , օյունլար իճրա օլունուր ըտը . միրալայ տախի ճիւմպիւշ պուտալասը պիր աստմ իտի . նէ՛ կիւզէլ գօմէտեալար օյնար ըտը . . . հիչ խաթըրըմ. տան չըգմազ . . . :

Գօնադրն միւտիրի ումուրը՝ սէօզիւնիւ տէվամ ի. տէմէտի . չունքի գըյաֆէթ վէ սէրքուչընտան Բիգարտի. ալը օլտրդը անլաչըլմագտա օլան պիր չիչման պէօլէմէ , ալէլ աճէլէ իչէրիյէ կիրիպ հանըմընա խիթապէն .

— Մաաա՛մ . . . տիչարըտա պիր աստմ կէլմիչ էֆէն. տիմ լէ կէօրիւշմէք իսթէյօր . բօսթա միւտիրինին քիւչիւք արապասը յա Սէն-Վալէրիտէն կէլիյօր ըմրշ . . . իամի տէ Մ. Բօռէն իմիշ . — տէտի :

Տիւբօն . — (Ա.յաղա գալգարագ .) Մ. Բօռէն մի . . . իչէրիյէ կիրտի՛րթ . . . չաբուգ օլ . . . :

Պիր տագըդաճըդ սօնրա, Մ. Բօտէն տաիրէ դարու-
սընտան իչէրիյէ կիրտի։ Մէրդում, միւթաատը վէճհ իւզ-
րէ, բէք սատէ կիյինմիշ իտի։ Մ. Տիւբօն ըլա ղէվճէսինի
քէմալը թէվազու վէ իհթիրամլա սէլամլատը. Դաթէրին
իսէ, գօճասընդն պիր իչարէթի իւզէրինէ տէրադատ օտա-
տան տըչարըյա չըգտը։

Մ. Բօտէնին էօլիւ չէհրէսի, կէօրիւլմէյէճէք դատար
ինճէ օլան տուտագլարը, կէօզ դարադլարըյլա նըսֆէն
սէթր իտիլմիշ պուլընան ուֆադ եըլան կէօզլէրի վէ թա-
մաքեարլըդընա տէլալէթ իտէճէք էլպիսէսի՝ քէնտիսինէ
բէք նահօշ պիր սուրէթ վէրմէքտէ իտիլէր. լաքին, մէր-
գում լիւզումը թագտիրինտէ, քէմալը հիւնէր վէ մէհա-
րէթլէ սօն տէրէճէ սաֆտէրունլըդ վէ խուլյուսքեարլըդ
իպրաղ իտէպիլիր իտի. լիւզումը հալինտէ տախի, սէօղլէ-
րինէ օ գատար լաթիֆ, օ գատար րիյաքեարանէ վէ օ գա-
տար ճալիսքի տըդգաթ պիր ըէֆնաք վէրիր իտի քի, հէյ-
ճէթ ու գըճաֆէթինին իպթիտաի էմրտա հասըլ իթմիշ
օլտըդը նահօշ վէ նէֆրէթպախշ թէէսիր՝ աղար աղար
մահվ օլուր կիտէր վէ քէնտի բէնչէի գահրընա տիւչէն
չիքեարընը՝ լաթիֆ, տիլֆէրիպանէ վէ լաքին խահինանէ
սէօղլէրինին պիւքլիւմլէրի արասընտա հըսս օլունմայա-
ճաղ պիր սուրէթտէ սըդըչտըրըր պըրադըր ըտը. պուտա
չայանը իսթիղրաղ պիր չէյ տէյիլտիր. չունքի կիւղէլ վէ
խայրլը չէյլէրին ճազիպէսի պուլընտըդը կիպի, չիրքին վէ
քէօթիւ չէյլէրին տէ պիր նէվ՝ ճազիպէսի օլմալը տըր...։
Մ. Տիւբօն՝ նամուսքեար պիր ատէմ օլուպ, պու չէյլէրէ
բէք տէ աչնա պուլընմատըդընտան, մէրդումա քէմալը
թէաճճիւպ ու հայրէթլէ պադմադտա ըտը. զիրա բրէն-
սէս տը Սէն-Տիզիէնին քէհեասընըն մուսիրրանէ թավսիյէ-
լէրինէ նազարէն, հէյեէթ ու զըյաֆէթճէ պիւթիւն
պիւթիւն պաշգա տիւրլիւ պիր ատէմ կէօրմէք իւմիտին-
տէ իտի. պինաէն ալէյհ, արթըգ հայրէթ ու թէաճճիւ-

պինի սէթր իտէմէյէրէք.

— Մ. Բօտէն զաթը ալինիզ մի սինիզ. — տէյու սօր-
տու։

Բօտէն. — Լվվէթ, էֆէնտիմ... բրէնսէս տը Սէն-
Տիզիէնին քէհեասը թարաֆընտան եէնի պիր մէքթուպ տա-
հա կէթիրտիմ։

Տիւբօն. — (Ծէմալը նէզաքէթլէ.) Րէճա իտէրիմ, է-
ֆէնտիմ. պէնտէնիզ պու մէքթուպը օգուրընճայա գա-
տար, սիզ աթէչէ թէգարրուպ իտինիզ... պու սապահ
հավա բէք ֆէնա օլտու. պիր չէյ պույուրմ՞ուր մընըզը։

Բօտէն. — Թէշէքքիւր իտէրիմ, էֆէնտիմ... պիր
սաաթտան կիտէճէյիմ...։

Մ. Տիւբօն մէքթուպը օգուտըդը սըրատա, Մ. Բօտէն
օտանըն տէօրթ էթրաֆընը նազարը թէտգիգ վէ թէֆ-
թիշտէն կէչիրմէքտէ իտի. քէնտիսի ղայէթ մահիր վէ մու-
տագիգ պիր ատէմ օլտըդընտան, էքսէրիյեա պիր մէ-
ղաղա վէ եա պիր ատէթէ տէլալէթ իտէն վէ չօգ քէր-
րէ էֆքեար ու մալիւմաթը սահիհա բէյտասընա խատիմ
օլան ահվալ վէ ալահի զահիրէտէն ղայէթ տօղրու վէ
ղայէթ ֆահտէլի իսթիտլալաթա մուվաֆֆագ օլուր ըտը.
հալ պու քի, պու տէֆաքի թէֆթիշ վէ թէճէասիսի պո-
չա չըգտը։

Մ. Տիւբօն՝ մէքթուպը օգուտըգտան սօնրա Մ. Բո-
տէնէ խիթապէն.

— Բէք էյի, էֆէնտիմ. բրէնսէսին քէհեասը, պու
մէքթուպըյլա էմրլէրինիզէ թէմամըյլա իթաաթ իթմէք-
լիյիմի թէքրար թավսիյէ իտիյօր. — տէտի։

Բօտէն. — Էմրլէրիմ պէօյիւք պիր չէյ տէյիլ տիր.
սիզի ուզուն միւտտէթ թաատի՝ վէ թաճիզ իթմէյճէճէ-
յիմ...։

Տիւբօն. — Սիզէ խըտմէթի իթմէք պէնիմ իչուն մուճի-
պի չէրէֆ ու իֆթիխար տըր, էֆէնտիմ...։

Բօտէն . – Մէչղուլկեէթինիզին քէսրէթլի օլտըղընը պիլիյօրըմ. չունքի պու գօնաղա կիրտիյիմ զէմանն , տէ-
բունինտէ հիւքմֆէրմա պուլունան ինթիղամ, նէզաֆէթ վէ միւքէմմէլկեէթ իլք էվվել կէօղիւմէ չարբտը . պուն-
լար ըսա՝ հիւանի իգտամ վէ իհթիմամընըզը իսպաթ ի-
տէրլէր , էֆէնտիմ՝

Տիւբօն . – Հագըգաթէն . . . պանա միւտահէնէ իտի-
յօրսընըզ . . . ՝

Բօտէն . – Միւտահէնէ՞ մի . . . հատտիմ տէյիլ . . .
պէօյլէ պիր չէյ պէնիմ կիպի պիչարէ պիր իհթիեարըն
խաթըրընտան պիլէ կէչմէզ . . . ՝ Լաքին պիզ քէնտի ի-
չիմիզէ պագալըմ. պու գօնագտա նէչէ օրա նամընտա պիր
օտա վա՞ր մը տըր ՝

Տիւբօն . – Էվվէթ , էֆէնտիմ, վար տըր . պու օտա՝
միւթէվէֆֆա գօնէթ տը Գարտօվիլին իչ օտասը իտի ՝

Բօտէն . – Լուքֆէն պէնի օրայա կէօթիւրի՛ւր միսի-
նիզ . . . ՝

Տիւբօն . – Պու թէքլիֆինիզին իճրասը գապիլ տէյիլ
տիր , էֆէնտիմ. չունքի գօնէթըն վէֆաթընտան սօնրա ,
հիւքիւմէթ մարիֆէթիյլէ օտալարըն մէօհրլէրի ֆէքք ի-
տիլտիքտէ , մասլահաթկիւզարլար միւմաիլէյհին պիր չօգ
քեաղըտլարընը պու օտանըն չէքմէճէլէրինտէն պիրինէ գօ-
յուպ քիլիտլէտիլէր վէ անախթարլարընը տախի ալըպ բա-
րիսէ կէօթիւրտիւլէր ՝

Բօտէն . – (Պիրի պիրինէ մէրպութ պէօյիւք վէ քիւ-
չիւք իքի ատէտ անախթար կէօսթէրէրէք ,) Իչթէ՛ օ ա-
նախթարլար ՝

Տիւբօն . – Հա՛ . . . էֆէնտիմ . . . օնա տէյիճէք
գալմազ . . . օ հալտէ մէզքիւր քեաղըտլարը արամագ
իչո՞ւն մը կէլտիրիզ ՝

Բօտէն . – Էվվէ՛թ . . . պազը քեաղըտլարըյլա Անթիլ
թախթասընտան մամուլ վէ քիլիտի կիւմիւշտէն եաբըլմըշ

քիւչիւք պիր սանտըղը արայաճաղըմ . . . պու սանտըղը
թանը՞ր մըսընըզ ՝

Տիւբօն . – Էվվէթ , էֆէնտիմ . . . էքսէր տէֆա գօն-
թըն իչ մասասը իւղէրինտէ կէօրմիւչիւմ տիր . . . զանն
իտէրսէմ Զին րուղէնի իլէ պօյանմըշ պէօյիւք չէքմէճէտէ
մահֆուզ օլմալը տըր . . . պու չէքմէճէնին անախթարը
եէտինիզտէ պուլունըյօր . . . ՝

Բօտէն . – Օ հալտէ, մատամ բրէնէս տը Սէն-Տիզիէ-
նին միւսաատէսինէ թէվֆիգէն , պէնի մէզքիւր օտայա
կէօթիւրի՛ւր միսինիզ . . . ՝

Տիւբօն . – Պաչ իւսթիւնէ , էֆէնտիմ . . . ՝ Մատամ
բրէնէս նա՞սըլ տըր , էյի՞ մի տիր . . . ՝

Բօտէն . – Էյի տիր էֆէնտիմ . . . քէնտիսինի պիւթիւն
պիւթիւն ձէննապը Հագգա վագֆ իթմիշ տիր . . . ՝

Տիւբօն . – Մատմուազէլ Ատրիէ՞ն նասըլ տըր . . . ՝

Բօտէն . – (Միւքէտտէրանէ պիր ահ չէքէրէք .) Եա-
զը՛գ , էֆէնտիմ, եազը՛գ . . . ՝

Տիւբօն . – Աման եա՛ Բապպի . . . աճապա մատմուա-
զէլին պաչընա պիր ֆէլաքէ՛թ մի կէլտի ՝

Բօտէն . – Նէ՞ կիպի ֆէլաքէթ տէյէք իսթէյօրսընըզ ՝

Տիւբօն . – Աճապա իսասթա՞ մը տըր ՝

Բօտէն . – Խա՛յր . . . խա՛յր . . . եազըգ քի , կիւզէլ-
լիյի գատար սըհհաթ ու աֆիյէթի տէ պէլքէմալ տըր ՝

Տիւբօն . – (Տիւչարը հայրէթ օլարագ .) Եազը՞գ մը ՝

Բօտէն . – Էվվէ՛թ , բէք եազըգ . . . զիրա , կիւզէլ-
լիք , կէնճլիք վէ սըհհաթ կիպի չէյլէր , ֆէսատ վէ զա-
լիք , կէնճլիք վէ սըհհաթ կիպի չէյլէր , ֆէսատ վէ զա-
լէթէ մահլ պիր ֆիքրէ վէ թապիրի էսահըլա , տիւն-
եատա հիչ մանէնտի պուլընմայան ասը պիր թապիաթա
մունզամմ օլընճա , րուհը, զայպընա սէպէպ օլան մէզքիւր
թէհլիքէլի խասախատէն պիր ինսանըն մահրում օլմասը
տահա էյի տիր տէնիլիր . լաքին , րէճա իտէրիմ, ազիզիմ
մօսիէօ Տիւբօն . . . պաչդա սէօզ սէօյլէյէլիմ . . . պու

պահս պէնի բէք քէտէրլէնաիրիր . . . բէք մուզտարըպ օ-
լուրըմ։

Մ. Բօտէն , պու սէօզլէրի հէյէճանը պիր սէտա իլէ
իրատ իթմէքլէ պէրապէր , պիր ուաշ գաթրէսինի կիւյա
սիլմէք իսթիյօրմըշ կիպի , սօլ էլինին սըրչա բարմաղընըն
ուճունը սաղ կէօզիւնիւն քէօչէսինէ կէօթիւրտիւ ։

Մ. Տիւբօն , մէրգումըն կէօզիւնատէն ուաշ ագտըղընը
կէօրմէտի իսէ տէ , հարէքէթի վագըասընըն ֆարգընա
վարըպ , սէտասընըն պիրտէն պիրէ թէզայիւր իթմէսին-
տէն սօն տէրէճէ միւթէաճճիպ օլտու . պինաէն ալէյհ ,
քէնտիսի տախի միւթէէսսիրանէ վէ քէտէրամիզ պիր սէ-
տա իլէ տէտի քի .

— Պու միւլահազասըղլըղըմը աֆիվ իտինիզ , էֆէն-
տիմ . . . պիլմէզ իտիմ քի . . . ,

Բօտէն . – (Մ. Տիւբօնըն սէօզիւնիւ քէսէրէք .) Մու-
ղայիրի օլարագ , պու թէէսսիւրի ղայրը իսթիհարիտէն տօ-
լայը պէն սիղտէն աֆիվ տիլէրիմ . . . ֆիլ վագը իսթիհար
ատէմլէր նատիրէն աղլարլար ըսա տա , քրէնսէսին մէճու-
սիյէթի վէ քէտէրինի սիզ տէ կէօրմիւշ օլսա իտինիզ , սի-
զին տախի պէնիմ կիպի միւթէէսսիր օլաճաղընըզ թապիի
իտի . . . միւմանիլէյհանըն եէկեանէ գապահաթը , եէկինի
հագգընտա տէրէճէյի նիհայէտէ չէֆագաթ վէ զաաֆը
գալպլէ տավրանմասը վէ պու սուրէթլէ մէզպուրէնին հա-
րէքէաթընա նէվիմա միւսաատէ կէօսթէրմիշ պուլընմասը
տըր . . . ։ Լաքին , թէքրար իտէրիմ քի պաշգա պիր շէյ-
տէն պահս իտէյիմ ։

Մ. Բօտէն , պիր տագըդա գատար սիւքիւթ իթմէ-
տէն սօնրա , հէյէճան վէ ըզտըրապը բէյ տէր բէյ սիւքիւ-
նէթեապ օլմըշ կիպի կէօսթէրէրէք , Մ. Տիւբօնա խի-
թապէն .

— Իչթէ էֆէնտիմ , եէչէ ««- հագգընտա մէմու-
րիյէթիմին պիր գըսմը խիթամ պուլուպ , գըսմը տիկէրի

գալտը . . . լաքին պու իքինճի գըսմըն սէօզիւնիւ աչմազ-
տան էվվէլ , պէլքի տէ ունուԹմըշ օլտըղընըզ պիր խու-
սուսը խաթըրընըզա պըրագմագլըղըմ լազըմ տըր . . . ։
Պունտան օն պէշ օն ալթը սէնէ մուգատտէմ , Ա.պպէվիլ
չէհրինտէ մուհաֆըզլըգ իտէն Մաճար սիւվարի ասքէրլէ-
րինին միրալայը Մ. մարքի տ'Էկրինէի , պու գօնագտա պիր
միւտտէթ տուրմըշ տըր , տէյիլ մի ։

Տիւբօն . – Էվվէ՛լ , էֆէնտիմ . քէնտիսի ղայէթի կիւ-
զէլ պիր զապըթի ըտը . տահա պիր աղ էվվէլ զէվճէմ ի-
լէ անտէն պահս իտիյօրտուգ . միւմանիլէյհ՝ պու գօնա-
ղընը չէնկիլի իտի . բէք կիւզէլ գօմէտեալար օյնար վէ հա-
րամազ ատէմլէրէ մահսուս հալլէրի բէք կիւզէլ թագիիտ
իտէր իտի ։ Մէսէլա իւէ Էֆենտիմ օյունտա , չագըր քէյֆ
պիր ասքէրին բօլընը օ տէրէճէ կիւզէլ իճրա իտէր իտի
քի , կիւշմէքտէն չաթըար ըտըք . . . պունընլա պէրապէր
ղայէթի կիւզէլ սէտի վար ըտը . . . Ժէնեռալ Սիմոն տէ-
նիլէն պիր Նաբոլէոն թարաֆտարըյլա տէհչէթլի պիր տու-
էլլօ իթտիքտէն սօնրա , էլհալէթի հազիհի քէտաթիպի
մահսուսը օլմագ չէրէֆինէ նաիլ օլարըղըմ Մ. Մարքի
տ'Էկրինէի ասիւնեատան չէքիլիպ սիլքի բուհանիյէ կիրմիշ
տիր . . . ։

Տիւբօն . – Նէ՞ տէյօրսընըզ . . . պու միւմքին չէյ մի
. . . օ կիւզէլ միրալայ . . . ։

Բօտէն . – Էվվէ՛լ , օ կիւզէլ միրալայ , նէճիպ , զէն-
կին վէ հէր եէրտէ հիւանի իւթիֆաթ վէ թէվէճճիւհէ
մազհար օլուր պիր ատէմ իլէն , սըրթընա սիյահ վէ ֆա-
գիրանէ պիր բուհան էլպիսէպի կէչիրմէք իչուն , օ գա-

տար միզիյեաթ վէ խատսալարը ֆէտա իլլէտի . հաթթա նամ ու իւնվանը , հալ ու մէվգըի , թէալլիւգաթ վէ միւնասէպաթը , վէ էն պէօյիւք վահզէրտէն պուլընմագ չէօհրէթի սայէսինտէ , խայլիտէն խայլի թէրագդը իտէպիլիր իտի իսէ տէ , օն տէօրթ սէնէ մուդատտէմ նէ իսէ պու կիւն տէ օ տըր . քէնտիսի գատար լիյագաթ ու էհլիյեէթէ , տիրայէթ ու ֆաղիլէթէ մալիք օլմայանլար կիւպի , քէնտիսի տէ սէրբիսգոբոս վէ եա գարտինալ օլաճագ եէրտէ , պու կիւնքի կիւնտէ ատի պիր բահիպ տէրճէսինտէ պուլունըյօր :

Մ. Բօտէն սօն տէրէճէ սաֆտէրունըդ վէ իթմինանը գալպ իլէ պէյանը էֆքեար իթմէքտէ իտի . մէրգումէն զիքր իթտիյի վուգուաթ օ տէրէճէ չայանը էճնիյեէթ վէ գապուլ կէօրիւնմէքտէ իտի քի , Մ. Տիւբօն .

— Լաքին , էֆէնտիմ , պու բէք զարիպ պիր հալ տըր . — տէյու հայգըրտը :

Մ. Բօտէն . — (Թագլիտի ղայրը միւմքին պիր սատտիւլիք կէօսթէրէրէք .) Ղարիպ պիր հա՞լ մը . . . խա՛յր , խա՛յր . Մ. տ'Էկրինեինին գալպի կիպի պիր գալպ թէսավվուր օլունըրնճա , պու կիպի հալլէր բէք ատի չէյլէրտէն սայըլըր : Պու խասայիսի ալիյէ վէ էվսաֆը ճէլիլէտէն պիրիսի տէ , ճէսուր , միւթթագիմ իւլ հալ , էհլի ըրզ վէ սահիպի վիճտան օլան ատէմլէրի ասլա ունութմամագ տըր . . . եանի տէմէք իսթէրիմ քի , ազիզիմ Մ. Տիւբօն , սիզի չօգ ֆէրրէ խաթըրլամագտա տըր :

Տիւբօն . — Նասը՞լ . . . Մ. մարքի ճէնապլէրի պէնտէնիզի խաթըրլամադա թէնէզզիւլ . . . :

Բօտէն . — (Տիւբօնըն սէօզիւնիւ քէսէրէք .) Տահա իւչ կիւն էվվէլ , քէնտիսինտէն ալմըշ օլտըղըմ պիր մէքթուպտա սիզտէն պահա խոհյօրտու :

Տիւբօն . — Տէմէք տիր քի , չիմոի Բարիստէ պուլունըյօր , էօյլէ՞ մի :

Բօտէն . — Խա՛յր , լաքին պու կիւն եարըն օրայա մուվասէլէթ իտէճէք տիր : Պունտան թագրիպէն իւչ այ մուդատտէմ , իթալիայա կիթմէքտէ իտի . . . պու սէյահաթը էօնասընտա ղայէթ քէտէրպախշ պիր խապէր ալտը . սօն պէհարը կէչիրմէք իւզրէ բրէնտէս տը Սէն-Տիզիէնին ադարաթընտան պիրինէ կիթմիշ օլան վալիտէսի վէֆաթ իթմիշ իտի :

Տիւբօն . — Ա՛հ , եա՛ Բապպի . . . սահի՞հ մի . . . հիշ տույմամըշ ըտըմ . . . :

Բօտէն . — Էվվէլթ , պու քէյֆիյեէթ սօն տէրէճէ մէյուսիյեէթ վէ թէէսսիւրիւնիւ մուճիպ օլտու . լաքին չի՛ շարէ . . . իրատէի Բապպանիյեէյէ իթտաթ կէօսթէրմէք լազըմ տըր :

Տիւբօն . — Մ. մարքի նէ՞ միւնասէպէթլէ պէնտէն պահս իթմէք լութֆընտա պուլունտը :

Բօտէն . — Շիմոի սէօյլէյէճէյիմ . . . էվվէլի էմիտէ պիլմէլիսինիզ քի պու գօնագ սաթըլմըշ տըր . . . մուգավվէլէնամէ՝ պէնիմ Բարիստէն հարէքէթիմտէն պիր կիւն էվվէլ իմզա օլունտու . . . :

Տիւբօն . — Նէ՞ տէյօրսընըզ . . . ա՛հ , պու խապէրինիզլէ պիւթիւն էնտիշէ վէ վէսվէսէլէրիմի թէճահի իթտինիզ . . . :

Բօտէն . — Նէտի՞ն :

Տիւբօն . — Գօրդըյօրըմ քի , գօնաղըն եէնի սահիպլէրի պէնի միւտիրլիք խըտմէթինտէ ալըգոյմազլար :

Բօտէն . — Պագընըզ նէ կիւզէլ թէսաւուֆ իթմիշ . . . պէն տէ թամ պու իշ իչուն սիզինլէ գօնըշմագ խոհթէյօրտում :

Տիւբօն . — Ա՛ճապա միւմքին օլաճա՞գ մը . . . :

Բօտէն . — Հա՛յ հա՛յ . Մ. մարքինին՝ հագգընըզտա տէրքեար օլան հիւանի թէվէճճիւհինի բէք ալէա պիլտիյիմտէն , պու խըտմէթտէ գալմանըզը զիյատէսլէ արզու

իսիյօրըմ. պինաէն ալէյհ, էլիմտէն կէլէնի տիրիլ իթ-
ժէմ, էկէր . . . :

Տիւբօն . – (Րօտէնին սէօզիւնիւ քէսէրէք ·) Ա՛հ, է-
ֆէնտիմ . . . պու նէ՛ պէօյիւք լուֆֆ . . . մինննէթտարը-
նըզ ըմ. սիզի Ալլահ կէօնտէրտի . . . :

Րօտէն . – Պու տէֆա տա սիզ միւտահէնէ իսիյօր-
սընըզ, աղիզիմ. լաքին էվվէլի էմրտէ իթիրաֆ իթժէլի-
յիմ քի, պու իշտէ սիզե եարտըմ իթժէք իշուն պիր չարթ
թէքլիֆ իթժէյէ մէճպուր ըմ:

Տիւբօն . – Պէն տէ, գապուլ իթժէյէ հաղըր ըմ . . .
սէօյլէյինիզ պագալըմ նէ՞ իմիշ . . . :

Րօտէն . – Պու գօնագտա իգամէթ իտէճէք զաթ՝
հէր տիւրլիւ հիւրմէթ ու րիայէթէ շայէսթէ պիր իսթի-
եար գատըն օլուպ, իսմի տէ մաատամ տը Սէննթ-Գօ-
լոմպ . . . :

Տիւբօն . – (Րօտէնին սէօզիւնիւ թէքրար գաթ՝ իտէ-
րէք .) Նէ՞ սէօյլէյօր սընըզ, պու գօնագը օ իսթիեար գա-
տը՞ն մը սաթուն ալմըշ. մաատամ տը Սէննթ-Գօլոմպ տէտի-
յինիզ . . . :

Րօտէն . – Տէմէք քի քէնտիսինի թանըյօրսընըզ, էօյ-
լէ՞ մի :

Տիւբօն . – Էվվէթ, թանըրըմ. պունտան սէքիզ կիւն
էվվէլ, արագիյի կէօրմէք իւզրէ պուրայա կէլտի . . . Զէվ-
ճէմ տէյօր քի, մաատամ տը Սէննթ-Գօլոմպ ասըլզատէ
պիր գատըն ըմըշ . . . լաքին, սէօզ արամըզտա գալսըն
եա, աղզընտան էօյլէ սէօզլէր սատըր օլտու քի . . . :

Րօտէն . – Ֆէրասէթ սահիպի իմիշսինիզ, աղիզիմ մո-
սիէօ Տիւբօն . . . մաատամ տը Սէննթ-Գօլոմպ ասըլզատէ օլ-
մատըգտան պաշգա, ասըլզատէլիք չանընտան տահի
քիւլիյէն մահրում տըր . . . զանն իտէրսէմ, վագիթըյլա,
Բալէ-Րուայալըն ախշապ կէչիտի ալթընտա մծտայա միւ-
թէալիզ չէյլէր սաթար ատի պիր տիւքքեանճը ըմըշ, կէօ-

րիւյօրսընըզ քի սիզինլէ սէրպէսթ սէրպէսթ գօնուշըյօ-
րըմ:

Տիւբօն . – Էյի ամմա, ֆրանսըզ վէ էճնէպի քիւպէ-
րտասը, մէսէլա տուգալար, մարքիզէր, գօնթլար քէնտի
խանէսինէ կիտիպ կէլմէքտէ օլտըգլարընը սէօյլէյիպ տէ
էօյիւնմէսինի նէ՞ եարտալըմ . . . :

Րօտէն . – Պու քէյֆիյէթի տօղրու օլտպիլիր . չէօյլէ
քի, պունլար քէնտի զէվճէլէրինէ չապգա վէ սահրէ ըս-
մարլամագ իւզրէ խանէսինէ կիտէպիլիրլէր: Շուրասը սա-
հիհ տիր քի, մաատամ տը Սէննթ-Գօլոմպ, քիւլիյէթի պիր
սէրվէթի գապտնտըգտան վէ կէրէք կէնճլիյինտէ վէ կէրէք
սինինի քէմալինտէ . . . բուհընըն սէլամէթի իշուն գայտ-
սըզ տավրանտըգտան սօնրա, պու կիւնքի կիւնտէ շայանը
թագտիր վէ թահսին պիր թարիգէ սիւիւք իթժիշ տիր:
Իշթէ պունուն իշուն տըր քի հէր տիւրլիւ հիւրմէթ ու րի-
այէթէ շայէսթէ պիր գատըն տըր տէտիմ. գիրա տիւն-
եատա խուլուսի գալպ վէ վիճտանլա ըզհարը նէտտամէթ
վէ բէչիմանի իթժէք գատար շայանը հիւրմէթ պիր չէյ
օլտամագ . . . Մա մաֆիհ, մէզպուրէնին սէլամէթի բուհը-
նը գաթիէն վէ ճիտտէն թէէմին իտէպիլմէք իշուն, սի-
զին մուամէնէթինիզէ միւհթաճ ըզ, աղիզիմ մոսիէօ Տիւ-
բօն:

Տիւբօն . – Պէնիմ մուամէնէթիմէ՞ մի . . . էյի ամմա,
պէն նէ՞ եարտալըրիմ . . . :

Րօտէն . – Զօգ չէյ եարտալըրսինիզ. չէօյլէ քի, պու-
քէօյ՝ իքի պաշ բարագըն տահրէի իտարէսինտէն միւտավի
սուրէթտէ ուզագ պուլընտըգընտան, քիլիսէսի եօգ տուր.
մաատամ տը Սէննթ-Գօլոմպ իսէ, պու իքի տահրէի իտա-
րէսինին բարագլարընտան պիրսինին ինթիխապ իթժէք իսթէ-
յիպ, միւտաէթի մէտիտէտէն պէրու պու քէօյտէ իգամէթ
իթտիյինիզ ճիհէթէ, էլպէթթէ սիզտէն վէ մաատամ Տիւ-
բօնտան մալումաթ թալէպ իտէճէք տիր . . . :

Տիւբօն. – Թալէպ իթիհատի մալիւմաթ պու իսէ բէք գօլայ պիր չէյ տիր. պինաէն ալէյհ, պու պապաէ ուզուն ուզատի թաֆիսլաթա կիրիշմէյէ հաճէթ եօգ տըր...։ Տանիգուր բաբաղը հէբսինաէն էյիսի տիր։

Բօաէն. – Իչթէ մատամ տը Սէնթ-Գօլոմպա սէօյլէնմէյէճէք չէյ տէ պու տըր։

Տիւբօն. – Նասըլ։

Բօաէն. – Պիլաքս, Բուամիլ բաբաղընը պիրա ֆասըլա մէտո ու սէնա իթմէլիսինիզ քի, մատամ տը Սէնթ-Գօլոմպ տախի սէլամէթի բուհընը մէրգուման թէսիմ իթմէյէ գարար վէրմին...։

Տիւբօն. – Էյի ամմա Բուամիլ բաբաղընը նէ՞ իչուն տիկէրինէ թէրճիհ իթմին։

Բօաէն. – Նէ՞ իչուն մը... սէպէպինի չիմտի սէօյլէյէճէյիմ. էկէր սիզ վէ զէվճէնիզ, մատամ տը Սէնթ-Գօլոմպը՝ պէնիմ իլթիզամ իթտիկիմ բաբաղը ինթիխապա իդնա՝ իսէճէք օլուրսանըզ, միւտիրլիք իսլամէթինատ պագի գալաճաղընըզտան էմին օլապիլիրսինիզ... վէ նամուսըմ իւզերինէ եէմին իսէրիմ քի, վէրտիյիմ սէօզիւ տէ իճրա իսէրիմ...։

Տիւբօն. – (Բօաէնին էյինիյէթպախշ սէօզէրինատէն դանի՝ օլարագ.) Պու իգլիթատըը հախզ օլաբղընըզա շիւպհէմ եօգ տուր. լաքին պիրմէք իսթէր իսիմ քի...։

Բօաէն. – (Տիւբօնըն սէօզիւնիւ քէսէրէք.) Պիր սէօզիմ տահա վար տըր. մատամ տը Սէնթ-Գօլոմպը պու ինթիխապա իդնա՝ իթմէնիզէ ըսրար կէօսթէրտիյիմին վէ պու պապաէ մուամէնէթինիզի թալէպ իթտիկիմին սէպէպինի քէմալը խուլուսը գալպէ պէյանն իթմէք իսթէրիմ. զիրա պու իչաէ ֆէսատ տօլապը կիպի պիր շէյ մէվճուտ օլաբղընա շիւպհէ իթմէնիզի իսթէմէմ. պէօյլէ պիր զաննա զահիպ օլաբղընըզտա սօն տէրէճէ միւքէտտէր օլաճաղըմ. պու հարէքէթիմտէն մագսէտիմ պիր էյիլիք իթմէքտէն իպարէթ տիր։ Փէնտիկ իչուն մուամէնէթինիզի բէճա իթտիկիմ Բուամիլ բաբաղը, աբրայ տ'Էկրինվիլին սուրէթի մախաուսէտ թէվէճճիհինիզ գազանմըշ տըր։ Պու բաբաղ հէր նէ գատար բէք ֆագիր պիր ատէմ իսէ տէ, քէնտի իհթիյաճատ վալիտէսինին թէտարիւչինիզ տէր էօհատ իթմիշ տիր. էկէր Մատամ տը Սէնթ-Գօլոմպ քէնտի սէլամէթի բուհընը մէրգուման թէվտի՝ իսէճէք օլուրսա, տիկէր բաբաղլարըն քեաֆֆէսինատէն տահա գիյատէ ճիտտի պիր սուրէթտէ չալըշաճաղը պէտիհի տիր. չունքի մէրգում գիյաթի թէրտիկիյէլի վէ սապր ու թէհամմիւլ սահիպի պիր ատէմ տիր...։ Պունատան գաթը նաղար, մէզպուրէ գատըն սայէսինատէ, քէնտիտէ աղ չօգ մադհարը լութֆ օլարատ, պունատան անճաղ իհթիյաճատ վալիտէսի իհթիֆատէ իսէճէք տիր, Իչթէ վագը օլան թալէպլիմին սէպէպ ու հիքմէթի տէ պու տըր։ Պէնիմ իլթիզամ իթտիկիմ բաբաղըն տախրէճի իտարէսի գուրտինատէքի պու դօնաղը, Մ. տը Սէնթ-Գօլոմպըն սահատըն ալմադ էֆքեարընտա օլաբղընը իչթիտիկիմտէ, պու խուսուսը աէրհալ Մ. մադքիյէ պիլտիրտիմ. միւմանիլէյհ տախի սիզի սէրխաթըը իտիպ, պու ճիւզի իսլամէթին իյֆատընը սիզատէն բէճա իթմէքլիյիմի եազմըշ ըտը. պու իսլամէթինիզ, իլէրիտէ կէօրէճէյինիզ վէճհ իլէ միւքաֆահաթըզ գալմայաճագ տըր. զիրա, թէքրար իսէրիմ քի, սիզի միւտիր սըֆահաթըյլա պու-տա իպդա իթտիրմէք պէնիմ էյիմտէ տիր, վէ պունը ֆիլէն տէ իսապահ իսէճէյիմ...։

Տիւբօն. – (Պիր տագըդաճըդ թէֆէք քիւրսէն սօնրա.) Տինլէ՛յինիզ, էֆէնտիմ. սիզ օ գատար սէրպէսթանէ վէ օ գատար իսաթըընիւվազանէ պէյանը էֆքեար իսէյօրսընըզ քի, պէնտէ սիզին կիպի քէմալը խուլուս վէ սէրպէսթի իլէ գօնուշմագ իսթէրիմ. Պու գարիյէտէ, Տանիգուր բաբաղը նէ գատար շայանը հիւրմէթ վէ սեվկիլի իսէ, անա թէրճիհ իթտիկինիզ Բուամիլ բաբաղը տախի,

թէասուալը սէպէպիլէ , օ գաասր մէնճիւր վէ մէզմուր սրը . . . Գուհասն պաշգա . . . ։

Բսաէն . – Գաշգա՞ տա մը վար . . . ։

Տիւբօն . – Տիյօրլար քի . . . ։

Բսաէն . – Է՛յ , նէ՞ սէյօրլար պագ պլըր . . . ։

Տիւբօն . – Տիյօրլար քի . . . պու բարաղ ժէզիւիթ իմիշ ։

Պու սէօզ իւղէրինէ Մ. Բսաէն , էօյլէ պիր գահգահա գօբաթար քի , Տիւբօն ուիշարը հայրէթ օլուպ գալար. չունգի Մ. Բսաէնին չէհրէմ , կիւլսիւնճ ղէմանն գայէթ գարիպ պիր սուրէթ քէսպ իթմիշ իսկ Մէրգում կիւլմէհինէ հալէտա սէվգամ իտէրէք սէսի քի.

— ժէզիւի՛թ . . . ժէզիւիթ իմիշ հա՛ . . . ։ Լաքին , ագիպիմ Մ. Տիւբօն , սիպ ագլը սէլիմ , թէճրիպէ վէ պէքեոմէթ սահիպի պիր սաէմ օլաբղընըզ հալտէ , պու կիպի էֆսանէլէրէ նահարլ ինսանօղլընըզ . . . ժէզիւիթ իմիշ հա՛ . . . աճապա ժէզիւիթ սէնիլէն շէյ վա՞ր մը . . . պա խուսուս գէմինէմիսէ . . . ժագոպէնէլէրին (ճիւմ. հուրիյէթի միւֆրիթէ թաբաֆսարը) սիւգմէլէրինէ վէ էսկի հիւրրիյէթ թաբաֆսարլարընըն պու էֆսանէլէրինէ ինսանըլսպիլիր մի , Գահա իտէրիմ քի , պունլարը Գաբ-ընն-ֆէնէ գաղէթսըզնա օգունմըշ օլմալըսընըզ . . . ։

Տիւբօն . – Վէ լաքին էօյլէ սիյօրլար , էֆէնամ . . . ։

Բսաէն . – Եա՛ Բաապի . . . խալգ պին սիւրիւ շէյ սէօյլէր . . . լաքին սիպին կիպի սիրայէթ վէ էֆքեարը միւնէվվէրէ սահիպի սաէմիլէր , պէօյլէ եաղան եանլըշ բիսմիյէթլէրէ գուլաղ պիլէ սամսաղլար . Հէր շէյսէն էվվէլ քինէյի ըզրար իթմէքսիզին քէնան իշլէրիյլէ իշմիթսիզ իտէրլէր , վէ խուսուսըյլա , իւա նիհայէթսիզ էօմր քէնան էսպապը թէպիհուշէրինէ թէէմին խանն պէօյլէ մուհիմ պիր մէմուրիյէթի պիհուսէ շէյլէրէ Ֆէսա իթմէպլէր . գիրա աչըգսան աչըգա վէ թէէսսուֆի ադիմէ պէյսան խաէրիմ

քի , էկէր պէնիմ թէսահուպ իմիտիմ բարադը մսասամ սը Ա՛ենթ-Գօլոմպա ինթիհսապ իմիտիէզէնիդ , միւսիի ուսմուր սրֆսամքըյա պուրսաա գալամնյաճագ պընդ սըր ։

Տիւբօն . – (Ըզաբրասպը գալպէ .) Լաքին էֆէնամ , մսասամ սը Ա՛ենթ-Գօլոմպ էօմէքի բարադ հադգընսա պիր թագըմ սիմայըշար իչխսոպ սէ , անը սիպին թէսահուպքերսէնիդ թէրճիհ իսէճէք վէ քէնան հուսուլը սէլամէթինի անա թէվհի՛ իլլէյէճէք օլուրսա , պունսա պէնիմ նէ՞ գադահամըմ օլապիլիր ։

Բսաէն . – Էմմէմ , պու պագադ հադգլըրընըզ . լաքին , միւսաէմէի մէսիսէսէն պէրու պու մէմլէքէթմէ իգամէթ իսէն վէ հէր սիւրլիւ էՅհիյէճէթ վէ իհթիրամս չայէսմէճ օլան գամըլար , պէնիմ իմիթիգամբերսէմնէն մէհա ու սէնապէրլէ պահս վէ օ պիր բարադը սա սան սէրէճէ զէմմ ու թէվֆիխ իսէրլէրսէ , օ հադտէ հիշ չիսպհէ գալմազ քի , մսասամ սը Ա՛ենթ-Գօլոմպ Բսասիվ բարադընը թէրճիհ իսէր վէ սիզ սէ պուրսաա միւսիր սրֆսամքըյա գալըրսընըզ ։

Տիւբօն . – Լաքին էֆէնամ . . . պու թէքլիֆինիզ սէթա պիր իֆթիխար սը . . . պէօյլէ պիր ինսանֆօլուգ նահարլ իրթիքսեսար իսէպիլիրիզ . . . ։

Բսաէն . – (Մսքէսսէրսանէ պիր չէհրէ վէ սօսթանէ պիր սէրզէնիլէ .) Ա՛հ , ագիպիմ մսահէօ Տիւբօն , սիպէ պէօյլէ ֆէնա պիր նահահամ վէրմէյէ պէնի նահարլ մսագթէսիր գանն իսէպիլիրսինիզ . պէնիմ սէօյլէսիյիմ սէօզ սան պիր ֆարզսան իսարէթի սիր . . . ։ Սիպ պու արագլանին միւսիրվիրնսէ պագի գալմազ իսթէմինիզ , պէն սէ պունըն էն էմին չարէսինի կէօսթէրսիմ . . . միւսահադա իսանիպ . . . վէ հիսսագընըզա նահարլ ույարսա , էօյլէ հարէքէթ իսլէյինիզ ։

Տիւբօն . – Լաքին , էֆէնամ . . . ։

Թաէն. – (Տիբոնըն սէօզինու քէսէրէք.) Ակռլէյէճէք պիր սէօզում վէ թէքլիֆ իսէճէք պիր շարթըմ տա. հա վար սըր քի, սիկէրի գատար էհէմմիյէթլի սիր... Տիւնեատա էօյլէ բաթաղլար կէօրմուշ սիր քի, հա. սալը սէյամէթլերի քէնարլերինէ թէվհիտ խորմիշ օլան ա. ակցէրին սինինի վէ եա գատիր ապլընր սուի խոխ. մալ իսէրէք, պունատան եա քէնարլերի վէ եախատա պաշ. գալարը միսաֆիքա օլմըշլար սըր. Ֆիկ Հազրզա պէնիմ հիմայէ իմանիմ բաթաղըն պէօյլէ պիր ալչագլըղը իր. թիքատ իսէճէյինի զանն իմանէմ... լաքին անր ին. թիխատ իմանիմէք խուսուսընատա սիղ ակ եատարմ ի. սէճէյինիղ ճիհէթլէ, կէրէք պէնիմ վէ կէրէք սիղին ակսուկնէթիմիղի թէէմին իմանիշ օլմազ իշուն, հաճիմ. ատա իրի ակֆա օլատն պանա ակրմատ եազմընըղը վէ մատամ ար Ակնէթ-Վօյտինըն ախլագը, ատամը, միտնա. սէպանը վէ հանիմա օգուտըղը քիմատլարը Հազրզնատա էթրաճիլըճա մատիւմնամ վէրմէնիղի ատղու իսէրիմ. չունդի պիր բաթաղըն հիւքմ ու թէէսսիւֆ, բալահը հալ անա թէալիմ իսրմիշ օլան ատէմին հէր պիր հալինակ վէ հէր պիր հարէքէթինակ կէօրմէյէլիղիր. պունատան պաշգա, պէն իմանիշամըրատէմին հարէքէտամ ու ամմալարընատան քեա. միլէն իսապէրատար օլմազ իսթէրիմ. լաքին քէնարի պէր. րէ գատար պունըն ֆայդընա վարմամալը սըր... մէ. սէլա, չայանր պէմիմ ու թագպիհ պիր շէյ կէօրէճէք վէ եա իշիսէճէք օլուրատընըղ, հաճիմատա իրի ակֆա կէօնա. սէրէճէյինիղ մէքթուպլարատա սէրհալ իշար իսէրսինիղ, վէ պէն ակ պէօյլէճէ անրն քեաֆիֆէի հարէքէտամընա իսա. պէրատար օլուրըմ։

Տիբոն. – (Մէնատանէ պիր թամր ըլա.) Լաքին է. ֆէնտիմ, պու թէքլիֆինիղ ատէթա ճասուսընըղ սըր...։

Թաէն. – Ա՛հ, ապիդիմ մնսիէօ Տիբոն... իհատանրն էն մուդատատէս մէյէանընընատան պէրինի, եանի էմնիյէթի.

նի պու սուրէթլէ թէզիկ իսիյօրսընըղ հա՛... պէն պու. րատա ճէրէյան իսէճէք վուղուսմը էմնիյէթի քեամիլ էլէ պանա եազմընըղատան պաշգա պէր շէյ թալէպ իմմէ. յօրըմ... Նէքսիկէրինատէն նագատիլ թէֆրիղ օլան պու. էրի շարթը գապուլ իսէճէք օգուրատընըղ, միսիր սրճա. թըլյա էամրինէ պէն իմմամընա գատար պուրատա գա. լաճապընըղատան էմին օլապիլիրսինիղ... գապուլ իմ. մէտիյինիղ հալաէ, քէմալը թէէսսիֆէ պէյան իսէրիմ քի, մատամ ար Ակնէթ-Վօյտինա պաշգա պէր միսիրի ու. մար թախախ իմմէրիմէյ մէճպուր օլաճապըմ։

Տիբոն. – (Հէյճանըլը պիր սէտա իչէ.) Ամո՛ն է. ֆէնտիմ, բէճա իսէրիմ... շարթլապրընըղը պէրմատաֆ ի. սինինիղ... ուղուրվը ճէնատ կէօսթէրինինիղ..., Պէնիմ վէ պէվճէյին պու մէմուրիյէթիմէն մատամա հէչ պիր մէսա. րը թէալինէշ վէ իսթիֆատէյիղ եօղ սըր. պու սինին շէյնատէճէ խէ, պաշգա պիր իսրատէթ պուլսանըղը Գրրդ սէնէսէն պէրու իսթիֆատէթ ու սատապաթ իչրէ եաշայան պիղիմ կիսի իսթիթեարլապը, Ֆադր ու գարու. բէթին բէնչէյ վահշիանէսինէ սուշրմէյինինիղ...։

Թաէն. – Ապիդի՛մ մնսիէօ Տիբոն, սիղ սինին իս. թիեար օլմազլա պէրապէր, ապլէն հէնուզ չօճուգ սընըղ, պու պապաէ սուշինինինուզ... վէ սէքիղ կիմնէ գատար պանա ճէվապ վէրինիղ...։

Տիբոն. – Ա՛հ, էֆէնտիմ... մէրհամէ՛թ իսինինիղ... լո՛ւթֆ պուլսրընըղ...։

Մէրգուսնան իչի իսթիեար ապատընատա ճէրէեան իս. թէէն պու մնհամէրէ՝ չամնամթէթէնկիղ պիր սէտանրն թէ. էսիրկէյ պիրսէն պիրէ գամ՛ օլունուզ, պու սէտա այնր վազմատա սէնիղ գըլըրընրն գայալրգլապրընատա ատախ ապապէկիր օլատ։ Զօգ կէչմէքտիղին, էվվէլքի սէտա ատ. հա գիյատէ չհատէթլէ թէքերրիւր կյէտի։

Գունը իչխէր իչմէյէզ, Տիբոն այապա գալգապագ։

— Թօք սէտաալ տըր ... էվվէ՛թ , էվվէ՛թ ... թօք սէտաալ տըր ... տիւշարը թէհլիքէ օլմուշ պիր սէֆինէ օլմալը տըր քի , ևա իմտաա թալէպ իտիյօր վէ ևա պիր գըլաղուզ իսթէյօր . – տէտի :

Պու սըրաատա , Մ. Տիւբօնըն զէվճէսի տաիրէ դաբուսրնտան աճէլէթէն իչէրիյէ կիրէրէք .

— Ադիվիմ , թահթաապօշտան՝ պիր վաքօր ըլա տիրէքլերի հէման պիւթիւն պիւթիւն գըրըլմըշ պիր եէլբէն կէմիսի կէօրիւնիւյօր ... տալղալար՝ պուռնալարը դաբայա տօղրու սիւրիւյօրլար . եէլբէն կէմիսի թէհլիքէտէ պուլընտըղընը անլաթմագ իւզրէ թօք աթմագտա տըր ... զէվալը կէմի մահվ օլաճագ .... չարէքի սէլամէթ եօդ տուր . – տէտի :

Տիւբօն . – (Ճապգասընը ալարագ վէ տըշարը չըմաղա հազըրլանարագ .) Աման ևա՛ Րապգի , պու բէք տէհշէթլի շէյ ... գաղաղէտէ պիր կէմինին գարգ օլմասընը կէօրմէքտէ՝ մուավէնէթինէ եէթիշէմէմ՛ք ...

Րօտէն . – Պու սէֆինէլէրէ աճաագա հիչ պիր մուավէնէթ իտիլմէմէգ մի ... :

Տիւբօն . – Մուավէնէ՞թ մի ... էկէր տալղալար պու ճէսիմ վէ եիւքսէք գայալար իւզէրինէ աթաըլար իսէ , հիչ պիր գուվվէթի պէշէրիյէ անլէրի գուրթարմագա մուգթէտիր օլամագ . թէհլիքէյի չէյլ ու նէհարատան պէրու , պու սէվահիլտէ իչի կէմի մահվ օլտու :

Րօտէն . – Իչի կէմի մահվ մը օլտու ... նաւֆուս վէ համուլէլէրիյլէ մի ... :

Տիւբօն . – Իվվէթ , էֆէնտիմ ,

Րօտէն . – Իօյլէ իսէ պու բէք տէհշէթլի շէյ տիր :

Տիւբօն . – (Զէվճէսինէ իսթիապէն .) Թէհլիւֆի իտէրիմ՝ քի , պէօյլէ պիր ֆուրթունա էանասընտա եօղճըլարը գուրթարմագ իչուն բէք ագ իւմիտ վար տըր . Հալ պու քի , օյալանմալա կէլմէգ . պէն չիմտի չիֆթլիյին ատէմ

լէրիյլէ պէրաբէր տէնիզ գըյըսընա էնիպ օ պէտպախթ-լարտան պագըսընը գուրթարմագա չալըշաճաղըմ . սէն տէ , պիր գաչ օտատա աթէչ եադտըր , չամաչըրլար , էլպիսէ-լէր վէ գուվվէթի վէրիճի իլաճլար հաղըրլա՛թ ... : Հէր նէ գատար ճան գուրթարտապիլէճէյիմիզի իւմիտ իթմէյօր իսէմտէ , նիհայէթի պիր քէրրէ թէճրիւպէ իթմէլիյիզ ... : Մ. Րօ՛տէն , սիզ տէ պէնիմլէ պիրլիքտէ կէլի՛րմի սինիզ :

Րօտէն . – (Ֆուրթունա իլէ բէնչէլէչմէք ֆիքրինտէն պիչէ կէչմէզ օլտըղընտան .) Էկէր սիզէ պիր կէօնա մու-ավէնէթտէ պուլընապիլսէ իտիմ , պիրլիքտէ կէլմէքլիյի վաղիֆէ ատտ իտէր իտիմ . լաքին սինինիմ վէ զաաֆը վի-ճուտըմ արզումա մանի օլմագտա տըրըլար . բէճա իտէրիմ , զէվճէնիզ՝ եէչէ ո՞նըն նէրէտէ պուլընտըղընը պանա կէօսթէրսին քի , պէն տէ արատըղըմ շէյլէրի ալըպ տէր-հալ Բարիսէ ավտէթ իտէյիմ . զիրա բէք միւսթաճէլ իչ-լէրիմ վար :

Տիւբօն . – Պաշ իւսթիւնէ , էֆէնտիմ . Դաթէրին չիմ-տի սիզի օրայա կէօթիւրիւր . (Պէօլէմէյէ խիթապէն .) Հայտի՛ կիթ տէ , պէօյիւք չանը չալտըր վէ սէօյլէ քի , չիֆթլիյին պիւթիւն ատէմլէրի , իւլէր վէ սըրըգլար ըլա պէրաբէր տէնիզ գըյըսընտա պէնի կէլիպ պուլսունլար . իչթէ պէն կիտիյօրըմ :

Գաթէրին . – Կիթ տօսթում , պիչարէլէրի գուրթար-մաղա սավաշ , վէ ֆագաթ հայաթընը թէհլիքէյէ գօյմա ... :

Տիւբօն . – Իօյլէ իսէ , կէլ պէնի պուս էյլէ քի , սայ ու զայրէթիմ սէմէրէսիզ գալմասըն վէ եօլճըլարըն պիր գաչընը օլսուն գուրթարտապիլէյիմ :

Պու սէօզիւ միւթէագրիպ Մ. Տիւբօն օտա գաբու-սընտան տըշարըյա չըգտը , վէ « Զաբուգ ... Չաբուգ ... պէլքի տէ սէֆինէլէրին պիր թախթասը պիլէ գալ-մամըշ տըր . » տէյու հայգըրարագ նապէտիտ օլտու :

Րօտէն . – (Ֆիւթուրսըզլըղընը ասլա զահիպ իթմէքսի-

զին Դաթէրինէ միւթէվէճճիհէն.) Ագիզէմ մաոամ Տիւբօն, պէնի լութֆէն նէչէ ուոյա կէօթիւրիւր միսինիզ։

Դաթէրին. – Պաշ իւսթիւնէ էֆէնտիմ, արգամ սըրա կէլինիզ. – տէտի։

Պիչարէ գատըն պու սէօզիւ սէօյլէտիյի սըրատա, կէօզիւնտէ բէյտա օլմըշ օլան պիր եաշ գաթրէսինի սիլտի. մէզպուրէ, գօճաարնըն ճէսարէթ վէ ճիւրէթինի բանա պիլտիյինտէն, պաշգալարըննըն հայաթըննը գուրթարտըղը սըրատա, քէնտի պաշընա պիր ֆէլաքէթ կէթիրմէսին տէյու գօրգուպ տիթրէյօրտու։

2

ՖՈՒՐԹՈՒՆԱ

Սաթհը տէրթա ղայէթ տէհշէթնիւմա պիր մէնզարէ իլայէ իտիյօրտու . . . Գօյու եէշիլ բէնկինտէ վէ պէյազ քէօբիւքլէրլէ մուհաթ օլան տալղալար, կեահ գուպպէի սէմայա գատար եիւքսէլմէքտէ վէ կեահ տախի գաարը տէրթա իլէ եէքսան օլարագ, միւնթէհայի ուֆուգտա մէշհուտ օլան գըրմըզըմսը պիր զըյայա աքսէնտաղ օլմագտա ըտըլար։

Ասիմանտա իսէ, գաթրան կիպի սիյահ պուլութլար թէրաքիւմ իթմիշ օլուպ, պունլարտան պաղըլարը բուզկեաըրն չիտտէթի հուպուպընտան սիւրիւլէրէք, պու գուպպէի սիյահֆամ ալթընտա պիրի պիրինի թագիպ իթմէքտէ իտիլէր։

Մէվսիմի չիթանըն հարարէթսիզ վէ սօղուն կիւնէշի, սիյահ պուլութլար ալթընտա հէր նէ գատար իթ-

թիֆա իթմիշ իտի իսէ տէ, պու սըրատա եավաշ եավաշ արզը տիտար իտէրէք, ֆուրթունալը տէնիզէ մաիլէն նէչէրի էնվար իթմէյէ, վէ տաղլար կիպի տալղալարըն չէֆֆաֆ թէբէլէրինի եէր եէր եալտըզլամաղա պաշլատը։

Գար պէյազըղընտա պիր քէօբիւք եըղընթըսը, պու թէհլիքէլի սէվահիլի իհմաթա իթմիշ օլան գայալարըն իւզէրինտէ գայնամագտա վէ գաարըղա կիպի տէօնմէքտէ իտի։

Ուզագտա, ճէսիմ գայալարտան միւթէշէքքիլ վէ տէնիզէ տօղրու ուզանմըշ պիր պուրունըն օրթա եէրինտէ, Գարտօվիլէն գօնաղը պուլընմագտա օլուպ, պունըն ճամլարը զըյաի չէմնին թէէսիրիյլէ բարըլ բարըլ բարլամագտա, վէ թուղլա տիվարլարըյլա գարա մէրմէրտէն մամուլ քէմէրլէրի տախի գուպպէի ասիման ալթընտա տիքիլիպ տուրմագտա ըտըլար։

Հէման պիւս պիւթիւն խարապ օլմըշ օլան ճէսիմ պիր սէֆինէ, գըրըգ տիրէքլէրինէ պաղլամըշ օլտըղը եէլքէն բարչալարընըն իանէսիյլէ հարէքէթ իթմէքտէ, վէ բուզկեաըրն վէ տալղալարըն չիտտէթինտէն սահիլէ տօղրու կէլմէքտէ իտի. իչպու սէֆինէ, կեահ տալղալարըն թէբէլէրինէ գատար չըգմագտա վէ կեահ տախի տէրթանընն գաարընա գատար ինմէքտէ իտի։

Նակէհան, չիմչէք կիպի պիր բարըլթը կէօրիւլտիւ . . . պունը միւթէագիպ, ֆուրթունանըն վէլվէլէյի տէհշէթինթիմասը արաաընտա անճագ իչիտիլէպիլիր պիր սէտա զուհուր իլլէտի . . . Պու սէտա թօք բաթլամասը սէտասը օլուպ, տէնիզին ազըղն տալղալարը թէէսիրիյլէ գարայա տօղրու կէլմէքտէ օլան վէ արթըգ իւմիտի սէլամէթի գալմամըշ պուլընան սէֆինէյի մէզգիւրէնին՝ թէհլիքէտէ պուլընտըղընը հիմա իչուն սօն տէֆա կէօսթէրտիյի իշարէթ իտի։

Պու էսնատէ, սիյահ տիւմանլար արաաընտա հէման

ղաիպ օլմուշ օլան պիր վաբօր կէօրիւնտիւ քի, պու տա չարգտան ղարպա տօղրու իլէրիլէմէքտէ վէ սահիլտէն քէնտիսինի ուղագ թուխմագ իչուն սօն տէրէճէ սայ ու ղայրէթ կէօսթէրմէքտէ իտի. տէնիզ դըյըսընըն ճէսիմ գայալարը պու վաբօրըն սօլ թարաֆընտա գալմըշ ըտը։ Տիրէքտէն խալի օլան սէֆինէ իսէ, րուզկեարըն վէ ադընտընըն թահրիքիյլէ տէնիզ գըյըսընա տօղրու կէլմէքտէ օլուպ, վաբօրըն էօնիւնտէն կէչմէք ժէճպուրիյէթինտէ պուլունըյօրտու։



Նակէհան, չիտտէթլի պիր րուզկեար՝ վաբօրը պիր թարաֆա տօղրու եաթըրըպ, ադընն պիր տալղա տախի անըն կիւվէրթէսինի գաբլատը. պունըն իւղէրինէ, վաբօրըն օճաղը տէվրիլիպ տավլումպազը բարչալանտը վէ մաքինանըն չարխլարընտան պիրիսի տէ դուլլանըլմայաճագ պիր հալէ կէլտի....։ Պու սըրատա, պիր իքինճի տալղա էվվէլքինտէն տահա զիյատէ չիտտէթլի վաբօրըն իւղէրինէ հիւճիւմ իտիպ, օ տէրէճէ սագաթլատը քի, արթըգ տիւմէն գուլլանըլմամագ օլարագ, իւչ տիրէքլի կէմի կիպի գարայա տօղրու կէլմէյէ պաշլատը։

Եէլքէն կէմիսի իսէ, գայալարտան ուղագ պուլունմագլա պէրապէր, րուզկեարըն վէ տալղալարըն չիտտէթինէ վաբօրտան զիյատէ մաղլուպ օլտըղընտան, սէյր ու հարէքէթի իչթիտատ իթմէքտէ վէ վաբօրտան տահա զիյատէ եօլ ալմագտա ըտը։ Չօգ կէչմէքսիզին, պու իքի սէֆինէ պիրի պիրինէ օ գատար թէգարրուպ իթտիչէր քի, պիր մուսաատմէ վուգուբընտան սօն տէրէճէ գօրգըլմաղա պաշլատը. պու տա՝ մուհագագագ իւլ վուգու պիր գազաի պահրինին տէհչէթինէ մունդամմ օլան եէնի պիր թէհլիքէ իտի։

Իւչ տիրէքլի կէմի Պէօ-Իչէ (սև արծիւ) նամընտա պիր ինկիլիզ սէֆինէսի օլուպ, Պահրը Ռհմէր թարիգի վէ Բէյրէէ վաբօրըյլա Հինտիսթան վէ Ճավատան Սիւէյիչէ կէլմիշ օլան, վէ պատէհու Իսկէնտէրիյէտէն պու սէֆինէյէ րաքիպ օլմուշ պուլընան եօլճըլարը համիլէն, Իսկէնտէրիյէտէն կէլմէքտէ իտի։ Պէօ-Իչէ՝ ճիպրալթար պօղազընտան չըգտըգտան սօնրա, Ասօր ատալարընա ուղրամըշ վէ օրատան Բօրթսմութա կիթմէք իւզրէ եօլա չըգըպ, Մանչ տէնիզինտէ հիւքմֆէրմա պուլընան չիմալը ղարպի րուզկեարընա թուխմըշմըշ ըտը։

Վաբօր իսէ, Կէյթ Թէյլ նամընտա պիր սէֆինէ օլուպ, Լլպա թարիգիյլէ Ալմանիատան կէլմէքտէ վէ Համպուրկ էօնիւնտէն կէչտիքտէն սօնրա, Հավրա տօղրու կիթմէքտէ իտի։

Պու իքի սէֆինէ, թէլաթիւմի տէրեա թէէսիրիյլէ եիւքսէլիպ ալչալմագտա, վէ կէրէք ֆուրթունանըն վէ կէրէք ագընտընըն չիտտէթինտէն սիւրիւլմէքտէ օլտըղընտան, ղայէթ տէհչէթլի պիր սիւրաթլա գայալարա տօղրու իլէրիլէմէքտէ իտիլէր։ Հէր իքիսինին տէ կիւվէրթէսի տէհչէթպախչ պիր թէմաշա իրայէ իտիյօրտու։ Պիլճիւմլէ եօլճըլարըն էօվիւմիւ մուհագագագ կէօրիւնմէքտէ իտի. տէնիզին ադընն տալղալարը իսէ, սահիլտէքի ճէսիմ վէ սիվրի գայալարա չարբընարագ բարչալանմագտա ըտը։

Գը-ի՚կ կէմիսինին գաբատանը, կէմինին գըչընատա տուրմըշ վէ գըրըգ պիր տիրէյէ տայանմըշ օլարագ, պու տէհչէթի սաաթատա պիլէ, պիր աղմը ճէսուրանէ իլէ սօն էմրլէրինի վէրմէքտէ իտի։ Տալգալար, վաբօրա մէրպութ օլան սանտալլարը գաբըպ կէօթիւրմիւշ օլտըգլարըն տան, անլէրի տէնիզէ ինտիրիպ գարայա չըգմագ իւմիտի տէ մահվ օլմըշ ըտը. պու պէտապախթ հօլճըլար իչուն եէկեանէ պիր իւմիտ մէվճուտ ըտը ըսա տա, պու տա բէք զահիճ պիր չէյ իտի. չէօյլէ քի, էկէր սէֆինէ՝ տէնիզ գըյըսընտաքի գայալար իւզէրինէ տիւշտիւյիւ սըրատա, պիրտէն պիրէ բարչալանմազտա, պիր հալաթ վասըթասըյա գարա իլէ կէմի արասընատա պիր նէվ իսթիլաթ բէյտա օլունապիլիր իտի. պու թէչէպպիւս զայէթ թէհլիքէլի պիր թէչէպպիւս իտի իսէ տէ, պունճա աֆէթզէտէկեանըն սէլամէթի նէֆսի իչուն էբէյիճէ պիր իւմիտ սայըլապիլիր իտի։

Կէմինին կիւվէրթէսի հօլճըլարըա մալամալ օլուպ, պունլարըն ավազէի տէհչէթէնկիզի, օրատա հիւքմֆէրմա պուլընան գարըշըգուշ վէ դարըչալըշա մունզամմ օլարագ, ինսանըն տէհչէթինի պիր գաթ տահա արթըրմագտա ըտը։ Պու հօլճըլարտան պաղըլարը, նէ եաբաճագլարընը շաշըրարագ վէ սէրէն տիրէքլէրինին հալաթլարընա սարըլմըշ օլարագ, քէմալը տէհչէթլէ էօլիւմէ պէքլէմէքտէ վէ պաղըլարը տախի, եէս ունէմիտի սահիպսըյա էլլէրինի օղուշտըրըպ վէ տէհչէթլի պէտտուաշար օգույըպ կիւվէրթէնին իւզէրինտէ եուվարլանմագտա ըտըլար։

Տիկէր պիր թարաֆտա, դատընլարըն պիր թագըմը տիշ չէօքմիշ օլարագ տուա իթմէքտէ, վէ պիր թագըմը տախի կիւյա էճէլին գօրգունճ չէհրէմինի կէօրմէմէք իչուն էլլէրիյլէ եիւզէրինի գաբամագտա իտիլէր. պէնզի պիւս պիւթիւն սօլմըշ օլան պիր կէնճ գատըն, էլինտէ պու-

լընան ճիկէրբաշէսինի պաղրընա պատմագտա վէ պիր թախճէտէն տիկէրինէ միւրաճաաթ իտիպ, չօճուղրընըն թախլիսինի հէր քիմ տէրէօհտէ իտէրսէ, պիր քէօզ ալթուն իլէ միւճէվհէրաթը մէվճուտէսինին վէրմէքլիյի թէքլիֆ իլէմէքտէ իտի։

Պու նիհատլէր, գարըշըգըգլար վէ աղլայըշլար, թախճէլէրին սաքինանէ վէ ֆագաթ մահզունանէ թէսլիմիյէթլէրինէ բէք մուխալիֆ տիւչիյօրտու. Պունլար, տէհչէթի պիր թէհլիքէնին գարիպ իւզ զուհուր օլտըգընը անլամըշ օլտըգլարընտան, իչլէրինտէն պաղըլարը լիպասլարընըն պիր գըսմընը չըգարարագ տալղալարըն էլինտէն գուրթըլմագ իւզրէ սօն պիր թէճրիպէ իճրա իթմէք զէմանընա պէքլէմէքտէ, վէ պիր թագըմը տախի, պիր կէօնա իւմիտի սէլամէթի գալմամըշ օլտըգընտան մէյուս օլարագ, էճէլէ գարշը սօն տէրէճէ ֆիւթուրսըզըգ կէօսթէրմէքտէ իտիլէր. Վէլհասըլ, կէմինին հէր թարաֆընտա, տէհչէթի ու մէյուսիյէթի սահիպսըլա զայէթ միւհիմ հալլէր միւշահէտէ օլունմագտա ըտը։

Թագրիպէն օն սէքիզ եիկիրմի եաշլարընտա, սիյահ վէ բարլագ սաչլը, պագըր ըէննկլի վէ ֆէվգ էլ ատէ կիւզել պիր տէլի գանլը, պէօյիւք թէհլիքէլէրէ մուգավէմէթ իթմիշ օլան ատէմլէրէ մահսուս պիր սիւքիւնէթլէ իչպու մէնզարէի էլէմպահշայը թէմաշա իթմէքտէ իտի։ Մէրգում՝ սիյահ պիր մանթօյա պիւրիւնմիւշ վէ սըրթընը կէմինին կիւվէրթէսի էթրաֆընտաքի մէթէրիսէ տայաթմըշ վէ այագլարընը տախի գըրըգ սէրէն տիրէքլէրինտէն պիրինէ ուզաթմըշ տուրմագտա ըտը։

Պու սըրատա, ճիկէրբաշէսի գուճաղընտա վէ ալթուն քէսէսի էլինտէ օլարագ պիր գաչ թախֆէյէ միւրաճաաթ իթմիշ վէ լաքին հէբսինտէն տէ ճէվապը րէտտ ալմըշ օլան պիչարէ վաղիտէ, պու կիւզել տէլիգանլըյը կէօրիւր կէօրմէզ, այագլարընա գաբանտը վէ նագասի-

լի թարիճ պիր մէեուսիյեէթլէ ճիկէրբարէսինի տէլիգան-
լըյա ուզաթտը ... : Տէլի գանլը , չօճուղը ալտըդտան
սօնրա , տէնիզին ճէսիմ տալղալարընը կէօսթէրէրէք պա-
շընը քէմալը հիւզն ու թէէսսիւրլէ սալամաղա պաշլատը...
լաքին թէչվիգամիզ պիր իշարէթլէ, չօճուղը գուրթարմագ-
լըղը թէճրիւպէ իտէճէյինի տէ վատ իթտի ... : Գունըն
իւզէրինէ, կէնճ գատըն սօն տէրէճէ մէսէրրէթ վէ պէշա-
չէթ իպրաղ իտէրէք , կէօզ եաշլարըյլա մէրդում տէլի
գանլընըն էլլէրինի ըշլաթմաղա պաշլատը :

Պիր ազ պէրիտէ տախի , տիկէր պիր եօլճու պուլըն-
մագտա օլուպ , պունուն կէօզլէրի իտէ չէֆգամի ու մէր-
համէթ նուրըյլա բարլամագտա ըտը : Մէրդում, անճագ
եիկիրմի պէշ եաշընտա պիր տէլիգանլը օլուպ , ուզուն
վէ գըվըրճըգ սաչլարը՝ մէլէք չէհրէմի գատար սաֆվէթ-
նիւմա օլան չէհրէմի իւզէրինտէ տալղալանմագտա ըտը :
Միյահ պիր բաքաչ գաֆթանը կիյինմիշ վէ պօյնընա տա-
խի պէյազ պիր բահիպ եագալըղը թագմըշ իտի : Ոու մէ-
լէքչէհրէ տէլիգանլը՝ տիւշարը եէս ու նէվմիտի օլմուշ օ-
լանլարը աճըմագտա օլտըղընտան , պիրինի պըրագըպ տի-
կէրինէ կիթմէքտէ , վէ հէր պիրիսինէ իւմիտպախշ վէ տին-
տարանէ սէօզլէր սէօյլէմէքտէ իտի : Պաղըլարընը թէսէլլի
վէ պաղըլարընը տա թէչճի՝ իթմէքտէ օլան պու տէլիգան-
լը , օ տէրէճէ լէթաֆէթ , չէֆգամի վէ սիւքիւնէթի կէօս-
թէրմէքտէ իտի քի, անըն շու հալինի կէօրէնլէր, պիւթիւն
սէֆինէ խալգընը կիրիֆթարը եէս ու մաթէմ գըլան պու
թէհլիքէի ազիմէտէն քէնտիսինի էմին վէ միւսթաղնի զանն
իտէճէքլէր իտի :

Մէրդումըն ճալիպ վէ մէլէքճանէ սիմաօընտա , սօն
տէրէճէ ֆիւթուրըզլըգ, մէթանէթ վէ հէր տիւրլիւ միւ-
թալաաթը տիւնեէվիյեէտէն արի պիր տիյանէթի էսէրի մէշ-
հուտ ըտը . արա սըրա , սատագաթ , մուհապպէթ
վէ պէչաչէթլէ բարլամագտա օլան իրի մաի կէօզլէրինի

սէմայա տօղրու գալըրմագտա , վէ չէֆգաթի սահիպի
պիր աատէմին սայըր պիրաատլէրի հագգընտա ֆէտա-
քէարլըգ կէօսթէրմէսինէ վէ անլէրի էճէլ բէնէէսինտէն
գուրթարամաղտա պիլէ , սէմայը կէօսթէրէրէք անլէրլէ
պիրլիքտէ էօլմէսինէ միւսահիտ օլան պէօյլէ պիր ֆէլա-
քէթէ տիւչիւրմիւշ օլմասընտան տօղայը , կիւյա ճէննա-
պը Հագգա թէչէքքիւր իթմէքտէ իտի ... : Խիւլասաի
քէլամ, մէրդումը կէօրէնլէր , թաղլիրի նագագիլ պիր
հիւքմի գազանըն թէէսիրաթընը թամամլ իթմէք իչուն ճէ-
նապը Խալիգ թ՝ուրաֆընտան կէօնտէրիլմիշ պիր մէլէք զանն
իտէճէքլէր իտի ... :

Լաքին , հէր չէյ պէյինտէ պիրէր զարիպ զըտոհյէթ
մէվճուտ օլտըղը կիպի , պու մէլէքսիմա տէլիգանլընըն
պիր աղ պէրիսինտէ տախի , տիկէր պիր եօլճու պուլըն-
մագտա ըտը քի , պունըն շէքլ ու սիմաը շէյթանը անտը-
րաճագ գատար տէհշէթէնկիզ իտի :

Ոու աատէմ, պիր ճէսարէթի քիւսթահանէ իլէ կէմի-
նին պաշ թարաֆընտագի սէրէն տիրէքլէրինտէն պիրինին
իւզէրինէ օթուրմըշ վէ պիր իբ բարչասընըն ուճընտան տա-
խի սըգը սըգըյա թուրմըշ օլտըղը հալտէ , կիւվէրթէ իւ-
զէրինտէ ճէրէյան իտէն հալէրի պիր սիւքիւնէթի պի ֆիւ-
թուրանէ իլէ սէյր ու թէմաշա իթմէքտէ իտի :

Պէյազ պիր աատէմ իլէ Հինտի պիր գատընտան միւ-
թէվէլլիտ մէլէզլէրէ մահսուս օլան սայը վէ տօնուգ ալ-
նընտա , վահչիյանէ վէ գօրգունճ պիր մէսէրրէթ բարլա-
մագտա ըտը . պու աատէմ, պէզտէն մամուլ պիր կէօմ-
լէք իլէ պիր տէ տիզլիք կիյինմիշ օլուպ , պօյնընտան տա-
խի , ադքէրլէրին՝ բուհսաթնամէլէրինի սագլամագ իւզրէ
գուլլանտըգլարը իւսթիւվանի թէնէքէյէ միւշապիհ պիր
թէնէքէ սամըշ ըտը :

Իւշ տիրէքլի կէմի , պիր թարաֆտան գայըալար իւ-
զէրինէ տիւշիւպ բարչալանմագ վէ տիկէր թարաֆտան իւ-



սէ վաքօր իլէ չարբըշմագ թէհլիքէսինէ տիւշմիւշ օլ մաղլէ, մէրգում՝ եօլճու պու հալի կէօրտիւքճէ, մէսէրլէթի չէյթանէթքեարանէսի տահա գիյաոէ արթմագտա վէ զանն իտէրսին քի, վահչիյանէ պիր ոապրսըզլըգըմահվ ու խարապիյէթի տագըգասընը թա՛ճիլ իթմէքտէ իտի։ Հաթթա մէրգում՝ սէֆինէ խալգընըն ըղտըրտապաթընը, խէվճ ու տէհլէթինի վէ մէեուսիյէթինի թէմաշա իթմէքլէ, էօյլէ պիր սէվինճ տույմագտա ըտը քի, անըն պու հալինի կէօրէն՝ պարպար մէմլէքէթլէրտէ ճինայաթ վէ մուգաթէլաթա բիյասէթ իտէն իլահլարտան պիրինին պիր մէմուրը զանն իտէճէք իտի։

Զօգ կէչմէքսիզին, Պըւ-Իլլ կէմիսի՝ բուղկեարընը վէ տալղալարընն սէվգիյէ, կէնե-թէվ վաքօրընա օ գաոտար թէգարրուպ իթտի քի, իւչ տիրէքլինին եօլճուլարը՝ վա-

բօրըն կիւվէրթէսի իւղէրինտէ թէճէմմիւ՝ իթմիշ օլան պիչարէլէրի ֆէրդ իտէպիլմէքտէ իտիլէր։ Տիրէքլէրի գըրըմըշ օլան վաքօրըն եօլճըլարընըն մըգտարը, պօղուլա պօղուլա աղալմագա եիւզ թութմուշ ըտը։ գիրա տաղլար գաոտար տալղալար վաքօրուն տավլումպազընը կէօթիւրտիւքտէն վէ մաքինաընըն պիր չարխընը բարչալատըգտան սօնրա, քիւբէչթէսինի տէ սէօքիւպ կէօթիւրմիշ օլտըգլարընտան, աչըլան կէնիշ տէլիքտէն սու լաեէնգաթի իչէրիյէ կիրմէքտէ վէ մուգավէմէթի զայըը գապլը պիր չիտաէթլէ կէմինին կիւվէրթէսինի սիւբիւրիւպ հէր տէֆտաընտա պիր գաչ պիչարէյի ալըպ կէօթիւրմէքտէ իտի։

Գաղաղէտէկէանը մէրգուման ապտաընտա, պիր խայը պիչարէլէր տահա մէվճուտ օլուպ, պունլար տալղալարընն հիւճիւմինտէն գուրթուլմագլա պէրապէր, գայալար իւղէրինտէ բարչալանմագ վէ եա իչի սէֆինէնին գարիպ իւլ վուգու օլան մուտաաէմէսի ալթընտա էզիլմէք թէհլիքէսինէ տիւշմիւշլէր իտի։ Պունլար, հէբսինտէն զիյատէ մէրհամէթէ չայան ըտըլար։

Կէմինին դըշ թարաֆընտա, ալընը սաչտան խալի, գըր վէ ուզուն պըյըդ ճէսուր պիր իխթիսար կէօրիւլմէքտէ օլուպ, մէրգում պիր հալաթըն ուճընը պէլինէ տօլամըշ վէ պու աուրէթլէ սըզը սըգըյա քէնահինի կէմի կիւքէղթէսինէ պաղլամըշ ըտը։ Իչի գօլլարը արտաընտա տահի իչի գըղճըղ պուլընմագտա օլուպ, պունլարը պիր մուհապէթի բէտէրանէ իլէ տէրաղուշ իթմէքտէ իտի։ Պու կէնճ գըղլար անճագ օն պէշ ön ալթը եաշընտա չօճուգլար օլուպ, կէյիք տէրիսինտէն մամուլ պէօյիւր պիր քիւրքէ պիրիւնիւշ իտիլէր . . . Իչի պիր քէօրէք տահի, իւղէրինտէն սուլար ագմագտա օլտըղը հալտէ, այագլարը ալթընտա տուրմագտա, վէ սէֆինէյէ հիւճիւմ իտէն տալղալտա գաշը քէմալը չիտաէթլէ հավլամագտա ըտը։

Իսթիհսարըն գօլլարը արասընտա պուլընան պու մինի մինի չօճուգլար, պիրի պիրինէ սարըլմըշ օլտըգլարը ճիհէթլէ, կէօզլէրինի՝ խէվֆ ու տէհշէթ սահիպսըլյա էթրաֆա ամֆ իտէճէք եէրտէ, սէմայա տօղրու գալտըրմըշ, վէ պիր իմմինանը սաֆտիլանէ իլէ պիր գուվվէթի մանէվիյէէ-նին քէնտիլէրինի գուրթարմասընա պէքլէմէքտէ պուլընմըշ ըտըլար։

Նակէհան, ֆուրթունանըն վէլվէլէի վահշէթէնկիզի արասընտա, հէր իքի սէֆինէնին կիւվէրթէսինտէն պիր ավազէի տէհշէթինթիա իչիտիլտի։ Վաքօր՝ իքի տալղանըն արասընա պաթտըղը սբրատա, եան թարաֆը իչ տիրէքլինին պաշընա թէսաուիֆ իմմիչ վէ իչ տիրէքլի տախ ճէսիմ պիր տալղանըն թահրիքիյէ ֆէվգ էլ ատէ եիւքսէլէրէք, Նչխօճ-Թէլէ չարբանազտան էվվէլ անըն իւզէրինէ չըգմըշ ըտը . . .։

Պաղէն էօյլէ տէհշէթլի մէնզարէլէր վար տը քի, թարիֆինտէն գալ ու գալէմ աճիզ գալըր. զիրա օ տէհշէթին տէրէճէսինի թային իտէճէք քէլիմէլէրի պուլամազ. լաքին ֆիքր գատար սէրի իւլ ճէրէյան օլան պազը ֆէլաքէթլէրին հիյնի վուգուբնտա՝ ինսան չօգ տէֆա օ տէրէճէ սիւրաթը մէնզարէլէրէ թէսաուիֆ իտէր քի, պիր չիմշէք ըշըղյա կէօրմիւշ չէյլէր զանն իտէր։

Պէ+-Իչ կէմիսի, տալղալարըն սէվգիյլէ եիւքսէլէրէք Նչխօճ-Թէլէ վաքօրընըն իւզէրինէ տիւչէճէյի սբրատա, մէ-լէքչէհրէ վէ գումրալ սաչը տէլի գանը տախի, եէլքէն կէմիսինին պաշ թարաֆընտա տուրմագտա վէ տալղալարըն հիւճիւմինէ գուրպան կիտէն պիչարէլէրի գուրթարմագ լուզրէ տէնիզէ աթըլմագա հազըր վէ ամատէ պուլընմագտա ըտը . . .։

Նակէհան, պուլընտըղը եիւքսէքլիքտէն վաքօրա աթֆը նիկեահ իտիպ իքի կիւզել գըզճըղագը կէօրտիւ քի, գօլլարընը պիր թավը միւաթէրհիմանէ իլէ քէնտիսինէ

տօղրու ուզաթմըշ վէ զանն իտէրսին քի քէնտիսինի թանըլյարագ պիր հայրէթի տինտարանէ իլէ անա պագմագտա պուլընմըշ ըտըլար։

Ֆուրթունանըն սէտաի վահշէթէտասը, վէ հէր իքի սէֆինէտէ հիւքմֆէրմա պուլընան տէհշէթ վէ պուհրան արասընտա, պու իչ պիչարէնին պագըրը պիր սանիյէ գատար եէքտիկէրինէ թէսաուիֆ իթտի . . .։ Պունըն իւզէրինէ, տէլի գանըլընըն չէհրէի մէլէքճանէսի նակէհա-նի պիր չէֆագաթլա բարլամագա պաչլատը. իքի գըզճըղազ ըտա, էլլէրինի պիրի պիրինէ գավուշտըրմըշ օլտըգլարը հալտէ, կիւյա պէքլէմէքտէ օլտըգլարը գուրթարըճըյը կէօրմիւշչէր կիտի, քէնտիսինտէն իսթիհսագտա իթմէքտէ իտիլէր . . .։

Գըր պըյրագը իսթիհսարա կէլինճէ, պիչարէ ատէմ, վաքօրըն քէնարընտաքի գաբլամալարտան պիրինին տէվ-րիմէսիյլէ եուվարլանըպ եէրէ սէրիմիշ վէ օրատա գալ-մըշ ըտը։

Զօգ կէչմէքտիզին հէր չէյ իսթամ պուլտու, ձէսիմ տալղալարտան միւթէչէքքիլ պիր սու եըզընթըտը, Պէ+-Իչ կէմիսինի քէմալը չիտտէթլէ Նչխօճ-Թէլէ վաքօրընըն իւ-զէրինէ աթտը։

Պիրի պիրինէ չարբըլարագ զարգ ու խարապ օլմուշ օլան պու իքի սէֆինէնին չաթըրտը սէտալարընա, եալընըզ պիր նիտտահ տէհշէթինթիա ինզիմամ իթտի . . . պու տա, կիրտասը տէրեա արասընտա մահվ ու հէլաք օլան եիւզ-լէրճէ պիչարէկեանըն էճէլ վէ ճան չէքիշմէք սէտասը իտի . . .։ Պունտան սօնրա հէր չէյ նապէտիտ օլտու . . .։

Պիր գաչ տագըգա սօնրա, քէմալը չիտտէթլէ հիւք-միւնիւ սիւրմէքտէ օլան ֆուրթունանըն կեահ եիւքսէք վէ կեահ ալչագ տալղալարը արասընտա, կէմի բարչալա-րըյլա պազը աֆէթզէտէկեանըն սօլուգ վէ մազմում չէհ-րէլէրի կէօրիւլտիւ քի, պունլար՝ գայալարա չարբագտա

օլան տալղալտրըն հիւճիւմիւնտէն բարա բարչա օլմագ թէհլիքէսինէ պագմասագըզըն, սահիլէ թէգարրուպ իթմէյէ չապալամագտա ըտըլար։

3

ԳԱԶԱԶԷՏԷՆԷՐ

Մ. Տիւբօն, մուհագգագ իւլ վուգու՝ օլան ֆէլաքէթէն սալիմէն գուրթըլապիլէճէք հօլճըլարըն իմտատընա եէթիշմէք իւզրէ տէնիզ գըյըսընա կիթտիկի սըրատա, Մ. Բօտէն տախի, մատամ Տիւբօնըն տէլալէթիյլէ եէղէ օբայա կիտիպ Բարիսէ կէօթիւրմէյէ մէճպուր պուլընտուղ էչեայը արամադա պաշլատը։

Մ. Բօտէն, գազազէտէլէրի էճէլ բէնչէսինտէն գուրթարմագ իւզրէ գօնագ խօղընըն սարֆ իթտիքլէրի մէսաի վէ ղայրէթէ էհէմմիյէթի պիլէ վէրմէքսիզին, մէզքիւր օտաստա իբի սաաթ գատար վագիթ կէչիրտիքտէն սօնրա, Մ. Տիւբօնըն՝ ուզուն պիր տիվանխանէյէ միւնթէհի օլան օտասընա ատմէթ իյլէտի։ Օտաստան իչէրիյէ կիրտիյինտէ, հիչ քիմսէյի կէօրէմէտի։ Գօլընըն ալթընտա, Անթիլ թախթասընտան մամուլ վէ միւրուրը զէմանըա սիյահլանմըշ կիւմիւշ թօգալարըա միւզէյէնէն պիր ուֆագ սանտըգ պուլընմագտա ըտը-ըրտէնկօթընը քէսմիլէն տիւյմէլէմէմիշ օլտըղընտան, եան ճէպինէ գօյմըշ օլտըղը գըրմըզը սախթիյանտան մամուլ էվրագ ճըգտանընըն ուճք կէօրիւնմէքտէ իտի։

Մ. Բօտէն, պիր գաչ տագըգա գատար թէֆէքքիւրաթ ու միւլահազաթ տէրեասընա տալտը. պու սըրա-

տա, գազազէտէկեան իչուն թէտարիքեաթը լազըմէյի իճրա իթմէքլէ մէշղուլ օլան մատամ Տիւբօն, օտա գաբուսընտան իչէրիյէ կիրիպ մէրգումընն թէֆէքքիւրաթ վէ միւթալաասընը գաթ՝ իյլէտի։ Մէզկուրէ՝ պէրապէրինտէ պուլընան պիր պէսէմէյէ միւթէվէճճիհէն.

—Եանընտաքի օտատա ամէճ եադը վէր վէ պու սըճագ չարսաղը տա օբայա կէօթիւր. Մ. Տիւբօն չիմտի նէրէտէ իսէ կէլիր.— տէտի։

Բօտէն.— Է՛յ, ազիզըմ մատամ, ֆէլաքէթզէտելէրի գուրթարմագա իւմիտ վա՞ր մը։

Գաթէրին.— Ա՛հ, էֆէնիմ... պու պապատ հէնուզ մալիւմաթըմ եօգ տըր. իբի սաաթա եադընը տըր քի ղէվճիմ կիթտի... տահա կէլմէտի. վէսվեսէմտէն էօյմէք բատտըմընէ կէլիյօրըմ. օ գատար ճէսարէթլի վէ օ գատար թէտարիքտիզ տիր քի, պաշդալարընա մաւավէնէթ իթմէք իչուն հայաթընը պիրէ թէհլիքէյէ իւգա իտեր...։

Բօտէն.— (Բէնատ քէնտինէ.) Թէտարիքտիզլիք իսէճէք գատար ճէսարէթլի հա՛... պէօյլէ պիր ատմ պէնիմ իչիմէ կէլմէզ...։

Գաթէրին.— Նիհայէթ, սըճագ չամաշըրըտար վէ գուվվէթ վէրիճի իլաճլար հաղըրլաթտըմ... Ալահ վէրէ տէ պու գատար թէտարիքեաթըմ պօշա կիթմէյէ իտի։

Բօտէն.— Ինշաալահ սայ ու ղայրէթինիզ պօշա կիթմէզ, մատամ. սինինիմ վէ ղաաֆը վիճուտըմ՝ զէվճինիզլէ պիրլիքտէ կիթմէքլիյիմէ մանի օլտըղընտան տօլայը միւլէ պիրլիքտէ կիթմէքլիյիմէ մանի օլտըղընտան տօլայը միւթէսսիֆ իմ... քէզալիք թէէսսիֆ իսէրիմ քի, զէվճինիզլէն ղայրէթ ու իգտամաթը նէթիճէէզէվրի մուավաֆագիյէթի օլտըղընտա, քէնտինէն թէպրիք իսէմէյէճէյիմ. չունքի Բարիսէ ատմէթ իթմէյէ հէր հալտէ մէճպուր ըմ... իչէրիմ օ տէրէճէ միւսթաճէլ տիր քի, պիւթիւն տագըգալարըմ սայըլմըշ ըտը։ Ալտապամըն պար-

կիրէրինի գօշարմաղա հիմնէթի իտէրսէնիզ , թէշէքքիւր իտէրիմ։

Գաթէրին . – Պաշ իւսթիւնէ , էֆէնտիմ . . . պու արզուընըզը իճրա իթմէք իւզրէ կիտիպ լաղըմ կէլէն էմրէրի վէրէյիմ։

Բօտէն . – Անիվ իտէրսինիզ , մաւսամ , սէօյլէյէճէք պիր սէօզիւմտաահա վար տըր . . . : Սիզ ադլ ու տիրայէթ սահիպի վէ նասիհաթընաան իսթիֆատէ օլունուր պիր գաարն սընըզ . . . : Պէնտէնիզ ղէվճինիզէ պիլտիրտիմ քի , էկէր արզու իտէրսէ պու արաղինին միւտիրլիյինտէ գալապիլիր . . . :

Գաթըրին . – Գալապիլէճէ՞ք մի . . . ա՜հ . . . սիզէ նէ՛ գաաար թէշէքքիւր վէ տուա իտէճէյիզ . . . պու մէմուրիյէթի օլմազսա . . . իսթիեարլըզ չաղըմըզտա հալիմիզ նէ՞ օլուր . . . :

Բօտէն . – Քէնտիսինի պու մէմուրիյէթտէ իպգա իթտիրմէք պէնիմ էլիմտէ օլտըղընաան, պու արզուսընը իճրա իտէճէյիմէ նամուսըմ իւզէրինէ եէմին իտէրէք պէյան իլլէտիմ. ֆագաթ . . . մուգասէլէթէն . . . իբի ճիւղի չարթլար տէրմիյան իթտիմ . . . պունլարը զէվճինիզ սիզէ պիլտիրէճէք վէ նէ տէրէճէ էհէմմիյէթսիզ չէյլէր օլաըղընը անլայաճագ սընըզ . . . :

Գաթէրին . – Ա՜հ , սիզ պիզիմ գուրթարըճըմըզ սընըզ . . . :

Բօտէն . – Սիզին կիպի նէճիպ պիր գաարն հազըգաթէն նաաիր պուլունուր , մաւսամ . լաքին իբի ճիւղի չարթլարը ունուրթմայընըզ . . . :

Գաթէրին . – Եիւղ չարթ տախ թէքլիֆ իթսէնիզ, եինէ գապուլ իթմէյի հազըր ըզ, էֆէնտիմ . չունքի , պու մէմուրիյէթի օլմազսա ֆագր ու զարուրէթէ կիրիֆթար օլաճաղըմըզ թապիի տիր . . . : Սիզի մուխլաղ Ալլահ կէօնտէրմիշ օլմալը . . . :

Բօտէն . – Էօյլէ իսէ սիզէ էմնիյէթի իտէպիլիրիմ , մաւսամ. պէնիմ մագսատիմ զէվճինիզին մէնաֆիինէ խըտմէթի իթմէքտէն իպարէթի տիր . . . իտոի զէվճինիզի իգնա իթմէյէ ճահա իտինիզ :

Մ. Բօտէն իլէ Գաթէրին պու սուրէթլէ մուհավէրէ իթմէքտէ իքէն , պիր պէսլէմէ օտա գարսուսընաան ալէլ ացէլէ իչէրիյէ կիրիպ հանըմընա խիթապէն .

— Մաւսա՛մ . . . մաւսա՛մ . . . էֆէնտիմ կէլիյօր . . :

Գաթէրին . – Պէրապէրինտէ չօգ ացէմ վա՛ր մը :

Պէսլէմէ . – Խա՛յր , մաւսամ . . . կալընըզ տըր . . . :

Գաթէրին . – Եալընը՞զ մը տըր . . . նէ՞ սէօյլէյօրսուն , Ալլահը աէվէրսէն . . . :

Պէսլէմէ . – Էվվէ՛թ , մաւսամ, կանընտա հիչ քիմսէ կօզ տուր :

Պիր գաչ տագըդա սօնրա , Մ. Տիւբօն տաիրէ գարսընաան իչէրիյէ կիրտի . կիյինմիչ օլտըղը էլպիսէֆէն սուլար ագմագտա ըտը . բուզկեարըն չիտտէթի հուպուպընաան չապգասը տիւշմէսին իչուն , գըրաաթընը չապգասընըն իւզէրինտէն կէչիրիպ չէնէ պաղը չէքիլինտէ պաղլամըշ ըտը . այաղընտաքի թօպուզգարը իսէ թէպէչիր րէնկինտէ պիր չամուր ըլա քեամիլէն մէսթուր ըտը :

Զէվճէսի՝ մէրդումը պու հալտէ կէօրիւնճէ , քէմալը չէֆգաթ ու մուհապպէթլէ գօճասընա սարըլարագ .

— Ա՜հ , աօսթուա՛մ , նիհայէթ կէլտի՞ն մի . բէք վէսվեսէ իտիյօրտուա՛մ . պարը սայ ու ղայրէթինիզ սէմէրէտաար օլտո՞ւ մը . – տէտի :

Տիւբօն . – Շիմտիյէ գաատար . . . եալընըզ իւչ քիչի գուրթարատիլտիք :

Բօտէն . – (Բիյաքեարանէ պիր թավը ըլա .) ձէնտալը Հագդա շիւբհէսը օլսուն . . . ճահաընըզ նէթիճէսիզ գալմամըշ , աղիզիմ մօսիէօ Տիւբօն . . . :

Գաթէրին . – (Մէեուսիյէթլէ .) իւչ քիչի հա՛ . . . եա-

լընըզ իւչ քիչի հա՛... եա՛ Բապպի, սէն խմտատ էյլէ...։

Տիւբօն. – Պէն եալընըզ Մարթիլլեր քէօրֆէզինատ կէօրտիւյիւմ եօչճըլարտան պահա իտիյօրըմ. ումարըմ քի, տէնիզ գըյըսընըն սահր ճիհէթլէրինատ պաշգա պիչարէլէր տահի գուրթուլմըշ օլսուն։

Գաթէրին. – Հագգըն վար, աղիզիմ... պէրէքէթ վէրսին քի, տէնիզ գըյըսընըն հէր թարաֆը պէօյլէ սարը վէ թէհլիքէլի տէյիլ տիր։

Բօտէն. – (Պիր գաչ տագըզա տահա գալմադա մէճպուր օլարագ.) Շէֆգաթ ու մէրհամէթէ չայէսէթէ օլան պու գադաղէտէլէր նէ՞րէտէ տիրլէր։

Տիւբօն. – Ատէմլէրիմիզին մուավէնէթսիյլէ գայալարտան եօգարը չըգըյօրլար. գէվալլըլարըն չաբուգ եիւրիւմէյէ մէճալլէրի գալմամըշ օլտըղընատան, կէրէք պէվճէմին գալպինի թաթմին վէ կէրէք պագը թէտապիրի մուգթազիյէյի էթթիխազ էթմէք իւզրէ պէն գօչուպ կէլտիմ։ Իալթիտահի էմրտէ գատըն էլպիսէլէրի հաղըրլամագ լազըմ տըր...։

Գաթէրին. – Տէմէք քի գուրթուլանլար միյանընատա գատըն տա վար, էօյլէ՞ մի։

Տիւբօն. – Էվվէ՛թ, էքի կէնճ գըղճըղազ վար տըր. պունլար օն պէշ օն ալթը եաշընտա... մէլէք կիպի կիւզէլ չօճուգլար տըր...։

Բօտէն. – (Իպրագը չէֆգաթ իտէն պիր ատէմին սէտասընը թագլիտ իտէրէք.) Պիչարէ՛ չօճուգլար...։

Տիւբօն. – Պու եավրուճըգլարըն հայաթընը գուրթարան տահի քէնտիլէրիյլէ պէրապէր տիր...։ Մէրգում մէլէքչէհրէ պիր տէլիգանլը, վէ ճէսուր պիր գահրամանը տըր...։

Բօտէն. – Պիր գահրամա՞ն մը...։

Տիւբօն. – Էվվէ՛թ, պիր քէրրէ թէսավվուր իտինիզ քի...։

Գաթէրին. – Սօնրա պունլարընը հէբսինի տէ նագլ իտէրսին... չիմտիլիք հիչ օլմազսա չու գուրու կիճէլիք էլպիսէհինի կիյինի վէր... պագսան ա՛, իւզէրինատէն սուլար ագըյօր. չու սրճագ չարապտան տա ազաճըգ ի՛չ...։

Տիւբօն. – Պու թէքլիֆինի ըչտա իթմէմ, աղիզէմ. չունքի տալղալարընը հիւճիւմիւնատէն քէմիքլէրիմ պուզ քէսիլմիչ տիր...։ Պիր աղ էվվէլ սէօյլէյօրտում քի, պու կէնճ գըղլարը գուրթարան տէլիգանլը ճէսուր պիր գահրաման տըր... պու սէօզիւմտէ գաթան խիլաֆ եօգտուր. զիրա մէրգումընն կէօսթէրտիյի ճէսարէթի վէ չէճաթի ագլ ու խայալընն խարիճինատ սայըլըր...։ Զիֆթլիյին ատէմլէրիյլէ պէրապէր պուրատան հարէքէթի իտիպ տար կէչիտտէն տօս տօղրու աչաղըյա ինտիք վէ տէնիզ գըյըսընըն էթէյինէ, եանի Մարթիլլեր քէօրֆէզինէ վասըլ օլտուգ. պէրէքէթի վէրսին քի, տէնիզէ տօղրու ուսանմըշ օլան պէշ ալթը ճէսիմ գայալար սայէսինատ, պու քէօրֆէզ՝ տալղալարընն թէհճիւմինատէն աղաճըգ սիրէրլէնմիշ տիր։ Պու քիւչիւք քէօրֆէզ տէրունինատ նէ՞պուլտուգ տէյու զանն իտէրսին. Թարիֆ իթտիյիմ էքի կէնճ գըզ, այագլարընը սույա ուզաթմըշ վէ սըրթլարընը տա պիր գայայա տայաթմըշ օլտըգլարը հալտէ, պայըլմըշ գալմըշ ըտըլար. քէնտիլէրինին չու հալինի կէօրէն պիր քիմսէ, տէնիզտէն չըգարըլտըգտան սօնրա, գաստէն օրայա գօնուլմըշ զանն իտէճէյի զահիր իտի։

Բօտէն. – (Կէօզիւնատ նատիրէն բէյտա օլան պիր եաչ գաթրէսինի կիւյա սիլմէք իսթէյօրմըշ կիպի, միւեաչ գաթրէսինի կիւյա սիլմէք իսթէյօրմըշ կիպի, միւթատը վէճհ իւզրէ, սօլ էլինին սըրչա բարմաղընըն ուճընը սաղ կէօզիւնիւն քէօչէսինէ կէօթիւրէրէք.) Սէվճընը սաղ կէօզիւնիւն քէօչէսինէ կէօթիւրէրէք.) Սէվկիպի չօճուգլար... պայըլմըշ գալմըշլար հա՛.. ինսանըն գալպի հագըգաթէն բարչա բարչա օլուր։

Տիւբօն. – Պու չօճուգլարը կէօրտիւյիւմ զէման, հէր չէյտէն էվվէլ պիրի պիրինէ սօն տէրէճէ միւչապէհէթլէ-

րի կէօղիւմէ չարբառը ։ Ֆէնաիլէրինի հէր վագթ կէօրմէյէ միւթաատը օլմայան պիր քիմսէ , պիրինի տիկէրինտէն ֆէրդ ու թէմիզ իտէմէյէճէյի աչիքեար սըը ։

Դաթէրին . – Պէսպէլլի էքիզ օլմալը տըրլար . . . ։

Տիւբօն . – Պու պիչարէ չօճուգլարտան պիրի , գա. վուշըրմըշ օլտըղը էլլէրի արասընտա թուննճտան մամուլ քիւչիւք պիր միտալեա թուքմըշ ըտը քի , պու միտալեա քէզալիք թուննճտան պիր զէննճիր վասըթաասըյլա պօյնըն. տան աասըմըշ ըտը ։

Մ. Րօտէն , գանպուր ատէմլէր կիպի էօնէ տօղրու էյիլմէքլիյի աատթ իտինմիշ իքէն , Մ. Տիւբօնըն պու սօն սէօղիւնիւ իչիտիր իչիթմէզ պիրտէն պիրէ տօղրուլտու , վէ խաֆիֆ պիր գըրմըզըլըգ՝ սօլուգ եաննագլարընը իսթիլա էյլէտի . . . ։ Շու ալամէթլէր՝ սաիրլէրինին չէհրէսինտէ մէշհուտ օլսա իտի , օ գատար պէօյիւք պիր էհէմմիյէթթի հաիզ օլամազ ըտը . Լաքին , խայլը սէնէլէրտէն պէրու գալպինին խէլէճան ու ըզտըրապաթընը զապթ վէ սէթր իթմէյէ մէլուֆ օլան Մ. Րօտէն իչուն , ալահի մէզքիւրէ, պէօյիւք պիր հայրէթ նիշանէտի սայըլապիլիր իտի։ Մէրդում, հիչ պիր չէյ պէլլի իթմէք իսթէմէյիպ , Մ. Տիւբօնա եագ. լաշտը վէ խաֆիֆճէ թէզայեիւր իթմիշ պիր սէտա վէ ֆա. գաթ պիղայէթ գայտօրզ պիր չէհրէ իլէ տէտի քի .

—Պու միտալեա , պէսպէլլի մուգատտէս պիր եատի. կեար վէ եա տինտարլարա մահսուս պիր խաչ օլմալը տըր . . . ։ Իւզէրինտէ աճապա նէ՞ վար ըտը , կէ՞օրմէտի. նիզ մի . . . ։

Տիւբօն . – Խա՛յր , էֆէնտիմ . . . տըղդաթ իթմէք ֆիքրիմէ պիլէ կէլմէտի ։

Րօտէն . – Պու իքի գըշճըղաշ պիրի պիրինէ բէք գի. յատէ պէնզիյօրլար ըտը , տէյի՛լ մի ։

Տիւբօն . – Էվվէ՛թ , պիրի պիրինէ օ գատար պէնզի. յօրլար ըտը քի , եէքտիկէրինտէն ֆէրդ իթմէք բէք միւշ-

քիլ իտի . . . ։ Կէօրիւնիւր քի էօքսիւզ տիրլէր . գիրա հէր իքիսի տէ մաթէմ էլպիսէնի կիյինմիշլէր տիր . . . ։

Րօտէն . – (եէնի պիր հարէքէթ տահա իճրա իտէրէք.) վա՛հ , զէվալլըլար . . . մաթէմ էլպիսէնի կիյինմիշլէր հա՛ ։

Դաթէրին . – (եաշլարընը սիլէրէք .) եազը՛գ , կէննճ. լիք չաղընտա էօքսիւզ գալմագ բէք միւշքիլ չէյ տիր . . . պիչարէ՛ եավրուճըգլար . . . ։

Տիւբօն . – Պու չօճուգլար պայըլմըշ օլտըգլարընտան , քէնտիլէրինի գալտըրըպ գումլարը էբէյիճէ գու. րու օլան պիր թարաֆա նագլ իթտիք . . . ։ Լաքին պունլարըն ադլընը պաշընա կէթիրմէքլէ մէշղուլ օլտըղը. մըզ սըրատա , գայալարտան պիրինին իւզէրինտէն պիր ա. տէմին պաշը զուհուր իթտի . պու պիչարէ՝ պիր էլլէյէ գայալարա սաըրըլըպ եօգարըյա չըգմաղա չապալամագտա ըտը ։ Ատէմլէրիմիզ մէրգումը կէօրտիւքլէրինտէ , տէրհալ եանընա չիթապան օլտըլար . պէրէքէթի վէրսին քի թամ վագթընտա եէթիշմիշլէր իտի . գիրա մէրգումըն թագա. թը քէսիլմիշ վէ գումվէթի թիւքէնմիշ օլտըղընտան , տալ. ղալարա գուրպան կիտէճէյի պէտիհի իտի . զէվալը տէյի գանլը սօլուգը քէսիլմիշ օլտըղը հալտէ , ատէմլէրիմիզին գօլլարը արասընա տիւշիւ վէրտի ։ Պիր ազ էվվէլ պու ա. տէմ իչուն ըտը քի ճէսուր պիր գահրաման տըր տէտիմ. գիրա իքի գըշճըղաշը սօն տէրէճէ ճէսարէթլէ գուրթար. տըգտան սօնրա , պունընլա տա իքթիֆա իթմէյիպ , տի. կէր պիր ատէմի տէ գուրթարմագ իսթէմիշ , վէ տալղա. լարըն քէմալը չիտտէթլէ հիւճում իթտիյի գայալար ա. րասընա ավտէթ իլլէմիշ իտի . լաքին պու տէֆաքի թէ. չէպպիւսինտէ մուվաֆֆագ օլամատը . չունքի գումվէթ վէ թագաթը արթըգ թիւքէնմիշ իտի . եօգարըտա արզ իթտիյիմ վէճհէ , ատէմլէրիմիզ վագթընտա իստատընա չիթապան օլմամըշ օլսալար ըտը , հիչ չիւպհէ եօգ քի տալղալար՝ սըգը սըգըյա սարըլմըշ օլտըղը գայալար.

տան քէնտիսինի գաբըպ կէօթիւրէճէքլէր իտի ։

Գաթէրին . – Հագգըն վար , տօսթում . տէլի գանը-նըն կէօսթէրտիյի ճէսարէթ՝ սահիհէն չայանը հայրէթ պիր գահրամանլըդ տըր . . . ։

Մ . Րօպէն , պաշընը կէօյսիւ իւզէրինէ էյիիշ օլտըղը ճիհէթլէ , գարը գօճա պէյնինտէ ճէրէյան իտէն մուհա-վէրէյէ զանն իտէրսին քի հիչ տըգգաթ իթմէյօրտու ։ Մէրգում՝ իբի կէնճ գըղճըղաղըն օն պէշ եաշընտա , վէ մաթէմ էլպիսէսի կիյինմիշ օլտըգլարընը վէ թէֆրիգի գապիլ օլմայաճագ տէրէճէտե պիրի պիրինէ միւշապիհ պուլընտըգլարընը , վէ պունլարտան պիրիսինին պօյնընտա՝ թունճտան մամուլ քիւչիւք պիր միտալիա ասըլմըշ իտու-յինի միւլահազա իթտիքճէ , հէմ տէհչէթի վէ հէմ տէ հայրէթի տէրէճէյի նիհայէյէ վարմագտա ըտը ։ Պու ա-լամէթլէր մէյտանտա տուրտըգճա , պունլարընը՝ ժէննէթալ Սիմոնըն գըղլարը օլտըգլարընա արթըգ չիւպհէ իտիլէ-պիլիր մի իտի ։ Մա մաճիհ , պու իբի հէմչիրէլէր նա՛սըլ օլուպ տա գազազէտէլէր միյանընտա պուլունըյօրլար ը-տը . Լիթսիքա հապսհանէսինտէն նա՛սըլ չըգմըչլար ըտը . պուրասընը քէնտիսի նա՛սըլ տուչմամըշ ըտը ։ Ա.ճապա ֆի-բա՛ր մը իթմիշլէր իտի . ճապա սէպիլէրի թախլիյէ՛ մի օլունմըշ ըտը . պէօյլէ օլտըղը հալտէ , նա՛սըլ օլուպ տա քէնտիսինէ իհսպարը քէյֆիյէթ իթմէմիշլէր իտի ։ Պու միւլահազաթ վէ թէֆէքքիւրաթըն քւաֆֆէսի Մ . Րօպէ-նին զիհնինէ վարիտ օլմագտա ըտը . վէ ֆագաթ պուն-լար՝ «ժէննէթալ Սիմոնըն գըղլարը օրատա տըրլար » ֆիքրի հագըգաթիչթիհսալինէ թէսաատիւֆլէ տէրհալ մահվու զաիլ օլմագտա ըտրլար . զիրա քէմալը հիւնէր ու մէհա-րէթլէ գուրմըշ օլտըգլարը տուզագ՝ քեամիլէն խալէլքէզիր օլմուշ , վէ պիւթիւն իւմիտլէր հէպայա կիթմիշ իտի ։

Մ . Տիւբօն՝ Րօպէնին էնտիչէ վէ տալղընըլըղընըն ֆար-գընա պիլէ վարմագըղըն , զէվճէսինէ խիթապէն չու եօլ-

տա իլավէի մէգալ խյլէտի .

— Պու իբի գըղճըղաղը գուրթարան տէլիգանլըտան պահս իյլէտիյիմ վագթ , պէյբի տէ քէնտիսինի Հէրգիւլ գատար ճէսամէթ վէ գուվվէի պէտէնիյեէ սահիպի պիր ատէմ զանն իթմիչսին տիր . լաքին պու զաննըն տօղրու տէյիլ տիր . մէրգում , լաթիֆ վէ մէլէքճանէ չէհրէսի վէ գումրալ գըվըրճըգ սաչլարըյլա օ գատար կէնճ կէօրիւն-մէքտե տիր քի , քէնտիսինի կէօրէն ատէթա պիր չօճուգ զանն իտէր . . . ։ Պու պիչարէնին իւզէրինտե պիր կէօմլէք-տէն , գըսա վէ սիյահ պիր տիզլիքտէն վէ սիյահ եիւնտէն մամուլ չօրապլարտան պաշգա պիր չէյ պուլընմատըղընը կէօրտիւյիւմտե , բէք զիյատե միւթէէսսիր օլարագ , սըր-թըմտաքի մանթօյը իւզէրինէ պըրագտըմ . պու չէյ պա-նա բէք զարիպ կէօրիւնտիւ ։

Գաթէրին . – Ղարիպ կէօրիւնմէսի թապիի տիր . զի-րա կէմի թահիֆէլէրի պու գըյաֆէթտե կիյինմէզլէր ։

Տիւբօն . – Պունտան պաշգա , րաքիպ օլտըղը սէֆինէ հէր նէ գատար Ինկիլիզ կէմիսի իսե տե , քէնտիսի Ֆրան-սըզ օլմալը . զիրա լիսանընմըղը՝ սէն պէն կիպի թէքէլ-լիմ իտիյօր . . . ։ Իբի գըղճըղաղ քէնտիլէրինի պուլտըգ-լարընտա , իսպրաղ իթտիքլէրի հալ՝ գալպիմի բիւրխուն վէ կէօզլէրիմի սիրիչքէ մէչհուն իյլէտի . էն զիյատե թաչ եիւրէքլի պիր ատէմ պիլէ պու մէնզարէի քէտէրպախչա-յա տայանամազ ըտը . . . ։ Պու չօճուգլար օ տէլի գանլը-յը կէօրիւր կէօրմէզ , գօչուպ տիզլէրինէ սարըլտըլար վէ տինտարանէ պիր նաղարլա քէնտիսինէ պագմաղա պաչ-լատըլար . պիչարէլէր ճէննապը Հագգա տուա իտիյօրլար-մըշ կիպի , զանն իտէրսին քի անա թէչէքքիւր իթմէքտե իտիլէր . . . ։ Պատէհու պիրիսինի արայօրլար կիպի պիր թավը ըլա կէօզլէրինի էթրաֆա աթի իտիպ , պիր գաչ քէլիմէ միւպատէլէ իյլէտիքտէն սօնրա , եէքտիկէրինէ սա-րըլարագ հէօնքիւր հէօնքիւր աղլամաղա պաչլատըլար ։

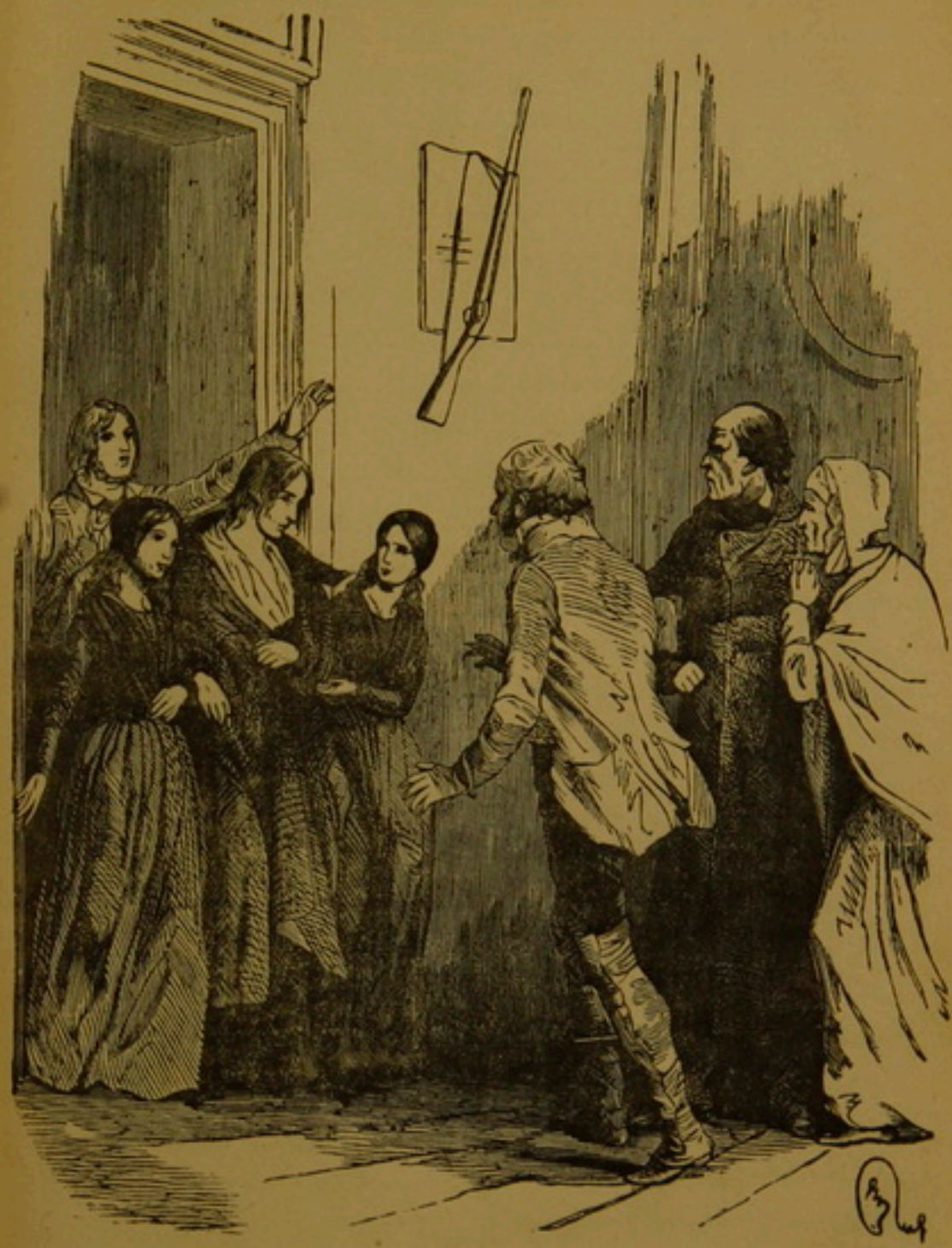
Դաթէրին. –Ամեն եա՛ Բապպի ... պու նէ՛ աճընա-ճագ հալ ... քիմ պիլիր տահա նէ՛ գատար պէտ-պախթլար զայի օլտու։

Տիւբօն. – Սահիլտէն հարէքէթ իթտիխիմիզ վագթ, տէնիզ՝ եէտի քիշինին ճէսէտի պիրուհընը զաթէն գարա-յա աթմըշ ըտը. պունլարըա պէրապէր, պիր խայըը էշ-եալար, ուֆագ թէֆէք, գըրըգ տէօքիւք շէյլէր, սան-տրգ վէ սաիրէ բարչալարը պուլընմագտա ըտը։ Սէվա-հիլի մուհաֆազայա մէմուր օլան կէօմրիւք գօլճըլարը-նա թէնպիհ իթտիմ քի, նաղարէթ իթմէք իւզրէ պու կիւն ագշամա գատար օրատա պէքլէսինլէր. իւմիտ իթ-տիյիմ վէճճ իլէ, էկէր պաշգա գաղաղէտէլէր տախի պու-լընաճագ օլուրսա, տէրհալ պուրայա կէօնտէրճճէքլէր տիր։ Լաքին ... տինլէ՛, տինլէ՛. զանն իտէրսին քի ինսան սէսի կէլիյօր. էվվէ՛թ, էվվէ՛թ, գաղաղէտէլէր տիր։

Պու սէօզիւ միւթէագրիպ, Մ. Տիւբօն ըլա զէվճէսի՛ ուզուն պիր տիվանխանէյէ միւնթէհի օլան տախրէ գա-բուսընա տօղրու չիթապան օլտըլար. Մ. Րօտէն իսէ հիտ-տէթ վէ էնտիչէսինտէն թէրընագլարընը կէմիրմէքտէ վէ ֆէլաքէթզէտէլէրին մուվասէլէթինէ չար չէշմ իլէ պէքլէ-մէքտէ իտի. չօգ կէչմէքսիզին՝ զայէթ րիգաթէնկիզ պիր մէնզարէ կէօրտու։

Էքէյիճէ գարանլըգ օլան վէ եալընըգ պիր թարա-ֆընտա քէմէրվարի բէնճէրէլէրի պուլընան պու տիվան-խանէնին ուճընտան, պիր քէօյլու տէլալէթիյլէ իւչ քիչի իլէրիլէմէքտէ իտիլէր։ Պունլար ժէնէրալ Սիմոնըն գըզլա-րըյլա, քէնտիլէրինին հայաթընը գուրթարմըշ օլան գահ-րաման վէ մէլէքքէհյէքեր տէլիգանլը իտի։

Րօզ վէ Պլանշ՝ տէլիգանլընըն սաղ վէ սօլ թարա-ֆընտա պուլընմագտա ըտըլար. մէրգումօ տախի, խաֆիֆ պիր սուրէթտէ անլէրին գօլլարընա տաեանմըշ օլուպ, սօն տէրէճէ զահմէթլէ եէրիրմէքտէ իտի։



Պու կէնճ առէմ՝ հէր նէ գառար եիկիրմի պէշ եա-
շընը իքմալ իլմիչ իտի իսէ ոէ , չէհրէի մէկէբէ-յքերի
պու եաշտա օլտըղընը ասլա կէօսթէրմէմէքտէ իտի. գու-մ
րալ վէ գըվըրճըգ սայլարը՝ այնընըն օրթա եէրինտէ ի-
քիյէ պէօլունմիւշ , վէ վիճուտընը սէթր իլիմէքտէ օլան
սիյահ կէնիշ պիր մանթօնըն եագասը իւզէրինտէ տալդա-
լանմագտա պուլունմըշ ըտը :

Բաֆիաէլ նամ ըէօսամը մէշհուրըն ասարը խայալիյ-
եէսի գառար ճալիպ վէ սաֆվէթնիւմա օլան պու օղլուն
վէ ֆագաթ լաթիֆ չէհրէտէքի քէրամէթ ու նէճաթէթի
հագգընտա նագշ ու թավսիֆ իլիմէք թաղաթը պէչէ-
րիյեէնլին ֆէվղլիտէ իտի . գիրա պու չէհրէի նաղարրու-
պանըն լէթաֆէթ ու մէլահէթլինի վէ պիր մէլէյլին վէ
պիր չէհիտին կէօզլէրինի անտըրտաճագ գառար պէրրաղ
վէ մաի կէօզլէրինին հալավէթ ու բէզնադրնը եալընըղ
ըէսամը միւմանիէյհին առէթի մահիրի նագշ ու թասվիր
իտէպիլիր իտի : Պու տէլիգանլըյը պիր չէհիտէ պէնզէթ
տիյիմիզտէ ասլա իսաթա իլիմէմիչիղ տիր . գիրա խուն-
բէնկ պիր տահիրէ պու ճազիպէլի չէհրէյի զաթէն իհաթա
իյլէմիչ իտի :

Պիւրուտէթլին թէէսիրիյլէ գըրմըզըմը պիր բէնկ քէսթ
իլիմիչ օլան գումրալ գաշլարը իւզէրինտէ , պիր գաչ այ
էվվէլ բէյտա օլմուշ ինճէ պիր եարա էաէրի մէշհուտ օլուպ,
պու եարա զանն իտէրսին քի բագ վէ պէրրաղ այնընըն
էթրաֆընը գըզըլ պիր չըզկը իլէ իհաթա իյլէմիչ իտի. իշ-
պու զարիպ չըզկընը կէօրիւպտէ միթէէսիր օլմամագ
գապիլ տէյիլ իտի . պունտան պաչգա , պիչըրէ տէլի
գանլընըն էլէրինլէ այագլարը՝ խաչա կէրինէն պիր տահ-
մին վիճուտընտա հասըլ օլան ճէրիհաթարա միւշապիհ ճէ-
րիհալարդա մէսթուր ըտը . եիւրիւտիւյիւ զէմանն բէյ պի-
յատէ զահմէթ վէ ըզտրրաղ չէքմէսի իսէ՝ ժէնէրալ Սի-
մանընն գըզլարընը գուրթարտըղը սըրատա սիվրի գայալար

իւզէրինտէ պու եարալարըն թէքրար աչըլմըշ օլմասընտան նաչի իտի ։

Պու տէլի գանը՝ Տակոպէրին զէվճէսինին էվլատըղը օլուպ, մէմալիքի էճնէպիյէէյէ վարիպիյէ կէօնտէրիլմիշ օլան բահիպ Գաբրիէլ քէնտիսի իտի ։

Գաբրիէլ՝ հէմ բահիպ վէ հէմ տէ չէհիտ իտի, եանի տին ուղրընտա ֆէտահի ճանա հազըր պիր գահրամանի ըտըզիրա, Իօհա հիւքմտարլարընըն՝ իւք իսրիսթիյանլարը արսլանլարըն վէ գարլանլարըն քէնչէսինէ թէսլիմ իթտիքլէրի վագիլար կիպի, զէմանէմիզտէ տախի չէհիտլէր էքսիք տէյիլ տիր. գահրամանանէ վէ պիղարագանէ ֆէտահաբլըգլարըն հէման տախմա մաստարը սահիհի օլան էհալի էվլատլարը, ճէսուրանէ վէ սամիմի պիր մէյլի թահալի սահիպասըյլա, զէմանէմիզտէ տախի նէչըրի տին ուղրընտա տիւնեանընն հէր թարաֆընա կիթմէքտէ վէ սոն տէրէճէ ալիճէնապլըդ իպրազ իտէրէք, հէր տիւրլիւ իչքէնճէլէրէ, ըզտըրապլարա վէ հաիթա էօլիւմէ պիլէ գաիլանմագտա տըրլար ։

Պունլարտան բէք չօղը, պարպարլարըն բէնչէի գահրընա գուրպան կիտէրէք, իչի տիւնեանընն իսսիղ օվալարընտա պինամ ու չէօհրէթ մահվ ու թէլէֆ օլմուշլար տըր . . . ։ Իյմանլարընտան, իթիգատլարընտան վէ ճէսարէթլէրինտէն պաշգա պիր սիլահլարը պուլընմայան պու խաչ ասքէրլէրի, կիթտիքլէրի եէրլէրտէն նատիրէն ավտէթ իտէրլէր. շայէտ սալիմէն ավտէթ իթտէլէր պիլէ, քէնտիլէրի իչուն՝ մէրաթիպի րուհանիյէէճ հիչ պիր թէրագգը վէ հիչ պիր մէմուրիյէթի եօգ տըր ։ Պու պիչարէլէրին եարալարըա մէսթուր օլան ալընըլարընը գարտինալլըգ վէ եա բիսգօբոսլըգ թաճը հիչ պիր զէման թէգեին իթմէմիշ վէ օ գատար ըզտըրապ ալիճընտա էղիլմիշ օլան վիճուտլարը զաֆէր էլպիսէլէրիլէ ասլա իհաիթա օ-

լունմամըշ տըր. պունլար, սիլահ ասքէրլէրինին գըրմը ազամը կիպի վէֆաթ իտէրլէր վէ իամ ու խաթըրէլէրի տախի բէրտէի նիսեան ալիճընտա գալըր (1) ։

. . . . . .

Ժէնէրալ Սիմոնըն գըզլարը՝ գազահի պահրիտէն սօնրա, ագլարը պաչլարընա կէլիպ տէ գայալարտան եօգարը չըգմազա մուգթէտիր պուլընտըգլարընտա, սաֆիտրունանէ պիր հըսսը չիւքրան սահիպասըյլա՝ քէնտիլէրինի մուհաֆազահ պիր էօլիւմտէն գուրթարմըշ օլան տէլի գանլընըն միւթէգէլղիլ վէ մէթանէթսիզ հարէքէթինէ մուրին օլմագ խըտմէթինի հիչ քիմսէյէ պըրագմագ իսթէմէմիշլէր իտի ։

Իօզ վէ Պլանշըն սիյահ լիպասլարընտան սուլար ագմագտա վէ ֆէվգ էլատէ սօլմուշ օլան սիմալարընտա տէրին պիր մահզունիյէթի էսէրի կէօրիւլմէքտէ իտի ։ Կէօզ-

(1) Պօա վիլայէթի ֆագիր քէօյլիւլէրինտէն պիրինին օղլու օլուպ, պու կէնճ վէ ճէսարէթլի վարիպլէրտէն մատուտ օլան պիր տէլի գանը բահիպին՝ պունտան իւչ սէնէ մուգատտէմ գալմէմ ալմըշ օլտըղը չու մէքթուպըն խաթիմէսի, էն ֆիւթուրսըզ գալպլէրի պիլէ հէյէճանա ուղրաթմագա միւսթահտա տիր. պու պէտպախթ տէլի գանը՝ ձաբօնտան վարիտէսինէ խիթապէն եազմըշ օլտըղը մէքթուպը պէր վէճհի աթի իքմալ իթմիշ տիր.

« Ալահա՛ ըսմարլատըգ, սէվկիլի վալիտէճիյիմ. պէնի պիր տահա կէօրէմէյէճէքսին. զիրա պէնի կէօնտէրտիքլէրի եէրտէ բէք չօգ թէհլիքէ վար տըր տիյօրլար . . . ։ Պէնիմ իչուն ձէննամ՝ Հագգա տուա իթ, վէ պիլ ճիւմլէ ագրապա վէ ահրապապամ՝ քէնտիլէրինի սէվմէքտէ օլտըղըմը վէ հէր տահմ քէնտիլէրինի տէրխաթըը իթտիխիմի պիլտիր ։ »

Ասխանըն օրթասընտան, Ֆրանսատա վագը պիր գուվպէնին ֆագիր պիր քէօյլիսինէ խիթապէն եազըլմըշ օլան չու միւէսսիր սէօզլէր, սատէլիքէրիլէ պէրապէր, ճանխրաշ վէ րիգգաթէնկիզ տէյի՞լ մի տիրլէր . . . ։

լէրինաէն ճարի օլան սիրիչքի ըզտըրսակ՝ էլմասթարէլէր կի-
պի եանագլարընտան աշաղըյա տուշմէքտէ իտի։ Պիչարէ
էօքսիւզլէր՝ պաչլարընը էօնէ սարգմըշ, վէ կէօզլէրինի տէ
էյմիշ օլտըգլարը հալտէ, պիւրուտէթին թէէսիրիւլէ թիր
թիր տիմրըէմէքտէ վէ րէհպերլէրի վէ մուհիպպի սատըգ-
լարը օլան Տակոպէրի պիր տահա կէօրէմէյէճէքլէրի-
նի տուշունմէքտէ իտիլէր։ գիրա, գայալարը թըրման-
մագ իւզրէ Գաբրիէլին տէսթի մուսավէնէթինի ուզաթմըշ
օլտըղը ատէմ Տակոպէր օլուպ, հալ պու փի եարը եօլտա
իքիսինին տէ գուվվէթի թիւքէնմիշ օլտըղընտան, կէրիյէ
չէքիլէն պիր տալղա պիչարէ իսթիհարը գաբըպ կէօթիւր-
միւշ իտի։

Հէր շէյի թէտգիգ վէ թէճէսսիւս իթմէք իչուն պիր
քէօշէյէ չէքիլմիշ օլան Թոտէն՝ Գաբրիէլի տէ կէօտիւյինտէ, ֆէվգ էլ ատէ հայրէթի ու թէաճճիւպ կէօսթէրմիշ իտի. լաքին պու տէֆաքի հայրէթի մէսուրանէ իտի. Գաբրիէլին՝ մուհագգագ պիր էօլիւմտէն գուրթըլմըշ օլմասընտան օ տէրէճէ մէսէրլէթ տույտուքի, ժէնէրալ Միմոնըն գըզլարընը կէօրմէքլէ հըսա իթտիյի թէէսիւբ ու իչլէճան պիր աղ թէխաֆֆուֆ իլլէտի։ (Գարիինի քիրամ էլպէթթէ ունուԹմամըշլար տըր քի, Մ. Թոտէնին թէսավվուրամ ու թէրթիպաթընըն մուվաֆֆագիյէթի իչուն, Գաբրիէլին չուպաթըն 13 իւնտէ Բարիստէ պուլընմասը հէր հալտէ լաղըմ ըտը)։

Մ. Տիւբօն վէ զէվճէսի, էօքսիւզլէրին հալ ու գըյաֆիէթինի կէօրսիւքլէրինտէ, բէք գիյատէ միւթէսսիր օլարագ տէրհալ անլէրին եանընտա չիթապան օլտըլար։

Պու սըրատա, չիֆթլիյին խըտմէթքէարլարընտան պիրիսի օտայա տախիլ օլարագ տէտի քի.

—Մօսիէօ... մօսիէօ... սիզէ խայրը պիր խապէր կէթիրտիմ... գաղազէտէլէրտէն իլքի քիչի տահա գուրթուլտը։

Գաբրիէլ. – Հա՛մո օլտուն, եա՛ Բապպի։

Տիւբօն. (Գաբուլյա տօղրու միւթէվէճճիհ օլարագ.) նէ՛ըէտէ տիրլէր։

Խըտմէթքէար. – Պունլարտան պիրիսի եիւրիւմէյէ մուգթէտիր օլտըղընտան, ժիւթէն իլէ պիրլիքտէ արգամտան կէլիյօր... տիկէրի իսէ՝ գայալարա չարբընարագ եարալանմըշ պուլընտըղընտան, աղաճ տալլարընտան եաբըլմըշ պիր թէճկէրէ իլէ պուրայա նագլ օլունմագտա տըր։

Տիւբօն. – (Գաբուտան տըշարըյա չըգարագ.) Լօյլէ իսէ կիտէյիմ տէ պիչարէյի աշաղըտաքի տաիրէտէ եէրլէշտիրէյիմ. սէն տէ, Գա՛թէրին, պու չօճուգլարա լաղըմ կէլէնի եարը վէր...։

Գաթէրին. – Էյ եիւրիւմէյէ մուգթէտիր օլան գազաղէտէ՛ նէրէտէ...։

Խըտմէթքէար. – (Տիվանխանէնին ուճընտան էրէյիճէ սիւրաթլա իլէրլիլէմէքտէ օլան պիր իսթիհարը կէօսթէրէրէք.) Իչմէ կէլիյօր. գուրթարըլան իքի կէնճ գըզճրըպաղըն պուրատա պուլընտըգլարընը տույար տույմագ, իսթիհարլըղընա վէ պաչընտա աչըլմըշ օլան ճէրիհայա բաղմէն, էօյլէ իլի տարմլար աթմաղա պաչլատը քի, քէնտիսինի կէչինճէյէ գատար խայրը գահմէթ չէքտիմ...։

Ֆէօյիւ՝ պու սէօզլէրի հէնուզ թէֆէվվիւհ իթմիչքէն, Թօզ վէ Գլանչ պիր հարէքէթի միւթթահիտէ իլէ այաղա գալգտըլար վէ գաբուլյա տօղրու չիթապ իտէրէք Տակոպէրի գարշըլատըլար։

Իսթիհար ասքէր՝ հէյէճանը գալպինտէն պիր սէօզ սէօյլէմէյէ պիլէ մուգթէտիր օլամայարագ, գաբունըն էչկի իւզէրինտէ տիզ չէօքտիւ վէ գօլլարընը ժէնէրալ Միմոնըն գըզլարընա ուզաթտը։ Պու սըրատա, Բապա-ժուա տախի գըզլարըն եանընա գօշարագ էլլէրինի եալամադա պաչլատը...։

Լաքին՝ իբի էօքսիւզ գըզճըղաղը գօլլարը արասընտա սըգտըղը սըրատա, Տակոպէրին հրսս իթտիյի հէյէճան օ գատար չիտտէթլի օլտու քի, պաշը արդասընա տօղրու էյիլիպ գալտը. վէ էկէր քէօյլիւլէր քէնտիսինի թուխմամըշ օլսալար ըտը, սըրթի իւսթիւ տէվրիլէճէյի ղահիր վէ պահիր իտի։ Պիշարէ իսթիւեար պայըլմըշ գալմըշ օլտըղընտան, գալտըրըպ ճիվար օտալարտան պիրինէ նագլ իթտիլէր։ Մ. Տիւբօնըն զէվճէսի, ժէնէրալ Սիմոնըն գըզլարընա՝ զաաֆը վիճուտլարընը վէ տիւշարը հէյէճան օլմըշ պուլընտըգլարընը տէրմիյան իտէրէք, օրատա գալմալարընը թէնպիհ իլէտի իսէ տէ, անլէր հիշ պիր շէյէ պագմայարագ Տակոպէրե ըէֆագաթ իթժէք իսթէտիլէր։

Մ. Բօտէն, իսթիւեար ասքէրի կէօրիւր կէօրմէզ, գաշլարը չաթըլտը, աշնը պուրուշտու վէ եիւզիւնտէ տախի մանիտար ալամէթլէր նիւմայան օլտու. զիրա օ վագթա գատար, ժէնէրալ Սիմոնըն գըզլարընըն ըէհպէրի վէֆաթ իթժիշ տէյու զանն իթժէքտէ իտի։

Բահիպ Գաբրիէլ իսէ, սօն տէրէճէ եօրղուն օլտըղընտան, պիր սանտալիէյէ տայանմըշ գալմըշ վէ հէնուզ Մ. Բօտէնի կէօրմէմիշ իտի։

Պու էանատէ, սարը վէ տօնուզ չէհրէլի պիր շախս, պիր քէօյլիւ տէլալէթլիլէ օտայա կիրտի. պու քէօյլիւ օտայա տախիլ օլտըղընտա, ըէֆագաթընտաքի տոէմէ Գաբրիէլի կէօսթէրտի։ Պիր չաքէթ իլէ պիր տէ քէօյլիւ բանթալընը կիյինմիշ օլան պու սարը ըէնկլի ատէմ, բահիպ Գաբրիէլէ եադլաշարագ Ֆրանսըզ լիսանը վէ ֆագաթ էճնէպիլէրէ մախսուս պիր թէլաֆֆուզ իլէ տէտի քի.

— Բրէնս ձալմա չիմտի պուրայա նագլ օլունտու... աղղընը իլք տէֆա աչտըղընտա սիզի չաղըրտը։

Բօտէն. — (Գաբրիէլէ տօղրու իլէրիլէյէրէք.) Պու ատէմ նէ՞ տէյօր...։

Գաբրիէլ. — (Հայրէթինտէն նագի իբի ատըմ կէբի չէքիլէրէք.) Մ. Բօտէ՛ն...։

Սարը րէնկլի գալագէտ. — (Ո տագըգատան իթիպարէն, կէօզիւնի Մ. ժօզիւէ վան Տաէլին մուխապիրինին իւզէրինտէն այըրմայարագ.) Մ. Բօտէ՛ն...։

Գաբրիէլ. — (Խէվֆ իլէ գարըշըգ պիր իհթիրամլա Բօտէնէ եադլաշարագ.) Նա՛սըլ օլուպ տա պուրատա պուլունը յօրսընըզ... մնսիէ՛օ Բօտէն...։

Բօտէն. — (Հէյէճանլը պիր սէտա իլէ.) Պու ատէմ սիզէ նէ՞ սէօյլէտի... բրէնս ձալմանըն իսմինի վէրտի, տէյի՛լ մի...։

Գաբրիէլ. — Էվվէ՛լթ, էֆէնտիմ. բրէնս ձալմա տախի, Իսկէնտէրիյէտէն կէլէն վէ գազայա ուղրայըպ բարչա բարչա օլան Ինկիլիզ Գը-Իչ կէմիսինին եօլճըլարընտան պիրիսի տիր...։ Պու կէմի Ասօր ատալարընա տա ուղրատը. պէնի Զարըսթ աուտատան կէթիրէն սէֆինէ բէք գիյատէ սագաթլանմըշ, վէ թամիր ու թէրմիմի գըմընընտա օրատա գալմազա մէճպուր պուլընմըշ օլտըղընտան, պէն տէ մէզքիւր ճէզիրէտէ գալմըշ ըտըմ. պինաէն ալէյհ, սէյահաթըմա տէվամ իթժէք իւզրէ, Գը-Իչ կէմիսինէ րաքիպ օլտու՛մ. բրէնս ձալմա տախի պու կէմի եօլճըլարընտան մատուա ըտը. պիզ Բորթամութա միւթէվէճճիհ օլըյօրտուգ իսէ տէ, պէնիմ նիյէթիմ օրատան Ֆրանսայա ավտէթ իթժէք իտի։

Բօտէն՝ Գաբրիէլին սէօզիւնիւ գաթ՝ իթժէյէ մուգթէտիր տէյիլ իտի. զիրա պու տարպէի նակէհանի, պիլ ճիւմլէ թէսավվուրաթ ու թէրթիպաթընը իխլալ էյլէմիշ իտի։ Լաքին մէրգու՛մ, հէր նէ գատար սիւալինին պիհուտէլիլինի պիլիր իտի իսէ տէ, սօն պիր թէճրիւպէ իթժէք իսթէյէն պիր սատ՛մ կիսի Գաբրիէլէ խիթապէն.

— Պու բրէնս ձալմանըն քիմ օլտըղընը պիլի՞օր մըսընըզ. — տէյու սօրտու։

Գաբրիել. – Ալիճէնաց վէ ճէսուր պիր տէլի գանը տըր. Ինկիլիզէր Թարաֆընտան մէմլիքի զապթ իտիլմիշ օլան պիր Հինտի հիւքմտարըն օղլու տըր . . . : (Սարը բէնկլի գազազէտէյէ խիթապէն՝ լաթիֆ պիր սէտա իլէ.) Բրէնս նա՞սըլ տըր, եարալարը թէհլիքէլի՞ մի տիր :

Գազազէտէ. – Վէխիմ տիր . . . լաքին միւհլիք տէյիլ տիր :

Գաբրիել. – (Բօտէնէ տէօնէրէք.) Համտ օլսո՛ւն . . . պու գազազէտէ տախի էօլիւմ բէնչէսինտէն գուրթուլմըշ տէմէք տիր . . . :

Բօտէն. – (Միւթէհաք քիմանէ վէ մուխթասար պիր թամը ըլա.) Բէք էյի . . . :

Գաբրիել. – (Բէմալը խիթաաթ վէ թէվազու իլէ.) Միւսաատէ իտէրսէնիզ, օ տէլի գանըընէն եանընա կիթմէք իսթէրիմ. պանա վէրէճէք պիր էմրինիզ վա՞ր մը . . . :

Բօտէն. – Եօղուննըզընըզա բաղմէն, իքի իւչ սաաթա գատար եօլա չըգապիլի՞ր միսինիզ :

Գաբրիել. – Լազըմ ըսա . . . բէք էյի :

Բօտէն. – Լազըմ տըր . . . պէնիմլէ պէրապէր կէլէճէքսինիզ :

Գաբրիել՝ մադամը իհթիրամտա Բօտէնին էօնիւնտէ էյիլտիքտէն սօնրա, քէօյլիւ իլէ պիրլիքտէ տըշարըյա չըգտը. Բօտէն իսէ, նէ եարաճաղընը շաշըրմըշ օլտըղընտան, պիր սանտալիէ իւզէրինէ տիւշիւպ, թէքրար թէֆէքքիւրաթ տէրեասընա տալտը. Սարը բէնկլի ատէմ տախի Բօտէնէ կէօրիւնմէքսիզին, օտանըն պիր քէօչէսինտէ տիքիլիպ տուրմըշ ըտը . . . :

Եախսը մէրգում՝ Ֆօղրճըլար ֆըրգասընըն իւչ բէիւլէրինտէն պիրի օլուպ, մէյէզ Ֆարէնկա Նամընտաքի ճանիի իտի քի, Զանտի խարապէլէրինտէ ասքէրլէրին թագիպինտէն ֆիրար իթմիշ վէ գաչագճը Մահալը էօլտիւրտիւքտէն սօնրա, Մ. Ժօզիւէ վան Տաէլին՝ Բօտէնէ խիթապէն եազմըշ օլտըղը մէքթուպլարը ալըպ սավուշմըշ ըտը. մէրգումէն աչըրմըշ օլտըղը մէքթուպլար արասընտա, գաչագճը Մահալըն Ռէֆիէ վաբօրընտա եօլճու սըֆաթը յա գապուլ օլընմասը իչուն Մ. Ժօզիւէնին վէրտիյի թավսիյէնամէ տախի պուլընմագտա ըտը :

Ֆարէնկա՝ Զանտի խարապէլէրինտէքի գուլիպէտէն ֆիրար իթտիյի սըրաստա, ճալմա քէնտիսինի կէօրմէմիշ իտի. կէնճ Հինտի՝ հապսհանէտէն ֆիրար իթտիքտէն սօնրա, մէրգումը վաբօրտա կէօրմիշ վէ քէնտիսինին ֆանէսկալըար, եանի Ֆօղրճըլար ֆըրգասընա մէնսուպ տէնչէթլի պիր գաթիլ օլտըղընը պիլմէտիյինտէն, քէնտիսիյլէ հէմչէհրի կիպի հարէքէթ իյլէմիշ իտի, ճալմա՝ հապսհանէտէն նէ սուրէթլէ ֆիրար իթմիշ օլտըղընը իլէրիտէ արզու հիքեայէ իտէճէյիզ :

Բօտէն, կէօղլէրինի տիքմիշ վէ ղաչապ ու ըզտըրապ սահիպասըյլա եիւզիւնիւն բէնկի ագ պագ օլմուշ օլտըղը հալտէ, միւթէմատիյէն թըրնագլարընը կէմիրմէքտէ օլուպ, հէնուզ մէյէզ Ֆարէնկայը կէօրէմէմիշ իտի :

Ֆարէնկա իսէ՝ քէմալը սիւքիւնէթլէ Բօտէնէ եագլաշարագ վէ էլինի տօսթանէ վէ թէքլիֆսիզ պիր սուրէթտէ մէրգումէն ումուզընա վազ իտէրէք տէտի քի.

—Սիզին իամինիզ Բօտէ՞ն մի տիր :

Բօտէն. – (Պիրտէն պիրէ սարսըլարագ վէ պաչընը եօգարը գալտըրարագ.) Նէ՞ վար քի . . . :

Ֆարէնկա. – (Մէօղիւնիւ թէքրար իտէրէք.) Սիզին իամինիզ Բօտէ՞ն մի տիր :

Բօտէն. – Էվվէթ . . . ֆագաթ նէ՞ իսթիյօրսընըզ :

Ֆարէնկա. – Սիզ Բարիստէ Միլիէօ-տէզ-Իւրսէն սօգաղընտա՞ մը իգամէթ իտէրսինիզ . . . :

Բօտէն. – Էվվէ՛թ . . . լաքին թէքրար աէօյլէյօրըմ, նէ՞ իսթիյօրսընըզ :

Ֆարէնհա . – Ճիմոի . . . հիչ պիր շէյ իսթէմէմ . . . պիրա՛տէր . . . ֆադաթի սօնրա . . . բէք չօգ . . . :

Ֆարէնհա պու բապրթաթրդ սէօղլէրի սէօյլէտիքտէն սօնրա , եավաչ եավաչ Բօտէնին եանընտան ուզաղլաչտը ըսատա , մէրդումը ադիմ պիր տէհլիթէ կիրիֆթար էյլէ-սի . Բօտէն , տիւնեատա հիչ պիր շէյտէն գօրդմադ վէ տիթրէմէդ պիր ատէմ օլտըղը հալտէ , Ֆողճընընն գօր-դունճ պադդըչընտան վէ տէհլիթէնիկիդ չէհրէմինտէն սօն տէրէճէ գօրդմըշ ըտը :

4

ԲԱՐԻՍԷ ԱԶԻՄԷԹ

Գարտօվկին գօնադընտա տէրին պիր սուսուդ հիւքմ-ֆէրմա օլմադտա ըտը . Ֆուրթունա թէտրիճէն քէսպի սիւքիւնէթ իթմիշ օլտըղընտան , զաիֆ պիր սուրէթտէ տէնիշ գըյրսընա չարբմադտա օլան տալղալարընն ամադէի թէլաթիւմինտէն պաշգա պիր սէտա իչիտիլմէ յօրտու :

Տակոպէր իլէ էօքսիդլէր՝ գօնադընն պիրինճի գա-թընտա սրճադ վէ միւքէլլէֆ օտալարա եէրլէշմիշ իտիլէր՝ ձալմա իսէ , ճէրիհալարը սէպէպսիլէ եօգարըդի գաթա նադլ օլունամայարադ աշաղըդի օտալարտան պիրինտէ գալ-մըշ ըտը :

Իչի սէֆինէնին պիրի պիրինէ չարբըշմասը մուհադ-գադ կէօրիւնտիւիւ պիր սըրատա , պիչարէ պիր վալիտէնին ճիկէրբարէսինի ձալմայա թէսլիմ իթմիշ օլտըղը մալիւմ տիւը : Ձալմա պու պէտադաթի չօճուղը էօլիւմ քէնէնէսին-տէն դուրթարմադ իչուն պիհուտէ եէրէ սարֆը ղայրէթ իլլէմիշ վէ պու ֆէտաքեարլըղըն մալը քէնտիսինէ չօղա օթուրմըշ ըտը . դիրա պիչարէ եավրուճըղը դուրթարմադ

իւմիտիլէ կէնճ Հինտլի գայալար իւղէրինտէ խուրտուխաշ օլմուշ ըտը :

Ֆարէնհա՝ ձալմանըն հիւանիւ թէվէճճիւհինի գադան-մադա մուվաֆֆադ օլմըշ օլտըղընտան , քէնտիսինէ նադա-րէթ իթմէք իւղրէ , եանընտա պէքլէմէքտէ իտի :

Գաբրիէլ իսէ , կէնճ Հինտլինն եանընտա պիր գաչ տադըդա գալտըգտան , վէ պիր չօգ թէսլիյէթպախչ սէօղ-լէր սէօյլէտիքտէն սօնրա , քէնտիսինէ թախսիս իտիլմիշ օլան օտայա չըգտը . լաքին իչի իչ սաաթա գատար Բարի-սէ ադիմէթ իթմէք իւղրէ Մ. Բօտէնէ վէրմիշ օլտըղը սէօղտէ սէպաթ իթմիշ օլմադ իչուն , եաթաղա կիրմէք իսթէմէ-յիպ , էլպիսեէրի գուրույընճայա գատար , քէսկին պիր ա-թէչ եանմագտա օլան չըմինէնին էօնիւնտէ , կէնիշ ար-գալըգը պէօյիւք պիր գօլթուգ սանտալիէսի իւղէրինտէ ույգույա տալտը :

Պու տաիրէ՝ Տակոպէր իլէ իչի հէմչիրէյէ թախսիս իտիլմիշ օլան օտալարընն իթթիհալինտէ վագը ըտը :

Բապա-Ժուա , պէօյլէ միւքէլլէֆ պիր գօնագտա պէս-պէլլի պիր կէօնա չիւպհէյէ սէպէպի պուլընմատըղընտան , Բօղ վէ Ղանչընն գաբուսը էօնիւնտէն չըգտը վէ բահիպ Գաբրիէլին օտասընա տախիլ օլուպ , տիթրէմէքտէ օլան վիճուտընը ըսրթմադ իւղրէ չըմինէնին էօնիւնտէ եայըլտը գալտը : Սաատագաթը հայվան , այագլարընը ուզաթմըշ վէ պուրնընը տախի իւղէրինէ տայաթմըշ օլտըղը հալտէ , կէրէք գադատա վէ կէրէք տէնիզտէ կէօրմիւշ օլտըղը ֆէ-լաքէթլէրտէն սօնրա , պիր իսթիրահաթը քէտմիլէ իլէ ույումագտա ըտը : Բապա-Ժուանընն՝ ժօվիալը տախմա տէրխաթըը իթմէքտէ օլտըղընը կէրչի գաթիճէն պէյան իւ-տէմէզսէք տէ , օ անէ գատար կէօրտիւիւ պարկիրլէրէ ասլա թէսլրուզ իթմէզ օլան պու քէօբէյինն՝ ժօվիալընն թէլէֆինտէն պէրու րասթ կէլտիյի պէյազ պարկիրլէրի ըսրըմագլըգ ատէթինի , րէֆիգի վէֆիգինի սրա սըրա խա-

Թերլամագտա օլմասընա պիր նիշանէ օլմագ իւզրէ թէ-
լագգը իտէպիլիրիզ։

Պիր գաչ տագըգա կէչտիքտէն սօնրա, Գաբրիէլին պուլընտըղը օտանըն իչ գաբուլարընտան պիրիսի աչըլըպ իչի հէմշիրելէր իհթիեաճքեարանէ պիր սուրէթտէ իչէրիյէ կիրտիլէր։ Պու իչի գըզճըղազ՝ պիր գաչ տագըգատան պէրու ույանարագ էլպիսէլէրինի կիյինմիշ, վէ ֆագաթ Տակոպէր հագգընտա հէնուզ վէսվէսէ իթմէքտէ պուլընմըշ ըտըլար։ Մատամ Տիւբօն, քէնտիլէրինի օտալարընա կէօթիւրտիւքտէն սօնրա, պիր տէֆա տահա կէլմիշ վէ Տակոպէրին ահվալը սրհհիյեէսինտէ պիր կէօնա վէխամէթ պուլընմատըգընա տաիր գարիյէ հէքիմինին վէրտիյի թէէ-մինաթը քէնտիլէրինէ պիլտիրմիշ իտի իսէտէ, պիչարէ էօքսիւզլէր պունընա իչթիֆա իթմէյիպ, գօնաղըն ա-տէմլէրինտէն պիրինի կէօրմէք, վէ րէհպէրլէրի հագգընտա անտէն տահի մալիւմաթ ալմագ իւմիտիյլէ օտալա-րընտան չըգմըշլար ըտը։

Գաբրիէլին ույույա գալմըշ օլտըղը աթիգ գօլթուգ սանտալիէսինին կէնիշ արգալըղը՝ քէնտիսինի պիւթիւն պիւթիւն նազարըարտան սէթը իթմիշ իտի, էօքսիւզլէր՝ սանտալիէնին եանընտա Բապա-Թուանըն քէմալը իսթի-բահաթլա ույուտմագտա օլտըղընը կէօրտիւքլէրինտէ, պու սանտալիէ իւզէրինտէ եաթան Տակոպէր տիր զաննըյա, այագլարընըն ուճընա պասարագ եավաշ եավաշ իլէրիլէ-տիլէր։ Հալ պու քի, օրատա ույույան ատէմ Գաբրիել օլտըղընը անլատըգլարընտա, սօն տէրէճէ միւթէհայիր օլարագ, օլտըգլարը եէրտէ հարէքէթսիզ գալտըլար։ պիչարէլէր՝ քէնտիսինի ույանտըրըլըր գօրգուսույա, նէ՛ կէրի կիթմէյէ, նէ՛ տէ իլէրի վարմագա ճէսարէթ իտէմէ-յօրլար ըտը։

Բահիպին ուզուն վէ գումրալ սայլարը քեամիլէն գուրումըշ օլտըղընտան, պօյնու վէ ումուզլարը էթրա-

ֆընտա կէլիչի կիւղել պիր հալտէ գըվրըմ գըվրըմ օլ-մուշ գալմըշ ըտը։ Չէհրէսինին սօղուննըղը իսէ՝ սանտա-լիէնին արգալըղընը գաբըյան տամատգօ գումաչընըն գօյու ալ րէնկի իւզէրինտէ տահա զիյատէ կէօղէ չարբ-մագտա ըտը։ Գաբրիէլին սիմաի լէթաֆէթնիւմասը օ սըրատա աճը պիր մահզունիյէթ էսէրի իրայէ իտիյօր-տու։ Պու մահզունիյէթ իսէ՝ եա՛ տէհչէթլի պիր բույանըն թահթը թէէսիրինտէ պուլունմասընտան նէչէթ իթմէք-տէ, վէ եախօտ հրսսիյեաթը միւէյյիմէսինի քէթմ իթ-մէք միւթաատը օլտըղը հալտէ, հրսսիյեաթը մէզքիւրէնին ասարը ույգուսընտա զահիր օլմագտա ըտը։ Լաքին րահի-պին չէհրէսինտէքի չու մաղմումիյէթի էլէմէյէ րաղմէն, լէթաֆէթի մէլէքեանէսի վէ ճաղիպէի տիլֆէրիպանէսի հէնուզ պագի գալմըշ ըտը։ Ֆիլ հագգըգա, հիւզն ու քէ-տէլէ գարըշմըշ օլան լէթաֆէթ ու մէլահէթ գատար միւէսսիր պիր մէնզարէ թէսավվուր օլունագիլիր մի։

Իչի կէնճ գըզճըղազ՝ կէօզէրինի աչաղըյա էյիպ գըզարտըլար վէ պիր իչարէթլէ ույգուտագ պուլընան Գաբ-րիէլի կէօսթէրէբէք մանիտար պագըշլար թէսաթի իթ-տիլէր։

Րօզ. – (Ղայէթ եավաշ սէտա իլէ.) Ույույօր, հէմ-չիրէճիյիմ...։

Պլանշ. – (Քէզալիք եավաշ սէտա իլէ վէ հէմշիրիսի-նէ պագարագ.) Տահա էյի եա... քէնտիսինի տօյա տօ-յա թէմաշա իտէպիլիրիզ...։

Րօզ. – Քէնտիսի իլէ պէրաբէր պու գօնաղա կէլտիյի-միզ զէման, հիչ ճէսարէթ իտէմէյօրտուգ....

Պլանշ. – Պագը վէ՛ր, հէմշիրէճիյիմ, չէհրէսի նէ՛ գատար լաթիֆ տիր...։

Րօզ. – Պանա էօյլէ կէլիյօր քի, րույամըշտա կէօր-տիւյիմիզ ատէմ թա քէնտիսի տիր... եվվէ՛թ, րույա-մըշտա պիզ պու տէլիգանլըյը կէօրտիւք...։

Պլանչ. – Պիպի հիմայէ վէ մուհաճաղա իտէճէյինի սէօյլէմիշտի, տէյի՛լ մի։

Րօզ. – Պու տէֆա տախի իմտատըմըզա ևէթիշտի։

Պլանչ. – Լաքին պու տէֆա օլսուն քէնտիսինի կէօ. րիւյօրըզ. . .։

Րօզ. – Ֆագաթ . . . օ գարանըզդ վէ տէհլիթլի կիճէ տէ . . . Լիբսիգա հապսխանէսինտէ կէօրտիւյիւմիւզ տէ. լիգանըլըյա պէնզէմէյօր։

Պլանչ. – Պու տէֆա տախի պիպի գուրթարտը։

Րօզ. – Էկէր քէնտիսի օլմամըշ օլսայըտը . . . պու սա. պահ . . . հիչ չիւպհէ եօգ քի տալղալարա գուրպան կի. տէճէքտիք։

Պլանչ. – Ա՛հ, հէմֆիրէճիյիմ, պանա էօյլէ կէլիյօր քի, քէնտիսինի րույամըզտա կէօրտիւյիւմիւզ զէման, չէհ. րէսի լաթիֆ պիր զըյա իլէ միւնէվվէր իտի . . .։

Րօզ. – Էվվէ՛թ . . . պիպի՛յօրմըսըն, կէօզլէրիմիզի գա. մաշըրըր ըտը։

Պլանչ. – Պուննան պաշգա, չէհրէսի պէօյլէ մաղմում տէյիլ իտի։

Րօզ. – Զունքի, օ վագթլար սէմատան կէլիյօրտու . . . չիմտի իսէ տիւնեա իւզէրինտէ պուլունըյօր . . .։

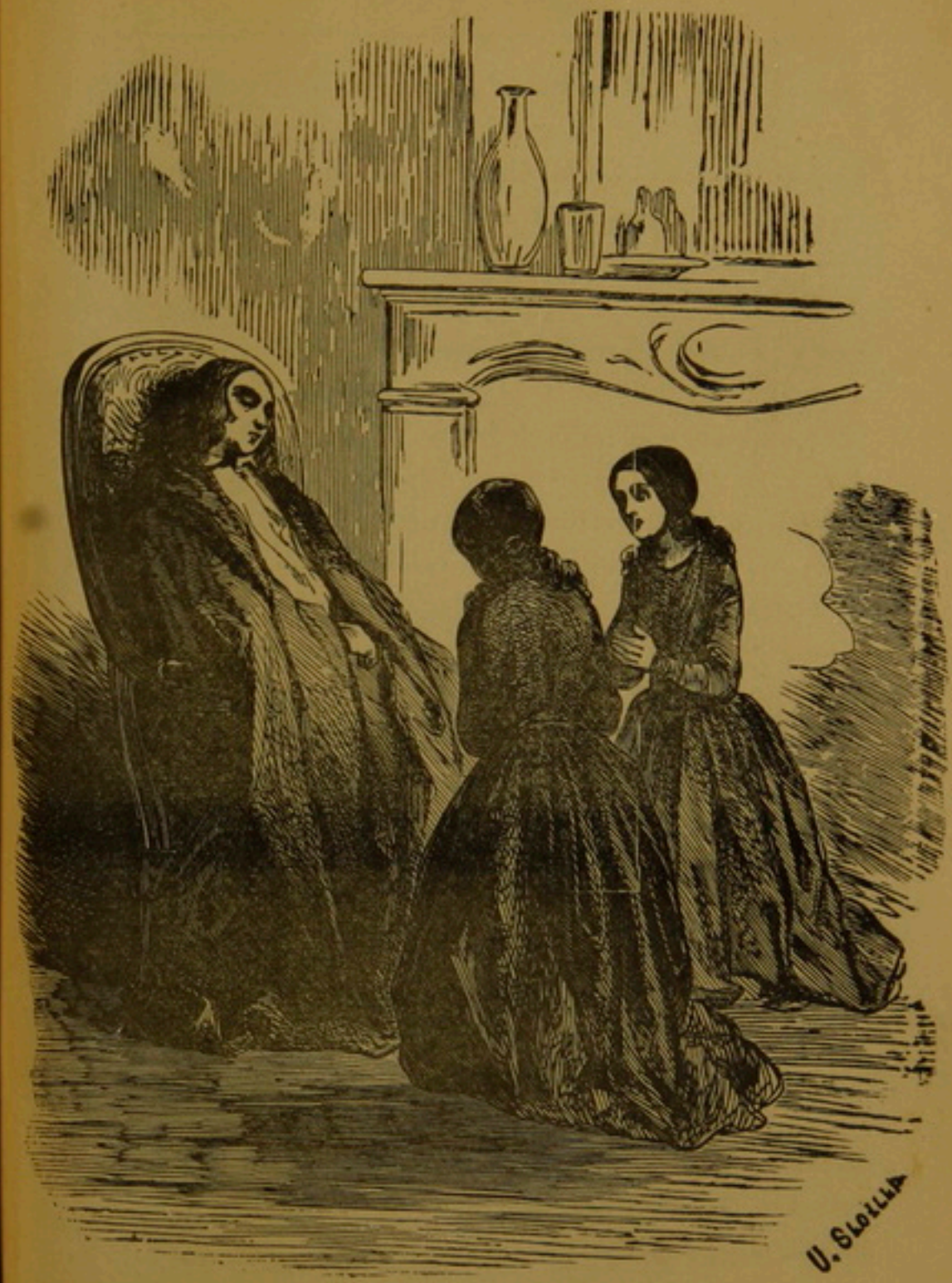
Պլանչ. – Հէմֆիրէճիյիմ. . . աշընըն էթրաֆընտա պու կիւլ րէնկինտէքի եարա էսէրի օ վագթ տախի վար՞ մը իտի։

Րօզ. – Օ՛հ, խա՛յր, խա՛յր . . . էկէր էօյլէ պիր չէյ օ. լայըտը, հէր հալտէ ֆարգընա վարըր ըտըգ։

Պլանչ. – Էլէրինտէքի եարա նիշանէլէրինի կէօրի՛յօր մըսըն . . .։

Րօզ. – Լաքին . . . էկէր սահիհէն եարալանմըշ ըսա, մէլէք օլմամալը տըր . . .։

Պլանչ. – Նէ իշուն օլմայաճագ. պէլքի պիր ֆէնալըգ վուգուինի մէն իթմէք վէ եա պիպիմ կիպի էօլմէք թէհ-



ԳԱՐԻՆԻԼ ՎԻՔ ԻՕՓՈՒՆՋԻՐ

լքեալինէ տուչէնլէրին իմտատլընա եէթիշմէք իչուն եարա-
լանմըշ . . . ։

Րօշ. – Հադդըն վար , հէմշիրէճկիմ . . . էկէր հիմայէ
իթտլի ատէմլէրին իմտատլընա եէթիշմէք իչուն հայա-
թընը թէհլիքէյէ գօյմամըշ օլսա իսի . . . պու գատար
կիւղել կէօրիւնմէզլիսի . . . ։

Պլանչ. – Ա՛հ , կէօզլէրինի աչմամսաը պիզիմ իչուն
նէ՛ պէօյլէ պէտպախթլըգ տըր . . . ։

Րօշ. – Պադըշը նէ՛ գատար լութֆքեարանէ , նէ՛
գատար ճաղրպէլլի տիր ։

Պլանչ. – Եօլսա կէլիր իքէն , աճապա նէ՛ իչուն վա-
լիէժիզաէն պահա իթտէմի ։

Րօշ. – Զիրա քէնտիսիյլէ եալընըզ տէյիլ իսիք . . .
պէլքի տէ խթէմէյօր . . . ։

Պլանչ. – Իչթէ չիմտի եալընըզ ըզ . . . ։

Րօշ. – Էօյլէ իսէ վալիտէմիզ հադդընտա մալումաթ
վէրմէսինի րէճա իտէրիմ մի . . . ։

Էօքսիւզլէր , պու աէօղիւ միւթէագըթ , պիր նաղարը
սաֆտիլանէ իլէ պիրի պիրինէ պադըշարլար . չէհրէի պէ-
չաչէթնիւմալարը՝ հէնուզ աչըլմըշ պիր կիւլ կիպի ղը-
ղարտը վէ բէրտէի մատումիյնէթի աղիընտա պուլընան
գալալէրի՝ սիյահ մաթէմ էլպիսէլէրի աղիընտա չարըմա-
ղա պաչլատը ։

Րօշ. – Էվէէ՛թ . . . պու խուսուսը քէնտիսինատէն րէճա
իտէլիմ ։

Պլանչ. – (Քէնտիսինին հըսա իթմէքտէ օլարդը հէյէ-
ճանը Րօշըն տախի հըսա իթմէքտէ օլարդընա չիւպհէ իթ-
մէյէրէք .) Ա՛հ, եա՛ Բապդի . . . կէօրիւյօր մըսըն, հէմշի-
րէճկիմ, եիւրէյիմիզ նատըր չարբըյօր . Լաքին պու չար-
բընթը նէ՛ գատար մուճիպլի մահդուդիյնէթի տիր . զանն ի-
տէրսին քի պիր սատաէթէ նահր օլաճաղըզ ։

Իչի հէմշիրէլէր , այադլարընըն ուճընա պատարագ

Գաբրիէլին զօլմուզ սանտալիէսինէ տահա զկյատէ թէ-գաբրուպ իմ տիլէը · պատէհու հէր իքիսի տէ էլչէրինի պի-րի պիրինէ գալուշաբրըզ , բահիալին սազ վէ սօլ թարաֆ-լարընտա տիզ չէօքտիւլէր : Գու ժէնգալէ բէք լաթիֆ վէ բէք բիզգամէնկիզ պիր ժէնգալէ իսի : Էօքսիւզլէր՝ բէ-բէսթիլէ չայան չէհրէչէրինի Գաբրիէլէ ատզրու չէվիրէրէք եիւզէրինատէքի թարաւէմ կիսլի տիլրուպա օլան պիր սե-տա իլէ տէտիլէր զի ·

— Գաբրիէ՛լ ... պիզէ վալիտէճկիմիզ հադգընտա պիր սէօզ սէօյլէ ... :

Գու լաթիֆ սէտայը իչիմիր իչիմժէզ , բահիպ խա-ֆիֆճէ հարէքէթի իսիպ , կէօզլէրինի նըսգիէն աչըր վէ վի-ճուտընը լամիլա իմժիզ օլան ույուշուգլըգ թէէսիրիկէ կէօրտիւյիւ չէյի անճագ ֆարգ իմժէքտէ օլաբզընտան , խօշ պիր սէտա իլէ քէնտիսինի չաղըրմադըտա օլան գու-քի տիլպէր չէհրէյի կէօրտիւյիւնտէ , ատուչարը հայրէթի օ-տու գալը : Գատէհու պիւտպիւթիւն ույգուտան սբյրբ-լարադ վէ պաշընը նօգարբյա գալտըրարադ :

— Պէնի չաղըրտան քիմ՞ տիր . – տէյու սօրտու :

Բօզ . – Պիզ իզ , պիզ :

Պլանչ . – Պիզ ... նանի Պլանչ վէ Բօզ ... :

Գաբրիէլ , պուն լարընը՝ քէնտի գուրթարմընչ օլաբզը գընճըզազլար օլաբզընը անլայըպ , քէնտիսի տէ անլէր կի-պի գընզարտը . լաբին էօքսիւզլէրին հալը քէտէրիչիմնա-լընտան ոօն տէրէճէ ժիւթէէսիր օլմուշ պուլընտըգընտան :

— Գալգընըգ ... գալգընըգ , հէմչիրէլէրիմ , ձէնտալը Հադգտան պաշգա պիր քիմնէ հուզուրընտա տիզ չէօքմէք ճաիզ տէյիլ տիր . – տէտի :

Էօքսիւզլէր՝ պու ոէօզէ իմտատի իտէբէք տէրհալ այաղա գալգտըլար վէ պիրի պիրինին էլինտէն թութմըչ օլաբզլարը հալտէ , Գաբրիէլին իչի թարաֆընտա տուրաբ-լար :

Գաբրիէլ . – (Թէպէտիւմ իտէբէք .) Իմիմի նէ՞բէտէն պիւյիւօրսընըզ ... :

Պլանչ . – Ա՛հ , ունուտտպիլմ՛ը մի իտիք :

Գաբրիէլ . – Իմիմ Գաբրիէլ օլաբզընը սիզէ քի՞մ սէօյ-լէտի :

Բօզ . – Պիզգամէնկիզ սէօյլէտինիզ ... :

Գաբրիէլ . – Պէ՞ն մի ... :

Պլանչ . – Լվվէ՛լ սիզ . Ըվալիտէմիզ թարաֆընտան սիզէ պիյարէմ է կէլտիյինիզ ղէման ... :

Բօզ . – Հաթթա սիզի վալիտէմիզ կէօնտէրմիչ օ-լաբզընը վէ պիզի հէր տաիմ մուհաֆազա իտէճէյինիզի օ վագըթ սէօյլէ՞մէտինիզ մի :

Գաբրիէլ . – (Էօքսիւզլէրին պու սէօզլէրինատէն հիչ պիր չէյ անլայամայարագ .) Պէ՞ն մի , հէմչիրէճկիմ . զանն իտէբսէմ եանընըզ յօրսընըզ .... Պէն սիզի տահա պու կիւն կէօրիւյօրըմ ... :

Պլանչ . – Նա բույամըզտա՞ ... :

Բօզ . – Էվվէ՛լ , ունութտընը՞զ մը , բույամըզտա կէ՞օրմէտինիզ մի :

Պլանչ . – Պունտան իւչ այ մուդաւատէմ ... Ալմանի-աա իլը տէֆա օլարագ կէ՞օրմէտինիզ մի ... : Էյիճէ ակսիւնիւնիւզ , իհթիմալ քի ունութմըշընըզ սըր :

Էօքսիւզլէր՝ կէօրմիւչ օլաբզլարը պիր բույայը Գաբ-րիէլին տէ իսաթըզլամասընը թալէպ իմժէքտէ օլաբզլա-րընտան , քէնտիլէրինին պու գարիպ սաֆտէրունլըգլարը-նա գահգահա իլէ կիւլմէյէ պաշլատը . լաբին հայրէթի ու թէաճճիւպի արթարադ :

— Թօհա՛ֆ չէյ ... բույանըզտա կէօրիւչմիւ՛ք հա՛ . – տէտի :

Բօզ . – Հա՛յ հա՛յ ... պիզէ էյի նասիհաթլար տա վէրտինիզ :

Պլանչ . – Հաթթա , ախիրէն հապսհանէտէ ըզտըրապ

չէքախլիմիղ սըրատա , հէր տախմ խոմթըրնիշանըմըղ օլան սէօղէրլինիղ պիղի հէմ թէսէլլի վէ հէմ տէ թէչճի՛ իմ-մէքտէ խոն ։

Բօղ . – Պիրի պիրիմիզի կէօրմէյէճէք դատար դարանըղ օլան օ տէհչէթլի կիճէ տէ, Լիբախքատաբի հապսխանէսէն պիղի չըղարան սիղ տէյի՛լ մի խոնինիղ ։

Գաբրիէլ . – Պէ՞ն մի . . . ։

Պլանչ . – Պիղիմ վէ իմթիհար տօսթըմըզըն խմատաընա սիզտէն պաշդա քի՞մ կէլէպիլիր . . . ։

Բօղ . – Իմթիհար տօսթըմըղ պիղի չօղ սէվմիյի ճինհէթլէ , սիղին անը տա սէվմէքտէ օլտըղընըղը քէնտիսինէ տախմա սէօյլէր խոնք . Ֆաղաթ քէնտիսի մէլէքլէրէ ինանմադ խոթէմէղ խոն ։

Պլանչ . – Հաթթա պու սապահ՝ Յուրթունատան հիչ դօղմայօրտուք ։

Բօղ . – Զիրա սիղի պէքլէյօրտուք ։

Գաբրիէլ . – Պու սապահ մը , էվլէթ , հէմշիրէլէրիմ , ձէննապը Հադգ սիղին խմատաընըղա նէթիյէք լութֆընը պունա իհսան պույուրտու . պէն Ամէրիղատան կէլիյօրում , վէ Լիբախքայա հիչ կիմսիչ սէյիլ իմ . . . պինահէն ալէյհ հապահանէսէն սիղի չըղարան պէն օլամամ . . . ։ (Ահթի պիր թէպէսսումլէ ։) Սէօյլէյինիղ պադայըմ , հէմշիրէլէրիմ , պէննի քի՞մի զանն խոնյօրսունըղ ։

Պլանչ . – Բույամըղտա պիր գաչ քէրըճ կէօրմիւշ օլտըղըմըղ վէ պիղի մուհաֆիզա իմմէք իւղրէ վալիտէյիղ թաւաֆընատան կէօնտէրիլմիշ օլան օ լութֆքէար մէլէյի զանն խոնյօրուղ ։

Գաբրիէլ . – Սէվկիլի՛ հէմշիրէլէրիմ , պէն ֆագիր պիր բահիսդ իմ . բույատա կէօրմիւշ օլտըղընըղ վէ զաթէն բույատան պաշդա պիր եէրտէ կէօրէմէյէճէյինիղ մէլէյհ պէննէյիշիմ պէսպէյլի պիր թէսատուֆ սէմէրկոի օլմալը տըր . զիրա , մէլէքլէր պիղէ կէօրունմէղլէր . . . ։

Նօքսուղլէր . – (Մահղունանէ պիր նազարլա պիրի պիրինէ պադարադ .) Մէլէքլէր պիղէ կէօրունմէղլէ՛ր մի ։

Գաբրիէլ . – (Ֆէմալը մուհապպէթլէ կէնճ դըղլարըն էլլէրինի թուխ պուրադ .) Պէհա նօղ , ապիղէ հէմշիրէլէրիմ , քնաֆիզէլի մէվճուտաթ կիպի . . . բույալար տախի ձէննապը Ալլահ թաւաֆընատան կէլիր . . . մատամ քի պու բույատա վալիտէյինիղին իսմթրէխի պարըշմըշ ... ձէննապը նէղատանա հէր տախմ շուքր իմմէլիսինիղ . դիրա պու լութֆը Բապպանի սիղին իչուն մուճիպի սատատէթ վէ պախթիհարի տիր ։

Պու էանատէ դարու աչըլըպ Տահոպէր իչէրիյէ կիրտի ։

Նօքսուղլէր՝ օ վաղթա դատար պիր մէլէք թաւաֆընատան հիմայէ օլընմադ զանընը սաֆթիլանէօնատ պուլընտըղլարընատան , Տահոպէրին ղէվճէսի՝ Գաբրիէլ նամընատա պիր չօճուղը քէնտիսինէ էվլատ իմթիհադ իմմիչ օլտըղընը վէ պու չօճուղըն մուախախարէն բահիպ վէ վախիղ օլմըչ խատույինի տէրխամըը պիրլէ իմմէմիչէր խոն ։

Իհթիհար սաքէր , պաշընատաբի նարատընըն՝ ժէնէրալ Սիմընըն թաւսիյի վէճճհ իլէ , հէր նէ դատար զէբբաշ օլտըղընը խատխա իմմիչ խոն խէտտէ , դարիչինին ճէրրահը թաւաֆընատան քէմալը տըղդաթլա մուայինէ օլունմըչ վէ ամէլիսաթը լազըմէսի իճրա խոնըմիչ խոն . պիյահ պիր սարդը սընընըն նարըսընը սէթը իմմէքտէ վէ չէհրէսինին սէրթիվիյինի պիր դաթ սահա արթըրմադտա ըսը , Տահոպէր սալճանատ իչէրիյէ կիրիպ , նապատնճը պիր ստէմին՝ Բօղըն վէ Պլանչըն էլլէրինի թէբրիճխիղճ խատմըչ օլտըղընը կէօրունճճ , տիւչպը հայրէթ օլտու դալտը , Պու հայրէթինին սէպէպի պիս սուհուլէ անլաչըլապիլիր . դիրա էօքսուղլէրի մուհադդադ պիր էօրիմտէն դուրթադըան վէ քէնտիսինին իմատաընա տախի չիթապան օլմուչ պուլունան սատմ պու տէլի դանը օլտըղընը հէնուղ պիլմէյօրտու , Կէմիլէր պիրի պիրինէ չարբաչարադ խարապ օլտըգտան սօնրա , իհթիհար սաքէր՝ տալղալար արաաբնը-

տա չալգանըզ գոյալարա սարըլմադա ճահտ իթանկի սըրտատա , իբի էօքսիւզ հէմշիրէյլի գուրթարմադըզա իթթիֆա իթմէյիզ քէնահսինէ տահի տէօթի մուավէնէթինի ուզաթմադա թէչէպպիւս իթմիշ օլան Գաբրիէլի նայալ մայալ կէօրէպիլմիշ իտի ։

Հաթթա Տակոպէր՝ էօքսիւզէրի դօնադըն աչադըքի դաթըննատա պուլարըզը սըրտատա , էօրդունըզդ , հէյէճանը գալգ վէ ճէրիհասըննըն աղրըսը թէէսիրիյլէ պայըլմըշ գալմըշ օլաբզընտան , օ սըրտատա տահի բահիպ Գաբրիէլի կէօրէմէմիշ իտի ։

Իսթիւեար ասքէր , ևատանճը պիր առէմին՝ Բօզ վէ Պլանշ իլէ գայտարդ պիր ուրթաթէ դօնըշմադատա օլաբզընը կէօրիւնճէ , սիյահ սարըսը ալթընտա գալըն վէ քիւրէնկինտէքի գաչլարը չաթըլմադա պաչլատար ։ Լաբին էօքսիւզէր՝ դօլարը ատասընտա ան֊բէրզ տա պիր մուհափէթի ֆէրզէնտանէ իլէ քէնահսինի օնչամադա պաչլատըզլարընտա , հիտաէթ վէ էօֆքէսի տէրհալ մահվ ու զախի օլտու . ֆագաթ պու էռնատէ այադա գօղմըշ օլաբզը իչուն ևիւզիւ բէք էյիճէ կէօրիւնէմէմէքտէ օլան բահիպէ ատօրտու չիւպհէլի նաղարլար ֆէբրուան֊մադատան տա կէրի ատուրմատը ։

Բօզ . – (Թաթթիֆկնատանէ պիր սուրթատէ .) Գաչընատաբի նատա նա՞օրդ տըր , էյի՞ մի տիր , Տակոպէր . պէրէքէթ վէրմէն քի թէհլիքէլի տէյիլ տիր տէտիլէր ։

Պլանշ . – Զօգ տպրը՛յօր մը ։

Տակոպէր . – Խա՛յր , էվէտաալարըմ , աղրըմայօր . գարիյէնին ճէրրահը պու սարըզ֊յը պաչըմա պադըշայատագ , պանա ըզտըրտագ վէրմէք իսթէտի . զըզըճ ևարաչարը պիլէ ալմըշ օլաա իտիմ , պաչքմը պէօյլէ սարըզլար սարմադըտը . պիրնի կէօրէն՝ նաղնք պիր իսթիւեար զանն իտէճէք֊լաքին պու ևարաա դէե֊ը դէյ ե֊ը֊տան իպարէթ տիր . հաթթա իսթիյօրըմ քի . . . ։

Իսթիւեար ասքէր՝ պու սէօզիւ սէօյլէմէքլէ պէրաբեր էյինի պաչընատաքի սարըյա կէօթիւրաիւ , Բօզ պու հարէքէթին մանահրը անլայարագ Տակոպէրին դօլարընը թուքըզ տէտի քի .

— Նէ՞ , պուտը դալարըզ աթմա՞գ մը իսթիյօրտուն . . . պէօյլէ չօճուդճա պիր հարէքէթ՝ ախնին կիպի տիրաչէթլի իսթիւեար ևադըչը՞ մը ։

Տակոպէր . – Բէք էյի , բէք էյի , տարըլմայընըզդ , էվէտաալարըմ . իսթիէտիյինիզդ կիպի ևարաարըմ , սարըզյը չըգարմամ ։

Պու սէօզիւ սէօյլէտիքտէն սօնրա , էօքսիւզէրի օտաընըն պիր քէօչէհինէ կէօթիւրէքք , վէ կէօզիւնիւն ուճըյա կէնճ բահիպի կէօսթէրէքք ևալաչ սէտա իլէ .

— Պէնիմ իչէրի կիրտիյիմ վադթ էլէրինիզի թուքմագտա օլան պու տէյի գանյը քի՞մ տիր . . . բահիպէ պէնզէյօր ամմա . . . սիզէ տօղրըսընը սէօյլէյի՞մ մի , էվէտաալարըմ . . . հէր վադթ սադընմայըսընըզդ , չուևնի . . . ։

Բօզ վէ Պլանշ . – (Գաբրիէլէ տօղրու տէօնէրէք ևէք ավադ .) Պու տէլիգանլըտա՞ն մը . . . լաբին տիւշնէն պիր քէրրէ քի , էկէր օ օլմատա իտի , պիզ պու սատթատա ա֊նի գուճագլայամայաճադտըզ ։

Տակոպէր . – (Պիրաէն պիրէ տօղրուլատագ վէ բահիպ Գաբրիէլէ աթթը նադար իտէրէք .) Նէ՞ սէօյլէյօրսընըզդ ։

Պլանշ . – Պու տէլիգանլը պիզի տանմա մուհաֆազա իտէն մէլէյիմիզ տիր ։

Բօզ . – Էկէր սատահլայըն՝ պու տէլիգանլը օլմադըշ օլատա իտի , հիչ չիւպհէ ևօզ քի տալղալարա գուբադան կիտէճէքտիք . . . պօղուլաճադտըզ ։

Տակոպէր . – Պու տըր հա՛ . . . էվէ՛թ . . . պու օլմալը քի . . . ։

Տակոպէր զիյատէ սէօզ սէօյլէյէմէտի , Գալգի գարմըշ վէ կէօզլէրի ևաշարմըշ օլաբզը հալտէ , բահիպին

Եանընա զօչուպ էլլէրինի մէրդումա՞ուղաթտը վէ թարիֆի նագաալիլ պիր սէտաի վիննէթտարանէ լլէ .

— Մօսիէօ , պու իլքի էօքսիզ զըղճըղազըն հայաթըն սիզէ պօրճլույըմ . . . պօրճլընըն ճէսամէթի վէ էհէմ. միկնէթինի պիլմէքտէ օլտըղընտան , ֆագըտա պիր սէօզ սէօյլէմէմ . . . զիրա պու զրտա սէօզիւմ՝ հէր շէյի իֆատէյէ քևաֆի տիր . (Պիրտէն պիրէ գուվվէի հաֆիըղտօզ ույանարագ .) Լաբին տուրընըզ պագայըմ . . . պէն՝ տալղալարըն հիւճիւմինէ գուրպան կիթմէմէք իչուն պիր գաչայը թուրթմադա չապալատըղըմ սըրատա , տէսթի մուաչվէնէթինիզի ուղաթան սիզ տէյի՞լ մի իտինիզ . . . Էվվէ՛թ . . . տաչլարընըզ գումրալ . . . չէհրէնիզ տէլիգանը չէհրէսի . . . հիչ չիւպհէ եօգ քի սիզ իտինիզ . . . չիմոի խաթըրայօրըմ :

Գաբրիէլ . – Պէն իտիմ , էֆէնտիմ . Լաբին թէսիւֆի իտէրիմ քի , գուվվէթիմ եալըզ եօլտա քէսիլիպ սիզի գուրթարմադա մուգթէտիր օլամատըմ : Ա՛հ, թէքրար տէնիզէ տիւշտիւյունիւղիւ կէօրտիւյիւմ վագթ նէ տէրէճէ ժիւթէասիր վէ ժիւքէտտէր օլտըղընմը պիլսէնիզ . . . :

Տակոպէր . – (Թէէսիրպախշ պիր տաֆտէրուննըզա.) Սիզէ արզը թէչէքքիւր իթմէք իչուն պիր ազ էվվէլ սէօյլէտիյիմ սէօզլէրտէն ֆագըտա պիր սէօզ սէօյլէմէմ . պու չօճուղլարըն հայաթընը գուրթարարագ , քէնտի հայաթըմը գուրթարմըզ օլմադըտան տահա պէօյուք պիր էյիլիք իթմիշ օլաընըզ . . . (Միւթէհայիրանէ պիր սուրէթտէ .) Լաքին նէ՛ ճէտարէթ . . . տաէթտա դահրտանընըզ . . . քէնտիսի տէ նէ՛ դատար կէնճ . . . չէհրէսի պիր գըզ չէհրէսինի անտըրըլյօր :

Գլանչ . – (Բէմալը մէսէլրէթի վէ պէշտչէթլէ .) նէ՞ սէօյլէյօրսուն , Տա՛կոպէր , պիզիմ Գաբրիէլիմիզ սէնի՞ն տէ մի իմտատընա եէթիշտի . . . :

Տակոպէր . – (Գլանչըն սէօզիւնիւ քէսէրէք) Դաբրիէ՛լ մի . . . (Բահիպէ թէվճիհի խոթտալա .) Սիզին խամինիզ Դաբրիէ՛լ մի տիր :

Գաբրիէլ . – Էվվէ՛թ , էֆէնտիմ :

Տակոպէր . – (Կիմտիքճէ հայրէթի ու թէաճճիւպի արմատագ .) Գաբրիէլ հա՛ . . . բահիպ տէ սինիզ , էօյլէ՞ մի :

Գաբրիէլ . – Էվվէ՛թ , էճնէպի մէմալիքլէրտէ վախդիք իթմէքտէ իմ :

Տակոպէր . – (Հայրէթի պիր դաթ տահա միւղտատա օլատագ .) Սիզի քիմ պէօյիւթտիւ, սէօյլէյէպիլիր միսինիզ :

Գաբրիէլ . – Ղայէթ սէմահէթլի վէ ալիճէնապ պիր դատըն պէօյիւթտիւ քի , վալիտէյնէրինէն էյիսի կիպի սէվվէր վէ հիւրմէթ իտէրիմ . . . չունքի պէն՝ տահիպտիզ պիր չօճուղ օլտըղըմ հալտէ , ո դատըն պէնի աճըյըպ եանընա ալտը վէ տալ էվլատը կիպի պէնի հիմայէ վէ վիդայէ լլէտի . . . :

Տակոպէր . – (Ոօն տէրէճէ հէյէճանը պիր սէտա լլէ .) Ո դատընըն իսմի Ֆրանսուաղ Ռոտուէն տիր , տէյի՞լ մի :

Գաբրիէլ . – (Բէնտիսի տէ միւթէաճճիպ օլտագ .) Էվվէլթ . . . մօսիէօ . . . լաբին պունըտրը սիզ նէ՞ իչտէն պիլիյօրսընըզ . . . :

Տակոպէր . – Սէնի հիմայէ իտէն ալիճէնապ դատըն՝ պիր տաքէր ղէվճէպի տիր , տէյի՞լ մի :

Գաբրիէլ . – Էվվէ՛թ , հաթթա դահրտանն պիր տաքէրին ղէվճէպի . . . ո գատատր դահրտանն քի , չայանը հայրէթ պիր Ֆէտաքեատրըզա , ղէվճէպինտէն վէ սէվկիլի պիրտատէրիմ տէյու եատա իտէրէք իֆթիհսար իթմէքտէ օլտըղըմ օղուննատն տուր վէ մահճուր օլտագ , հայաթընը վէնֆատտա կէչիրմէքտէ տիր . . . :

Տակոպէր . – Ա՛հ . . . Ա՛կրիքօլը՛մ . . . ղէվճէ՛մ . . .

բէճա խաէրիմ, սէօյլէյինիզ, ախպ քէնաիլէրինատէն նէ վագթ այրըլտընըզ . . . :

Գաբրիէլ. – Աման եա՛ Բաբպի . . . ախպ Ակրիթոլըն բէտէրի՛ մի սինիզ . . . ա՛հ, պու նէ՛ պէօյլէք պախթի-եարըզ . (Իւլէրինի պիրի պիրինէ գաման շաբրատաղ .) ձէ-նաղը Ալլահա տահա նէ՛ գաւար Թէշէքքիւր Իմմէյէ պօրճու օլտըղըմը պիլմէյօրսուս՛ :

Տահոպէր . – (Ին՛ի խզագլը պիր սէտա խլէ .) Ջէվճէ՛մ . . . էվլատը՛մ . . . նա՞սըլ տըրըար, էյի՞ մի տիրլեր . քէնա-տիլէրի հադգընատա պանա մալիւմաթ վէրէպիլի՞ր միսինիզ՝

Գաբրիէլ. – Պունատան իւչ այ մուգաւաւէմ ալմըշ օլ-տըղըմ խապէրլէր գայէթ խայրլը տըր . . . :

Տահոպէր, – Ա՛հ, պու տաղըգատա հըրա Իմմիխիմ մէսէրրէթ տէրէճէսինդ տիր . չունըի . . . :

Ինմիխաար ասքեր սէօզլունիւ իբմալ խոէմէտի . հէ-յէճանը գալպի՝ սէօզլէրինին իւտաքնա մանի՝ օլը-յօրսուս՝ Պիչարէ Իմմիխաար՝ այագատա աուրմաղա մէճալի գալմադը օլտըղընատան, պիր սանատալիէ իւղէրինէ տէվրիլի վէրտի՝

Բօզ վէ Պանըշ խէ՝ ևիւղ իւսթիւնէ պըրագըլմըշ վէ Տահոպէրին ղէվճէսի Թատաֆընատան Թէպէնինի խոկմիշ օլան Գաբրիէլ նամ չօճուգա տահիր ժէնէրալ Սիմոնըն բուգ-նամէսինին հադընըզ օ վագթ տէրխատըր խոկ պիր պէ-չաչէթի մատուտանէ իլէ դէվքեատ օլմադա պաչլատըլտը՝

Բօզ. – Պիգիմ Գաբրիէլիմիզ սէնինն տէ Գաբրիէլին խ-միշ հա՛ . . . եա՛ Բաբպի, պու նէ՛ պախթիեարըզ . . . պու նէ՛ տատատէթ՝

Տահոպէր . – Իվվէ՛թ, տէվկիլի չօճուգլարըմ, Գաբրի-էլ հէմ սիզին, հէմ տէ պէնիմ տիր . քէնախսինատ հէբի-միզին պիրտէր հիսսէսի վար տըր . . . : (Գաբրիէլէ միխթի-վէճճիհէն՝ խէլէճանը գալպ խլէ .) Իլինի վէր, տէվկիլի էվ-լատըմ, էլինի վէր՝ Սանա՝ սէօզլէրիմի միւֆրէտա օլտաղ խիմատ խմիխսինատէն տօլայը տագըն տարըլտա հա՛ . . .

սէն պէնիմ էվլատըմսըն, Ակրիթոլըմ տախպ սէնին պիրա-տէրին տիր . . . :

Գաբրիէլ. – Ա՛հ, էֆէնտիմ . . . պու նէ՛ գաւար լումֆ . . . Թէշէքքիւրատէն ատիղ իմ՝

Տահոպէր . – Թամա՛մ . . . պիղէ պու գաւար էյիլիք Իմմիխաէն սօնրա, Թէշէքքիւր՞ տէ մի գալդըրըլտըօրսուն՝

Գաբրիէլ. – (Իսմիխաար աւքերին մէտայինո վէ սիմա-յըշաբնատան եադայը սըյրըմադ էմէյինէ .) Ջէվճէնիղ Ֆրանսուաղ Գաուէն մուվասէլէթինիզտէն աճապա խա-պէրատը մը տըր՝

Տահոպէր . – Պունատան պէշ այ մուգաւաէմ քէնաի-սինէ եադմըշ ըտրմ . . . լաքին եալընըզճա կէլէճէյիմատէ-միշ իտիմ. պունըն սէպէպինի . . . սօնրա սանա սէօյլէ-միշ իտիմ . . . Քէնախի էլատ Պրիղ-Միշ սօգագընատա՞ մը խ-գամէթ իտիյօր . Ակրիթոլըմ պու մահալատէ տօղմըշ տըր՝

Գաբրիէլ. – Էվվէթ, էլատ օ սօգագատա խգամէթ խ-տէ յօր՝

Տահոպէր . – Էօյլէ խտ մէքթուպըմը ալմըշ օլմայը տըր . քէնախինէ՝ Էխսէքա հապաշանէսինատ՞ պուլընտը-ղըմ դէմատ տախի մէքթուպ եադմադ խմիէտիմ խտ տէ, միւմքին օլտատաը՝

Գաբրիէլ. – Հապաշանէտէ պուլընտըղընըզ դէմա՞ն մը . . . պիղ հապաշանէտէ՞ն մի չըգըյօր սընըզ՝

Տահոպէր . – Էվվէթ, էվլատըմ. պիղ՝ Էլատ վէ Համ պուրկ թարիղլէ Ալմանիատատ կէլիյօրըզ. էկէր ֆէվղ էլ մէմուլ պիր վագըտա զուհուր խտէրէք պիղի գուրմա-մատըշ օլտա խտի, իմմիխաար տի հալէտա Էխսէքատատ մահ-մատըշ օլտա խտի, իմմիխաար տի հալէտա Էխսէքատատ մահ-մատըշ օլտա խտի, իմմիխաար տի հալէտա Էխսէքատատ մահ-պու պուլունաճադտըր. պու վագըտա օ գաւար ատճապ պու պուլունաճադտըր. պու վագըտա օ գաւար ատճապ պիր չէյ տիր տի, ինատանըն՝ չէյմանըն վիճուտընա ինատ-մատը կէլիր՝

Գաբրիէլ. – Նէ՞ ատմէք խմիէտիինիղի անըյատայօ-րըմ. բէճա խտէրիմ, ֆիքրինիղի իյդահ խտինիղ՝

Տակոպէր. – Ֆիքրիմի լոդահ լիմմէք պէնճէ բէք միւշքիլ տիր. զիրա զուհուր իտէն վազըայը քէնտիմտէ անլայտմամըշըմ տըր . . . » (Խանտէրիդ պիր չէհրե իլէ Բօղը վէ Պլանչը կէօսթէրէրէք.) Պու քիւչիւք ճարահաղլարը կէօրիւյօր մըսըն. պունլար՝ էօյլէ մէսէլէէրտէ պէնտէն տահա զիյատէ վազըք վէ տրիք օղմազ խոտխոտընտա տրըլար· զիրա պանա միւքէրրէրէն տէրլէր իտի քի. « Տակո՛պէր . . . պիղիմ իտտաաըմըզդա ճէթիչէն զամի պիղիմ մէլէյիմիդ տիր . . . չիմոն պիր մէլէյին մուավէնէթինի կէօրիւյօր մըսըն. ան տահմա՝ էմրի միւտաֆաատա Բապա-Ժուանըն մուավէնէթինի տահա զիյատէ թէրճիհ իտէրիմ, տէր խոն . . . »:

Պու սըրատա, խալիճատէն գէլէն զըտա պիր սէտա.

— Դաբրիէ՛լ . . . սիղի պէգլէյօրըմ. – տէտի:

Պու սէտայը իչիթիր իչիթմէդ, բահի պին վիճուատընը պիր բաչէ խոթիկա իլլէտի: Տակոպէր իլէ էօքսիւղլէր պաշլարընը օ թարաֆա չէվիրտիլէր . . . : Բապա-Ժուա խէ մըրըլտամադա պաշլատը:

Պու սէտա Մ. Բօռէնին սէտայը օլուպ, մէրդում տար պիր կէչիտէ միւնթէհի օլան պիր դաքու էօնիւնտէ տուրմադտա ըտը. չէհրէմինտէ՝ սիւքիւնէթի վէ դայատըղլըգ էսէրի մէշհուտ օչաըղը հալտէ, կէրէք իչիթիտար ատքէրի վէ կէրէք իւրի հէմչիրէյի նազարը թէտգիգատէն կէչիրմէք տէ խոն:

Տակոպէր՝ մէրդումին չէհրէ վէ դըյաճէթինտէ դուրմա պիր մէնֆուրիյէթի ալտիմի միւշահէտէ իչիթիչ օղլաղընտան, պիրտէն պիրէ նախօշ պիր թէէսսիրէ տուչար օլուպ, Դաբրիէլէ խիթապէն.

— Պու ատէմ քիմ տիր. սէնտէն նէ՞ իչթէյօր . – տէտի:

Դաբրիէլ. – (Թէէսսուֆ վէ մէճպուրիյէթի մուլին պիր թամը ըլա.) Բէնտիսիյէ պիրլիքտէ կիտէճէյիմ. (Պա-

տէհու Մ. Բօռէնէ տէօնէրէք.) Ա.ֆվ իտէրսինիզ, էֆէնտիմ, չիմոն կէլիրիմ:

Տակոպէր. – (Հայրէթլէ.) Նա՞սըլ, կիտէճէ՞ք միսին պիրի պիրիմիզի հէնուզ պու ըմրը իքէն, պու չէյ դապի՞լ մի . . . : Խա՛յր, խա՛յր . . . կիթմէք օղմազ . . . պէնիմ ատնա սէօյլէյէճէք վէ սիւռէ իտէճէք բէք չօղ չէյլէրիմ վար տըր. Բարիսէ պէրապէր կիտէրիզ . . . պու տահա միւնասիպ օղմա՞զ մը:

Դաբրիէլ. – Տուրմազ միւմքինիզ տիր, էֆէնտիմ. . . պու աաէմ պէնիմ ամիրիմ տիր . . . իմ տահի իթմէյիյիմ:

Տակոպէր. – Սէնին ամիրի՞ն մի տիր . . . պու նա՞սըլ միւմքին օլապիլիր, հէրիֆ չէհրի գըյաճէթի կիյինմիշ:

Դաբրիէլ. – Բուհպան էլպիսէի կիյինմէյէ մէճպուր տէյիլ տիր:

Տակոպէր. – Տահա էյի կա՛, մնատամ քի անըն իւնիֆօրմասը նօգ. վէ սիղին սէնտիքընըզդա տահի բօյնս հապսհանէյի կիպի չէյլէր մէվճուտ տէյիլ տիր, չունը տէֆ՛ էթ կիթմին . . . :

Դաբրիէլ. – Սէօղիւմէ իթիտաատ իտինիզ քի, էկէր պու բատտա գալմազ միւմքին օլտա իտի, պիր տադըգդա պիլէ թէրէտտիւտ իթմէդ իտիմ:

Տակոպէր. – (Պունընընըն ալթընտան մըրըլտանըրճասընտա.) Պու ատէմին չէհրէ վէ գըյաճէթինտէն նէֆրէթի իթմէյէ մէյէր հադդըմ վար ըմըշ. (Մահզունանէ պիր ապէրսընըզդա վէ դայէթի եավաշ պիր սէտա իլէ.) Բէնտիսինի եալընըզ տէֆ՛ օլուպ կիթմէ՛ք բէք զիյատէ մէճպուրսունդա՞ ալաճաղընմըզը սէօյլէյիմ մի, իսթէ՞ր միսին:

Դաբրիէլ. – Բէճա իտէրիմ, ապիղիմ. պիր չէյ սէօյլէմէյինիզ, հէր նէ տահի իթմէնիզ ֆահտէսիզ տիր . . . պէն քէնտի վազիֆէլէրիմի թանըրըմ . . . պէն իրատէ սահիպի պիր ատէմ տէյիլիմ. ամիրիմ նէ քի էմր իտէրսէ, ծնու իճրայէ մէմուրըմ՝ Բարիսէ մուավաէնէթինիզտէ, սիղի, վալիտէյի վէ սէվկիլի պիրատէրիմ Ա.կրիքօլը կէօրմէյէ կէլիրիմ, օղմա՞զ մը:

Տակոպէր. – (Ձանը ֆէվգ էլ ատէ սըգըլարագ.) Հայտի էօյլէ օլսուն. վազթըյլա պէն տէ ասքէրլիք իթմէյէ օլ-

աբղբմաան , իմաամթ վէ վաղիֆէ նէ տէմէք օլաբղընը պիլիրիմ. չի չարէ , թալիմիղէ՝ սապր ու թէհամիւլ իլէ դամլանմալըյըզ : Հայտի օղլում, նարըն տէյիլ օ պիր կիւն Պրիզ-Միչ սօղապընաա թէքրար կէօրիւշիւրիւզ . պիրա , պիզ տէ չօղ կէչմէքսիղին պուրաաան Հարէքէթ իտիպ նարըն ադչամ Բարիստէ պուլընաճաղըզ . դալիպա ոիպին պէյնինիզտէ տախի իմաամթը մանթլադա վէ զապթ ու բապթա ըհտյէթի քեամիլէ դահտէսի վար տըր :

Դաբրիել . – (Ապաբլադադ վէ տիլխաշ պիր տհ չէ-քէրէք .) Էվէէթ , էֆէնտիմ. . . պիզտէքի իմաամթ բէք չէտիտ տիր :

Տակոպէր . – Չօյլէ իսէ կել պէնի դուճաղլա , օղլում . . . ապ վաղթտան թէքրար կէօրիւշիւրիւզ . . . նիկիրմի տէօրթ սապթ չարուդ կէչէր :

Դաբրիել . – (Իխթիտար ապքէր իլէ պուսէլէր թէաթի իտէրէք , հէյէճանը պիր սէտա իլէ .) Ա.լահա ըսմարլադըդ ապիզիմ. . . Ա.լահա ըսմարլադըդ . . . :

Էօքսիզլէր . – (Բահիպ կիպի տհ իտէրէք վէ կաշարմըշ կէօզլէրինի սիլէրէք .) Ա.լահ սէլամէթ վէրսին , Դաբրիել , Ա.լահ մուհիննին օլսուն :

Դաբրիել . – Ա.լահա ըսմարլադըդ , հէմշիրէլէրիմ . – տէյէրէք Բօսէն իլէ պիրլիքտէ տրշարըյա չըդըբ : Բօսէն պու մէնզարէնին նէ պիր քէլիմէսինի , նէ տէ պիր վաղըտաբընը զահիպ իթմէմիշ կէօրմիւշ իտի :

Իլի սապթ սոնրա , Տակոպէր իլէ իլի էօքսիզլէր տախի , Բարիսէ կիթմէք իւզրէ Դարտովիլ գօնապընաան Հարէքէթի իթմիլէր : Պիչաթէլէր , ճայմանըն՝ Բարիսէ տպիմէթի իտէմէյէճէք տէրէճէտէ ճէրիհատտար օլաբղընը , վէ պու սէպէպտէն օրատա զալմազա մէճպուր պուլընըբղընը պիրմէմէքտէ իտիլէր :

Մէլէզ Ֆարէնկա իսէ՝ հէմշէհրիսինի նալընըզ պըրագմամագ պէհանէսիյլէ , կէնճ բրէնսին նանընտաա զալը :

Շիմտի զարիհնի քիրտամը՝ Բարիստէ Պրիզ–Միչ սօղապընաա վագը Տակոպէրին զէվճէսինին խանէսինէ նապլ իտիլմ :

ՊԻՐԻՆՃԻ ՃԻԼՏԻՆ ԽՈԹԱՄԸ

ՀՀ Ազգային գրադարան
NL1007008